Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
25
23

APOPHTHEGMATVM OPVS CVM

primis frugiferum, uigilanter ab ipſo recognitum autore, è Græco codice correctis aliquot locis, in quibus interpres Diogenis Laërtij fefellerat.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

DESIDERIO ERASMO ROD. AVTORE.

VIRTVTE DVCE,

COMITE FORTVNA.

LVGDVNI APVD SEB. GRYPHIVM,
1539.

ILLVSTRISSIMO

PRINCIPI IVNIORI GVLIELmo, Duci Cliuenſi, Iuliacenſi, Montenſi, Comiti Marchiæ & in Rauenſpurgo, &c.

[redacted] S. D.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

QVONIAM, priores libellos, quos mei erga te animi ueluti arrabonē qualemcunq; miſeram, tam comiter accepiſti Gulielme Princeps Iunior illuſtriſsime: nec tu modò, ſed & ambo clariſsimi parentes tui: uiſum eſt aliquid & tua nobilitate dignius, & tuis ſtudijs, ni fallor, utilius adiungere. Proin ex optimis quibuſque autoribus collegi, quæ Græci uocant Apophthegmata, hoc eſt, egregie dicta, quòd uiderem non aliud argumenti genus principi præſertim iuueni magis accommodum. Sunt illa quidem ſcitu digniſsima, quæ philoſophi de moribus, de Repub. adminiſtranda, deq; bello gerendo literis prodiderunt. Sed quotocuique uel priuato tantum eſt ocij, ut apud Platonem Socraticarum argutationum, ironiarum & iſagogarum ambages ac labyrinthos euoluere uacet? Ariſtoteles autem copioſe quidem ſcripſit de moribus, ſed philoſophis ſcripſiſſe uidetur, non principi. Dilucidiora ſunt, quæ tradidit de re œconomica & politica, ſed is uir nuſquam non requirit lectorem & attentum, & ocioſum: ad hæc quoniam affectibus caret, non perinde retinet animum principalibus curis intentum. Iam in philoſophicis & Marci Tullij de philoſophia libris pleraque ſunt eius generis, ut non admodum referat principem ea ſcire: quod genus ſunt quæ diſputantur ab illis de finibus bonorum ac malorum, maiore ſubtilitate quàm fructu. Conueniunt hæc illorum inſtituto, qui de honeſto per omnem uitam nihil aliud quàm diſputant. At ei qui ditioni na-

ſcitur, ſtatim expedienda uirtus eſt, non per ocium diſputanda. Reſtat hiſtoria, quæ quoniam res præclare ſecus'ue geſtas uelut in tabula ſpectandas repræſentat, nec id abſque uoluptate, magnatibus uiris aptior eſſe uidetur: ſed hic ut infinitam uoluminum uim principi uacet euoluere, quis poßit meminiſſe? Atqui quemadmodum ij, qui certant in palæſtra, certos quoſdam prehendendi elabendiq; modos ad manum habent, ita qui in pacis belliq; negotijs uerſantur, certas rationes in promptu habere conuenit, quibus admoneantur, quid pro re nata ſit facto opus, quid non. Hac in parte uidemus eruditißimos uiros principum curas ſua diligentia ſubleuare conatos, quorũ alij ſcripſere ſententias, ueluti Theognis & Iſocrates, alij celebrium uirorum ſtratagemata & apophthegmata, ueluti Valerius Maximus, & Sextus Iulius Frontinus, qui indicat idem ab alijs nonnullis factitatum. Non mediocris ocij res eſt aurum ſcrutari in uenis, aut gemmas in arenis mari'ue quærere. Is demum occupatißimo principi gratum præſtat officium, qui aurum purum factumq; exhibet, qui ſelectas ac repurgatas gemmas auro incluſas, aut poculis additas offert. Id officium, quum à multis tentatum ſit, mea tamen ſententia, nemo fœlicius præſtitit, quàm Plutarchus, qui poſt editum egregiè frugiferum opus de uitis uirorum illuſtrium, in quo permixtim facta ſimul ac dicta illorũ referuntur, Traiano Cæſarum laudatiß. collegit inſignia diuerſorum apophthegmata, quòd in his uelut in certißimo ſpeculo repræſentatur animus ſingulorum. Nam in factis bonam laudis partem ſibi uindicat conſiliarius dux ac miles, maximam fortuna, per quam uidemus interdum optimè conſulta peßimum habere exitum: rurſus quorundam inconſultam temeritatem fœlicißime cedere. Nam quẽadmodum dixiſſe fertur Siramnes Perſa, Dux ut opinor, interrogatus quur facta præclaris eius dictis non reſponderent: quid loquar mihi in manu eſt, quid eueniat in arbitrio fortunæ & regis. Nec tamen ideo ſua laude fruſtrantur

honeſta

honeſta conſilia. Plutarchus autem non tantum in delectu cæteris præſtat, uerum etiam in explicando. Habent enim apophthegmata peculiarem quandam rationem, & indolem ſuam, ut breuiter, argute, ſalſe, & urbane cuiuſq; ingenium exprimant. Siquidem ut ſingulis hominibus, ita ſingulis etiã nationibus ſuus quidam genius eſt: unde fit, ut alia conueniant Alexandro, alia Philippo aut Antigono, alia Phocioni, alia Alcibiadi: rurſus alia quadrent in Laconem, alia in Scytham aut Thracem, alia in Athenienſem, aut in Romanum. In his igitur exprimendis mihi dilutior uidetur Xenophon, ſuffrigidus Herodotus, loquacior Diodorus & Qu. Curtius, ne pergam de cæteris dicere. Plutarchus omnes impleuit numeros. Eoq; uiſum eſt hunc ex omnibus potiſſimũ ſequi. Quicquid igitur erat in huius opere quod inſcripſit, De apophthegmatibus, hic in ſolidum reperies. Comperimus hoc opus bis Latinè uerſum, primùm à Franciſco Philelpho, deinde à Raphaële Regio, quem Patauij nouimus. Philelphus in nonnullis locis fuerat lapſus, quæ reſtituit Raphaël, ſed ipſe rurſus impingens alicubi: nimirum homines erant ambo. Sed uterque nihil aliud eſſe uoluit quàm interpres: nos Plutarchum multis de cauſis ſequi maluimus quàm interpretari, explanare quàm uertere. Primùm ut dilucidior eſſet oratio, quippe minus aſtricta Græcis uocibus. Non enim hæc Traiano ſcribuntur, uiro tum utraque literatura, tum longo rerum uſu exercitatiſſimo; ſed adoleſcenti principi, imò per te pueris & adoleſcentulis omnibus liberalium ſtudiorum candidatis: Nec illo ſeculo, quo dicta geſtáq; eiuſmodi uulgi fabulis celebrabantur, in balneis, in conuiuijs ac circulis forenſibus: Dein ut mihi liceret indicare dicti argutiam, ſi quod occurreret obſcurius, qualia nunc ſunt permulta, non ſolùm rudibus, uerum etiam ultra mediocritatem eruditis. Me certe in multis torſit diuinatio, & haud ſcio, an alicubi fefellerit etiã. Nec paucis in locis luctafuit cum mendis codicum, in quas neceſſario impegerunt etiam

interpretes. Vix enim credibile eſt quantum ſibi permiſerint uel librarij,uel ſcioli quidam in hunc autorem,cui ſumma debebatur religio.Nullus enim extitit inter Græcos ſcriptores Plutarcho præſertim quod ad mores attinet, ſanctior aut lectu dignior.Atqui hoc ipſum quod abſterrere debuerat,inuitauit gloriæ quæſtusq; ſitientes ad deprauandum, addendum,detrahendum.Etenim quò quiſque ſcriptor eſt plauſibilior ac celebrior, hoc magis ad quæſtũ corrumpitur. Arguit hoc ipſa Græcorum codicum uarietas.Nam ut alijs omiſsis,de hoc opere,quod eſt in manibus,loquar,quædam habet Philelphus quæ Raphaël non attigit,& contra.Deinde cum Plutarchus in præfatione profiteatur ſeſe in uitis, dicta factaq; uirorum illuſtrium promiſcue retuliſſe, ſed in hoc opere compendij gratia tantum apophthegmata contexuiſſe, permulta tamen admixta uidemus, quæ nihil aliud ſunt quàm ſtratagemata.Iam eodem in opere toties eadem repetita,non ne palam clamitant, argumentum hoc ab alio contaminatum? Vt iam ignoſcamus apophthegma referri ſub eius nomine,cui dictum eſt,non à quo dictũ eſt,ut de Lyſimacho & Philippide.Maioris erat audaciæ, quòd ex uno opere fecerunt duo.Quoniã enim Plutarchus è Laconicis,quæ plurima feruntur,ea duntaxat attigiſſet, quæ uidebãtur occupatiſsimo Cæſari futura ſatis,ille quiſquis fuit, ſi modò fuit unus aliquis,Lacedæmoniorũ dictis propriũ uolumen dedit,idq; ſecundum ordinem literarũ Græcarũ,quem Raphaël uertit in ordinẽ Latinarũ.At hic erat è tribus omniũ deterrimus.Nam ordinẽ ſententiarũ ſequuntur Valerius & Frontinus,quæ ad religionẽ,pietatẽ in patriam,ad fidem,ad fortitudinẽ ac iuſtitiam pertinẽt,& item de cæteris,in ſuam quæq; claſſem digerẽtes.Eruditiſsimus eſt quem ſequutus erat Plutarchus,ſeriem regionum ac regnorum obſeruans,& in ſingulis ætatum ordinẽ,unicuiq; regum ſuos adiungens duces, & cuique ducum ſuos collegas. A' Perſis uenit ad Aegyptios,ab Aegyptijs ad Thraces,à Thracibus ad Scythas,

à Scythis

à Scythis ad Siculos, à Siculis ad Macedones, hinc ad Atheniēſes, ab his ad Lacedæmonios, in horū ſingulis tēporū non literarū ordinē ſequens: à Lacedæmonijs ad Thebanos, à Thebanis ad Romanos, ut lector è paucorum dictis hiſtoriæ totius agnoſcat ſeriē, quam miſerè cōfudit is, qui Laconica ſeparauit, repetens interim eadē quæ ad Traianū collegerat Plutarchus: quanquàm id frequētius in altero deprehenditur opere, ſed in utroq; toties, ut ea dormitatio nō cadat in Plutarchū ſcriptorē exactæ diligētiæ. Adde quòd hæc pars nullam habet præfationem, nec illa prior ad Traianū quadrat ad utrunq; opus. Iam quid gratiæ debeatur his, qui celebrium autorū libros ad hunc contaminēt modū, in præſentia non diſputo: mihi ſacrilegij genus eſſe uidetur. A me tamen, exceptis aliquot Laconicis, quòd eadē in altero catalogo repetuntur omnia, nihil eorū prætermiſſum eſt, quæ Plutarchi titulo feruntur, partim ne quid hic deſideraret lector auidus magis quàm elegās, partim quòd nihil illic uiderē non dignū cognitu, licet non ſuo dictū loco. Sed totū opus quodāmodo meū feci, dū & explanatius effero, quæ Græcè referuntur, interiectis interdū quæ apud alios autores addita cōperiſſem, additis itē permultis quæ in hoc opere nō habebantur, ubiq; ueluti ſcholijs indicās uel ſenſum uel uſum apophthegmatis, in his duntaxat quæ lucis aliquid deſiderabant, ſed hoc ipſum breuiter, ne ab apophthegmatum natura degenerarem. Ordo uerò nobis etiā confuſior eſt, quàm illic inueni, quòd quū initio ſtatuiſſemus paucos duntaxat eximios recenſere, calor operis incitauit, ut mutata ſententia longius proueheremur, nec erat futurus finis, niſi rerum ſeſe offerentium uelut immenſum pelagus, receptui canere compuliſſet. Nam ut Quintilianus inter grammatici uirtutes collocat, quædam neſcire, ita in hoc argumenti genere, diligentiæ pars eſſe uidetur quædam præterire. Itaque lautus conuiuator eſſe malui, quàm moleſtus, præſertim quòd ſi quid in hac cœna prætermiſſum eſt, poterit in

 alia

alia proponi, poſteaquàm hæc erunt concocta. Porrò ordinis neglecti incommodum indice penſauimus. De titulo nil refert anxium eſſe, quũ in his quæ collegit Plutarchus ſub apophthe=gmatum nomine, multa ſint, quæ alius mallet σκώμματα, λοιδόρια, ἀστεῖα, εὐτράπελα, ſiue γελοῖα dicere. Cæterùm poſteaquàm in his diſtinguendis fruſtra ſudauit Marcus Tullius, nec Quintiliano ſatisfecit Marſus homo doctiß. atq; adeò nec ipſe Quintilianus Marſo doctior ſibi, nõ arbitratus ſum operæpretiũ in hoc an=xiã operã ſumere, ſat habens alicubi dicti, ioci'ue ſpeciẽ obiter indicaſſe. In his certe, q̃ nos adiecimus, ſedulò cauimus, ne ſtra=tagemata cũ apophthegmatis cõfunderemus, tũ ne quid omnino poneremus, niſi ex probatiſſimis utriuſq; linguæ ſcriptoribus, iiſq; uetuſtis decerptũ: non q. neſciam à recentioribus permulta referri ſalsè, lepideq; dicta, ſed plus habẽt autoritatis, quæ cõſe=crauit antiquitas, & adhibẽdus erat operi modus. Ne illud qui=dem quenquã mouere debet, quòd idem dictũ ab hoc aſcribitur huic, ab illo tribuitur alteri. Nec enim tam refert à quo quid di=ctum ſit, quàm quid dicatur, etiã ſi celebris & gratioſus autor, nonnihil ponderis & gratiæ dictis adiungit. Fit hoc interdum humanæ memoriæ lapſu, quanquã nihil uetat eandẽ ſententiã à diuerſis autoribus proficiſci, ſiue id faciat imitatio, ſiue caſus: quemadmodũ hunc ſenariũ, σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ, con=ſtat eſſe Sophoclis, & tamen citatur à Platone ex Euripide. Rurſus hic uerſus, γέρων γέροντα παιδαγωγήσω σ' ἐγώ, cùm ſit in Philoctete Sophoclis, tamen idem reperitur in Bacchis Eu=ripidis. Similiter hic uerſus, σιγῶν θ' ὅπου δεῖ καὶ λέγων τὰ καίρια, quum ſit in Aeſchyli Prometheo, deprehenditur apud Euripi=dem, duabus literulis immutatis, σιγᾶν λέγειν. Illa frigidiſſima ſunt, quæ perſonis fabuloſis affinguntur, quod genus ſunt Phi=loſtrati ſophiſtæ, quum Palamedi Vlyſſi, ac ſimilibus affingit quod libet, eaq; fiunt bis frigida tractando, quorum omnino nihil attigimus. Proxima ſunt, quæ uarijs perſonis attribuun=tur in

tur in dialogis, non ad ueri fidem, ſed ad delectandum confictis. Minus illa frigent, quæ dicuntur in comœdijs aut tragœdijs, habentq́; magnam gratiā in loco adhibita, tametſi ſi ſub apophthegmatis appellationem non cadunt, niſi quum ab autore nobili, ad rem præſentem accommodantur, gratiora ſi nonnihil etiam ad alienum ſenſum detorqueantur. Veluti quum Ariſtoteles Caliſthenem liberius cum Alexandro quàm expediret agentem, Homerico uerſu admonuit, ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι, οἷ' ἀγορεύεις. *Nec ex Herodoto libuit multa colligere, quòd pleraq́; uideantur à ſcriptoris ingenio reperta. Eiuſdē farinæ ſunt, quæ incidunt in orationibus, quas hiſtoriographi, pro ſuo quiſque ingenio ſolent attexere perſonis, licet & illa plurimum conducant, & ad iudicium, & ad dicendi facultatem. Optimum apophthegmatis genus eſt, quod paucis uerbis ſenſum non uulgarē ſignificat potius, quā exprimit, quale nemo facilè poßit ſtudio fingere, quodq́; quò propius ac diutius contemplare, hoc magis ac magis delectat. Vniuerſum autē hoc genus quod prouerbia, ſententias, inſigniter dicta factaq́; cōplectitur, accommodatiſsimum eſt principibus uiris, quibus ob reipublicæ negocia non uacat magnā uitæ partem libris impendere. Hæc autem ut cum uoluptate diſcuntur, facileq́; inſidunt animo, ita longè plus habent philoſophiæ in receſſu, quàm prima fronte præ ſe ferunt. Legimus Cæſarem Auguſtum, quicquid uſquam talium præceptorum nactus eſſet, deſcribendum curare ſolitum, & ad uaria loca mittere. Videmus autem priſcis illis ſapientibus hoc præcipuo fuiſſe ſtudio, ut res dignas cognitu, uoluptatis illecebra teneris ingenijs infererent, ac rudis ætas nondum matura ſerijs philoſophiæ præceptis per luſum diſceret, quæ per omnem uitā magno forent uſui. Hoc conſilio coſmographiam, aſtrologiam & muſicam, naturalem ac moralem philoſophiam ſcitè confictis fabulis & apologis aſperſerunt. In his uerò noſtris uidebuntur eſſe quædā, quæ nihil faciant ad bonos mores, ſed riſum*

modò cõmoueant. Ne id quidẽ uitio dandũ exiſtimo, riſu non-nunquã relaxare animũ curis fatigatum, modò riſus ſit argutus ac liberalis. Hæc enim exhilarant, ac uegetant iuuenũ ingenia, nec mediocriter faciũt & ad uitæ comitatẽ, & ad orationis iucunditatẽ. Quid enim magis edulcat M. Tullij dictionẽ, quàm quòd eã huiuſmodi dictis ſubinde condit? Quid porrò ſunt Plutarchi moralia, niſi aulæa huiuſmodi coloribus picturata? Iam illa quæ maximè uidentur ridicula, tractando fiunt ſeria. Quid enim magis ridiculum quàm Diogenes in meridie cum lucerna obambulãs, & hominẽ ſe in frequẽti foro quærere dictitans? At interim ridẽdo diſcimus non eſſe ſtatim homines, qui ſpeciẽ habent hominis, quã habẽt & ſtatuæ, ſed ut inuenias hominẽ, inueſtigãdus eſt animus. Is ſi recta ratione ducitur potius, quàm affectu, tum demũ reperiſti hominẽ. Itẽ quid æquè ridiculũ, atq; quod Phryne, ſtipulata ut quod ipſa prior faceret, idem cæteræ mulieres in conuiuio facerent omnes: manũ bis aquæ immerſam admouit fronti, hoc cõmẽto magno omniũ riſu prodẽs cæterarũ fucos, quũ ipſa uideretur etiã formoſior? Sed hic riſus nos docet idẽ quod ſeriò dixit Socrates, ut tales eſſe ſtudeamus, quales haberi uelimus, ne detracto fuco pro gloria male affectata reportemus ignominiã. Docet & illud, ne nitamur bonis externis fluxisq;, quæ uarijs caſibus facilè eripiuntur homini, ſed paremus ueras opes animi, in quas nullũ ius habet fortuna. Tantũ ſeriæ philoſophiæ docet nos illud ridiculũ meretriculæ factũ. Proinde quanquàm alioqui ſeueris rationibus inſtitueret ciues ſuos Lycurgus, tamẽ liberales iocos illis non ſolùm permiſit, ſed etiã præcepit. Inſtituit enim exercitamenti genus quod λέσχας appellabat, ad quod cõueniebant ſeniores iam à publicis functionibus emeriti, lepidis dictis, liberalibusq; iocis tempus cum uoluptate tranſmittentes, ſed quæ uel ad honeſti laudem, uel ad uitiorum uituperationem conducerent. Quin & ſignum collocauit, γέλωτι deo, id eſt, Riſui, quòd utiliſſimum indicaret mode-

ſtis

ſtis facetijs animorum uigorē recreare, & ad honeſtos labores alacres reddere, quando in rebus humanis, quod caret alterna requie durabile non eſt. Quin & Cleomenes adeò ſeuerus, ut nec mimos, nec pſaltrias, nec tibicines unquā admiſerit in rempubl. probauit tamen ut ciues iocis liberalibus, ſalſisq; dicterijs inter ſe decertarēt. Deniq; quoties datur à negotijs uacuū tempus, aut ipſa res poſtulat hilaritatem, quanto decētius eſt huiuſmodi dictis ludere, quàm illiberalibus, indoctis, & obſcœnis fabulis oblectari? Mihi uidetur aliquāto cōſultius pueros in ludis literarijs huiuſmodi thematis exerceri, quàm uulgaribus iſtis, quæ ut ſenſiculos habēt frigidos, ita nō indicant linguæ Latinæ myſteria, modò præceptor indicet rationes, quibus quod breuiter dictum eſt, queat dilatari, & quod ridicule dictum eſt, poſſit ad uſum ſeriū accōmodari. His addā & illud: in ſacris cōcionibus fortaſſe nō conuenit ſcripturis diuinis admiſcere iocos huma nos, ſed tamē excuſatius adhiberētur ad excitandos dormitātes, quàm aniles fabulæ, quas nōnulli ſolent ex abrupto interponere, prorſus è media uulgi fæce hauſtas. Iulius Cæſar tot ciuilia bellicaq; negotia ſuſtinēs argutis dicterijs, quibus adeò delectabatur, ut etiā in ipſum torta probaret, modò ſcita, ſolet curarum laßitudinē diſcutere. Vix alius imperatorum fuit Auguſto Cæſare uel ſanctior uel occupatior. At rurſus quis in hoc genere urbanior? De M. Tullio nihil dicam, qui nonnullis uidetur in iocando nec modi nec decori ſatis meminiſſe. Xenocrates philoſophus ingenij fuit triſtioris, uir alioqui magnus, ſed hūc Plato ſubinde iubebat litare Gratijs. Zenon totus Stoicus, Socratem ob perpetuam ſermonū urbanitatem, ſcurram Atticum ſolet appellare, nullus tamē eſt, quin fateatur Socratē utroq; ſanctiorem. Ne cōmemorem, quòd nullorum dicta magis celebrantur, quàm quæ lepōribus condita ſunt, certe pueris inſtituendis utilior eſſet Socrates, Diogenes aut Ariſtippus, quàm Xenocrates aut Zeno. Quòd ſi recte uiſum eſt ſapientißimis uiris, primam æta=

tem

tem oblectamentis quibuſdam ad amorem ſapientiæ ſeuerioris allicere, multo magis id conuenit tum iuueni, tum principi, quem ut uigilantem eſſe decet, ita non oportet nec ipſum unquam eſſe triſtem, nec quenquam à ſe triſtem dimittere. Animus autem amœnioribus ſtudijs educatus, fit ad omnes curas ferēdas uegetior, & ad omnem hominum conſuetudinem feſtiuior. His rationibus me tueri poteram, ſi nihil collegiſſem niſi facetias, nūc ſerijs hæc duntaxat admixta ſunt, ueluti cōuiuij cōdimenta. Quo ſi te ſenſero delectatum, haud me pœnitebit huius operæ licet humilioris, ut aliqui fortaſſe iudicabunt. Scribunt alij prouectioribus, nos principis ætatem tenerā lactamus. Quòd ſi hæc infra tuos profectus fuerint, certe optarim eſſe, tamen ſcio tibi non ingratum fore, per te cōmunibus adoleſcentulorum ſtudijs hoc utilitatis acceßiſſe. Et nos fortaſſe dabimus aliquando ſeueriora, poſteaquàm hæc edidiceris. Nam ediſcenda ſunt omnino, quò ſemper ad manum præſtò ſint. Quanquàm quid meis opus, quum domi habeas Conradum Hereſbachium, uirū omni genere literarum abſolutum, quem ſic in te uideo affectum, ut quod optimo præceptore dignum eſt, alumni ſui commodis & ornamentis impenſius gaudeat quàm ſuis. Is ut tuam pueritiam formauit literis, ita grandiorem ætatē poterit fidelibus prudentibusq; cōſilijs adiuuare. Mihi quoq; non minus iucundū quàm honorificum fuerit, quātulacunq; ex parte felicißimam indolem tuam, noſtra promouiſſe induſtria. Quod ſupereſt, deum Opt. Max. precamur, ut ſua dona, quæ largißime in te contulit, ſeruare, tueri, & augere dignetur, quò ſimul & laudatißimorum parentum uotis reſpondeas, & clarißimis maiorum tuorū imaginibus dignus euadas, & luculentæ ditioni, cui natus ac deſtinatus es, par eſſe queas. Deſinam, ſi uerbū addidero: dum in his uerſaris, memento te non Chriſtianorum, ſed ethnicorum apophthegmata legere, uidelicet ut legas cū iudicio. Apud Friburgum Briſgoiæ IIII. Cal. Martias, anno M. D. XXXI.

Apoph

APOPHTHEGMATA, AC LEPIDE' DICTA, PRINcipum, philoſophorum, ac diuerſi generis hominum, ex Græcis pariter ac Latinis autoribus ſelecta, cum interpretatione commoda, dicti argutiam aperiente, per [redacted].

APOPHTHEGMATA LACONICA ſecundum ordinem literarum Græcum, Liber primus.

AGASICLES.

LACEDAEMONII quoniam ſecuriores erant, ac moribus incorruptioribus, belliq; gloriam potiſſimum ſpectabant, contemnebant omneis arteis, quæ ciuium animos uidebantur emaſculare, & à uera uirtute ad ocioſam oſtentationem traducere. Nam & Roma quum adhuc ſpiraret germanam illam auſteritatem, Græculos profeſſores urbe exegit. Hoc genus ſtudijs nulla Græciæ pars corruptior erat quàm Attica, ubi Gorgias, Lyſias, Iſocrates, Prodicus, aliiq; innumeri ſophiſtæ, magno cum applauſu populi, nec mediocri mercede garriebant.

Cum igitur Agaſicli Lacedæmonioru͂ regi diceret quidam, 1 admirari ſeſe, quòd quum eſſet auidus diſcendi, non adiungeret ſibi Philophanem ſophiſtam: regali prorſus indole reſpondit, Eorum, inquie͂s, uolo eſſe diſcipulus, quoru͂ ſum & filius: ſignificans non minus intereſſe quos nactus ſis parentes, quàm quos aſciſcas præceptores. Etenim ut liberi ferme referunt maiorum, unde prognati ſunt, ingeniu͂, ita præceptorum uitia demigrant in eos

Generosè.

in eos,qui inſtituunt. Et honeſtæ uitæ inſtitutio potiſsimum ab illis petenda eſt,qui uirtutem ipſis factis præſtiterunt,non ab iis qui compoſitis arte uerbis de uirtute nugantur. At nunc ſummi orbis monarchæ futuri,deũ immortalem,quibus interdum uiris à teneris annis formandi inſtituendiq; creduntur? quum principi non minus tum perniciôſum ſit,tum indecorũ,ab inhoneſtis inſtitui,quàm naſci. Nec quælibet artes diſcẽdæ ſunt principi,ſed hæ duntaxat quæ tradunt rationẽ recte adminiſtrandi regnum.

2 *Rurſus quum alius quiſpiam ab eo ſciſcitaretur, quo pacto poſſet aliquis tutò imperare,nullo ſtipatus ſatellitio, reſpondit: Si ſic imperet ſuis,quemadmodum pater imperat liberis. Nemo plura dixit unquam maiore compendio. Domini tantũ timentur à ſeruis, quò mali metu coërceantur, quos non corrigit pudor. Pater quoniam liberis conſulit potius quàm ſibi, diligitur ab illis,ſic ut autoritatem comitetur reuerentia. Aduerſus hos adeò non eſt opus ſatellitio,ut nõ aliud ſit ſatellitium fidelius illorum ſtipatu. Quòd ſi rex beneuolentia ac benefactis adiungeret ſibi ciuium animos, non eſſet opus barbarico conductitioq; ſatellitio, ſed nullos haberet corporis ſui cuſtodes tutiores, quàm ciues,erga quos patris gereret affectum. Porrò quibus placet hoc dictum, Oderint dum metuant, nullos magis habent ſuſpectos, quàm quibus oportebat maximè confidere:ac multos metuant oportet,quem metuunt multi.*

Grauiter ac moderatè.

AGESILAVS.

3 *Ageſilaus ille magnus Lacedæmoniorum rex,quum in compotatione quadam ſortibus ex more ductis factus eſſet princeps conuiuij:huius autem partes erant præſcribere,quantum quiſq; biberet: rogatus à pincerna, quantum cuique uini deberet apponere. Si multum, inquit,uini paratum eſt, dato cuiq; quantum poſcit:Sin parum,cunctis ex æquo diuidito. Hac dexteritate mire proſpexit,ne uel parata uini copia deeſſet,quibus placeret largior potatio,uel ad bibendum cogerẽtur,quibus placeret ſobrietas.*

Solerter.

ſobrietas. Rurſus in maligniore uini copia, per æqualitatem ex=
cluſit occaſionem murmuris. Etenim quum ſingulis æqua uini
portio diſtribueretur, nihil deerat his, qui bibebant moderatius:
& qui largius fuerant bibituri, quum haberent, quod naturæ
ſatis eſſet, queri non poterant, ſi deerat libidini, eò quòd nemo
omnium plus aut minus haberet cæteris. Itaq; æquis animis ſe
illi quoq; ad moderationem componebant, quibus alioqui pla=
cebat luxus. Porrò Lacedæmonij præter cæteros Græcos uictus
frugalitatem probabant.

Quum uerò narraretur apud eum, maleficum quempiam ac 4
ſceleroſum hominem conſtanter pertuliſſe torméta: Vt inſigni= Grauiter.
ter, inquit, miſer eſt homo, qui tolerantiam ac patientiam in res
flagitioſas ac turpes collocet. Apud Lacedæmonios admirabilis
erat malorum tolerantia, quæ ſi ſuſcipiatur ob res honeſtas, ma
gnam promeretur laudem: ſin ob turpes, non ſolùm non mere
tur fortitudinis laudem, qui tolerat, ſed hoc miſerior eſt ac uir
peior, quò conſtantius ſe geſſerit. πονηρὸς enim Græcè & malũ
ſonat, & translato tono, laborioſum ſiue calamitoſum. Dole=
bat egregio duci, tantum animi robur ac naturæ uim, in re tur=
pi conſumptam, quam ſi attuliſſet ad res honeſtas, magno uſui
poterat eſſe reipublicæ.

Alio quodam laudante rhetorem hoc nomine, quòd mirificè 5
res exiguas uerbis amplificaret: Ego, inquit, ne ſutorem quidẽ Salsè.
arbitrer bonum, qui paruo pedi magnos inducat calceos. Ve=
ritas in dicendo maximè probanda eſt: & is optimè dicit, cuius
oratio congruit rebus, ex quibus petenda eſt orationis qualitas
potius, quàm ex artificio.

Quum quidam urgeret illum improbe poſtulando, dixiſ= 6
ſetq; ei, promiſiſti, atq; idem crebrò repeteret, quaſi iam fas nõ Iuſtè & ur-
eſſet negare, quod petebatur: Rectè ſanè, inquit, ſi quidem iu= baniter.
ſtum eſt, quod petis, promiſi: ſin minus, dixi, non promiſi. Hoc
dicto eluſit flagitatoris improbitatem. Ille uerò quum nondum

faceret

faceret flagitandi finem, ſed ſubijceret, Atqui decet reges præſtare, quicqd uel capite annuerint. Nihilo magis, inquit, quàm eos qui reges adeunt decet ea petere, loquiq́; quæ iuſta ſunt, ſpectantes ſimul & opportunitatē, & quid regibus cōueniat, decorumq́; ſit. Sunt qui principes uelut ex inſidijs adoriuntur, & à bene potis aut alioqui aliud agentibus, ut nō uacet, quale ſit, quod petitur, conſiderare, poſtulāt quod iniquū eſt. His merito negatur, quod promiſſum eſt, & repulſi immerito requirūt fidem à promiſſore, qui ſui officij nō meminerūt in poſtulando.

7 Quoties audiebat aliquos ab alijs laudari aut uituperari, Prudenter. exiſtimabat non minus eſſe diſcendos eorum mores, qui loquebantur, quàm eorum de quibus loquebantur. Senſit uir prudentiſſimus, qui auide obtrectant alienæ laudi, magis prodere morbum ſuum, quàm detegere mores alienos: & qui ob res parum honeſtas laudant quempiam, aut ob laudabiles uituperant, indicare ſtultitiam ſuam, peruerſumq́; iudicium.

8 Quum adhuc puer eſſet, & ageretur ludus ſolennis, quo pueritia tum exercebatur, atq; is qui negotio præfectus erat, ſtatuiſſet illum in loco parum honorifico, paruit quidem, tametſi iam Magnanimiter. rex deſignatus, ac dixit: Bene ſanè habet: oſtendam enim, non locum uiris, ſed uiros loco cōciliare dignitatem. Nimirum uox ea declarat in puero, miram animi celſitudinem, cum pari moderatione coniunctam. Nec alij magis ſunt adminiſtrando regno idonei. Simile quiddam tribuunt Ariſtippo.

9 Quum medicus quiſpiam illi præſcriberet curationem nimis exactam, minimeq́; ſimplicem, qualis eſſe ſolet apud Lacedæmonios: Per Geminos, inquit, ſumam, quæ præſcribis, ſi mihi Argutè. prorſus eſt in fatis, ut non uiuam, etiamſi non omnia ſumpſero. Significabat eiuſmodi curationes citius acceleraturas mortem, quàm depulſuras morbum. Nec tam operoſa pharmaca ſumenda, niſi qui deſtinauit mori. Omnibus in rebus ei genti placuit frugalitas ac ſimplicitas.

Quum

Quum aſtantem aræ Palladis, cui apud Spartanos ab æreo 10
delubro Χαλκιοίκῳ *cognomen eſt, ut bouem immolaret, momor-* Simpliciter.
diſſet pediculus, non auerſus eſt, ſed arreptum palàm omnibus
occidit, Per deos inquiens, equidem inſidiatorem lubens uel in
ipſa ara: uidelicet declarauit animum nec inepto pudori, nec
ſuperſtitioni obnoxium: tectéq; ſignificauit, inſidias molienti-
bus nullam aram aut aſylum oportere tutum eſſe.

Quum puer quidam eo uidente murem captũ è cauo pro- 11
traheret, musq; conuerſus momordiſſet tenentis manum, atque
effugiſſet, Ageſilaus indicauit his, qui aderant, dixitq;: Poſtea-
quàm minimum animalculum ſic ulciſcitur eos, à quibus lædi-
tur, quid uiros oporteat facere cogitate. Ita dux fortiſsimus un-
decunq; captata occaſione animum addere ſtudebat ſuis, ut au-
dentiores fierent aduerſus hoſtem. Sed idem exemplum magis
eò ualet, ne quis quamlibet potens iniuria prouocet infirmio-
rem. Fit enim ſæpenumero, ut qui, ſicut ait Flaccus, fragili quæ-
rit illidere dentem, infringat ſolido.

Quum in animo haberet mouere bellum aduerſus regẽ Per- 12
ſarum, quò Græcos Aſiam incolentes libertati reſtitueret, con-
ſuluit oraculum Iouis Dodonæi. Nam ea gens ex oraculis deo-
rum pleraque gerebat. Is quum iuſsiſſet, ut pro ſuo arbitratu
bellum inſtitueret, Ageſilaus dei reſponſum renunciauit Epho-
ris. Hi erant quinque iudices, quorum autoritati reges quoque
parêre cogebantur. Illi uerò ſuaſerunt, ut adiret & Delphicum
oraculum, iiſdem de rebus ſciſcitaturus. Eò profectus hoc pacto
propoſuit conſultationem: Apollo num idem tibi uidetur, quod Religioſè.
patri? Quum Apollo comprobaſſet Iouis oraculum, ita demum
delectus imperator, bellum apparat, unico facto non unam rem
nos docens: Primùm moderationem animi, qui quum rex eſſet,
non grauatus ſit Ephoris obtemperare rem ſuperuacaneã im-
perantibus. Deinde declarauit, quàm non temere ſit bellum ca-
peſſendum. Illis non ſat erat Iouis oraculum, quum hodie prin-

cipes frequenter inconſultis uel potius inuitis proceribus ac ci-
uitatibus ad arma proſiliant. Poſtremò demonſtrauit quàm reli
gioſam haberet de dijs opinionem, qui ſi inter ſe diſſentiant,
non ſint dij, obiter notans Homeri fabulas, qui fingit deorum
ac dearum atrocia diſsidia, & quod in principibus ac magi-
ſtratibus turpe ſit, aſcribit ſuis numinibus.

13 Tiſſaphernes Perſarum dux cum Ageſilao fœdus, non ex animo, ſed metu percuſſerat, hac lege, ut Græcas ciuitates ſineret liberè ſuisq; uiuere legibus: mox ingentibus copijs à rege ſuo accerſitis bellum illi denũtiauit, ni Aſia decederet. Hoc fœdus uiolatum libenter arripuit Ageſilaus, legatis hilari uultu reſpondens, ſe magnam habere gratiã Tiſſapherni, quòd periurio ſuo & deos & homines ſibi infenſos reddidiſſet, aduerſæ uerò parti propitios. Rectè ſenſit abſq; prouidentia Dei nihil geri in rebus mortalium, magisq; fidendum diuino fauori, quàm humanis conſilijs aut uiribus. Cæterum exercitum mouit uelut in Cariam impreſsionem facturus. Quò quum Tiſſaphernes ignarus doli, cogeret militem, Ageſilaus repentè copias mouit in Phrygiam, ubi quum multas cepiſſet urbes, magnamq; pe-
Iuſtè. cuniarum uim abſtuliſſet, dixit amicis: Fœdera quidem uiolare præter cauſam impium eſt, cæterum hoſtibus imponere, non modò iuſtum eſt, ac laude dignum, uerum etiam & iucundum & lucroſum. Vir bellandi auidus, tamen ab iniuſto bello abhorrebat, nec eius ſuſcipiendi anſam dare uoluit, datam feliciter arripuit, nec turpe putauit dolis in illum uti, qui uiolato fœdere periurio fefelliſſet & deos & homines.

14 Idem quum parum eſſet inſtructus equitatu, Epheſum ſeſe recepit: ibi opulentis denuntiauit, ut quiſquis pro ſe uirum & equum præberet, à militia eſſet immunis. Hac arte factum eſt, ut pro ignauis ac timidis diuitibus breui colligeret & equos &
Callidè. uiros ſtrenuos ac bello idoneos. Qua quidem in re dicebat ſeſe Agamemnonis exemplũ retuliſſe, quòd is accepta equa ge-
neroſa

neroſa, uirum diuitem, ſed ignauum militia liberaſſet. Locus autem eſt apud Homerum Iliados ψ.

Τὴν Ἀγαμέμνονι δῶκ᾽ Ἀγχισιάδης Ἐχέπωλος
Δῶρ᾽, ἵνα μή οἱ ἕποιθ᾽ ὑπὸ Ἴλιον ἠνεμόεσσαν
Ἀλλ᾽ αὐτοῦ τέρποιτο μένων, μέγα γάρ οἱ ἔδωκε
Ζεὺς ἄφενος. ναῖεν δ᾽ ὅ γ᾽ ἐν εὐρυχόρῳ Σικυῶνι. De equa loquitur.

Quam dederat Anchiſiades Echepolus Atridæ
Dono, ne huic comes iret ad altæ mœnia Troiæ,
Sed remanere domi, ac ſeſe oblectare liceret.
Nam uiro opes pater altitonans donarat opimas.
Incoluit uerò prædiuitem agris Sicyonem.

Hæ ſunt artes excellenti principe dignæ, quibus efficitur, ut quod ad reipub. dignitatem incolumitatem ue neceſſarium eſt, non per uiolentiam inuidioſam extorqueat, ſed ea dexteritate impetret, ut nec tenues grauet, & à ditioribus etiam gratiam ineat.

Cæterum quum edixiſſet, ut captiui nudi uenderentur, Laphyropolæ, quorum munus erat res prædatitias diuendere, quod erant iuſſi, faciebant: ac ueſtium quidem quoniam iuxta barbaricum morem erant ſplendidæ, multiq; pretij, complures extiterunt emptores. Cæterum ipſa corpora candida, prorſusq; tenera ac delicata, nec quicquam uirile præ ſe ferentia, quippe in umbra, otio, ac uoluptatibus educata, adeò nemo concupiuit emere, ut deriderēt etiam hoc mercium genus uelut inutilium, nec ullius omnino pretij: id animaduertens Ageſilaus, qui auctioni præſidebat, & hunc caſum torſit ad animandos ad fortitudinem milites: Hæc, inquit, ſunt pro quibus pugnatis, ornamenta captiuorum oſtendens, hi quibus cum pugnatis, nuda captiuorum corpora demonſtrans. Duplici nimirum argumento addidit ſuis animos, ampliſſima ſpe præmiorum, & hoſtium imbellium extremo contemptu. 15

Solerter.

Idem quum in Lydia Tiſſaphernem uertiſſet in fugam, ac quamplurimis interemptis iam in agros regios feciſſet incur- 16

ſionem, rex Perſarum per legatos, quorum præcipuus Titrauſtes ingentem pecuniarum uim ultro ad illum miſit, petens ut à bello deſiſteret: Ageſilaus ſpreta pecunia reſpōdit, pacis quidem tempore, reipub. uigere autoritatem, ut ius habeat decernendi, quod ad tuendam ciuitatis tranquillitatem cenſuerit conducere: belli uerò tempore non item. Sibi uerò iucundius eſſe, ſi milites ſuos ditet, quàm ſi diteſcat ipſe: præterea ſe pulcherrimum ducere, ſi Græci non munera caperent ab hoſtibus, ſed armis pararent ſpolia. Vox excellentis animi, qui non aliud uirtutis præmium ambiret, quàm gloriam, nec pacem hoſti uenderet, fraudato milite.

Animoſe.

Liberaliter.

17 Quum Megabates Spithridatis filius eximia forma adoleſcens, Ageſilaū adiſſet aliquādo ſalutandi gratia, ac iuxta Perſarum morem oſculum offerret: quòd ab eo uideretur admodum amari, Ageſilaus auertit uultum refugiens oſculum. Cæterum quum erubuiſſet ille, ratus ſe contemptui fuiſſe, ac deinceps ſalutaret eum eminus: rex pœnitens uitati oſculi, finxit ſe mirari quid accidiſſet Megabatæ, quòd ipſum non ſalutaret oſculo: familiares reſpōderunt, ipſe fuiſti in cauſa ô rex, qui uenientē non exceperis, ſed formoſi baſium exhorrueris. Alioqui nunc quoq; perſuaderi poterit, ut tibi ueniat ad oſculū, tantū ne rurſus refugias. Hic poſteaquàm Ageſilaus aliquādiu tacitus ſuo cū animo cogitaſſet, Non eſt, inquit, opus ut illi reditum perſuadeatis. Nam ego mihi ſic uideor affectus, ut malim huiuſmodi rebus ſuperior eſſe, quàm aduerſariorū urbem fortibus uiris inſtructiſſimam per uim capere. Præſtantius enim duco, ut quis ſibi ipſi ſeruet ſuam libertatem, quàm ut alijs libertatem adimat. O uirum gerendo in alios imperio idoneum, qui ſuis cupiditatibus imperare poſſet. Quis non miretur tam philoſophicum in homine militari iudicium? Intellexit neminem eſſe liberum, qui ſeruiret cupiditatibus. Intellexit nullum eſſe imperium ſpecioſius, quàm ſi quis animo ſuo poſſet imperare. Hoc exemplum temperantiæ

Cōtinenter.

perantiæ multo pulchrius uidebitur reputanti, quòd Græcorũ leges formoſorum adoleſcentium amorem cõcedant, citra turpitudinem tamen aut uim. Quanquàm hoc apophthegma Plutarchus in uitis paulò ſecus refert. Ego,inquit, denuo malim illam de oſculo pugnare pugnam,quàm omnia quæ uiderim mihi fieri aurea. Quò uir ille ſenſit amoris flammam acriorem, hòc pulchrius ducebat,non obſequi animo.

Cum cæteris in rebus eſſet rigidior & exacte iuſti legumq; 18 tenax,tamen in amicorũ negotijs exiſtimabat inhumanitatis ac ſæuitiæ prætextum eſſe, nimium aduerſus illos eſſe iuſtũ. Huius rei teſtis eſt epiſtola quædam perbreuis, quæ fertur ad Hidrieũ Carem ſcripta, qua cuidam amico ueniam deprecatur, in hunc modum: Nicias ſi nihil peccat, dimitte hominem: ſi peccat, Humaniter. mihi dimitte, ſed omnino dimitte. Innocentem punire ſcelus eſt, culpam interdum condonare in gratiam honeſti deprecatoris, humanitas eſt. Quum enim iuſtitiam ſemper oporteat eſſe clementia temperatam,quoties nacta eſt grauem interpellatorem, & minus habet inuidiæ, & plus impetrat gratiæ. In pleriſque igitur amicorũ negotijs ad eum modum ſe gerebat Ageſilaus. Interdum tamen magis ſequebatur Reipub. utilitatem per occaſionem oblatam,quàm indulgebat amicitiæ.

Quodam ergo die quum caſtra tumultuoſius eſſent mouenda,adoleſcentẽ, cuius amore tenebatur, relinquebat ægrotum: 19 quumq; is & blandis precibus & lachrymis illũ remorari conaretur,uerſus ad eũ, Quàm difficile eſt,inquit, ſimul & miſereri & ſapere: malens ſequi, quod id temporis expediebat, & quàm quod dictabat in amicum affectus. His animi dotibus cæteris præcellebat Ageſilaus. Continenter & ſapiẽter.

Cæterum quod ad corporis curam attinebat,nulla in re me- 20 lius habebat,quàm hi quibuſcum uiuebat: à ſaturitate quidem & crapula in totum abſtinens. Somno uerò ſic utebatur,nõ ut ille dominaretur, ſed ut ſeruiret negotijs. Aduerſus æſtum au-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Temperatè. *tem & frigus ſic erat inſtructus, ut quatuor anni temporibus unicis tantū ueſtibus uteretur. Cæterum quū in tentorijs inter milites ageret, uelut unus quilibet è numero, nihilo meliorē cultū habebat quàm cæteri: illud aſſiduè habēs in ore, principis eſſe, nō mollicie delicijs'ue, ſed temperantia ac fortitudine priuatis hominibus antecellere. O uerè regiam uocē, ſi addidiſſet, ſapientia. Nam ea uox omnes principis uirtutes complectitur.*

21 *Sciſcitante quodam quid Spartæ fructus attuliſſent Lycurgi leges, uoluptatum, inquit, contemptum: uidelicet indicans, non alia magis ex re naſci reipub. corruptelam, quàm ex delicijs.* (*Moderatè.*)

22 *Alij cuidam qui ſe dicebat admirari, quòd Ageſilaus cum cæteris Lacedæmonijs, tam frugali cibo ueſtituq; uteretur, Atqui, inquit, ô hoſpes, pro hac frugalitate opimam meſſem metimus, libertatem: ſapienter admonens nullam eſſe uoluptatem uiris ingenuis libertate ſuauiorem, nec ibi diu libertatem eſſe poſſe, ubi regnat luxus.* (*Sapienter.*)

23 *Rurſus quum alius quidam eum admoneret, ut aliquid de uitæ rigore remitteret, cauſam addens quòd, quæ eſt uitæ uolubilitas, euenire poſſet, ut tempus ipſum exigeret aliam uiuendi rationem: At ego, inquit, me conſuefacio, ut quæcunq; inciderit fortunæ mutatio, ne quæram ipſe mutationem. Mira animi continentia, qui nec in auſteriore uita delitias requireret, nec inter delitias agens ab illis corrumpi poſſet.* (*Continenter et cōſtanter.*)

24 *Quin ne ſenex quidem factus quicquam de uictus uitæq; ratione & corporis exercitijs remiſit. Itaque contanti quur per acrem hyemem ſolo pallio tectus obambularet abſq; tunica homo tam prouectæ ætatis: Vt, inquit, iuuenes hanc uitæ rationem imitentur, quum exemplum habeāt & extremæ ſenectutis hominem, & principem: ſapienter admonens ſenibus ita uiuendum eſſe, ut adoleſcentibus exhibeant recte uiuendi formā: & uulgus nihil imitari libentius, quàm quod à uiris principibus conſpexerint factitari.* (*Grauiter.*)

Thaſiorum

Thaſiorum gens ut copia rerum abundabat, præcipuè uini 25
præſtantia nobilis, ita delicijs erat addictior: per horum agros
cum exercitu proficiſcenti Ageſilao, Thaſij honoris gratia mi-
ſerunt farinas, anſeres, bellaria, liba ex melle condita, & item
omnis generis alia maximi pretij tum eſculenta, tum poculenta:
at ille præter farinas nihil accepit, reliqua domum referri iuſſit Frugaliter.
ab his, qui attulerãt, tanquam ſibi ſuisq; prorſus inutilia. Cæte
rum quum illi precibus & obteſtationibus urgerent omnino, ut
acciperet xenia, iuſſit ea inter helotes diſtribui: id erat apud
Lacedæmonios mancipiorum genus. Eius facti cauſam ſciſcitan
tibus reſpondit, nõ decere qui uirtutis ac fortitudinis ſtudio te-
nerẽtur, id genus delicias cupediasq; recipere: propterea quòd
iſtiuſmodi res, quibus ineſcaretur ingenio ſeruili nati, oporte-
ret à liberis procul abeſſe: grauiter taxans Thaſiorum mores,
qui dum uoluptatibus ſeruirent, nec ingenuos ſe præſtarent nec
liberos: & ſapienter oſtendens, nihil eſſe ſeruilius abiectiusq;,
quàm gulæ uentrisq; uoluptatibus obnoxium uiuere.

Aduerſus uoluptates quidem inuicti pectoris hoc ſpecimen 26
dedit. Aduerſus inanem gloriam non minus inſuperatum fuiſſe
declarat, quod dicturus ſum. Thaſij quoniã intelligebant Age-
ſilaum de ipſis optimè meritum, templis ac diuinis honoribus
illum dignati ſunt: atq; hac de re legationem ad illum miſerunt.
Is ubi legiſſet honores, quos legati ad illum detulerant, percõ-
tatus eſt, num illorum patria poteſtatem haberet ex hominibus
faciendi deos: quum illi reſpondiſſent habere, agedum, inquit, Liberè &
primum uos ipſos deos facite. Id ſi præſtiteritis, tum uobis cre- grauiter.
dam, quòd me quoque deum facere poteritis. Vtrum hic prius
admirari conuenit, animi celſitudinem adeò contemnentis obla
tum, ob quod Empedocles philoſophus ſemet in Aetnam conie-
cit, quodq; tot eruditi principes tot artibus & impendijs am-
bierunt: an ingenij ſolertiam, qua Thaſijs uel ſummam ſtulti-
tiam, uel abiectam adulationem ſuam in oculos ingeſſit?

27 Nec minus excelſi animi fuit, quòd quum nationes, quæ id temporis Græciã incolebant, decreuiſſent illi in clariſſimis quibusq; ciuitatibus honoris cauſa ſtatuas erigi, reſcripſit illis hunc in modum: Mei nulla ſit imago, neque picta, neq; ficta, neque ullo alio artificio parata. At principum uulgus hoc honoris genere ſe dijs æquiparari credebat, ſummumq; rerum bene geſtarum præmium arbitrabatur. Ageſilaus ipſo honeſto contentus, negligebat eiuſmodi adulationes uerius quàm glorias, malens inſculpi prudentum ac bonorum hominum pectoribus, quàm in foro æreus aureus'ue ſtare. Eximiam uirtutem ſponte ſuum conſequitur decus. Nec ulla ſpecioſior ſtatua, quàm honorifica bene actæ uitæ memoria.

Magnanimiter.

28 In Aſia quum ædes quaſdam conſpexiſſet, quarum tectum quadratis trabibus contextum eſſet, rogauit ædium dominum, num apud illos ligna quadra naſcerentur: qui quum negaſſet talia naſci, ſed ex rotũdis, arte quadrari, Quid, inquit, ergo'ne ſi quadrata naſcerentur, faceretis rotunda? Immane quantum abfuit illius regis animus à noſtrorum ædificiorum delicijs, in quibus nihil placet, niſi ex alieno deuectum orbe, aut multo artificio adulteratum.

Temperate.

29 Quum aliquando quidã percontatus eſſet, quinam eſſent fines Laconicæ ditionis, uibrata lancea, quouſq;, inquit, hæc ualeat pertingere. Vox egregio duce digna, qui bellum non niſi iuſtum ſuſciperet, imperiumq; uirtute partum uirtute tueretur.

Fortiter.

30 Rurſus alij cuidam percontanti, quam ob cauſam Sparta nõ cingeretur mœnibus: oſtendit ciues armatos, hi, inquiens, ſunt Spartanæ ciuitatis mœnia: ſignificans reſpub. nullo munimento tutiores eſſe, quàm uirtute ciuium.

Fortiter.

31 Similiter quum alius quidam hoc idem percontatus eſſet, reſpondit ciuitatem non ſaxis lignis'ue, ſed pro uallis ac mœnibus, incolentium uirtute muniri oportere: quos ſi iungat concordia, nullus poteſt eſſe murus inexpugnabilior.

Sapienter.

Aduerſus

Aduerſus pecuniarum ſtudium, quo uitio pleriq; laborant, amicos admonere conſueuit, ne tam pecunijs quàm fortitudine ac uirtute ſtuderent diteſcere, quòd fruſtra parat opes, qui ueris animi bonis uacat. 32 Sapienter.

Si quid autem eſſet, quod per milites celeriter confici uellet, primus ipſe ſub oculis omnium operas aggrediebatur, quo uel pudore ad induſtriam extimularentur. Efficaciſſimum exhortationis genus, principem hoc facere, quod ab alijs fieri uelit. 33 Impigrè. Exempli.

Illud ſibi cum primis ducere ſolet gloriæ, quòd quum rex eſſet, cæteriſq; conſilio proſpiceret, nihilo ſecius in laboribus obeundis nemini cederet: quodq; ſibi ipſi imperaret, ſuiq;, ut ita loquar, rex eſſet, id pulchrius eſſe iudicabat, quàm quòd regnũ obtineret in alios. 34 Grauiter.

Quidam conſpiciens Lacedæmonium quendam claudum ad bellum exeuntem, quum ei equum ueluti debili neceſſarium quæreret, Nõ intelligis, inquit Ageſilaus, in bello opus eſſe, non qui fugiant, ſed qui loco maneant? Significans eos demum eſſe bello utiles milites, quibus decretum eſt in prælio aut uincere, aut mortem oppetere. 35 Facetè.

Percontanti cuidam qua ratione ſibi pararet eximiam gloriam, ſi mortem, inquit, contempſeris. Nihil enim in bello præclari rei geret, cuius animum mortis metus occupauit. Idem affectus in omni uita mortalium à pulcherrimis facinoribus reuocare ſolet. 36 Grauiter. Vitæ cõtemptus.

Roganti quam ob cauſam Spartiatæ ad tibiarum cantum inituri prælium exercerentur, ut quum ad numerũ, inquit, incedant, appareat qui formidoloſi ſint, qui fortes. Nã anapæſtorum ictus ſtrenuis addebant animũ, uehemẽter meticuloſis pallorem ac tremorem incutiebant. Itaq; quum pes non reſponderet ad modulos tibiarũ, prodebatur ignauorũ imbecillitas. Magni ſiquidem refert, ut dux perſpectos habeat militum ſuorum animos, quo norit, qui ſint à prælio ſubmouendi, aut qui qua 37 Prudenter.

parte exercitus collocandi. Valerius Maximus lib. 2. putat ti=bias adhiberi ſolitas ad incitandos militũ animos: contrà Thu=cydides apud A.Gellium tradit, pro tubis & cornibus Lace=dæmonios ad prælium tibijs uti ſolitos, ad moderandã uim & impetum militum: ne ſparſi, diſpalatiq; proruerent in hoſtem, ſed compoſitè incederent ſuo quiſque ordine. Proditum eſt li=teris Cretenſes cithara præcinente prælium inire ſolitos.

38 Argutè. Quum quidam apud Ageſilaum admiraretur regis Perſa=rum felicitatem, quòd admodum iuuenis eſſet: Ne Priamus qui=dem, inquit, quum hoc eſſet ætatis, erat infelix: indicans nemi=nem appellandum beatum, niſi ad ſupremum uitæ diem perue=niſſet, quod nec Priamo, nec Crœſo contigit.

39 Moderatè. Quum maximam Aſiæ partem armis ſibi ſubegiſſet, conſti=tuerat ad ipſum regem Perſarum proficiſci, ut eum compeſce=ret: qui ſic erat quietus à bello, ut interim Græcorum duces pe=cunia corrumperet: cæterum reuocatus domum ab Ephoris, ob Spartam Græcorum obſidione cinctam (Nam id rex Perſarum pecunijs miſſis effecerat) paruit, dicens bonum imperatorem le=gum imperatis parêre oportere, citráq; cunctationem ſoluit ex Aſia, magno ſui deſiderio relicto Græcis Aſiaticis. Offerebatur rei bene gerendæ occaſio, inuitabat illum Græcorum affectus, ut inſtituta perageret, ſed rex à tyrannide alieniſſimus legum autoritatem exiſtimabat omnibus anteponendam.

40 Facetè. Quoniam uerò Perſarum nomiſma ſagittarium habebat in=ſculptum, ex Aſia diſcedens aiebat, ſe triginta ſagittariorũ mi=libus à rege Aſia depelli. Tot enim Daricorum aureorum mili=bus Athenas ac Thebas deportatis, & in plebis moderatores di ſtributis, Timocrates effecerat, ut populus hoſtilem animum aduerſus milites ſuſciperet. Ephoris autem reſcripſit in hunc modum: Ageſilaus Ephoris ſalutem. Aſiam magna ex parte ſubegimus, barbaros expulimus, frequenter in Ionia conflixi=

Moderatè. mus: attamen quoniam pro magiſtratus autoritate iubetis, ut iſtuc

iſtuc ad diem præſcriptum adſim, conſequor hanc meam epiſto
lam, ac fortaßis anteuertam etiam. Nec enim mihi principatum
gero, ſed tum reipub. tum ſocijs & amicis reipubli. Atque ita
demum qui potitur imperio, uere legitimeq́; imperat, quum &
ipſe paret imperio legum & Ephororum, aut quicunque ſint
illi, qui in repub. magiſtratu funguntur. Quid huius ducis ani-
mo moderatius? At quid eodem excelſius?

Dein quum tranſmiſſo Helleſponto iter faceret per Thra- 41
ciam, nulli quidem barbarorum ſupplex fuit, ut daretur tranſi-
tus, ſed mißis ad ſingulos nuntijs, rogabat utrum per hoſtium Fidenter.
an amicorum regionem iret. Ac cæteri quidem illum amice re-
cipiebant uenientem, ac diſcedentem deducebant. Cæterum qui
Troadenſes appellantur, à quibus, ut fertur, Xerxes datis mu-
neribus tranſcundi copiam emerat, tranſitus mercedem poſtu-
labant ab Ageſilao, centum argenti talenta, totidemq́; fœminas.
At is irridens eos, rogauit quur non protinus ueniſſent acce- Animoſe.
pturi, quod poſtulabant. Admouit exercitum, & cõgreſſus cum
his qui ſe obiter collocarant in acie, omnes uertit in fugã, com-
pluribus trucidatis, itaq́; ſibi ferro uiam aperuit.

Itidem & ad Macedonum regem nuntios miſit, rogans 42
utrum per hoſtiũ ſolum irent an amicorum. Quum ille reſpon-
diſſet ſe conſultaturum: Fiat, inquit, igitur cõſultatio, nos tamen Intrepidè.
interim iter faciemus. Rex admiratus hominis audaciam ſibiq́;
metuens, ſatius eſſe cenſuit illum ut amicum ſuſcipere.

Theſſalorum, qui hoſtibus tulerant ſuppetias, agros depo- 43
pulatus eſt. Virtus ſic erat æquitate temperata, ut nec amicos Seuerè.
læderet, nec inimicis parceret, ubi fortuna dediſſet ulciſcendi
occaſionem.

Ad Lariſſæos autem qui non iuuerant res hoſtium, Xe- 44
noclem ac Scythen legatos miſit amicitiæ conciliandæ gratia.
Hos quum Larißæi comprehenſos aſſeruarent in cuſtodia, cæ-
teri quidem id factum grauiter ferentes cenſuerunt, ut Ageſi-

laus

laus admoto exercitu Lariſſam urbē obſidione uallaret. At ille
Moderatè. negabat ſe uel uniuerſam Theſſaliam hac conditione uelle capere, ut ex his, quos miſerat, alterius faceret iacturam, amiſſurus
Amicè. utrunq;, ſi illos bello laceßiſſet. Itaq; captos acceptis conditionibus liberauit ac recepit. Tam atrocem iniuriam duorū amicorum incolumitati condonauit, alioqui contumeliarum impatiens. Dicas illum ſuos affectus in ſua habuiſſe poteſtate.

45 Feliciter pugnatum erat apud Corinthū: in eo prælio quāquàm accepiſſet Spartanorum admodum paucos deſideratos, cæterum è Corinthijs, & Athenienſibus alijsq; ſocijs ingentem numerum interijſſe, adeò non gauiſus eſt, nec elatus ea uictoria,
Clementer. ut grauiter ingemiſcēs deploraret Græciæ uicem: heu, inquiēs, Græciam, quæ tot uiros inteſtino bello perdidit, quot uniuerſis barbaris debellādis ſatis eſſe poterant. Viro magnanimo uictoria erat optabilis, ſed charior erat ſociorum incolumitas. Quo animo tuliſſet ille, ſi plurimorum ciuium interitu fuiſſet empta uictoria? Non parum laudis promeretur hic affectus in duce Lacedæmonio tum natura bellaci, tum ethnico: At Chriſtiano principi nulla non debet eſſe lugubris uictoria, quæ plurimorum etiam hoſtium exitio contigit.

46 Cæterum quum Pharſali urgerent, latrocinijsq; uexarent
Feliciter. ipſius exercitum, ſexcentis equitibus uertit illos in fugā: moxq; trophæum ſtatuit ſub Narthacijs. Nec alia uictoria magis lætatus eſt, quòd ipſe per ſe conſtituto equitatu paucorum, nec alijs adhibitis copijs, eos ſuperaſſet, qui de re equeſtri præcipue gloriabantur. Pulchrum eſt uincere laceſſentes, præſertim his præſidijs, quibus hoſtes potißimum ſeſe iactant.

47 Nunc accipe geminū in gloriæ cupidißimo duce temperantiæ exemplum. Quum Diphridas illi è patria nuntium attuliſſet, ut omißis quæ tum agebat, protinus in Bœotiam irrumperet, quanquàm deſtinarat hoc ipſum poſteà maiore aggredi apparatu, tamen magiſtratibus obtemperans, accerſitis ad ſe

uiginti milibus eorum, qui apud Corinthum militabant, inuaſit Bœotiam, ac iuxta Coroneam congreſſus cum Thebanis, Athenienſibus, Argiuis, & Corinthijs, ambas acies ſuperauit, licet ipſe multis acceptis uulneribus corpore eſſet grauiter affectus. Quæ pugna cum eſſet inter res ab illo geſtas omnium maxima, quemadmodum ſcripſit Xenophon: tamen domum reuerſus nihil de priſtino uictu uitaq; modeſtia mutauit, ob tantos rerum ſucceſſus, totq; uictorias. Multo dignior erat triumpho uictoria, qua uir ille primum ſuis conſilijs antepoſuit legum autoritatem, deinde tot egregijs facinoribus nihilo factus eſt inſolentior. Modeſtè.

48 *Animaduertens ciuium nonnullos qui in pretio habebantur, ac ſibi placerent, quòd equis alendis intenderent animum, ſorori Cyniſcæ perſuaſit, ut conſcenſo curru certaret in Olympijs, hoc pacto Græcis oſtendere cupiens, id genus exercitamenta nullius eſſe ueræ uirtutis, ſed nihil aliud habere quàm opum & impendiorũ oſtentationem, eoq; fœminis eſſe digniora quàm uiris.* Facetè.

49 *Quum haberet apud ſe Xenophontem illum ſapientem, cumq; plurimi faceret, iuſsit ut filios ſuos accerſeret Lacedæmonem, docendos artem omnium pulcherrimam, uidelicet imperare & parêre imperio. Athenis florebat omniũ liberalium diſciplinarum genus, ſed hanc cæteris omnibus præſtantiorem exiſtimabat nuſquam melius diſci quàm apud Lacedæmonios, ubi non uerbis diſputabatur de bene adminiſtranda repub. ſed ciuium moribus honeſtiſsimæ rei exemplum exprimebatur. Simul indicans eos non eſſe gerendo magiſtratui idoneos, qui legibus ac magiſtratui neſcirent obſequi.* Grauiter.

50 *Proinde rogatus abs quopiam, quam ob rem Spartanorum reſpublica præ cæteris ſecundis rebus floreret: quoniam, inquit, plus cæteris in hoc ſeſe exercent, ut pariter & imperare & parêre ſciant. Quæ duæ res à ciuibus excludunt ſeditiones,* Diſciplina ciuilis.

& tuentur

& tuentur concordiam.

51 Cùm uita defunctus eſſet Lyſander, Ageſilaus numeroſam
ſodalitatem aggregatam comperit, quam ille ex Aſia domum
reuerſus ſtatim aduerſus Ageſilaum inſtituerat. Id indignè fe-
rens Ageſilaus, deſtinabat omnibus palàm facere, cuiuſmodi ci-
uis fuiſſet Lyſander, dum uiueret. Ac perlecta quadam oratio-
ne, quam Lyſander in libro deſcriptam reliquerat, compoſitam
quidem à Creonte Halicarnaſſeo, ſed in hoc, ut hanc Lyſander
ediſceret, atq; apud popularem multitudinẽ recitaret: Tracta-
bat autem oratio de nouandis rebus deq; mutando reipu. ſtatu.
Hanc quoniam arguebat Lyſandrum fuiſſe ciuem pernicioſum
ac ſeditionis auidum, Ageſilaus uoluit euulgare. Cæterum ubi
ſenex quidam Ephorus orationem perlegiſſet, metuẽs dictionis
grauitatem ac uehementiam, ne lecta quoq; multos ad rerum
Moderatè. nouarum ſtudium excitaret, conſuluit Ageſilao, ne Lyſandrum
ſepultum refoderet: ſed orationem premeret. Senis conſilio pa
ruit, & à cœptis conquieuit Ageſilaus, doctus nõ ſolùm obtem-
perare publicis legibus ac magiſtratui, uerũ etiam priuato ſe-
nioris conſilio. Vir excelſi animi plus apud ſe ualere uoluit pu-
blicam utilitatem, quàm priuatũ odium, ſimulq; perſpexit in-
decorum eſſe ſimultatem exercere cum ſepulto. Hac moderatio-
ne uſus eſt aduerſus manifeſtum inimicum.

52 Porrò qui clanculum ipſi aduerſarentur, eis palàm quidem
Callidè. non exhibebat negotium, ſed efficiebat, ut ipſum in militiam
ſequerentur, atq; ex his nõnullos duces exercitus ac magiſtra-
Moderatè. tus factos euehebat: qui quum ſe in magiſtratu improbe &
auare geſſiſſent, eoq; in ius uocati periclitarentur, rurſus Age-
ſilaus illis patrocinabatur, & ab ipſis ſtabat: atq; hac arte red-
debat eos ex clancularijs hoſtibus amicos, & ad ſe reuocabat.
Quibus rebus factum eſt, ut iam neminẽ haberet aduerſarium.
Quid hac prudentia ciuilius, qua mederi maleuolis maluit
quàm ulciſci?

Quidam

Quidam petijt ab Ageſilao, ut ſe ſcriptis ad hoſpites & 53
amicos ſuos Aſiaticos literis commendaret, quò apud illos ius Iuſtè.
ſuum conſequeretur: reſpondit nihil eſſe opus literis commen=
datricibus: Nã mei, inquit, hoſpites ſua ſponte, quæ iuſta ſunt; Humaniter.
faciunt, etiam ſi illis non ſcripſero. Apud bonos in bona cauſa
ſuperuacua eſt cõmendatio, quum ipſa res impetret quod pre=
cibus exoraretur. Dux egregius non niſi cum ſui ſimilibus ho=
ſpitium coniunxerat.

Oſtendebat illi quidam ciuitatis cuiuſdam muros bene tutos 54
ualideq́; extructos: cumq́; rogaſſet, uiderentur'ne pulchri: Pul= Grauiter.
chri, inquit, per Iouem: uerum apparet in hoc paratos, ut mu=
lieres inhabitent, non uiri: ſentiens non alijs mœnibus rectius
communiri ciuitatem, quàm ſtrenuis ciuibus.

Megarenſi cuidam multa iuueniliter de ſua ciuitate aduer= 55
ſus Ageſilaum iactanti, Adoleſcens, inquit, tui ſermones opus Modeſtè.
habent magnis uiribus: Significans indecenter cum magnifice
loqui, cui uires non ſuppetunt orationi pares.

Tantum & cæteris in rebus aberat à uulgi iudicio uir pru 56
dentiſſimus, ut quæ cernebat alios admirari, ipſe in tantũ con=
temneret, ut ne noſſet quidem. Quod euenit in Callipide. Is
erat tragœdiarum actor, multi nominis, famæq́; celebris apud
Græcos, & à cunctis in pretio habitus. Primùm quidem occur=
rit Ageſilao, cumq́; eſt allocutus: pòſt improbe ſemet admi=
ſcuit his, qui ſimul cum rege ambulabant, ſeſeq́; oſtentabat, ra= Grauiter.
tus futurum, ut rex prior ipſum comiter appellaret. Id quum
non fieret, Tandem non, inquit, agnoſcis me ò rex, nec audiſti
qui ſim? Ageſilaus autem intuitus illum, An non tu es, inquit,
ille Dicelicta? Nã hac uoce peculiaris Lacedæmoniorũ lingua
ſignat mimum, hoc eſt, imitatorem: δείκηλον enim illis ſimula=
chrum ſonat, aut effictã imaginem. Adeò uir prudens, & omnia
reipub. cõmodis metiens, nullo honore dignatus eſt hiſtrionem
quamuis inſignẽ, cuius ars ad ſolam parata uoluptatẽ, corrum=
pendis

pendis ciuium moribus eſſet accommodatior, quàm erudiendis.

57 *Huic ſimile eſt, quod rogatus ut uellet audire quendam, qui*
Argutè. *mira ſimilitudine luſciniæ uocem imitabatur, recuſauit: Frequẽ-*
ter, inquiens, ipſam audiui luſciniam: Significans ineptam eſſe
uoluptatem, magis delectari ipſa ſimulatione, quàm natura.

58 *Quemadmodum autem ipſe ſingulari modeſtia præditus*
erat, ita non tulit in alijs arrogantiam. Menecrates quidã me-
dicus, quum deſperatæ quædam curationes ipſi fœliciter ceſſiſ-
ſent, populari adulatione dictus eſt Iupiter. Hoc cognomento
uir arrogantis ingenij delectatus inſolentius uſus eſt eo titulo.
Tandem quum & Ageſilao ſcriberet, nec ueritus eſſet hac uti
ſalutatione: Menecrates Iupiter Ageſilao regi ſalutem: Rex
Facetè. *hoc offenſus proœmio, præterea nihil dignatus eſt legere, ſed*
Modeſtè. *reſcripſit in hunc modum: Rex Ageſilaus Menecrati ſanitatẽ.*
χαίρειν Græci dicunt, quibus bene precantur, ὑγιαίνειν ambiguũ
uerbũ ferè in malum ſonat, quum ſignificamus abeſſe ſanitatem
mentis. Eo uerbo quidam Cæſari exprobrauit inſaniam.

59 *Fortitudinis etiã in rebus aduerſis inſigne dedit ſpecimen.*
Conon & Pharnabazus per claſſem regiam mari potiti obſi-
debant maritimas Lacedæmoniorum regiones, quum interim
Athenienſium ciuitas mœnibus eſſet cincta. Itaq; Lacedæmonij
Pharnabazo donante pecuniam pacem ineunt cum rege, mit-
tuntq; ciuem Antalcidam ad Teribazum, Græcos Aſiaticos,
pro quibus bellum geſſerat Ageſilaus, tradentes regi. Vnde
Fortiter. *peſsimè euenit, ut huius ignominiæ portio recideret in Age-*
ſilaum. Antalcidas enim inimicus erat Ageſilao: eò pacem qua-
cunq; occaſione confecit, inuidens illius gloriæ, quem uidebat
bello creſcere, reddiq; maximum ac maximè celebrem, nec
tamen hæc infœlicitas deiecit illius animum. Quinetiam cuidam
dicenti quòd Lacedæmonij Mediſſarent, ita reſpondit, imò
Medi potius Laconiſſant: Significans indolem ſuæ gentis cor-
rumpi fortuna non poſſe.

Quodam tempore rogatus, utra uirtus eſſet præſtantior, for 60
titudo an iuſtitia, grauiter reſpondit, Fortitudinis nullum eſſe Iuſtè.
uſum, niſi adſit iuſtitia. Quòd ſi omnes eſſent iuſti, nihil opus
fore fortitudine. En animum ſummo dignum duce, qui nihil ui
præter æquum iudicarit faciendum, rectéq; perſpexerit pluri-
mum intereſſe inter audaciam & fortitudinem.

Quum Græci qui Aſiam incolebant, Perſarum regē ex mo- 61
re magnum appellarent, Qua, inquit, re ille me maior eſt, niſi Animoſè.
ſit iuſtior ac temperantior? Contempſit uir egregius externa
bona, quæ uulgus præcipuè ſuſpicit, totamq; hominis felicita-
tem animi bonis metiebatur. Ea ſententia philoſophis eſſe con-
ſueuit in ore, ſed hanc bellator expreſſit affectu.

Notans præpoſteram licentiam eorum, qui Aſiam incole- 62
bant, eius gentis corrupti moribus, dicere ſolet: inter illos qui Grauiter.
improbi eſſent, eos eſſe liberos: contrà qui probi, eos eſſe ſer-
uos: quòd ibi uitijs licerent omnia, uirtus haberetur odio.

Interrogatus qua ratione potiſſimum quis aſſequi poſſet, ut 63
apud homines honeſtam haberet famam: Si loquatur, inquit, Sapienter.
quæ ſunt optima, & faciat, quæ ſunt honeſtiſſima. Quid dici
poterat breuius, at rurſus quid abſolutius? Itidē Socrates idem
percōtanti, Si talis, inquit, eſſe ſtudeas, qualis haberi uis. Siquidē
fucis parta gloria, ut nō eſt uera gloria, ita nec diuturna eſt.

Celebratur & hoc illius dictū principibus ediſcendū, Impe- 64
ratoris officiū eſſe, erga rebellantes audacia, erga ſubiectos be- Iuſtè.
neuolentia uti: quod idem Maro nobili carmine docuit: Moderatè.
Parcere ſubiectis, & debellare ſuperbos.
Neque enim uere uictor eſt, qui iracundiæ uindictam flagitan-
ti frenum neſcit imponere.

Cuidam ſciſcitanti, quæ potiſſimum pueris eſſent diſcenda, 65
Ea, inquit, quibus uſuri ſint, & quum ad uirilem peruenerint Sapienter.
ætatem. Recte cenſuit uir prudens, ſolam uirtutem primum ac
ſtatim à teneris unguiculis diſci oportere: nec ullam æui por-

tionem artibus friuolis dandam: quæ ut in pueris habent oſtentationem plauſibilem, ita nec grandibus decoræ futuræ ſint, nec ad ſeria uocatis utiles.

66 *Idem quum in cauſa quadam ſederet iudex, & is quidē qui accuſabat, rectè dixiſſet, patronus contrà malè, ſubinde tamen repeteret inter dicēdum, Ageſilaë, decet regem opitulari legibus, perinde quaſi bonam haberet cauſam, & ab ipſo ſtarent leges: hominis improbitatem interpellans Ageſilaus, Si quis, inquit, tibi domū perfoderit, aut ueſtem abſtulerit, num expectaturus eſſes, ut architectus, aut qui ueſtem contexuit, tibi ſit auxilio futurus? Subindicabat regem eſſe ueluti legum architectum, nec conuenire, ut is opituletur ei, qui cōtra leges aliquid admiſerit.*

Salsè.

67 *Cum pax coiſſet, eiq; à rege Perſarum eſſent allatæ literæ, quas Perſes unà cum Callia Lacedæmonē perferebat, de hoſpitio, deq; amicitia tractantes, non recepit: ſed iuſſit illos regi renūtiare, nihil eſſe neceſſe priuatim ad ipſum literas mittere: cæterum ſi perſpicuum foret, illum bene uelle Lacedæmonijs & Græcis, ipſum quoq; illi pro uiribus futurū amicū. Quòd ſi deprehenderetur inſidias tēdere, ne putet, inquit, quòd me ſit habiturus amicum, etiamſi uehementer multas ab eo recepero epiſtolas. Quid hoc animo ſublimius, cui in omnibus rebus gerendis hic unicus erat ſcopus, conſulere reipublicæ commodis.*

Incorruptè.

68 *Quum miro eſſet affectu erga liberos ſuos, dicitur aliquādo arundine pro equo conſcenſa, unà cum pueris luſiſſe domi. Id quū fortè uidiſſet ex amicis illius quidā, rogabat, ne cui diceret, quod uiderat, priuſquàm ipſe quoq; liberorū parēs eſſet factus: feſtiuè ſubindicans eum luſum non eſſe leuitatis, ſed pietatis: nec hoc, quod agebat, uideri poſſe ineptum ei, qui modò expertus eſſet, quàm ingens ſit affectus charitatis parentum erga filios.*

Piè, urbanè.

69 *Quū aßiduè belligeraretur aduerſus Thebanos, ac in prælio quodam uulnus accepiſſet, Antalcidas, ut fertur, ait, Præclara do*

ra doctrinæ tuæ præmia recipis à Thebanis Ageſilaë, quos quũ Salsè.
nec uellent bellare, nec ſcirent, bellare docueris. Nam aiunt re
uera, Thebanos crebris Lacedæmoniorum aduerſus ipſos expe
ditionibus, multò bellicoſiores eſſe factos, quàm antea fuerant.
Eoq; Lycurgus ille priſcus legum conditor, in legibus, quæ uo
cantur Rhetræ, ueluti dicas oracula à dijs profecta, uetuit ſæ-
pius eoſdem bello laceſſi, ne hoſtes uſu bellare diſcerent. Quan-
quàm hoc apophthegma non eſt Ageſilai.

Audierat ſocios moleſtè ferre tam crebras expeditiones, præ 70
ſertim quum ipſi permulti, Lacedæmonios numero paucos ſe-
querentur. Ageſilaus itaq; uolens oſtendere quanta eſſet Lace-
dæmoniorum multitudo, iuſsit uniuerſos ſocios ſimul conſidere
permixtos inuicem, Lacedæmonios item ſeparatim ſolos. Mox Solerter.
per præconem edixit, ut primi omnium ſurgerent figuli. Hi
quum ſurrexiſſent, ſecundo loco per præconem iuſsit ſurgere
fabros ærarios. Deinceps architectos, ac domorum opifices, ſi-
militer & aliarum artium ſingulos. Ita factum eſt, ut propemo
dum ſocij ſurgerent omnes, Lacedæmoniorum uerò nullus, eò
quòd Lacedæmonijs, qui militiæ parantur, interdictum ſit, opi-
ficium aut artem ſedentariam uel exercere, uel diſcere. Hoc fa-
cto riſit Ageſilaus. Videtis, inquit, ò uiri, quantò plures nos e-
ducimus, quàm uos. Hoc ſtratagemate dux inclytus demonſtra-
uit, non perinde referre, quàm numeroſum militem educas in
prælium, ut quàm fortem & exercitatum.

In pugna Leuctrica quum Lacedæmoniorũ multi fugiſſent, 71
iiq; legibus pœnas dare deberent, Ephori reputantes ciuitatem
uiris deſertam, egere militibus, cupiebant eam ignominiam mi-
litibus remittere, ſimulq; ſeruare leges. Deligunt igitur Ageſi- Solerter.
laum nouarum legum conditorem. Is prodiens in ſuggeſtum,
Ego, inquit, alias leges haudquaquam laturus ſum. Neq; enim
his, quas habetis, aut additurus ſum aliquid, aut detracturus, ne
que quicquam omnino mutaturus. Sed mihi rectum uidetur, ut

leges quas habetis, à die craſtino robur habeant & autoritatẽ. Eo commento uir ſolers ſimul & præſenti ciuitatis neceſſitati conſuluit, & periculoſum mutandarum legum exemplum exclusit à republica uno tantum die legibus abrogatis.

72 Exemplum erat præſentis & imperterriti animi, quòd cùm Epaminõdas cum admirabili impetu ac procella irrueret, adeò ut Thebani, ſocijq; iam de uictoria gloriarentur, nihilo minus Ageſilaus tutatus eſt Spartam ciuitatem: in qua tametſi perpauci erant, tamen hoſtes coëgit domum reuerti. Hoc quocunq; nomine uoces licebit, certè apophthegma dici non poteſt.

Fortiter.

73 Vt hoc erat fortitudinis, ita quod dicturus ſum cõſilij prudentiæq; laudẽ habet. Cùm pugnaretur apud Mantineã, admonuit Lacedæmonios, ut cæteris omiſsis omnibus in unũ Epaminondã intenderent uim prælij, dicens, ſolos cordatos eſſe uiros fortes, hosq; ſolos eſſe autores uictoriæ. Itaq; ſi hũc, inquit, ceperimus, facilime cæteros in poteſtatẽ noſtrã redigemus, ut uecordes nulliusq; precij, quod & euenit. Nam inclinãte ad Epaminondam uictoria, quum nonnullorũ fuga fieret, adhortanti illi ſuos & à fuga reuocãti Lacedæmonius quiſpiã letale uulnus inflixit. Eo proſtrato qui erant cum Ageſilao à fuga reuerſi, iam ancipiti Marte cum hoſte depugnarunt, ſic tamen ut multò inferiores Thebani, multò præſtãtiores Lacedæmonij uiderẽtur. Hac arte prudẽtia ducis cõſuluit incolumitati ſuorũ, qui fuerant haud dubie perituri. Simul illud docuit: in bello plus habere momenti unum uere prudentẽ & cordatum, quàm turbã imprudẽtium.

Prudenter.

74 Quum Spartanos pecuniæ deficerent ad bellum, eò quòd alerent externum militem, Ageſilaus in Aegyptum profectus eſt, ab Thaco Aegypti rege accitus ſtipendio. Cæterùm Ageſilaus ob corpus incultum ac ueſtis uilitatem uenit in contemptum eius gentis hominibus, qui ſperarant ſe uiſuros Spartanum regem talem, qualis eſſet rex Perſarum, corpore decentiſsimè ornatum, perperam ſane de regibus ſentientes, quos externo

Pie in patriam.

externo cultu putarint æſtimandos potius, quàm animi uirtutibus. Nihil ille quidem de cultus ac uictus ſimplicitate mutauit, ſed interim oſtendit maieſtatem, dignitatemq́; regiam, non ueſtium ſplendore, ſed prudentia ac fortitudine parari oportere: grauiterq́; taxauit uulgares monarchas, quibus ſi diadema, purpuram, aurum & gemmas detrahas, nihil uideas prætereà regium. Quin eodem facto declarauit inſignē erga patriam pietatem, qui ob publicam utilitatem non grauatus ſit in Aegyptum proficiſci: nec ætatis iam ſeræ ac uergentis ad annum octogeſimum excuſatione uti uoluit, quò minus apud barbaros ſtipendium faceret, modò reipublicæ ſubueniret. Athenæus hoc modo rem narrat: Ageſilaus in Aegyptū profectus Tacho regi laturus ſuppetias, quoniā corpore erat puſillo, his uerbis à rege contemptus eſt: Parturijt mons, Iupiter metuit, at ille peperit murem. Id ut audiuit Ageſilaus: At ego, inquit, aliquando tibi uidebor leo. Nam pòſt, quum illi non adeſſet Ageſilaus, regno pulſus confugit ad Perſas.

75 Cæterùm ubi quos educturus erat in aciem conſpiceret ob imminens periculum formidoloſos, partim propter hoſtiū multitudinem, erant enim numero ducenta milia, partim ob ipſorū paucitatem, decreuit ante conflictum rem diuinam facere, ueluti capturus auſpiciū ab extis: itaq; non cōſcijs cæteris, læuæ manus uolæ literis inuerſis uictoriā inſcripſit, deinde iecur ab aruſpice acceptū, ſuppoſuit manui, quæ clam ſcripturam habebat, diuq́; tenuit fingēs interim ſe deliberabundū, ac dubitātis ſpeciē præ ſe ferens, donec literarum figuræ iecinori imprimerentur: moxq́; militibus, quos in aciē educturus erat, oſtēdit, dicens deos his literis certò portendere uictoriā. Illi uerò exiſtimantes ſeſe certū habere ſignū futuræ uictoriæ, uehementer animati ſunt ad pugnā. Hic dolus multò plus ualuit, quàm oratio, quamuis prolixa ac meditata. Et hoc ſtratagema eſt, non apophthegma. Callidè.

76 Cùm hoſtes Ageſilai exercitum foſſa cingerent, id quod fa-

cile poterant ob multitudinem, ac Nectabius, cui ſuppetias fe=rebat, cenſeret erumpendum, & cum hoſte conſerendas manus, ne quod inſtituerent, perficerent, ille negabat impediendos ho-

Animosè. ſtes, qui pares hoſtibus eſſe ſtuderent, non ſuperiores. Siquidem foſſa utriſque adimebat confligendi copiam. Porrò quum pa=rum abeſſet, quin foſſa coiret, per hoc anguſtum interuallū in=ſtruxit, quod erat reliquum militum: ac inter partes commiſſa pugna uertit illos in fugam, hoſtiumq; ingentem ſtragem edi=dit paucis militibus, quos ſecum habebat, atque ex præda ma=gnam pecuniarum uim miſit Spartam.

77 Deceſſit ab Aegypto patriam repetens, morbo implicitus in portu qui Menelai dicitur. Moriens autē mandauit iis, qui ad=erant, ne quam fictilem, aut aliàs imitatam corporis ſui imagi=

Modeſtè. nem facerent. Si quod, inquit, præclarum facinus geſſi, hoc erit monumentum mei. Sin minus, ne omnes quidem ſtatuæ, quum ſint uilium ac nullius rei opificum opera, illuſtrabūt mei memo riā. Quis non miretur in bellatore pectus tam philoſophicum?

78 Crebrò ſolet in concione admonere milites ſuos, ne captiuos ut facinoroſos cruciarent, ſed ut homines ſeruarent. Infantibus etiam in bello captis prouidit, ut in unum locum comportaren=

Humaniter. tur, ne mutatis caſtris relicti perirent. Eandem curam impendit ſenibus captiuis, ne quoniam ſequi non poſſent, à canibus, lu=pis'ue diſcerperentur. Hæc autē humanitas illi non ſolùm alio=rum, uerum etiam captiuorum miram beneuolentiam concilia=uit. Et nunc homines ſibi uidentur, qui trucidatis infantibus ac ſenibus, eam ætatem abducunt, quæ uel libidini apta eſt, uel la=bori, uel utriq;. Quò progreſſa eſt immanis illa feritas.

EX PROBO AEMILIO.

79 Apud Coroneam Athenienſes, ac Bœotios cum ſuis ſocijs, Ageſilai iter impedire conatos graui prælio uicit. Ei uictoriæ per ſe magnificæ multum laudis appoſuit religionis exemplo. Multi è prælio confugerant ad templum Mineruæ. De his ro=

gatus

gatus quid uellet fieri Ageſilaus, uetuit illos uiolari, quum in
eo prælio uulnera aliquot accepiſſet : uidebaturq; uehementer
iratus omnibus, qui tum arma aduerſus ipſum tulerant, tamen
plus apud illum ualuit religio quàm ira. Neq; hoc ſolū in Græ- Religioſè.
cia fecit, ut templa deorum haberet ſancta, uerum etiam apud
barbaros ſumma religione ſimulachra,araſq; cōſecrauit,quaſi
in hæc nullum eſſet ius belli. Itaq; præclarè ſolitus eſt dicere, ſe
uehementer admirari, eos non haberi ſacrilegorum numero,
qui læderent ipſis ſupplices,ac per deos obteſtantes : nec gra-
uiores ſumi pœnas de his,qui religionem minuerunt,quàm qui
templa ſpoliarent:rectè iudicans dijs eſſe chariorem hominum
ſalutem,quàm muta templorum ornamenta.

Accipe nunc exemplum fortitudinis clementia temperatæ. 80
Poſteaquàm ingenti ſtrage fregiſſet Corinthiorum uires,eosq́; Moderatè.
intra mœnia cōpuliſſet,multis hortantibus, ut urbem oppugna
ret,negauit id ſuæ uirtuti cōuenire, qui peccantes ad officium
cogeret, non qui nobiliſſimas Græciæ urbes ſubuerteret. Vt
hoc eſt eximiæ cuiuſdam moderationis, ita quod adiecit, admi-
rabilem uiri prudentiā arguebat:Si,inquit,eos extinguere uo-
luerimus, qui nobiſcum aduerſus barbaros ſteterunt, ipſi nos Prudenter.
expugnauerimus, uel quieſcentibus hoſtibus, qui ſubuerſis ſo-
cijs nullo negotio,quando uolent,nos oppriment.

Diuinitatis cuiuſdam eſſe uidetur quod adijciam.Quum ad- 81
ornaretur expeditio apud Leuctra,quæ Lacedæmonijs fuit lu-
ctuoſiſſima, Ageſilaus quum à pleriſque urgeretur, ut exiret,
proficiſci noluit, perinde quaſi calamitatem irrecuperabilem
animo præſentiret.

Rurſus accipe ſolertiæ reipub. ſalutaris argumentum. Cum 82
Epaminondas incredibili impetu Spartam urbem inuaderet,ac
ciuitas careret mœnibus,aliquot adoleſcentes hoſtium aduentu
territi ſtatuerant ad Thebanos transfugere,iamq; locum extra
urbem editum occuparant. Ageſilaus perpēdens actum fore de

Solerter. *ciuitatis incolumitate, ſi ſenſiſſet populus aliquos ad Thebanos transfugere conari, diſsimulans cum ſuis ad adoleſcentum turmam peruenit: ac perinde quaſi id bono animo feciſſent, collaudauit conſilium, quòd eum locum occupaſſent: ſibiq; in animo fuiſſe dixit idem facere. Sic adoleſcētulos ficta laudatione temperauit, & adiunctis ſuis comitibus locum tutum reddidit. Etenim qui transfugiendi conſilium clàm ceperant, uidentes maiorem adiunctum numerum eorum, qui eius cōſilij fuerant expertes, non auſi ſunt ſeſe commouere: eoq; libentius conuenerunt, quòd latêre arbitrabantur, quæ cogitarant. Abſque dubio Sparta non erat futura Sparta, niſi tum Ageſilaus celeritate conſilij ſalutē attuliſſet. Eadem arte & iuuenili temeritati remedium adhibuit pro ſupplicio.*

AGESIPOLIS CLEOMBROTI.

83 *Ageſipolis Cleombroti filius, quum quiſpiam apud ipſum*
Clementer. *ceu rem magnificam prædicaret, quòd Philippus Macedonum rex intra pauculos dies ſubuertiſſet Olynthū: Atqui per deos, inquit, talem ciuitatem longè maiore temporis ſpatio non extructurus eſt: Significans multo regalius eſſe condere urbes, quàm conditas demoliri.*

84 *Cum alius quidam dixiſſet, ipſum, cum rex eſſet, cum æqualibus ſuis fuiſſe obſidem, non liberos aut uxores eorum, uelut hoc eſſet regi dedecoroſum dari in manus ac ius aliorū, quum alij reges ſoleant uxorē ac liberos pro ſe dare obſides: Et qui-*
Iuſtè. *dem iure, inquit, optimo: par eſt enim, ut nos noſtra ipſorum feramus errata: Subindicans ſi quid calamitatis accidit in bello aut in repub. regum uitio accidere, eoq; iuſtum eſſe, ut hi potiſsimum puniantur, per quos uenit calamitas. Cæterū morem iniquum eſſe, quo receptum eſt, ut coniuges ac liberi, qui nihil commeruerint, dedantur obſides.*

85 *Idem quum è Sparta iuſsiſſet mitti catulos, ac reſpondiſſet aliquis, non educari apud Lacedæmonios catulos: Ne uiros*

quidem

quidem, inquit, antea, atqui nunc fieri cœpit. Feſtiuiter indica= Argutè.
bat, in republ. bene inſtituta omnia proficere in melius. Olim Lacedæmonij ægrè ſua tuebantur, poſt auſi ſunt reges ac gentes procul ſemotas bello laceſſere. Quemadmodum autem recta inſtitutio uiros reddit bello & reipubl. utiles, ita canes ad uenatum habiles reddit educatio.

AGESIPOLIS PAVSANIAE.

Ageſipolis Pauſaniæ filius, quum Athenienſes querimonia= 86
rum, quas cum ipſo mutuas habebant, arbitrã delegiſſent Megarenſium ciuitatem, quæ controuerſiam inter eos componeret: Turpe, inquit, ſi Megarenſes melius norunt, quid iuſtũ ſit, quàm hi qui ſe Græcorum duces ac rectores præſtitiſſent. Megarenſes apud Græcos male audiebant, de quibus iactatum eſt, quòd neq; primũ eſſent, neq; ſecundi, neq; tertij, neque quarti, neq; ullo in numero, quum Athenienſes pleræq; Græciæ imperarint. Ab ipſis igitur quibuſcum litẽ habebat rex, uolebat finiri diſsidium, ſimul declarans, & quàm ſuæ fideret cauſæ, & quàm aduerſarijs non diffideret, malens clariſsimæ ciuitatis iudicio uinci, quàm Megarenſium arbitrio uincere. Generoſè.

AGIS PRIMVS.

Agis Archidami filius, quum Ephori quodam tempore dice 87
rent, Proficiſcere iuuentutem tecum ducens ad huius patriam: nam is ipſe te perducet in arcem: Et quî conuenit, inquit, ô pis. Ephori, tot iuuenes ei credere, qui ſuam ipſius patriam prodidit? Grauiter admonens nihil illis tutò credi, qui in patriam perfidi fuerint. Proditio turpis.

88 Interrogatus à quodã, quod diſciplinæ genus potiſsimũ exerceretur apud Spartanos: Scire, inquit, & imperare & ferre imperiũ. Athenis enim cõplures diſciplinæ colebantur, curioſæ magis quàm ad recte gubernandam rempublicam neceſſariæ. Hoc antè dictũ pag. 29. & apoph. 49. & 50.

89 Fortiter & illud dixiſſe fertur, Lacedæmonios nõ oportere percõtari, quot ſint hoſtes, ſed ubi ſint: Significãs nõ à militum Animoſè.

numero pendere uictoriam,ſed à fortitudine,reiq; gerendæ celeritate.Statim enim congredi uult,qui quærit,ubi ſint hoſtes.

Animosè. 90 *Apud Mantinæam quibuſdam diſſuadentibus ne cum aduerſarijs,quòd numero plures eſſent, confligeret: Cum multis,inquit,pugnet oportet,qui multis uelit imperare.*

Argutè. 91 *Cuidã ſciſcitãti,quot eſſent Lacedæmonij,Quot ſatis ſunt, inquit,ad propulſandos malos: oſtendens magis referre,quàm fortes uiros habeat ciuitas,quàm quàm multos.*

Salsè. 92 *Idem quum præteriret Corinthiorum mœnia, cõſpiceretq; uehementer excelſa munitaq;,& in longum porrecta ſpatium, Quæ ſunt,inquit,mulieres hunc locũ incolentes? Innuens fortibus uiris non eſſe opus mœnibus.*

Salsè. 93 *Cum ſophiſta quiſpiam apud eum dixiſſet,orationẽ eſſe rerum omnium præſtantiſsimam, uidelicet prædicans artẽ, quam profitebatur, Ergo,inquit Agis,tu quũ taces, nullius es pretij: ſignificans multò præclarius eſſe res magnificas gerere,quàm habere linguam ad magnificè loquendum expeditam.*

Solerter. 94 *Vicerat Argiuos prælio,qui poſt redintegratis uiribus rurſum ferociores illi occurrebant. Agis itaq; cõſpicatus multos è ſocijs turbari:Sitis,inquit,bono animo uiri. Cum enim nos qui uicimus,trepidamus, quid facere cenſetis eos, qui à nobis uicti ſunt?Eo dicto ducis ſolertia protinus reddidit animum ſuis.*

Loquacitas notata. 95 *Peculiaris erat Lacedæmonijs uerborum paucitas,unde & ab ea regione breuiloquentia Laconiſmus dicitur. Cum igitur Abderitarũ legatus apud Agidem multa loquutus,uix tandẽ dicendi finẽ feciſſet,rogaretq;,quid ciuibus ſuis eſſet renuntiaturus:Agis, Illud,inquit,renuntia,quantũ temporis tibi fuit opus ad dicendum,tantum me ſilentem audiſſe. Hoc dicto exprobrauit ſtolido oratori inanem loquacitatem,reſponſo indignam.*

Iuſtè. 96 *Quibuſdam Eleos hoc nomine prædicantibus, quòd in certaminibus Olympiacis eſſent iuſtiſsimi:Quid,inquit,magni,miri'ue faciunt, ſi intra quinque annos uno tantum die ſe iuſtos præſtant?*

præſtant? Non putabat uir ſapientiſſimus in eum competere iuſtitiæ laudem, niſi qui per omnem uitam, in omnibus actionibus iuſtitiam coleret.

97 *Quum quidam apud illum dicerent, eſſe nonnullos alienæ familiæ, qui ipſi inuiderent: Geminam igitur, inquit, habebunt moleſtiam, quos & ſua ipſorum mala diſcruciabunt, atq; inſuper tum meis, tum amicorum meorum bonis torquebuntur. Magnifica uox declarans eos, quos habet inuidia, magis eſſe miſericordia dignos, quàm ira, proptereà quòd inuidus abundè dat pœnarum, etiamſi nemo ulciſcatur.* Inuidia notata.

98 *Cuidam conſulenti, ut hoſtibus fugientibus daret tranſitum: Et quomodo, inquit, pugnabimus cum his, qui ob fortitudinem manent, ſi non pugnamus cum fugientibus? Exiſtimabat uir animoſus, aduerſus hoſtes nullam prætereundam occaſionem.* Argutè.

99 *Cùm de Græcorum libertate quidam in medium adduxiſſet, magnifica quidem, ſed factu perquàm difficilia: Tua, inquit, uerba hoſpes opus habent uiribus & pecunia: perquàm ſcitè declarans fruſtra de his uerba fieri, ad quæ perficienda nõ ſuppetit facultas. In conſultationibus enim non ſolùm ſpectandum eſt, quid ſit factu pulcherrimum, ſed quid fieri poſſit.* Simile Ageſilaus pag. 31. apoph. 55.

100 *Quodam dicente Philippum effecturum, ne Lacedæmonijs pateat iter in Græciam: Nobis, inquit, ò hoſpes noſtra patria ſufficit ad illic uiuendum. Pectus ad utrunq; paratũ, & ad proferendum imperium, ſi contingat, & ad boni conſulendũ fortunam licet mediocrẽ, quum principum uulgus, nec quod obtigit ſapienter adminiſtrẽt, nec ullis ſatienter ditionis acceſſionibus.* Moderatè.

1 *Perinthiorũ orator in Lacedæmoniã miſſus, quũ apud Agidem dixiſſet admodũ prolixè, ubi peroraſſet rogauit eum, quid eſſet Perinthijs renũtiãdũ: Quid aliud, inquit, niſi quòd tu uix dicẽdi finẽ feceris, ego uerò tacuerim. Hoc apophthegma ſimillimũ eſt illi, quo ſuperius Abderitæ legati multiloquiũ taxarat.* Loquacitas.

2 *Cùm legationem ſuſcepiſſet, ſolus ad Philippum profectus eſt.*

eſt. Is ubi admirans dixiſſet, Quid hoc rei eſt? Solus ueniſti?
Simpliciter. *Agis,quid ni,inquit,ad unum? Grauiter taxauit aliorum principum ambitionem, qui ſumptuoſis ac ſplendidis legationibus exhauriunt ærarium,quum unus uir cordatus poßit totum hoc præſtare,quod reipub.intereſt.*

3 *Quum è ſenioribus quidam uidens priſcas leges & inſtituta uetera aboleri,& alia praua ſuccedere, atq; ob id res Spartanorum inuerti,quæ ſumma fuerant in imum deiectis, & conteri:hæc quũ apud Agidem iam ſenem deploraret,ioco reſpondit: Si fit,inquit,quod narras,recto ordine res procedunt. Siquidem ego puer à patre audiui,quod iam tum illis temporibus res inuerterentur. Itaq; ſi rurſus inuertuntur, redierunt in locum priſtinum. Hoc quidem ille ludens. Cæterùm ſeriò dicebat ſe puerum hoc quoq; accepiſſe à patre,nihil eſſe mirum, ſi præſentibus ſuccedant deteriora:ſed mirandum,ſi ſuccedant meliora,aut ſimilia. Notauit peculiarem ſenibus querelam de rebus in deterius prolapſis, ſimulq́; rerum humanarum hanc eſſe naturam,ut uſq; in peius degenerent.* — Lepidè.

4 *Rogatus à quodam, quo pacto quis libertatem ſuam tueri poßit: Si mortem,inquit,contempſerit. Hic metus, qui cadere dicitur in conſtantem uirum,multos deterret à pulcherrimis facinoribus. Hoc qui caret, poteſt ubique quod rectum eſt ſequi, nec eſt,quod timeat improbos,qui ut extrema moliantur, nihil aliud poſſunt,quàm occidere.* — Et hoc antea habetur pag.26.apophth.36.

AGIS SECVNDVS.

5 *Agis iunior, Demadi dicenti quòd enſes Laconici ob breuitatem à circulatoribus, ac præſtigias imitantibus deuorarentur: Atqui his,inquit,enſibus Lacedæmonij aſſequuntur hoſtes longioribus armatos gladijs:declarans non referre quo quid apparatu fiat, ſed quantum efficiatur. Siquidem hoc ſpecioſior uictoris gloria,quò minus habuit præſidij præter uirtutem.* — Vrbanè.

6 *Quemadmodum ad improbum ſubinde percontantem, quis eſſet*

eſſet inter Spartiatas uir optimus: Qui tui, inquit, eſt diſsimilimus. Indignè tulit uir generoſus cum de uirtutis præſtantia loqui, qui ipſe eſſet uitijs obſitus. Liberè.

AGIS VLTIMVS.

7 Agis Laconicorum regum ultimus, per inſidias captus, ac præter meritum ab Ephoris condemnatus, quum ad laqueum duceretur, conſpiceretq; quendam è lictoribus flentem ob indignitatem rei, cuius cogebatur eſſe miniſter: Deſine, inquit, ò homo uicem meam flere. Nam ſic moriens præter ius & æquũ, melior, feliciorq; ſum his, qui me occidunt. Hæc loquutus ultro collum laqueo induit. Quo nemo Stoicorum docuit quicquam fortius, hoc ille iuuenis non uerbis, ſed re præſtitit, felicitatem omnem ſolo honeſto metiens, eosq; iudicans infeliciores, qui faciunt iniuriam, quàm qui patiuntur. Fortiter.

8 Parentibus rogantibus, ut ſibi in re quapiam iniuſta adeſſet, recuſauit illis aliquandiu. Cæterùm quum inſtarent, hunc in modum reſpondit: Donec eſſem apud uos, nullam omnino tenebam iuſtitiæ ſcientiam: Verùm ubi me patriæ tradidiſtis, patriæq; legibus, inſuper & iuſtitiam, & honeſtatem pro uiribus docuiſtis, conabor huic magis obtemperare, quàm uobis. Et quandoquidem hæc eſt ueſtra uoluntas, ut quæ ſunt optima, faciam: optima uerò ſunt, quæ iuſta ſunt, quũ homini priuato, tum præcipuè principatum gerenti: quæ uultis, faciam: quæ dicitis, negabo. Iuſtè. Grauiter. Narrãt Agidem puerum in ſummis delicijs fuiſſe educatum: ſed ſimulatq; adoleſcens etiam num ad reip. gubernacula admotus eſt, incredibili mutatione, reiectis priſtinæ uitæ uoluptatibus huc totum animum adiecit, ut Spartam Barbarorum, ac Græcorum moribus corruptiſsimam ad priſtinam frugalitatem reuocaret: quæ res illi fuit exitij cauſa. Vtinam autem cæteri principes, quorum prima ætas fere luxu, delicijsq; corrumpitur, ſaltem cum Agide tum animum uertant ad bonam frugẽ, quum regni habenas accipiunt: atque hanc formam ſequantur,

quam

quam præſcripſit Agis,ſi quis quid petat ab ipſis,quod legibus & honeſto aduerſatur. Nec tamē egregius iuuenis moroſa atq; aſpera recuſatione contriſtauit parentum animos, ſed mira ciuilitate reſpondit, ſe magis hoc pacto obtemperare parētibus, ſi faceret,quod illorum perpetua uoluntas optabat,quodq; ſem per eſſent probaturi,quàm ſi præſenti affectui indulſiſſet.

9 Idem quum in carcere rogaretur ab Ephoro, num pœniteret eorum,quæ geßiſſet,impauidè reſpondit, ſe nulla tangi pœnitentia conſilij cum prudentia, honeſtoq; coniuncti, tametſi non ignoraret ſe mortem præmij loco relaturum, ſciens ipſam uirtutem abunde magnum eſſe ſui præmium,quicunque ſequatur euentus.

Ex Plutarchi uitis.

Conſtanter.

10 Ageſilaus Ephorus quum ipſius ſuaſu factum eſſet, ut fieret omnium debitorum ſolutio, iamq; tabulis in forum clariū comportatis ignis eſſet iniectus ac flāma exurgeret, cæteris creditoribus mœſtis,inſultabat dicens ſe nunquā clarius lumē aut ignē uidiſſe puriorem. Debebat enim ipſe plurimum, & erat agrorum prædiues,nihil tamen cuiquam ſoluere habebat in animo. Extrema improbitatis eſt linea,etiam illudere,quos afflixeris.

Improbè.

ALCAMENES.

11 Alcamenes Telecri filius cuidam percōtanti, quo pacto quis optimè regnum ſeruare poſſet: Si lucrum,inquit,non magni fecerit:longè,lateq; diſſentiens à uulgo principum,qui non alia magis ratione principatum conſtabilire ſtudent,quàm attenuandis ciuium, ſuis augendis opibus, quum iuſtitia & æquitas maximè reddant diuturnum imperium.

Grauiter.

12 Alio quodam rogante, quur à Meſſenijs oblata munera recuſaſſet:Quoniam ſi recepiſſem,inquit,cum legibus pacem habere non poteram. O' mentem regno dignam, quæ magno obuioq; lucro legum autoritatem antepoſuit. Et ubi ſunt interim, qui clamant ,quod principi placuit, legis uigorem habet, & principem dare quidem leges,at non teneri legibus?

Integrè.

Cum

Cum quidam illi obijceret, quòd parcè, frugaliterq; uiueret, 13
quum facultates amplas poſſideret: Decet enim, inquit, eum qui *Continēter.*
multa poſſidet, pro ratione, nō pro libidine uiuere: Significans
pernicioſas eſſe diuitias, niſi adſit animus diuitijs ſuperior, qui
poſſit earum uſum, non ex copia, ſed ex neceſſitate moderari.

ANAXANDRIDAS.

Anaxandridas Leontis filius, cuidam acerbè ferēti, quòd co= 14
geretur urbe exulare, Ne, inquit, uir optime exhorreſcas exula *Sapienter.*
re ciuitate, ſed à iuſtitia exulare horrendum eſt. Senſit non eſſe
miſeros, quibus præter meritum incolumiq; innocentia accidit
aliqua calamitas, ſed eos uerè deplorandos, qui ſua ſponte diſ=
ceſſerunt ab honeſto, etiamſi nulla ſequatur calamitas.

Cum quidam Ephoris opportuna quidem loqueretur, ſed 15
pluribus quàm ſat erat: Anaxādridas, Hoſpes, inquit, re neceſ= *Loquacitas.*
ſaria in non neceſſario uteris: ſignificans quod per ſe rectum
eſt & utile, non egere prolixa oratione: quòd ipſa cauſæ boni=
tas facilè ſeipſam commendet. Quòd ſi uſquam locus eſt loqua=
citati, eam oportet ad inhoneſtas cauſas adhibere.

Percōtanti cuidam, cur Lacedæmonij Helotibus (ſic apud il= 16
los dicebantur, quorū conditio media erat inter ſeruos & inge
nuos) cōmitterent colendos agros, ac non ipſi potius eos cole=
rent: Quoniā, inquit, nō ipſorū cauſa, ſed noſtra Helotas nobis *Argutè.*
comparauimus: uidelicet ſtultitiam eorū taxans, qui mancipia
ad oſtentationē alunt otioſa, & ſeruos ſocios ac miniſtros uo=
luptatum habere malunt, quàm frugiferis operis occupatos.

Alius quidam quum dixiſſet gloriam ac celebre nomen no= 17
cere, eoq; felicem eſſe qui illud effugerit: Ergo, inquit Anaxan=
dridas, ſi uera loqueris, qui nefaria perpetrant felices erunt. *Salsè.*
Nam qui fieri poteſt, ut qui ſacrilegium committit, aut aliud
iniuſtum facinus perpetrat, gloriæ curam habeat? Notauit eos,
qui ſic contemnunt laudem, ut interim per ignauiam nihil ge=
rant laudabile, quum eximiam uirtutem honeſta fama comite=

tur ul

tur ultro, ac generoſis animis amor laudum ueluti ſtimulus ad præclara facinora ſit innatus.

18 *Alij cuipiam percõtanti, quam ob cauſam Spartani impauidè ſemet exponerẽt periculis: Quoniam, inquit, pro uita timere conſueſcimus, non aliorum more expaueſcere: Significans moderatam uitæ curam addere calcar ad fortiter agendum, immodicum mortis pauorem ab egregijs factis deterrere.*

Prudenter.

19 *Cuidam ab ipſo ſciſcitanti, quam ob rem ſeniores apud Lacedæmonios plures dies ſumerent ad cognoſcendum in cauſis capitalibus, & ſi quis fuerit abſolutus, nihilo minus obnoxius ſit legi: Ideo, inquit, pluribus diebus cognoſcunt, quoniam ſi in capitis diſcrimine errauerint, non eſt corrigendi conſilij poteſtas: oportet autem à cauſa liberatum obnoxium manere legibus, quod fieri poteſt, ut ſecundum eandem legem liceat aliquid rectius de reo ſtatuere. Hoc temperamento prouiſum eſt, ne uel occidatur innocens, uel effugiat nocens: qui quamuis errore iudicum ſit abſolutus, poteſt eadem lege denuo conueniri, pœnaſq; dare legibus.*

Prudenter. Iuſtè.

ANAXANDER.

20 *Anaxander Eurycratis filius rogãti cuidam, quur Spartani non colligerent pecunias in ærarium publicũ, Ne, inquit, corrumpantur, qui facti fuerint illarum cuſtodes. Quàm male conſulunt integritati ſuæ, qui priuatim pecuniarum uim in arcam recondunt, ſi uir prudens ciuium ſuorum moribus timuit à pecunia publica, cuius tantum erant cuſtodes futuri, non domini.*

Integrè.

ANAXILAS.

21 *Cuidam admirãti quòd Ephori regibus nõ aſſurgerẽt, præſertim à regibus conſtituti: Ob hoc ipſum, inquit Anaxilas, quòd Ephori ſunt. Magiſtratus eſt apud Lacedæmonios, quo qui funguntur, Ephori dicuntur. Eos priſci reges in hoc inſtituerunt, ut eſſent regum miniſtri. Quorum potentia poſtea eò creuit, ut ipſis etiam regibus imperarent, demũ & occiderent.*

Moderatè.

Vox

Vox animi moderatiſsimi teſtis,quod percõtator ille cõtumelioſum ac ſupbũ iudicabat,ille interpretatus eſt eſſe ius legitimum.

ANDROCLIDAS.

Androclidas quidam Lacon, crure claudicans, coniecit ſeſe 22
in ordinem bellatorum: id prohibituri cum inſurrexiſſent qui= Simile habe=
dam ob cruris uitium:Ille,imò,inquit, non fugientem, ſed ma= tur ſuperius
nentem oportet bellare cum hoſtibus:perquàm lepidè hoc ipſo pa.25. apo=
uitio ob quod reijciebatur ſe colligens utiliorem prælio, quàm phth.35.
eſſent cæteri pedibus integris.

ANTALCIDAS.

Antalcidas quum in Samothracia initiaretur, rogatus à ſa= 23
cerdote,quid egregium patraſſet in uita: Si quid, inquit, mihi Modeſtè.
tale peractum eſt, ſciunt ipſi dij: exiſtimans ineptum comme=moratione ſuorum geſtorum ſe dijs commendare,qui ſiue præ=dicaret, ſiue ſileret,nihilominus nouerant. Nam apud ſacerdo=tem poterat etiam falſa narrare. Sit hoc modeſtiæ exemplum ac de deo præclarè ſentientis.

Quum Athenienſis quidam Lacedæmonios appellaret indo 24
ctos:Soli igitur nos,inquit,nihil mali à uobis didicimus. Senſit Grauiter.
artes,quibus ſe iactabãt Athenienſes, magis ad oſtentationem, ocium,ac uoluptatem accõmodas,quàm ad rempub.gubernan=dam,ad quod nulla diſciplina deerat Lacedæmonijs.

Alteri cuidam Athenienſi ſic apud ipſum glorianti : uerun= 25
tamen nos ſæpenumero uos à Cephiſo propulimus:Sed nos,in= Salsè.
quit, uos nunquàm ab Eurota ſummouimus : ſignificans hoc ipſum eſſe fortitudinis argumentum, quòd Lacedæmonij fre=quenter auſi fuiſſent uſq; ad Cephiſum flumen Atticæ progre=di,quum Athenienſes nunquàm ſuſtinuiſſent accedere ad Eu=rotam Spartæ fluuium.

Rogatus à quodam,quo pacto quis maximè placere poßit 26
hominibus:Si,inquit,loquatur illis iucundiſsimè,præſtet autem Sapienter.
utiliſsima. Admonuit in colloquijs adhibendam ſermonis comi=

tatem,in officijs præſtandis ſpectandam utilitatem. Reprehēdendi ſunt,qui quū re ſint fideles,tamen officium orationis aſperitate corrumpunt:his peiores ſunt,qui ſermone benigni, re lædunt:peßimi uerò,qui quū uerbis moleſti ſunt,tum factis noxij.

27 Cùm ſophiſta quiſpiam appararet recitare librum, & Antal
cidæ percontanti,quod eſſet argumentū,reſpondiſſet, Herculis
Salsè. Encomium: Quis,inquit,illum uituperat? ſuperuacaneū exiſti=
mans in eo laudādo ſumere operam,quem uno ore prædicarēt
omnes. Hercules autē apud Spartanos religioſißimè colebatur.

28 Ad Ageſilaum in pugna cum Thebanis uulneratum, Habes,
Eſt ſuperius inquit,doctrinæ tuæ mercedem,qui eos pugnare docueris, cùm
pag.34. apo antè pugnare nec ſcirent,nec uellent. Videbantur enim Thebæ
phth.69. ni crebris Ageſilai aduerſus ipſos expeditionibus euaſiſſe bel=
laces. Significabat inutile ſemper cum iiſdem bello confligere,
ne uſu colligant bellandi peritiam.

29 Idem muros Spartæ, dicebat iuuenes eſſe Spartanos: fines
Et hoc antè autem Spartanæ ditionis, eſſe lancearum cuſpides, ſentiens ci=
pa.24. apo. uitatem non egere mœnibus, quæ iuuentutem alat bellis ido=
29.30.et 31. neam: & eò uſque porrigi ditionem Lacedæmoniorum, quouſ=
que pertingerent armis: ſignificans uirtute,non dolis aut pe=
cunia propagandum imperium.

30 Cuidam roganti quamobrem Lacones in bello,breuibus pu=
Lepidè. gionibus uterentur: Quoniam,inquit, cominus cum hoſte pu=
gnamus. Lepidè torſit in argumentum fortitudinis, quo ille uo
lebat eos uideri minus utiles bello.

ANTIOCHVS.

31 Antiochus Ephorus cùm audiſſet, quòd Philippus Meſſenijs
Argutè. dediſſet agros,percōtabatur,num uires quoq; dediſſet,per quas
aduerſus pugnantes pro agris,tueri poſſent, quod erat datum.

ARGEVS.

32 Argeus,quibuſdam non ſuas,ſed aliorum quorundam uxo=
Pudicitia cō res prædicantibus: Per deos,inquit, de bonis & honeſtis mu=
gum.

lieribus

lieribus nihil temere loquendum eſt, ſed in totum quales ſint oportet ignorari, præterquàm ſolis maritis, quibus cum uiuũt. Tam inſignis erat apud priſcos uirginum & uxorum pudicitia, ut eas ab alijs quàm à parentibus aut ſuis maritis conſpici, gradus aliquis ad impudicitiã haberetur: tantaq; cautione conſulebatur illarũ famæ, ut parũ pudica uideretur, de qua rumor quamuis uanus oriri potuit: ſed ea demũ ſumma matronalis pudicitiæ laus haberetur, ſi mulier adeò domi concluſa uiueret, ut nullus eſſet, qui de ea uel bene, uel malè loqui poſſet: proptereà quòd hoc ipſum matronã uerſari in fabulis, trahiq; per ora hominum, proſtitutionis genus putaretur. Etenim qui laudat alienam uxorem, uidetur habere cognitam, cuius laudes prædicat, quod ipſum aliquid detrahit pudori fœmineo. Quid igitur uir ille præclarus ſentiret de matronis, quæ ſine maritis intereſſe gaudent iuuenum conuiuijs, quæ curſitant ad alienarum ciuitatum dies feſtos & emporia, quæ ducunt choreas ex uiris ac fœminis alterne mixtas, quæ in balneis corpus nudum oſtẽdunt quorumlibet uirorum oculis?

Quodam tẽpore faciens iter per Selinuntem, quũ in monu- 33
mento quodam hoc Elegiacum carmen uidiſſet inſcriptum:

Hoſce, tyrannida dum extinguunt, Mars ſuſtulit atrox:
Pone Selinuntis mœnia conciderant.

Iure periſtis, inquit, qui tyrannidem ardentem conati ſitis extinguere: contrà magis oportuit illam ſinere, donec tota deflagraret. Arripuit iocum ex occaſione uerbi extinguere. Extinguitur enim, quod opprimitur, & extinguitur incendium.

ARISTO.

Ariſto cuidam laudibus uehenti dictũ Cleomenis, qui roga- 34
tus, quid oporteret bonum regem facere, reſpondit, Amicis benefacere, inimicis male: At, quanto præſtantius eſt, inquit, uir Humaniter.
optime, amicis benefacere, & ex inimicis reddere amicos. Hanc ſententiam citra controuerſiam primus omnium Socrates pro-

didit, & ad illum autorem refertur.

35 *Alij cuipiam roganti, quot eſſent numero Spartiatæ, Quot, inquit, ad arcendos malos ſufficiunt.*

36 *Cum Athenienſis quidam apud illum recitaret funebrẽ orationem conſcriptam in laudem eorũ, qui fuerant à Lacedæmonijs in bello cæſi, Quales igitur, inquit, noſtros eſſe putas, qui iſtos uicerunt? Mos erat apud Athenienſes, ut qui in prælio cecidiſſent, publicitus oratione laudarẽtur, quam illi uocant Epitaphium. In hac magno artificio amplificabantur, & ciuitas Athenienſis, & populus: poſtremò peculiariter hi, qui fortiter in bello mortem oppetiſſent. At uir generoſi animi, non inuidit arte exaggeratis Athenienſium laudibus, ſed eas in ſuæ gentis gloriam retorſit. Itaq; recitator ille, magis illuſtrabat uirtutem Lacedæmoniorum, quàm Athenienſium: Quandoquidem hoc conſilio Homerus multis modis attollit uirtutem Hectoris, ut Achillis uictoriam reddat illuſtriorem.*

Argutè.

37 *Archelaus regni ſocius Charilao, ſolitus eſt de illo dicere, quo pacto nõ ſit uir bonus Charilaus, q̃ ne ſceleratis quidẽ moleſtus eſt. Fertur enim Charilaus mãſuetiſsimi fuiſſe ingenij. Hoc mox in Catalogo cõmemoratur in diuerſam ſententiam, ac meo iudicio argutiorem. Et haud ſcio an in uita Lycurgi, ſuperſit ſyllaba οὐκ. Ad hæc neſcio an Charilaus & Charillus idem ſint.*

ARCHIDAMIDAS.

38 *Archidamidas cuidam in laudem Charilli prædicanti, quòd pariter erga cunctos fuiſſet mitis ac manſuetus: Et qua fronte laudetur aliquis, inquit, qui erga ſceleratos ſe mitem præbeat? Perſpexit uir egregius manſuetudinẽ cum iuſtitia coniunctam eſſe oportere. Alioqui principis in facinoroſos lenitas, quid aliud eſt quàm in bonos crudelitas?*

Iuſtè.

39 *Idem cuidam qui uitio uertebat Hecatæo rhetori, quòd adhibitus ad ipſorum conuiuiũ nihil dixiſſet: Videris, inquit, mihi neſcire, quòd is, qui dicendi nouit artem, etiam dicẽdi norit opportunita*

portunitatem. In ſenatu,in foro,in cõcionibus,in legationibus, Silere in
alijsq; reipub. negotijs locus eſt oratori:in conuiuijs temulen= tempore.
tis,maiore cũ laude ſilet eruditus,quàm loquitur.Sic periti bel=
latoris eſt,non minus ſcire fugiendi artem quàm pugnandi.

ARCHIDAMVS.

Archidamus Zeuxidami *filius,roganti quinam eſſent Spar=* 40
tanæ ciuitatis præfecti: Leges, inquit, ac legitimi magiſtratus.
Grauiter *cenſuit in republ. bene inſtituta ſupremam autorita=* Legum au=
tem eſſe legibus deferendam, nec ulli magiſtratui fas eſſe quic= toritas.
quam contra leges publicas tentare.

Apud hunc quum quidam prædicaret citharœdum,eiusq; in 41
canendo facultatem admiraretur: Heus,inquit,uir optime,quid
honoris ac præmij abs te ferent boni uiri, quũ tantopere præ= Artes inuti=
dices citharœdum? Rectè *taxauit non uulgi modò , uerum & principũ* les.
principũ præpoſtera iudicia,qui plerũq; pluris faciũt Mimum
aut Morionẽ,*quàm ſapientẽ,fidiq; conſilij uirum:citharœdum*
uerò cuius ars non reipub.ſed uoluptati ſeruit,adeò nõ iudica=
uit prædicandum,ut nec inter bonos uiros habendum duceret.

Ad eum qui ipſi cantorem commendare uolens dixit,hic eſt 42
bonus cantor: At *apud nos, inquit, hic eſt bonus condimento=*
rum artifex:perinde quaſi nihil referret, utrũ quis muſicorum Ars inutilis.
inſtrumentorum ſono,an obſonijs & condimentis uoluptatem
adferret. Apud Athenienſes *cantores erant in ſummo pretio,*
quum coquis non haberetur idem honos. Lacedæmonijs *uerò*
nihil placebat artium,quod ciuium animos effœminaret magis
quàm ad uirtutem accenderet.

*Quodam illi pollicẽte uinum ſuaue:*Quorſum,inquit,opus? 43
Quandoquidem *& plus abſumetur,& quæ fortes decẽt uiros,* Continẽter.
ea reddet inutiliora. O` *uerè maſculinum animum & omnium*
delitiarum contemptorem.

Cum Corinthiorum urbem obſideret, uidit è ſolo mœnibus 44
proximo exilire lepores,moxq; uerſus ad commilitones, habe= Solerter.

mus,inquit,hoſtes expugnatu faciles:quod fortuitu acciderat, uelut in omen rapiens. Molles enim ac parum uiros Græci leporis uocabulo notare ſolent: argumento eſt illud è comœdia, Tute lepus es,& pulpamentum quæris?

45 A duobus inter ſe diſsidẽtibus delectus arbiter,ambos duxit in lucum Mineruæ cognomento Chalciœcæ ſacrum:ibi exegit ab illis iuſiurandum,ut ſtarent arbitri iudicio.Id ubi iuraſſent, Pronuntio,inquit,ne prius hunc locũ exeatis,quàm quod inter uos eſt diſsidij,deponatur,& inuicẽ recõciliemini. Reperit uir ingenioſus quo pacto fieret, ut nec ambos offenderet,recuſato arbitrio, nec alterum è duobus alienaret, ſi pro altero contra alterum tuliſſet ſententiam. Apud Lacedæmonios autem nefas erat fallere,quicquid in Mineruæ templo promiſſum eſſet.

Solerter.

46 Cum Dionyſius Siciliæ tyrannus filiabus Archidami ueſtes ſplendidas,multiq; pretij dono miſiſſet, recuſauit accipere,dicens: Vereor ne hoc amictu puellæ mihi turpes uideantur. Intellexit uir prudens uirgines nullo cultu melius ornari, quàm ſimplici:porrò ſericis,gẽmis, & auro dehoneſtari magis quàm ornari:propterea quòd ueſtiũ luxus arguit animum parum ſobrium,& intuẽtium animos ad libidinem ſolicitat citius,quàm ad honeſtam opinionem. Decet autem ut uirgo tota & undiq; uirgo ſit,nec ulla ex parte det corruptæ mentis ſignificationẽ.

Seuerè.

47 Conſpiciens filium ſuum cum Athenienſibus iuueniliter ac temere congredientem: Aut uiribus, inquit, adde, aut animis adime.Docens periculoſam eſſe audaciam, ſi uires non ſuppetant ſpiritibus.

Audacia periculoſa.

ARCHIDAMVS ALTER.

48 Archidamus Ageſilai filius poſt conflictum apud Cheroneam habitum,quum à Philippo rege Macedonum literas accepiſſet acerbius ſcriptas, hunc in modum reſcripſit: Si metieris umbram tuam, haudquaquam reperies illam factam maiorem, quàm erat ante uictoriam. Grauiter admonens non eſſe

Arrogantia.

prudentis

prudentis ob fortunæ ſucceſſum intumeſcere, quum ipſe ſit nihilo maior. Aequum autem eſt, ut homo ſe ſuis ac proprijs bonis metiatur potius, quàm externis, quæ fortuna, cùm libet, dat, quum uiſum eſt, eripit.

Percontanti quàm ſpacioſam regionem obtinerent Spartiatæ: Quantam, inquit, haſta poſſunt aſſequi. Alluſum eſt autē ad menſores agrorum, qui decempedis aruorū ſpatia metiuntur. 49 Hoc antè dictū pag. 24. apoph. 29.

Periandro qui cùm eſſet arte medendi celebris, & in primis laudatus, carmina ſcriberet infelicia: Quid, inquit, tibi accidit Periander, ut pro eleganti medico, malus poëta uocari concupiſcas? Notauit hominum mores, qui res honeſtas aggreßi degenerant ad ſordidiora, quum conſultum ſit unumquenq; in ea ſe arte exercere, in qua ualet plurimum. 50 Degeneratio.

In bello, quod gerebatur cum Philippo, quibuſdam ſuadentibus, ut procul à patria pugnaretur: Haud iſtud ſpectandum eſt, inquit, ſed bene pugnantes, hoſtibus erimus ſuperiores: Significans non perinde referre ubi cōfligas cum hoſte, ut quàm ſtrenuè ſe gerat dux aut miles in bello. 51 Fortiter.

Cùm Arcadas bello ſuperaſſet, ob id laudatus à quodā: Præſtantius erat, inquit, ſi illos prudentia quàm uiribus ſuperaſſemus. Intellexit dux egregius, nullā eſſe ſpecioſiorē uictoriam, q̄ uirtute uincere, quū uiribus ſuperemur et à brutis animātibus. 52 Victoria ſpecioſa.

Cùm irrupiſſet in Arcadiam, audito quòd hoſtibus Elei ferrent auxilium: ſcripſit illis in hunc modum: Archidamus Eleis quies bona. Non potuit breuius & ſuadere quod erat illis commodum, & minari malum, ſi quid perperam aggrederentur. Decet hæc breuiloquentia & ducem & Laconem. 53 Breuiter.

In bello Peloponneſiaco, ſocijs rogantibus, quanta pecunia futura eſſet ſatis, ac poſtulātibus, ut tributorum certum modum præſcriberet: Bellū, inquit, non quærit definita: Significans eos qui bellum ſuſceperunt, oportere per omnia ſeruire belli neceßitatibus, quarum nullus eſt certus modus, quòd uariæ ſint 54 Belli incerta.

bellorum præter expectationem occaſiones.

55 Vbi uidiſſet iaculum catapultæ mittendum id temporis pri-
mùm ex Sicilia aduectum: Exclamans, inquit, Hercules perijt
Fortiter. uiri uirtus. Quoties enim inſtrumentis bellum geritur, quæ miſ-
ſo telo, ſaxóue procul feriunt, minimum intereſt inter fortem
uirum & ignauum. Verùm ubi cominus res geritur, tum appa-
ret, qui uiri ſint, qui non.

56 Quum Græci nollent reſcindere pacta, quæ cum Antigono,
& Cratero pepigerãt, & amplecti libertatẽ quã offerebat Ar-
chidamus, ueriti ne grauiores eſſẽt habituri Lacedæmonios, q̃
Vafrè. Macedones: Ouis, inquit, ſemper eandẽ edit uocẽ. Cæterùm ho-
mo multas ac uarias emittit uoces, donec, quod decreuit, confe-
cerit: hoc dicto ſignificans fallendam eſſe fidem, ſi qua magna
inuitet utilitas. Nullum autem eſt animal, cui tam uaria uox ſit,
quàm homo. Hoc apophthegma uideri poſſit indignũ Lacone,
niſi pòſt integritas eius gentis, barbarorum cõmercio degene-
raſſet. Dicti poteſt honeſtus aliquis uſus eſſe, ueluti ſi quis ad-
moneat pro tempore, proq; re nata uariandũ eſſe ſermonis ha-
bitum. Eſt ubi loquendum ſit ſeuerius, eſt ubi blandius, eſt ubi
magnificentius, eſt ubi ſubmiſſius, eſt ubi iucundius, eſt ubi du-
rius. Id ſi fiat citra perfidiam, prudentia eſt. Porrò ouilli mo-
res dicuntur hominũ ſtupidorũ, qui ſeſe neſciunt rebus ac per-
ſonis accõmodare. Græcorum igitur conſtantiam Archidamus
ſtultitiæ tribuit, qui propoſita libertate nollent mutare uocem.

ASTYCRATIDAS.

57 Aſtycratidas poſteaquàm Agis ſuperatus eſt apud Mega-
lopolin in prælio aduerſus Antigonum, cuidam dicenti: Quid
nunc facturi eſtis Lacedæmonij? An Macedonibus ſeruituri?
Generoſè. Quid tandem, inquit? Num Antigonus uetare poteſt quò minus
in pugna pro patria mortem oppetamus? Generoſa uox, ſenti-
ens libertatem urbis eſſe uita chariorem, nec turpiter occumbe-
re, qui pro patria pugnans, moritur. Quoniam moriendi pote-
ſtatem

*ſtatem nullus hoſtis poteſt eripere, quiſquis mortem contemnit,
habet quo, quum uult, ſemet in libertatem aſſerat.* Ea uox *ar=
guit egregie fortem animum, ſed cuius exemplum nulli bono
ſit imitandum.* Fortius *eſt diutinam ſeruitutem quamuis duram
perferre, quàm morte finire dolores.* Multoq; *ſanctius eſt, quod
docet* Socrates, *non eſſe fas animam de corporis præſidio de=
cedere, iniuſſu imperatoris.*

BIAS LACEDAEMONIVS.

Bias Lacon *inſidijs circũſeptus ab* Iphicrate Athenienſium 58
*duce, quum illius milites rogarent, quid in eo rerum ſtatu eſſet
faciendum: Quid aliud, inquit, niſi ut uos ſeruemini, ego pu=* Fortiter.
gnando moriar? Talis *erat animus* Catonis Vticenſis, *qui cæ=
teris ſuaſit, ut ſuæ ſaluti conſulerent, ipſe ſpontanea morte tur=
pem effugit ſeruitutem.*

BRASIDAS.

Braſidas quum murem in caricis comprehendiſſet, morſus 59
ab eo dimiſit captum, moxq; ad eos, qui aderãt: Vt *nullum, in=
quit, eſt animal tam minutum, quin ſeruari poſſit, modò auſit* Solerter.
ulciſci inuadentes. Hoc *dicto fortis & animoſus dux ſuis ani=
mum aduerſus hoſtes addidit.*

In prælio quodam per clypeum uulneratus, eduxit haſtam 60
è uulnere, & eadem hoſtem interemit, qui uulnerauerat. Pul=
cherrimum eſt inimicum ſuis ipſius armis opprimere. Hoc *apo=
phthegma non eſt.*

Cuidam percontanti quomodo uulnus accepiſſet, perquàm 61
feſtiuiter reſpondit, Prodente *me ſcuto.* Ita *crebrò malum per* Lepidè.
illos uenit, quorum præſidio credimus nos eſſe tutos.

Egreſſus ad bellum hunc in modum ſcripſit Ephoris: *Quic=* 62
*quid erit malorum in bello, aut profligabo, aut moriar: teſta=
tus animum fortiſſimo duce dignum.* Nam *euentus homini non
eſt in manu.* Cæterùm *ubi cecidiſſet in prælio, dum* Græcos
Aſiam incolentes liberat, & id nuntiaturi oratores Lacedæmo

nem miſsi matrem eius Archileonidem adiſſent, illa nihil prius
Fortiter. rogauit, quàm an Braſidas honeſtè occubuiſſet. Thracibus illius uirtutem collaudantibus, dicentibusq; non eſſe apud Lacedæmonios alium illi parem: Ignoratis, inquit, hoſpites, quales ſint Lacedæmonij. Erat quidem uir bonus Braſidas, cæterùm Sparta multos habet illo præſtantiores. Vtrum in hac fœmina magis admirari conuenit, animi'ne generoſitatem, quæ de filij morte, quòd obtigiſſet honeſta, gloriandum etiam putaret, tantum abeſt, ut muliebriter defleuerit: an modeſtiam & in patriã affectum, quæ non paſſa ſit ita filium prædicari, ut reliquorum Spartanorum gloriæ decederet aliquid?

DAMONIDAS.

63 Damonidas quum à chori magiſtro poſtremum in choro
Habetur an locum accepiſſet: Euge, inquit, Chorage reperiſti quo pacto
tea ſimile pa & hic locus quum per ſe ſit inhonoratus, fiat honorificus. Ge-
gi.16.apo.8. neroſus adoleſcentis animus, qui fiducia ſui non metuit, ne locus abiectior eſſet dedecori, ſed citius futurum arbitrabatur, ut per ipſum locus fieret honoratior. Id enim ſæpenumero factum legimus, ut hominis uirtus magiſtratui per ſe contempto & humili dignitatem conciliarit.

DAMIS.

64 Damis, quum Alexander Magnus per literas petiſſet, ut La-
Ambitio no cedæmoniorum decreto decernerentur ipſi diuini honores, &
tata. in deorum numero referretur: Agè, inquit, concedamus Alexandro, ſi uelit appellari deus. Vt deſpectim riſit ſtultam principis ambitionem, qui putarit ab iis poſſe creari deos, qui ipſi nihil aliud eſſent quàm homines: aut ſi hoc non putauit, inſigni ſtultitia falſi nominis umbra gloriaretur.

DAMINDAS.

65 Damindas quum Philippus irrupiſſet in Peloponneſum, &
Mortis con quidam ita loqueretur, periculum eſt, ne acerba patiantur La-
temptus. cedæmonij, niſi Philippo recõcilientur: O ſemiuiri, inquit, quid

nobis

nobis poterit acerbe accidere,qui mortem contemnimus?

DERCILLIDAS.

Dercillidas orator miſſus ad Pyrrhũ,qui iam exercitũ indu= 66 xerat in terrã Spartanorũ,ut cognoſceret quid ſibi uellet:quũ Pyrrhus præſcriberet,ut regem ſuum Cleonymum reciperent, alioqui futurum ut intelligerent ſe nihilo cæteris eſſe fortiores, Generoſè. *huic in modũ reſpõdit,Si deus eſt Cleonymus,nõ metuimus eũ, quippe q̃ nihil ſceleris cõmiſimus:ſin homo eſt, nihilo eſt nobis præſtantior. Hoc dilemmate taxauit ſuperbas regũ minas. Dij qui quos uelint poſſunt lædere,nec à quoquã lædi uiciſſim,non nocẽt niſi improbis:homines hominibus ex æquo metuẽdi ſunt, proinde qui ſuperbè minantur alijs, aut dij ſibi uidentur, aut non cogitant id,quod minantur alijs in ipſos poſſe recidere.*

DEMARATVS.

Demaratus poſtquàm cum ipſo colloquiũ Orontes habuiſ= 67 ſet aſperius,cuidam dicenti, Aſperius tecũ egit Orontes ò Demarate:Nihil,inquit,in me peccauit. Siquidem qui ad gratiam colloquuntur,hi lædunt, nõ qui durius cumq; maleuolentia uerba faciunt.Intellexit uir prudens nihil eſſe nocentius blandiloquio, Blandiloquium. *quod ut non fallat,reddit hominem inſolentiorem. At qui ex odio durius loquitur,adeò nõ lædit,ut interdum proſit etiã, ei præſertim qui nouit ex inimico decerpere fructum aliquem.*

Cuidam percontanti,quam ob cauſam apud Spartanos, qui 68 ſcutum abieciſſent, notarentur ignominia, & infami uocabulo Rhipſaſpides appellarẽtur,qui galeas aut thoraces, non item: Quoniam,inquit,hæc ſua ipſorum cauſa gerunt, ſcutum uerò Publica utilitas. *cõmunis exercitus gratia:ſignificãs unicuiq; pluris eſſe faciendam communem utilitatem, quàm propriam. Qui galeam aut thoracẽ abiecit, ſeipſum prodit tantũ,& exarmat, qui ſcutum abiecit,prodit uniuerſam phalangem. Nam obtẽtu clypeorum tota acies tuta eſt aduerſus hoſtium iacula.*

69 *Cum audiret cantorem quendam oſtentantem artem ſuam,* Ars inutilis.

*nihil aliud laudis illi tribuit,tantum ait,mihi uidetur non malè
nugari. Tantus erat contemptus artium, quæ licet eſſent ope-
roſæ,tamen ſolummodo delinirent aures,nullam ſeriam utilita-
tem adferrent reipublicæ.*

70 *In conſeſſu quodam rogatus,utrum ob ſtultitiam,an ob ſer-*
Silentiū op- *monis inopiam ſileret:* Atqui *ſtultus,inquit,ne poßit quidē ſi-*
portunum. *lere.Quidam hoc præclarum exiſtimant, ſi nunquàm ſileant,
quum id ſit certißimum fatuitatis argumentum:ut contrà ſilen
tium,ubi loquendi tempus non eſt,prudentiæ ſignum eſt.*

71 *Cuidam percontanti quur exularet Sparta,quum eſſet rex,*
Moderatè. *Quoniā,inquit,leges ſunt in ea potentiores:ſignificans regem
apud Lacedæmonios eſſe principem ciuitatis:at non legum do
minum : ſed his non minus obnoxium regem quàm ciues. hoc
ipſum laudabat in ſuæ gētis inſtitutis,per quod cogebatur exu
lare. Dedit interim inſigne moderationis ſpecimen, æquo ani-
mo ferens exiliū autoritate legum indictum,nec de patria male
loquens,nec de legum iniquitate querens.*

72 *Cum Perſa quidam crebris muneribus puerum quem ama-
bat Demaratus,tandem abduxiſſet, atq; id iactitans apud illum*
Moderatè. *dixiſſet, O Lacon uenatus ſum amaſium tuū: Per deos,inquit,
non tu ſanè uenatus es, ſed mercatus: in iocum uertens contu-
meliam,ob quam alij ſolēt cœlum miſcere terræ:ſimulq; ſigni-*
73 *ficans,non eſſe ſpecioſum pecunia uincere.*
Perſa quidam à rege defecerat.Is ſuaſu Demarati mutatus,
Clementer. *quum reuertiſſet ad ſuos,tentaretq; eum rex interficere : Tur-
pe,inquit,fuerit ò rex, ſi cum hoſtis fuerit, non potueris ab eo
defectionis pœnas ſumere, nunc amicum factum uelis occidere.
Hoc prudentißimo dicto, & regis indignationem temperauit,
& eius,cui reditum perſuaſerat,incolumitati conſuluit. Vtriq;
conſultor utilis,alteri,ne quid indignū regia manſuetudine cō-*
74 *mitteret,alteri,ne pœniteret ab errore reuocanti paruiſſe.*
*Ad eum uerò qui apud regē Perſarū paraſitum agebat, ac
ſubinde in Demarati exiliū dicterijs ludebat: Nō,inquit,amice*

tecum pugnaturus ſum. Nam uitæ aciem abſumpſi: Ludens ex Moderatè.
ambiguitate uocis: τάξις enim Græcè,tum ordinem ſonat, tum
aciem. Nullus autē ad pugnam inſtructus eſt, cui nulla ſupereſt
acies:& ordinem uitæ abſumpſit,qui ex rege factus eſt exul.

EMEREPES.

Emerepes Ephorus,ex Phrynidis muſici cithara,nouem ha 75
bente chordas,duas incidit, Noli,inquiēs,deprauare muſicam.
Priſci cantores non nouerant niſi ſeptem chordas, quibus ali= Frugaliter.
quid addere, ac muſicam pro ſimplici reddere operoſiorem,iu
dicabat artis eſſe corruptelam. Adeò Lacedæmonijs nulla non
in re placebat ſimplicitas ac frugalitas.

EPAENETVS.

Epænetus dicere ſolitus eſt, mendaces omnium ſcelerum & 76
iniuriarum autores eſſe. Ea ſententia nō diſſonat à literis He=
bræorum,quæ narrant ſerpentis mendacio primùm fores aper Mendaciū.
tas omni uitiorum generi. Mendacium autē nomine continen=
tur,aſſentatores,calumniatores,infidi conſiliarij,peruerſi edu=
catores, qui fontes ſunt ferè malorum omnium, quibus ſurſum
deorſum turbatur uita mortalium.

EVBOIDAS.

Euboidas audiens à quibuſdam prædicari uxores alienas, 77
non approbauit id factum, dicens de moribus ingenioq́; uxo= Habetur pa
rum apud exteros nullam omnino faciendam eſſe mentionem. gi. 50. apo=
Qui non tulit laudari coniuges aliorum, quid faceret uitupe= phth. 32.
rantibus? Prima laus pudicitiæ matronalis eſt, nulli notam eſſe
præterquàm ſuo uiro,qui cum cubat.

EVDAMIDAS.

Eudamidas Archidami filius, Agidis frater, quum audiſſet 78
Xenocratem iam ſenem in academia cum amicis diſputantem,
percontatus eſt, quis eſſet ille ſenex. Vbi reſponderat aliquis
illum eſſe uirum ſapientem,& ex eorum numero,qui uirtutem
quærerent: Et quando, inquit, ea uſurus eſt,ſi adhuc quærit? Argutè.

Viſum

viſum eſt Laconi ineptum, per omnem uitam de uirtute diſputare, ueluti de re controuerſa, quũ oporteat à prima ſtatim adoleſcentia habere certiſſima decreta de honeſto, impreſſa animo, & ſecundum uirtutem exerceri, non quærere quemadmodum faciunt philoſophi, qui magna contentione inter ipſos de ſummo bono ac malo digladiautur, ne in hoc quidem ſatis conſentientes, quid ſit uirtus aut beatitudo.

79 *Idem audito philoſopho qui diſſeruerat, ſolum ſapientem* Experiẽtia. *eſſe bonum belli ducem: Sermo quidem, inquit, mirificus eſt, at qui eum dicit fide caret, eò quòd illum nunquàm circumſonuit tuba. Probauit ſententiam; ſed indicauit neminem cum fide loqui de re, quam nullo modo ſit expertus.*

80 *Die quodam quum Xenocrates argumentum, quod tractabat, diſſerendo abſoluiſſet, iamq; finem dicendi feciſſet, superuenit Eudamidas: cui quum comitum quiſpiam dixiſſet, poſteaquàm nos adſumus, tum ille deſijt dicere: Recte, inquit, ſiquidẽ ea dixit, quæ uoluit. Rurſus quum alter diceret, bonum erat audire, putans fore ut ſua cauſa iuberet Xenocratẽ eadem de in*Vrbanè. *tegro diſſerere: Quid, inquit Eudamidas, ſi ueniſſemus ad iam cœnatum, num poſtularemus, ut cœnaret iterũ? Ciuilitatis erat quòd philoſophum ad iterandam diſputationem perpellere noluit, quòd ea res non caruiſſet tædio dicentis: Laconicæ uirtutis erat, quòd magis admirabatur præclara facinora deſignantes, quàm de uirtute diſſerentes.*

81 *Cuidam percontanti, quur ciuibus bellum aduerſus Macedones ſuſcipere uolentibus, ipſe autor eſſet quieſcẽdi: Quoniam,* Ciuiliter. *inquit, nolo illos mendacij arguere: Tectè ſignificans Spartanos glorioſè magis quàm ſeriò bellum poſcere. Eos prodidiſſet Eudamidas, ſi ipſe quoq; bellũ approbaſſet. Tum enim fore putabat, ut ciues bellum detrectarent. Nunc effecit, ut per ipſum ſtetiſſe uideretur, quo minus bellum ſuſceptum eſſet, ac ciuibus fortitudinis gloriam reliquit integrã, quaſi promptos haberent*

ad bel

ad bellandum animos.

Cùm quidam commemorando laudem ac trophæa, quæ Lacedæmonij ex rebus cum Perſis præclarè geſtis retuliſſent, hortaretur ad bellum cum Macedonibus ſuſcipiendum: Ignorare mihi uideris, inquit, iſthuc idē eſſe, ac ſi quis deuictis mille ouibus, pugnaret cum quinquaginta lupis: ſignificās Perſas ut delicijs effœminatos, & ob id imbelles, non fuiſſe difficile uincere: ſed aliud eſſe cum Macedonibus bellaciſſima gente rem habere. Proinde qui ob uictorias à Perſis reportatas cenſeret cum Macedonibus bellum item ſuſcipiendum, nihilo probabilius diceret, quàm ſi quis ei, qui uiciſſet mille oues, diceret, aude cum quinquaginta lupis congredi, qui tot oues deuiceris. 82 *Argutè.*

Rogatus de cantore quodam, qui feliciter cecinerat, qualis ipſi uideretur: Magnus, inquit, in re parua delinitor. Contempſit operoſam artem, cuius nullus erat fructus, præter inanem, ac temporariam delectatiunculam aurium. 83 *Ars inutilis.*

Cùm quiſpiam prædicaret laudes urbis Athenarum: Quis, inquit, eam ciuitatem meritò laudet, quam nemo dilexit, factus ſeipſo melior? Non iudicauit eam urbem eſſe dignā ulla laude, quæ ſic eſſet corrupta delicijs ac uitijs, ut nullus in ea libenter uiuens euaderet melior, ſed deteriores omnes: tacitè præferens Spartam Athenis, in qua qui uixiſſet, efficeretur melior. 84 *Integrè.*

Argiuo cuidam dicenti Lacedæmonios peregrinationibus reddi deteriores, quòd interim degenerent à maiorum legibus & inſtitutis: At uos, inquit, quum Spartam uenitis, nō deteriores, ſed meliores euaditis. Dictum retorſit in Argiuum: Nam hoc dicens magis ſuam gentem uituperauit, quàm Lacedæmoniorum: ſimul indicauit quantopere referat, inter quos uiuas. 85 *Argutè.*

Cùm Alexander in Olympijs præconio ius feciſſet omnibus exulibus in ſuam cuiq; patriam redeundi, præterquàm Thebanis: Infortunatum quidem, inquit, præconium, ſed uobis ò Thebani glorioſum: Solos enim uos metuit Alexāder. Ad conſolandos 86 *Argutè.*

dos Thebanos ſic interpretatus eſt uir animi ſolertis. Etenim qui permittit exulibus reditum in ſuam patriam, non metuit, ne moliantur uindictam. A` Thebanis igitur ſolis metuebat.

87 Rogatus à quodã,quã ob cauſam Lacedæmonij prius quàm irent in præliũ,muſis immolarẽt, quũ muſis nihil uideretur cũ Marte eſſe cõmercij:Vt rebus,inquit, fortiter geſtis contingat honeſta cõmemoratio.Bene gerendæ rei laudẽ ſibi tribuebant: ut autem egregia geſta ſplendidis uerbis celebrarentur, hoc à muſis eloquentiæ præſidibus petendũ iudicarunt,eò quòd ipſi negligerent eloquentiæ ſtudium : ſimul admonebat non expetendam honorificam memoriam,niſi rectè factis promeritam. Generosè.

EVRYCRATIDAS.

88 Eurycratidas Anaxandridæ filius,percontanti quur Ephori per ſingulos dies de conuentis & contractibus ius dicerent: Vt inter hoſtes etiam,inquit,mutuam fidem inueniamus. Maiore reipub.diſcrimine pacta uiolantur in bellis,ſed illic quoq; uiolantur ab his,qui domi conſueuerint fallere.

HERONDAS.

89 Herondas quum eſſet Athenis, audiſſetq; quendam iudicum ſententia damnatum de crimine ocij,qui mœſtus incederet, & ab amicis mœſtis deduceretur,iuſsit ſibi commonſtrari eum,qui in cauſa liberali reus perageretur.Lacedæmonij quicquid erat ſordidarum artium, non per ciues,ſed per Helotas mancipia exerceri uolebant : eoq; mirabatur Herondas,ob id quenquam uocari in ius,quòd ſeruilia non exerceret,ibiq; pro crimine haberi,quod Lacedæmone iudicaretur honeſtum ac liberale. Generosè.

THEARIDAS.

90 Thearidas quum gladium cote acueret,rogatus à quopiam num eſſet acutus : Acutior,inquit,calumnia : grauiter innuens rem omnium rerum nocentiſsimam eſſe calumniam. Calumnia.

THEMISTEAS.

91 Themiſteas quum eſſet uates, prædixit Leonidæ regi futu-

ram

ram apud Thermopylas internicionem,tum ipſius,tum commi litonum eius.Itaq; quum è Leonida Lacedæmonem mitteretur, hoc quidem titulo, ut renũtiaret euentura,ſed re uera,ne ſimul cum alijs periret,non ſuſtinuit ire,dicens:ut pugnarẽ huc miſſus ſum,non ut ferrem nuncia. Quis non admiretur in uate tam præſentem animum? Præuidit exitiũ, nec euitare uoluit, quum id liceret honeſto titulo. Admirabilis etiã fuit Leonidæ moderatio,qui uati triſtia nuntianti non tantũ non ſuccẽſuit,ut principum uulgus ſolet,ſed & uitæ,& famæ illius conſultũ uoluit. Humaniter. Fortiter.

THEOPOMPVS.

Theopompus interroganti quo pacto quis regnũ tutò poſſit tueri,Si,inquit,amicis concedat iuſtam libertatẽ, pro uiribus interim aduigilans,ne ſubditi afficiãtur iniuria. Multis principibus exitio fuit,quòd amicis nihil non permitterẽt,ciues iniuria affectos negligerẽt.Hîc temperantia adhibenda eſt, ut princeps nec amicos alienet tyrãnica ſæuitia, nec patiatur illos regia familiaritate abuti ad quiduis audendum præter ius aduerſus plebeios,qui nimium irritati ſæpe reges ſuos excuſſerunt. 92 Moderatè.

Hoſpiti cuidam iactanti,quòd apud Theopompi ciues,philolacon, hoc eſt, Laconum amans diceretur: Præſtaret, inquit, ſi φιλοπολίτης,*id eſt,ciuium amans dicereris, potiuſquàm Laconum. Alter expectabat,ut ſibi pro ſtudio erga Lacones agerentur gratiæ. At ille notauit hoſpitem, qui alienæ ciuitatis ſtudioſus haberi mallet quàm ſuæ, quum prima charitas debeatur patriæ. Porrò quiſquis alienam remp. uehementer adamat, ſuã quodammodo uituperat.* 93 Argutè.

Huic ſimile eſt illud: Cum legatus ab Helide miſſus diceret ſibi ob id à ciuibus legationem commiſſam, quòd unus Laconicam uitam admiraretur:rogauit hominem,utrum meliorem duceret uitam,aliorum ciuium, an ſuam ipſius. Cum is reſpondiſſet ſuam ipſius: Quî poteſt,inquit,igitur iſta ciuitas ſeruari, in qua quum multi ſint,unus tantum bonus eſt? Salsè taxauit ora- 94 Argutè.

toris imprudentiam, qui Lacedæmonios ac ſeſe laudarit cum ſuorum ciuium uituperatione. Probabat Lacedæmoniorũ mores, ſed ſolus Helidenſium: reſtabat igitur ut apud Helidenſes non eſſet niſi unus uir bonus, cui placerent honeſta.

95 Dicente quodam ideo ſeruari rempu. Spartanam, quòd reges ſcirent imperare, Imò potius, inquit, quòd ciues ſciant parêre: inſigni modeſtia regum laudem in ciues transfirẽs. Multum habet momenti principis integritas, ſed multo plus ciuiũ recta inſtitutio. *Grauiter.*

96 Cum Pylij decretum edidiſſent, quo Theopompo tribuebãtur ſummi honores, reſcripſit, Mediocres honores ipſum tempus auget, immodicos abolet. Hoc animo quid excellẽtius? quod alij ſibi aut uindicant arrogãter, aut ambiunt ineptè, hoc ultro delatum reiecit, ſimul & ſuã declarans modeſtiam, & amicos admonens, in omni re modum eſſe optimũ. Quin & illud acutè perſpexit, quæ ſubitò creſcunt in altum, nõ eſſe diuturna, quod genus ſunt betæ & cucurbitæ: cæterũ quæ paulatim augeſcũt, ea ferre ætatem, ueluti quercum & buxum. *Modeſtè.*

97 Cuidam oſtendenti ciuitatis ſuæ mœnia, ac percontanti, num ualida & alta uiderẽtur, Minimè, inquit, ſiquidẽ ſunt muliẽrum: ſentiens ciuitatem ſatis munitam eſſe, ſi uiros habeat: ſin minus, nihil prodeſſe quamlibet operoſa munimenta. *Nõ eſt in Græco, ſed Philelphus uertit.*

98 Vxori obiurganti, quòd regnum humilius ac minus eſſet filijs traditurus, quàm accepiſſet: hactenus igitur, inquit, maius, quod diuturnius. Ita Plutarchus in uita Lycurgi. Quæ moderata ſunt in longum tempus durant, & hoc ipſo meliora ſunt. *Sapienter.*

222
416

THECTAMENES.

99 Thectamenes poſteaquã Ephori capitis ſententiã in ipſum pronuntiaſſent, abijt ridens: Rogantibus qui aderant, an etiam contemneret Spartanorum leges, Nequaquã, inquit, quin gaudeo potius, quòd hæc mihi mulcta ſoluenda eſt, quum eam nec indixerim cuipiam, nec à quopiam mutuo acceperim. Vir innocens *Mors contempta.*

tens non accuſauit patriæ ſuæ leges, ſed hoc fœlicitatis eſſe iudicabat, quòd mori iuberetur, qui neminem ad mortem adegiſſet, nec cuiquam deberet uitam niſi ſibi. Facetè mortis pœnã uocauit mulctam, rem atrocẽ molliori uocabulo ſignans. Iure autem cogitur ſoluere pecuniã, qui eam uel extorſit ab alio, uel mutuo ſumpſit. M. Tullius hoc apophthegma ſic uertit Tuſculan. quæſt. lib. 1. Cum Lacedæmonius quidã, cuius ne nomen quidem proditum eſt, mortem tantopere contempſerit, ut quum ad eam duceretur, dãnatus ab Ephoris, & eſſet uultu hilari atq; læto, dixiſſet ei; quidam inimicus, Contemnis'ne leges Lycurgi? reſpõderit, Ego uerò illi maximã habeo gratiã, qui me ea pœna mulctauerit, quam ſine mutatione & ſine uerſura poſſem diſſoluere. O uirum Sparta dignum, ut mihi quidem qui tam magno animo fuerit, innocẽs dãnatus eſſe uideatur. Pro δανείσματα Cicero uertiſſe uidetur, uerſuram. Luſit autem contemptu mortis Thectamenes, quaſi mors leuior eſſet mulcta, quàm pecuniaria, quòd illam quiſq; de ſuo poſſet ſoluere, ob hanc multi cogantur uſuram aut uerſuram facere.

THERYCION.

Therycion è Delphis rediens quum uideret in Iſthmo angustias à Philippi copijs occupatas. Malos, inquit, ô Corinthij portarum cuſtodes uos habet Peloponneſus. Alluſit eò, quòd grauiter animaduerti ſolet in ciues, quibus urbis portæ commiſſæ ſunt, ſi eas indiligenter cuſtodierint. Multo magis accuſari merebantur Corinthij, qui totius Peloponneſi portas Philippo prodidiſſent. 100

HIPPODAMVS.

Hippodamus quo tempore Agis aduerſus Archidamũ aciem inſtructam habebat, ſimul cum Agide iuſſus eſt ire Spartam, curaturus illic ea, quibus erat opus. An nõ, inquit, honeſtius eſt, ut pro Sparta fortem bonumq; uirum præſtans mortem oppetam? Ac pòſt ſumptis armis, ſtansq; regi ad dextram pugnando interijt.

Mors contempta.

interijt. Conſultum uolebant illius ſenectuti, quæ uiribus defecta in bello non ita multum eſſet habitura momenti, in patria futura nonnulli uſui: exceſſerat enim annum octogeſimum. at ipſe ſibi non indulſit.

HIPPOCRATIDAS.

2 Hippocratidas acceptis literis à Cariæ ſatrapa, in quibus continebatur, Lacedæmoniũ quendam quũ fuiſſet conſcius inſidiarum, quas quidã ipſi ſtruxerant, non indicaſſe rem, ſed ſilentio texiſſe, ſimulq; rogabat ſatrapas, quid de illo facturus eſſet,

Moderatè. reſpondit hunc in modum: Si quo magno beneficio illum affeciſti, interfice: ſin minus, eijce è regione, ut ad uirtutẽ formidoloſum. Ingratitudinẽ erga bene meritum cenſuit morte plectendam. Cæterum quod eſſet non per malitiã, ſed per formidoloſitatem cõmiſſum, ei ſatis ſupplicij iudicabat exilium. Non enim ipſe ſtruxerat inſidias, ſed ſibi metuens non prodidit.

3 Huic quum aliquando fuiſſet obuius adoleſcens, quem ama-

Pudicè. tor ſequebatur, erubeſcenti adoleſcẽtulo: Cum his, inquit, oportet obambulare, cum quibus conſpectus nõ mutes colorem: Docuit ex improbis conuictoribus nihil capi fructus, niſi probrum & ignominiam.

CALLICRATIDAS.

4 Callicratidas claſsis præfectus, à Lyſandri amicis ſollicitatus, ut unum quendam ex inimicorũ numero permitteret ipſis in-

Iuſtè. terimere, & acciperet talenta quinquaginta: tametſi uehementer opus haberet pecunijs ad ſoluendũ nautis ſtipendium, haud tamen conceſsit. At quum Cleander, qui erat illi à cõſilijs, dixiſſet, accepiſſem, ſi fuiſſem Callicratidas: Et ego, inquit, ſi fuiſſem Cleander. Mira ducis integritas, qui nulla pecunia licet neceſſaria, uel ad hoc corrumpi quiuerit, ut in unum hominem pateretur aliquid iniquũ fieri, ſimulq; monuit in omni actione ſpectandum eſſe decorũ perſonæ. Quod fortè decuiſſet Cleandrũ, non decuiſſet Callicratidem. Quod deceret plebeium, non ſemper decet

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

per decet principem.

Idem profectus Sardeis ad Cyrum iuniorem, quo tum Lace- 5
dæmonij in bellicis ſocio utebãtur, petiturus pecunias rei naua-
li neceſſarias, primo ſtatim die iuſſit renũciari ſe cũ Cyro uelle
colloqui. Quẽ ut audijt bibere, expectabo, inquit, donec bibe-
rit. Ac tum quidem abijt, quoniã intellexit eo die nõ poſſe dari
cõueniendi regis copiam, ne parum ciuilis haberetur. Poſtero
uerò quum iterum audiſſet illum bibere, nec ſe admitti ad collo-
quium, dixit ita curam habendam pecuniarũ, ut ne quid tamen
committeretur Sparta indignum: moxq́; inde receſſit Epheſum, Animoſè.
multa imprecatus mala ijs, qui primi à barbaris fuiſſent ludi-
brio habiti, eosq́; ſua patiẽtia docuiſſent illos fiducia diuitiarũ
alijs illudere. Iurauitq́; apud comites ſeſe, ut primum Spartam
rediſſet, nihil non facturum ut Græcos inter ſe conciliaret, quò
barbaris fierent magis formidabiles, deſinerentq́; illius regis ui-
ribus inter ſeſe pugnantes egere. Quid non & faciunt & pa-
tiuntur homines, ubi pecuniarum urget inopia? At generoſa
Spartani mens maluit pecuniam negligere, quàm effœminati
regis tertiò pati faſtidiũ, quũ alij leuioribus de cauſis æquo ani
mo ferant, ſi uel poſt totos ſex menſes admittantur ad regis col
loquiũ. Deinde nihil imprecatus eſt ipſis barbaris aut regi, ſed
ijs indignabatur, qui primi ſua tolerãtia docuiſſent eos ob opu
lentiã tantas criſtas ſumere. Nam ſi fuiſſent omnes, quales erãt
Spartani, opum ac uoluptatum cõtemptores, nunquàm ad tan-
tam inſolentiã ueniſſent barbari. Poſtremo ſingularis erat pru- Prudenter.
dentiæ, quòd perſpexit Græcos non alia magis ratione poſſe
barbaris reddi formidabiles, quàm ſi poſitis inteſtinis ſimulta-
tibus mutuam inter ſe concordiam ſancirent.

Interrogatus quod genus homines eſſent Iones, Liberi, in- 6
quit, mali, ſed ſerui boni: ſignificans illos neſcire imperare ac li
bertate uti, ſed ſeruitutem æquo animo ferre: uidelicet referẽdos
ad ſecundum hominum genus iuxta diſtinctionem Heſiodi, qui

per ſe quidem non ſapiunt,ſed parent rectè ſapienti.

7 Quum Cyrus ſtipendium miſiſſet militibus, Callicratidi ſeorſim xenia, amicitiæ monumenta: ſtipendium quidem accepit, xenia uerò remiſit; negans ſibi cum ipſo priuatam habendam amicitiā, ſed quam haberet publicā cum Lacedæmonijs omnibus, eandem illi ſecum quoq; intercedere. Quid hoc animo incorruptius, qui totus ad reipub. commoda ſpectabat?

Simile antè habetur pa. 39. apo. 67.

8 Apud Arginuſas quum eſſet nauali pugna conflicturus, atq; Hermon nauclerus diceret, bonum eſſe ab eo loco ſoluere, quòd Athenienſiū triremes numero lōgè plures eſſent: Quid, inquit, tum poſtea? Atqui fugere ignominioſum eſt Spartæ ac damnoſum: contrà, manentem aut mori, aut uincere honeſtiſſimū. Gloriam uitæ antepoſuit, ſed publicam gentis, non priuatam ſuam.

Mors contempta.

9 Ante conflictum peracto ſacrificio, quum aruſpex nūtiaret ex incenſis, exercitui quidem portendi uictoriā, ſed imperatori mortem: nihil expaueſactus: Haud penes unum, inquit, ſunt res Spartæ: Me ſiquidem mortuo nihilo deterius habitura eſt patria: ſed ſi ceſſero hoſtibus, aliquid decedet patriæ. Itaq; quū Cleandrum pro ſe ducem deſignaſſet, naualem pugnam aggreſſus eſt, ac pugnando interijt.

Mors contempta.

CLEARCHVS.

10 Clearchus militū auribus ſubinde ſolet inculcare, militi magis eſſe metuendū imperatorem quàm hoſtem: quæ uox mortem minabatur militi, qui parū gnauiter ſe geſſiſſet in prælio. Honeſtius autē eſt cum laude uitam impendere patriæ, quàm cum dedecore pœnæ. Hoc dictum non quiuis milites laturi ſint, ſed hi facilè ferebant, quibus matres domi ſolent edicere, ut aut uictores cum armis redirent, aut mortui in armis referrentur.

CLEOMBROTVS.

11 Cleombrotus Pauſaniæ filius, cum hoſpes quidam controuerſiam haberet cū patre de uirtute, Tātiſper, inquit, pater eſt te præſtantior, quoad tu quoq; genueris. Ciuiliter deterruit ho-

Vrbanè.

minem

mine à contentione, quòd pater uel hoc nomine ſuperior eſſet, quòd filium dediſſet patriæ, quum ille nondum pater eſſet.

CLEOMENES.

Cleomenes Anaxandridæ filius, dicere ſolet Homerum eſſe poëtam ciuium Lacedæmoniorum, Heſiodum uerò Helotum, hoc eſt, ſeruorum, quòd ille docuiſſet quomodo gerendum ſit bellum, hic quomodo colendi agri. Nam ut antè dictum eſt, Lacedæmonij tantum ab bellicas res inſtituebantur, eoq; humiliores operas, & artes manuarias ſeruis committebant, quos illi uocant Helotes. 12 Argutè.

Idem cum Argiuis ſeptem dierũ pactus inducias, quum obſeruans deprehendiſſet illos tertia nocte indulgere ſomno, fiducia uidelicet induciarũ, adortus eſt eos, & alios interfecit, alios abduxit captiuos. Cæterũ quũ illi probro daretur uiolata iuriſiurandi fides, De diebus, inquit, pactus ſum, noctes non additæ ſunt in iureiurãdo. Quanquàm & alioqui quicquid mali quis fecerit hoſtibus, id & apud deos & apud homines habetur iuſtitia præſtantius. Verum huic magnificæ uoci non reſpondit euentus. Nam & urbe, cuius gratia uiolarat conuenta, fruſtratus eſt, eò quòd mulieres detractis è templis deorum armis illum ultæ ſunt: perinde quaſi dijs ipſis, quos cõtempſerat, pœnas de ipſo ſumentibus. Poſtremò uerſus in dementiã, ipſe ſibi gladiolo quodam fodit & incidit corpus à talis uſque ad loca uitalia, itaq; uitam finijt, ridens & ore diducto. In hoc apophthegmate nihil habes imitatu dignum, utile tamen exemplum ad uitandam iuriſiurandi uiolationem. 13 Vafrè.

Cum augur illum dehortaretur, ne exercitum educeret ad urbem Argiuorum, alioqui reditum illinc fore turpem, poſteaquàm admouiſſet ciuitati copias, ac portas uideret clauſas, & mulieres in mœnibus, Hic, inquit, reditus tibi turpis uidetur, in quo uiris mortuis, uxores occluſere portas? Fortis animus, ſi cum æquo bonoq; fuiſſet coniunctus. 14 Animoſè.

15 *Argiuis nonnullis illum conuitio laceſſentibus ut periurum*
Moderatè. *& impium, Vobis, inquit, poteſtas eſt mihi maledicendi: at mihi poteſtas eſt uobis faciendi male*. Admonet non eſſe tutum eos maledictis irritare, quibus in manu eſt, quũ uelint, re ipſa lædere: ad hæc non oportere potentes humiliorum dictis admodum commoueri. Satis enim uindictæ eſt, quod licet, quum libet, ulciſci, quum illis nihil aliud reliquum ſit quàm malè loqui.

16 Venerunt ad Cleomenem Samiorum oratores, hortaturi ut cum Polycrate tyranno bellum ſuſciperet: id quum feciſſent oratione plus æquo prolixa, reſpondit in hunc modum: *Quæ*
Loquacitas. *primo loco dixiſtis non memini, & ob id ne media quidem intelligo, quæ uerò dixiſtis omnium poſtrema, non probo*. Admonet multiloquium nõ ſolùm moleſtum eſſe auditori, uerũ etiam ad perſuadendum inutile, præſertim apud principes, tum uarijs curis occupatos, tum auribus faſtidioſis.

17 Pirata quidam populabundus diſcurrebat per agros Lace-
Audacia. dæmoniorum. Is ut captus eſt, rogatus quur id auſus eßet, *Quoniam, inquit, deerat mihi commeatus, quem militibus præberem, ad eos ueni, qui & habebant nec ſponte dabant, ui erepturus*. Ad id Cleomenes, *Compendioſa, inquit, malitia*: Deteſtatus prædonis nefarium ſcelus, probauit tamen orationis expeditam breuitatem.

18 *Cum improbus quidã ipſum conuitijs inceſſeret, Num ideo,*
Moderatè. *inquit, tu maledicis omnibus, ne ſi uelimus reſpondere, otiũ habeamus uiciſſim de tua dicendi malitia?* Vt è ſublimi cõtempſit maledicũ, nec ullo reſpõſo, nec alia pœna dignũ iudicauit hominem nullius rei, cui nihil eßet præſidij præter maledicã linguã.

19 Cum è ciuibus quiſpiam apud eum diceret, bonum regem
Vrbanè. omnino erga omnes mitem & placidum eſſe oportere, *Sed hactenus, inquit, ne ſit contemptui*: ſignificans erga improbos manſuetudinẽ nimiam eſſe inutilem ciuitati, notansq́; quorundam mores, qui principes uehementer bonos & clementes,

quum

quum impenſius amare debuerint, diſcunt habere contemptui. Eſt quidem præcipua uirtus in principe comitas ac manſuetudo, uerum ob malorum ingenium hæc ita temperanda eſt, ut principi ſua conſtet autoritas.

Cum diutino morbo uexatus, expiatoribus ac diuinis auſcultaret, antè non ſolitus idem facere, quodam id admirante, Quid miraris, inquit? Non enim idem ſum nunc, qui tunc eram. Cum autem non ſim idem, nec probo eadem. Eluſit ille quidem inconſtantiæ reprehenſionem, uerum tamen eſt, non eadem placere ſeni, quæ iuueni placuerant. 20 Argutè.

Sophiſta quodam de fortitudine multa diſſerente riſit Cleomenes. At ſophiſtæ dicenti, quid rides Cleomenes audiens de fortitudine diſſerentem, præſertim quum ſis rex? Quoniam, inquit, ô amice ſi hirundo de fortitudine loqueretur, idem facerem quod nunc facio: ſin aquila, magno ſilentio auſcultarem. Viſum eſt ineptū quenquam de fortitudine magnificis uti uerbis, qui ipſe nihil fortiter geſſiſſet unquam, nec aliud poſſet quàm in hirundinis morem garrire. 21 Decorum.

Argiuis profitentibus ſe prioris conflictus fortunam, in qua uicti fuerāt, iterato prælio ſarcire uelle, Demiror, inquit, ſi duarum ſyllabarū acceſsione facti eſtis meliores, quàm eratis prius. Huius apophthegmatis argutia Latinè reddi non poteſt. Nam Græcis μάχεσθαι, pugnare eſt, ἀναμάχεσθαι redintegrare pugnam. Inter hæc duo uerba nihil intereſt, niſi quòd poſterius ſuperat prius duabus ſyllabis ἀνα. 22 Facetè.

Quidam per conuicium illum dixerat delitijs deditum. At hoc, inquit, ſatius eſt, quàm iniuſtum eſſe. At tu pecuniarum amore teneris, quum quod ſatis eſt, poſsideas. Argutè ſignificauit neminem eſſe poſſe iuſtitiæ tenacem, qui ſuprà quàm ſatis eſt congerendi ſtudio tenetur: ad hæc ſtultum eſſe, qui alteri leuius exprobrat uitium, quum in ipſum ilico grauius crimen poſsit retorqueri. 23 Bellè retortum.

24 *Quidam ut Cleomeni cantorem quendam commendaret, quum alijs multis nominibus prædicabat hominem, tum illud inter primis affirmabat, eum eſſe cantorem inter Græcos præſtantiſſimum. At Cleomenes oſtenſo quodam ex his, qui aderant, At per deos hic, inquit, apud me iuris cōdiendi artifex. Contempſit artem ad ſolam delectationem utilem.*

Habetur antea pag. 53. apoph. 42. Ars inutilis.

25 *Mæander Samiorum tyrannus ob incurſionem Perſarum profugerat Spartam, oſtenditq; quantam pecuniarū uim ſecum apportaſſet, & quantum Cleomenes uellet largiri. At Cleomenes ipſe quidē nihil accepit, ſed ueritus ne quid alijs ciuibus donaret, adijt Ephoros, dixitq; ſatius eſſe, ſi hoſpitem ſuum Samium è Peloponneſo ſubmouerēt, ne cui Spartano perſuadeat, ut fiat malus. Ephori uerò Cleomenis conſilio parentes, eodem ſtatim die promulgarunt edictum, ut Mæander Peloponneſo decederet. Quantus in hoc homine diuitiarum contemptus! à quibus non ſecus atque à præſentiſſimo ueneno timuit ciuibus ſuis, quum plerīq; non aliter exiſtiment beatas ciuitates, quàm ſi quammaximè abundent opibus.*

Integrè.

26 *Quodam interrogante, quur Argiuos cum Lacedæmonijs bellū gerētes, quū ſæpenumero uiciſſent, nō deleuerint: Ne optauerimus quidē, inquit, illos deletos, ut habeamus qui iuuenes noſtros exerceant. Perſpexerat egregius dux corrumpi iuuentutem, ſi permittatur ocio, luxus ac malorum omnium magiſtro.*

Induſtriè.

27 *Percontanti cuidam, quam ob cauſam Spartiatæ non dicarent dijs ſpolia ab hoſtibus detracta: Quoniā, inquit, à timidis uenerunt. Porrò quæ parta ſunt ab his qui ob timiditatem capti ſunt, nec decet intueri iuuenes, nec dijs cōſecrata reponi. Senſit in bello aut uincendum, aut fortiter occumbendum, adeoq; rem ignominioſam iudicabat metum mortis, ut alienæ quoq; timiditatis monumenta putaret ab iuuenum oculis ſubmouenda.*

Fortiter.

28 *Cleomenes quum amicus quidam hoſpiti in phiditijs nihil appoſuiſſet niſi uinū nigrum, & panem igni duratum, ſuccen-*

ſuit

ſuit homini dicens erga peregrinos non oportere nimium λα-
κωνίζειν. Seueritas eſt, ſi quis à ſeipſo exigat uictum duriorem,
at inhumanitatis eſt hoſpitem eòdem compellere.

CLEOMENES ALTER.

Cleomenes Cleombroti filius, cum quiſpiam illi donaret gal 29
los gallinaceos pugnaces, ac munus ſuum ornans uerbis, dice- Lepidè.
ret illos ob uictoriam pugnãdo interire, Da igitur, inquit, mihi
aliquot ex his qui hos occidunt. Nam illi his ſunt præſtantio-
res. Vir militaris ad bellum torſit omnia. Quiſquis laudat ui-
ctum, illuſtrat uictoris gloriam.

LABOTVS.

Labotus cuidam apud ipſum prolixiore utenti ſermone, 30
Quid mihi, inquit, de re puſilla, longa texis procemia? Quanta Loquacitas.
res eſt, tantam oportet & orationem eſſe qua uteris. Eſt hoc
omnibus Spartanis peculiare, offendi ſermone, quàm cauſa po-
ſtulat, longiore: adeò nuſquam non placebat frugalitas. Nam
ad cauſam non magnam adhibere ſuperuacuam uerborum co-
piam, luxuriæ genus eſt.

LEONTYCHIDAS PRIMVS.

Leontychidas huius nominis primus, cuidam obijcienti, quòd 31
facilè mutaretur, Mutor, inquit, ſed pro temporũ ratione, nõ ut Nõ habetur
uos, proprio morbo. Prudentis eſt pro re nata nouare conſilia. in Græco.
At ſine cauſa ſubinde alium fieri, inconſtantiæ uitium eſt.

Idem rogatus à quodam quo pacto quis bona quæ adſunt 32
tueri ualeret, Si non omnia, inquit, fortunæ crediderit. In animi Prudenter.
bona nullum ius habet fortuna. Tum externa bona reddemus
nobis ſtabiliora, ſi quædam ſepoſuerimus, nec fortunæ uolubili
cõmiſerimus. At ſunt principes, qui proferendæ ditionis ſtudio,
ſemet in periculum conijciunt, ne hoc ipſum quod habent im-
perium, amittant: multi item diuites augendæ rei ſtudio quic-
quid habent, totum committunt nauibus.

Interrogatus quid potiſſimum oporteret pueros ingenuos 33
diſcere

Habetur antè pag. 33. apoph. 65.

diſcere, quæ illis, inquit, ubi ad uirilem ætatẽ peruenerint, uſui ſint futura.

34 Percontanti cuidam quamobrẽ Spartiatæ parciſſimè biberent, Ne, inquit, pro nobis alij, ſed nos potius pro alijs conſulemus. Salſiſſimè notans uinoſos non eſſe ad conſultandum idoneos, ſed ſalubrium conſiliorum parens eſt ſobrietas.

Sobrietas.

35 Leontychidas unus è ſeniorum numero, quos ferunt Lacedæmonijs fuiſſe uiginti octo, cũ Corinthi cœnaret apud hoſpitem, rogauit num illic ligna quadrata naſcerentur: illo negante, Quid igitur, inquit, ſi quadrata naſcerentur, faceretis rotunda? Ita Plutarchus in uita Lycurgi. Quanquàm hoc alibi refertur alterius nomine.

LEONTYCHIDAS ALTER.

36 Leontychidas Ariſtone natus, cuidam ipſi dicenti, quòd Demarati amici malè de eo loquerentur: Per deos, inquit, nihil miror, quandoquidem nullus illorum de quoquam bene loqui poſſet. Docuit contemnendam eſſe maledicentiam, quæ non à iudicio, ſed ab animi morbo proficiſcitur. Qui uerò paſſim maledicunt omnibus, eos palàm eſt id naturæ uitio facere, non ex eorum merito, quibus obtrectant.

Maledicentia.

37 Cum portæ illi proximæ clauem draco circumuolutus eſſet complexus, idq́; augures affirmarent eſſe portentum: Mihi, inquit, nequaquam uidetur, ſed ſi clauis fuiſſet circumplexa draconem, portentum erat. Lepidè irriſit hominum ſuperſtitionẽ, qui terrentur his, quæ caſu, nec præter naturam acciderũt. Hunc mortalis ingenij morbum alunt augures, arioli, aruſpices, ac diuini. Verum ubi quis præter rectum & honeſtum inſtituit nefaria conſilia, tum oportebat horrere portentum, & aliquid magni mali ſequuturum expectare.

Lepidè.

38 Philippus quidam erat profitens Orphei myſteria, & his alios initiare ſolitus. Is quum eſſet extremæ paupertatis, tamen apud Leontychidã diceret, eos qui apud ipſum Orphei ſacris initiati

Superſtitio nulla.

initiati eſſent, poſt obitum fore beatos: Quin igitur, inquit, ô demens, quàm ocyßime uitam abrumpis, ut deſinas infelicitatẽ tuam ac inopiam deplorare? O animum ab omni ſuperſtitione liberum. Poſt hanc uitam felices erunt, qui hîc piè iuſteq; uixerint, non qui fictis ceremonijs fuerit initiatus. Hoc perſuaſum erat Lacedæmonijs, q hîc piè uixiſſent, eos ab obitu fieri diuos.

LEON.

39 Leon Eurycratidis filius interrogatus, in qua tandem urbe aliquis poßit tutò uitam agere: In ea, inquit, quam qui incolunt, neq; plus poßident, neq; minus, & ubi iuſtitia uiget, iniuſtitia imbecillis eſt. *Grauiter admonuit æqualitatem eſſe pacis & tranquillitatis altricem, inæqualitatem ſeditionis eſſe ſeminarium, nec ibi locum eſſe iuſtitiæ, ubi ut quiſq; potentior eſt, ita licentius opprimit imbecilliorem.* Aequalitas.

40 Idem quum uideret in Olympijs curſores ſollicitos de emuſſione, ut aliquid lucri haberent ad occupandam uictoriam. Quanto maior eſt, inquit, cura curſoribus de celeritate quàm de iuſtitia? *Vir integræ mentis etiam in ludis uolebat haberi rationem iuſtitiæ, nec tantum agendum, ut prior quis ad metam pertingeret, ſed ut iuſtè uinceret.* Iuſtè.

41 Cuidam de rebus haudquaquam inutilibus intempeſtiuè loquenti, O hoſpes, inquit, re opportuna non opportunè uteris. *Nihil oratione melius, ſi parce promas linguæ theſaurum.* Habetur antè ſimile pa. 47. apo. 15.

LEONIDAS.

42 Leonidas Anaxandridæ filius, frater Cleomenis, cuidam ad ipſum ita loquenti, Excepto regno, nulla re nobis præſtas, At, inquit, ni uobis fuiſſem melior, non eſſem rex. *Moderatißimo dicto & refellit conuitium, & ſuam dignitatem ſibi defendit. Etenim ubi reges non naſcuntur, ſed ciuium ſuffragijs eliguntur, hoc ipſo publicis calculis princeps iudicatus eſt cæteris melior, quòd ad regnum aſcitus eſt.* Moderatè.

43 Cum ad Thermopylas proficiſceretur, cum Perſis conflictaturus

ctaturus,uxori Gorgoni roganti,ſi quid ipſi mandaret,Vt bo-
Grauiter. *nis, inquit,nubas, bonosq; liberos parias.Hæc uox teſtabatur illum animo præſagiſſe interitum, nec hac præſenſione deterritus eſt ab expeditione, pulcherrimum eſſe ducens pro patria pugnantem occumbere.*

44 Argutè. *Ephoris dicentibus quòd ad Thermopylas proficiſcēs paucos ſecum educeret, Ad hoc,inquit, negotium, ad quod proficiſcimur? Indicans ſatis multos educi ad moriendum in bello.*

45 Mors contempta. *Rurſus quum Ephori percontarentur, ſi quid præterea rei facere ſtatuiſſet,Nihil aliud,inquit, quàm uerbo tenus impediturus barbarorum tranſitum, ſed re uera pro Græcis moriturus.Egregium imperterriti pectoris documentum,in cauſa honeſta,piaq; nec certam mortem horreſcere.*

46 *Vbi peruenerat Thermopylas,ſic commilitones affatus eſt: Aiunt barbarum in propinquo eſſe,nos autem tempus terimus. Nunc enim peruenimus ad barbaros,quos aut uincamus oportet,aut uicti moriamur.*

47 Lepidè. *Quodā ita dicente,præ iaculis barbarorū nec ſolē uidere licebit,An non,inquit,lepidum fuerit, ſi cum illis ſub umbra pugnaturi ſumus? Quid hoc animo fortius? Ad mortem eunti etiā iocari libuit: ſed ludens interim metum exemit ſuorum animis. Hoc apophthegma refert M.Tul.Tuſcul.quæſt.lib. 1. uelut de ignoto.E' quibus,inquit,unus quum Perſes hoſtis in colloquio dixiſſet glorians,ſolem præ iaculorū multitudine, & ſagittarū umbra non uidebitis,In umbra igitur,inquit,pugnabimus.*

48 Animosè. *Cum alius quidam militum de hoſtibus dixiſſet, Sunt prope nos: Et nos, inquit, prope illos: ſignificans ob id non minus imminere diſcriminis hoſti quàm ipſis.*

49 Fortiter. *Cuidam dicenti, Siccine cum paucis aduerſus multos belli fortunam experturus huc ueniſti? Leonidas, Si putatis, inquit, me multitudine fretum huc ueniſſe, ne Græcia quidem omnis ſatis ſit: Siquidem ea ad barbarorum multitudinem collata*

lata, exigua portio eſt: ſin uirtute, & hic numerus ſuffecerit. In bello iudicauit plus habere momenti quales ducas milites, quàm quàm multos.

Alteri cuidam dicenti, quòd cum paucis aduerſus multos conflicturus iret, Imò multos, inquit, duco ut morituros. Hoc conuenit cum eo quod antè reſpondit Ephoris. 50

Xerxes Leonidæ ſcripſerat, Si deſinas θεομαχεῖν, id eſt, cum dijs bellare, ſed meis te copijs adiunxeris, potes Græciæ fieri monarcha. Huic ita reſpondit, Si nouiſſes quæ ſint in uita honeſta, abſtinuiſſes à cõcupiſcendis alienis. Mihi uerò potius eſt pro Græcia mori, quàm in populares meos gerere monarchiam. Quid tam impium eſt, quod mortalium uulgus non admittat ampli principatus gratia? At hic prius duxit honeſtam mortem pro amicis liberandis oppetere, quàm monarcha factus eos ſeruitute premere, à quibus uenerat depulſurus ſeruitutem barbarorum. 51 Iuſtè.

Rurſus quum Xerxes ſcripſiſſet, mitte arma, reſcripſit, ueni & cape. Maluit armis mori, quàm traditis armis turpiter de uita cum hoſte paciſci. 52 Animoſè.

Cæterum ubi iam adornaret cum hoſte confligere, belli duces admonuerunt, expectaret reliquos ſocios: Non adſunt, inquit, qui pugnaturi ſunt? An neſcitis eos ſolos cum hoſtibus pugnare, qui reges uerentur ac metuunt? Non putauit eos expectandos, qui ad præſcriptum ab imperatore tempus non adeſſent. Reliquos etiam ſi adſint, non pugnare. 53 Grauiter.

Milites ſic adhortatus eſt, Ita prandete cõmilitones mei, tanquam apud inferos cœnaturi. Hæc uox ignauis ademiſſet animum, at uiris fortibus addidit, admonens ne cibo uinoq; graues uenirent ad prœliũ, aut certe pro patria fortiter occumberent. 54

Idem percontanti quam ob cauſam fortes uiri glorioſam mortem ingloriæ uitæ anteponant, Quoniam, inquit, alterum naturæ proprium, alterum peculiariter ſuum eſſe ducunt. Nam 55 Sapienter.

naturæ

naturæ beneficio uiuunt & ignauiſſimi, at honeſtè mori non contingit niſi uirtute præditis.

56 *Cum cuperet iuuenes cœlibes, quo forent incolumes, abeſſe*
Humaniter. *à belli periculo, ſciretq́; illos id minimè laturos, ſingulis illorum tradidit ſcytalas, id eſt epiſtolarum Laconicarum genus, cumq́; his miſit illos ad Ephoros. Cum uerò treis etiã ex his qui grandiores iam duxerant uxores, optaret ſaluos, ac ſimili prætextu*
Animoſè. *ablegare conaretur in patriam, intellecto dolo non ſuſtinuerunt accipere ſcytalas. Quorum unus ita ſe excuſauit, non præco, ſed pugnator te ſequutus ſum. Alter uerò, hîc, inquit, manens ero melior. Tertius porrò, non poſtremus, inquit, horum, ſed primus inibo pugnam. Vtrum hîc potius admirari cõuenit, ducis'ne animum, qui de ſe nihil ſolicitus, eorum incolumitati proſpexit, quos adhuc uiuere referebat patriæ, an in ætate florenti tantum uitæ contemptum?*

LOCHADVS.

57 *Lochadus Polyænidæ filius, Sironis pater, nuntianti quòd è*
Fortiter. *filijs ipſius alter interijſſet, Olim ſciebam, inquit, illi moriendũ eſſe. Nihil illi uiſum eſt nouæ rei, ſi mortalis natus, moreretur, nec magni referre paulò ſerius an citius uita decederet, cui omnino breui foret decedendum.*

LYCVRGVS.

58 *Lycurgus is qui Lacedæmonijs leges condidit, quum conare*
Educatio. *tur ciues ſuos à moribus præſentibus ad temperantiorem uiuendi rationem traducere, eosq́; uirtutis & honeſti ſtudioſos reddere: nam erãt corrupti delicijs: duos educauit catulos, eodem patre eademq́; matre progenitos, quorum alterum paſſus eſt domi lautioribus ueſci cibis, alterum eductũ uenatibus exercuit. Dein quũ ambos produxiſſet in forum apud multitudinẽ, poſuit illic ſpinas, ſimul & eſcas aliquas delicatiores: mox emiſit leporẽ: Quũ uterq; raperetur ad aſſueta, alter ad eſcas, alter leporem inuaderet, An non uidetis, inquit, ciues duos catulos,*

quum

quum eiuſdem ſint generis, tamen ob diuerſam educationē admodum diſsimules inter ſeſe euaſiſſe, pluſq; ad honeſtatem momenti habere exercitationē, quàm naturam? Sunt qui dicant ab illo productos catulos, non quidem ex iiſdem parētibus natos, ſed quorum alter eſſet ex ignobili canū genere, qui aluntur ad ædium cuſtodiam: alter ex his, qui aluntur ad uenandū. Deinde qui erat ex ignobiliore genere, exercuit ad uenatū: alterū qui erat ex præſtantiore genere, tantū delitijs exercuit. Dein quum uterq; ferretur ad ea, quibus aſſueuerat, atque hoc pacto palàm omnibus feciſſet Lycurgus, quantum inſtitutio ualeret, tum ad meliora, tum ad deteriora, dixit: Proinde ne nobis quidem ò ciues nobilitas, quam miratur hominū uulgus, ductumq; ab Hercule genus profuerit, niſi ea geſſerimus, per quæ ille mortalium omnium clariſsimus ac generoſiſsimus extitit, ac per omnē uitam quæ honeſta ſunt & diſcamus, & exerceamus. Reperit uir ingenioſus uiam, qua multitudini philoſophicis rationibus non ſatis idoneæ, uirtutis imaginem ob oculos poneret: magis enim mouent ac penetrant in animos, quæ cernuntur, quàm quæ audiuntur. Quod autem ille fecit in ciuitate, hoc cuique patriſamiliâs in ſua domo, cuiq; moderatori in ſuo grege faciendum eſt. Res quidem efficax eſt natura, ſed potentior eſt inſtitutio, quæ malam naturam corrigit & uertit in bonam. Quales naſcantur liberi, nulli in manu eſt, at ut recta inſtitutione euadant boni, noſtræ poteſtatis eſt.

Quoniam intelligebat æqualitatem & ad frugalitatem & 59
ad concordiam in primis conducere, fecerat nouam agrorum partitionem, & in ſingulos ciues æquam portionē diſtribuerat. Fertur itaq; quum dein ex peregrinatione rediens iter faceret per agrum recens demeſſum, conſpiceretq; manipulorum aceruos ordine poſitos & æquales, delectatus eo ſpectaculo cum riſu dixiſſe comitibus: Vt tota Lacedæmon uidetur multorum eſſe fratrum, qui nuper inter ſe diuiſerint hæreditatem.

Aequalitas.

Bono principi nihil iucundius eſt ciuium cõcordia, rurſum tyranno nihil formidabilius.

60 Idem quum inductis nouis tabulis debitores æris alieni liberaſſet, iam & ea quæ quiſque priuatim in ædibus habebat, ex æquo partiri tentauit, quò funditus è ciuitate tolleret diſcrimen opum & inæqualitatem: ſed quũ cerneret eos ægrè laturos manifeſtam rerum ablationem, idem occultiore uia facere aggreſſus eſt. Monetam auream ſimul & argẽteam abrogauit, inſtituitq́;, ut ciues ferreo duntaxat numo uterentur, & ad huius permutationem, totius ſubſtantiæ modum præſcripſit. Hoc facto, omnis iniuſtitia exulabat ab Lacedæmone: neque enim iam furari, neq; largitionibus corrumpere corrumpi'ue, neq; fraudare dolo, neq; rapere per uim quiſquam poterat, quod nec celari ualeret, nec parare magnificum eſſet, nec uti periculo uacaret, nec importare aut exportare tutum foret. Hac arte uir ſolertis ingenij, quibus diuitiarum contemptum perſuadere non potuit, diuitiarum uſum ſubtraxit, ac reponendi ſtudium negotiandiq́; materiam ademit.

Diuitiarum cõtemptus.

61 Ad hæc quicquid erat rerũ ſuperuacanearũ, è ciuitate eijciẽdum curauit, adeò ut nec negotiator, nec ſophiſta, nec uates, nec circulator, nec lautitiarum artifex Spartam ingrederetur. Neq; enim paſſus eſt illic eſſe pecuniam talibus utilem: tantũ ferream monetam cudit, quæ pondere Aeginetico æquabat minã, ualore æreos quatuor. His remedijs expugnauit auaritiam.

Artes ſuperuacuæ.

62 Cæterùm quum ſtatuiſſet inuadere delitias luxumq́;, & in his quoq; tollere diuitiarum admirationẽ, inſtituit ſyſsitia, hoc eſt, conuiuia publica. Percontanti uerò cur ea cõſtituiſſet ſic, ut in ſingulis conuiuijs pauci cum armis diſcumberẽt: Vt, inquit, expediti ſint ad parendum imperatis, & ſi quid tumultus incĩderit, penes paucos ſit delictum, ſitq́; inter omnes potus ac cibi æqua portio, deniq; nõ ſolùm in eſculentis ac poculẽtis, uerum ne in ſtratu quidem aut uaſis, aut alia re quacũq;, plus haberet

Cõmunitas.

diues

diues quàm pauper. His rationibus quũ diuitijs detraxiſſet admirationem, poſteaquàm nemo erat, qui uel uti poſſet illis uel oſtentare, dicebat amicis, Quàm præclarum eſt ò amici, ipſa re declaraſſe cuiuſmodi ſint diuitiæ, ſi quando cæcæ ſunt, carentq́; ſpectatoribus & admiratoribus. Interim obſeruabat, ne quis prius domi ſumpta cœna ueniret ad publica conuiuia, expletus alijs cibis, alio'ue potu. Quòd ſi quis cum cæteris non biberet, ederet'ue, eum uituperabant, ut qui alijs edulijs delinitus abhorreret à uictu communi. Porrò qui palàm conuictus eſſet id feciſſe, ei mulcta dicebatur. Vnde Agis qui multò pòſt Lycurgum tempore rex fuit, debellatis Athenienſibus domum reuerſus, quum uellet unum diem cœnam capere cum uxore, miſſus à ſyßitijs poſcenti, præfecti militiæ non miſerunt. Ea res quum poſtero die innotuiſſet Ephoris, mulctam illi dixerunt. In eodem facto geminum exemplum nobis eſt proditum, primùm frugalitatis, deinde ſeueritatis, quum in cauſa non graui leges nec regi pepercerint.

Τυφλὸς ὁ πλοῦτος.

63 Sed Lycurgo euenit, quod ferè ſolet his, qui cum corruptis populi moribus bellum ſuſcipiunt. Diuites hoc genus inſtitutionis indignè ferebant, coortiq́; ſunt in illum, & non ſolùm conuitijs inſectabantur, uerum etiam ſaxa in illum iaculabantur, conantes eum lapidare. At quum urgerent perſequentes, dilapſus eſt per forum, ac reliquos quidẽ fugiens anteuertit. Alcander autẽ pertinacius inſequens fuſte reſpicienti in tergũ, extudit oculũ. Hunc Alcandrum quum noxæ deditũ publico decreto accepiſſet puniendum, nec ullo affecit incommodo, nec incuſauit: ſed quum illum ſui inſtituti ſocium haberet, effecit, ut & ipſum Lycurgum, & uitæ rationẽ, quam cum eo egerat, prædicaret: nec uictum modò, ſed uniuerſam ciuium educationem amaret, quã Lycurgus induxerat. Porrò mali quod acciderat, monumẽtum locauit dicatum in templo Mineruæ, cui ab æreo delubro nomen Chalciæco, deæq́; cognomentum addidit ut

Moderatè.

Optiletis diceretur:nam Dores Lacedæmonem incolentes, oculos Optilos uocant,ab opto, quod Græcis ſonat uideo. Et hîc habemus geminum exemplum:alterum admonens non abſq; diſcrimine mores ciuitatis corruptæ uitijs, ad meliorem frugem reuocari:alterum inſignis tolerantiæ,quæ ex hoſte capitali reddidit amicum ac propugnatorem,quẽ etiam ſi necaſſet, ut ipſi licuit,nihilo tamen minus ipſe fuiſſet luſcus,& uno legum ſuarum defenſore minus habuiſſet.

64 Percontanti quam ob cauſam non uteretur legibus ſcriptis, Quoniam, inquit, eruditi qui ſunt, rectéq; educati, probant, quid pro ratione temporis expediat: ſignificans ſcripturam non mutari,quum pro uarietate occaſionum uir probus,& ſapiens ſæpenumero cogatur mutare conſilium. Ea res nominatim præſcribi non poteſt. Satis eſt ciues honeſtè fuiſſe inſtitutos.Hi ſua ſponte uidebunt,quid pro tempore facto ſit opus.

Prudenter.

65 Rurſum alijs percontantibus quam ob rem ſtatuiſſet, ut ad ædium culmen imponendum fabri ſecuri uterentur,ad fores uerò addendas ſola ſerra,nec ullo alio inſtrumento:Vt,inquit,ciues mediocritatem ſeruent in omnibus, quæ in ædes inferunt, neq; quicquam habeãt earum rerum, quæ apud alios ſunt admirationi. Videbatur enim indecorum, ſi per oſtium rude ac uile ſupellex inferretur exotica, precio cara,arte operoſa. Id ne fieret,ipſæ quodammodo fores admonebant.Hinc aiunt accidiſſe,quod Leotychidas primus apud Lacones rex, quum cœnaret apud quendam,cerneretq; tectum domus ſumptuoſo apparatu factum,ac lacunaribus ornatum,rogabat hoſpitem,num ligna apud eos quadrata naſcerentur: adeò luxum eſſe putabat,naturam artificio corrumpere.

Frugaliter.

Habetur antè pag. 24. apoph.28.

66 Rogatus aliquando Lycurgus, quam ob rem uetuiſſet frequenter aduerſus eoſdem expeditiones agere: Ne,inquit,dum crebrò ſeſe defendunt,bellandi peritiam uſu colligant. Vnde & Ageſilaus grauiter accuſatus eſt,quòd crebris in Bœotiã expeditio

Habetur antè pag. 35. apoph.65.

ditionibus ac bellis, Thebanos Lacedæmoniorum hoſtes ad re=pugnandum induxiſſet. Nam cùm Antalcidas uidiſſet illum ſaucium, exprobrauit, quòd Thebanos præliandi artem docuiſſet, quum antè nec ſcirent bellare, nec uellent: Præclaram, inquit, doctrinæ tuæ mercedem habes, qui Thebanos nec animatos ad bellandum, nec exercitatos, uel inuitos conſueſceris, docuerisq; bellum gerere. Hoc ſtratagema latius etiam patet, uidelicet ne ſæpius cum iiſdem litigemus, aut contendamus, ne tandem aſ=ſueti uel contemnant nos, uel ſuperent.

Alio quopiam percontante, quam ob rem uirginum corpora curſibus, luctis, diſcorum ac telorum iactibus fatigaret: Vt, in=quit, fœtuum proſemunatio ab ipſa ſtatim radice, ualidum in ualidis corporibus initium ſumens, rectè germinet: Simul ut ipſe in perferendis partubus, facilè ſimul & generosè certent ad=uerſus pariendi nixus doloresq;: poſtremò ſi qua incidat neceſſitas, poſſint & pro ſe, & pro liberis, & pro patria pugnare. Intellexit uir prudens quanta rerum publicarum peſtis ſit o=cium atq; ignauia. Contrà moderatos labores etiam corpora reddere tum firmiora, tum ſalubriora, unde nec uirginibus per=miſit in ocio uiuere, ſed has quoq; maſculinis exercitijs quo=dammodo uertit in maſculos, quum in pleriſq; ciuitatibus per delitias ac luxum maſculi transformarentur in fœminas. 67

Fœminæ maſculæ.

Cæterùm quũ eſſent, qui uitio darent, quòd uirgines in pompis ac ludis ſolẽnibus nudas exhiberet oculis omnium, cauſamq; cur id inſtituiſſet, requirerent: Vt iiſdem, inquit, cum maſculis rationibus inſtitutæ, nihilo ſint illis inferiores uel robore, uel ſalubritate corporum, uel animorum uirtute ac generoſitate, ſtu=dioq; ueræ laudis, uulgarem autem gloriam contemnant. Vnde tale quiddam fertur de Gorgone Leonidæ uxore: Cùm quædã, ut probabile eſt, extera mulier illi dixiſſet, Solæ Lacænæ uiris imperatis: reſpondit, Nimirum ſolæ uiros parimus. Hoc exem=plum nec in maſculis, nec in puellis imitandũ cenſuerim: hacte- 68

Additum ex alio loco per ſtudioſum quẽpiam.

nus tamen conducit,ut ſtupidum pudorem, qui frequenter obſtat honeſtis actionibus,ab ætate tenera excutiamus,ſtatimq; diſcant nihil eſſe uerè pudendum præter turpitudinem. Innumeras uerò reperias,quæ nudatæ uehementer erubeſcant, ſi quid præter honeſtum dixerint, fecerint'ue, non mutent colorem. Sunt item innumeræ,quibus amictus uilior, cultusq; ſimplicior genas rubore tingat,contrà glorioſum eſſe ducant ſi ſplendido ueſtitu prodeant in publicum, negligentes earum rerum, quæ uerum probrum,ueramq; laudem adferunt.

Pudor præpoſterus.

69 *Ciues qui à nuptijs abhorrerent, cœlibesq; uiuere mallent, à ſpectaculis,quibus nudi pueri incedebant,arcebat Lycurgus, aliasq; addebat ignominias, hac arte prouidens diligenter, ut ciues creandis liberis operam darent. Quum enim mos eſſet apud Lacedæmonios,ut iuniores ſenioribus multum honorē,cultumq; præſtarent,hoc honoris adempit ijs,qui coniugibus ductis nollent augere ciuium numerum. Vnde nec illud in Dercyllidā dictum reprehēdit quiſquam,quum tamen belli dux eſſet probatiſſimus. Cùm enim aduenienti iuuenis quidam non aſſurgeret,atq; ille diceret,Non mihi aſſurgens ceßiſti:Nec tu,inquit, mihi ceſſurum genuiſti.Tam procax iuuenis dictum in ſeniorē eumq; bellica laude celebrem nunquàm tuliſſet populus Spartanus, niſi pro peßimis ciuibus habuiſſet eos, qui ſponte ſteriles eſſe ſtatuiſſent,nec agnoſcerent,quid patriæ deberēt. Nam rem propius intuentibus non ita magnū diſcrimē eſt, inter eum qui ciuem occidit,& qui ciuem reipub.dare,quum poßit,recuſat.*

Cœlibatus damnatus.

70 *Cuidam percontanti, quam ob cauſam lege cauiſſet, ut ſine dote uirgines elocarentur : Vt inquit,neque propter inopiam ullæ relinquerentur innuptæ, neq; ob diuitias expeterētur, ſed ut iuuenum quiſq; ad puellæ mores reſpiciens,ex uirtute faceret electionem.Eadem de cauſa fucos & ornamēta,quibus aliæ formam uel fingere,uel commendare ſolent, ex urbe ſubmouit. Vt ubiq; uir egregius ſtuduit æqualitati.*

Vxor eligēda.

Idem

Idem quum certum tempus præſcripſiſſet,quo puellæ nube= 71
re, iuuenes ducere deberent, interrogatus quur id ſtatuendum
putarit:Vt,inquit,ſoboles ex adultis perfectæq; ætatis parenti=
bus nata,ualida ſit & uegeta.Ex coitu præpropero non ſolùm
læduntur corpora gignentium,uerum etiã proles naſcitur im=
becilla.Tum qui ante tempus dant operam liberis,carent apud
illos autoritate, quam ætas conciliat : rurſus qui uergente iam
ætate, nec fruuntur liberis ſuis, nec eos poſſunt ad perfectam
inſtitutionem perducere,morte ſenioq; præuenti.

Altero quodam admirante, quam ob rem uetuiſſet ſponſum 72
cum ſponſa ſimul dormire,ſed ſtatuiſſet,ut uterq; cũ ſuis æqua=
libus maximam diei partem uerſaretur, cumq; his totas noctes
quieſceret,cũ ſponſa uerò furtim ac uerecunde congrederetur:
Primùm,inquit,ut corporibus eſſent ualidi,ſi nõ uterentur cõ=
greſſu ad ſatietatem : dein ut illis amor mutuus ſemper mane= *Coitus mo=*
ret recens ac uigens:deniq; ut fœtus ederent robuſtiores. Hoc *deratus.*
hoc demum eſt patriæ patrem agere, nuſquam non aduigilare
ad reip.utilitatem,ciuiumq; tum animis, tum corporibus undi=
quaq; conſulere.At multi ſunt qui ſibi legitimi magiſtratus ui=
dentur,ſi quamplurimum tributorum ac uectigalium è ciuibus
extorqueant,& interdum puniant immania ſcelera, quũ alio=
qui ſcelerum irritamenta præbeant ſuis.

Quin & unguenta eiecit è repu.tanquam olei corruptelam 73
ac perniciẽ. Nam oleum odoribus uitiatũ nullum habet uſum, *Vnguenta.*
nec ad eſum,nec ad membrorum unctionem:atq; dum rem ne=
ceſſariam ad delitias corrumpunt,fit ut minor ſit copia.

Submouit & tingendi artificiũ, ueluti ſenſus adulationem. 74
Etenim dum color blanditur oculis, natura rei corrumpitur.
In ſumma, cunctis ornandorum lenocinio corporũ artificibus
Spartana urbe interdixit,ut qui malis artibus bonas arteis cor= *Delitiæ.*
rumperent:propterea quòd huiuſmodi delitijs ciues à ſalubri=
bus ac ſerijs exercitamentis auocarentur.

75 Tanta porrò erat illis temporibus uxorũ pudicitia,tantumq́;
Additum. aberant ab ea facilitate quæ poſt inuaſit,ut prius eſſet incredi-
bile adulterij crimen apud Spartanas inueniri:Fertúrq; dictum
cuiuſdam uetuſtiſſimi Spartani Geradæ,qui rogatus ab hoſpite
Adulterium. quodam,quid pœnarum darent apud Spartanos adulteri, ne-
que enim uidere ſe quicquam ſuper hac re ſancitum à Lycur-
go:Nullus,inquit,ò amice apud nos adulter eſt.Cum ille ſubie-
ciſſet: Quid igitur ſi exiſtat? Dabit, inquit, bouem tantum,ut
porrecto ultra Taygetum montē collo,bibat ex Eurota:cumq́;
ille ridens dixiſſet,fieri non poteſt,ut tantus bos inueniatur:Et
quo pacto,inquit Geradas,Spartæ exiſtat adulter,in qua diui-
tiæ,delitiæ,& corporis aſcititius cultus probro habentur:con-
trà uerecundia, modeſtia, ac obedientiæ magiſtratibus debitæ
obſeruatio, decori laudiq́; dantur? Prudenter intellexit Gera-
das ibi non poſſe naſci uitia,ubi non admittuntur uitiorum ſe-
minaria,eáq́; ubiq́; iacere,quibus pro honore tribuitur ignomi
nia. Atq; hæc eſt clementiſſima ratio medendi prauis moribus,
excitandiq́; uirtutis ſtudium.

76 Cuidam poſtulāti ut in ciuitate pro ariſtocratia,id eſt,opti-
matum gubernatione conſtitueret democratiam,hoc eſt,popu-
Argutè. larem gubernationem:Tu ſic,inquit,prius domi tuæ democra-
tiam inſtituas.Compendiò docuit eam reipub.ſpeciem non eſſe
utilem ciuitati,quam nemo uellet eſſe in ſua familia. Ciuitas au
tem nihil aliud eſt quàm magna domus.

77 Percōtanti cur inſtituiſſet,ut minutis ac uilibus rebus ſacrifi
Sacrificia caretur: Ne unquā,inquit Lycurgus,deficiat nos,quo numen
frugalia. honoremus. Quis non diceret in ſolenni deorum cultu magni-
ficentiam ac ſplendorem adhibendum? At uir prudens intelle-
xit, numen magis delectari frugalitate, quàm opimis uictimis,
ne ſub religionis obtentu luxus irreperet, aut certe rerum pe-
nuria.Deus enim non eget noſtris impendijs, amat autem ho-
mines,quorum neceſſitati poterat illis impendijs ſuccurri.

78 È certaminibus ea ſola cōceſſerat exercere,in quibus manus

non extēderetur in altū:E ius cōſtitutionis cauſam percontanti: Exercitatio.
Ne quis,inqt,illorū laborādo cōſueſcat defatigari.Siquidē exer
citia ad cōfirmandū corporis robur adhibētur, nō ad exhauriē
das uires. Qui uerò ſubinde delaſſantur in exercitamētis, quo=
niā imbecilliores ueniūt ad labores neceſſarios,facilius deficiūt.

Cuidam percontanti quam ob rē crebrò mutari caſtra iube= 79
ret: Vt magis, inquit, lædamus hoſtem. Lacedæmonij quoniam Stratagema.
erant expediti,nō magno negotio transferebant exercitū:uerū
idem facere non perinde cōmodum erat hoſtibus,magnā ſarci=
narum & impedimentorum uim ſecum trahentibus,præſertim
qui caſtra ferè foßis,aggeribus,ac uallis ſolent communire.

Roganti qua de cauſa uetuiſſet oppugnari turres: Ne, in= 80
quit,à fœmina, puero'ue, aut ab alio quopiā homine puero ac
fœminæ nō diſsimili uiri præſtantiores occidātur.Non proba= Stratagema.
uit prælij genus,in quo uirtuti locus non eſſet.E' turribus uerò
puer aut mulier deiectu ſaxorū poteſt uirum quantumuis for=
tem interimere. Quis igitur locus uirtuti in bellis noſtris, in
quibus præcipuas partes agunt bombardæ?

Cum Thebani conſulerent Lycurgum de ſacrificio luctuq́; 81
quem illi Leucotheæ ſolent facere: Si,inquit,deam eſſe creditis, Argutè.
ne lugeatis:ſin hominem,ne ut deæ rem diuinam faciatis. Mire
taxauit Thebanorum ritus ſecum pugnantes. Non enim con=
uenit ſimul lugere & ſacrificare, hoc eſt, ab ea petere opem,
quæ ipſa ſit in calamitate,ac lugenda.

Ciuibus quibuſdā interrogātibus,quomodo liceret hoſtium 82
inſultū effugere:Si,inquit,pauperes fueritis,nec alius alio plus Paupertas
requirat.Ad opulentos & onuſtos prædæ ſpes inuitat hoſtem, expedita.
nec facilè poteſt elabi,qui ſarcinis & impedimentis retardatur.
Ad hæc tutiores ſunt ab hoſtium incurſu, inter quos eſt æqua=
litas,& ex æqualitate concordia.

Iiſdem percontantibus cur prohibuiſſet urbem cingi muris: 83
Quoniam,inquit,non caret mœnibus ciuitas,quæ nō lateribus,

Fortiter. ſed uiris cincta eſt. Indicauit id genus munimēta magis arguere ciuium ignauiam quàm fortitudinem.

84 Spartanis ſtudio eſt alere comam,& ſuper ea quoq; re narrant Lycurgum reddidiſſe rationē: Quoniam,inquit,coma,formoſis addit decorem, deformes uerò reddit hoſtibus terribiliores. Vt enim decet coma ſpecioſos,ita minus felici ſpecie præditis horrorem ac ferinum quiddam cōciliat. Capillitiū naturalis eſt ornatus, minimoq; conſtans: hoc genus non damnauit Lycurgus,ut quod nec operoſis artibus cōſtaret, nec pro frugalitate luxum induceret. Adſcititium cultum magnoq; paranda lenocinia non probauit. Quo magis deteſtanda eſt quorundam præpoſtera cura,qui corporis eas partes uellūt,raduntq;, quibus natura pilos dedit, nō tantum ad decorē aut uerecundiam, uerum etiam ad tuendam ualetudinem.Contrà illic eliciunt ſyluam artificio,ubi natura uoluit eſſe glabriciem.

Coma.

85 Præcipere ſolet,ut poſteaquàm in bello hoſtem uertiſſent in fugam, ac ſuperaſſent, tandiu fugientes inſequerentur, donec certa eſſet uictoria,moxq; retrocederēt. Neq; enim Græcorum conuenire moribus,eos trucidare qui ceßiſſent: idq; non ſolùm honeſtius,uerū etiam utilius eſſe dicebat. Siquidem hoſtes,quibus cum res eſt,ubi cognorint Lacedæmonios parcere cedentibus,occidere uerò qui loco non cedunt, ſibi conducibilius exiſtimabunt fugere quàm perſiſtere. Frequenter enim deſperatio magnum robur addit animo, non minus quàm ſpes uictoriæ. Decet autem Græcos legibus ac diſciplinis imbutos etiā in bellis meminiſſe clementiæ. Barbaricæ feritatis eſt ſæuire in proſtratos.Sed rurſus ita temperanda eſt clemētia,ne nobis ſit exitio.Fit enim non rarò,ut hoſtis fugam ſimulet,aut redintegratis uiribus acrior inſurgat in uictorem.

Moderatio uictoriæ.

86 Percontanti quam ob rem hoſtium cæſorum cadauera ſpoliare uetuiſſet: Ne,inquit,dum ſpolijs incumbūt,pugnā negligant,ſed paupertatem unà cum ordine ſeruent. Vt uir ille ſapiens

Stratagema.

piens ubiq; ciuibus ſuis metuit à diuitijs tanquam à fonte pluri
morum malorum,quum apud hominum uulgus nihil expetatur
auidius,quaſi in his ſint præcipua fœlicitatis humanæ præſidia.

LYSANDER.

Lyſander precioſas ueſtes, quas Dionyſius ad filias ipſius 87
miſerat,non accepit, dicens: Vereor, ne his amictæ turpes ui= Hoc antè ha
deantur. betur,nec eſt
Idem quum aliquanto pòſt idem Dionyſius ipſi miſiſſet ſto= i Græco, pa.
las duas,iubās,ut utrā elegiſſet,eam mitteret filiæ:Ipſa,inquit, 54. apo.46.
rectius eliget:itaq; accepit ambas & abijt. In hoc exemplo ni= 88
hil eſt imitandum,nec uiro Lacedæmonio dignum,nec aliud ab Vafrè.
hoc duce expectandū ferè præter malitioſam ingenij uafriciē.
Is quum egregius ſimulādi artifex euaſiſſet, ac pleraq; quæ 89.
crudeliter & auarè gerebat, callidis fucis ornaret, iuſtum non Vtilitas uir=
alia re quàm utilitate, & honeſtum commodo metiens, fateba= tute potior.
tur quidem ueritatem mendacio præſtantiorem eſſe,ſed utriuſq;
dignitatem ac precium utilitate æſtimandum. Inuertit uir im=
probus philoſophorū dogma,qui quod honeſtum eſt, idem uo=
lunt utile eſſe:hic quicquid eſſet utile,idem ducebat honeſtum.
Ad eos uerò, qui ipſi probro dabant, quòd pleraq; dolo ac 90
fraude gereret,non palàm uirtute conficeret, hac parte Her=
cule generis autore indignus,ridens dixit:ubi quod uellet, non Vafrè.
aſſequeretur leonis exuuium, ibi uulpinum applicandum eſſe:
ſentiens,quod honeſtis rationibus non poſſet effici, id fraude,
doliſq; perficiendum.
Rurſus alijs illi uitio uertentibus, quòd fœdera quæ cum iu= 91
reiurando feciſſet,in Mileto uiolaſſet,ait pueros talis eſſe fallē= Perfidioſè.
dos,uiros iureiurando,quaſi hoc ipſum eſſet uiro dignum,per=
iurio fallere.
Cùm Athenienſes non uirtute, ſed inſidijs uiciſſet iuxta flu= 92
men cui nomen Aegis,eiſq; fame preſsis urbē in fidē ſuam acce= Glorioſè.
piſſet,ſcripſit Ephoris:Captæ ſunt Athenæ,perinde quaſi ui rē
geſsiſſet

geſſiſſet, gloriam aucupans mendacio.

93 *Cùm Argiui de ditionis finibus ambigerent cum Lacedæmo*
Violentè. *nijs, aſſeuerarentq́; ſe iuſtiorem habere cauſam, Lyſander ſtricto enſe: Qui hoc, inquit, ſuperior eſt, is optimè de finibus diſputat. Ab æquo & bono uir inſolens ad uim prouocauit.*

94 *Ad Bœotos ancipites, nec huic, nec illi parti addictos, quum*
Animosè. *per illorum confinia faceret iter, legatos miſit, qui percontarentur, utrum rectis an inflexis haſtis per illorum agros proficiſci deberet, ſignificans ſiue amici eſſent Bœotij, ſiue inimici nihilo minus ſe cœpto itinere perrecturum, niſi quòd per hoſtium agros iturus eſſet erectis haſtis, ad propulſandum, ſi quis obſiſteret: per amicorum inuerſis, ueluti nemini nociturus. Hoc dictum nõnihil reſipit indolis Laconicæ, qui nec inimicis ſupplex eſſe uellet, nec amicis grauis.*

95 *Megarenſi cuidam in publico conuentu liberius aduerſus*
Libertas in dicendo. *ipſum loquenti: Tua uerba, inquit, amice opus habent ciuitate: ſignificans in ciuili conſeſſu cuiq; liberum eſſe, quæ uidentur, dicere, in bello non eſſe eandem libertatem.*

96 *Cùm ad Corinthiorum, qui defecerant, muros perueniſſet,*
Habetur antè ſimile pa. 53. apo. 44. *uidens Lacedæmonios conantes aggredi, ac fortè accidiſſet, ut lepus conſpiceretur excitatus tranſilire foſſam: Non pudet, inquit, ò Spartani huiuſmodi formidare hoſtes, quorum mœnibus*
Solerter. *ob ipſorum ignauiam lepores indormiunt? Caſum fortuitum ſolertia ducis torſit ad animum addendum militibus.*

97 *Eidem in Samothrace oraculum cõſulenti ſacerdos iuſſit, ut*
Simile dictũ eſt pag. 24. apoph. 23. *quod in uita maxime ſceleratum commiſiſſet, diceret: Ille ſacerdotem rogauit, Vtrum hoc tuo an deorũ iuſſu facere oportet? quum ſacerdos reſpondiſſet, Deorum iuſſu, Tu igitur hinc diſcede, ac dijs dicã, ſi percontentur. Hic cuiq; liberum eſt, utrum malit laudare animum ab omni ſuperſtitione liberum, an prudentiã, qui ſenſerit ſacrifici fucum, hoc agentis, ut ex conſcientia criminis haberet illum obnoxium. Mos erat Lacedæmonijs*

nihil

nihil aggredi nouæ rei,niſi cõſultis oraculis. At Lyſander cùm nulla religione teneretur,nihilo ſecius hinc quoque ſolitus eſt ſuis uitijs honeſti ſpeciem petere,tametſi parum ſucceßit.

98 Interroganti Perſæ,quam rempub.maximè probaret: Eam, inquit,in qua fortibus uiris ac meticuloſis,congrua utriſq; redduntur.Senſit uirtutem inuitari præmijs,ignauos excitari ignominia.Nimirũ hoc eſt,quod apud Homerũ ſtomachatur Achilles,idẽ honoris haberi ignauis ac fortibus.Ea ſentẽtia nõ ſolùm habet locum in republica,uerum etiã in priuatis familijs. Sunt enim hæc duo præcipua ad conſeruandam cuiuslibet gregis diſciplinam.Honos enim nõ ſolùm alit artes,ut habet prouerbiũ, uerum etiam uirtutem. Nec tam refert monarchia ſit an ariſtocratia,an democratia,an aliqua reipublicæ forma ex his temperata,quàm ut in quacũq; gubernatione diſcrimen habeatur publicum,inter uiros utiles reipub.& ſuo uiuentes abdomini.

Præmia uirtutis.

99 Cuidã apud Lyſandrũ iactanti,quòd ipſum & laudibus ueheret,& aduerſus obtrectantes tueretur:Duo,inquit,mihi ſunt boues ruri,tacẽtibus ambobus,tamẽ certò noui,uter ſit ignauus, uter ad laborẽ ſtrenuus.Senſit ueram uirtutem non egere laudibus humanis,quum ipſa ſecum ducat ſuam laudem ac decus. Cæterùm qui nihil gerunt præclari,his opus eſt præconibus.

Laus ab hominibus.

100 Ad quendam à quo conuitijs impetebatur : Dic,inquit,aßiduè ò amicule,dic dic, nihil omittas, ſi qua tuum animum malis,quibus uideris plenus,ualeas exonerare. Ingentis animi argumentum,ne ira quidem dignum,arbitrari maledicum, quum in promptu eſſet ultio.

Moderatè.

Aliquanto pòſt defuncto iam Lyſandro, quum de ſocietate belli nata eſſet controuerſia, Ageſilaus adijt Lyſandri domum inquiſiturus ſuper hac re literas, quas Lyſander apud ſe detinuerat. Reperit autem prætereà librum Lyſandro cõſcriptum de nouando reipublicæ ſtatu, quod oportet regnum ab Eurytiontidis & Agide ablatum(nam ex his tantũ familijs fas erat creare

Hoc antè habetur in Ageſilao,licet aliter narratum,pa. 30. apoph.31.

creare reges)in commune ponere, ac regem eligi ex optimis: quò uidelicet hoc honoris decerneretur,non his qui genus duxiſſent ab Hercule, ſed ijs qui tales eſſent uirtute, qualis fuiſſet Hercules:quandoquidem uirtute, non generis commendatione & ille ad diuinos honores ſubuectus eſt. Hanc orationem Ageſilaus nitebatur apud ciues euulgare,cupiens per eam oſtendere,qualis ciuis clanculum fuiſſet Lyſander, non ſine calumnia eorum qui Lyſandro fauerant. Sed ferunt Cratidem, qui tum inter Ephoros primas tenebat, ueritum ne lecta oratio perſuaderet,reuocaſſe ab eo conſilio Ageſilaum ac dixiſſe, non ſolùm non eſſe refodiendum Lyſandrum, ſed ipſam potius orationem cum illo defodiendam,quòd callidè & ad perſuadendum accommodatè compoſita uideretur. Hoc factũ declarat Lyſandri peruerſam ambitionem,qui nihil intentatum reliquerit ad regnum adipiſcendum : ſed idem arguit Ageſilai moderationẽ,qui priuatam ſimultatem poſthabuit utilitati reipublicæ.

2 Cæterùm qui filiarum illius nuptias prius ambierant, mox poſt obitum eius, quòd repertus eſſet pauper, eas recuſabant, ijs Ephori dixere mulctam, eò quòd quem diuitem eſſe credentes coluerant, eundem iuſtum ac probum ex paupertate agnitum,contemnerent.Hoc ut apophthegma non eſt,ita ſalubre eſt exemplum ſeueritatis,quod admoneat in conciliandis matrimonijs magis ſpectandam uirtutem quàm cenſum : eosq́; perfidos & incõſtantes eſſe amicos, qui amicitiam commodo metiuntur,cuius ſpe adempta,protinus recedunt ab amicitia. Quin & illud nos admonet,honeſtius eſſe fama,quàm pecunia diteſcere.

Seuerè.

NAMERTES.

3 Namertes quum legatione fungẽs à quodam eius gentis ad quam erat miſſus, beatus prædicaretur, eò quòd multos haberet amicos,interrogauit quomodo qui multos haberet amicos periculum faceret, an amicum haberet ſyncerum ac probum. Id quum alter faſſus ſe neſcire cuperet diſcere; Per aduerſam, inquit,

Videtur adiectum.

Amici exploratio.

inquit, fortunam.

NICANDER.

Nicander cuidam dicenti, quòd Argiui male de ipſo loquerentur: Num, igitur, inquit, dant pœnas qui de bonis loquūtur male? ſignificans remp. male moratam, ubi liceret impune male dicere nihil mali commeritis. 4

Idem percontanti quare Lacedæmonij comam ac barbam alerent: Quoniam, inquit, hic ornatus quū ſit homini omnium pulcherrimus ac proprius, nullo conſtat impendio. 5 Simile pagi. 92 apo. 84.

Cum Athenienſis quidam dixiſſet, nimium ò Nicander amplectimini ocium: Verum, inquit, prædicas, ſed nō quemadmodum uos, quocunq; modo nobis parare ſtudemus. Senſit ocium honeſtis rationibus partum non eſſe reprehendendum: ſed eos uituperio dignos, qui per fas nefásq; ſectarētur ocium. Ocium autem Athenienſis dixit, non exercere ſordidas artes. 6

ZEVXIDAMVS.

Zeuxidamus cuidam percōtanti, quam ob cauſam Lacedæmonij leges de fortitudine citra ſcriptum ſeruarent, ac non potius deſcriptas traderent iuuenibus legendas: Quoniam, inquit, aſſuefaciēdi ſunt, ut præclaris geſtis potius quàm ſcriptis intendant. Inertiæ genus eſt de fortitudine philoſophorum more diſputare, ſed protinus factis exercēda uirtus, quæ paucis dogmatibus tradi poteſt. 7

Aetolo quodam dicente, quòd qui ſtuderēt probitatem cum fortitudine cōiungere, ijs bellū eſſet potius pace: Nō per deos, inquit, ſed his mors uita potior eſſe debet. Correxit Lacon dictum Aetoli. Non enim optandum bellum, ſed nec in bello nec in pace libertatem tueri licet, niſi mortis terrorem abieceris. 8

PANTHOIDAS. 9

Panthoidas legatus miſſus in Aſiam, oſtendentibus ipſi murum probè munitum: Per deos, inquit, ò hoſpes, bellum conclaue mulierum. Habetur antè ſimile pa. 66. apo. 97.

Idem

tor? Salsè riſit ad id hortantem alios, in quo ipſe nihil opis ad-
ferre poſſet.

Quibuſdam in ſpolijs barbarorum demirantibus pretioſas 15
ueſtes: Præſtiterat, inquit, ipſos eſſe multi pretij, quàm poßide-
re pretioſa. Correxit ſuorum admirationem, eosq; ad uerorum Sapienter.
bonorum admirationem reuocauit.

Poſt uictoriam à Medis apud Plateas reportatam, præcepit 16
ſuis, ut apponerent cœnam Perſicam, quam ſibi barbari prius
apparauerant. Ea quum eſſet opipera ac ſumptuoſa: Lurco, in
quit, eras ô Perſa, qui quum tantas haberes delicias, ad noſtram
ueneris mazam: id erat panis genus contemptum ac uulgare.
Admonuit ſtultißimum eſſe, locupletes pugnare cum his, quibus Lepidè.
non multũ eſt, quod eripiatur. Etenim ſi feliciter cadat Martis
alea, exile lucrum eſt: ſin ſecus, ingens eſt damnũ. Dicti uerò ar
gutia in hoc eſt, quòd faſtidioſè delicatus uidetur, qui inter ua-
rias delicias, appetit cibum uilem ac plebeiũ. Nam id ſolent in-
terdum diuites, quibus aßidua copia lauticiarũ parit nauſeam.

PAVSANIAS ALTER.

Pauſanias Pliſtonactis filius, cuidam roganti, quam ob rem 17
apud Spartanos nefas eſſet, ullam priſcarũ nouare legum: Quo Legum autoritas.
niam, inquit, legibus conuenit autoritas in homines, non homi-
nibus in leges.

E' patria profugus, quum Tegeæ laudaret Lacedæmonios, 18
cuidam dicenti, Quin igitur manſiſti Spartæ, ſed fugere malui Salsè.
ſti? Quoniam, inquit, nec medici apud ſanos, ſed apud ægrotos
uerſari ſolent. Salſißimè conuitium exilij retorſit in Tegeaten,
quòd eius gentis corrupti mores egerent Spartana diſciplina.

Alteri percontanti, quo pacto poſſent debellari Thraces: Si 19
inquit, qui uir optimus eſt, eum belli ducem delegerimus. Admo Dux bonus.
nens plurimum ad uictoriam momenti eſſe in imperatore.
Quemadmodum in omni negocio magni refert, quales ſint qui
bus gerendæ rei creditur autoritas.

20 Medicus qui inuiſebat Pauſaniam,dicebat, Nihil habes ma-li:Non enim,inquit,te medico utor. Hoc ipſum quod nihil habebat mali,adeo non acceptum ferebat medicis,ut eos ſolos iudicaret proſpera eſſe ualetudine,qui medicis non uterentur. Id ut perpetuo uerum non ſit, tamen extra controuerſiam eſt,maximā malorū partē à medicis proficiſci, uel quia ſint imperiti, uel quia negligentes,uel quia ambitione, quæſtu'ue corrupti.

Medicina cō tempta.

21 Cùm ab amico argueretur,quòd de medico quodam male loqueretur,à quo nec ulla re læſus eſſet,nec cuius feciſſet periculum:Si feciſſem,inquit,periculum,nequaquam uiuerem.

Medicorum oſor.

22 Medico cuidam dicenti Pauſaniæ,Ad ſenectutem perueniſti: Ob id,inquit,quod te medico non ſum uſus. Medicus exiſtimabat arti ſuæ deberi, ſi contigiſſet ſenecta: at ille credebat uix unquam ad ſenectutem pertingere,qui medicis utuntur.

Medicorum oſor.

23 Eum uerò medicum cenſebat optimū,qui non ſineret ægrotos extabeſcere,ſed quàm primum ſepeliret. Inhumanior quidē uidetur hæc ſententia,ſed tamen à Socratis opinione non multum abhorrens,qui uult admodum ualetudinarios,nec ulla iam ex parte utiles reip. æquo animo debere è uita decedere, ſic tamen,ut nemo ſibi uim adferat,ſed honeſtis actionibus immoriatur. Certè non apparet,quid magni faciant,quū quatuordecim medici multo tempore immodicis impēdijs adnituntur,ut anui iam præmortuæ uitam in unum, alterum'ue menſem proferant. Quid enim aliud agunt, niſi quòd arte ſua mortem reddūt longiorem,quaſi hoc cuiquam ſano ſit optabile,diu mori. At uiri ſapientes mortem inopinatam ac breuem iudicarunt optimam.

Medicus optimus quis.

PAEDARETVS.

24 Pædaretus cuidam dicenti magnum eſſe numerum hoſtium: Tantò,inquit,plus gloriæ referemus, quoniam plures interficiemus. Quod alter adferebat ad perſuadendam ignauiam, ille uertit in calcar fortius agendi: Eodem telo repelli poſſunt,quicunq; difficultatis cauſatione dehortantur ab honeſto.

Fortiter.

Idem conſpecto quodam, qui natura mollis, tamen ob huma= 25
nitatem laudabatur à ciuibus, dixit, nec uiros, qui mulierum ſi=
miles ſint, oportere laudare, nec mulieres, quæ uirorum ſint ſi=
miles, niſi ſi qua mulierem urgeat neceſsitas. Senſit aliud dece= Decorum.
re bonum uirum, aliud bonam mulierem: ac pro muliere in ui=
rum transfigurata, accipit neceſsitatis excuſationē: in uiro de=
generante in mulierem, nullam recipit excuſationem. Ita non
eadem laus decora principi eſt, quæ plebeio, non eadem magi=
ſtratui, quæ priuato.

Cùm in trecentorum uirorum ordinem non eſſet aſcriptus, 26
qui honos apud Spartanos primam dignitatē obtinebat, repul=
ſus diſceſsit hilaris ac ridens: reuocātibus autē Ephoris, quidq́;
riderat percontantibus: Gratulor, inquit, huic reip. quæ trecen= Candor.
tos habeat ciues multò me meliores. Quid hoc pectore magis
philoſophicum? Nec moleſtè tulit repulſam, nec queſtus eſt de
Ephororū iudicio, ſed plus uoluptatis capiebat ex publico rei=
publicæ bono, quàm ſenſurus erat ex honore impetrato.

PLISTARCHVS.

Pliſtarchus Leonidæ filius cuidā interroganti, quam ob cau= 27
ſam reges Lacedæmoniorum non à priſcis regibus cognomen Moderatè.
ſortirentur: Quoniam, inquit, illi ducere quàm regnare malue=
runt, poſteriores illis nequaquam. Primus omnium regū Lace=
dæmoniorum Agis dictus eſt, & hoc nomē in aliquot poſterio=
res demanauit. Agis autem dictum eſt à ducendo, quoniam cle=
menter imperabant, & regum eſt imperare potius, quàm per=
ſuadere. Pliſtarchus autem ſonat, plurimis imperantem.

Cùm patronus quidam ridicula loqueretur in cauſa, Pliſtar= 28
chus interpellans illum dixit, Non tu cauebis amice perpetuo Stultiloquiū
riſu digna dicere, ne quēadmodum, qui aſsiduò palæſtricā exer
cent palæſtritæ fiūt, ita tu fias ridiculus? Senſit uir egregius ra=
ris lapſibus dandā eſſe ueniam: cæterū quum error trāſit in ha=
bitū & cōſuetudinē, fit malum immedicabile. Expedit autē hac

Pliſtarchi interpellatione amicos crebrius peccantes reuocare, ne peccandi colligant uſum,& uitium tranſeat in naturam.

29 Cuidam referenti ipſum à maledico quodam laudari: Demiror, inquit, ſi quis illi dixit me mortuum eſſe. Nam ille de uiuo bene loqui poſsit nemine. Non delectatus eſt uir generoſus laude, quæ à uiro illaudato proficiſcebatur.

PLISTONAX.

30 Pliſtonax Pauſaniæ filius, quum rhetor quidam Atticus Lacedæmonios dixiſſet indoctos: Nos enim, inquit, Græcorũ ſoli nihil à uobis didicimus mali. Lacedæmonij malum exiſtimabãt, quicquid non faceret ad efficiendam ciuitatem meliorem.

Habetur pa. 49. apo. 24.

POLYDORVS.

31 Polydorus Alcamenus filius, in eum qui nõ ceſſabat minitari hoſtibus: Non intelligis, inquit, te maximã uindictæ partem fruſtra conſumere? Qui ſtatuit inimicum ulciſci, minis nihil aliud efficit, niſi ut præmonito inimico ſibi minuat lædendi facultatem. Fortium autem uirorum eſt male facere ijs, qui malo digni ſunt, non maledicere.

Generosè.

32 Cùm in Meſſenenſium regionẽ eduxiſſet copias, rogãti cuipiam, num aduerſus fratres eſſent pugnaturi: Nõ, inquit, ſed in eam agrorum partem proficiſcimur, quæ nondum ſortitò diuiſa eſt. Eluſit percontatorem, diſsimulans cõſilium ſuum. Sit hoc quoq; exemplum celandi propoſitum, ſi quem cupias lædere.

Diſsimulanter.

33 Cùm Argiui poſt illam trecentorum pugnam rurſus eſſent prælio ſuperati, ſocij Polydorum adhortabantur, ne eam opportunitatem præteriret, ſed aggreſſus hoſtium muros ciuitatẽ illorum caperet. Id enim factu fore facilimum, quum interfectis uiris ſolæ mulieres eſſent reliquæ. His in hunc reſpondit modum: Mihi pari Martis alea rebellantes deuincere honeſtũ eſt, cæterum quum pro agris pugnarim, urbem uelle capere, non arbitror eſſe iuſtum. Siquidem huc ueni, agros recepturus, non urbem occupaturus. Vir excellentis animi ne cum hoſtibus quidem

Moderatè.

dem putauit agẽdum ſecus,quàm poſtulabat æquitas,quum hominum uulgus ſibi in hoſtem putet licere omnia,in tantum ut ſi de frigido oppidulo fuerit concertatio, uictor exiſtimet ſibi ius eſſe,regnum uniuerſum uicti occupare.Ille etiam turpe ſibi iudicabat bellare cum his,quibus deerant paria ad bellum præſidia.Talis enim uictoria nullam habet uirtutis laudem,ſed crudelitatis crimen.

Percontanti quid eſſet in cauſa quòd Spartani in bello fortiter ſeſe periculis obijcerent:Quoniam,inquit,duces reuereri didicerunt potiuſquàm timere.Reuerentia cum amore coniuncta eſt:metuimus autem illos maximè, quos odimus. Rectius autem ſuo fungitur officio,qui ex animo facit,quàm qui metu mali. 34 Sapienter.

POLYCRATIDAS.

Polycratidas unus cũ cæteris miſſus orator ad duces regios, quum ab his interrogaretur,utrum priuatim ueniſſent, an publicè miſsi:Si impetramus,inquit,publicè : ſin minus,priuatim. Vox pij candoris in patriam index.Si ceſsiſſet ex ſententia legatio,gloriã uolebat reipublicæ cedere:ſin minus,ignominiam repulſæ ad patriam non pertinere. 35 Patriæ ſtudium.

SOEBIDAS.

Soëbidas cùm eſſent Lacedæmonij in pugna Leutrica Martis aleam experturi, cuidam dicenti, Hic dies declarabit uirum bonum:Præclarus,inquit,dies,qui poſsit declarare uirũ bonum incolumem : præſagiens in eo prælio plurimos egregios uiros fortiter occubituros,quos ipſe patriæ maluiſſet incolumes. 36 Argutè.

Idem cùm eſſet loco iniquo,præterea nullam habẽte aquam, obſeſſus ab hoſtibus,dicitur pactus cũ hoſtibus,ut ipſis terram bello partam cederent,ſi milites unà cum ipſo è uicino fonte bibiſſent.Nam eum homines obſederant. Icto fœdere congregatis ad ſe omnibus pollicitus eſt ſe daturum eius regionis imperium ei,qui non bibiſſet.Porrò quum nemo ſibi temperaret,ſed bibiſſent omnes, ipſe poſt omnes deſcendit in fontem : & aqua 37 Callidè.

conſperſus, hoſtibus etiamnum præſentibus, abijt, ac regionem occupauit, ut qui non bibiſſet. Eodem ſtratagemate & exercitum a ſitus periculo liberauit, & hoſtem eluſit, & regnum ſibi uindicauit tolerantia. Non erat obſtrictus inimicis ex fœdere, quia non omnes cum ipſo biberant: nec milites fefellit, quia nemo præter ipſum à potu abſtinuit. Quòd ſi hoſtes uoluiſſent ad arma currere, iam nactus locum pugnæ cõmodiorem, ac fonte potitus, facilè poterat illis eſſe par.

TELECRVS.

38 . Telecrus ipſi nuntianti patrẽ de eo malè loqui: Niſi, inquit, illi dicẽdum eſſet, haudquaquam diceret. Maluit in ſe transferre culpam, quàm committere, ut pater quicquam temere loqui uideretur. Habes & pietatis ſimul & modeſtiæ exemplum. *Piè in patrẽ.*

39 Iam fratri ſuo querenti, quòd ciues erga ſe nõ perinde afficerentur atq; erga illum, ſed inhumanius tractarẽt, quòd nondum ab illis eſſet creatus Ephorus: Tu, inquit, iniuriã ferre neſcis, ego ſcio: Significans ei, qui uelit uti fauentibus ciuibus, ad multas iniurias eſſe conniuendum. *Comiter.*

40 Percontanti quare mos eſſet apud Spartanos, ut iuuenes aſſurgant ſenioribus: Vt, inquit, aſſueti honorẽ habere nulla propinquitate iunctis, magis honorent parentes. Optima ratio conſuefaciendi ad debitum officium, ſi ultrà quàm debetur, doceamus præſtandũ. Veluti ſi quis aſſueſcat cum uxore uerecundè, caſteq; conuiuere, multò minus improbus erit apud alienas. *Grauiter.*

41 Percontanti quantum poßideret facultatũ: Non plus, inquit, quàm ſat eſt. Diuitias non cupiditate, ſed uſu metiebatur.

CHARILLVS SIVE CHARILAVS.

42 . Charillus interroganti, quam ob cauſam Lycurgus tam paucas leges tuliſſet Lacedæmonijs: Quoniã, inquit, pauca loquentibus, paucis etiam legibus eſt opus. Senſit nimirum pleraque mala ex multiloquio naſci. Laconibus autẽ peculiaris erat breuiloquentia. *Loquacitas.*

Alteri

Alteri percontanti,quam ob rem Lacedæmonij uirgines nu= 43
das producerẽt in publicum,uxores uerò tectas: Quoniam,in=
quit,uirginibus mariti ſunt inueniendi, uxores uerò ſeruandæ
ijs,qui eas nacti ſunt.Huc ſpectabat ea conſuetudo, ut nec puel
lis deeſſent mariti,nec contaminarentur matrimonia præter a=
liarum gentium conſuetudinem, ubi uirgines uideri nefas eſt,
uxores oculis hominum exponuntur.

Seruo cuidam audacius agenti cum ipſo:Ni iratus eſſem,in= 44
quit,occiderem te.Adeò putabat nihil rectè dici,fieri'ue ab ira= Moderatè.
to,ut ne in ſeruum quidem animaduertere uoluerit commotior.

Interroganti quam arbitraretur optimam rempublicam: In 45
qua,inquit,plurimi ciues de uirtute inter ſeſe decertant, citra Sapienter.
ſeditionem.In pleriſq; ciuitatibus certamen eſt de opibus & ho
noribus,de uirtute qui certẽt penè nulli.Quanquam hoc quoq;
certamen de honeſto debet hactenus feruere, ne prorumpat in
ſeditionem.Iam enim non eſt concertatio uirtutis, ſed ambitio=
nis. Qui uera uirtute præditus eſt, nihil ſpectat, niſi ut proſit
reipublicæ.At ſeditio præſens uenenum eſt ciuitatis.

Percontanti cuidam quam ob rem omnium deorum ſtatuæ 46
apud Lacedæmonios ponerentur armatæ: Ne, inquit, probra
quæ ob ignauiã iaciuntur in homines,ad deos referamus, ne'ue
iuuenes niſi armati deos comprecentur. Eo commento ciuium
animis hanc opinionẽ infigere ſtudebant,dijs gratam eſſe Otium.
fortitudinem,inuiſam ignauiam:ſimulq; iuuentutem
armis ferendis debere aſſueſcere, quo ſimul &
minus indulgerent delitijs,& utiliores bel
lo euaderent,ſi ne religionis quidem
cauſa fas eſſet arma ponere, cu
ius obtẽtu ferè ſolet otium
& luxus in ciuita=
tes irrepere.

LIBER SECVNDVS.

LACONVM ALIQVOT ΑΝΩΝΥΜΩΝ apophthegmata.

1 Habetur pa. 72.apop.16. SAMIORVM legatis prolixiore utentibus oratione dixerunt Spartani, Prima ſumus obliti, poſtrema non intelleximus, quia prima non meminimus.

2 Habetur pa. 43.apo.99. Ad Thebanos item qui de quibuſdam pertinacius contradicebant: Oportet, inquiunt, aut minus habere ſpirituum, aut plus uirium.

3 Canicies. Lacon quidam ſenex interrogatus cur barbã geſtaret ſyluoſam ac promiſſam: Vt, inquit, intuens canos pilos nihil cõmittã illis indignũ. Vir bonus undecũq; uenatur ſtimulos ad uirtutẽ.

4 Argutè. Alius cuidam laudibus immodicis efferenti bellatores optimos: Apud Troiam, inquit: Significans tales olim fuiſſe, ſed hoc genus hominum iam olim deſiſſe inueniri.

5 Biboſitas. Alius quidam Lacon quum audiſſet quoſdã à cœna cogi ad bibendum: Num, inquit, coguntur etiam ad edendum? Notauit Græcorum morem in conuiuijs compellentium ad certum cyathorum modum, quum id re uera nihilo abſurdius ſit, quàm hominem qui non eſuriat, ad certum eſcarum modum compellere, niſi quòd alterius abſurditatem eleuat conſuetudo.

6 Liberè. Recitato quod ſcripſit Pindarus, Græciæ fulcimentum eſſe Athenas, Lacon dixit ruituram Græciam, ſi tali fultura niteretur. Taxauit Athenienſium molliciem, quæ poëtæ elogio non reſponderet, aut certè poëtæ uanitatem, qui tali præconio celebraſſet indignos.

7 Quidam conſpecta tabula, quæ picturam habebat, quomodo

Lacedæmonij trucidarentur ab Athenienſibus,dixit,Fortes A= thenienſes. Id Lacon audiens ſubiecit, In tabula: ſignificans ridiculum eſſe de pictura gloriari, quòd ea non minus mentiri ſoleat,quàm poëtæ. Salsè.

Ad eum qui maledicta in alios per calumniam iactata, ſolet 8
facilè admittere,Lacon, Deſine,inquit, aduerſum me præbere Maledici.
aures.Senſit non ſolùm eos uituperio dignos, qui calumniaren tur alios,uerum etiam qui calumniantibus accommodarent au res. Et iniuriæ genus eſt aduerſus nihil malè meritum audire maledicam linguam.Non enim eſſent maledici, ſi nullum inue= nirent auſcultatorem. Proinde Lacon expoſtulauit etiam cum illo,qui præbuerat aures de ipſo malè loquenti.

Quidam ſeruo,qui dum puniretur, dicebat,non uolēs erra= 9
ui:Non uolens igitur,inquit,pœnas dato. Vulgaris quidē, ſed Argutè.
frigida excuſatio eſt: inſciens feci:uigilandum erat,ne quid cō mitteret imprudens.

Alius quum in peregrinatione uidiſſet homines in ſellis cu= 10
rulibus ſedentes: Abſit,inquit,ut in talibus ſedeā ſellis,unde non Seuerè.
liceat aſſurgere ſeniori. In his enim ſedebant delicati porrectis cruribus,ac cœlum imminēs capiti prohibebat exurgere.Apud Lacedæmonios uerò ſcelus erat iuuenem non aſſurrexiſſe ſeni.

Chij quondam Spartæ peregrinantes à cœna uomuerāt in 11
Ephororum curia,dein etiam in ſedes,in quibus ſedere ſolent Ephori,uentris onus deiecerant. Ac primum quidem acris in= quiſitio facta eſt,quinam hoc deſignaſſent, ne fortè ciues eſſēt.
Vt uerò compertum eſt fuiſſe Chios, edixerunt ſe Chijs per= Licentia.
mittere,ut agāt intemperantius.Excellentium uirorum eſt ne= gligere contumeliam, quæ à palàm improbis proficiſcitur, à quibus etiam laudari turpe eſt.

Alius quidam Lacon quū duas amygdalas duras duplo uen= 12
di conſpiceret:Sunt'ne hic,inquit,rari lapides?Quaſi nihil in= Lepidè.
tereſſet inter ſilicem & durā amygdalā.Adeo Lacon delitiarū

erat rudis, ut neſciret ſub gemino cortice latêre nucleum. Et apparet hoc genus arboris non quibuslibet regionibus fuiſſe notum,quãdo Plinius dubitat,an ætate Catonis fuerit in Italia.

13 *Alius quum in luſcinia plumis reuulſis minimum reperiſſet* Loquacitas. *carnium : Vox,inquit,tu es,Præterea nihil. In eos dici poteſt, qui præter garrulam linguam ac magnifica uerba nihil habẽt.*

14 *Alius quidam quum uideret Diogenem cognomento canem, in uehementi frigore ſtatuam æream amplectentem, rogauit* Argutè. *num algeret:illo negante:Quid igitur,inquit Lacon,magni facis? Philoſophus gloriæ mancipium hoc ipſum exiſtimabat magnificum,quòd ſic haberet corpus ad omnes iniurias duratum, ut in rigore frigidæ ſtatuæ complexum ferre poſſet,abſque dolore.Id Laconi nihilo pulchrius uidebatur, quàm ſi quis in æſtate ſimile quippiam amplecteretur nullo ſuo incommodo.*

15 *Quidam Metapontinus Laconi obijcienti ignauiam:Atqui,* Argutè. *inquit,non parum alienæ regionis poßidemus: Ergo, inquit, Lacon,non ſolùm ignaui eſtis,uerum etiam iniuſti:Significans non poſſe fieri,ut quis meticuloſus & imbellis multum teneat alienæ ditionis,niſi fraude partum.*

16 *Hoſpes quidam apud Lacedæmonios, quum ipſi ſtanti inte*-Ridiculè. *rim altero pede,crepida in alterum induceretur, dixit cuidam, Non arbitror te Lacon tantum temporis uni pedi poſſe inſiſtere,quantum ego poſſum.Lacedæmonius excipiens : Fateor, inquit,attamen nullus eſt anſerum, qui iſthuc non poßit. Iure deriſit hominem,qui longo uſu didiciſſet artem, quæ nihil utilitatis adfert reipub.Huiuſmodi ſunt artes præſtigiatorum, funambulorum,& ſimilium.*

17 *Cuidã iactanti de arte rhetorica:At per Geminos,inquit La*-Grauiter. *con,ars niſi uerum attigerit,nec eſt,nec unquam erit. Notauit rhetores,qui ſe profitẽtur ueriſimilia dicere,licet uera nõ ſint.*

18 *Argiuo quodam dicẽte,multa Spartanorum ſepulchra apud* Argutè. *nos ſunt,Lacon excipiens,Atqui Argiuorum apud nos nullum eſt*

eſt ſepulchrum:innuens quòd Spartani ſemper inuaſiſſent Ar= gos,Argiui uerò Spartanos nunquàm.Solerter Lacon,quod il= le dixerat in gentis ſuæ laudem,retorſit in ignominiam.

Lacon in bello captus cum ſub haſta ueniret,ac præco dice= 19
ret,Laconem uendo,obturauit illi os:Captiuum,inquit,prædi= ca te uendere. Suam conditionem æquo animo tulit, patriæ ignominiam ferre non potuit in auctione traducendæ.

Ex his militibus,qui ſub Lyſimacho ſtipendium faciebant, 20
quidam quũ ab eo rogaretur, num eſſet quiſpiam ex helotum, id eſt,ſeruorum Laconicorum numero:Tu'ne,inquit,exiſtimas Laconem ad te uenturum,ut abs te ferat quatuor obolos? Ma= luit ſe fateri ſeruum, quàm hoc probri admittere in nomẽ La= cedæmonicum.

Cùm Thebani deuictis apud Leuctra Lacedæmonijs ad ip= 21
ſum ueniſſent Eurotã,& quidã gloriabundus dixiſſet,Vbi nũc Generoſè.
Lacones?Spartanus quidam ab illis captus: Nõ adſunt,inquit, alioqui uos huc non ueniſſetis. Ne uictus quidem,& captiuus potuit obliuiſci indolis Laconicæ,nec tulit uictoris iactantiam.

Athenienſibus quum tradita ciuitate poſtularent,ut Samum 22
tantum ipſis relinquerent,ita reſponderunt Lacones:Hoc tem= Argutè.
pore,quo ueſtri non eſtis,alios habere poſtulatis. Vnde natum eſt prouerbium:

Qui ſemetipſum non habet,Samum petit.

Cùm Lacones ciuitatem quandam armis cepiſſent, Ephori 23
dixerunt,Perijt iuuentutis luctamen. Non enim poſthac habe= Habetur an=
bunt aduerſarios.Gaudebant quidem de uictoria,ſed iuuenibus tè pagi. 74.
exercendæ uirtutis materiam ereptam dolebant. apoph. 26.

Cùm Lacedæmoniorum rex polliceretur ſe funditus euerſu= 24
rum alteram quandam ciuitatem, quæ ſæpenumero Lacedæmo Generoſè.
nijs exhibuerat negotium, non permiſerunt Ephori dicentes, Nequaquam abolebis,neque ſubuertes iuuenum cotem.Vrbem infeſtam appellabant cotem iuuentutis, quòd per eam iuuentus

acueretur

acueretur ad bellandi peritiam.

25 *Lacedæmonij non præficiebant pædotribas, qui pueros ad luctam exercerent, ut uirtutis eſſet certamen, nõ artis. Vnde & Lyſander interrogatus, quo pacto à Charonte uictus eſſet, reſpondit uario artificio. Non exiſtimabat ea gens, in quauis re ſpecioſam eſſe uictoriam, quæ callidis conſilijs contigiſſet potius, quàm animi, corporiſq; robore. Ars autem omnis, ut à naturali ſimplicitate recedit, ita dolo affinis eſt.*

26 *Philippo quum perueniſſet in agros Lacedæmoniorum, ſcripſiſſetq;, utrum uellent ipſum uenire hoſtem an amicũ, reſponderunt, Neutrum. Vnico uerbo abſoluerunt ſententiam, quod erat Laconum, ac ſimpliciter negantes regi tranſitum, quod erat uirorum fortium.* — Liberè.

27 *Lacones legatum, quem ad Antigonum Demetrij filiũ miſerant, quoniam acceperant, quòd Antigonum appellaſſet regem, mulctarunt, quamuis in annonæ penuria, medimnum frumenti in ſingulos ab ipſo reportaret. Tantus erat apud illos legum rigor, ut nec tanto beneficio ſubleuata inopia ab illis ueniam impetraret, ut unius uoculæ gratiam faceret proſperè legatione perfuncto.* — Factum.

28 *Cùm improbus quidam ſententiam dixiſſet optimam, ipſam quidem ſententiam approbarunt, ſed eo, qui dixerat amoto, alteri cuidam inculpatis moribus eandem ſententiam tribuerunt. Adeò in repub. nihil honoris habendum putarunt his, qui flagitioſe uiuerent. Autorem mutarunt, ne eſſet dedecori reip. conſilium nõ reiecerunt, ne ob priuatam ignominiam publicam utilitatem neglexiſſe uiderentur. Meminit huius & A. Gellius.* — Factum.

29 *Cùm duo fratres inter ſe diſsidium haberent, Lacedæmonij mulctam dixere patri, quòd filiorum diſcordiam diſsimulaſſet. Iuuenibus ignoſcendum putarunt, ſed quicquid illi per calorem ætatis peccaſſent, parenti imputabant, cuius autoritas prouidere debuerat, ne quid inter filios oriretur ſimultatis.* — Factum. Pater pro filio punitus.

Cantori

Cantori apud Spartanos peregrinãti,dixere mulctam,quòd 30
citharam digitis pulſaret,non ebore. Adeò nõ patiebantur in= Factum.
nouari publico uſu recepta. Hoc ſtudio cuidam alteri ex nouem Seuerè.
chordis duas incidit Lacedæmonius ille.

Duo pueri inter ſe pugnabant,quorũ unus alteri letale uul= 31
nus inflixit. Puerorum autẽ ſodales, quum ſaucius ille moritu=
rus eſſet,polliciti ſunt illi uindictam,ſeq; uulneris autorẽ inter=
fecturos. At ille:Nequaquã,inquit,per deos. Non enim æquum Generoſè.
eſt:quandoquidẽ & ipſe hoc facturus erã,ſi anteuertiſſem,ſiq;
ſtrenuus fuiſſem. Indolem uerè Laconicam,qui uictus ac moriẽs
iuſto tamẽ uictori fauebat,quòd uirtute,nõ dolo ſuperaſſet ad=
uerſarium. Quid talibus ingenijs felicius, ſi à teneris ad ueram
uirtutem fuiſſent inſtituta potius,quàm ad militarem duritiem?

Alter quidam puer eo tempore,quo mos erat apud Sparta= 32
nos,ut pueris ingenuis phas eſſet, quod quiſq; poſſit ſuffurari,
ſed hactenus ut deprehẽdi turpe eſſet, quum uiuã uulpeculam,
quam ſodales erant furati, ſibi ab eis traditam ſeruaret, ueniſ=
ſentq; qui eam perdiderant inquirendi gratia,uulpeculam ſub
ueſte abditam tenebat. Cæterum quum efferata beſtia latus pue Fortiter.
ri uſq; ad inteſtina eroderet,diſſimulauit tacitus,ne proderetur
furtum. Mox uerò quũ digreſſis illis pueri uidiſſent,quod acci=
derat,obiurgabant illum dicentes, Præſtiterat aperire uulpecu
lam,quàm ad mortẽ uſq; celare: Nequaquam,inquit,imò præ=
ſtat doloribus immori, quàm hac nota traduci, ut ob molliciem
dicar lucrifeciſſe uitam ignominioſam. Quid abſolutius, ſi tam
feliciter natis ingenijs acceſſiſſet philoſophia?

Cùm quidam fortè obuij Laconibus dixiſſent, fortunati eſtis 33
ò Lacones:nam modò hinc abiere latrones. Non nos,inquiunt, Animoſè.
per Enyalium(ſic enim illi Martem uocant) ſed illi potius for
tunati ſunt, qui in nos non inciderint. Adeò gens ea gerebat
animos ad omnia impauidos,quæ uulgus hominum formidat.

Lacon quidam interrogatus,quid artis ſciret:Liber,inquit, 34
eſſe

Generosè. *eſſe.Ea gens nec diſciplinis philoſophorum,nec opificijs exer=cebatur. Tantum inuictis animis libertatem tuebatur,nec homi=nibus,nec uitijs ſeruire docilis.*

35 *Puer Spartanus captus ab Antigono rege ac ſub haſta uen=*
Generosè. *ditus,in cæteris omnibus,quæcunq; putabat ab ingenuo decen=ter fieri poſſe,obſequens erat ei,qui ipſum fuerat mercatus.Cæ=*
Fortiter. *terum iuſſus adferre matulam, haud ſuſtinuit,dicens,Non ſer=uiam.At quum inſtaret herus,puer conſcenſo tecto dixit, Sen=ties cuiuſmodi mercatum feceris,moxq́; ſeſe è ſublimi præcipi=tem dedit,ac perijt.Captiuus eſſe poterat,ſeruilia facere nō po=terat,ac ſemet in libertatem morte aſſeruit.*

36 *Alter quum uenderetur rogatus à licitatore,Eris'ne frugi,ſi fuero mercatus,Etiam ſi nō fueris mercatus.Ne fortuna quidem ſeruilis docere potuit illū ſeruilia loqui.Qui enim natura pro=bus eſt,ubiq; & apud omnes probus eſt.*

37 *Alter quidam captiuus quum uenderetur, ac præco diceret*
Simile antè *ſe mancipium uendere:Scelešte,inquit,non tu dices captiuum?*
pagin. 107. *non puduit duræ conditionis,ſed puduit tituli ſeruilis. Tantus*
apoph.19. *erat libertatis amor.*

38 *Lacon quidam in clypeo pro inſigni gerens muſcam,eamq́;*
Salsè. *non maiorem uera,quibuſdam irridentibus,dicentibusq́;, quod id ſtudio feciſſet,quò lateret:Imò,inquit,ut ſim cōſpicuus.Tam enim propè accedo ad hoſtes,ut ab ipſis inſigne cuiuſmodi ſit, uideri poßit.Salſißime conuitium ignauiæ uertit in argumen=tum fortitudinis.*

39 *Lacedæmonius alter,quum ſuper cōuiuium eſſet illata lyra:*
Seuerè. *Non eſt,inquit,Laconicum nugari,longè diſſentiens à cæteris Græcis,quibus nullū conuiuiū ſuaue uidebatur abſq; muſica.Id Laconi nugale uidebatur, qui lautius exiſtimabat, honeſtis ac feſtiuis fabulis condire cōpotationē,quàm inani lyræ ſtrepitu.*

40 *Spartanus interrogatus,num tutū eſſet ad Spartam iter: Re=*
Argutè. *fert,inquit,qualis eò deſcendas.Nā leones illuc euntes plorant,*

lepores

Lepores autē in umbraculis uenantur: ſignificauit, nec ferocibus
ac uiolētis eſſe tutū proficiſci Spartam, nec mollibus & effœmi
natis, quòd hoſtili animo illuc proficiſcētes malè acciperētur à
fortioribus, delicatos hoīes illic nō ſinerēt laſciuire in tenebris.

In luctandi genere, quod illi Chirapſiam appellant, quum is 41
qui collum alterius urgebat, fruſtra præterq; legem palæſtræ
pulſaret undiq;, & in terram detraheret, poſteà quàm corpo-
ris uiribus deſtitueretur, qui inhærenti cedere cogebatur, bra-
chium urgentis momordit: cumq; alter diceret, Mordes ô La-
con, fœminarum more: Non, inquit, ſed more leonum. Vt ſoler- Argutè.
ter obiectam ignauiam detorſit in laudem fortitudinis. Nullum
enim probrum apud illos deteſtabilius, quàm muliebris imbe-
cillitatis. Iure autem ſe morſu liberauit, qui præter ius certami-
nis urgebatur à uicto.

Claudus ad bellum proficiſcēs quum ab alijs rideretur: Non 42
opus eſt, fugientibus, inquit, ſed qui ſubſiſtant, locumq; in acie Simile antè
tueantur. pa. 49. c. 22

Alius ſagitta percuſſus cùm animam ageret, dicebat, Non me 43.
mouet, quòd morior, ſed partim, quòd ab imbelli ſagittario ac Generosè.
mulierculæ ſimili, partim quòd nullo facinore edito morior. Vi
ctis ſolet eſſe ſolatio, uirtute præſtantis uiri dextra cadere: La-
cedæmonij uerò quoniam enſibus pugnare ſolent cominus, non
putabant eſſe uirtutis procul miſſa ſagitta quempiam interfi-
cere, quod idem poſſunt & fœminæ. Tum æquiore animo dece
dunt è uita qui rectè factorum poſt ſe relinquunt memoriam.

Quidam ingreſſus diuerſorium cauponi dedit obſonium, ut 44
appararet: quum ille poſceret caſeum & oleum: Quid? inquit Frugaliter.
Lacon, ſi caſeum haberem, iam non egerem obſonio. Caupo
caſeum & oleum petebat ad condiendum piſcem: at Lacon
cui ſufficiebat uictus ſimplicitas, ſuperuacuum exiſtimabat, ci-
bum cibo miſcere, quum alter per ſe ſatis eſſe poſſet. Quan-
tum abſunt ab huius Laconis animo, qui centum rerum ſpe-

cies in unum miſcent diſcum?

45 *Cuidam Lampen Aeginetam efferenti ac fœlicem prædicanti,quòd prædiues uidebatur, multorum nauigiorum dominus:* Argutè. *Lacon,Nihil,inquit, moror fœlicitatem de funibus pendentem. Quum omnes diuitiæ ſunt in manu fortunæ,tum eæ præcipuè, quas negociatores commiſere nauibus: ruptis funibus ſequitur naufragium,& hinc mercium omnium interitus. Vnde philoſophus quidam interrogatus utrum putaret maiorē eſſe numerum uiuorum an mortuorum,uiciſſim rogauit utro loco haberet nauigātes,quòd hi uerſantes in ſummo uitæ diſcrimine uix eſſent habendi pro uiuis.*

46 *Quidam Laconi dixit,Mētiris,ille cōtrà: Nimirum,inquit,* Argutè. *liberi ſumus,alij uerò niſi uera dixerint,uapulant.Nihil cōmotus eſt Lacedæmonius, ſed atrox conuitiū eluſit ioco,obiter taxans maledicum,quòd ipſe non eſſet Lacedæmonius,atq; ob id nec liber.Porrò ſerui, ſi quid fallāt mendacio,loris emēdantur.*

47 *Alius quum uellet cadauer ſtatuere rectum, nec id poſſet efficere,quum nihil nō feciſſet: Per Iouem,inquit,aliquid intus ſit oportet. Suſpicatus eſt Lacon aut animam,aut genium malum latêre in cadauere. Solent enim cadauera in rogo erecta poni.*

48 *Tynnichus Thraſybuli filij mortem perquàm forti animo tulit. In hunc hoc factum eſt epigramma:*

Exanimis Pitanen Clypeo Thraſybule rediſti
Fortiter. *Septem ex Argiuis uulnera ſæua gerens,*
Aduerſa oſtendis tamen omnia: ſanguinolenta
Membra rogo imponens Tynnichus hæc ſenior:
Plorentur timidi,mi infletus humabere fili,
Qui & patre hoc uerè dignus es & patria.

49 *Quum Alcibiadi Athenienſi balneator plurimum admini-* Salſè. *ſtraret aquæ,Lacon id uidens:Quid hoc rei eſt inquit? Plus aquæ infundit,quaſi non puro, ſed uehemēter ſordido.Hoc ſcōmate notauit Alcibiadis uitam multa infamia contaminatam.*

Philippo

50 Philippo regi Macedonũ quædam per literas imperãti, reſcripſerũt Lacedæmonij, De quibus nobis ſcripſiſti, nõ. Ad prolixam regis epiſtolã unica ſyllaba reſpõderunt, οὐκ, quã grandibus literis pinxerant, ut expleret iuſtũ epiſtolæ ſpatium, ſimul & gentilis breuiloquentiæ memores, & ſolitæ fortitudinis.

Non eſt in Græco noſtro, ſed in Philelpho.

51 Rurſum quum Philippus in agros Lacedæmoniorũ duxiſſet exercitum, reſq́; in eo eſſet ſtatu, ut probabile eſſet eos ad unũ omnes interituros, rex dixit cuidam Spartiatæ, Quid nunc facietis Lacedæmonij? At ille, Quid, inquit, aliud, niſi quòd fortiter moriemur, quando nos ſoli Græcorum liberi eſſe, nõ alijs parêre didicimus. Nemo ſeruire cogitur, qui mori paratus eſt. Quàm dulce bonum eſt libertas, quæ morte emitur, quàm miſera res ſeruitus, cui mors anteponitur. Quid igitur mentis dicemus his eſſe, qui ſe ſponte dedunt in eam ſeruitutẽ, unde nec dato peculio poſſunt redimi, nec gratuita manumiſſione liberari?

Fortiter.

52 Poſt Agin bello ſuperatum Antipatro poſtulanti obſides pueros quinquaginta, Eteocles, qui tum Ephorum agebat, reſpondit, ſe pueros non daturum, ne ſi licenter uixiſſent, fierent indociles patriæ diſciplinæ, itaq́; ne ciues quidem eſſent. Cæterum ſenes ac mulières ſe duplo numero daturum. Verum Antipatro dira minitanti ni acciperet poſtulata, populus una uoce reſpõdit, Si imperas acerbiora morte, facilius moriemur. Hunc animum in uno altero'ue ciuium reperire, fortaſſe nõ ita magni miraculi eſſe uideatur, in uniuerſo populo tantum eſſe conſenſum prodigioſum eſt. Hoc exemplo ſimul admonemur, quanta ſollicitudo debeatur ætati teneræ ad probitatẽ educandæ, quando licenter educatos iuuenes illi non putarunt habendos pro ciuibus, perinde quaſi mater abdicet filium ex ſe natum, niſi probitate morum maioribus ſuis reſpondeat.

Hoc non eſt ἀπόφθεγμα.

Liberè.

53 Senex in Olympijs cupidus erat ſpectandi certaminis, quod agebatur, ſed quum nulla uacaret ſedes, ad uaria loca ſeſe cõferens, ludibrio erat ac ſcommatis petebatur, quòd nullus eũ ex-

ciperet. Vt uerò peruenit ad Lacedæmonios, non ſolùm pueri omnes aſſurrexerũt, uerũ etiã uiri multi ceſſerunt illi locum. Id factum quũ cæteri Græci quotquot aderãt, plauſu comprobaſſent, patriumq; morem ſupra modum collaudaſſent, Senex

Salsè. Concutiens canasq; genas, & tempora cana,

Ac fuſis lachrymis, Heu miſeriam, inquit, ut omnes Græci norunt, quid ſit honeſtum, ſed eo ſoli utuntur Lacedæmonij.

54 Sunt qui narrent hoc idẽ accidiſſe Athenis: Cum enim agerentur panathenæa, Attici ſenem ludibrio habuerunt, inuitantes tanquam admiſſuri, cæterùm ubi ueniſſet non admittentes. Verum iam perambulatis ferè omnibus, tandem ad Lacedæmonios ſpectatores quum ueniſſet, omnes è ſedilibus aſſurgentes locum illi ceſſerunt. Eo facto delectatus populus, plauſu multaq; geſtuum ſignificatione comprobauit. Inter hæc è Spartanis quidam dixit: Per Geminos, norunt Athenienſes, quæ ſint honeſta, at non ea faciunt. Apud Athenienſes maxime florebat philoſophia, quæ docet quid turpe, quid honeſtum: Spartani non recipiebant eiuſmodi diſciplinas, ſed ex inſtitutione maiorum uirtutem factis ac moribus præſtabant. Ita factum eſt, ut apud Atheniẽſes eſſent uerba philoſophiæ, apud Lacones ipſa res. Admonet apophthegma turpiſſimũ eſſe ſcire quid deceat, & tamen diuerſa ſequi.

55 Mendicus quidam petijt aliquid à Lacone. At ille, Si quid,

Argutè. inquit, dedero, magis es futurus mendicus. Verũ iſtius probroſæ uitæ tuæ fuit autor, qui tibi primus dedit, teq; fecit inertẽ. Apud Lacedæmonios probro dabatur mendicitas, quòd & ociũ odiſſent, & minimo eſſent contenti. Benignitas autem in mendicos ſpeciem habet magnæ uirtutis, ſed ea piorum hominum bonitas, alit plurimorum malorum luxurioſam ignauiam.

56 Lacedæmonius uidens quendam dijs corrogantẽ, Nihil, inquit, moror deos, qui me ſint pauperiores. Hinc liquet uetus eſſe ſub obtentu religionis exercere mendicitatẽ, quum plerũq; tali

tali collecta titulo non impendantur diuis, qui nullius rei ſunt egeni, ſed [illegible] ac [illegible].

Alius quidam quum adulterum apud deformem uxorem de- 57
prehendiſſet, Miſer, inquit, quæ tibi fuit neceſſitas? Primùm hic Moderatè.
editum eſt nobis moderationis exemplum. Quis ſibi temperet in adulterum deprehenſum? Hic potius uidetur miſertus hominis, qui graui quapiam neceſſitate uideretur huc compulſus, ut cum deformi rem haberet. Neq; enim ueriſimile erat adulterum uoluptatis gratia ſeſe in hoc diſcrimen conieciſſe.

Alius quum audiret rhetorem magnos ſermonis circuitus 58
connectentem, Per Geminos, inquit, fortis ſanè homo, qui quum Loquacitas.
nullum habeat argumentum, tamen egregiè uoluit linguã. Lacedæmonijs nulla placebat oratio, niſi breuis & uera, & ad rẽ ſeriam pertinens. Proinde ridiculum exiſtimabat, quòd orator in ficto themate tantam uerborum copiam profunderet.

Quidam profectus in Lacedæmonem, quum uidiſſet honorẽ 59
quem iuniores præſtant ſenioribus, In ſola, inquit, Sparta expe Senectus ho-
dit ſeneſcere. Paupertas onus eſt & miſerum, & graue, ut ait norata.
Comicus: ſed in hac moleſtiarum maxima pars eſt, quòd homines facit etiam ridiculos, ut ait Satyricus: Sic inter incommoda quæ fert ætas ingraueſcens, non minima pars eſt, quòd ſenes ferè contemptui ſunt ac ludibrio. Proinde Sparta uiſa eſt multis honeſtiſſimum uirtutis domicilium.

Lacedæmonius percõtanti, quid ipſi uideretur Tyrtæus poë- 60
ta, Bonus, inquit, ad deprauandos iuuenum animos. Quemad- Ars inutilis.
modum Plato iudicabat Homeri poëſim inutilem eſſe reipub. qualem inſtitui uolebat, ita Lacedæmonij nõ recipiebant poëtas, qui blanda ſcriberent potius quàm ſalubria.

Cuidam qui laborans ab oculis exierat in bellũ, quum non- 61
nulli dicerent, Quò uadis ad iſtum affectus modum, aut quid fa- Fortiter.
cturus? Vt nihil, inquit, aliud, certè hoſtis gladiũ hebetabo. Hoc dictum ſalſius'ne ſit an fortius nondum ſtatui.

62 Buris & Spartis Lacedæmonij ſpōte profecti ſunt ad Xerxē regem Perſarū,daturi pœnas,quas Lacedæmonij iuxta oraculū pendêre debebant,eò quòd oratores à Perſa miſſos occidiſſent. **Pietas in patriam.** Hi quum ueniſſent ad Xerxem,iuſſerunt ut ipſos quocūq; modo uideretur, interficeret pro Lacedæmonijs. Cumq; rex admiratus & pietatem in patriam & animorum fortitudinem,liberaſſet illos à pœna,peteretq; ut apud ſe manerent: Quî poſſumus,inquiunt,hic uiuere relicta patria patrijsq; legibus, ac uiris,quorum gratia tantum iter ſuſceperimus morituri? Cæterū quum Indarnus exercitus regij dux,rogans inſtaret,diceretq;, fore ut in pari honore haberentur cum his,qui inter regis amicos primas tenebant,hunc in modum reſpōderunt: Videre nobis ignorare quàm ingens bonū ſit libertas, quam nemo ſanus uel cum Perſarum regno cōmutaret. In eodem facto nobis propoſitum eſt exemplum pietatis erga patriam, & cōſtanter adamatæ libertatis,& animi mortis terrore uacui.

63 Laconem hoſpes quem pridie declinauerat,poſtridie ſtragulis cōmodato ſumptis ſplendidè excepit:at ille ſtragulis cōculcatis dixit,Propter has heri ne ſtorijs quidē indormire licuit. **Lepidè.** Lepidè riſit illorum morem,qui quum ſint tenues,tamen affectant uideri diuites corrogata aut cōducta ſupellectile,quod maximè ſolent in excipiēdis hoſpitibus,in nuptijs,aut alioqui ſolēnibus epulis.Porrò quum ineptum ſit oſtentare tuas diuitias, quantò magis ridiculum eſt oſtentare ſupellectilem alienam, interdum ab uſurarijs ſumptam? At Lacedæmonij non ſolùm oratores regum,uerū ipſos etiam reges ad ſua phiditia inuitabant, eā frugalitatem ſibi magno etiam honori futuram exiſtimantes.

64 Alius quidam quū ueniſſet Athenas,uidiſſetq; illic præcones **Licentia.** qui muriam promitterent,qui obſonium, qui publicanos & lenones,aliasq; parum honeſtas functiones profiterentur,neque quicquam ſibi turpe ducerēt : ubi reuerſus eſt in patriam, ciuibus percontantibus quomodo ſe res haberent Athenis, Omnia,

inquit, honeſta: per ironiam innuens, Athenis omnia haberi honeſta, turpe nihil. Argutia dicti eſt in ambiguo ſermonis.

Alter interrogatus de re quapiam, reſpondit, non. Verum 65
ubi percontator dixiſſet illum mentiri. Nō uides igitur, inquit, Lacon, te ſtultum eſſe, qui ſciſciteris de his, quæ noueris? Salsè taxauit in illo uitium garrulitatis, qui de nihilo quæſierit fabulandi materiam.

Venerunt aliquando Lacedæmonij ad Lygdamin tyrannū 66
legatione fungentes: ſed cū ille uarijs cauſationibus frequenter diſtuliſſet colloquēdi copiam, tandem poſt omnes excuſationes dictum eſt, illum parū firma eſſe ualetudine, ſed languere nonnihil. Legati reſponderunt, Per Iouem non uenimus huc cū illo luctaturi, ſed colloquuturi. Belle taxarunt barbari regis faſtum ac delitias, qui quamuis friuola de cauſa res ſerias omitteret.

Quidam ſacris initiaturus Laconem, rogauit quid ſibi con- 67
ſciret maximè impiè factū per omnē uitam, At ille hoc, inquit, Habetur ante
dij ſciunt. Quum initiator magis urgeret, diceretq́; , omnino tea pag.9[illegible]
proferas, neceſſe eſt, Lacon uiciſſim rogauit, Vtrum, inquiens, apoph.97.
oportet me tibi dicere an deo? quum ille reſpondiſſet, deo, Tu ergo, inquit, hinc ſecede, ut illi dicam.

Alius Lacon quidam noctu præteriens monumentum, quum 68
ſibi uiſus eſſet uidere ſpectrum, accurrit lancea traiecturus, & in hoc nitens, Quò me fugis, inquit, anima bis moritura? O Superſtitio
mentem uere liberam omni formidine, quæ nec laruarum ac le- nulla.
murum occurſu terreri potuerit.

Lacon alius quum uoto ſe obſtrinxiſſet, quòd ſe de Leucate 69
præcipitem daret, conſcendit montem, & conſpecta altitudine ſeſe auertit. Id quum illi probri gratia obijceretur, Non puta- Lepidè.
ram, inquit, illi uoto maiore uoto opus eſſe. Ioco eluſit inconſtantiæ formidiniſq́; crimen. Etenim qui facinus arduum concipit animo, prius à dijs optare debet animum facinori parem.

Quidam in acie quum ſtrictum iam enſem in hoſtem eſſet 70

62\. Buris & Spartis Lacedæmonij ſpõte profecti ſunt ad Xerxẽ regem Perſarũ, daturi pœnas, quas Lacedæmonij iuxta oraculũ pendêre debebant, eò quòd oratores à Perſa miſſos occidiſſent. Hi quum ueniſſent ad Xerxem, iuſſerunt ut ipſos quocũq; modo uideretur, interficeret pro Lacedæmonijs. Cumq́; rex admiratus & pietatem in patriam & animorum fortitudinem, liberaſſet illos à pœna, peteretq́; ut apud ſe manerent: Quî poſſumus, inquiunt, hîc uiuere relicta patria patrijsq́; legibus, ac uiris, quorum gratia tantum iter ſuſceperimus morituri? Cæterũ quum Indarnus exercitus regij dux, rogans inſtaret, diceretq́;, fore ut in pari honore haberentur cum his, qui inter regis amicos primas tenebant, hunc in modum reſpõderunt: Videre nobis ignorare quàm ingens bonũ ſit libertas, quam nemo ſanus uel cum Perſarum regno cõmutaret. In eodem facto nobis propoſitum eſt exemplum pietatis erga patriam, & cõſtanter adamatæ libertatis, & animi mortis terrore uacui.

Pietas in patriam.

63 Laconem hoſpes quem pridie declinauerat, poſtridie ſtragulis cõmodato ſumptis ſplendidè excepit: at ille ſtragulis cõculcatis dixit, Propter has heri ne ſtorijs quidẽ indormire licuit. Lepidè riſit illorum morem, qui quum ſint tenues, tamen affectant uideri diuites corrogata aut cõducta ſupellectile, quod maximè ſolent in excipiẽdis hoſpitibus, in nuptijs, aut alioqui ſolẽnibus epulis. Porrò quum ineptum ſit oſtentare tuas diuitias, quantò magis ridiculum eſt oſtentare ſupellectilem alienam, interdum ab uſurarijs ſumptam? At Lacedæmonij non ſolùm oratores regum, uerũ ipſos etiam reges ad ſua phiditia inuitabant, eã frugalitatem ſibi magno etiam honori futuram exiſtimantes.

Lepidè.

64 Alius quidam quũ ueniſſet Athenas, uidiſſetq́; illic præcones qui muriam promitterent, qui obſonium, qui publicanos & lenones, aliaſq́; parum honeſtas functiones profiterentur, neque quicquam ſibi turpe ducerẽt: ubi reuerſus eſt in patriam, ciuibus percontantibus quomodo ſe res haberent Athenis, Omnia,

Licentia.

inquit,

inquit, honeſta: per ironiam innuens, Athenis omnia haberi honeſta, turpe nihil. Argutia dicti eſt in ambiguo ſermonis.

65 Alter interrogatus de re quapiam, reſpondit, non. Verum ubi percontator dixiſſet illum mentiri. Nō uides igitur, inquit, Lacon, te ſtultum eſſe, qui ſciſciteris de his, quæ noueris? Salsè taxauit in illo uitium garrulitatis, qui de nihilo quæſierit fabulandi materiam.

66 Venerunt aliquando Lacedæmonij ad Lygdamin tyrannū legatione fungentes: ſed cū ille uarijs cauſationibus frequenter diſtuliſſet colloquēdi copiam, tandem poſt omnes excuſationes dictum eſt, illum parū firma eſſe ualetudine, ſed languere nonnihil. Legati reſponderunt, Per Iouem non uenimus huc cū illo luctaturi, ſed colloquuturi. Belle taxarunt barbari regis faſtum ac delitias, qui quamuis friuola de cauſa res ſerias omitteret.

67 Quidam ſacris initiaturus Laconem, rogauit quid ſibi conſciret maximè impiè factū per omnē uitam, At ille hoc, inquit, dij ſciunt. Quum initiator magis urgeret, diceretq́;, omnino profteras, neceſſe eſt, Lacon uiciſſim rogauit, Vtrum, inquiens, oportet me tibi dicere an deo? quum ille reſpondiſſet, deo, Tu ergo, inquit, hinc ſecede, ut illi dicam. *Habetur antea pag. 97. apoph. 97.*

68 Alius Lacon quidam noctu præteriens monumentum, quum ſibi uiſus eſſet uidere ſpectrum, accurrit lancea traiecturus, & in hoc nitens, Quò me fugis, inquit, anima bis moritura? O mentem uere liberam omni formidine, quæ nec laruarum ac lemurum occurſu terreri potuerit. *Superſtitio nulla.*

69 Lacon alius quum uoto ſe obſtrinxiſſet, quòd ſe de Leucate præcipitem daret, conſcendit montem, & conſpecta altitudine ſeſe auertit. Id quum illi probri gratia obijceretur, Non putaram, inquit, illi uoto maiore uoto opus eſſe. Ioco eluſit inconſtantiæ formidiniſq́; crimen. Etenim qui facinus arduum concipit animo, prius à dijs optare debet animum facinori parem. *Lepidè.*

70 Quidam in acie quum ſtrictum iam enſem in hoſtem eſſet

infixurus:quoniam interim ſignum datum eſt receptui canēs, non infixit. Roganti uerò cuidam, quur hoſtem quem in poteſtate habebat, non occidiſſet, Quoniam, inquit, melius eſt parēre imperatori, quàm hoſtem occidere. Exemplum diſciplinæ militaris, à qua immane quantum receſſerunt, qui ſub belli titulo mera exercent latrocinia. Olim non licebat ferire hoſtem, niſi tuba dediſſet ſignum. Eadem ſimul atq; cecinerat receptui, homicidij crimen erat hoſtem interemiſſe.

Belli diſciplina.

71 Quidam Laconi in Olympico certamine ſuperato dixit, Aduerſarius tuus ô Lacon te fuit potĕtior: Imò, inquit, ad deijciendū accōmodatior. Quoniā certamen artis erat magis quàm uirtutis. Lacedæmonius nō putabat ſe ob id deteriorē, quòd uictus eſſet. Dicti argutia ſita eſt in ancipiti uoce: nam κρείσσων & meliorem ſignificat, & potentiorē, ſiue ſuperiorem, aut præſtantiorem. Is uere inferior eſt, qui honeſto uincitur.

Argutè.

72 Aetoli quondam ingreſſi regionem Laconicam, abduxerunt quinquaginta ſeruorum milia. Vnde Lacon quiſpiam ſenior feſtiuiter dixiſſe fertur: Magno bono fuerunt hoſtes Laconicæ, quam tanta turba leuarunt.

73 Mos erat apud Lacedæmonios, ut rex hoſtes aggrederetur, præcedēte quopiam geſtante coronam, qui in certamine uictor aliquando tuliſſet coronā. Cum igitur Lacon quidā in Olympijs magnam pecuniæ uim reſpuiſſet, ſed multo cū ſudore deiecto aduerſario coronam tuliſſet, cuidā dicēti, Quid emolumēti tibi adferet uictoria ô Lacon? ille ridens & alacer reſpondit, Ante regem, inquit, coronatus incedens, pugnabo cū hoſtibus. Generoſæ mentis eſt, laudis amore teneri potius quàm pecuniæ.

74 Miles quidā Lacedæmonius quum proſtrato hoſtis inſideret tergo occiſurus, rogatus, ut ſe uerteret, & in pectus potius ſtringeret enſem: rogatus quid ita, Ne amaſius, inquit, meus erubeſcat, ſi uiderit auerſis confoſſum uulneribus.

75 Lacon quidam ad Rhodium Diagorā, qui in Olympijs, & filios,

filios,& ex filio filiaq; nepotes uidiſſet coronari: Morere,inquit,Diagora,non in Olympum aſcendes? Sentiens tum optimum exire de uita,quum res ſunt proſperrimæ. Ita Plutarchus in Vitis: Meminit & Cicero in Tuſc.quæſt.lib.1.

Lacon quidam pædagogus pueri cura ſuſcepta quũ interro- 76
garetur,quid eſſet illũ docturus,Efficiã,inquit, ut honeſtis delectetur,turpibus offendatur. Nihil efficacius ad ueram felicitatem,quàm amare uirtutẽ propter ſe, odiſſe uitium propter ſe.

Spartanus quidam interrogatus, quid conferrent utilitatis, 77
pueris adhibiti pædagogi: Efficiunt,inquit, ut quæ ſunt honeſta,eadem pueris fiant etiam iucunda.

Ageſilaus dicebat ſibi iucundum eſſe laudari ab his,qui non 78
uererentur & uituperare, ſi quid diſplicuiſſet. Tales enim ſi quid laudant,iudicio laudant,non metu aut adulatione.

Demonides amiſsis furto crepidis,precatus eſt,ut eius qui ſu- 79
ſtulerat, pedibus conuenirent. Viſus eſt bene precari, quum illi magnum precaretur malum, uidelicet pedes diſtortos, quales habebat Demonides.

Lacedæmonij quum Smyrneis egentibus commeatum mi- 80
ſiſſent,atq; illi beneficium uerbis attollerent,Lacedæmonij ſermonem interrumpentes, Nil magni eſt, inquiunt: Hæc enim collegimus unius diei prandio nobis & iumentis detracto. Gratius eſt beneficium, quod extenuatur, ab eo qui confert. Nam qui quod largiuntur, exaggerant, qui pleriſq; mos eſt, bonam gratiæ partem amittunt.

Lacydes Arceſilai familiaris Cephiſicrati crimen læſæ maie- 81
ſtatis deprecanti,unà cum reliquis amicis aderat. At quũ accuſator anulum exhiberi flagitaret, per quem coargui poterat: isq; clàm in terram demiſiſſet, Lacydes ſentiens pede impoſito texit. Inficiatus eſt igitur Cephiſicrates & abſolutus. Mox reo iudicibus ut mos eſt agenti gratias, quidam è iudicum numero qui uiderat,iuſſit ut Lacydi quoq; gratias ageret.

82 *Arceſilaus quũ arderet podagræ doloribus, cumq́; Carneades inuiſiſſet, atq; exiret triſtis, Mane, inquit, Carneade, nihil enim illinc huc peruenit, oſtenſis pedibus & pectore: Sentiens pedes quidem dolere, ſed animum dolore uacuum eſſe.*

PRISCA LACEDAEMONIORVM INSTITVTA.

1 *Ad publica conuiuia ingredĩetibus, qui natu erat maximus, ſingulis oſtendebat fores, dicens, Per has nullus egreditur ſermo: admonens nihil effutiendum, ſi quid liberius dictum eſſet in conuiuio. Hunc morem inſtituit Lycurgus.*

Silentium.

2 *Quoniam apud Lacedæmonios in ſummo pretio erat ius, quod illi nigrũ appellant, adeò ut ſeniores hoc cõtenti nõ deſiderarent carnes, ſed eas iuuenibus cederent, Dionyſius Siciliæ tyrãnus dicitur huius gratia coquũ emiſſe Laconicũ, eiq́; mandaſſe ut ſibi hoc ius appararet, nullus parcens impendijs. Quod ubi rex guſtaſſet, ac diſplicuiſſet, expuit. Tum coquus, Hoc, inquit, ius ô rex ſumendum eſt, poſteaquàm te Laconum more exercueris, & in Eurota laueris. Feſtiuius hoc narratur à M. Tullio Tuſcul, quæſt. lib. v. in hoc uarians à Plutarcho, quòd ſcribit illum Spartæ in phiditijs cœnauiſſe & à cœna negaſſe ſibi nigrum illud ius, quod cœnæ caput erat, placuiſſe: tum qui illud coxerat reſpondiſſe, minime mirum ſi diſplicuiſſet, condimenta enim deeſſe: ac Dionyſio rogante, quæ tandem illa? Labor, inquit, in uenatu, ſudor, curſus ab Eurota, fames, ſitis: his enim rebus Lacedæmoniorum epulas condiri.*

Exercitatio pro condimento.

3 *Lacedæmonij poſteaquàm moderatè biberunt in conuiuijs publicis, diſcedunt abſque tæda: non enim fas eſt illis ad lumen incedere, nec hac uia, nec illa, quò conſueſcant in tenebris noctuq́; cõfidenter & intrepide ire. Id interdum in bellis uſu uenit, ut neceſſe ſit.*

Tenebris aſſueſcere.

4 *Iidem literas quidem diſcebant ad uſum, cæteras uerò diſciplinas*

plinas exoticas eijciebant, nec minus homines harū profeſſores quàm ipſos libros. Hæc autē erat illorum eruditio, bene parêre magiſtratibus, patientem eſſe laborū, & in prælio aut uincere, aut mori. Hoc *animo fuerūt olim &* Romanorum *quidam, qui philoſophos* Græcos *urbe pepulere, quòd curioſis diſciplinis auerterent iuuentutem ad ocium & ignauiam, redderentq; ad diſſerendum quidē inſtructos, ad gerenda uerò reipub. munia inutiles. Quid illi dixiſſent, ſi ſophiſtarum gryphos, ſi hominas liaſa & [illegible] frigidiſſimas argutias audiſſent?*

Philoſophia ruſticana.

Perſeuerabant *abſq; tunicis ueſtem unicā accipientes corporibus ſqualidi, quippe à balneis & unguētis ferè in totum abſtinētes.* Nemo *tales facilè inuadit tum inopes, tum duros: nec malis artibus cogebātur rē quærere, qui tam paruo contenti ſunt.* Hæc Lacedæmonij *qui nec philoſophorum dogmata, nec* Chriſtum *nouerant, & non pudet nos delitiarum noſtrarum?* Anachoritas *uocamus, qui quatuor ueſtibus contenti ſunt.* 5

Frugaliter.

Iuuenes *uerò gregatim ac turmatim dormiebant ſupra ſtibadas, herbæ genus, quas ipſi ſibi congerebant ex arundine apud* Eurotam *naſcente, cuius ſumma non ferro, ſed manibus defringebant.* Per *hyemem uerò ſubſternebant ſibi, quos uocant* Lycophones *ac ſtibadijs commiſcebant, quòd ea materia caloris quiddam habere uideretur.* Vbi *ſunt nunc qui toto corpore plumis anſerinis indormientes queruntur ob duriciem ſibi dolere latera?* 6

Frugaliter.

Amare puerorum indolem, qui probo ingenio uidebantur, permiſſum illis erat, cæterum abuti illis turpiſſimum habebatur, quaſi corpus adamaretur potius quàm animus. Quòd *ſi quis accuſatus eſſet, quòd parum honeſtam cum illis habuiſſet conſuetudinem, is per omnem uitam infamis erat, & à publicis honoribus ſubmouebatur.* Hoc *non ſolùm in pueris, quorum ætati conſulens lex permiſit grandioribus amare, ſed citra turpitudinem, locum habet, uerum etiam in coniugibus* 7

Amor animi.

non enim rectè amat uxorem, qui corpus amat, potius quàm animum.

8 *Mos erat ut adoleſcentes quopiam abituri, à ſenioribus interrogarentur, quò irent, & ad quid: obiurgabatur autem, qui uel non reſponderet percontanti, aut friuolas cauſas recitaret. Senior qui non obiurgarat adoleſcentem ipſo præſente delinquentem, eidem pœnæ erat obnoxius, quã daturus erat ſi peccaſſet ipſe. Cæterum qui obiurgationẽ moleſte ferebat, in magno erat probro. Meritò puerorum errata imputantur ijs, quorum partes erant ea uel arcere, uel corrigere. Simul autem magna neceßitas habebat ſeniores, ne quid teſtibus adoleſcentibus præter decorum committerent. Nam qua fronte obiurgarent iuniores, ſi ipſi ſenes eſſent obiurgandi?*

Sapienter.

9 *Si quis in peccato deprehẽſus fuiſſet, is cogebatur arã quandam, quæ erat in urbe, circumire, ac uituperationem interim in ipſum cõpoſitam canere, quod nihil aliud erat, quàm ſeipſum ſua uoce obiurgare. Ingenui pudore & laudis amore melius ducuntur ad honeſta. Virgis aut flagris cædi ſeruile eſt.*

Caſtigatio.

10 *Quin & ille mos erat, ut iuuenes non ſolùm ſuos quiſq; parentes reuererentur, hiſq; dicto audientes eſſent, uerum etiam ut omnes ſeniores uererentur, tum de uia cedentes, tum è ſedibus aſſurgentes, ac prætereuntibus illis taciti quietiq;. Qua re factum eſt, ut quiſq;, non quemadmodum fit in alijs ciuitatibus, in proprios modo liberos, ſeruos ac poſſeßiones autoritatẽ haberet: uerum etiam in amicorum ac uicinorum liberos ac poſſeßiones perinde ius haberet atque in ſua propria: ut omnia quàm maxime inter ſe communiter haberent, ac aliena quiſq; non aliter quàm ſua curaret. Intellexerunt illi quantam utilitatem haberet communitas, non adacta, ſed ex mutua beneuolentia proficiſcens. Quod enim à Pythagora proditum eſt, amicorum communia eſſe omnia, id illi uolebant in repub. ſua quàm latißime patere. Omnes enim ciues inter ſe amici ſunt, multo*

Cõmunitas.

magis omnes eandem profeſſi religionẽ. Poſtremò inter omnes homines ob hoc ipſum quòd homines ſunt, intercedere deberet mutua beneuolentia.

11 Cæterum puer abs quopiam caſtigatus, ſi querelam ad patrem detuliſſet, turpe erat patri, ſi hoc audito non iterũ filium emendaſſet. Siquidem ex inſtitutione maiorũ habebant hanc de ſe mutuo fiduciam, ut crederent neminem eſſe, qui cuiuſquam liberis, quos quiſq; pro ſuis habebat, quicquam imperaret inhoneſtum. Prima ætas, quoniam nondum ſentit quid turpe, quid honeſtũ, uerberibus eget. Solent autem pueri à præceptoribus cæſi apud parentes queri de crudelitate eorum, à quibus caſtigati ſunt. Ea res quoniam minuebat aliorum ſeniorum autoritatem, hanc feneſtram occluſerunt liberis ſuis, ut omnium ſeniorum eadem eſſet in pueros autoritas, quæ patribus.

Diſciplina puerorum.

12 Furantur illic pueri etiam ex eſculẽtis quicquid poſſunt, diſcentes dextrè imponere uel dormientibus, uel indiligẽtius ſua ſeruãtibus. Deprehenſo pœna erat uapulare & eſurire. Datur enim illis cœna perquàm tenuis, quò dum ſuopte ingenio depellunt inopiam, cogantur audaces eſſe & callidi. Hoc erat quur cibi inopia premerentur: quin ob id etiam dabatur illis uictus exiguus, uti conſueſcerent nunquàm expleri ad ſatietatem uſque, ſed famem tolerare poſſent. Siquidem hac ratione exiſtimabant illos & ad bellum utiliores euaſuros, ſi ualerent, & poſt toleratam inediam perdurare in laboribus: quin & temperantiores uilibuſq; contentos fore, ſi longo tempore minimis impendijs degerent: Inſuper ſi citra obſonium aſſueſcerent uiuere, & quemuis cibum appoſitũ boni conſulere, exiſtimabant corpora fore tum ſalubriora, tum maiora: quòd ſubtracta cibi copia cõferret ad proceritatem, dum non depreſſa corpora tolluntur in altum potius quàm in latum, redduntur q; etiam pulchriora. Tenuis enim & gracilis corporum habitudo obſequitur artuum momento: obeſitas uero ex cibi copia collecta, propter

Furandi ars.

Non eſt ſtylus Plutarchi. Sentẽtia eſt apud Xenophontẽ.

pter grauitatem obſiſtit: Vt ea gens nihil dabat uoluptati deliutijs'ue,ſed in omnibus ſpectabat reip.cõmoda,longè lateq; diſſentiens à plurimorum ſententia,qui ſibi perſuadent, nihil eſſe utilius quàm pueros immodico cibo potuq; ſaginare: quum ea res non modò pigros reddat & laboribus inutiles, uerum etiã tum corpora reddat deformiora,tum ingenia craßiora.

13 Nec minor illis cura fuit de genere muſices,modulorum & cantionum,quàm de uictu,cultu, & cæteris quæ cõmemorauimus.Hæc autem talis erat,ut animi uim ac ſpiritus excitaret, & impetũ diuino afflatui ſimilẽ adq; res gerẽdas accõmodũ induceret,quum reliquis Græciæ ciuitatibus magis placeret muſica demulcẽs & ad uoluptatẽ mollitiemq; effœminans animos.Nã Plato magni referre putat,quo genere muſices utatur ciuitas.

Muſica uirilis

14 Quin & orationis genus ſimplex & inaffectatum,nihil habens molle ac delicatũ,nec in alijs uerſabatur argumẽtis, quàm uel in laudibus eorũ qui fortiter ac generoſè uitam exegiſſent, quiq; pro Sparta occubuiſſent,& ob id ab omnibus ut beati celebrabantur: uel in uituperandis his qui metu periculorũ nihil egregij geßiſſent,& qui ob ignauiam à morte cruciabilẽ,infelicemq; uitam uiuerent:uel in pollicitatione per gloriæ ſtudium accendente animos ad uirtutẽ, ad cuiuſq; ætatem accõmodatæ.

Chori tres.

Itaq; tres erant apud illos chori iuxta triplex ætatũ diſcrimen, quibus in feſtis ſimul conſtitutis, ſenũ chorus incipiẽs canebat:

Nos fuimus olim ſtrenui iuuenculi.

Secundus in quo erant uiri robuſtæ ætatis,ita reſpondebat:

At nos ſumus,ſi uis,facito periculum.

Porrò tertius qui erat puerorum,ita canebat:

Præſtantiores nos futuri olim ſumus.

15 Quin inſuper apud illos erant numeri, ad quos temperarẽt inceſſum cõcitandis animis ad fortitudinem,audaciam, mortiſq; cõtemptũ accõmodi,quibus utebãtur tũ in choris, tum ad tibiã tendẽtes in hoſtẽ:Siquidẽ Lycurgus rei bellicæ ſtudiũ cũ muſi-

Muſicæ genus.

ces ſta

ces ſtudio copulauit, quo nimirum nimius bellandi ardor modulatione temperatus conſonantiam aptumq; cõcentum haberet. Vnde mos erat, ut in bellis rex priuſquã iniret præliũ, muſis ſacrificaret, quò pugnãtes facinora ederẽt digna quæ ſcriptis, honeſtaq; memoria celebrarẽtur. Nec permittebãt, ut quiſquã aliquid de ueteri muſica mutaret, adeò ut Terpandrũ quum eſſet antiquiſsimus, & omniũ eius æui citharœdorũ præſtantiſsimus, egregiuſq; geſtorum heroicorũ celebrator, tamen Ephori mulctauerint, eiuſq; citharã arreptam paxillo affixerint, quòd unã tantum chordam in ea præter neceſsitatem intendiſſet, ob uocis uarietatem. Non enim probabãt modos niſi ſimpliciſsimos. Ac Timotheum certantẽ in Carneis (id feſtum erat in honorẽ Carni cuiuſdam uatis inſtitutum: Pauſanias autẽ indicat apud illos Apollinem dici Carnion) ex Ephoris quidam arrepto enſe interrogaret, ex utra citharæ parte incidi uellet chordas, quæ acceſſerant ultra ſeptem. Vt ubiq; gens illa frugalitatẽ colebat, luxum horrebat, metuens à maiorum inſtitutis recedere, quòd ex his fontibus naſci ſoleat omnis rerum publicarum pernicies.

Quin & ſepulchrorũ uniuerſam ſuperſtitionẽ ſuſtulit Lycurgus, permittens ut non ſolùm intra ciuitatẽ humarentur cadauera, uerum etiam ut monumenta templis uicina haberentur. 16 Submouit & funebres expiationes: nec cõceſsit, ut quicquã unà cum cadauere ſepeliretur. Nã aliæ nationes ſi quid fuiſſet uiuo chariſsimum, id mortuo addebant in ſepulchro, damnoſa ſimul ac ridicula ſuperſtitione, quaſi mortui ſentiãt aliquid: ſed in puniceo amictu, & oleæ folijs ex æquo poſitos omnes ſepeliri iuſſit. Vetuit etiam titulos & inſcriptiones addi monumẽtis, præterquàm eorum qui in bello cecidiſſent. Suſtulit autẽ & luctus & funebres nænias, quas reliquorum hominum uulgus incredibili ſumptu & apparatu, etiam per conductos ploratores celebrare conſueuit magna ſpecie dementiæ, quaſi manium ſit ullus ſenſus; aut ſi quid ſentiunt, iiſdem rebus delectentur, quas in uita

Superſtitio funerum.

uita non iudicio, ſed animi uitio dilexerunt.

17 *Peregrinari illis conceſſum non erat, ne morum peregrino-rum uitæq; incompoſitæ contagiũ attraherent. Quin & pere-grinos urbe exigebant, ne paulatim inũdantes mali cuiuſpiam ciuibus exiſterent magiſtri. Quiſquis autem ciuium nõ tuliſſet liberorum ſuorum iuxta patrios ritus inſtitutionẽ, iure ciuium priuabatur. Rurſus narrant quidam, quicũq; peregrinus Spar-tanæ ciuitatis inſtitutis ſuſtineret exerceri, eum ex Lycurgi ſen-tentia, admitti in eã ciuilitatis portionẽ, quæ fuerat à priſcis or-dinata. Cæterum uendere ius ciuitatis nulli phas erat. Perſpexe-rat uir ille prudentiſſimus, cõmercijs exterorum ac negotiato-rum, ciuitates quamuis bene inſtitutas corrũpi, quòd ad nequi-tiam omnes ſunt magis dociles, quàm ad uirtutẽ. Sed nulla mi-xtura pernicioſior, quàm quæ per imperij translationẽ prola-tionem'ue inuehitur. Sic influxu Græcarum nationum effœmi-nata eſt Roma. Sic barbarorum commercio tandem & Sparta ex ſanctiſſima facta eſt corruptiſſima. Sic aliarũ nationum ad-mixtu effœminata eſt Gallia, nonnihil etiam Germania.*

Peregrini mores.

18 *Vicinorum famulis perinde ut ſuis uti mos erat, ſi quando quis opus haberet. Itidem & canibus & equis, niſi forſitan his tum opus eſſet hero. Quin & ruri ſi qua re quis egeret, aper-tis foribus, & ablatis ab eo qui habebat ad uſum præſentẽ ac-cõmodis, obſignabat locum, unde abſtulerat, atq; abibat. Inter huiuſmodi mores, ubi locum inueniret inſatiabilis auaritia? Vbi rapacitas aliena pro ſuis uindicantium? Vbi ſupercilium è di-uitijs ſumptum? Vbi latronum immanitas ob aliquantulũ num-morum uiatorem ignotum & innocuum iugulantium? Dice-res hos germanè Chriſtianos, ſi pro Lycurgo Chriſtum nacti fuiſſent legum latorem.*

Cõmunitas.

19 *In bellis utebantur Puniceis tunicis, ſiue quòd hic color ui-debatur illis aliquid habere uirile: ſiue quòd ſanguineus coloris rubor plus terroris incuteret bellorum imperitis: ſiue ne proti-*

Callidè.

mus conſpicuum eſſet hoſtibus, ſi quis uulnus accepiſſet, ſed utiliter lateret, ob ueſtem ſanguini concolorem.

Si quando ſtratagemate, hoc eſt, callido conſilio ſuperaſſent 20
hoſtem, Marti bouem immolabant: ſin aperto prælio, gallū: hoc Conſilium
pacto conſueſcientes belli duces, ut non ſolùm fortes eſſent ad inbellis.
prælium, uerum etiam callidis conſilijs aduerſus hoſtem inſtructi. Præclarius enim exiſtimabant hoſtē ingenio citra ſanguinem deijcere, quàm pugna plerunq; utrinq; cruenta.

Cum deos comprecantur, hoc uotis addūt: ut poſsint iniuriā 21
pati: quòd neminē iudicarēt ad gerendum imperiū, aut alioqui Tolerantia.
magnas res obeundas idoneū, qui quauis iniuria cōmoueretur.

Summa comprecationis hæc erat, ut dij bonis adderēt hone- 22
ſta, præterea nihil. Non aliud petebant uirtutis præmium quàm Vota.
honeſtam famam, quum multo alia ſint aliarum gentium uota, non ſolùm multiloqua, uerum etiam inutilia, nonnunquam & turpia à dijs poſtulantum.

Venerem quā illi uocant μορφὼ, armatam colūt, quin omnes 23
etiam deos deasq; hac figura fingunt, ut lanceam teneant, hac imagine ſignificātes omnes eſſe bellica uirtute præditos. Quo-
niam nihil ducebant turpius ignauia, nihil bellica uirtute pul- Armati dij.
chrius, tali ſpecie proponebant deos ſuos, quales cupiebant eſſe ciues. At cæterorum Græcorum theologia faciebat deos ocioſos, & quietos, eoq; fingebant illos geſtu recumbentium. Porrò quū archetypum omnis honeſti petendum ſit à numine, periculoſum eſt reipub. tales facere deos, quales ſi quis imitetur, inutilis aut pernicioſus ſit reipub. futurus.

Iam & prouerbio celebratum eſt apud illos, admota manu 24
fortunam eſſe inuocandam: quo ſignificabant ſic eſſe inuocan- Induſtria.
dos deos, ut ſimul & manum apponamus, & noſtrā addamus operam, alioqui fruſtra inuocari. Verum eſt, numini acceptum ferri oportere, ſi quid in actionibus hominum proſpere cedit, ſed non fauet numen ocioſis ac pigris. Vult ſua munera ad nos

per

per noſtram uenire induſtriam, ne ſtultum uideatur, ſi faueat ipſius dona contemnentibus.

25 Pueris oſtendebant ſeruos, qui uino eſſent temulēti, quo magis abominarentur ebrietatem, uidentes quàm deforme ſpectaculum ſit homo immodico madens uino, quamq; dementi ſimilis. Imò eogebant helotes quamplurimum bibere, deinde ſaltationes ineptas ſaltare, & carmina quædam ridicula canere. Ita quod alij prolixo ſermone uix perſuadent, ſobrietatem eſſe rem honeſtiſſimam, ebrietate nihil eſſe homine indignius, illi cōpendio ponebant ob oculos, ſed in mancipijs, ad quorum mores degenerare ingenuis turpiſſimum eſt.

Temulētia.

26 Mos erat apud illos, non pulſare fores atriorum, ſed uoce foras euocare, ſi quid uellent. Adeò nihil clàm geri uolebant, ſed propalam omnia.

27 Strigilibus quibus ſudor abſtergeretur non ferreis ſed arundineis utebantur in balneis, ut minus operoſis, paruoq; parabilibus, nuſquam non memores frugalitatis ac parſimoniæ.

Parſimonia.

28 Comœdias & tragœdias nō audiebant, ut nec ſerio, nec ioco quicquā audirent repugnans legibus. Leges enim prohibent ſtupra, inceſtum & adulteria: prohibēt dolos, iniurias, furta cæteraq; flagitia: at in fabulis talia poëtæ dijs affingunt. Nec placuit illis quorundā excuſatio, fabulas ad uoluptatē fingi, non ad fidem ueri. Voluptas ea corrumpit imbecilliū animos. Hanc ob cauſam Archilochum poëtam quum ueniſſet in Lacedæmonē, eadem hora expulerunt, quòd intellexerant ab illo ſcriptum, ſatius eſſe abijcere arma, quàm mori. Carmen ſic habet:

Scuto aliquis gaudet Saiorum, quod bene pulchrum
 Deſerui nolens inter opaca rubi.
Ille quidem clypeus ualeat, quoniam mihi poſthac
 Illo haud deterior forſitan obueniet.

29 Virginibus ac pueris ſacra erant cōmunia, quo uel ſic puellæ ad maſculinum robur proficerent.

Scira

Sciraphidam mulctarunt Ephori, quòd à multis erat iniu= 30
ria affectus. Interpretabãtur enim illius ignauiam eſſe in cauſa, Lenitas præ=
quòd cõplures auderent eundem lædere. Nam qui ueterem im= ua.
pune fert iniuriam, inuitat nouã. Si qui primus læſerat delatus
dediſſet pœnas legibus, cæteri temperaſſent ab iniuria.

Scutiſtrum militem interemere, quòd ſcuto nonnihil purpu= 31
rei panni intertexuiſſet. Intantum horrebant exemplum pere= Seueritas.
grinæ luxuriæ, non ignari ex minimis initijs, inmedicabilem ui
tiorum colluuiem inundare, eoq́; tutiſſimũ eſſe iudicantes prin
cipijs obſtare. Ob id in primos autores ſeueriſſimè animaduer=
tebant. Plurimũ nocuit reip. quiſquis feneſtram uitijs aperuit. 32

Adoleſcentulum ex eorum numero, qui exercebantur, incre= Peregrini
puerunt, quòd uiam noſſet, quæ ducit in Pyleam: adeò ſtudebãt mores.
ſuos à peregrinationibus ac rerum exoticarum cognitione ſer
uare alienos, ne per occaſionem à patrijs inſtitutis degenera=
rent: præſertim quum Arcadia, cuius eſt Pylea, luxu, delitijsq́;
barbaricis eſſet corrupta.

Cteſiphontem eiecerũt, qui ſe profitebatur de re quauis to= 33
tum diem poſſe dicere, dicentes boni oratoris eſſe, ſermonem ha Loquacitas.
bere rebus parem. Nulla in re iuſtius putarunt adhibendam fru
galitatem, quàm in oratione, quam Heſiodus non aliter quàm
pretioſum theſaurum parciſſimè cenſet eſſe depromendam ad
uſum, non ad oſtentationem.

Pueri apud illos in ara Dianæ cui ab indeijcibili uirtute co= 34
gnomen orthia, flagellis ex more totũ diem cæduntur: itaq; fre= Pueritia du=
quenter durant ad mortẽ uſq; hilares ac læti, cõcertantes inter ra.
ſeſe de uictoria, quis ipſorũ diutiſſimè, fortiſſimeq́; toleret uer=
bera, uictor cum primis celebris habetur. Hoc certaminis genus
appellant διαμαστίγωσιν. *Renouatur autem quotannis. Huius*
conſuetudinis originẽ indicat Plutarchus in uita Ariſtidis. Cum
Pauſanias pauliſper ſemotus à ſtatione militũ rem diuinam fa=
ceret, Lydi aliquot incurſione facta, ſacrificiorum apparatum

 diripue

diripuerunt:quos ipſe cum comitibus ſuis,comprehenſos,quo-
piam inermes erant,loris cecidit.In huius facti memoriam fieri
cœptum eſt Spartæ,quod retulimus.Pauſanias in Laconicis di-
uerſam adfert huius conſuetudinis cauſam. Quum Limnates,
Cynoſurenſes,Meſoani,& Pitanenſes Dianæ ſacrificarent,in
diſsidium uenerũt,ex diſsidio ad pugnam,adeò ut multis cada-
ueribus ara compleretur.Reliquos peſtilentia cõſumpſit. Hinc
proditum eſt oraculum,aram Dianæ humano ſanguine expian
dam eſſe. Cum igitur immolarẽt,cuicũq; ſors obueniſſet,Lycur
gus eam mactationẽ uertit in flagellationẽ adoleſcentulorum.
Ita factum eſt,ut citra necem hominum ara ſanguine humano
expiaretur.Hoc exemplum ut imitari ſit ineptum,ita nobis ex-
probrat immodicam indulgentiam erga pueros,qui ſic in deli-
tijs eos educamus,ut ad ſtudiorum quoq; laborem ſint inutiles,
& omnis increpationis quamuis blandæ impatientes.

35 Hæc utcunq; æſtimẽtur, unũ tamen quiddam ad honeſtatem
ac beatitudinẽ conducẽs ciuibus ſuis præſtitiſſe uidetur Lycur
gus.Quid hoc? Affatim ocij,propterea quòd ſedentarias artes
in totum attingere phas non erat. Neq; prorſus opus erat ullo
opificio negotioſo operoſoq; ad quæſtum, poſteaquàm diuitijs
in totum tum admirationẽ,tum honorem ademerat. Sed Helo-
tes,hoc eſt,mancipia colebant,illis agros,fructumq; reddebãt à
maioribus præfinitũ.Sunt & hodie,qui hoc exemplũ imitẽtur,
per ſeruos aut conductitias operas, aut per eos quos ex liberis
ſeruos faciunt pleraq; faciẽtes,nõ ut ipſis interim uacet medi-
tari meliora,ſed ut ocium habeant bibendi,aut ludendi aleam.

Ocium liberale.

36 Erat autem deteſtabile, ſi quis alicui pluris locaſſet agrum,
quàm erat præſcriptum,quo ſimul & mancipia lucri gratia li
bentius inſeruirẽt,nec ciues plus ſolito quærerent.Quanto cõ-
ſilio ea gens omniũ uitiorum materiam in mancipia reijciebat,
ab ingenuis arcebat:contrà quàm reliquæ faciebant nationes,
quæ liberis luxus,libidinis,auaritiæ,temulẽtiæq; ſeminaria uin

dicant

dicant, ſeruos ad paupertatem & frugalitatem adigunt.

Interdictum erat illis nauticã exercere, ac naualibus uti pu= gnis, tametſi pòſt naualibus prælijs mare potiti rurſus abſtinue runt, quum perſpicerẽt ciuium mores corrumpi. Sed denuo ab hac ſententia mutati ſunt, quemadmodum in cæteris omnibus. 37

Pecunia peſtifera res.

Vbi pecuniæ ſunt in Lacedæmoniorum regionem cõuectæ, qui eas importarant, morte damnati ſunt. Siquidem Alcameni, ac Theopompo regibus hoc oraculum erat redditũ, Pecuniarum amor Spartam perdet. Nihilo ſecius tamen Lyſander deuictis Athenienſibus, magnam auri argentiq; uim inuexit, nec ſolùm pecunias receperũt, uerumetiã ipſi uiro honos eſt habitus. Pro= inde Sparta donec Lycurgi legibus uteretur, nec à iuſiurãdo recederet, ſexcentis annis in Græcia primas tenuit, & legum æquitate & gloria. Cæterũ quũ ab his paulatim defluerẽt, inun daretq; obiter diuitiarũ amor & auaritiæ malũ: nõ ſolũ ob hæc decreuit illorum potẽtia, uerumetiã quibus antea ſocijs & ami cis in bello fuerãt uſi, eos inimicos habere cœperũt. Porrò quũ ita ſe gererent, tamẽ poſt Philippi Macedonis in Cheronea ui= ctoriã, quanquàm Græci cæteri omnes illum imperatorẽ terra pariter ac mari declaraſſent, ac poſt hunc Alexandrum filium, euerſis Thebanis, ſoli Lacedæmonij tametſi ciuitatem haberent nullis cinctã muris, eſſentq; nõ modò perpauci propter aßidua bella, ſed multò quàm antea imbecilliores captu faciles eſſent facti, quoniam adhuc ſeruabant admodum exiguas quaſdã Ly= curgicarum legũ ſcintillas, non ſe præbuerunt belli ſocios, neq; cæteris Græcis, neq; pòſt Macedonicis regibus, neque in com= mune cum illis concilium uenerũt, neq; tributum pendere coa= cti ſunt: donec per omnia contẽptis Lycurgi legibus, à proprijs ciuibus tyrannide oppreßi ſunt, ita ut nihil iam reliquum eſſet patriæ inſtitutionis, ſed reliquorũ ſimiles effecti, & gloria, & libertate, quam prius obtinuerant, exuti ſunt, & in ſeruitutem traducti: ac nunc quemadmodum cæteri ſub Romanorũ uiuunt

Degeneratio.

i 2 imperio

imperio. Graue documentum uniuerſis, imperia uirtute parari, auaritia, luxu, delitijsq; uel perire uel uerti in tyrannidem.

APOPHTHEGMATA LACAENARVM.

1 *Archileonis Braſidæ mater, poſt obitum filij quum Amphipolitæ quidam ueniſſent Spartam, eamq; inuiſerent, percontata eſt num honeſte, & ut Spartano dignum erat, occubuiſſet: illis iuuenis uirtutem amplificantibus ac dicentibus eum in bellicis negocijs Lacedæmoniorum omnium eſſe præſtantiſſimum, reſpondit: O' hoſpes, honeſtus quidē ac ſtrenuus erat filius meus, ſed multos illo præſtantiores habet Lacedæmon.*

Habetur pa. 57. apo. 62.

2 *Gorgo Cleomenis regis filia, quum Ariſtagoras Mileſius Cleomenem ad bellum pro Ionibus aduerſus regem Perſarū ſuſcipiendum hortaretur, magnam pecuniarum uim pollicens, quātoq; magis ille recuſabat, tanto plus adderet promiſſæ ſummæ: Pater, inquit, corrumpet te hic peregrinulus, ni ocyus eum ædibus extruſeris. Vbi nunc ſunt, qui dicunt, auarum mulierum genus, quum Gorgo pro hortatrice patri fuerit dehortatrix?*

Pecunia contempta.

3 *Eidem quum pater aliquando mandaſſet, ut cuidam mercedis nomine daret frumentū, & elogium addidiſſet: docuit enim me uinum reddere ſuauius, Ergo, inquit, ó pater, & uini plus bibetur, & qui bibent, delicatiores, deterioresq; reddentur. Quis ſatis prædicet hanc puellam & ſene, & uiro ſeueriorem? Atqui ſolet hic ſexus maximè capi rebus ſuauibus.*

Simile habetur antea pagi. 53. apop. 43.

4 *Eadem quum uideret Ariſtagoram à quopiam è famulis calceari: Quid, inquit, pater? Hoſpes iſte manus non habet? Exiſtimabat non ferendas uiri delitias, qui in eo abutebatur famuli opera, quod ipſe ſuis manibus facere ſibi poterat. Et non pudet quoſdam quibus ueſtiendis, comendisq; uix decem famuli ſufficiunt? Opus eſt famulo qui uentrem exoneraturo ſoluat ligulas, qui fœnum aut lanam porrigat exterſuro, ac minimo*

Seuerè.

197

minus

minus qui abſtergat.

Cùm hoſpes quiſpiam molliter ueſtem prælongam duceret, 5 protruſit hominem, dicens: Non tu hinc abis, qui nec ea poßis, quæ ſunt fœminarum? Mulierum eſt lacinioſis & in humum defluentibus uti ueſtibus, quin & caudas admodum longas interdum trahunt, nec tamen grauantur onere, aut ſuccingunt. Seuerè.

Gyrtias quum Acrotatus, qui illi erat ex filia nepos, è quadam puerorum pugna multis acceptis plagis domum pro exanimi relatus eſſet, ploratibus cæteris familiaribus ac notis: Non tacebitis, inquit? Declarauit cuius eſſet ſanguinis. Addidit fortes non eſſe complorandos ſed ſanandos. 6 Fortiter.

Cùm illi è Creta nuntius eſſet allatus de morte Acrotati: Cùm ad hoſtes, inquit, proficiſceretur, non'ne futurum erat, ut aut ipſe moreretur, aut illos occideret? Iucundius autem eſt audire, quòd mortuus eſt, ut & ipſo, & ciuitate, & progenitoribus dignum erat, quàm ſi iners & imbellis per omne æuum uiueret. Solent auiæ tenerius & impotentius amare nepotes ſuos, quàm ipſæ matres. Et ubi nunc ſunt, quæ in morte liberorum confugiunt ad laqueum, quum Gyrtias nepotem & ſeminecem lugeri uetuerit, nec eundem flendum putarit, quòd fortiter pugnans interiſſet? 7 Fortiter. Prudenter.

Damatria quum accepiſſet filium ita ſe gerere in bello, ut tali matre uideretur indignus, domũ redeuntem interemit. Qua de re hoc fertur epigramma: 8

Tranſgreſſum leges mater Damatria natum, Fortiter.
Ipſa Lacæna necat, non Lacedæmonium.

Hoc facinus propius accedit ad barbaricam immanitatem, quàm ad fortitudinem. Vtile tamen exemplũ eſt, ad exprobrandam uulgò matrum nimiam in liberos indulgentiam, quæ ob hoc ipſum ſæpe impotentius amãt eos, quòd ſint nequitia corruptißimi.

Altera quædam Lacæna filium qui deſerto in acie loco fuge 9

 rat, ut

rat,ut patria indignum interemit dicens: Haud meum eſt hoc germen. in quem hoc extat epigramma:

Fortiter. Germen iners abeas ad tartara,teq; peroſus
Eurotas ceruis nec det aquam timidis.
Ignauus catulus,mala ſors,hinc uade ſub Orcum.
I Sparta indignus,quem nec ego peperi.

Alia quædam quum filium audiſſet fortiter in acie cecidiſſe,ait:

Plorentur timidi,mi infletus humabere nate,
Et matre hac uerè dignus es,& patria.

Habetur pa. 112. apo. 48. Hoc antè tributum eſt Tynnico,quod tamen Philelphus ſeparatim commemorat.

10 Animosè. Alia quædã ut audierat filiũ incolumẽ,ſed fugiſſe ab hoſtibus,ſcripſit illi: Malus rumor de te ſparſus eſt,aut hunc dilue, aut ne ſis.Præſtabilius iudicauit mori,q̃ cum ignominia uiuere.

11 Ruſticè. Alia rurſus quum filij qui è prælio fugerant,ad ipſam uenirent:Quò,inquit,itis,ignaua & fugitiua mancipia? & oſtenſo uentre: Num huc, inquit, denuo ſubituri,unde emerſiſtis? Hoc apophthegma Cynica dignum eſt.

12 Fortiter. Quædam filiũ ad ſe uenientẽ conſpicata,percontata eſt,quid ageret patria:is quũ reſpõdiſſet,periere omnes,laterem cõiecit in illum,occiditq;,dicens:Te igitur nobis miſere mali nunciũ? Vita putauit indignum,qui cum ſuis perire non ſuſtinuiſſet.

13 Animosè. Cuidam qui matri narraſſet, quàm generoſe frater occubuiſſet: Proinde an turpe eſt, inquit, tibi non contigiſſe illi eſſe comitem?

14 Fortiter. Quædã filios quos habebat quinq;,poſteaquam in bellũ emiſerat,ante ſuburbiũ ſtabat expectans quis eſſet belli exitus. Vt acceßit quiſpiam nuncians filios illius omnes occubuiſſe: Non iſthuc percontabar,inquit,ignauũ mancipium,ſed quid ageret patria.Is cùm reſpondiſſet,à patria ſtetiſſe uictoriam:Libenter igitur,inquit,accipio filiorum interitum.Egregia mulier priuatum in liberos affectũ,publicæ in patriã pietati poſthabuit.

Quædam ſepeliebat filiũ, ad eam quũ uilis anicula quædam 15
acceßiſſet,dicẽs:Heu fortunam ò mulier:illa ſubiecit: Per Gemi Fortiter.
nos,inquit,bonã equidẽ arbitror.Siquidẽ cuius gratia filiũ pe-
peri,uidelicet ut pro Sparta moreretur,id mihi cõtigit.Fortiſ-
ſima mulier aniculæ deplorationẽ uertit in gratulationẽ.Huius
meminit Marcus Tullius Tuſculanarũ quæſtionũ libro primo.

Quum mulier quædam Ionica de texto quodã ſuo, ut pre- 16
tioſo gloriaretur,Lacæna oſtenſis quatuor filijs,quos habebat Grauiter.
moribus compoſitißimis:Huiuſmodi,inquit,decet eſſe honeſtæ,
probæq; mulieris opera, deq; his tollere animos & gloriari.
Iones operoſis texturis uacant, quæ uaria picturarum habent
argumenta. At Spartana docuit nullum opus eſſe præclarius,
quàm ſi filios honeſtis moribus inſtituat.His enim melius orna-
ri patriam,quàm aulæis,aut ueſtibus Ionicis.

Alia quum accepiſſet,quòd filius peregrè agens, inhoneſtè 17
ſe gereret,ſcripſit illi, Malus rumor de te ſparſus eſt,hunc tol-
lito,aut ne eſtò.

Similiter quum Chij exules ueniſſent Spartam,multis nomi- 18
nibus incuſabant Pædaretum.Eos mater Teleutia ad ſe accer-
ſijt : ex his ubi cognouiſſet,quæ filio obijcerent,uidereturq; fi- Seuerè.
lius in culpa eſſe,ſcripſit illi in hunc modum:Mater Pædareto,
ut aut melius uiueret,aut illic maneret,deſperans ſe Spartæ eſſe
incolumem. Virago mortem minata eſt filio,ni mores corrige-
ret ſuos.

Altera filio iniuriarum poſtulato: Aut crimine, inquit,fili, 19
aut uita teipſum libera. Mater in filium ſeuerior,quàm iudex, Seuerè.
quæ extinctum malebat,quàm cum ignominia uiuum.

Alia filiũ claudum in aciẽ proficiſcentẽ deducẽs:Fili,inquit, 20
ſingulo quoq; gradu fac uirtutis memineris. Alijs claudicatio- Claudus.
nis uitiũ ſolet formidinem incutere:at hæc monuit,ut ex ipſo ui
tio ſumeret animos ad rẽ fortiter gerendam:ita cogitans:nihil
eſt in fuga præſidij claudo,aut uincẽdum eſt,aut moriendum.

21 *Alia quum illi filius rediſſet ex acie,atq; ex uulnere pedis ue-*
Fortiter. *hementer doleret:Si uirtutis,inquit,memineris ò fili,non ſolùm*
non dolebis,uerumetiam bono futurus es animo.At uulgus ma-
trum ſolet filiorũ dolorem ſuis querimonijs & lachrymis ex-
aſperare,hæc animauit ad doloris tolerantiam.

22 *Lacedæmonius quidã ſic in bello uulneratus,ut ingredi non*
poſſet,ſed quadrupedum more ambularet, quum ob id deriſus
Fortiter. *erubeſceret,à matre reprehenſus eſt his uerbis:Quantò præſta-*
bat fili de fortitudine gaudere, quàm de ſtulto riſu pudeſcere?
Simile narrat Cicero de matre Sp.Caluidij,uerba mulieris ſu-
mens ex apophthegmate quod paulò antè præceßit.

23 *Alia clypeum imponens filio ſic illum adhortata eſt:Fili,aut*
Fortiter. *hunc, aut ſuper hunc:* Laconica breuitate ſentiens ſic rem ge-
rendam in bello,aut ut uictor clypeum referret,aut mortuus in
eo domum reportaretur.

24 *Alia rurſus filio ad bellum proficiſcẽti clypeum imponens:*
Fortiter. Hunc,inquit,*tibi pater ſemper ſeruauit, proinde tu fac ſerues*
eundem,aut ne ſis.

25 *Alia filio dicẽti,quòd breuem haberet gladium:* Tu,inquit,
Argutè. *adde gradum:ſignificans nihil obfuturam gladij breuitatem,ſi*
propius ad hoſtem accederet.

26 *Alia quum audiſſet,quòd filius fortiter in prælio ſe gerens*
Fortiter. *occubuiſſet:*Nimirum,inquit,meus erat.*Non deplorauit mortẽ*
filij,ſed de uirtute ſibi gratulata eſt.Contrà quum de altero au
*diſſet,quòd ob timiditatem prælium detrectans ſaluus eſſet:*Ni-
mirum, inquit, non erat meus, ſentiens non eſſe habendos pro
liberis,qui à parentum inſtitutione degeneraſſent.

27 *Alia quum audiſſet filiũ in prælio cæſum:* Deponite illum,
Fortiter. *inquit, ut erat in ordine locatus, eiuſq; locum expleat frater.*
Tale robur animi, quàm in paucis reperias uiris. Non metuit
orbitatem,modò uita patriæ impenderetur.

28 *Alia quum in publica,ſolenniq; pompa audiſſet filium in*
prælio

prælio quidẽ tuliſſe uictoriã,ſed ex uulnerũ multitudine mori, coronã non depoſuit,ſed glorians comitibus dixit:Quãto pulchrius eſt amicæ,in acie uictorẽ occumbere,quàm in Olympijs parta uictoria uiuere. Quantum hæc uirago diſſenſit à cæteris Fortiter.
mortalibus,quibus perſuaſum erat,dijs proximũ eſſe in Olympijs ferre palmã,quũ ibi nõ ageretur certamen uirtutis,ſed artis & impẽdiorũ:tum nihil eſſe terribilius morte,neq; quicquã eſſe tanti,quod uitæ iactura ſit emẽdum? Hæc nullam exiſtimauit uictoriam ſpecioſiorem, quàm quæ patriæ quæreretur,nec ullam mortẽ optabiliorem,quàm quæ cum hac laude cõtigiſſet.

Quum quidã ſorori ſuæ narraret,quàm fortiter ipſius filius 29
in prælio occubuiſſet: Quãtũ,inqt illa,de filio cepi uoluptatis, Simile antea
tantum tuam doleo uicem,qui à tam honeſta ſocietate defeceris. pag.134. apoph.13.

Quidam Lacænam miſſo nuntio ſolicitauit,num aſſentiretur ut ipſi ſui faceret copiam.Cui illa reſpõdit:Quum eſſem puel- 30
la,parẽti obedire didici,idq; feci,mulier autem facta,uiro. Itaque ſi me inuitat ad honeſta,uiro meo primum rem aperiat. Pudicè.

Virgo quædam paupercula roganti,quam ſponſo dotem eſ- 31
ſet allatura:Pudicitiam,inquit,à maioribus traditam. Generosè Pudicè.
profeſſa eſt eam eſſe pulchre dotatam, quæ mores incorruptos adferret ad nuptias.

Lacæna rogata num ad uirum acceſſiſſet:Non,inquit,ſed il- 32
le ad me: Significans ſeſe non libidinis cauſa commercium ha- Pudicè.
bere cum uiro,ſed parentibus ac legibus obtemperantem. Turpiſsimum enim eſſe fœminæ,ſi uirum ad coitum ſolicitet.

Virgo quædam clanculum corrupta, fœtũ extinxit,tam in- 33
terim patiens dolorum,ut nullam ederet uocem,adeò ut parturiens & patrẽ,& alios qui aderant,falleret. Nam magnitudinem cruciatus turpitudo cum honeſtate coniuncta ſuperauit. Generoſi animi erat,quòd ignominiam pati non poſſet:factum Fortiter.
ipſum habebat turpitudinẽ,quam ut effugeret,nixus in quibus aliæ muliẽres ſolent miſeras uoces edere,ſilentio perpeſſa eſt.

34 *Alia quũ uenderetur,interrogata quid ſciret: Fidelis,inquit,*
Generoſè. *eſſe.Exiſtimabat fidem in famula quouis opificio eſſe melius.*
35 *Alia ſimiliter captiua quũ interrogaretur,q̃d ſciret: Probè,*
inquit,regere domum. Et hæc non uulgaris ars eſt in muliere.
36 *Quædam à licitatore interrogata num eſſet futura proba ſi*
Habetur an= *ipſam emeret:Etiam,inquit,ſi me non emeris.*
tè de uiro pa *Alia quũ in auctione præco rogaret illã,quid ſciret:Libera,*
gi.118 apop. *inquit,eſſe: ſignificans ſeſe captiuam quidem eſſe,cæterum ad*
36. 37 *illiberalia iuſſa non parituram. Itaq; quum emptor imperaſſet*
Simile habe= *quædam non conuenientia liberæ: Plorabis,inquit,qui tibi ipſi*
tur de uiro *talem inuideris poſſeſſionem,moxq; ſibi necem conſciuit.*
pag. 110 ap. *Ageſiſtrata quum Agidem filium exanimem iacentem uide=*
34. 38 *ret,exoſculata faciem dixit,nimia tua ò fili bonitas,nimia man*
ſuetudo & humanitas te ſimul & nos perdidit. Moliebatur e=
nim Agis facinus ſanè præclarũ,ſed inuidioſum:nimirũ ut dege
nerantes Lacedæmoniorũ mores ad priſcam illam ſeueritatem
reuocaret.Interim dum ſtudet offendere neminẽ,& gratificari
omnibus,ſemet ipſum in exitium coniecit.
39 *Eadem laqueo guttur inſerẽs: In hoc tantum,inquit,Spartæ*
Pietas in pa *utilis fui.Doluit generoſæ fœminæ,quòd filio non licuit de pa=*
triam. *tria,quemadmodum uoluit,bene mereri.*
40 *Cùm Thebani irrupiſſent in Laconicam & inter captiuos*
Seruorum *captiuasq; multos etiam abduxiſſent helotas, iuſſerunt illos*
turba. *Terpandri,Olcmanis,ac Spendonis Laconica carmina canere:*
illi recuſarunt, dicentes id nolle filias heriles: adeò plus apud
illos ualuit concaptiuarum puellarum autoritas,quàm iuſſa ui=
ctoris.Hinc probarunt quidam eſſe uerum,quod uulgò dicere=
tur:liberum Spartæ maximè liberum eſſe,cõtrà ſeruum maxi=
me ſeruum.Ita Plutarchus in uita Lycurgi.
41 *Theanò ueſtem induens caſu brachium nudauit:cuidam au=*
tem dicenti ò pulchrum brachium:At nõ publicum,inquit. Ad=
monens uni pulchrum eſſe, non cuiuis, & laudatoris illius in=

tempe

temperantiam notans, qui alieni corporis nimium curioſus ſpectator eſſet.

APOPHTHEGMATA CHILONIS LACONIS.

1 Non dubium eſt, quin Chilo Lacedæmonius, qui fertur unus de numero ſeptem Græciæ ſapientum, in apophthegmatis Laconicam indolem retulerit, quanquàm ſcriptorum, ut opinor, uitio, non habent eandem gratiam, quæ illi tribuuntur. Diogenes Laërtius hæc illi aſcribit: Fratri querenti, quòd Ephorus ipſe non crearetur, quum ille eſſet: Ego, inquit, iniuriam ferre noui, tu non: ſignificans neminem eſſe idoneũ magiſtratui, qui non poßit dißimulare multa præter æquum & bonum facta, iuxta illud, ἄρχων ἄκουε καὶ δικαίως κἀδίκως: id eſt, Princeps æqua & iniqua pariter audias. *Idem tribuitur alteri. Moderatè.*

2 Ab Aeſopo interrogatus, quid ageret Iupiter, reſpondit, Excelſa deprimit, depreſſa extollit: indicans arbitrio numinis res hominum ſurſum deorſum uolui, reuoluiq;. *Vicißitudo rerum.*

3 Interrogatus qua re docti præcellerent indoctos: Bona, inquit, ſpe. Doctos autem appellabat, honeſtis legibus ac moribus inſtitutos, & iuxta rectã inſtitutionẽ uitã agentes. Hi cæteris rebus pares hoc uno ſuperant improbos, quòd poſt hanc uitã ſperãt rectè factorum præmia. Nam Lacones exiſtimabant egregios uiros poſt obitum in uitam beatam translatos fieri diuos. *Virtutis præmia.*

4 Dicere ſolet, quòd Lydius lapis eſt auro, id aurum eſſe homini. Lapis enim index affrictu prodit quale ſit aurum, ipſum autem aurum arguit, quale ſit hominis ingenium, iuxta illud, Magiſtratus uirum arguit. *Aurũ index.*

5 Iam grandæuus dicebat ſe ſibi nullius facti conſciũ eſſe, cuius pœniteret, uno excepto, quòd quũ eſſet aſcitus arbiter, ut inter duos amicos finiret controuerſiam, nec quicquam uellet aduerſus leges facere, perſuaſit alteri amico, ut ad alios deferret arbitriũ. Hoc pacto & legẽ ſeruauit & amicũ. Hic ſcrupulus non- *Conſcientiæ puritas.*

nihil mouebat ſenis animũ, quòd perfectæ uirtutis fuiſſet, nullo metu à regula legum deflectere, nec illius amicitiam magnifacere, qui ob ſententiã ſecundum leges, non ſecundum ipſum datã, deſineret amicus eſſe. Quid illa ſanctius anima, qui per omnem uitam quæ illi longa contigit, hoc tantum criminis admiſit?

6 *Quidam quorum eſt A. Gellius, huic tribuunt & illud, Sic ama tanquam oſurus, ſic oderis tanquam amaturus. Hoc dicto admonuit nec ſimultates tam acriter exercendas, ut præcludatur omnis in gratiam reditus, nec amicis adeò fidendum, ut illis committas, quo ſi fiant inimici, poßint te perdere.*

Moderatè.

7 *Docebat neminem conuitijs laceſſendum: ne ſi dixerimus, quæ lubet, audiamus uicißim, quæ dolent. Habet enim & maledicendi morbus ſuam uoluptatem, ſed quæ plerunque malè audiendi ſummo dolore penſatur. Huc alluſit M. Tullius, Salluſtio comminans fore, ut ſi quam uoluptatem malè dicendo cepiſſet, eam malè audiendo perderet.*

Maledicẽtia

8 *Dicebat non committẽdum ut lingua præcurreret animum: admonens prius cogitandum quid loquaris, quàm lingua prorumpat in uerba. Neſcit enim uox miſſa reuerti. Cogitatio prior poteſt corrigi poſteriore meliore, ut habet prouerbium, uox non item.*

Lingua præceps.

9 *Damnum diebat turpi lucro præferendum. Nam illud ſemel dolere, hoc ſemper. Iactura rei facile ſarciri poteſt, fama contaminata uix unquam diluitur. Res amiſſa exiguo tempore dolet, ſceleris conſcientia ſemper cruciat animum. Itaque lucrum ſcelere partum, damnum eſt, non lucrum.*

Lucrum turpe.

10 *Non eſſe tentanda quæ fieri nõ poſſunt. Quædã honeſta ſunt ac magnifica, ſed magno reip. malo tentantur, ſi nequeas perficere. Atque hæc eſt præcipua pars boni conſultoris, diſpicere non ſolum, quid per ſe optimum ſit, ſed quid pro temporum ratione poßit obtineri.*

Ἀδύνατα.

11 *Rogatus, quid eſſet difficile: Arcanum, inquit, reticere. Tanta eſt lin*

Silentium.

eſt linguæ omnium maximè uolubilis incontinẽtia,quum alio-
qui nihil uideatur facilius quàm ſilere.

Idem præcipiebat,linguam quum aliàs ſemper, tum præci- 12
pue in conuiuio continendam,quòd illic cibus & potus inuitet *Loquacitas*
ad intemperãtiam.Porrò ubi plus eſt periculi, ibi maior eſt ad- *in conuiuio.*
hibenda cautio.

Nulli minandum eſſe,non ſolùm quòd id mulierum uideatur 13
eſſe potius quàm uirorum,uerũetiam quòd minitari ei,cui uelis *Minæ inuti*
nocere,eſt inimicum admonere,ut ſibi caueat, tibiq; ipſi lædendi *les.*
facultatem adimere. Amicis autem minari, parum eſt huma-
num.Rectè tamen minamur,quoties aliquem hoc remedio cor-
rectum eſſe cupimus,& hac pœna decreuimus eſſe contenti.

Promptius ad amicorum aduerſam fortunam,quàm ad res ſe 14
cundas accurrendum.Rebus proſperis aduolant quilibet,etiam *Amicus ue-*
minus amici:qui adſunt reflante fortuna,hi uerè ſunt amici. *rus.*

Vxorem humilem modico apparatu ducendam,ne pro con- 15
iuge dominam accerſas domum. Sat enim dotata uenit puella, *Vxor humi-*
quæ pudicitiã & honeſtos mores ſecũ adfert.Proinde hoc erat *lis.*
unum ex Laconicis inſtitutis,ut uirgines ſine dote nuptũ irẽt.

Vetabat de mortuis malè loqui, quòd ignauũ uideretur eos 16
inceſſere linguã,q̃ reſpõdere non poſſunt,ac turpe eſſet cũ um- *Mortuis par*
bris ac laruis luctari. Nam id eſt quodãmodo ſepultũ refodere. *cendum.*

Docebat honorem à iunioribus habendum ſenectuti, ut ipſi 17
facti ſenes ab alijs habeantur in precio.Ea res geminam habe- *Senectus ho*
bat utilitatem.Siquidem ut ſenum autoritas ac reuerentia tem- *noranda.*
perabat ætatem laſciuam à peccando:ita ſenes cauebãt,ne quid
committerent,quo iuuenibus uel ob ineptiam ludibrio poſſent
eſſe,uel ob turpitudinem pernicioſi: ſed inter omnes iuuenes,
omneſq; ſenes ea eſſet reuerẽtia,quæ inter parentes,ac liberos.

Admonebat ſecundis rebus elato non applaudendũ nec arri 18
dendum. Infelix felicitas eſt,quæ hominem reddit inſolentiorẽ, *Inſolentia.*
eoq; nõ plauſum meretur,ſed lachrymas.Grauiuſq; peccãt,qui
docent

docent inſolentiam, quàm qui utuntur. Sæpe populus clamat in auaritiam ac tyrannidem principũ, quum ipſe doceat illos hæc uitia. Quidam codex Græcus habebat ἀτυχοῦντι μὴ ἐπεγγελᾶν: id eſt, infelicem non eſſe irridendum, ſiue infelici non inſultandũ: id enim extremæ eſt inhumanitatis.

19 Docuit potentiæ adiungendam manſuetudinem, ut à ſuis nõ tam metum extorqueat, quàm impetret reuerentiam. Reuerentiæ comes eſt amor, metus odium. Amari autem non ſolùm honeſtius eſt, uerumetiam tutius.

Moderatè.

20 Admonebat ut ſuæ quiſq; domui bene præeſſet. Primã enim curam debemus familiaribus: nec idoneus uidetur adminiſtrandæ reipub. qui priuatam rectè gubernare neſcit. Domus enim nihil aliud eſt, quàm parua ciuitas.

21 Vincendam iram, quòd is affectus ſit cæteris potẽtior, quam ſuperare fortius eſt, quàm hoſtem armatum deijcere: nec minus exitij mortalibus ſit ab ira, quàm ab hoſte.

Ira.

22 Diuinationem non eſſe deteſtandam, quòd hanc deorum munus eſſe crederet, quæ ratione percipi poßit ab homine inſigni uirtute prædito. Nam ipſe prædixiſſe fertur, futurum, ut ex inſula Cythera ſummum malũ oriretur Lacedæmonijs, cuius ſitũ, naturamq; cum didiciſſet: Vtinã, inquit, hæc aut nunquã fuiſſet, aut ſimul ut nata fuit, ſubuerſa fuiſſet. Nam Demaratus Lacedæmone profugus Xerxi ſuaſit, ut in ea inſula claſſem haberet: ac planè Græciam ſubegiſſet Xerxes, ſi Demarati conſiliũ fuiſſet ſequutus. Pòſt Nicias ea potitus ſtatuit illic præſidium Athenienſium, & Lacedæmonios multis cladibus afflixit.

Diuinatio.

23 Fertur & hoc illius nomine, in uia non properãdum. Ex inceſſu colligitur animus, præceps arguit præcipitẽ, nimium lentus ignauum. Decet autem in publico compoſitis eſſe moribus. Fortaſſe deterruit à præcipiti conſilio.

Mores in publico.

24 Huic ſimilimum eſt, inter loquendum non eſſe mouendã manum. Id enim eſſe uecordium. Vnde & in Hebræorum prouer-

bijs

bijs eſt, Stultum digito loqui.

Monuit obtẽperandum legibus: hoc ad principes præcipuè pertinet, qui ſe credunt non teneri legibus. Nec aliunde magis florent reſp. quàm ſi legum uigeat autoritas. Nec ibi tyrannis oriri poteſt, ubi ex arbitrio priſcarum legum geruntur omnia. 25 *Legum autoritas.*

Dicebat adamandam eſſe quietem, quoties datur honeſtum ocium, iuxta illud, ἡσυχία καλόν. *Nihil enim uel tutius, uel iucundius. Nullum autem negotium periculoſius, quàm bellum.* 26 *Ocium.*

Quin & illud huic aſcribitur, Caue tibiipſi. Fortaſſe legendum, caue teipſum, ſiue à teipſo, ſiue obſerua teipſum: Nã Græcè eſt, φυλάττειν ἑαυτόν *: ut admoneat ſibi quenq; debere ſuſpectum eſſe. Omnes ſibi cauent ab alijs, at frequenter nemo magis hoſtis eſt homini, quàm homo ſibi, dum libidinẽ, dum irã, dum ambitionem, aliaſq; cupiditates adhibet in conſilium. Demiror autem quem autorem ſequutus Auſonius hæc illi aſcribat.* 27 *Cautio ſui.*

Ita moderandam uitam, ut nec inferioribus ſis terrori, nec ſuperioribus deſpectui. Metui à ſubditis tyrannicũ eſt: negligentiæ uerò eſt, ſic agere, ut à maioribus cõtẽnaris. Hoc & ad ætatem referri poteſt. Sic tẽperãdi mores, ut à iunioribus ameris potius, q̃ timearis, à maioribus nõ cõtemnaris. Immodica ſeueritas parit terrorẽ: ſomnolentia, uinolẽtia, incogitantia, ſimiliaq; uitia gignunt cõtemptũ. Poteſt & ad fortunam accõmodari, quæ ſi ſit uehemẽter ampla, parat, qui metuant citius, q̃ qui ament, aut uereantur: ſin humilior, patet contemptui. Mediocritas igitur hic quoq; eſt optima. Auſonij carmen ſic habet: 28 *Amari ſine contemptu.*

Nolo minor me timeat, deſpiciatq; maior.

Prætereà ſic eſſe contemnendam mortẽ, ut nihilo ſecius curam habeas incolumitatis. Non enim eſt fortitudinis, ſed amentiæ, ſemet temere in uitæ diſcrimen conijcere: ſed quoties aut ineuitabilis neceſſitas urget, aut grauis honeſtaq; cauſa ſuadet, mortem contemnere fortis animi eſt. In morbo non eſt metuenda mors, ſed interim adhibenda curatio mediocris. In bello ſu- 29 *Mors quatenus contemnenda.*

mendus

mendus eſt animus ad mortem paratus, ſed interim fortiter pugnandum pro uictoria. Auſonij carmen ſic legendum arbitror:

Viue memor mortis, uti ſis memor & ſalutis.

Poteſt autem & hic accipi ſenſus, Hactenus memineris te moriturum, ut abſtineas à uitijs, curisq; ſuperuacaneis: ſed interim perinde quaſi diu uicturus ſis, ea cures, quæ ad honeſtam, beatamq; uitam pertinent. Multos mortis conſideratio deterret ab honeſtis actionibus, contrà mortis obliuio multos inuitat ad licentius peccandum. Poteſt & ſic intelligi, Ne ſic metuas mortem, ut uiuas anxius ac triſtis, ſed uitæ ſpes mortis horrorē temperet. Hunc ſenſum indicat carmen quod ſequitur:

Triſtia cuncta exuperans aut animo, aut amico.

Hæc uita præterquàm quòd multis miſerijs expoſita eſt, nihil habet triſtius, quàm quòd mortem habet certiſſimam, diem mortis incertiſſimum. Sed omnia ſuperanda ſunt, aut animi fortitudine, aut amicorū alloquijs. Nullum enim in dolore remedium præſentius, quàm curas, æſtusq; animi in amicorū ſinum effundere, quorum & conſolatio, & cōmunis dolor maximam mali partem tollit.

Amicus conſolator.

30 Beneficij dati obliuiſci decet, accepti meminiſſe. Vulgus hominum contrà facit. Si quid cui beneficerunt, & ſine fine prædicant, & ſine modo exaggerant: ſi quid in ipſos collocatum fuerit officij, mox aut obliuiſcuntur, aut diſſimulant, aut eleuāt. Carmen Auſonij ſic habet:

Gratitudo.

Tu bene ſi quid facias, non meminiſſe fas eſt.

31 Eidem hanc tribuit ſentētiam, optabilem eſſe ſenectutem iuuenilem, moleſtam eſſe iuuentutem ſenilem. Maxima malorum pars ob quæ male audit ſenectus, à uitijs hominum proficiſcitur. Habet autem ex ſeſe nōnulla commoda, plurimarum rerum uſum ac memoriam, conſulendi facultatem, reuerentiā & autoritatem: hæc ſi adſint cōmoda, abſintq; incommoda, ea ſenectus optabilior eſt multorum iuuentute, uitijs & inertia marcente.

Senectus iuuenilis.

Videas autem in nonnullis iuuenibus ſenilem imbecillitatem,ſenilem ſomnolentiam, ſenilem ignauiam, ſenilem moroſitatem: horum iuuentus peior eſt ſenectute. Nam cùm ſenecta careant, ſenio tamen abundant. Auſoniani uerſus ſic habent:

Grata ſenectus homini,quæ parilis iuuentæ.
Illa iuuentus grauior,quæ ſimilis ſenectæ.

Plinius & illud oraculi uice celebratum aſcribit Chiloni, 32
ἐγγύα,πάρα δ᾽ ἄτη, *ſponde, ſed noxa præſtò eſt.*

Aulus Gellius Noctium Atticarum lib.1. cap. 3. aſcribit illi, 33
quod dicam,idq; autore Plutarcho in libro de anima: quendam prædicantem, ſibi nullum eſſe inimicum,rogauit, an illum etiã haberet amicum: ſentiens amicitias & inimicitias inuicem ſeſe conſequi,nec fieri poſſe, quin qui multos habet amicos, complures habeat & inimicos. Sit hic huius conuiuij ſecundus miſſus, ſi uidetur, cui ſubijciemus philoſophos, non omnes,ne nullus ſit finis, ſed aliquot eximios,ut uarietas excludat lectionis tædiũ. Quòd ſi quem huius patinæ maior auiditas tenet, huic Diogenes Laërtius facile ſtomachum explebit,ſi modò non habeat nimis faſtidioſum.

Amicitia iũcta inimicitiæ.

k LIBER

LIBER TERTIVS.

SOCRATICA.

AD Laconicam indolem mihi proximè uidetur accedere Socrates, non tantum integritate morum, decretis ac dictorum ſale, uerumetiam tolerantia, ut dicas patria quidem Atheniēſem, ingenio uerò Spartanum, niſi quòd Laconicā breuiloquentiam non affectauit, magis ſtudens uirtutem perſuadere, quàm præcipere. Ad id potiſsimū utebatur ſimilibus, et inductionibus, quas Græci uocant ἐπαγωγὰς, cui generi non conuenit illa Laconica breuitas. Vt autem hac parte uincitur à Lacedæmonijs, ita ſanctitate dictorum ſuperat illos, quorum aliquot recenſere non ab re fuerit.

1 Dicebat, deos omniū optimos ac felicißimos, ad horū ſimilitudinē quo q́ſq; ꝓpius accederet, hoc & meliorē eſſe et beatiorē. Si corrigas unius uocis numerū, nihil dici poteſt Chriſtianius.

Deus imitandus.

2 A' dijs nihil petendum, niſi bona ſimpliciter, quum uulgus petat bene dotatam uxorem, opes, honores, regnum, longam uitam, quaſi præſcribentes numini quid oporteat facere. At deus optimè nouit, quid nobis bonum ſit, quid non.

Vota qualia.

3 Sacrificia uolebat quàm minimis impendijs conſtare, quòd dij, ut non egent rebus hominum, ita magis ſpectant affectus immolantium, quàm diuitias. Alioqui quū improbißimi quiq; maximè abundent diuitijs, actum eſſet de rebus humanis, ſi malorum potius, quàm bonorum uictimis delectarentur. Eoq; uerſum hunc magnopere probare conſueuit, κὰδ δύναμιν δ' ἔρδειν ἱέρ' ἀθανάτοισι θεοῖσι. Hoc dictum & ad nos Chriſtianos pertinet, qui immodicis impēdijs ornamus templa, peragimus ſacra, & parentalia, gratius facturi Deo, ſi quod ultra frugalē mūdiciem

Sacrificia minimi ſumptus.

ciem ſupereſt, fratribus egenis erogaremus. Eandem frugalitatem adhibendam docuit in excipiendis hoſpitibus, eodem utens uerſiculo: καδδύναμιν δ' ἔρδειν.

4 *Quum admoneretur ab amico, quòd accepturus hoſpites, admodum tenuem feciſſet apparatum: Si boni ſunt, inquit, ſatis erit: ſin minus, plus ſatis.* Argutè.

5 *Docuit abſtinendũ à cibis, qui nõ eſurientẽ incitarẽt ad edendum: & à potu, qui non ſitientẽ inuitaret ad bibendũ. His enim rebus non eſt utendum, niſi quatenus corporis neceßitas exigit.* Frugalitas.

6 *Dicebat optimũ cõdimentũ eſſe famẽ, quòd & optimè edulcaret omnia, & nullius eſſet impẽdij. Unde ipſe ſemper iucũdè edebat, ac bibebat, quia neutrũ faciebat, niſi eſuriens ac ſitiens.* Frugalitas.

7 *Quin & ad famem ac ſitim tolerandã exercuerat ſeſe: poſt ſudorẽ enim è palæſtra collectũ, quum alij potũ uehemẽter appetunt, nunq̃ bibebat de primo cratere: rogatus, quam ob rem id faceret: Ne cõſueſcã, inquit, obſequi affectibus. Interdũ enim licet ſitias, noxiũ eſt bibere. Hic quũ ratio ſuadet abſtinentiam, affectus hortatur, ut bibas, magis obtemperandum eſt rationi.* Affectus cohibiti.

8 *Dicebat, eos qui ſe ad continentiam ac frugalitatẽ exercuiſſent, & longè plus habere uoluptatis, ac minus dolorum, quàm qui ſumma cura undiq; pararẽt oblectamenta: quòd uoluptates intemperantium, præter animi ſibi male cõſcij cruciatum, præter infamiam ac paupertatem, frequenter ipſi etiã corpori plus adferant moleſtiæ, quàm delectationis. Contrà quæ ſunt optima, eadem fiunt iucundißima, ſi quis aſſuerit.* Voluptas ex uirtute.

9 *Aiebat eſſe turpe, ſi quis ſua ſponte ſeruiẽs uoluptatibus, talem ſe faceret, quales nemo domi ſuæ uellet habere ſeruos. Talibus autẽ nullam ſalutis ſpem reliquam eſſe, niſi ſi pro eis deos comprecarentur alij, ut bonos dominos nanciſci poſſent, quando prorſus decretum erat ſeruire. Exiſtimabat autẽ nullos fœdiorem, miſerioremq; ſeruire ſeruitutem, quàm qui & animo & corpore ſeruirent uoluptatibus.* Seruire uoluptatibus.

Prodeſſe pluribus.

10 Interrogatus quam ob rem ipſe non adminiſtraret rempub. quum adminiſtrandi rationem optime ſciret: reſpõdit, eum utiliorem eſſe ciuitati, qui multos efficeret idoneos gubernandæ reip. quàm qui ipſe rectè gubernaret. Idem mihi reſpondit Nicolaus Leonicenus Ferrariæ, demiranti quur artem medicandi, quam profitebatur, ipſe non exerceret: Plus, inquit, ago docẽs omnes medicos. Nec diſsimile mihi reſpondit unicus ſtudiorum meorum Mecœnas Gulielmus archiepiſcopus Cantuarienſis ſacerdotium improbè recuſanti, dicẽtiq;, Qua fronte fruar illorum pecunijs, quibus ut linguæ ignarus nec cõcionari poſſum, nec monendo, nec conſolando adeſſe, nec ullum boni paſtoris officium præſtare? Quaſi, inquit, non plus efficias, qui libris doces paſtores omnes, quàm ſi uni ruſticanæ plebeculæ inſeruias. Faſſus ſum amicè dictum, mihi tamen non perſuaſit.

Fama quomodo paranda.

11 Rogatus quo pacto, quis poſſet honeſtam aſſequi famam: Si talis, inquit, eſſe ſtudeas, qualis haberi uelis. Veluti ſi quis bonus tibicen haberi cupiat, ea præſtet oportet, quæ à probatis tibicinibus fieri uiderit. Quẽadmodum qui medendi eſt imperitus, nõ ideo medicus eſt, quòd pro medico aſcitus eſt, & uulgò medicus appellatur: ita nõ ſtatim princeps eſt, aut magiſtratus, qui populi ſuffragijs declaratus ſit, niſi ſciat artẽ gubernandæ ciuitatis.

Ars gubernandi.

12 Dicebat, uehementer abſurdum eſſe, quum artes ſedentarias nemo profiteatur abſque dedecore, qui eas non didicerit, neq; quiſquam ſcriniũ faciundum locet ei, qui rudis ſit eius opificij: ad publicos magiſtratus admitti, qui nunquàm dederunt operã diſciplinis, ſine quibus nemo poteſt rectè magiſtratum gerere: cumq; nemo non deteſtaturus ſit eum, qui clauo aſsideret ignarus artis nauticæ, multò magis deteſtandos, qui remp. capeſſerẽt ignari politicæ philoſophiæ. Neq; eum putabat appellandum impoſtorem, qui à perſuaſo quopiam pecuniã aut uaſculũ acciperet, quod non poſſet reddere: ſed illos magis impoſtores habendos dicebat, qui dolo perſuaderent ſe idoneos gubernandæ reipub.

reipub.quum ſint homines nihili. Hoc dictum multò magis ad principes, magiſtratus, & epiſcopos Chriſtianos pertinet, q̃ ad ethnicos.

13 Dicere ſolitus eſt,nullam eſſe poſſeſsionem pretioſiorem uero,bonoq; amico,nec aliunde plus fructus aut uoluptatis capi. Itaq; præpoſtere facere multos, qui pecuniæ diſpendium grauius ferunt,quàm amici iacturam,quiq; ſe beneficiũ perdidiſſe clamant gratis collocatum, quum eo ſibi conciliarint amicum quouis lucro potiorem.

Amicus ſyncerus.

14 Vt illis cõmittimus ſtatuas faciẽdas,à quibus uidemus aliquot ſtatuas eleganter factas:ita nõ ſunt admittendi in amicitiã, niſi quos cognouerimus erga alios præſtitiſſe fidos et utiles amicos.

E factis iudicium.

15 Quendam acrius caſtigantem ſeruum percontabatur,quamobrem ita ſæuiret: Quoniam,inquit,quum ſit obſoniorum uoraciſsimus,tamen ignauiſsimus eſt,quumq; ſit auidiſsimus,tamen deſidioſiſsimus eſt.Tum Socrates: Nunquam'ne,inquit,cõſideraſti,uter ueſtrum pluribus egeat uerberibus,tu'ne an famulus? Vtinã ſibi quiſq; dicat,quòd illi Socrates, quoties hoc in alijs reprehendit,punitq́; idem,quod ſibi ignoſcit:aut ſi non idem, crebro deterius.

Punire in alijs, qđ ipſi cõmittimus.

16 Cuidam cupiẽti quidem ire ad Olympia,ſed itineris labore deterrito:Quum,inquit,domi ſæpenumero totum prope diem ambules,ante prandium,rurſus ante cœnam:ſi domeſticas ambulationes proferas ad quinq;,ſex'ue dies,facile p̃uenies Olympiam. Docuit uir ingenioſus id quod terret in adeundis laboribus,imaginationẽ eſſe potius,quàm ipſum laborẽ.Si quid honeſtæ rei gratia,periculi,diſpendij,aut laboris ſuſcipiẽdum eſt, excuſamus,detrectamus,horremus, quum frequẽter ultro in rebus nihili,non enim dicam turpibus,plus impendamus. Ita quidam inuitati ad ſtudia literarum, excuſant ualetudinem, inſomniam,impendia librorum,quum interim totam noctem ludant aleam,potatione contrahant febrim,podagram,hydropem,&

Spontanei labores.

k 3 lippi

lippitudinem, ſcortatione paralyſim, aut ſcabiem nouam, quam Gallicam appellant.

17 Quendam conquerentem ſe defatigatū longo itinere rogauit, num puer ipſum potuerit conſequi. Ait. Rogauit uacuus'ne an aliquid ferens oneris: Portauit, inquit, nonnihil ſarcinarum. Quid, inquit, queritur'ne ille ſe defeſſum? Quū negaret: An nō pudet, inquit, te mollicici, qui uacuus ambulans defeſſus fueris, quum ille geſtans ſarcinam non queratur ſe fatigatum? Oſtendebat Socrates ſeruum in hoc feliciorē domino, quòd ad labores exercitatior minus ſentiret moleſtiæ.

Seruus domino melior.

18 Admonere ſolet, quòd apud alios diceretur edere, aut cōuiuari, apud Athenienſes dici εὐωχεῖσθαι. qua uoce dicebat nos admoneri, eo temperamento ſumendum cibum, ut nec corpus, nec animus oneretur, huc opinor alludens, quòd ὀχεῖσθαι ſonet uehi, unde ὄχημα uehiculum, quanquàm ὀχὴ dicatur & cibus, eóque additum εὖ, ne ſarcina iuſto grauior imponeretur corpori.

Sobrietas in edulijs.

19 Dicebat, optime natis, ingenuisq; potiſſimum adhibēdam rectam inſtitutionem. Idem enim in his uſu uenire, quod in equis, in queis, qui feroces ſunt ac generoſæ indolis, ſi ſtatim à primis annis rectè inſtituantur, egregij & ad omnem uſum accommodi euadunt: ſin minus, efferati, intractabiles & ad nihil utiles. Eoq; fit, ut feliciſſima quæq; ingenia corrumpātur inſcitia inſtituentium, qui mox equos uertunt in aſinos, quòd erectis ac liberis animis imperare neſciant.

20 Dictitabat illum impudēter facere, qui, quum boues efficeret pauciores, poſtularet tamen haberi bonus bubulcus: ſed multò abſurdius eſſe, ſi quis haberi uelit bonus reip. gubernator, quum ciuium numerum imminuat. Hoc dictum torſit in Critiam & Chariclem, qui multos ciuium trucidarant. Nec illos id latuit: Critias enim illi minatus eſt, ni ſileret, fore ut ipſe quoq; faceret boues pauciores: & quod minatus eſt uerbo, re præſtitit. Nam huius opera Socrates perijt.

Indoles erecta.

E priſcis

E priſcis autoribus ſelegerat uerſiculos aliquot, quos pro= 21
uerbiorū uice frequēter uſurpabat, quorum eſt ille Hæſiodius:
Ἔργον δ᾽ οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργείη δέ τ᾽ ὄνειδος. Id eſt,
Non probrum eſt operari, aſt eſt ceſſatio probrum. Otiū turpe.
Quo dehortabatur iuuenes, non ſolùm ab otio, uerumetiam ab
actionibus infrugiferis. Siquidem eos appellabat otioſos, qui
alea, compotationibus & ſcortis ætatem abſumerent.

Item illud Homeri, ut indicat Gellius, ac Laërtius: 22
Ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ᾽ ἀγαθόν τε τέτυκται. Id eſt,
Aedibus in noſtris quæ praua aut recta gerantur. Curioſitas.
Eo non ſolùm reuocauit auditorem à curioſitate rerum aliena=
rum, uerumetiam à diſciplinis non neceſſarijs, uelut ab exacta
cognitione aſtrologiæ, aut geometriæ, aut cauſarum naturaliū,
aut rerum ultramundanarum, ad cognitionem ethices, cuius ſci
entia præſtat, ut nobis ipſi noti ſimus, utq́; rem domeſticam aut
publicam utiliter adminiſtremus.

Eòdem ſpectat & illud, quod illi aſcribitur, & in primis ce= 23
lebratur, Quæ ſupra nos, nihil ad nos. Sic enim reſpondere ſo= Curioſitas.
let admirātibus, quòd de moribus ſemper, de aſtris, deq́; meteo=
rologis nunquàm diſputaret.

Quum in uia quidam illi per laſciuiam calcem impegiſſet, 24
admirantibus, quòd id pateretur: Quid facerem, inquit? Illis Patienter.
hortantibus, ut uocaret hominem in ius: Ridiculum, inquit, ſi
quis aſinus me calce percuſſiſſet, diceretis mihi, uoca illum in
ius? Nibil putabat intereſſe inter aſinum & hominem brutum,
nullaq́; uirtute præditum: ac uehementer abſurdum uideri, non
pati ab homine, quod ab animante bruto paſſurus ſis.

Quidam ab eo ſalutatus non reſalutauit, nec id moleſtè tulit 25
Socrates: amicis autem admirantibus, & ob hominis inciuilitatē Moderatè.
indignantibus dixit, Si quis nos præteriret, peius affectus cor=
pore, quàm nos ſumus, nequaquam illi ſuccenſeremus: quur igi
tur illi ſuccenſeā, qui peius affectus eſt animo, quàm nos ſumus?

26 Euripides obtulit Socrati librum ab Heraclito cōſcriptum, Salsè. eo lecto, rogauit, quid illi uideretur: Per Iouem, inquit, quæ intellexi, mihi præclara uidentur, qualia puto & ea, quæ non intellexi, ſed opus eſt Delio quopiam natatore. Notauit perquàm ſalſe affectatam eius ſcriptoris obſcuritatē, unde & σκοτεινοῦ cognomē inditum eſt. De Delio natatore diximus in Chiliadibus.

27 Quum Alcibiades illi ſpatioſam aream offerret dono, in qua Munus inutile. ſibi domum ædificaret: Quid, inquit, ſi mihi calceis opus eſſet, num corium dares, unde mihi calceos conficerem? Et ſi dares, an non ipſe ridiculus eſſem, ſi acciperem? Hac ſimilitudine munus inutile recuſauit.

28 Per forum obambulans cùm aſpiceret mercium copiam, quæ Frugalitas. illic uēdebātur, ita ſecū loqui cōſueuit, Quàm multis rebus ego non egeo. Aſt alij cruciantur animo ita cogitantes, quàm multa mihi deſunt. Socrates ſibi gratulabatur, quòd iuxta naturam uiuens, ac paucis aſſuetus, aurum, purpurā, gemmas, ebur, aulæa, reliquasq; diuitum delitias, nec cuperet, nec egeret, quas dicere ſolet magis neceſſarias agēdis tragœdijs, quàm ad uſum uitæ. In hanc ſentētiā uſurpabat uerſus Iābicos poëtæ neſcio cuius:

Τάδ᾽ ἀργυρώματ᾽ ἐσὶν, ἥτε πορφύρα
Εἰς τοὺς τραγῳδοὺς χρήσιμ᾽ οὐκ εἰς τὸν βίον. Id eſt,
Argentea iſthæc uaſa ſimul ac purpura
Tragœdiarum accommoda hiſtrionibus
Sunt, ad beatam conferunt uitam nihil.

29 Dicere ſolitus eſt, eū eſſe dijs ſimillimū, qui quàm pauciſſimis Frugalitas. egeret, quū dij omnino nullius egeāt rei. At uulgus diuites dijs proximos exiſtimāt, quorum delitijs nihil ſatis eſt. De his enim dictū eſt in comœdia Terētiana: q̄ uos facilimè agitis. Hoc autem Homerus dijs tribuit, quos appellat ῥεῖα ζώοντας, id eſt, facilimè uiuentes: facilimè autē uiuit, qui pauciſſimis contentus eſt.

30 Dicebat, qui ſuauiter ederet panem, huic non eſſe opus obſo Frugalitas. nio, & qui ſuauiter biberet quemlibet potum, hunc non deſiderare

derare poculum præter id quod adeſt. Fames enim & ſitis o=
ptimè condit omnia.

Dicebat,cuiuis eſſe promptum,ſi quid rerum inſignium ha= 31
beret,proloqui,quum difficilimum eſſet nominare, quos poßi=
deret amicos,quum hac poſſeßione nulla ſit charior. Hoc dicto
taxabat præpoſterum uulgi de rebus iudicium, qui hoc negli=
gentißimè haberet,quod omnium plurimi faciendum erat. Di=
tior ſibi uidetur,cui pecuniæ nonnihil obtigit,& damnum de= Amicus ſyn=
plorat,cui perijt:at qui ſibi parauit bonum amicum,non uide= cerus.
tur ſibi factus beatior,nec iacturam deflet,qui perdidit.

Euclidi contentioſarum argutationum admodum ſtudioſo: 32
Sophiſtis, inquit,ô Euclides uti poteris, hominibus non pote= Senſus com=
ris:Indicans Sophiſticen inutilem ad publicas functiones, quas munis.
qui affectat,eum non oportet gryphis & inanibus argutijs lu
dere, ſed hominum moribus ſemet accommodare.

Scientiam dicebat unicum eſſe bonum, contrà unicum ma= 33
lum ignorantiam:quod quicunq; committũt rem iniuſtam, hoc
peccant,quòd ignorant quid cuiq; ſit tribuendum: & qui for=
tes ſunt,non alia re fortes ſunt,niſi quòd ſciunt ea expetenda,
quæ uulgus exiſtimat horrenda:& qui intemperãtes ſunt,hoc
errant, quòd ea putant ſuauia aut decôra, quæ minimè ſunt.
Summum igitur bonum eſſe dicebat,ſcientiam rerum expeten=
darum ac refugiendarum.

Cuidam dicenti, Antiſthenem philoſophum matre Threicia 34
prognatum eſſe,uelut hoc probrum impingenti uiro,quòd hy=
brida eſſet,patre quidem Athenienſi,ſed matre barbara:Quid,
inquit,an tu putas uirum adeò præclarum ex utroque parente Facetè.
Athenienſi naſci potuiſſe? Notans corruptißimos Athenien=
ſium mores,ut citius è Thrace,Scytha'ue naſci poſſet uir pro=
bus,quàm ex Athenienſi: & hoc quod habebat probitatis An=
tiſthenes,matri tribuendum putauit.

Dicebat ocium poſſeßionum omnium optimam.Ociũ autem 35

Ocium ho neſtum. ſenſit non ignauiam,ſed à tumultuoſis negotijs,& à cupiditatibus animi tranquillitatem uitiantibus eſſe quietum.

36 Illud omnium maximè celebratur,quòd dicebat, ſe nihil ſcire,niſi hoc unum,quòd nihil ſciret: inquirebat enim de ſingulis,tanquam ambigens,non quòd reuera nihil haberet certò cognitum: ſed hac ironia & ſuam declarabat modeſtiam, & aliorum redarguebat arrogantiam, qui ſe profitebantur nihil neſcire, quum re uera nihil ſcirent. Sophiſtæ quidam publicè profitebantur ſeſe ex tempore reſponſuros ad omnem propoſitam materiam. Horum arrogantem inſcitiā ſæpenumero confutabat Socrates. Atq; ob hoc ipſum,ut ipſe quidem interpretatur,ab Apolline iudicatus eſt ſapiens, quòd quamuis omnium rerum ignorantiam cum cæteris haberet communem,eo nomine tamē illos ſuperaret,quòd ſuam inſcitiam agnoſceret, quum illi hoc quoq; neſcirent, ſe nihil ſcire. — *Modeſtè.*

37 Laërtius & hoc illi tribuit,Cœpiſſe,dimidium facti eſſe. Dicebat enim dimidium operis peractum ei,qui iam eſſet aggreſſus. Sunt enim qui contando ac deliberando uitam omnem abſumant.Eſt autem hemiſtichiū Heſiodium. Ἀρχὴ ἥμισυ παντός. — *Contatio mala.*

38 Qui res præcoces magno emerent, eos aiebat deſperare, quòd ad tempus maturitatis eſſent peruenturi. Alioqui ſtultum eſt,& pluris & deterius emere,quum paulò pòſt liceat & minoris & meliores. Ita nuſquam non reuocabat hominum cupiditates rationis expertes ad ſobrium iudicium. — *Feſtinatio.*

39 Quodā tpe cū Euripides ita de uirtute diſſereret,ut diceret,
Κράτιστον εἰκῆ ταῦτα ἐᾶν ἀφειμένα. Id eſt,
Hæc miſſa temere eſt optimum relinquere.
Quaſi uirtus inueniri uix poſſet, ſurrexit Socrates,dicens ridiculum eſſe,quum mancipium ſi non protinus inueniatur, operæprecium exiſtimemus inueſtigare,uirtutem nulla inueſtigatione dignam iudicare, ſi non protinus contingat homini. — *Virtus quærenda.*

40 Rogatus ab adoleſcente quodā utrū melius cenſeret,uxorem ducere

ducere, an non ducere: Vtrumcunq;, inquit, feceris, pœnitebit: indicans & cœlibatum & cōiugium habere ſuas moleſtias, ad quas perferendas eſſet præparandus animus. Cœlibatum comitatur ſolitudo, orbitas, generis interitus, hæres alienus. Matrimoniū perpetua ſolicitudo, iuges querelæ, dotis exprobratio, affinium graue ſupercilium, garrula ſocrus lingua, ſubſeſſor alieni matrimonij, incertus liberorum euentus, aliaq; innumera incommoda. Proinde non hic eſt electio, qualis eſt inter bonum & malum, ſed qualis inter leuiora & grauiora incommoda. Matrimonium.

41 *Quendam ex amicis cōquerentem, quòd Athenis omnia magno uenirent: uinum enim Chium mina, purpuram tribus minis conſtare, mellis heminam quinq; drachmis: manu illius prehenſa duxit in penum farinariam, obolo inquiēs ſemiſextarius uenit, uilis igitur annona eſt. Hinc ad oleariam deducēs: Duobus, inquit, æreis ſextarius. Nō magno igitur in urbe ueneunt omnia. Qui paucis ac neceſſarijs cōtentus eſt, ſibi facit uilem annonā.* Frugalitas.

42 *Archelaus rex Socratem ad ſe uocarat, multa pollicens, Socrates reſpondit, ſe nolle ad eum uenire, à quo acciperet beneficia, quum illi reddere paria non poſſet. Hoc dictum improbat Seneca, quòd philoſophus perſuadens auri, argentiq; contemptum, plus dat, quàm ſi det aurum & argentum.* Munera cōtempta.

43 *Quodam tempore reuerſus è foro, inter amicos dixit, Emiſſem pallium, ſi nummos habuiſſem. Nihil poſtulauit, tantū uerecundè admonuit egeſtatis. Mox inter amicos ambitus erat, à quo Socrates acciperet. Et tamē poſt eam uocem quiſquis properauit, ut ait Seneca, ſerò dedit.* Vltronea beneficentia.

44 *Cuidam querenti, quòd peregrinationes ſibi nihil profuiſſent: Non immerito, inquit, tibi iſtud euenit. Tecum enim peregrinabaris. Multi putant longinquis peregrinationibus colligi prudentiam, quum Horatius clamet, Cœlum, non animum mutat, qui trans mare currit: congreſſus ſapientium confert prudentiam, non montes aut maria.* Peregrinatio inutilis.

Colapho

45 Colapho percuſſus à quodam in uia, nihil aliud reſpondit, Patienter. quàm quòd homines neſcirent quando prodire deberent cum galea. Simile quiddam Laërtius aſcribit Diogeni.

46 Aiebat ſe mirari, quòd quum ſtatuarum artifices id ſummo Lepidè. ſtudio conniterentur, ut lapis, quàm ſimilimus homini redderetur, non pariter hoc curarēt, ne ipſi lapidibus ſimiles & uiderentur & eſſent. Sunt autem, qui putent Socratem prius, quàm ad ocium philoſophiæ ſeſe conferret, ſtatuarum opificem fuiſſe.

47 Adhortabatur iuuenes, ut ſe ſubinde ad ſpeculum cōtuerentur, quò ſi eſſent egregia corporis forma, cauerent ne quid ea Cultus animi indignum committerent: ſin minus, quod corpori deeſſet, id ingenij cultu, morumq; honeſtate penſarent. Adeò uir ille undecunq; rapiebat occaſionem ad uirtutis ſtudium adhortandi.

48 Aduocarat diuites aliquot ad cœnam: ob id ſolicita Xan- Simile antè. thippe, quòd apparatus eſſet perquàm exiguus, Bono animo Frugalitas. es, inquit: Nam ſi frugi, temperanteſq; ſunt, boni conſulent: ſin minus, nulla nobis horum cura debet eſſe. Hoc dilemma nobis meritò excuteret operoſam & ſumptuoſam ambitionem in excipiendis conuiuis.

49 Dicebat, multos in hoc uiuere, ut ederent, biberentq;, ſe con Luxus. trà, ob id edere, ac bibere, ut uiueret: quòd his rebus non ad uoluptatem, ſed ad naturæ neceßitatem uteretur. Hanc ſententiam retulit Satyricus:

Non uiuas, ut edas: ſed edas, ut uiuere poßis.

50 Eos, qui multitudini imperitæ fidē habebāt, aiebat perinde Pecunia facere, ac ſi quis tetradrachmum unum cōtemnens reijceret, & qualis. aceruum è ſimilibus congeſtum probaret, reciperetq;. Cui non fideres ſoli, ei nihilo magis fidēdum eſt in turba ſimilium. Nec enim refert, quàm multi ſint, ſed quàm graues. Nummus adulterinus, etiam in quamuis magno aceruo adulterinus eſt. Hoc aduerſus turbam teſtium, & indocti uulgi iudicia.

51 Cùm Aeſchines ambiret eſſe de numero diſcipulorū Socra-

tis

tis,excuſaretq́; uerecundè paupertatem ſuam,ac moleſtè ferret, Comiter.
quòd quum cæteri Socratis amici diuites multa largirentur,ſi=
bi nihil eſſet,quod daret præter ſeipſum: An non intelligis,in=
quit,quàm magnũ munus mihi dederis,niſi fortè teipſum par=
uo æſtimas? Itaq; *mihi curæ erit,ut te tibi reddã meliorẽ, quàm*
accepi. Alij *Sophiſtæ quum meras nugas docerent, nullum ad=*
mittebant diſcipulum niſi magna mercede,Socrates nihilo mi=
nus libenter recepit inopem,quàm opulentos.

*Cùm quidam illi diceret,*Athenienſes *te morti adiudicarunt:* 52
Et *illos, inquit, natura. Sentiens non eſſe magnum malum, ſi* Mors ineui=
quis adigatur ad mortem, paulò pòſt moriturus,etiamſi nemo tabilis.
interficiat. Quanquàm hoc dictum quidam ad Anaxagoram
referunt.

V*xori muliebriter comploranti,dicentiq́;,* Mi *uir,innocens* 53
morieris: Quid,*inquit,uxor num me nocẽtẽ mori malles?* Mors Mors non
bonorũ ob hoc ipſum minus deflenda eſt,quòd præter meritum deflenda.
occiduntur:his uerò deplorãdi ſunt,qui ob malefacta dant pœ=
nas:ſed longe miſerius eſt,meruiſſe pœnas quàm dediſſe.

Eo *die quo* Socrates *bibiturus erat uenenũ,* Apollodorus *ei* 54
pallium multi pretij ad ſolatium obtulit,ut eo indutus morere= Funeris cu=
tur. At *ille recuſans donum:* Q*uid, inquit,hoc meum pallium,* ra.
quod uiuenti conuenit,mortuo non conueniet? Damnans *quo=*
rundam ambitionem, hoc miro ſtudio prouidentium, ut quàm
honorificentiſsimè efferantur,ac ſepeliantur.

Nuntianti *quòd quidam de ipſo male loqueretur:*Nimirum, 55
*inquit,non didicit bene loqui:*L*inguæ morbum nõ malitiæ tri=* Moderatè.
buens,ſed inſcitiæ : nec ad ſe iudicauit pertinere,quid de ſe di=
cerent,qui morbo animi,non iudicio loquuntur.

Cùm Antiſthenes *Cynicus pallium haberet pertuſum, idq́;* 56
obuertens fiſſuram omnibus daret inſpiciendam: Per *fiſſuram,* Sordes glo=
inquit Socrates,pallij tui uideo tuam inanitatem:eleganter no= rioſæ.
tans, turpiorẽ eſſe ambitionem è uilitate cultus, quàm ex ami=

ctu

ctu ſplendido. Atque utinam inter Chriſtianos non ſint multi Antiſthenes, qui ſub ueſte fuſca, uili, ſordidaq́; plus cedent gloriæ, quàm alij diuites habeant in holoſericis ac byßinis.

57 **Moderatè.** *Cuidam admiranti, quòd nihil in eum commoueretur, à quo conuitijs inceſſebatur: Mihi, inquit, non maledicit, quandoquidem ea, quæ dicit, mihi non adſunt, nec in me hærent. Atqui ob hanc cauſam hominū uulgus magis cōmouetur, ſi quid dicitur in immerentē. Boni quum male audiunt, ſibi gratulantur, quòd puri ſint ab his malis, quæ ipſis impiuguntur, nec in ſe dici interpretantur: nihilo magis, quàm ſi quis oculorū errore Platonem appellet Socratem, & in Socratem congerat maledicta, is non maledicit Platoni, ſed ei, quem exiſtimat eſſe Platonem.*

58 **Maledicus prodeſt.** *Vetus comœdia ſolet nominatim in ciues dicteria iacēre. Horum libertatem quum pleriq; metuerent, Socrates dicebat expedire, ut quis ſemet illis ſciens, ac uolens obijceret. Nam ſi quid, inquit, dixerint in nos, meritò reprehendendum, admoniti corrigemus, & profuerint: ſin falſum cōuitium in nos iaculabuntur, nihil ad nos.*

59 **Lepidè & leniter.** *Socrates quum Xanthippen diu rixantē tuliſſet in ædibus, ac tandem feſſus conſediſſet ante fores, illa magis irritata quiete uiri, de feneſtra perfudit eum lotio. Ridentibus, qui præteribāt, & ipſe Socrates arridebat, dicens: Facilè diuinabam, poſt tantum tonitru ſequuturam pluuiam.*

60 **Aſſuetudo mitigat.** *Alcibiadi demiranti, quòd Xanthippen ſupra modū rixoſam domi perpeteretur: Ego, inquit, iam pridem his ſic aſſueui, ut nō magis offendar, quàm ſi rotæ, quæ aquā educit è puteo, ſtridorem audiam. Nam is ſtridor moleſtißimus eſt inſuetis, eundem, qui quotidie audit, adeò moleſtè non fert, ut ſe audire neſciat.*

61 **Vxor quare ferenda.** *Eidem ſimile quiddam dicēti: At tu, inquit Socrates, non'ne domi tuæ toleras gallinarum glotientium ſtrepitum? Tolero, inquit Alcibiades, ſed gallinæ mihi pariunt oua, pulloſq́;. Et mihi*

mihi, ait Socrates, mea Xanthippe parit liberos.

Sunt qui putent Socratem ſimul aluiſſe domi duas uxores, 62
Myrtò, & Xanthippen. Proinde demiranti cuidam in quem *Lenitas.*
tandem uſum aleret duas mulières, præſertim rixoſas, nec eas
domo exigeret: Hæ, inquit, me domi docent tolerantiam, qua
mihi in publico utendum eſt: harum moribus exercitatus, com
modior ero ad aliorum conſuetudinem. Hunc percontatorem
A. Gellius facit Alcibiadem.

Cùm Xanthippe in publico pallium marito detraxiſſet, ac 63
familiares admonerent, ut tantam iniuriam manu ulciſceretur: *Lenitas.*
Pulchrè, inquit, nimirum ut nobis colluctantibus nobis acclame
tis, alius Eia Socrates, alius Eia Xanthippe. Nam huiuſmodi
uocibus ſpectatores animant duos inter ſe commiſſos. Maluit
autem uir ſapiens, tolerantiæ exemplum de ſe præbere, quàm
ridiculum exhibere ſpectaculum uiri cum uxore concertantis.

Percontanti quur Xanthippen moribus incommodiſſimis fœ 64
minam haberet domi, dicebat, ſic habendam cõſuetudinem cum *Lenitas.*
moroſis uxoribus, quemadmodum qui ſe ad ſtudium equeſtre
exercent, parant equos ingenij ferocioris, quos ſi ſubegerint,
ac perpeti poſſint, cæteris utuntur commodius: ita qui moroſæ
coniugis mores ferre didicerit, multò facilius cum quibuslibet
habebit conſuetudinem.

Cùm Socrati Lyſias orationem quam in eius defenſionem 65
compoſuerat, recitaſſet: Præclara, inquit, & elegans oratio eſt, *Decorum*
ſed non conuenit Socrati. Erat enim forenſi inſtituto aptior, *perſonæ.*
quàm philoſopho, ac tali philoſopho. Rurſus Lyſiæ percontan
ti, quur ſi bonam iudicaret orationem, putaret ſibi non cõueni-
re: Non'ne, inquit, fieri poteſt, ut amictus aut calceus elegãs ſit
ac pulcher, qui tamen alicui non conueniant? Hoc ipſum Vale-
rius Maximus narrat odioſius, minusq; Socraticè. Sic enim Ly
ſiæ reſpondiſſe memorat, Aufer, quæſo, iſtam. Nam ego ſi addu-
ci poſſem, ut eam in ultima Scythiæ ſolitudine perorarem, tum
meipſum

meipſum morte mulctandum concederem.

66 *Cùm Iudices inter ſe diſceptarent, qua pœna dignus eſſet Socrates:Ego,inquit,ob ea quæ feci,dignum me cenſeo,qui publicitus alar in Prytaneo. Nam hoc honoris haberi ſolet, qui præclarè de repub.fuiſſent meriti.*

Fiducia benefactorum.

67 *Xenophontem in angiportu quodam Socrates habuit obuium, quumq; uideret adoleſcentem rara indole, porrecto baculo,uetuit,ne præteriret : ubi conſtiterat,rogauit,ubi fierent, uenderentúrq; uariæ merces,quibus uulgò utuntur homines : ad id quum promptè reſpondiſſet Xenophon,percontatus eſt, ubi homines fierent boni : cùm adoleſcens reſpondiſſet, ſe id neſcire: Me igitur ſequere,inquit,ut hoc diſcas. Ex eo Xenophon cœpit eſſe Socratis auditor. Abſurdũ eſt ſcire ubi parare queas honeſtam ueſtem,aut poculum, & ignorare unde tibi comparare poßis animi cultum.*

Cultus animi.

68 *Quondam pro foribus deambulanti cõtentius uſq; ad ueſperam,quum prætereuntium quiſpiam dixiſſet, Quid agis Socrates ? Obſonium, inquit, mihi comparo in cœnam:de fame ſentiens,quam agitatione corporis excitabat.M.Tullius ſic explicat,Quo melius cœnem,obſono ambulando famem.*

Frugalitas.

Tuſc. quæſt. lib.5.

69 *Aiebat unguenta relinquenda fœminis, in iuuenibus nullum unguentum melius olere, quàm oleum, quo inter exercendum utebantur. Nam amaracino, aut foliato, protinus idem olent ſeruus & ingenuus.Rogatus,quid ſenes olere deceat, probitatem,inquit.Rogatus,ubi hoc unguentum uenderetur, recitauit Theognidis carmen,*

Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἄπ' ἐσθλὰ διδάξεαι. Id eſt,

Qui bonus eſt,ab eo bona diſcito. Huius generis quædam congerit Xenophon in conuiuio.

70 *Cùm diues quidam filium adoleſcentulum ad Socratem miſiſſet,ut indolem illius inſpiceret, ac pædagogus diceret, Pater ad te ò Socrates miſit filium,ut eum uideres ; tum Socrates ad puerum*

puerum, Loquere igitur, inquit, adoleſcens, ut te uideã: ſignifi- cans ingenium hominis non tam in uultu relucere, quàm in ora tione, quòd hoc ſit certiſſimũ minimeq́; mendax animi ſpeculũ. Oratio ſpeculũ animi.

Dicebat muliebrem ſexum non minus eſſe docilem & ad di 71 *ſciplinas, & ad omnem uirtutẽ, etiam fortitudinem, quæ tanquã uiris propria Græcis à uiro dicitur ἀνδρεία, ſi diligenter inſti- tuatur. Id collegit ex puella ſaltatricula, quæ inducta in conui- uium, mira arte trochos duodecim in altum proiectos excipie- bat, ita temperato altitudinis ſpatio, numeriſq́; pedum, ut nun- quàm falleret: eadem inter acutiſſimos gladios, non ſine horro- re ſpectantium, impauida ſaltaret.* Fœmineus ſexus ad omnia docilis.

Cum iret ab Agathone uocatus ad conuiuium ſoleatus & 72 *unctus, idq́; præter morem, & ab amico quodam obuio rogare- tur, quur eſſet ſolito nitidior, ludens dixit, Vt pulcher eam ad pulchrum, quum nullus eſſet ab huiuſmodi affectibus alienior.*

Eo die quo bibiturus eſſet uenenum, quum detractis compe 73 *dibus ex frictu ſenſiſſet uoluptatem, dicebat amicis: Quàm mire hoc natura comparatum eſt, ut hæ duæ res ſeſe inuicem comi- tentur, uoluptas ac dolor: niſi enim præceſſiſſet moleſtia, non ſentirem hanc uoluptatem.* Voluptas doloris comes.

Carceris miniſtrum porrigentem in poculo cicutam interro 74 *gauit, quomodo ſumendum eſſet hoc pharmacum, quòd eius ar tis eſſet peritus: alludens ad ægrotos qui à medicis diſcũt, quan do & quomodo oporteat ſumere, quod ab illis temperatũ eſt: quumq́; puer reſpondiſſet, ſemel totum hauriendum ſi poſſet, deinde tantiſper inambulandum donec ſentiret grauedinem in cruribus, pòſt in lecto decumbendum ſupino corpore, ibi phar- macum effecturum quod ſolet: Socrates rogauit, liceret'ne inde aliquid libare, quòd in conuiuijs mos ſit, effuſa uini portiuncu la, nominatim alicui deo libare: miniſter reſpõdit ſe tantum mi- ſcuiſſe, quantũ opus eſſet: hoc ſermone innuens, nihil eſſe quod effunderetur. Tum Socrates, ſed & phas eſt, & oportet orare* Hilaritas in re triſti.

deos,ut felix fauſtaq́; ſit hæc mea migratio.

Hilaritas in morte.

75 *Quũ puer illũ detexiſſet,quòd illi iam frigerent præcordia,* Debemus,*inquit,ô* Crito,Gallũ *Aeſculapio, quẽ perſoluere ne neglexeris:perinde quaſi ſumpta potione medica conualuiſſet.* Nã *Crito hoc ſummis uiribus egerat,ut Socrates uitæ ſuæ cõſuleret.Adeò inerat illi uiro natiua quædã uis urbanitatis,ut moriens etiã iocaretur.Nã hanc ferunt illi fuiſſe ſupremã uocem.*

Amor caſtus.

76 *Docuit animorũ formã magis amandã quàm corporũ,eamq́; uoluptatẽ quã in nobis gignit cõſpecta formoſa facies,ad longè pulchriorẽ,ſed latentẽ animi ſpeciẽ eſſe transferendam. Verum ut hãc uideamus,philoſophicis oculis opus eſſe. Notabat* φιλεῖν *Græcam uocem ancipitem eſſe ad oſculandum & ad amandum,quorum prius eſt corpus amantium,alterum mentem.*

Mors ſancta.

77 *Critoni uehementi ſtudio ſuadenti,ut ſi uitam ipſe ſuam negligeret,certe liberis etiãnum paruulis,& amicis ab ipſo pendentibus ſe ſeruaret incolumẽ,Liberi,inquit,Deo qui mihi eos dedit,curæ erunt:amicos hinc diſcedens inueniam uobis aut ſimiles,aut etiã meliores,ne ueſtra quidem conſuetudine diu cariturus,quandoquidem uos breui eòdem eſtis commigraturi.*

Amor caſtus.

78 *Eos qui corpus tantum amarent ſimiles eſſe aiebat medicis, qui ſemper egerent,ſemper inſtarent aliquid flagitantes:rurſus qui amici eſſent potius quàm amatores, ſimiles eſſe his qui proprium fundum poßiderent, quem ſemper ſtudent reddere meliorem. Amator ſuam quærit explere uoluptatem, amicus haudquaquam ad ſe ſpectans, hòc ſe putat ditiorem, quò meliorem reddiderit amicum.*

Lenociniũ.

79 *In conuiuio apud Xenophontem ſingulis dicere iußis, quo artificio quo'ue bono ſibi præcipue placerent, quum ordo ueniſſet ad Socratem,ioco dixit, ſe maxime gloriari de lenocinio:ſentiens ſe tradere ueram uirtutem, quæ potißimum commendat habentem,quæq́; tum priuatim, tum publicè conciliat homini beneuolentiam & amorem.*

Phyſi

80 *Philoſophia naturam mutat.*

Phyſiognomon qui ſe profitebatur ex habitu corporis, & oris liniamentis poſſe hominis ingenium certo deprehendere, inſpecto Socrate pronunciauit, illum eſſe hominem bardum ac ſtupidum, tum mulieroſum, ac puerorum amoribus impurum, uinolentum, & intemperantem. Cum amici uehementer indignati minarentur homini, Socrates illos cohibuit dicẽs, Nihil, inquit, mentitus eſt, omnino talis eram futurus, niſi me philoſophiæ gubernandum tradidiſſem.

81 *Pecuniæ contemptus.*

Quum Ariſtippus Socratis diſcipulus ex quæſtu, quem Socraticorum primus facere inſtituit, præceptori miſiſſet uiginti minas, remiſit ilico Socrates ad illum pecuniam, dicens, ipſius geniũ hoc nequaquam permittere. Dicebat enim Socrates ſibi peculiarem eſſe dæmonem, à quo prohiberetur arcano ſigno, ſi quid tentaret parum honeſtum. Genium autem illum opinor fuiſſe rationem. Atq; interim ciuiliter indicauit Ariſtippo, ſibi non probari, quòd philoſophiam doceret mercede, eoq; donum ceu ſacrilegio partum reiecit.

82 *Patientia.*

Socrates è palæſtra redeuntẽ Euthydemum caſu factus obuius, duxit ad cœnam. Illis autem inter ſe multa commentantibus, Xanthippe irata ſurrexit, multaq; in maritum dixit conuitia: quibus quum ille nihil commoueretur, tandem & menſam ſubuertit. Cum autem Euthydemus ualde perturbatus ſurgens abire cœpiſſet, Quid habes, inquit Socrates, non'ne nuper hoc idem accidit domi tuæ, ut gallina ſubuolans euerterit, quæ erãt in menſa? Nos tamen ob id non indignabamur.

83 *Comœdiæ libertas.*

Quum in Ariſtophanis comœdia, cui titulus Nebulæ, multis & acerbis cõuicijs proſcinderetur, & adſtantiũ quidã diceret, Nõ hæc iniquo fers animo Socrates? Nõ per Iouẽ, inquit, ægre fero, ſi in theatro, perinde ut in magno cõuiuio ſalibus mordeor. Mos hic etiamnũ durat apud quoſdã Germanos, ut in celebribus conuiuijs adhibeatur dicax aliquis, qui in conuiuas iaciat ſcommata, quibus commoueri uehementer inciuile habetur.

84 Dicere ſolitus eſt,ſaltatione mouenti corpus, ſpatioſa domo opus eſſe, ad exercendum ſeſe:at qui cantu, aut oratione ſeſe exerceat,huic uel ſtanti, uel accumbenti quemuis locum ſufficere.Hoc dicto probabat moderatas exercitationes,præſertim à cibo ſumpto,turbulentiores improbabat.

Exercitatio moderata.

85 Socrati acrius obiurganti familiarem quempiam in conuiuio,Plato dixit,Non'ne ſatius erat hæc illi dixiſſe ſeorſum?Cui Socrates,Et an non tu quoq; rectius feciſſes, ſi hæc mihi ſeorſum dixiſſes?Salſiſſimè taxauit hoc ipſum reprehẽdendo committentem,quod reprehendebat.

Salsè.

86 Socrates in conuiuio uidens adoleſcentem auidius ueſcentem obſonio,ac ſubinde panem in ius immergentem,O` cõuiuæ, inquit,quis ueſtrum pane utitur pro obſonio,obſonio pro pane?Hinc orta inter conuiuas diſputatione,ſenſit iuuenis & erubuit,cœpitq́; moderatius obſonio ueſci.

Deliciæ.

87 Rogatus quæ eſſet præcipua iuuenum uirtus,Vt,inquit, ne quid nimium tentent. Nam calor ætatis uix ſinit illos ſeruare modum.Huc Terentius ſpectauit in iuuene Pamphilo.

Modus.

88 Literas quas uulgus putat repertas iuuandæ memoriæ, dixit uehemẽter officere memoriæ:Olim enim homines ſi quid audiſſent dignũ cognitu,non libris,ſed animo inſcribebãt:hac exercitatione cõfirmata memoria facilè tenebant,quicquid uolebãt: & quod quiſq; ſciebat,habebat in promptu. Poſt reperto literarum uſu,dum libris fidunt, nõ perinde ſtuduerunt animo infigere,quod didicerãt. Ita factum eſt,ut neglecto memoriæ cultu,minus uiuida eſſet rerum cognitio,& pauciora quiſque ſciret:quandoquidem tantum ſcimus,quantum memoria tenemus.

Memoria.

89 Quum iam tempus urgeret moriendi rogatus à Critone, quomodo ſepeliri uellet, Multam,inquit,ò amici operã fruſtra cõſumpſi:Critoni enim noſtro nondũ perſuaſi, me hinc auolaturum,neq; quicquã mei relicturũ. Veruntamen ò Crito, ſi me aſſequi poteris,aut ſicubi nactus eris,utcunq; tibi uidetur,ſepelito.

Anima immortalis.

lito. Sed mihi crede, nemo me ueſtrum quũ hinc exceſſero conſequetur. Senſit Socrates, animum eſſe hominem, corpus nihil aliud eſſe, quàm animi uel organum, uel domucilium. Eoq́; ſtultè facere illos, qui ſolliciti ſunt, quomodo ſepeliantur.

Idem dicere ſolet mortem eſſe ſimilem profundo ſomno, aut diutinæ peregrinationi. Somnus profundior adimit omnem ſenſum, & animus à corpore digreſſus, aliquando in ſuum domicilium rediturus eſt. 90

Mors & ſomnus.

Idem dicere ſolet, ut omnes omnium hominũ calamitates in unũ cõferrentur, moxq́; ſingulis ex eo aceruo portiones æquè diſtribuerentur. Ita fore, ut ſuas quiſq; calamitates recipere malit, quàm æquam è cõmuni portionẽ. Hoc aduerſus uulgares hominum mores, qui alienæ inuident, ſuam deplorant ſortem. 91

Sua cuique ſors diſplicet.

Didicit fidibus canere iam natu grandior inter pueros, id admirantibus uelut abſurdum, negauit abſurdum eſſe, quæ quis neſciret ea diſcere. Nulli enim uitio uertitur, ea ſibi parare, quibus opus eſt, ſi deſint: nec hic ſpectanda eſt ætas, ſed egeſtas. 92

Dicebat bene incipere, non eſſe puſillum, ſed iuxta puſillũ. Græcè ſic habẽt: τὸ ἄρχεσθαι, μικρὸν μὲν μὴ εἶναι, παρὰ μικρὸν δέ. *quod Laërtij interpres ita reddidit, Bene incipere paruum non eſſe, ſed maximũ. Quanquàm aliud exprimunt uerba Socratis, ſed ſentit, ni fallor, bene incipere non eſſe quidem paruum, ſed parui fieri, aut, rectè incipere nõ eſſe puſillum, ſed iuxta puſillum. Paulatim enim incipiendũ, eò quòd qui in initio præproperi ſunt, ſerius perueniant ad finem, ut alludat ad Heſiodum iubentem, ut puſillũ puſillo addamus. Dicti argutia eſt in Græcis uocibus, eaq́; Latinè reddi non poteſt.* 93

Admonebat eſſe dandam operã geometriæ, donec quis poſſit menſura terram & accipere & tradere. Græca ſic habent: ἔφασκε δεῖν γεωμετρεῖν, μέχρι ἄν τις μέτρῳ δύνηται γῆν παραλαβεῖν τι καὶ παραδοῦναι. *Opinor eum ſenſiſſe, moderatos agros eſſe parandos, quos & tibi commodum ſit à maioribus accipere, &* 94

hæredibus tuis tradere. Nam immodicæ poſſeſſiones, ut non ſine negotio parantur, ita non abſq; lite perueniunt ad hæredes. Dicti argutia eſt in uerbo γεωμετρῶν, quod anceps eſt, ad artem geometricam, & ad agrorum menſores.

95 *Cuidã moleſtè ferenti quòd negligeretur, quo tẽpore triginta tyranni remp. occuparant, Nunquid eſt, inquit, cuius te pœnitet? Sentiens non eſſe moleſtè ferendum, ſi quis contemnatur ab improbis, nec hoc nomine ſibi quenquam oportere diſplicere, ſed ſi quid commiſit ob quod meritò & ſibi, & alijs bonis diſpliceat. Malis enim diſplicere, laudi eſt.*

96 *Quum in ſomnis quidam ipſi uiſus eſſet dicere,*
Ἤματι μὲν τριτάτῳ φθίην ἐρίβωλον ἵκοιο.
Ad Phthiam uenias ſimul ac lux tertia ſurget:
Aeſchini dixit, tertio die moriar: uerſum Homericum pro oraculo interpretans: idq́; euenit. Phthia erat patria Achillis, & amici conati ſunt perſuadere Socrati, ut in Theſſaliam fugeret, quòd illic haberet bonos amicos.

97 *Dicebat uiros oportere ciuitatis parēre legibus, uxores autem maritorum quibuſcum uiuunt moribus. Norma coniugis uir eſt, quæ rectè uiuit, ſi ille publicis legibus obtemperet.*

98 *Admonebat uoluptates non aliter quàm Sirenas eſſe prætereundas ei qui properat, ut uirtutem ueluti patriam conſpiciat. Alluſit ad Vlyſſem, qui cera obturatis auribus prænauigauit Sirenas, ut Itacæ fumum ſubſilientem cerneret.*

99 *Quum audiret recitare Lyſidem Platonis, Deum, inquit, immortalem, quàm multa de me mentitur adoleſcens: ſiue quòd ob modeſtiam non agnoſceret laudes quas ipſi tribuebat Plato, ſiue quòd in dialogo multa de Socrate fingeret.*

100 *Aeſchinem qui premebatur inopia, ſolet admonere, ut à ſeipſo ſumeret mutuum ſiue uſuram:* παρ' ἑαυτοῦ δανείζεσθαι, *& addidit modum, ſibijpſi ſubtrahendo cibaria. Iuxta illud, Magnum uectigal parſimonia. Expeditiſſima ratio eſt augẽdi cenſus, de*

ſus, detrahere ſumptibus.

ARISTIPPVS.

Arbitror cõuenire, ut diſcipulum & ætate & autoritate primum præceptori iungamus, quo nemo fuit inter philoſophos uel ingenij dexterioris, & ad omnem uitæ habitum accommodatioris, uel in dictis urbanior aut feſtiuior, tametſi non præſtitiſſe uidetur eam morum ſanctimoniam, quam in Socrate mirantur omnes.

Inter hunc & Diogenem Cynicum nonnulla fuit æmulatio 1
ob diuerſum uitæ inſtitutum. Diogenes Ariſtippum appellabat Libertas.
canem regium, quòd Dionyſium Siciliæ tyrannum coleret. In quem uiciſsim Ariſtippus, Si Diogenes ſciret uti regibus, non ueſceretur crudis holeribus. Cõtrà Diogenes, Si Ariſtippus didiciſſet eſſe contentus crudis holeribus, non eſſet canis regius.

Quum aliquando perdicẽ quinquaginta drachmis iuſsiſſet 2
emi, cuidam deteſtanti luxum in philoſopho, Et tu, inquit Ari- Argutè
ſtippus, ſi obolo uenalis eſſet, non emeres? Quũ is reſpondiſſet ſe empturũ, Et mihi, inquit, tanti ſunt quinquaginta drachmæ. Quòd ille luxus nomine damnabat, hic detorſit ad laudem contemptæ pecuniæ. Siquidem qui pretij magnitudine deterretur ab emendo, is non contemnit cibum, ſed pluris facit pecuniam. At philoſopho nihilo pluris æſtimabantur quinquaginta drachmæ, quàm illi obolus. Ariſtippus itaq; obſonij cupiditate par, ſuperior erat deſpectu nummorum.

Quũ Dionyſius illi tres uenuſtas meretrices obtuliſſet ad- 3
monens, ut ex his quam uellet eligeret, omnes apprehendit di- Lepidè.
cens, ne Paridi quidem fuiſſe tutum, unam cæteris prætuliſſe: ac puellos deduxit ad aulæ ueſtibulum, dimiſitq;, non minus in cõtemnendo facilis, quàm in amplectendo.

Strato, ſiue, ut alij tradunt, Plato, dixit Ariſtippo, Tibi uni 4
& chlamydem, & pannum ferre datum eſt. Chlamys ueſtis eſt Satraparum, pannus mendicorum. Id notauit Horatius

quum ait:Omnis Ariſtippum decuit color. Apud Dionyſium ſaltauit in purpura,interdum uili pallio utebatur, ſemper tamẽ decori memor.

5 *Conſputus à Dionyſio,æquo animo tulit:ob eam contumeliam indignantibus, Piſcatores, inquit, ut gobionem capiant, aqua marina ſe patiuntur aſpergi,ego ut balenam capiam,non patiar me aſpergi ſaliua?Balenæ uocabulo regem ſignans, quẽ ſua patientia conabatur ad philoſophiæ ſtudium allicere. Plurimum autem utilitatis ex principum ſapientia naſcitur.*

6 *Rogatus quid fructus cepiſſet ex philoſophiæ ſtudio,Quòd cum quibuslibet,inquit,libere loqui poſſim. Nec enim metuebat potentes,nec faſtidiebat humiles.Quoniam animum habebat ſpe pariter ac metu liberum,nemini ſeruiebat,neq; cuiquã aſſentabatur præter animi ſententiam.*

Libertas.

7 *Quum quidam illi probro darent, quòd ſplendidè exquiſiteq; uiueret philoſophus,Id,inquit,ſi uitiũ eſſet, in celebritatibus deorum nequaquam fieret.In his enim & magnificè ueſtiri, & lautiſſimo ciborum apparatu ſolent uti. Porrò quum dij ſint infenſi uitijs,non placarentur,ſed irritarẽtur eiuſmodi magnificentia,ſi ea cum uitio eſſet coniuncta.Sic ille quidem eluſit conuitium,non oſtendit,quid eſſet optimum.*

Argutè.

8 *Percontanti Dionyſio, quid eximium haberent philoſophi præ cæteris hominibus, Vt,inquit,etiam ſi omnes leges aboleãtur,tamen æquabiliter uicturi ſimus.Vulgus legum præſcriptis arcetur à peccando, philoſophus rationem habet pro legibus, non ideo quod rectum eſt faciens,quia lex iuſſit, nec à ſcelere temperans, quia lex uetuit, ſed quia nouit illud per ſe rectum eſſe,hoc per ſe turpe.*

Philoſophiæ fructum.

9 *Vterq; Dionyſium coluit Ariſtippus & Plato, ſed Ariſtippus à delitijs aulicis quum adeſſent,nõ abſtinebat, Plato etiam inter regalem luxum frugalitatem ſeruare nitebatur:Itaq; quũ Plato reprehenderet Ariſtippum,quòd adeò lauticijs indulgeret:ro*

Lepidè.

ret:rogauit,quid ſentiret de Dionyſio, *num uir bonus uideretur. Q*uum *reſpondiſſet uideri bonum, Atqui ille, inquit, me multo uiuit lautius.*Proinde *nihil uetat eundem & lautè uiuere,& bene uiuere.*

10 Percōtanti Dionyſio *quî fieret, ut philoſophi diuitum limina tererent,non contrà: Q*uoniam,*inquit,philoſophi norunt, quibus egeant,illi neſciunt.* Philoſophi *ſciūt abſq; pecunia uiui non poſſe, itaque petunt eos, qui quod opus eſt, dare poſſunt. Q*uòd *ſi diuites æquè intelligerent ſe egere ſapiētia,multo magis tererent philoſophorum limina.* Miſerior *enim eſt egeſtas animi quàm corporis,atq; hoc miſerius egeni ſunt diuites,quòd non intelligant,quàm pretioſa quamq; neceſſaria re careant.*

Philoſophia neceſſaria.

11 Rogatus *quo differrent docti ab indoctis,Q*uo,*inquit,equi domiti ab indomitis. Q*uemadmodum *equus indomitus ad omnem uſum incommodus eſt ob inſcitiam ac ferociam:ita qui rapitur affectibus, quos ſola domat philoſophia, ad omnem uitæ conſuetudinem inutilis eſt.*

Philoſophiæ fructus.

12 *Q*uum *aliquando adiret ſcortum,ſenſit quendam ex adoleſcentulis,qui aderant,erubeſcere, quaſi turpe eſſet philoſophū ingredi fornicem:ad hunc uerſus,* Huc,*inquit, ingredi turpe nō eſt adoleſcens, ſed egredi non poſſe turpe.* Senſit *ignoſcendum ſi quis moderatè utatur licita uenere, non ignoſcendum ſi quis addictus uoluptati ſeruiat.*Hoc *dictum illo ſeculo probari poterat, quo nulla lex uetabat cum ſcorto congredi, nunc præter argutiam nihil habet laudabile.*

Venus moderata.

13 *Cuidam qui propoſuerat ænigma,uehemēter inſtanti,ut ſolueret, Q*uid *ô ſtolide,inquit,uis ſoluam, quod nobis etiā ligatum exhibet negotium?*Luſit *ex ambiguo.*Soluitur *enim quæſtio,& ſoluitur homo aut bellua uincta.*Stultum *autē ſit furioſum hominem aut noxiam beſtiam ſoluere,magis nocituram.*

Lepidè.

14 *Dicebat ſatius eſſe fieri mendicum quàm indoctum, quòd ille tantum pecunijs egeat,hic humanitate.*Nihilominus *homo*

Eruditio

eſt,cui deeſt pecunia:at homo non eſt,cui deeſt eruditio. Et *tamen cui deeſt pecunia, petit ab obuijs:cui deeſt ſapientia, nullum ſolicitat,ut accipiat.*

Maledico cedendũ.

15 *Quum à quodam cõuitijs inceſſeretur,tacitus abijt:at quum maledicus inſequeretur abeuntem dicens, Quur fugis? Quoniam,inquit,tibi quidem poteſtas eſt male loquendi, mihi uerò non audiendi.*Salſiſſimè *notauit hominis impudentiã,qui quum ſibi ius ſumeret male loquendi, non ſaltem hoc iuris concederet alteri,ut ſubduceret ſeſe,deſineretq; male audire.* Nam *uox hæc,quur fugis? erat uelut expoſtulantis de iniuria.*

Philoſophia medicina animorum.

16 *Quidam multa deſtomachãs in philoſophos, etiam hoc adiecit,quòd conſpiceret illos ſemper obſidere fores diuitum : cui* Ariſtippus,Et *medici,inquit,ægrotantium domos frequentant, nemo tamen ægrotus eſſe mallet quàm medicus. Scitè retorſit in diuerſum conuitium.* Philoſophi *prædicãt felicitatem quam uni ſapiẽti uindicãt,& tamẽ aſſidue uerſantur apud diuites aliquid uenantes ab illis.* Vnde *colligebat diuites eſſe beatiores quàm philoſophos.*Sed *ille interpretatus eſt, philoſophos ideo potiſſimum colere diuites,quòd ob luxum ac delitias cæteris mortalibus & ſtultiores & corruptiores,magis egerent præceptis ſapientiæ:philoſophus autem animorum male habentium medicus eſt.*Porrò *beatius eſt eſſe medicum quàm ægrotum.*

Mortis metus.

17 *Quum aliquando* Corinthum *nauigaſſet,& orta tempeſtas naufragium minaretur,expalluit* Ariſtippus:*id animaduertens à uectoribus craſſus quiſpiam militaris ac philoſophorum oſor, ſedata tẽpeſtate cœpit inſultare:Quur,inquiẽs,uos philoſophi, qui prædicatis mortem non eſſe formidandam, expalleſcitis in diſcrimine,nos indocti nõ timemus? Quoniam, inquit* Ariſtippus,*non de pari anima tibi mihiq; cura ac metus eſt.* A.Gellius *hoc addit,* Ego *timeo animæ* Ariſtippi, *tu nõ times animæ nebulonis:quod tamen amarulentius dictũ eſt, quàm ut* Ariſtippo *cõueniat, cuius urbanitas non tantum habet nigri ſalis.* Rebus

uiliſſimis

utiliſsimis minime timemus, unde prouerbiũ, Hydria in foribus. Hinc luſit Ariſtippus, illũ nõ expalluiſſe, nõ quod eſſet fortior, ſed quòd quum eſſet homo nihili, haberetq; animum omni uirtute uacuum, minimum erat detrimenti, ſi periſſet. Vir eruditus ac ſapientia præditus non perit niſi graui reip. diſpendio.

Cuidam iactanti ſe quòd eſſet πολυμαθὴς, *hoc eſt, multiplicis* 18
eruditionis, quaſi nihil non didiciſſet, Quemadmodum, inquit, Varia lectio.
non hi qui plurimum edunt, excernuntq;, melius ualent his, qui ſumunt quantum opus eſt: ita non qui plurima, ſed qui utilia legerunt, ſtudioſi & eruditi ſunt habendi. Grauiter taxauit eos qui tumultuaria immodicaq; lectione ſemet ingurgitant, nec ea quæ legunt, traijciunt in animum, ſed tantum reponunt in memoria, quare nec doctiores euadunt nec meliores.

Orator quidam Ariſtippum reum defendit in iudicio uicitq; 19
litem. Is quum uelut artem ſuam præferens philoſophiæ, diceret, quid tibi profuit Socrates Ariſtippe? Hoc, inquit, quòd oratio, quam pro me dixiſti, uera fuit. Defenderat ut uirum bonum & innocentem. Vt autem talis eſſet, qualis ab oratore prædicabatur, Socrates præſtiterat, à quo philoſophiam didicit. Orator non hoc efficit, ut quis ſit uir bonus, ſed ut talis uideatur iudicibus, etiamſi non ſit. Præſtantius igitur eſt, quod præſtat philoſophus, quàm quod orator. Philoſophia oratoria præſtantior.

Aretam filiam ſalubribus præceptis inſtituebat, cõſuefaciens 20
ut ubiq; quod immodicum eſſet, contemneret, quòd mediocritas Modus.
in omni re ſit optima, & in fœmina maximæ uirtutis ſit temperare cupiditatibus.

Cuidam percontanti, qua re eſſet melior euaſurus filius, ſi 21
eũ curaret literis erudiendũ: Vt nihil aliud, inquit, certe in theatro non ſedebit lapis ſuper lapidẽ. Amphitheatra gradus habebant marmoreos, in quibus ſedens populus ſpectabat. Lapidem autem uulgò dicebant hominem indoctum & elinguem. Eruditio utilis.

Quidam cum Ariſtippo agebat, ut filium ſuũ ſuſciperet eru 22
diendum

Inſtitutio recta. diendum:ſed quum philoſophus pro mercede peteret quingenta=tas drachmas,alter deterritus magnitudine pretij,Minoris,in=quit,emerem mancipium. At hic,inquit,habebis duo. Senſit ea=dem pecunia illum ſibi paraturum,& philoſophum utilem, & filium obſequentē. Lepidè taxauit uulgi iudicium,qui nuſquam parcior eſt quàm in recte inſtituēdis liberis,pluſq; ſumptus im=pendit curandis equis quàm filijs.

23 Diuitiarum uſus. Reprehenſus quòd pecunias acciperet ab amicis,ait ſe non ideo accipere,ut uteretur ipſe, ſed ut illi diſcerent, ad quas res utendum ſit pecunijs. Vulgus enim diuitum, aut in equos, aut in operoſas ſtructuras,aut in luxum perdit pecuniam,quum ea bonis uiris ſi egeant,ſit eroganda. Quin & aliter intelligas li=cebit. Ariſtippus non niſi ad uitæ neceſſaria pecunijs utebatur, ideoq; à diuitibus accipiebat, ut eis demonſtraret bene utendi rationem:id non poterat, niſi illi materiam ſubminiſtraſſent. Veluti qui cupit artem ſcribendi diſcere, chartam & calamum porrigit docturo:

24 Philoſophus oratore præſtantior. Cuidam exprobranti quòd in propria cauſa oratore condu=ctitio fuiſſet uſus,Nil mirum,inquit,& cœnā apparaturus co=quum conduco. Alter uideri uolebat ob hoc oratorem præſtan=tiorem philoſopho,quòd eius operam conduceret: ille retorſit in diuerſum,innuens inferiorem eſſe qui conducitur. Oratoris enim munus inferius eſt quàm ut philoſopho conueniat.

25 Liberè. Iuſſus eſt aliquādo è ſua philoſophia nonnihil dicere, quūq; detrectantem urgeret Dionyſius:Ridiculum, inquit, ſi quidem me,ut de philoſophia loquar,rogas, & quādo oporteat loqui, ipſe me doces. Senſit hoc ipſum eſſe philoſophi,ſcire quando lo=quendum ſit,quando tacēdum:at qui petit,ut audiat aliquid ex philoſophia, declarat ſe philoſophiā à philoſopho uelle diſce=re:rurſus qui cogit ad loquendum, is uidetur ipſo philoſopho doctior, ut qui melius norit loquēdi tempus quàm philoſophus ipſe. Ob hoc Ariſtippi reſponſum indignatus rex, iuſſit illum in con

in conuiuio infimum omnium accumbere: hic Ariſtippus nihil offenſus, Hunc, inquit, locum ò rex illuſtrare uis ac honorifi=cum reddere: ſignificans nõ locum reddere hominem uiliorem, ſed ex dignitate hominis honorem addi loco. Locum ornat homo.

26 *Quendam ſibi uehementer placentẽ de natandi peritia, non tulit Ariſtippus, Et non te pudet, inquit, tam inſolenter his de rebus iactare te, quæ Delphinum ſunt propria? Lepidius erat, ſi dixiſſet, ranarum. Decet hominem gloriari ſuper his, quæ ſunt hominis propria. Nihil autem magis conuenit homini, quàm ratione pollere. Nullus tam peritus natator eſt, quin hic à Delphinis ſuperetur.*

27 *Percõtanti qua re differret ſapiẽs ab indocto, Mitte, inquit, ambos nudos ad homines ignotos, & uidebis. Significauit ſa=pientem ſecum in pectore circũferre, quo ſe cõmendet quibuſ=libet. Proinde ſi doctum & indoctum pariter nudos mittas in regionem peregrinam, ubi ambo ſint æquè ignoti, ſapiẽs pro=ferens opes ſuas protinus & rem & amicos inueniet, nudus alter pro inſano ridebitur, & fame periclitabitur.* Eruditio utilis.

28 *Iactanti cuidam, quòd multum biberet, nec inebriaretur, Quid, inquit, magni narras, quum idem faciat mulus?* Bibacitas.

29 *Quidam Ariſtippo uitio dabat, quòd cũ meretrice haberet conſuetudinem. Hunc Socratica iſagoge ſic confutauit, Age dic mihi, num referre putas, utrum quis accipiat domũ, quam multi inhabitarint, aut quã nemo? Cũ negaſſet referre, Quid, inquit, refert'ne utrũ ueharis naui quæ multos uexerit, an quæ nullos? Cum negaſſet & hoc, Quid igitur intereſt, inquit, utrum con=ſuetudinem habeas cum muliẽre, quæ multis ſui fecerit copiam, an quæ nulli? Et hoc dictum ut feſtiuum probari poteſt apud illos, apud quos ſimplex ſtuprum non habetur pro crimine.*

30 *Reprehenſus à quodam, quòd Socratis diſcipulus contra So=cratis morem pecuniam acciperet, Merito, inquit, hoc facio: nam Socrati plurimi diuites amici mittebant triticum & ui-*

num,

Prouiſio neceſſariorũ. num, è quibus pauca in uſus neceſſarios reſeruãs remittebat reliquum. Nimirum habebat ille diſpenſatores Atheniẽſium primores, ego uerò Eutychidem ſeruum meum emptitium. Significabat ſe nihilominus contemnere pecuniam quàm Socratem, ſed illi fuiſſe largiores amicos. Hoc colore ſe poſſent & hodie quidam excuſare profitentes ſummum pecuniæ contemptum, quum apud amicos habeant depoſitam pecuniam, quòd olim habebant benignos peni curatores, nunc eſurituros ſatis, ſi nihil ſit alicubi repoſitum nummorum.

31 Habuiſſe dicitur cõſuetudinem cũ Laide nobili ſcorto. Quo nomine quum uulgò male audiret, cuidam obijcienti quòd philoſophus haberetur à Laide, Imò Lais, inquit, habetur à me, non ego à Laide: ſignificans non eſſe turpe uti conceſſa uoluptate, ſed ei ſeruire deditumq; eſſe, in turpibus habendum.

32 Rurſum obijcienti quòd cibis lautioribus uteretur, hac ratione occluſit os, Tu, inquit, hos cibos triobolo nõ emeres? cũq; is qui uolebat lautitiarũ uideri cõtemptor, annuiſſet. Ergo, inquit, non tam ego uoluptati ſtudeo quàm tu auaritiæ. Siquidem uſurus erat & ille lautitijs, ſi gratis aut minimo contigiſſent. Sic nationes quædam Germanis obijciunt bibacitatem, Anglis edacitatem, quum ipſis nihil ſit uoracius, ſi quando gratis datur indulgere gulæ. Auariores igitur illæ ſunt, non temperantiores. Huic ſimilimum quod antè retuli de perdice.

Lautitiæ.

33 Dionyſij quæſtor, nomine Simus, natione Phryx, oſtendit Ariſtippo ſuas ædes undiquaq; ſplendidas, etiã pauimẽto pretioſis teſſellis cõſtrato: omnibus circũſpectis Ariſtippus ſputum oris reiecit in barbã Simi: & ob id indignãti hoc colore ſe excuſauit, quòd in tota domo nihil uideret ad excipiendũ oris recrementũ opportunius: innuens in tota domo nihil eſſe fœdius aut immundius barbari facie, quum eam hominis partem oportuerit eſſe mundiſſimã. Quanquã hoc dictum magis quadrat in Cynicum aliquem quàm in Ariſtippum, utcunq; illi aſcribitur.

Liberè.

Delectatus

Delectatus aliquando inſigni unguēto, Male ſit,inquit,ma 34
lis cinædis, qui rem tam bellam infamarunt. Sentiens multa per
ſe bona reijci culpa utentium male.

Interrogatus quomodo Socrates obiſſet diem, Ut ego, in= 35
quit,optarim: ſignificans talem mortem quauis uita optabilio=
rem,nec potuit breuius fœlicem obitum deſcribere. Dicti tamen
argutia in hoc eſt, quòd philoſophus aliud reſponderit, quàm
expectabat percontator. Ille quærebat de genere mortis, mor=
bo periſſet, gladio, ueneno, an præcipitio: ille putans id nihil
referre,reſpondit,illum fœliciter eſſe mortuum.

Sophiſta Polyenus ingreſſus ædes Ariſtippi, quum uideret 36
illic mulieres pulchre ornatas, ac magnifice inſtructum conui= Argutè.
uium,cœpit reprehendere tantum in philoſopho luxum. Ari=
ſtippus diſsimulata obiurgatione, aliquanto pòſt, Potes'ne, in=
quit,hodie nobiſcum eſſe? Cum ille non recuſaſſet, Quid igi=
tur,inquit,incuſas? Videris enim non lautiorem menſam repre
hendere,ſed impendium. Nam ſi conuiuium ob hoc ipſum di=
ſplicuiſſet,quòd eſſet lautius,recuſaſſet eſſe cōuiua. Porrò pro=
bare quidem apparatum, ſed offendi ſumptu,non frugalis, ſed
auari hominis eſſe uidetur.

Vix credibile eſt quod de illo refert Bion, cum famulus in 37
itinere geſtans pecuniā onere premeretur, Abijce,inquit, quod Philoſophiæ
nimium eſt,& fer quod potes. ſtudium.

Quodam tēpore nauigās, ut intellexit nauim eſſe piraticā, 38
deprompſit aurū ac numerare cœpit, moxq́; abiecit in mare, Ingenioſè.
& grauiter ingemuit, fingēs ſibi imprudēti & īuito excidiſſe.
Hoc ingenio uitæ ſuæ conſuluit,adempta piratis occidendi uin
ciendi'ue materia. Sūt qui narrēt illū & hæc dixiſſe: Satius eſt,
ut hæc per Ariſtippum, quàm propter hæc pereat Ariſtippus.

Percontanti Dionyſio quur Ariſtippus ueniſſet in Siciliam 39
relicto Socrate, Ut,inquit,quæ habeo,impartiā: quæ nō habeo, Liberè.
accipiam. Sunt qui narrent illum ſic reſpōdiſſe, Quum egerem
ſapien

ſapientia,adij Socratē:nunc quoniā egeo pecunia,ad te ueni.

40 Ariſtippus Platoni obiurganti,quòd multos piſces emiſſet,

Argutè. reſpondit,ſe illos emiſſe obolo, quumq; Plato dixiſſet, tanti & ipſe empturus eram. Vides, inquit,igitur ò Plato, me non eſſe obſoniorum auidum,ſed te pecuniæ amantem. Similia quædam antè commemorata ſunt.

41 Idem Æginæ in Neptunalibus conſuetudinem habuit cum

Candidè. Phryne:cumq; illi quiſpiam obieciſſet,quòd tantū pecuniæ impenderet mulieri,quæ Diogenem Cynicum gratis admitteret, Ego,inquit,illi multa ſuppedito,ut ipſe ea fruar, non ne quis alius.Traditum eſt hoc de Phryne, quòd quum eſſet formoſiſſima,quibuslibet tamē ſui copiā facere ſoleat, nullo delectu perſonarum,ſeu diuites eſſent,ſeu pauperes,in neminem faſtidioſa. Itaq; turbam amatorum habuit.Huc reſpexit Horatius:

Me libertina,nec uno
Contenta,Phryne macerat.

42 Ariſtippum cum Phryne conſuetudinem habentem ſic ob-

Candidè. iurgauit Diogenes, Cum publica, inquit, muliēre tibi res eſt Ariſtippe: aut igitur canem agas quemadmodum ego,aut deſinas. Hunc inductione ſic repulit Ariſtippus, Num abſurdum tibi uidetur Diogenes inhabitare domum,in qua prius habitarunt alij? Quum negaſſet ille, Quid inquit? num uehi naui,quæ multos antea uexerit? Quum hoc quoque negaſſet abſurdum eſſe, Quur igitur,inquit,abſurdū putas congredi cum muliēre,qua plures ſunt uſi?Hoc antè commemoratum eſt, niſi quòd Athenæus hunc in modum retulit.

43 Quum prædium amœniſſimū perdidiſſet, cuidam deplorāti

Relictis gaudendum. tam miſerabilem illius caſum, Quid inquit,an neſcis tibi unicū eſſe prædiolum,mihi uerò tres agros ſupereſſe? Quū annuiſſet alter,Quin igitur tuam potius uicem deploramus? Sentiēs inſipientis eſſe,dolere amiſſis potius,quàm gaudere relictis.

44 Cuidam interroganti,Num tu es ubiq;?ridens,Naulum,in-

quit-

quit, Non perdo, ſi ſum ubiq;. Eluſit Ariſtippus ſophiſticam queſtionem, an idem corpus poßit eſſe diuerſis locis, dum reſpondit non eſſe periculum, ne perdat naulum. Perdit enim naulum, qui dato pretio non peruehitur eò, quò uult. Lepidè.

Confutatus in diſputatione à quodam homine audaci, ſed eodem furioſo ac ſtolido, quum illum uideret geſtientem, inflatumq; uictoria, Ego quidem, inquit, redargutus abeo, ſed ſuauius dormiturus te qui redarguiſti. 45 Moderatè.

Helicon Cyzicenus unus ex Platonis æqualibus ſolis defectum prædixerat. Qui poſteaquàm accidit, quemadmodum ille prædixerat, à Dionyſio argenti talento donatus eſt. Tum Ariſtippus ad reliquos philoſophos, Et ego rem miram habeo, quam poßim prædicere: orãtibus ut proferret, Prædico, inquit, breui inter Platonem ac Dionyſium futuram ſimultatem. Senſerat enim regem animum ſuum iandudum dißimulare. 46

Illud cum primis damnabat in hominum moribus, quòd in auctionibus uaſa diligenter inſpicerent prius, quàm emerent, uitam eorum non inſpicerent, quos ſibi in amicitiam adiungerent. At maior utilitas eſt à fidis amicis, quàm à uaſis, & plus damni eſt, niſi deligas. 47 Amicus deligendus.

Cùm Dionyſius in conuiuio iußiſſet, ut ſinguli in ueſte purpurea ſaltarent: purpura uerò tum regum erat geſtamen, nunc ſutoribus etiam communis: Id Plato facere recuſauit, his trimetris è fabula quapiam: 48

Οὐκ ἂν δυναίμην θῆλυν ἐνδῦναι στολὴν
Ἄῤῥην πεφυκὼς καὶ γένους ἐξ ἄῤῥενος. Id eſt,
Muliebri ego haudquaquam indui queam ſtola. Comiter.
Vir natus ipſe & ex uirili germine.
Ariſtippus uerò non recuſauit, ſed indutus purpura ſaltaturus, hos uerſus recitauit ex tempore:
Καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν
Οὖσ᾽ ἡ σώφρων οὐ διαφθαρήσεται. Id eſt,

Nam in Liberi patris ſacris.
Mens,quæ pudica eſt,neſciret corrumpier.

Preces abiectæ.

49 Dum aliquando Dionyſium interpellaret pro amico,nec ille preces admitteret, proſtratus cœpit amplecti pedes regis, & impetrauit. Id factum quum quidam uelut abiectius, quàm ut philoſophum deceret,reprehenderent, Non ego,inquit,ſum in culpa, ſed Dionyſius, qui aures habet in pedibus. Ingenium iuxta promptum & ad faciēdum & ad excuſandum quidlibet.

Animus metu liber.

50 In Aſia comprehenſus eſt ab Artapherne Satrapa.Id temporis quum quidam eum interrogaret,num & illic haberet ſolitam animi fiduciam,Inepte,inquit,quaſi unquam fuerim fidentiori animo,quàm nunc alloquuturus Artaphernem. Nimirum hoc illi præſtabat philoſophia,ne quem hominem metueret,ſed cum omnibus liberè ageret.

Philoſophia regina.

51 Eos,qui liberalibus imbuti diſciplinis,philoſophiā negligerent,dicebat eſſe ſimiles procis Penelopes,quòd hi cum Melāthone & Polydora ancillis rem habuerint,& omnia potius ſe habituros ſperauerint,quàm dominæ nuptias. Senſit liberales diſciplinas eſſe uelut pediſſequas philoſophiæ moralis, quæ cū primis ſit adhibenda,& cuius gratia reliqua diſcuntur omnia. Simile quiddam dixiſſe fertur & Ariſto de Vlyſſe,qui quū deſcendiſſet ad inferos,ait illum cum omnibus ferè manibus fuiſſe collocutum,quum ipſam reginam ne uidere quidem potuerit.

Optima primum.

52 Percontanti,quæ potiſſimum adoleſcentibus eſſent diſcenda, Quæ uiris,inquit,uſui futura ſunt. Hoc dictum & alijs aſcribitur.Optima ſtatim diſcenda ſunt,nec rudis ætas,quæ maximè docilis eſt,ſuperuacaneis eſt occupanda.

Philoſophus diues.

53 Poſteaquàm Ariſtippus magnam pecuniarum uim ſibi comparaſſet,& admiratus Socrates diceret, Vnde tibi tam multa? Vnde,inquit, tibi tam pauca? Non enim minus admirandum arbitrabatur,quòd Socrates tantus philoſophus,& qui tantos haberet amicos,pauper eſſet,quàm quòd ipſe diues.

Scorto cuidam dicenti, Sum ex te grauida Ariſtippe, Iſthuc, 54
inquit, nihilo magis ſcire poßis, quàm per denſißimas ſpinas Lepidè.
ambulans dicere, hæc me ſpina pupugit.

Incuſante quodã, quòd filiũ ſic abijceret, negligeretq́;, quaſi 55
ex ipſo natus non eſſet: An nõ, inquit, & pituitã & pediculos Liberi de=
è nobis natos uelut inutiles procul à nobis abijcimus? Senſit eos generes.
nõ habẽdos pro filijs, qui nihil haberẽt alioqui quo ſe parentũ
affectui cõmẽdẽt, niſi ꝙ ab ipſis progeniti ſint. Ita ſenex in co=
mœdia, Tantiſper te uolo meũ, dum id quod te dignũ eſt, facis.

Cùm Ariſtippus à Dionyſio pecunia donatus eſſet, Plato li= 56
bris, atque ob id à quodam carperetur quaſi ad rem attentior Auaritia nõ
eſſet quàm Plato: Quid refert? inquit, mihi pecunijs erat opus, pecunia in=
Platoni libris: ſentiens neutrum accuſandum. tum eſt.

Interrogatus quam ob cauſam ſic ipſum argueret Diony= 57
ſius, Ob eandem, inquit, ob quam cæteri: ſignificans philoſophi Veritas
libertatem omnibus eſſe moleſtam, non igitur mirandum ſi regi: odioſa.
ſimul illud innuẽs, regis iudicium nihil à uulgari differre, quòd
fortuna non addat ſapientiam.

Quondam petijt talentũ à Dionyſio, quumq́; rex redarguẽ= 58
di nactus occaſionem, diceret, Non'ne tu prædicabas philoſo= Philoſophus
phum non egere? Da, inquit, & poſteà de hoc diſputabimus. nullius eget.
Cùm accepiſſet pecuniã, An non, inquit, rectè dixi philoſophũ
non egere? Non eget qui quum opus eſt, habet, unde accipiat.

Dionyſio recitanti uerſiculum ex Sophoclis tragœdia: 59
Πρὸς τὸν τύραννον ὅστις ἐμπορεύεται,
Κείνου 'στὶ δοῦλος, κἂν ἐλεύθερος μόλῃ. Id eſt,
Quiſquis tyranni ad tecta ſeſe contulit,
Fit ſeruus illi, liber etſi uenerit.
Ariſtippus correcto poſteriore uerſiculo reſpondit,
Οὐκ ἔστι δοῦλος, ἂν ἐλεύθερος μόλῃ. Id eſt,
Haud ſeruus eſt, ſi liber illuc uenerit. Libertas
Significans nõ eſſe uerum liberũ, niſi cuius animum ſpe metuq́; uera.

liberauit philoſophia. Neque enim uerè liber eſt, quiſquis inge-
nuus natus eſt. Quidam hoc dictum aſcribunt Platoni.

60 *Cùm inter Ariſtippum & Aeſchinem incidiſſet ſimultas,*
quidam autem diceret, Vbi nunc illa ueſtra amicitia? Dormit,
inquit, ſed eam excitabo. Itaq; *ſimultatem* Ariſtippus *commoda*
liberaq́; appellatione facilè ſuſtulit. Ne *ſilentio malū, ut ſolet,*
Reconcilia- *incrudeſceret, ultro adijt Aeſchinem. Non, inquit, quamprimum*
tio. *redibimus in gratiam, ac nugari deſinemus? An potius expecta-*
bimus, ut ſcurris inter pocula de nobis loquendi materiam præ-
beamus? Cui quum Aeſchines reſpondiſſet, ſe lubenti animo re-
diturum in gratiam, Memento igitur, inquit Ariſtippus, quòd
quum eſſem natu maior, prior ad te uenerim. Tum *Aeſchines,*
Næ tu profectò uir me longè melior es. Siquidem *à me ſimulta-*
tis, abs te ſarciendæ gratiæ, fuit initium. Hoc *pacto redintegra-*
ta eſt inter illos amicitia.

61 *Quodā tempore cum ciuibus aliquot ſuis nauigans naufra-*
Vera bona *gio eiectus eſt. Quum in littore uidiſſet figuras mathematicas in*
animi. *arena depictas: Salua, inquit, res eſt amici, hominum ueſtigia*
conſpicio: & ingreſſus ciuitatem proximam inueſtigauit, qui-
nam eſſent illic diſciplinarū ſtudioſi. cum his ubi congreſſus eſt,
ſumma cum humanitate tractarunt, non ipſum modò, uerum &
comites illius, atq; etiam uiaticum ad reditum ſubminiſtrarunt.
Tandem *quum hi qui cum Ariſtippo uenerant, pararent redi-*
tum in patriam, rogarentq́; illum, ecquid uellet ſuis ciuibus re-
nuntiari, Vt, inquit, ſtudeant ſibi huiuſmodi parare opes, quæ
naufragio non pereunt, ſed ſimul cum poſſidente enatant.

62 *Quum Socrates taxaret unguentis delibutos, & Charondas,*
Liberè. *ſiue ut alijs placet Phædon, percōtaretur, quis eſſet ille unguē-*
tis delibutus, Ego, inquit, infelix, & me infelicior Perſarū rex.
At uide, inquit, ut quemadmodum hac parte nulla cæterorum
animalium eſt ſuperior, ita nec hominū ullo præſtantior. Senſit
externis bonis hominem nihilo fieri meliorem, & equus ſanſu-
cino

cino oblitus idem oleret quod rex, & mendicus unguento ſimili delibutus, non minus bene olet, quàm ſummus pontifex.

DIOGENES CYNICVS.

Non inconcinnus, ut arbitror, ordo uidebitur, ſi poſt facetam Socratis ſanctimoniam, poſt hilarem Ariſtippi libertatem, Diogenem Sinopenſem commemoremus, qui dictorũ omnijugi gratia longè ſuperauit cæteros: quanquam omnes hos tres diuerſis quidem uirtutibus, ex æquo tamen ſuſpiciendos iudico, ut licet diſsimilimi fuerint, æquales tamen fuiſſe dicas.

1 Primùm Athenas profectus ad Antiſthenem ſe cõtulit, à quo ſæpe repulſus, nullum enim diſcipulum recipiebat Antiſthenes, non deſtitit tamen hærere: adeò ut quũ aliquando baculũ intentaret Antiſthenes, ultro baculo caput ſubiecerit, dicens: Cæde ſi uis, at nullum inuenies baculũ tam durũ, quo me abs te abigas, dum aliquid dixeris. Inſigne exemplum adamatæ ſapientiæ. *Studium ſapientiæ.*

2 Cùm murem fortè conſpiceret in Megarico diſcurrentem, qui neque cauum quæreret, neque tenebris terreretur, neque cibum appeteret, Bellum, inquit, libertatis exemplum, moxq́; contemptis omnibus cœpit in dolio habitare. *Libertas.*

3 Demirãtibus ꝗ nullas haberet ædiculas, ubi cibũ capere poſſet, oſtẽdit Iouis porticũ, aitq́; Atheniẽſes ipſi magnificã extruxiſſe aulã, ubi ueſceretur. Quòd publicũ erat, ſibi quoq; paratũ interpretabatur. Neq; potuit optare cœnationẽ ſplendidiorem. *Facetè.*

4 Euclidis ſcholam, quòd arguta quidem, ſed ad rectè uiuendum inutila docere uideretur, χολὴν, id eſt, bilem ac moleſtiam appellabat, quum ſchola Græcis ſonet otium, & Platonis διατριβὴν, id eſt, exercitationem, κατατριβὴν, id eſt, contritionem uoce deprauata uocabat, quòd à communi uita ſemotus diſputationibus inſeneſceret, quum Diogenes in publico uiuens mallet philoſophicè uiuere quàm diſputare. *Artes ſuperuacaneæ.*

5 Dionyſiaca certamina quæ Athenis in honorem Bacchi, magnis impendijs pompaq́; celebrabãtur, appellabat magna ſtul- *Põpa inepta.*

torum miracula,quòd in his nihil non ridiculum ageretur.

6 Oratores q̃ ſummo in pretio habebãtur Athenis,dicebat tur=
Oratores. bæ miniſtros,q̃ ad gratiã loqui cogerẽtur, ac ſeruiliter adulari
ſtolidæ multitudini.Coronas autẽ dicebat eſſe gloriæ puſtulas,
ἐξανθήματα, qualia nõnullis progerminãt in naſo uultuq́; ex bile.

7 Quoties cõſiderabat in hoı̃m uita,ciuitatũ gubernatores,me=
Homo aı̃al dicos ac philoſophos,dicebat nullũ aı̃al hoı̃e ſapiẽtius.Idẽ con=
ſtultiſsimũ. tẽplãs ſomniorũ interpretes,cõiectores,diuinos,& huius gene=
ris cæteros,aut q̃ gloriæ diuitijsq́; ſeruirẽt,aiebat ſibi nihil hoı̃e
uideri ſtultius:indicãs hoı̃s ingeniũ ad res optimas accõmodũ,ſi
exerceatur:ſin ad uitia degeneret,lõge eſſe ĩfra mutas pecudes.

8 Dicere ſolitus eſt ſæpius in uita parandum λόγον ἢ βρόχον, id
Ratio. eſt, ſermonem quàm laqueum. Qui deſponderunt animum, ad
laqueum confugiunt,quum ad conſolatorium ſermonem potius
ſit confugiẽdum. Nam animo ægrotanti medicus eſt oratio. Nec
abſurdus fuerit ſenſus,ſi λόγον accipias pro ratione.

9 Quum in opiparo cõuiuio uideret Platonẽ nihil attingentẽ
Philoſophus lautitiarũ,ſed oleis duntaxat ueſcentẽ: Quid accidit,inquit,uir
aulicus. ſapientiſsime,ut quum ob huiuſmodi menſas in Siciliã profectus
ſis,hîc à paratis abſtineas? Ad hæc Plato, At hercle,Diogenes,
& in Sicilia huiuſmodi ferè cibo contentus eram. Quid igitur,
inquit Diogenes,neceſſe erat Syracuſas nauigare? An tum At=
tica non ferebat oleas? Hoc dictum quidam aſcribũt Ariſtippo.

10 Diogenes aliquando Platoni occurrit caricas edens,eiq́; of=
Conceſsis ferens dixit,Licet participem eſſe:cum acceptas ediſſet,Partici=
abuti. pem eſſe dixi, inquit, non deuorare, μεταχεῖν εἶπον οὐ καταφαγεῖν.
Hic iocus ad rem ſeriam poteſt accommodari, uidelicet in eos
qui principis, præceptoris, aut parentum permiſſu abutuntur
ad inconceſſa. Veluti ſi quis admonitus non eſſe inutile degu=
ſtare dialecticam,totam uitam ei impendat ſtudio. dictum ita re=
fertur à Laërtio,ut dubites uter alteri obtulerit caricas.

11 Plato frugalis quidem erat,ſed tamen amãs mundiciei, cõtrà
Diog

Diogenes ſordidus. Itaq; calcans Platonis culcitrã præſentibus aliquot Dionyſij amicis, quos Plato inuitarat ad cõuiuiũ, dixit, Calco Platonis ambitionẽ. Mox Plato, At quãta ſupbia tumes ipſe Diogenes, dũ alienã ſuperbiã te calcare putas. Hoc ipſum ab alijs narratur lepidius. Diogeni dicẽti, Calco faſtũ Platonis, Calcas, inquit Plato, ſed alio faſtu. Nam hoc ipſum faſtus erat, quòd iactabat mundiciei cõtemptũ: & qui ſordibus gloriãtur, non minus ambitioſi ſunt quàm qui ſplẽdide ueſtiuntur, ſed aliter. Turpior eſt autẽ ambitio ex fuco uirtutis laudem captans. Sotion tamen hoc non aſcribit Diogeni, ſed Platoni Cynico. Gloria tecta.

12 *Diogenes à Platone petierat uini paululum, tunc & caricas. Plato miſit lagœnam, cui Cynicus hunc in modum gratias egit, Quum interrogaris quot ſint duo & duo, reſpondes, uiginti: ita nec ſecundum ea, quæ rogaris, das, nec ad ea, quæ interrogaris, reſpondes. Notauit Platonem ut immodice loquacem, quod idem in illius ſcriptis notauit Ariſtoteles.* Liberalitas nimia.

13 *Percontanti in qua parte Græciæ uidiſſet bonos uiros, Viros, ait, nuſquam, ſed Lacedæmone uidi pueros. Notans totius Græciæ corruptiſsimos mores, adeò ut apud Lacedæmonios, gentem incorruptiſsimam, tantum in pueris reſideret priſca integritas. Simul illud innuit, in reliqua Græcia ne pueros quidem eſſe bonos: tum & illud, uiros eſſe pueris deteriores, quum ab his oporteat pueros ad probitatem inſtitui.* Pauci boni.

14 *Quum aliquando de re ſeria diſſerens, nullum haberet auſcultatorem attendentem, cœpit ineptam cantionem canere ueluti ſaltaturis. Vbi iam plurimi concurriſſent, obiurgauit illos, quòd ad ſtulta & inepta frequentes & alacres accurrerent: ad ſeria uerò & ad bene uiuendum utilia, nec alacriter couenirẽt, nec diligenter auſcultarent. Huic ſimillimum eſt, quod Demoſtheni quidam aſcribunt de umbra aſini.* Τερετίζειν. Ridicula præferuntur ſalutaribus.

15 *Reprehendebat homines, quòd lucta, calcitrando, alijsq; his ſimilibus ſemet exercerent, ut periti euadant: nullos autem in* Cura præpoſtera.

hoc incumbere, ut probi & honeſti euaderent.

16 *A nullo deniq; hominũ genere linguæ dicacitatẽ tẽperabat. Grammaticos aiebat ſe demirari, qui tanto ſtudio mala Vlyßis perquirerẽt, ſua ipſorũ mala ignorarẽt. Olim Grãmatici potiſſimũ uerſabãtur in Homeri rhapſodijs, at is in Odyſſea cõmemorat uarios Vlyßis errores. Muſicos item accuſabat, quod in cithara diligenter aptarent chordas ad concentus, mores haberent inconcinnos. Reprehẽdebat & mathematicos, quòd ſolẽ, lunam, ac ſtellas intuerẽtur, non uidẽtes ea, quæ eſſent ante pedes. Oratores carpebat, quòd ſtuderent iuſta dicere, ſed eadem facere negligerẽt. Auaros obiurgabat, quòd pecuniã uerbis uituperarẽt, quũ eam animo plurimi facerent. Eſt enim hoc auaris peculiare, quòd nulli magis deteſtantur auaritiã, quàm ipſi.*

Præpoſtera ſtudia.

17 *Taxabat hominũ uulgus, quòd bonos uiros hoc nomine laudarẽt, quia pecunias contẽnerent, nec interim imitarẽtur, quos laudibus extollerent uehementer, ſed pecunioſos magis ſequerentur, quos uituperabant. Deſtomachabatur in eos, qui pro bona ualetudine ſacrificarent, & in ipſo ſacro epulis immodicis ſemet ingurgitantes, facerent bonæ ualetudini contraria. Dicebat ſe mirari ſeruos, qui quum uiderent dominos plus æquo uoraces, non illis eriperẽt cibos. Nam hoc eſſet dominorum ualetudini conſulere, & ſeruis magis conuenit edacitas.*

18 *Hactenus dictũ eſt, quos quibus nominibus reprehẽderit, nũc audi, quos laudarit. Probabat eos, qui uxores ducturi nõ ducerẽt, qui nauigaturi nõ nauigarẽt, qui pueros alturi non alerẽt, qui ad remp. acceſſuri non accederẽt, qui ſe ad cõuiuendũ præpotentibus componerẽt, nec tamen accederẽt: ſignificans ab his omnibus abſtinendũ, eoſq; prudẽtes uideri, qui ad ea ſolicitati, tempeſtiuè uertißent ſentẽtiã, quòd ſemel aggreßis nõ ſit integrũ mutare cõſilium, etiã ſi pœniteat inſtituti. Qui duxit uxorem, iam ſui iuris nõ eſt: qui ſe mari commiſit, uentorũ arbitrio feratur oportet: qui ſemel acceßit ad rempublicã, ſcenæ ſeruiat*

Quæ in uita fugienda.

oportet

oportet,& ut cupiat,tutum non eſt ad priuatam redire uitam.

Illi tribuitur & hoc ænigma,manus nõ eſſe porrigẽdas ami- 19
cis cõplicatis digitis:innuẽs non ſatis eſſe,ſi comes nos præbea- Benignitas.
mus amicis,ſed comitati comitẽ adiũgendã benignitatẽ. Qui co-
miter tractant amicos,dicuntur δεξιοῦσθαι,quaſi dicas dextrare.

Quum captus uenderetur in Creta, præconi roganti, quid 20
ſciret,& quo titulo eum commendaret emptori,Dic,inquit,te
uendere hominem,qui ſciat imperare liberis. Quidã Xeniades
Corinthius admiratus præconij nouitatem adijt Diogenẽ per- Educatio
contans num ſciret,quod profiteretur:ubi ex ſermone hominis frugalis.
cõperit eſſe ſapientẽ ac doctum,mercatus duxit domũ,eiq; ſuos
liberos erudiẽdos tradidit: quos ille ſuſceptos liberaliter inſti-
tuit,primũq; tradidit artes liberales, mox docuit equitare,ar-
cum tendere, fundam rotare,iaculari telum. In palæſtra uerò
non permittebat, ut pædotriba illos grauioribus laboribus, in
morẽ athletarum exerceret,ſed hactenus quantum ad ruborem,
bonamq; corporis ualetudinem conduceret. Curauit ut ex poë-
tis,alijsq; ſcriptoribus optima quæq; ediſcerent, quòd ea modò
uerè ſcimus,quæ memoria tenemus:breuiter totius doctrinæ ſum
mam illis redegit in compendium,quò & citius perciperẽt,&
fidelius memoria complecterentur. Eoſdem inſtituit domi mini-
ſtrare parentibus,cibo leui,uiliq;, & aquæ potu contẽtos eſſe:
quumq; cæteri cæſariem alant ad formæ commendationem,ille
iuſsit illos radere comam:& ſi quãdo prodeundum eſſet in pu-
blicum,incõptos producebat abſq; tunicis,incalceatos,ac taci-
tos. Quin & ad uenatum illos inſtituebat,Lacedæmonios imi-
tatus. His rebus factum eſt,ut à pueris obſeruaretur, perq; illos
parenti commẽdaretur. Alij narrant præconem Diogenis iuſſu
ita prædicaſſe,Eſt'ne quiſpiam,qui uelit emere dominum?

Quum ſederet in auctione,uetitus eſt ſedere ac iuſſus eſt ſta- 21
re,ob id opinor,ut facilius inſpiceret emptor quid emeret. At
Diogenes, Quid,inquit,refert,quando piſces quocunq; modo

iaceant,emuntur,notans uulgi ſtultitiam, qui empturi ſeruum
cauent,ne quod corporis uitium fallat,nec ſimili cautione ex=
plorant mentis habitum. Is autem deprehenditur ex oratione.
22 Aiebat ſibi uideri mirum, quòd quum ollam aut operculum
non emerēt homines,niſi pulſu ac tinnitu exploratū,in emēdo
homine ſolo aſpectu eſſent contenti:ſignificans hominem nulla
ex re melius cognoſci quàm ex oratione. Vt igitur qui uas fi=
ctile teruncio parāt emere,digito pulſant,atq; ex tinnitu red=
dito dignoſcunt,ſit'ne integrū,probæ argillæ,ac bene coctum:
ita priuſquam minis aliquot emant hominem, oportebat ad di=
cendum prouocare, atq; ex oratione deprehendere qualis ſit.
Eòdem pertinet dictum ſuperius: piſcis mutus eſt, nec refert
quomodo iaceat,quum nihil aliud ſit quàm piſcis:ita non refert
quo corporis habitu emas hominem,ſi ſilentem emas.
23 Xeniadæ à quo fuerat emptus,dicebat, Mihi licet ſeruo ob=
Seruo prudē temperes neceſſe eſt,propterea ꝙ qui nauclerū aut medicū ha=
ti obtempe= bet ſeruū,ei tamē parēre cogitur,ſi uelit ex eo capere utilitatē.
randum. Apud hunc Xeniaden fertur conſenuiſſe, & à ſuis diſcipu=
24 lis ſepultus eſſe. Rogatus à Xeniade,quomodo ſepeliri uellet,
Sepultura. In faciem,inquit. Percontanti cauſam, Quoniam,inquit,paulò
poſt futurum eſt,ut inferiora fiant ſuperiora:huc alludēs quòd
id temporis Macedones rerum potirentur, atq; ex humilibus
fierent excelſi: quòd ſi inuerterentur omnia, fore ut cadauer
etiam ex prono fieret ſupinum. Fortaſſis illud ſenſit,nihil refer=
re quo ſtatu corpus exanime ſepeliatur, qua in re magna erat
uulgi ſuperſtitio,porrectis in portam pedibus efferebātur,ſtan=
tes cremabantur,& hodie ſtantes,ut audio,ſepeliuntur Iudæi,
certe ſupini ſepeliuntur omnes Chriſtiani.
25 In foro quondam ſtans clamabat, Adeſte homines, ueluti cō=
cionaturus apud populum:quumq; iam frequētes cōueniſſent,
nec ille deſineret clamare, Adeſte homines,quidam indignati;
En adſumus,dic aliquid. Tum Diogenes baculo illos abigens,

Homines

Homines, inquit, adeſſe iuſsi, non ſterquilinia. Non putauit ho= *minis cognomen competere in eos, qui non uiuerent iuxta ra= tionem, ſed brutorum in morem agerentur affectibus.* Homines pecudũ ſimiles.

Alexander Magnus quum eſſet Corinthi, adijt Diogenem pro dolio ſedentem, cumq́; eo multa collocutus eſt: à quo di= greſſus indignantibus amicis, quòd rex illi cani tantum habuiſ= ſet honoris, qui tanto principi nec aſſurgere dignaretur, Imò, inquit, ni Alexander eſſem, Diogenes eſſe uellem. Adeò demira= tus eſt animum illum liberum, ac rebus humanis omnibus ſupe= riorem, ut nihil regno ſimilius eſſe iudicaret. Præcipua regum felicitas eſt, quòd nulli ſeruiunt, ſed quicquid uolunt, facilè effi= ciunt, tum quòd nullius egeant: atqui hoc ipſum homini præ= ſtat philoſophia multò uerius, quàm regnũ monarchis. Quan= quàm Alexandrum eſſe, Alexander maius quiddam exiſtima= bat, quàm regem eſſe. 26

Negabat illos debiles ac mancos appellandos, qui ſurdi eſ= ſent, aut cæci, ſed qui peram non haberent. Luſit autem affini= tate uocum: Nam ἀνάπηρος Græcis dicitur mancus aut mutilus, ἄπηρος qui pera caret: innuens, opinor, hominem ad omnem ui= tæ functionem inutilem eſſe, qui expers ſit philoſophiæ. Pera enim Cynicorum penus erat. 27 Philoſophia.

Ingreſſus aliquando iuuenum conuiuium, capite ſenitonſo, non ſolum non comiter exceptus eſt, ſed multis plagis onuſtus dimiſſus eſt. Quos ille hac ratione eſt ultus: Nomina iuuenum à quibus fuerat cæſus albo inſcripſit, itaq; obambulabat ſoluto pallio: plagarum notæ loquebantur quid eſſet paſſus, & album prodebat autores. Hoc pacto iuuenes inhumanos omnibus ob= iurgandos ac reprehendendos expoſuit. 28 Vindicta ciuilis.

Quoniam Cynicus erat, canis dictus eſt, & hoc uitæ genus à multis laudabatur, nemo tamen imitabatur. Itaq; dicere ſolitus eſt, ſe canem eſſe laudantium, ſed laudatorum neminem cum laudato cane audere uenatum ire. 29 Virtus lau= data tantum.

30 *Iactante ſe quopiam ac dicente, Viros ſupero in Pythijs,* Serui ueri. *Equidem,inquit,uiros,tu uerò mancipia.Luſit rurſus affinitate uocum,quæ eſt inter* ἄνδρας & ἀνδράποδα. *Mancipia autem appellabat quicunque ſeruirent cupiditatibus.Has philoſophia uincere pulchrius eſt,quàm in Pythijs ludis uincere uiros.*

31 *Cuidam admonenti, ut iam ſenex quieſceret à laboribus,* Intendendum honeſti ſtudium. *Quid,inquit, ſi in ſtadio currerem,utrum oporteret iam metæ uicinũ curſum remittere, an magis intendere? Recte ſenſit uirtutis ſtudium hoc magis intendendum,quo minus ſupereſt uitæ, quòd turpe ſit tum ab honeſto inſtituto refrigeſcere.*

32 *Aliquãdo uocatus ad cœnã,negauit ſe uenturũ.Rogãti cauſam,Quoniã,inquit,heri mihi nõ ſunt actæ gratiæ.Vulgus hominũ poſtulat ſibi ueluti ꝑ magno beneficio gratias agi, ſi quẽ admiſerint ad conuiuiũ. At Diogenes licet pauper,exiſtimabat ſibi deberi gratiã, quòd nõ grauaretur intereſſe conuiuio,quia nuſquã iret aſymbolus, ſed lautius philoſophiæ ſermonibus paſceret cõuiuatoris & cõuiuarũ animos quàm ille corpus epulis.*

33 *Demoſthenem aliquando in publico diuerſorio prandentem deprehendit, quumq; ille conſpecto Diogene ſeſe ſubduceret, Tanto magis, inquit, in diuerſorio futurus es: ſignificans hoc illum magis fore conuiuarum fabulam,quòd non ſolum ibi uerſaretur,ſed etiam tanquam in re nefaria deprehenſus ſeſe ſubduxiſſet.Hoc enim memorabilius,quàm quòd illic potaret.Alij narrant hoc cuidam adoleſcenti dictum.Is potuit & Demoſthenes eſſe: ſimplicior autem ſenſus eſt, ut accipiamus adoleſcentulum admonitum, ne intrò fugeret,ſed foras. Nam quò interius ſeſe abdebat in popinam,hòc magis erat in popina.*

34 *Hoſpitibus quibuſdam celebrem illum Demoſthenem uidere* Hic eſt ille. *cupientibus, porrecto medio digito, Hic eſt, inquit,ille Demoſthenes Athenienſium orator. Digitus pollici proximus index dicitur,quòd hunc intendentes ſolemus aliquid commonſtrare. Digitus autem medius apud priſcos infamis habebatur,ob cauſam*

ſam

ſam hic non referendam. Porrò Demoſthenes uulgò malè audiebat, quaſi parum uir eſſet. Id ſignificans Diogenes maluit illum medio quàm indice demonſtrare.

35 Cuidam exciderat panis, eumq́; reliquit, quòd puderet recipere. Hunc caſtigare uolens Diogenes iniecto fune collo traxit urceum per ceramicum, hoc faciens in populo, quod ille in pane facere erubeſcebat.

Pudor inutilis.

36 Cùm multis uideretur immodice philoſophus, reſpondit ſeſe imitari chori magiſtros, qui tonũ legitimũ excedere ſolẽt, ut alij congruũ arriperẽt. Quod enim excedit modũ, tametſi uitioſum eſt, tamen ad excitandã aliorũ ſocordiã conducibile eſt. Ita pallium ac dolium Diogenis, diuitibus ſuas delitias exprobrabant.

Exempla inſignia.

37 Dicebat plurimos inſanire præter digitum. Nam ſi quis aſsiduè medium digitum intendat uice indicis, uulgò habetur inſanus ſi quis indicem, ſanus uidetur. At plurimi ſunt homines, qui grauius inſaniunt in rebus ſerijs, quàm ſi digitum pro digito porrigant, & tamen hi uulgò non habentur inſani. Quemadmodum & hodie, parentes in liberis pro graui peccato caſtigant, ſi læua pro dextra utantur. Atqui non itidem caſtigant eos, quum turpia pro honeſtis eligunt.

Inſaniæ genera.

38 Taxabat & in hoc hominũ inſaniã, ꝙ res precioſas minimo emerẽt, uenderẽtq́;, uiliſsimas plurimo. Statuã enim tribus nummûm milibus emi, quum farinæ chœnix duobus æreis ueniret. At ſtatua nihil opus ad uitã, ſine farina uiuere nõ licet. Cõueniebat igitur farinã multò ſtatuis eſſe chariorẽ. Philoſophus precia rerum æſtimabat uſu naturali, uulgus æſtimat ſtulta perſuaſione.

Aeſtimatio præpoſtera.

39 Quod ſuprà retulimus de Xeniade, quidã ita narrant: Quum eſſet emptus Diogenes, perinde quaſi ipſe Xeniadem emiſſet, dixit illi: Vide ut iuſsis meis pareas. Quumq́; ille diceret, ἄνω ποταμῶν, ſignificans rem præpoſtere agi, ſi ſeruus imperet hero. Si medicum, inquit Diogenes, emiſſes æger, non illi præſcribẽti obtemperares, an diceres ἄνω ποταμῶν? Si herus corpore malè

Seruus prudẽtior hero.

affectus

affectus auſcultat ſeruo rei medicæ perito, multò magis decet animo ægrum auſcultare ſeruo philoſophiæ perito : quod enim ars medica præſtat corpori, hoc philoſophia præſtat animo. Illa medetur febri, hæc prauis cupiditatibus. Quantò autem animus pæſtat corpori, hòc illius morbi ſunt quàm huius grauiores. Laërtius addit, quum à præcone rogaretur, quo titulo uellet prædicari, isq́; reſpondiſſet, ſe ſcire imperare liberis, ubi uidiſſet prætereuntem quendam bene cultum, Huic, inquit, me uende: nam is eget domino.

40 *Cuidam ambienti à Diogene in philoſophiæ diſciplinam recipi, admiſſo explorandi gratia pernam in uia ferendam dedit, ſeq́; iuſsit ſequi. Ille præ pudore, abiecto quod geſtabat, furtim ſe ſubduxit. Aliquanto pòſt, forte fortuna illi factus obuius, ridẽs, Tuam, inquit, ac meam amicitiam perna diremit: indicãs illum non eſſe idoneum philoſophiæ diſcipulum, qui ſtultum pudorẽ non poſſet contemnere. Neq; enim turpe eſt geſtare pernam, ſed ab honeſto recedere turpe eſt. Diocles hoc ipſum paulò ſecus narrat. Quum quidam ambiens eſſe Diogenis diſcipulus, dixiſſet illi, Impera mihi Diogenes, admiſſo in famulitium caſei fruſtum portandum dedit. Id quum ille ob pudorẽ recuſaret, Noſtram, inquit Diogenes, amicitiam paululum caſei diremit.*

Pudor inutilis.

41 *Quum aliquando uidiſſet puerum caua manu bibentem, Hic puer, inquit, me frugalitate ſuperat, qui ſupellectilem ſuperfluã mecum circunferam : & eductum è pera poculum ligneum abiecit, Neſciebam inquiens & in hoc nobis prouidiſſe naturam. Quum alterum puerum uidiſſet uaſculo fracto, cauo panis excipere lenticulam, abiecit & catinum ligneum, ut ſuperuacaneum. Hæc patiar uideri ridicula, modò fateamur, immodicum ſimplicitatis exemplum in hoc utile, ut nos noſtri luxus pudeat.*

Frugalitas.

42 *Sapiẽti nihil deeſſe colligebat hoc ſyllogiſmo, Deorũ omnia ſunt, Deorum autem amici ſunt ſapientes, & amicorum communia ſunt omnia, ſapientũ igitur ſunt omnia. Sed eodẽ ſyllo-*

Sapiens diues.

giſmo

giſmo reijci poterat petens aliquid, Qur petis, habẽs omnia?

Quum uidiſſet fœminã dijs procumbentem, ita curuato cor= 43
pore, ut à tergo quædam apparerent, quæ nudari non decet Decorum
oculis hominum, adijt illam dicens, Non uereris mulier ne ſtan= ubiq;.
te poſt tergum tuum deo: nam illius plena ſunt omnia: parum
decenter te geras? Aeſculapio percuſſorem conſecraſſe dicitur,
qui accurrens procidentes in faciem contereret, hoc figmento
deterrens homines à ſuperſtitione, qui credunt deos non audi=
turos, niſi ipſis indecoro corporis geſtu ſupplicent.

Solitus eſt ioco dicere, ſibi tragicas execrationes occurriſſe, 44
quod eſſet, Ἄοικος, ἄπολις, ἄπατρις, πτωχὸς, ἀλήτης, καὶ ἡμερό- Paupertas
βιος. Id eſt, Domo, ciuitate, patriaq; carens, pauper & erro: tragica.
Alludens ad locum aliquem è tragœdijs. De Oedipi execratio=
nibus nobis dictum eſt in Chiliadibus

Quin & illud dixiſſe fertur, quòd fortunæ opponeret animi 45
fiduciam, legi naturam, affectibus rationem, eò quòd his tribus
paratur ac ſeruatur hominum tranquillitas. Aduerſus fortunæ Philoſophi
procellas tuetur ſapientem animus impauidus, naturam pro le= uita.
ge ſequitur, cui ſi repugnet lex, contemnit eam. Porrò cupidi=
tatum tumultus ratione compeſcit.

Quum Alexander Magnus inuiſeret Diogenẽ, reperit eũ in 46
cranio ſedentẽ pro dolio, ac laceras ſchedas glutino cõmitten=
tem, poſteaquàm rex multa cum illo colloquutus pararet abire,
diceretq;, Cogita Diogenes, quid à me uelis petere: nam quic=
quid optaris feres, Mox, inquit, de alijs, interim ſecede pauli=
ſper. Cum rex receßiſſet, putãs illũ uelle deliberare, diutius ſilẽti
repetijt, Pete quod uis Diogenes. Hoc, inquit, uolebã, nam prius
arcebas mihi ſolem, ad id quod ago neceſſarium. Alij narrant
illum dixiſſe, Ne mihi feceris umbram, quòd uellet apricari.

Memoratur & illud, Alexandrum ita fuiſſe loquutum, Ad= 47
ſum ô Diogenes tibi ſubuecturus, quandoquidem uideo te mul= Philoſophus
tis egẽtem: cui Diogenes, Vter noſtrum pluribus eget: ego qui paucis eget.

ultra

ultra peram & pallium nihil deſydero: an tu, qui contentus patrio regno, tot periculis temet obijcis, ut latius imperes, adeò ut uix totus orbis tuæ cupiditati uideatur ſatis futurus?

48 *Quodam tempore, quum diutiſſimè legens tandem eò ue-* Lepidè. *niſſet, ut uideret chartam uacuam,* Bono, *inquit, animo eſtote uiri, terram uideo. Alludens ad longa nauigatione feſſos, qui recreantur animo, quum ipſis procul apparet portus.*

49 *Cuidam ſophiſticis argutationibus colligenti, quòd* Dioge- Argutiæ friuolæ. *nes haberet cornua, frontem ac tempora manu contrectans,* Atqui, *inquit,* ego non uideo. *Irridere maluit friuolum enthymema, quàm ſoluere.*

50 *Quum* Zenon *in ſcholis diſſerens, acutiſſimis rationibus probaret nullum eſſe motum, nec eſſe poſſe,* Diogenes *ſurgens, cœpit inambulare.* Id *admiratus* Zenon, *Quid, inquit, agis* Diogenes? *Confuto, inquit, tuas rationes.* Taxans *interim inanem ingenij oſtentationem.*

51 *Sophiſta quidam uolens apud* Diogenem *oſtentare acumen ingenij, hunc in modum ratiocinatus eſt, Quòd ego ſum, tu nō es. Cùm annuiſſet* Diogenes, Ego, *inquit, ſum homo, igitur tu* Argutiæ friuolæ. *nō es homo.* Tum Diogenes, À *me, inquit, incipe, & rectè colligeris.* Nō *dignatus eſt aperire, quid haberet uitij ratiocinatio, ſed maluit irridere de tam friuolis nugis ſibi placentem. Si ſic ſumpſiſſet, tu es homo, ſequebatur ſophiſtam nō eſſe hominem.*

52 *Cuidam ad oſtentationem ingenij multa de rebus cœleſtibus* Ignota loqui. *diſſerenti, Quàm nuper, inquit, de cœlo ueniſti? Socratem in hoc retulit, cuius eſt illud, Quæ ſupra nos, nihil ad nos.*

53 Eunuchus *quiſpiam contaminatæ famæ inſcripſerat ædibus* Mala uera. *ſuis* μηδὲν εἰσίτω κακόν, *ne quid ingrediatur mali.* Id *uidens* Diogenes, Aedium, *inquit,* dominus, *quà ingreditur?* Eunuchus *boni ominis gratia poſuerat titulum, ne quid infelicitatis attingeret domum.* Id Diogenes *detorſit ad mala animi, quæ ſola uerè mala ſunt.*

Nactus

Nactus unguentum eo pedes inunxit præter morem publi= 54
cum. Id demirãtibus dixit, Quoniam unguentũ capiti infuſum Ridiculum.
exhalatur in aërem, à pedibus autem aſcendit ad nares. Simili=
ter alius reprehendit publicam conſuetudinem, qua coronas ca
piti imponunt, quum magis cõueniat infra nares ponere, quòd
fragrantiæ uapor non tam deſcendat, quàm aſcendat.

Athenienſes hortabantur Diogenẽ, ut myſterijs initiaretur, 55
addentes quòd initiati apud inferos principatum tenerent. Ad Initiari non
quæ Diogenes: *Perquàm ridiculum eſt, inquit, ſi* Ageſilaus *&* eſt ſatis.
Epaminondas *in cœno degũt, et* Patetion *fur ac uiliſſimi quiq;*
homines, quòd initiati ſint, in beatorũ inſulis erũt. Grauiter ta=
xauit ſacerdotũ mores, qui quæſtus gratia blandiebantur homi
num imperitorũ ſuperſtitioni, perſuadentes initiationẽ cõferre
felicitati poſt hanc uitam, quũ ea parata ſit his, qui pijs & egre
gijs factis eam promeruerint, ſiue ſint initiati, ſiue non ſint.

Cùm primum cœpiſſet philoſophari, quũ in dolio ſicco mu= 56
cidoq; pane ueſcens ſolus, audiret totam urbem lætitia perſtre= Lepidè.
pentem, erat enim dies feſtus, ſenſit animo nonnihil tædij, diuq;
ſecũ de relinquẽdo uitæ inſtituto cogitauit. Sed quũ tandẽ mu=
res uideret adrepẽtes, panisq; micas edere: Quid tibi diſplices,
inquit, ò Diogenes, *ſat magnificus es, ecce etiã paraſitos alis.*

Platoni *ipſum ob uitæ ſordes canẽ appellãti: Sane, inqt, nam* 57
ad eos qui me uendiderãt recurri. Solẽt enim canes ſi uendan= Canis con=
tur, ad ueteres dominos recurrere. Non *offenſus eſt cõuitio, ſed* uitium.
cõmode interpretatus eſt. Quũ Aeginã nauigaret, interceptus
eſt à piratis, atq; in Cretã perductus, ibiq; uẽditus. Eos *piratas*
puto fuiſſe Corinthios, *aut* Atheniẽſes, *aut certè* Aeginetas.

Quum è balneis redeuntẽ quidã rogaſſent, nũ illic eſſet mul= 58
tum hominũ, negauit eſſe. Rurſus percõtatus, an illic eſſet multa Homines nõ
turba, annuit: ſignificãs hominis uocabulũ in paucos cõpetere. homines.

Narratur & illud uix credibile: Plato *ſic definierat hominẽ:* 59
Homo eſt animal bipes abſq; pennis. Ei *definitioni quum diſci=* Ridiculum.

n puli

puli Platonis applauderēt, Diogenes gallum gallinaceũ pennis ac plumis nudatum produxit in ſcholam. En, inquiens, hic eſt homo Platonis. Itaq; definitioni adiectũ eſt, latis unguibus, quòd aues eiuſmodi non habent.

60 *Feſtiuum.* Percontanti qua quis hora prandere debeat: Si diues eſt, inquit, quum uult, ſi pauper, quum poteſt.

61 *Educatio.* Apud Megarenſes quum uideret arietes pellibus tectos aduerſus frigoris iniuriam, ipſorum autē filios nudos: Satius eſt, inquit, Megarenſis eſſe arietem quàm filium. Traditum eſt de Megarenſibus, quòd indiligenter habent filios ſuos.

62 *Sera monitio.* Quidam in publico gēſtans longā trabem per imprudētiam percuſſerat Diogenem, moxq; ex more dixit, Caue. At Diogenes: Num, inquit, me uis iterum percutere? Alij ſic narrant: Dicenti caue, baculum impegit in caput, & poſt ictum adiecit, caue: par pari referens. Nam ante læſionem dicendum erat caue.

63 *Homo rarus inuentu.* Quodam tempore lucernam accenſam geſtans obambulabat in foro clariſsima luce, quærenti ſimilis: Rogantibus quid ageret: Hominem, inquit, quæro: notans publicos ciuitatis mores, uix homine dignos.

64 *Gloria tecta.* Cùm aliquando perfuſus eſſet aqua, ſtaretq; toto diſtillans corpore, circumſtantes aliquot, ut fit, commiſerabantur hominem indigna paſſum. Quibus Plato, nā & is fortè tum aderat: Si uultis, inquit, commiſerari Diogenem, abite, notans in philoſopho gloriæ cupiditatem. Hoc igitur ſpectaculo quoniā delectabatur, fœlix erat potius quàm miſerādus: at ſi nullo teſte perfuſus fuiſſet, tum uerè fuiſſet miſerabilis.

65 *Moderatè.* Colaphum impingēti: Profectò, inquit, neſciebam me capite galeato ambulare. Ludens manum pronam galeam dixit. Nec aliter ultus eſt percuſſorem. Niſi fortè legendum eſt, neſciebam capite galea tecto incedendum eſſe.

66 *Par pari.* At nō eadem patientia tulit Midiam, qui impacto illi colapho dixerat, Tria milia tibi in mēſa ſunt poſita: per ludibrium

illi gratulans, quòd pro colapho tantum nummorum ex mulcta ad ipſum eſſet rediturũ, ſi lege ageret. At Diogenes poſtri die ſumpto pugilum loro, eoq; impacto Midiæ totidem uerbis dixit, Tria milia tibi in menſa ſunt poſita. A. Gellius narrat de quodam, qui pro delectamento habebat manu depalmare homines, moxq; è crumena, quam in hoc circunferebat, iuſsit numerari mulctam. At Diogenes declarauit non omnes eſſe ea patientia, ut mulcta contenti ſint.

67 Philoſophi uulgò hoc nomine malè audiebãt, quòd deos aut non crederent eſſe, aut contemnerent. Hoc innuens Lyſias interrogabat Diogenem, crederet'ne eſſe deos. Cui Diogenes: Qui conuenit, inquit, ut non credam, quum perſuaſum habeã, te dijs inuiſum eſſe? Hoc dictum quidam attribuunt Theodoro. Non reſpondit ad quæſtionem, ſed in contumelioſe interrogantem retorſit ſermonem. Salſè.

68 Conſpicatus quendam ſe religionis cauſa aſpergẽtem aquis fluuialibus: Nam hoc ritu priſci ſolent purificari, ſi quid piaculi commiſſum crederent: Infelix, inquit, quum erras in Grammatica, non abſolueris aſperſus: multò minus aſperſio te liberabit à uitæ criminibus. Rectè notabat hominum ſuperſtitionem, qui crederent ſenſibili elemento purgari maculas animi, niſi prauas cupiditates amputaſſent. Superſtitio.

69 Eos ſummopere reprehendebat, qui ſi quid ſecus eueniſſet, fortunam incuſarent, id quod uulgus hominum ſolet: dicens, ipſos homines potius incuſandos, qui poſtularent à fortuna, non quæ uerè bona eſſent, ſed quæ ipſis bona uiderentur. Nam ſi permitterent dijs, quæ ipſi iudicant optima, dare, darẽt: nunc acceptis his quæ flagitarunt, inpudenter incuſant deos. Vota ſtulta.

70 Superſtitionem hominum qui in ſomnijs terrerentur, hoc pacto deridebat, Quæ uigilantes, inquit, agitis, ea nõ curatis: quæ uerò dormientes ſomniatis, ſolicitè perquiritis. Ad felicitatem enim aut infelicitatem hominis, non tam refert, quid patiatur in

n 2 ſomnis

Voluptas. ſomnis,quàm quid agat uigilans.Ibi quoties aliquid turpe cō-
mittit,oportebat metuere deorum iram,ac triſtem euentū, non
ſi quid dormientibus ſit uiſum.

71 In Olympijs præconem ita pronunciantem, Doxippus ui-
Victoria ros uicit:correxit Diogenes : Hic inquiens mancipia, ſed ego
pulchra. uiros : ſignificans eos, qui certarent Olympia, non eſſe uiros,
ſed gloriæ mācipia.Solus philoſophus uincit uiros. Simile huic
eſt,quod ſuprà retulimus.

72 Cùm Philippus exercitum haberet apud Cheroniam, uenit
Ambitio. eò Diogenes, & comprehenſus à militibus deductus eſt ad re-
gem:qui conſpecto Diogene ignoto iratus exclamauit, Explo
rator.Cui Diogenes:Prorſus,inquit,explorator,nam huc ueni
inſpecturus inſaniam tuam,qui non contentus regno Macedo-
num, aliena captans temet in diſcrimen conijcis, ne & regno
& uita priueris.Rex admiratus hominis libertatem,iußit illum
abire liberum.

73 Alexander Macedonum rex miſerat epiſtolam ad Antipa-
trum,per quendam nomine Athliam : quum id temporis fortè
adeſſet Diogenes,qui Cynico more dixit,Athlius ab Athlio per
Athliam ad Athlium.Porrò Athlius Græcè miſerū ſonat, mul-
tiſq; laboribus afflictū,unde & athletis nomen.Senſit philoſo-
phus principes ob ambitionē aßiduis bellis tumultuantes uere
miſeros eſſe:æquè miſeros qui illorum cupiditatibus inſeruirēt.

74 Inuitatus ut ad Alexādrū ueniret,recuſauit:at Perdiccæ præ
Liberè. fecto minitanti necē,ni ueniret:Nil,inquit,magni feceris,ſiqui-
dem & cantharis & phalangium idem poſſunt.Cantharis pu-
ſillum eſt inſectum non diſsimile ſcarabeo, ſed præſentaneū ha-
bens uenenum : phalangiū aranei genus eſt nocentißimū. Nec
dubitauit uiciſsim minitari Perdiccæ, ſe feliciter uicturum,ſi ſi-
ne illo uiueret:indicans infelices eſſe,qui cùm Perdicca uiuerēt.

75 Aiebat faciles eſſe deos ad donandam hominibus uitam, cæ-
terùm hanc ignorari ab his, qui quærunt dulciaria, unguenta,
aliaſq;

aliasq́; hoc genus delitias. His *enim qui fruuntur, credunt ſe ui-
uere, quum ueram uitam tranquillam, ac ſuauem ſola præſtet
ſapientia.* Non *igitur dij ſunt incuſandi, ſed homines, qui per
ſtultitiam non poſtulant ab illis uitam, ſed uoluptates.*

Conſpiciens delicatum quendam à ſeruo calceari: Nondum, 76
inquit, ſat beatus es, niſi te etiam abſtergeat: id erit, ſi mancus Deliciæ.
fueris. Viſum *eſt* Diogeni *nõ multo minus abſurdũ in calceatu
abuti opera famuli, ſi qs ipſe ſibi hoc præſtare ualeat, q̃ ſi poſt
exoneratũ aluũ adhibeat famulũ abſtergẽdo podici.* Quanquã
intelligi poteſt & de abſtergẽdo naſo. Philoſopho *ethnico pro
digioſæ deliciæ uidebantur, ethnicum calceari à famulo: at ego
noui* Chriſtianum *ſacerdotẽ, ac* Theologũ, *cui cùm nullũ eſſet
membrũ mancũ, tamen aditurus latrinã famulos accerſebat, qui
ſoluerent ligulas, item reuerſus qui alligarẽt.* Id *ego uidens, ſic
mecum cogitabam,* Vtinam *hic adeſſet ſpectator* Diogenes.

Conſpicatus duci quendã, qui phialam ex ærario furatus ſu- 77
ſtulerat: ducebatur autẽ à magiſtratibus, quos illi ἱερομνήμονας
appellant: Magni, *inquit* Diogenes, *fures paruũ ducunt.* Vtinã
hoc non poßit uerè dici in magiſtratus aliquot Chriſtianos, *à
quibus ad laqueum adigitur interdum qui decẽ drachmas ſuſtu
lit, ipſi impune magnis furtis, uel peculatu potius diteſcunt.*

Videns *adoleſcentẽ lapides iacientẽ in crucẽ:* Euge, *inquit,* 78
ſcopum attinges. Innuens *fore, ut aliquãdo in crucẽ ageretur.* Salsè.

Cùm adoleſcentuli circũſtantes Diogenem *acclamaſſent,* Ca- 79
nis, canis: ac mox territi fugere cœpiſſent, rogatiq́; quur fuge- Salsè.
rent, dixiſſent, ne mordeas nos canis: Bono, *inquit, animo ſitis
filioli, canis non edit betulam.* Tecte *illis exprobrans mollicię.*

Cuidã *ſibi placẽti, ꝙ* Leonis *exuuio tectus incederet:* Nõ *tu* 80
deſines, inqt, uirtutis ſtragulas pudefacere? Indecorũ *eſſe cẽſuit* Hypocriſis.
ꝙ homo mollis Herculis *amictũ ſibi uindicaret.* Idẽ *dici põt ijs,
qui ꝑdigioſo amictu profitẽtur ſanctimoniã, uita nõ reſpõdẽte.*

Prædicantibus beatum Calliſthenem philoſophũ, quòd apud 81

Alexandrum apparatu ſplendido exciperetur: Imò, inquit, *infe*
lix eſt, quòd illi prandendum, cœnandumq́; ſit, cùm Alexandro
uiſum fuerit: ſentiens nihil eſſe beatum, ſi abſit libertas. Hic
eſt Calliſthenes *Ariſtotelis diſcipulus, quem* Alexander *tandem*
coniecit in carcerem, ubi & periјt. Quidã *pro* Calliſthene *ſup*
ponunt ipſum Ariſtotelẽ, cuius fœlicitatem prædicantibus, quòd
cum regis filio uiueret: Ariſtoteles, *inquit, prandet quum uult*
Alexander, Diogenes *quum uult* Diogenes.

82 *Si quãdo egebat pecunijs, eas ab amicis accipiebat: at ſuggil*
Benignitas. *lantibus eum, quòd præter philoſophi dignitatem peteret quod*
eſſet mendicorum: Imò, *inquit, non peto, ſed repeto,* οὐκ αἰτῶ,
ἀλλ' ἀπαιτῶ. R*epetimus enim mutuum aut depoſitũ.* A*micus autẽ*
egenti amico dans non donat, ſed reddit, quod debebat. Quiſ=
quis enim in tali caſu pecuniam ſeruat, rem alienam detinet.

83 Quum *adoleſcens quidam comptior* Diogeni *propoſuiſſet*
Mollicies. *quæſtiunculam:* Non *tibi prius, inquit, reſponſurus ſum, quàm*
ſublatis ueſtibus oſtenderis, utrum maſculus ſis, an fœmina. Ex
cultu parum uirili notauit illius molliciem.

84 *Alteri cuidam adoleſcenti, luſum quendã amatoriũ elegãter*
Ars inhoneſta. *in balneis exhibẽti, qđ* Græci *uocant* κοτταβίζειν, Diogenes *quo*
melius, inquit, hoc deterius. Dannãs *improbatã artẽ, qualis eſt*
et alea, cuius quò quiſq; eſt artifex melior, hòc uir eſt deterior.

85 Quum Diogenes *adeſſet conuiuio, qui accumbebant appel*
Canini mores. *lantes illum canem, oſſa illi proijciebant, quòd id canibus fieri*
conſueuit: at ille diſcedens à tergo commingebat accumbentes:
ſignificans & hoc eſſe canum.

86 *Oratores ac cæteros omnia ad gloriam facientes appellabat*
Ter homines. τρισανθρώπους, *id eſt, ter homines, ancipiti dicto.* Nam *ut uulgus*
hominem eſſe negat, qui nec doctus eſt, nec humanus: ita philo=
ſophus hominem uocabat miſerum, qui nihil haberet ſupra ho=
minem. Siquidem iuxta Homerum, *nullum animal homine mi=*
ſerius. Proinde *ter homines dixit, ter miſeros, qui ſua ſtudia*
omnia

omnia cõferrent ad rem inaniſſimam, ac populari multitudini, multorum capitum belluæ ſeruirent ſeruitutem.

Diuitem quendam indoctum, ſed ſplendidè ueſtitum χρυσό-μηλον appellabat, hoc eſt, ouem aureo uellere. Nam tales fuiſſe proditum eſt à poëtis: qui minimum ualerẽt ingenio, ouillis moribus etiam prouerbio dicebantur. 87

Præteriens prodigi cuiuſdam ædes inſcriptionem habentes, uenales: Facile, inquit, diuinabã fore, ut præ immodica crapula domũ euomeres. Iam enim domũ abſumpſerat, antè quàm uenalem proſcriberet. Vomitus igitur erat ille uerius quàm uẽditio. 88 Profuſio.

Adoleſcenti cõquerẽti, quòd à multis perturbaretur: Deſine, inquit, & tu perturbationis indicia præ te ferre: ſignificãs nulla re melius improbitatem lædẽtium finiri, quàm ſi qui læditur, dolorem diſſimulet. Etenim qui ob id inceſſunt hominem, ut illum diſcrucient, deſinent, ſi uiderint illum nihil commoueri. Et Græcis ſuſpicor alium eſſe ſenſum: Quum enim adoleſcẽs quereretur ſibi turbam eſſe moleſtam, παῦσαι γὰρ, inquit, καὶ σὺ τὰ σήγματα τοῦ παχυλῶντος περιφέρων. id eſt, At deſine tu quoque ſigna mollis & effœminati circunferre. 89 Dolor diſſimulatus.

Citharœdũ impertũ obeſoq́; corpore & ab omnibus uituperatum, ſolus Diogenes laudabat. Demirãtibus quam ob rem id faceret: Laudo, inquit, ꝙ quũ talis ſit, maluerit ſe cithara ꝙ̃ latrocinijs exercere: ſignificãs illũ corpore ualidũ, ingenio rudẽ, latrocinijs aptiorẽ eſſe quàm muſicæ: locus eſt ab inexpectato. 90 Salſè.

. Alterũ citharœdum, qui quoties caneret, ab auditoribus deſerebatur, obuium ita ſalutabat, Salue galle. Quum ille offenſus ſalutationis nouitate diceret, Quid ita? Quoniam, inquit, cantu tuo excitas omnes. Iocũ captauit ex ambiguitate uerbi Græci: ἀνεγείρειν enim dicitur & qui excitat dormientem, quòd ſolent galli gallinacei malè canentes: & qui ſedentem excitat ut ſurgat, quod ille ſolet. 91 Salſè.

Cùm adoleſcentem quendam inſigni forma plurimi intue- 92

rentur, Diogenes incuruato corpore ſinum lupinis implebat. Ad hoc ſpectaculum conuerſis omnium oculis, aiebat mirari ſe, quur adoleſcentulo dimiſſo, ſeſe intuerentur: obiter notans illorum intemperantiam.

93 *Cuidam uehementer ſuperſtitioſo, ac lemurum, laruarumq́; terroribus obnoxio, necem ipſi minanti, dicentiq́;, Vnico ictu tibi perfringam caput: At ego, inquit, ſi id feceris, tibi ſiniſter aſtans, ut contremiſcas, efficiam: Significans ſe mortuum etiam illum terrere poſſe, à quo uiuus contemnebatur. Hic tamen affectus & hodie plurimos habet, qui cum ſint aduerſus uiuos feroces, aduerſus umbras ſunt formidoloſiſſimi.*

Superſtitio.

94 *Ab Hegeſia rogatus, ut ipſi libros aliquot cōmodato daret: Non ſapis, inquit, Hegeſia, qui quum caricas nō pictas, ſed ueras eligas, uera exercitatione neglecta ad ſcriptam te conferas. Hoc dicto notauit eos, qui per omnem uitam nihil aliud quàm legunt philoſophorum libros, rectè uiuendi præcepta cōtinentes, quum uirtus magis uſu diſcatur quàm lectione.* γράφειν *Græcis anceps uox eſt, adſcribere & adpingere. Itaq; uirtus libris expreſſa, quodammodo picta uirtus eſt. Abſurdum autem uidetur, in caricis habere delectum, in uirtute non item.*

Lectio mortua.

95 *Cuidam illi probro obijciēti q̧ exularet à patria: Miſer, inquit, iſtius rei cauſa philoſophatus ſum: ſiue q̧ exiliū cōpuliſſet Diogenē ad philoſophandum, ſiue quòd ideo didiciſſet philoſophiam, ut exilium ſimilesq́; caſus æquo animo perpeti poſſet.*

Exiliū utile.

96 *Alteri cuipiam per conuitium dicenti, Sinopenſes te exilio damnāt: At ego, inquit, illos manſione: ſignificās ſe quòd ſolum uertere iuberetur, nihilo infeliciorē eſſe his, qui in patria manerent, nec exilium æquo animo pati poſſent. Tam enim miſerum eſt manere coactū, q̄ exulare coactum. Philoſophus cui quæuis terra patria eſt, ſi iubeatur ire exulatum, unius tantum ciuitatis exul eſt. At qui nuſquā poteſt uiuere niſi in patria, plurimarū regionū exul eſt. Diogenes autē ob adulteratam, ut putant, mo-*

netam

nctam ſolum uertere iuſſus eſt. Erat autem Sinopenſis. Hoc ita refert Plutarchus in libello de exilio, Te Sinopēſes Ponto exulem eſſe iuſſerunt: At ego, inquit, illos hac damno pœna, ut in Ponto extremiſq; Euxini littoribus incluſi perpetuò maneant. Diogenes mutarat patriam, ſed in melius: exulabāt potius, qui infelici regioni erant aſcripti.

Quum Olympionicen, hoc eſt, in Olympijs certare ſolitum, offendiſſet paſcentē oues: Quàm celeriter, inquit, ò præclare ab Olympijs ad Nemea te contuliſti: ludens affinitate uocū. Nam νέμεα certamina dicuntur à loco, quemadmodum Olympia. Nemo uerò Græcis paſco ſonat, & νομὸς paſcua. 97 Facetè.

Interrogatus quā ob rem Athletæ nihil ſentirent: Quoniam inquit, ſuillis ac bubulis carnibus educati ſunt. Nā Athletæ craſſioribus cibis enutriūtur, qui corpori quidē robur cōſtrunt, ſed mentis acumē hebetant. Vocis autē ambiguitas dedit ioco locū. Nam ut Græcis αἰσθάνεσθαι, ita Latinis ſentire, tam ad animum q̄ ad corpus pertinet. At percontator ille quærebat, quid eſſet cauſa, quur Athletæ ueluti ſenſu carentes nō offenderētur plagis, Diogenes animorum ſtuporem notare maluit. 98 Stupor animi.

Solitus eſt interdum adire ſtatuas, & aliquid ab illis petere. Demirantibus quur id faceret, ut conſueſcam, inquit, non cōmoueri, ſi quando ab hominibus non impetro, quod peto. 99 Vſus lenit moleſtiam.

Poſteaquàm inopia compulſus cœpiſſet mendicare, his uerbis ſolet aggredi: Si cui alteri dediſti, da & mihi: ſin nemini, à me incipe. Significabat ſe nō inferiorem cæteris mendicis: itaq; par eſſe ut qui daret quibuslibet, daret & Diogeni: qui uerò tam parcus eſſet, ut nemini quicquam daret, huic tempus eſſe ut aliquando dare incipiat. 100 Mendicitas.

Interrogatus aliquando à tyranno, è cuiuſmodi ære potiſſimum oporteret fieri ſtatuas: Ex eo, inquit, ex quo fuſi ſunt Harmodius & Ariſtogiton: innuens illum eſſe tollendum, quòd illi tyrannicidæ fuerint. 1 Liberè.

2 Percontanti quo pacto Dionyſius uteretur amicis: Vt utri- *Salsè.* bus, inquit, plenos ſuſpendit, inanes abijcit: ſignificans à tyranno diuites occidi, pauperes negligi.

3 Quidam glorioſum titulũ inſcripſerat ædibus ſuis, Iouis filius Callinicus Hercules hic habitat, ne quid introëat mali, Dio- *Serò.* genes ex inſcriptione ſtultitiam hominis deprehẽdens, adiecit: μετὰ πόλεμον ἡ συμμαχία, id eſt, Poſt bellum auxilium: indicans ſeram eſſe malorum omnium deprecationem, poſteà quàm talis immigraſſet. Colebatur enim Hercules ἀλεξίκακος, malorum depulſor. Eum oportuit in ædes immigrare, priuſquàm immigraſſet dominus ædium, qui ipſe erat magnum malum.

4 Luxurioſum quempiam in diuerſorio conſpiciens ueſcẽtem *Luxus.* oleis: Si ſic prandiſſes, inquit, non ita cœnares: ſentiens non eſſe frugalitatis, quòd cœnaret oleas, ſed quòd ſtomachus nimis lauto prandio grauatus, nihil appeteret in cœna. Nam tenue prandium optimè condit cœnam.

5 Dicere ſolebat, cupiditatem eſſe malorũ omnium arcem μη- *Auaritia.* τρόπολιν, non procul abludens à ſentẽtia Salomonis, qui dixit, cupiditatem, radicem malorum omnium.

6 Bonos uiros dicebat eſſe deorũ ſimulachra. Deorum, quum *Boni ſimiles dijs.* ſint optimi natura, proprium eſt bene facere omnibus, nocere nemini. Hæc imago melius relucet in ſapientibus ac bonis uiris quàm in ſtatuis, quum dij ſint incorporei.

7 Amorem dixit occioſorum negotium, quòd hic affectus potiſ- *Amor turpis* ſimum occupet ocio deditos. Ita fit, ut dum ocio uacant, in rem negotioſiſſimam incidant, nec interim tamen quicquam bonæ rei agunt.

8 Percontanti quid eſſet in uita miſerrimũ: Senex, inquit, ege- *Senectus.* nus. Siquidem ubi naturæ præſidia deſtituunt hominem, extrarijs rebus fulcienda eſt ætatis imbecillitas. Verum inter egenos habendus non eſt, qui bonas artes ac probos amicos ſibi parauit certiſſimum ſenectutis uiaticum: ille infœliciſſimè egenus eſt,

qui

qui nulla uirtute præditus eſt.

Interrogatus quæ beſtia morſum haberet nocentiſsimum: Si 9
de feris,inquit,interrogas, obtrectator: ſi de cicuribus, adula-
tor:Nam obtrectator præ ſe fert odium,adulator ſub amici per
ſona multò etiam lædit grauius.

Conſpiciens duos centauros pugnantes in tabula peßimè pi 10
ctos:Vter,inquit,horum deterior eſt? Notans pictoris imperi- Salſè.
tiã,quaſi dubitaret uter eſſet deterius pictus.Vſus eſt autẽ uoce
ambigua,nam χείρων *& peior dicitur,& in pugna inferior.*

Orationem blandam non ex animo proficiſcentem, ſed ad 11
gratiam compoſitam,dicere ſolet,melleum laqueum,quòd blan Blandiloquium.
de amplectens hominem iugulet.

Luxurioſorum uentrẽ,uitæ charybdim appellabat, quòd o- 12
mnia deuoraret,nec ſatiaretur unquã.Charybdis tantũ ea ſor- Venter omnia deuorãs.
bet,quæ mari uehuntur,& reuomit tandem,quod abſorbuit:at
lurconũ uẽtribus nec aër,nec terra,nec flumina,nec maria ſuf-
ficiũt,quin & domos & agros totos abſorbẽt, nec reuomunt.

Cùm quidam Diogeni referrent,Didymonem mœchum com 13
prehenſum:Dignus eſt,inquit,ex ipſo nomine ſuſpendi. Porrò Adulterium.
Didymi Græcis teſticuli dicuntur:ab his igitur unde nomen ha
bebat,& quibus peccauerat,uult eum ſuſpendi.

Phyſicus quidam interrogauit Diogenem, quam ob cauſam 14
aurum palleret:Quoniam,inquit, plurimos habet ſibi inſidian Auri amor.
tes.Pallent autem,qui metuunt.

Cùm uideret muliercm in lectica,dixit: Caueam non conue- 15
nire feræ: notans tam efferum ac noxium animal ferrea cauea Delitiæ.
coërcendum.Lectica uerò ſellæ genus eſt cancellatæ,ut aliquam
caueæ ſpeciem præbeat:in hac diuites ac delicatæ ſedere,atque
etiam geſtari ſolent.

Seruum fugitiuum uidens ad puteum ſedentem: Vide, in- 16
quit,adoleſcens,ne excidas: ambiguo uerbo ludens. Nam ex- Ambiguè.
cidit, qui in puteum decidit, & ἐκπίπτω, *id eſt, excidit,qui de*

loco

loco pellitur. Arbitror autem puteos olim fuiſſe ſacros, & ab his non fuiſſe phas quenquam ui detrahere, quemadmodum è templis aut à ſtatua principis.

17 Cùm in balneis uidiſſet λωποδύτην, id eſt, furem ueſtium, di-
Ambiguè. xit illi, Num ad unctiunculam, an ad aliud ueſtimentum? Rurſum luſit affinitate uocum, quæ Latinè reddi non poteſt, Græcè eſt, ἐπ' ἀλειμμάτιον, ἢ ἐπ' ἄλλ' ἱμάτιον; dictiones minimo diſcrimine ſoni inter ſe differunt, ἄλειμμα ab ἀλείφω, unguentum eſt, unde & aliptæ dicti. Inde ἀλειμμάτιον diminutiuum: ἄλλ' ἱμάτιον duæ dictiones, ſed ob συναλοιφὴν propemodum una uidetur, quam ſi remoueas, eſt ἄλλο ἱμάτιον, id eſt, aliam ueſticulam. In balneis enim olim ungebantur, & ibidem fures ſuum agebant negocium, quòd poſitis ueſtibus lauare mos eſt. Notabat itaque furem, quòd alibi furatus ueſtem, eò ueniſſet alteram furaturus.

18 Ingreſſus aliquando ſordidum balneum, dicebat: Qui hic la-
Sordes. uant, ubi lauantur? Significabat illic homines puros ſordidari, & ibi lotis opus eſſe alio balneo, quo mundentur.

19 Cùm aliquando uidiſſet mulieres ex oliua pendere laqueo
Oſor fœminarum. præfocatas: Vtinam, inquit, & cæteræ arbores ſimilem ferrent fructum. Erat enim Diogenes μισογύνης, id eſt, mulierum oſor, eoq; cupiebat omnes uidere penſiles.

20 Cernens quendam malè audientem, quaſi monumenta ſpoliaret, Homeri carmine compellauit,

Τίπτε σὺ ὧδε φέριστε,
Ἤ τινα συλήσων νεκύων κατατεθνειώτων;

Sacrilegiũ. Quid tu huc ueniſti uir præſtantiſſime, num ſors,
Vt ſpolies aliquem horum, quos mors occupat atra?

21 Interrogatus num ſeruum, ancillam'ue haberet, negauit.
Sepultura. Cumq; percontator adieciſſet, Quis igitur te efferet, ſi moriaris? Cui domo, inquit, erit opus. Multi ſuperſtitioſe ſoliciti ſunt, quomodo, & per quos efferantur. Hac cura prorſus uacabat Diogenes, non dubitans quin futurus eſſet aliquis, qui cadauer eijceret,

eijceret, uel ob id, quò domum faceret uacuam. Quanquàm illi contigit honorifica ſepultura.

Conſpiciens adoleſcentem quendam neglectius dormientem, 22
baculo pungens illum, dixit carmen Homeri:
Ἔγρεο, Μή τίς σοι εὕδοντι μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξῃ. Id eſt,
Surge, Ne quis dum dormis, à tergo infixerit haſtam.

Ad eum qui obſonijs ac luxui plus æquo indulgebat, illud 23
Homericum accommodabat,
Ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι. id eſt: Nate mihi fueris breuis Luxus.
æui: ſignificans illum ſibi luxu mortem acceleraturum.

Platonis ideas, id eſt, formas riſit & Ariſtoteles. Quodam 24
igitur tempore quũ Plato multa de ideis diſſereret, & rem con Argutiæ nugatoriæ.
fictam confictis uocabulis explicare conaretur, ſubinde in ore
habens, menſeitates, & cyathitates, per quas uoces intelligebat
ſpecies menſæ & cyathi: Diogenes irridens ſubtiles nugas,
Menſam, inquit, ac cyathum uideo, menſeitatẽ & cyathitatem
non uideo. Tametſi ſunt & hodie qui ſorteitatibus & ecceitatibus ſibi uidentur acuti. At Plato regeſſit dictum: Nec mirum,
inquit, nam oculos habes, quibus cernuntur cyathi ac menſæ, at
mentem non habes, qua cernuntur menſeitates ac cyathitates.

Interroganti quando ducẽda eſſet uxor: Iuueni, inquit, nondũ, ſeni nunquã: Græcè iucundius, μήπω ποτὲ, & μηδεπώποτε: ſub- 25 Matrimonium uitandũ.
indicans prorſus abſtinendum à matrimonio. At percontator
ille diſcere cupiebat quo ætatis anno, aut qua anni parte expediret aſciſcere coniugem: quemadmodum Ariſtoteles præſcripſit puellæ decimum octauum, uiro trigeſimumquintũ: & Romani Aprilem, & Iunium exiſtimabant auſpicatum nuptijs,
Maium inauſpicatum.

Percontanti quidnam uellet, ut collaphum acciperet: Galeã, 26
inquit. Et hic iocus eſt ab inexpectato. Nam ille expectabat, Iocus ab inexpectato.
quid mercedis peteret pro colapho.

Cùm uideret adoleſcentẽ quempiã ſeſe ornantẽ: Si ad uiros, 27
inquit,

Mollicies. *inquit, fruſtra: ſi ad fœminas, iniuſtè.* Hoc dictum feſtiuius eſt *Græcis ob uocum affinitatem,* ἀτυχεῖς & ἀδικεῖς. Nam *fruſtra ſe mas parat maſculo, inter quos non poteſt eſſe coniugiū: & inique facit adoleſcens, ſi cultura formæ inſidiatur infirmo ſexui, quum uxor non lenocinio, ſed honeſtis moribus cōcilianda ſit.*

28 Adoleſcenti cuidam erubeſcenti, atq; ob id perturbato: Bono
Pudor. *animo es, inquit, fili, iſtiuſmodi eſt uirtutis tinctura.*

29 Cùm audiſſet duos legum peritos inter ſe contendentes, da-
Furacitas. *mnauit ambos, quòd alter furtum commiſiſſet, alter non perdidiſſet: ſignificans utrunq; dignum exitio.* Argutia dicti in hoc *eſt: qui furatur, lucrifacit aliquid: is uerò cui res furto tollitur, damno afficitur. At hîc abſurdum quiddam acciderat: alter alterius rem furatus erat, nec tamen is cui furtum eſt factum, perdidit, quòd hoc ipſe furatus eſſet, quod alter ſuſtulit.*

30 Percontanti quod uinum libentius biberet: Alienum, inquit:
Aliena dulciora. *& hîc* τὸ ἀπροσδόκητον *addit gratiam dicto.* Aliud enim expectabat percontator, uidelicet de genere uini ſentiens.

31 Cuidam ipſi dicenti, Plurimi te derident: At ego, inquit, non
Neglectus iniuriarum. *derideor.* Id *autem uidetur* ἀδύνατον, *ut aliquis te percutiat, tu tamen non percutiaris: ſed* Diogenes *negauit ſe derideri, ſiue quòd non eſſet deridiculus, ſiue quòd exiſtimaret hominum irriſionem nihil ad ſe pertinere.*

32 Dicenti miſerum eſſe uiuere: Non, inquit, uiuere miſerū eſt,
Vita miſera. *ſed male uiuere miſerum eſt.* Vulgus *miſeram appellat uitam, laboribus, doloribus, morbis, damnis, exilijs, multiſq; hoc genus incommodis obnoxiam. At philoſophus nihil malum aut miſerum eſſe ducebat, niſi quod cum turpitudine coniunctum eſſet.*

33 Erat Diogeni ſeruus nomine Manes: is cùm profugiſſet à do-
Frugalitas. *mino, admonuerunt amici, ut fugitiuū inueſtigaret: At ridiculū, inqt* Diogenes, *ſi* Manes *abſq;* Diogene *uiuat,* Diogenes *abſq;* Mane *uiuere nō poſſit. At multi ſeruos inſequūtur, ut ulciſcantur,* Diogenes *ſpectabat uſum.* Melior *autē philoſophus eſt, qui*

paucio

paucioribus eget. Nolebat itaq; hic ſeruo uideri deterior.
Quodam tempore prandebat oleas, mox inductam placen= 34
tam abiecit accinens illud è tragœdia: Delitiæ
ὦ ξένε τυράννοις ἐκποδὼν καθίστασο. id eſt: ſpretæ.
Procul à tyrannis temet hoſpes auferas.
Item illud Homericum: ἄλλοτε μάστιξιν δ᾽ ἐλάαν.
Interdum ſcuticis agitabat. Se tyrannum appellans, delitiarum
contemptorem, quas procul abigi uolebat.

Diogenes uulgò canis dicebatur. Sunt autem canum multa 35
genera: ſunt enim uenatorij, ſunt aucupatorij, ſunt cuſtodes Canis Dio=
ouium & ædium, ſunt qui habentur in delitijs. Ergo percon= genes.
tanti qualis ipſe canis eſſet, lepidè reſpondit: Eſuriens, inquiẽs,
Melitæus, ſatur Moloſſcus: quòd cibi appetens blandiretur, ſa=
turatus morderet.

Interrogatus an philoſophi placẽtis ueſcerentur: Omnibus, 36
inquit, ut cæteri homines. Rurſus hic aliud reſpondit, quàm in= Philoſophus
terrogabatur. Quærebat percontator an cõueniret philoſophis homo.
frugalitatem profitẽtibus ueſci placentis cibis delicatorũ, Dio=
genes ἀρωνικῶς ita reſpondit, quaſi philoſophi non eſſent ho=
mines, & tamen ueſcerentur cibis humanis.

Cùm aliquando Diogenes in conuiuio placentam ederet, di 37
ceretq; conuiuarũ quiſpiam, quid comedis Diogenes? ſuſpicans Diſsimula=
Cynicum philoſophum neſcire, quid ſit placenta: Panẽ, inquit, tio.
bene piſtum: diſsimulans ſe ſcire quid eſſet: alijs erat placenta,
Diogeni panis erat, qui non edebat uoluptatis gratia.

Percontanti quur cæteris mẽdicis benigne largirẽtur homi= 38
nes, philoſophis non item: Quoniam, inquit, credunt citius futu Salsè.
rum ut claudi cæci'ue fiant, quàm philoſophi. Qui miſerentur
afflictorum, quales ferè ſunt mendici, faciunt hoc cõtemplatio=
ne communis hominum ſortis: ita cæco opitulantur cogitantes,
hoc ipſum mihi poterit accidere, de philoſopho nõ itẽ cogitãt.
Dictum feſtiuius eſt, ob abuſum uerbi, ſperant: ut philoſophus

fias

ſias ſperari poteſt,cæcitatem aut claudicationem nemo ſperat.

39 *Diogenes poſcebat aliquid ab homine auaro:quem ubi ui=*
Contanter dare. *deret cõtantem ac negaturo ſimilem:O' homo,inquit,ad cibum te poſtulo,non ad cippũ:ut quà licet Græcarum uocum affini=tatem reddã.Græcis enim & τροφὴ cibus eſt,& ταφὴ ſepultura.*

40 *Cuidam obijcienti,quòd aliquando falsò ſignaſſet monetam:*
Error correctus. *Nam hanc ob rem,ut dictum eſt, iuſſus eſt exulare: Fateor,in=quit,fuiſſe tẽpus,quo talis eram,qualis tu nunc es:qualis autem ego nunc ſum,tu nunquàm futurus es.Notabat eos,qui iuuen=tutis errores in alijs reprehẽdunt,quũ ipſi ne in ſenectute qui=dem corrigant ſuos.*

41 *Alteri cuidam hoc ipſum opprobrãti,crimen iuuentutis ob=*
Error iuuenilis. *tentu defendit,dicens: Tum celerius reddebam lotium,nũc non item.Cynica circuitione notauit iuuenilem ætatem,quæ facilius reddit humorem ueſicæ,quum ſenibus moleſta ſit dyſuria.*

42 *Myndum aliquando profectus quum uideret portas amplas*
Ridiculum. *ac magnificè extructas,quum oppidum eſſet exiguũ: Viri,in=quit,Myndij, claudite portas,ne ciuitas ueſtra egrediatur:no=tans oppidum tam eſſe puſillum,ut per portas egredi poſſet.*

43 *Conſpiciens furem purpuræ comprehenſum,Homericũ car=*
Facetè. *men in eum detorſit:*
Ἔλλαβε, inquit, te πορφύρεος θάνατος καὶ μοῖρα κραταιή. Id eſt:
Te mors purpurea apprendit,uiolentaq́; Parca.

44 *Craterus Alexandri Magni præfectus,homo prædiues,inui=*
Libertas. *tarat Diogenem ut ad ſe cõmigraret,cui reſpõdit: Malo Athe=nis ſalem lingere,quàm apud Craterũ opipara frui menſa:Sen tiens libertatem quamuis inopem omnibus diuitũ delitijs præ=ferendam,ubi minuitur libertas.*

45 *Anaximenes rhetor obeſo aqualiculo erat onuſtus:hunc a=*
Obeſitas. *diens Diogenes ita loquutus eſt: Impartire nobis tenuibus & uentrem.Nam & ipſe leuaberis onere,& nobis cõmodabis.*

46 *Cùm oraret aliquando Anaximenes,Diogenes prætendens pernam,auditores in ſe cõuertit:ob id indignatus Anaximenes*

Ridiculum.

obticuit, ab adiutorio deſtitutus. Tum Diogenes, *Anaximenis, inquit, diſputationem oboli precium diſſoluit: ſignificans illum de rebus friuolis diſſeruiſſe, quæ non admodum attentos haberent auditores.*

47 Veſci in publico.

Quibuſdam obijciētibus, quòd in foro cibum caperet, Quid mirum, inquit? in foro eſurio: ratiocinatus à relatiuè oppoſitis. Si fames non urgeret hominem in foro, fortaßis abſurdum eſſet in foro ueſci. Sed eodem colore ſe tueri poterat in foro deijciēs aluum, aut urinam reddens.

48 Libertas.

Sunt qui & illud aſcribant Diogeni: Plato *offendens illum lauantem olera, dixit illi ad aurem: Si* Dionyſio *morem geßiſſes, profectò non lauares olera.* Diogenes *uiciſsim* Platoni *in aurem dixit, Si tu lauares olera,* Dionyſio *non inſeruiſſes.* Ve*rum hoc uidetur effictum ad ſimilitudinem illius, quod antè retulimus de* Ariſtippo*, quemadmodum & hoc quod ſubijciam.*

49 Irriſio contempta.

Cuidam dicenti, Multi te derident ô Diogenes*, Et illos, inquit, fortaſsis aſini. Altero ſubijciente, Sed illi non curant aſinos: Nihilo magis, inquit, ego ipſos. Aſinis irriſionem tribuit, quòd ſubinde nudatis dentibus irriſionis ſpeciem præbeant. Quin & deridentes quempiam, mota ab aure manu imitantur àſininas auriculas. Videtur igitur & aſinus motis auriculis irridere homines, nemo tamen offenditur.*

50 Animi cultus.

Conſpicatus adoleſcentulum philoſophiæ dantem operam, Euge, inquit, corporeæ formæ amatores ad animi pulchritudinem auocas: Sentiens illum hoc agentem, ut animum uirtutibus & honeſtis diſciplinis exornaret, hoc conſequuturum, ut longè meliores amicos ſit habiturus. Nihil enim ſapientia pulchrius, nihil uirtute amabilius.

51 Anathemata.

Solent olim à periculis ſeruati, in templis ſuſpendere donaria, uelut incolumitatem ſuam dijs acceptam ferentes. Proinde quum Samothracen *profectò oſtenderentur illi donaria, quæ è bello, morbo, nauigatione, alio'ue diſcrimine ſeruati dicarant,*

Atqui, inquit Diogenes, multò plura eſſent, ſi qui ſeruati non ſunt, iſta dedicaſſent. Senſit opinor eos, qui ſeruarētur, caſu ſeruari, non deorum beneficio. Quòd ſi dijs imputandū eſt, ſi quis ſeruatur, iiſdem imputandum eſt, quòd plures pereunt, quàm ſeruātur. Sunt qui hoc tribuant Diagoræ Melio, impio. Samothraces autem magna in hiſce rebus ſuperſtitione laborabant.

52 Adoleſcenti formoſo ad conuiuium eunti, deterior, inquit, redibis. Reuerſus à conuiuio adoleſcens quum Diogeni dixiſſet,

Conuictus improbus.

Iui, nec redij deterior: inquit, Χείρων μὲν οὔ, id eſt, deterior igitur: indicans fieri non poſſe, quin adoleſcens è luxurioſo temulentoq; conuiuio redeat deterior.

53 *Liberè.* Diogenes ab Eurytio petijt quiddam magni: qui quum ex more his uerbis negaret, Faciā ſi mihi perſuadere poßis: Si poſſim, inquit Diogenes, iam pridem tibi ſuaſiſſem, ut te ſuſpenderes. Hic præter Cynicam libertatem nihil eſt, quod mireris.

54 *Delitiæ.* Inuiſerat Lacedæmonem: inde Athenas reuerſum percontabantur, ut fit, quò iret, & unde ueniret, A' uiris, inquit, ad fœminas: notans Athenienſium delitijs effœminatos mores, quum Lacedæmonij durè inſtituerentur.

55 *Homines pauci.* Redeuntem ex Olympijs quidam interrogabant, uidiſſet'ne illic multam turbam, Turbam, inquit, plurimam, ſed homines perpaucos. Et hoc imitatum apparet ex eo, quod ſuprà dictum eſt de balneo.

56 *Profuſio.* Eos qui per luxum in coquos, nepotes, ſcorta & adulatores facultates ſuas profunderent, ſimiles dicebat arboribus per præcipitia naſcentibus, quarum fructus homo non guſtaret, ſed à coruis & uulturibus ederentur: Sentiens eos qui gulæ uentriq; ſeruiunt, non eſſe homines.

57 *Adulatio.* Græci ſi cui precantur exitium, iubent abire ad coruos, ἐς κόρακας. At Diogenes dicere ſolet, multò periculoſius eſſe incidere in aſſentatores quàm in coruos. Dicti iucunditas perit nobis, quæ eſt in Græcarum uocum affinitate. Nam illi κόρακας appellant

appellant coruos,& unica literula mutata κόλακας *dicunt adu= latores.* Hoc *dictum tribuitur &* Antiſtheni.

Phryne *meretrix* Delphis Venerem *auream dicauit*. Eam 58
uidens Diogenes,*aſcripſit elogium*, Ex Græcorũ intemperã=
tia. Arguebat *enim Græcos ſupra modum libidini deditos eſſe,*
quòd ſcortum è turpi quæſtu tantum auri collegiſſet.

Sunt qui & illud illi attribuãt. Cum Alexander Magnus *ad* 59
Diogenem *ueniſſet,eumq́; ſalutaßet, percontatus eſt* Diogenes Libertas.
quis eſſet:quumq́; ille reſpondiſſet, Ego *ſum* Alexãder *ille rex:*
At *ego,inquit,ſum* Diogenes *ille canis:non minus ſuperbiens*
ſua libertate,quàm Alexander *ſuo regno.* Interrogatus *ob quæ*
facta canis nomen uulgò ſortitus eſſet, Quoniam *dantibus blã=*
dior,inquit,non dantibus oblatro,malos etiam mordeo.

E *ficu quadam fructus decerpenti* Diogeni *quum horti* 60
cuſtos dixißet, Ex *iſta arbore ante paucos dies homo quidam* Superſtitio
*ſe ſuſpendit,*At *ego,inquit,illam purgabo*. Arbitrabatur *ille nulla.*
fore,ut Diogenes *admonitus abſtineret à funeſta arbore, quæ*
geſtaßet cadauer:at ille liber ab omni ſuperſtitione,nihilo im=
puriores fructus arbitrabatur.

Animaduertens Olympionicem *quendam oculos defigere in* 61
ſcortum, adeò ut præteritum capite reflexo intueretur, Ecce, Voluptas.
inquit,ut aries Martius *à puella publica, obtorto collo uinctus*
abducitur. Ridiculum *exiſtimabat,certare cum electis uiris,&*
à uili puella ueluti captiuum trahi ſine funibus.

Formoſa *ſcorta ſimilia dicebat mulſo letalibus uenenis tem=* 62
perato, quod adferrent quidem initio uoluptatem, ſed quam Scortum.
perpetuus dolor conſequeretur.

Quum *in publica uia pranderet, multiq́; cingerent illum* 63
ob ſpectaculi nouitatem,ac ſubinde acclamarent, Canis,canis, Liberè.
Imò,*inquit,uos potius eſtis canes,qui prandentem circunſtatis.*
Nam *id canibus cùm primis familiare.*

Cum *mentio fieret de puero ſtuprato,* Diogenes *interroga=* 64

Ambiguè. *tus,cuiâs eſſet,luſit ex ambiguo dicens,Tegeates.Nam Tegeæ ciuitas eſt Arcadiæ. Tegos autem interdum id quod lupanar, unde Tegeatem dixit philoſophus ſcortum publicum.*

65 *Videns quendam iam artem medendi profitentem,qui prius fuerat palæſtrites,ſed ignauus,dixit illi,An eos qui te hactenus deiecerunt,nunc uiciſsim deijcies? Deijcit luctator quē ſuperat: & deijcit medicus,quos in lectum conijcit,aut etiam in ſepulchrum.Senſit autem Diogenes illum tam malum eſſe medicum,*

Medicus malus. *quàm fuerat ignauus palæſtrites. Similis iocus eſt apud Martialem,de eo qui ex medico factus hoplomachus,non aliud faceret hoplomachus,quàm quod fecerat medicus.*

66 *Ad puerum ſpurium ex meretrice natum, lapillos iacientem in populum, Caue, inquit, ne patrem ferias. Erat enim è ſcorto natus,atq; ob id incerto patre.*

67 *Quibuſdā prædicātibus eius benignitatē,qui Diogeni quid-*

Beneficium meritum. *dam donarat, Quin & me,inquit,laudatis,qui accipere merui? Plus enim eſt meruiſſe beneficium quàm dediſſe, iuxta illud Publij Mimi, Beneficium dando accepit,qui digno dedit.*

68 *Ei qui pallium à Diogene repetebat, lepidiſsimè reſpondit, Si donaſti,habeo: ſi commodaſti,utor: ſignificans ſibi non in animo reddere, ſiue dono, ſiue commodato accepiſſet. Turpe eſt repoſcere,quod dono dederis: & inhumanum eſt eripere, quo utenti eſt opus.*

69 *Cum ſuppoſititius quidam de Diogene dixiſſet,Aurum habet in pallio,rectè regeſsit in illum conuitium, Ideo,inquiens, ſuppoſito indormio. Suppoſititij partus dicuntur,qui ſimulantur eſſe nati ex utero,unde non prodierunt. Indormimus theſauro ſeruandi gratia, & indormimus ei, quod negligimus. Diogenes autem pallium habebat noctu pro culcitra.*

70 *Percontanti quid lucri caperet ex philoſophia, Vt nihil,in-*

Philoſophus. *quit,aliud,certe hoc, quòd ad omnem fortunam paratus ſum. Hoc dictum uix ſapit Diogenem,quanquàm illi aſcribitur.*

Interro

Interrogatus à quopiam, cuiâs eſſet, reſpōdit κοσμοπολίτης, 71
id eſt, ciuis mundi: ſignificans philoſophum ubicunq; locorum Omne ſolum
agat, in ſua patria uiuere. forti patria
Cum aliquando ſtipem poſceret, ita ἐρανάρχην, id eſt, qui ſti- eſt.
pibus erogādis erat præfectus, Homerico carmine compellauit: 72
Τοὺς ἄλλους ἐνάριζ' ἀπὸ δ' Ἕκτορος ἴσχεο χεῖρας. Id eſt,
Deſpolia reliquos, teneas ſed ab Hectore dextram. Facetè.
Dicti feſtiuitas in hoc eſt, quod pro ἐράνιζε dixit ἐνάριζε, quo-
rum prius eſt, da ſtipem, alterum armis ſpolia: ſe Hectoris no-
mine ſignans. Spoliat autem, qui negat egenti. Et ſolet hoc ho-
minum genus eſſe furax.

Scorta dicebat eſſe regum reginas, quòd ab his quicquid 73
collibuiſſet peterent, & impetrarent. Nam ideo regum regi- Scortum im
nas appellabat, non quòd eſſent pares uxoribus, ſed quòd in perioſum.
ipſos reges regnum exercerent. Reges à populo non ſemper
obtinent, quod exigunt, at ſcorto nihil negatur. Tales opinor
olim fuiſſe reges barbaros.

Athenienſes per adulationē decreuerunt, ut Alexander pro 74
Libero patre haberetur & coleretur. Hunc honorem irridens
Diogenes, Et me, inquit, Serapin facite. Vt enim Bacchus inter
Satyros eſt, ita Serapis ab Aegyptijs ſpecie bouis colitur.

Obiurgatus quòd intraret loca ſpurca ac parum honeſta, Et 75
ſol, inquit, ſubit latrinas, nec tamen inquinatur. Senſit probum Locus non
uirum non fieri deteriorem ob loci infamiam. contaminat.

Cum in phano cœnaret, eiq; panes ſordidi eſſent appoſiti, 76
abiecit illos è phano dicens, in templum nihil oportere ingre- Pura ſacra.
di ſordidum.

Cuidam procaciter interroganti, quur quum nihil ſciret, ſe 77
philoſophum profiteretur, Si philoſophum, inquit, ſimulo, hoc Philoſophiæ
ipſum eſt philoſophari. Subnotans philoſophiam rem eſſe uſq; ſimulatio.
adeò difficilē, ut eam uel ſimulare magna ſit philoſophiæ pars.
Quemadmodum multum regis habet, qui ſcitè regis perſonam

poßit gerere. Et qui ſimulat,imitatur,at imitari philoſophos, eſt philoſophari,hoc eſt,philoſophiæ ſtudioſum eſſe.

Laus immodica.

78 Quidam adduxit puerum ad Diogenem, ut illius doctrinæ fieret particeps:ut autem illum philoſopho commendaret,dixit eum excellenti ingenio optimiſq; moribus præditum eſſe. Hic Diogenes,Quid igitur eget mei? Notauit immodicum laudatorem,qui hoc tribueret adoleſcenti, cuius adipiſcendi gratia ſolent pueri tradi philoſophis. Satis erat probam indolem,bonamq; ſpem in puero prædicare.

Doctrina ſine moribus.

79 Qui de uirtute loquerentur,nec recte uiuerent, eos dicebat citharæ ſimiles,quæ ſono prodeſſet alijs,ipſa nec ſentiret,nec audiret quicquam. Hoc dictum non multum abludit à dicto beati Pauli de cymbalo tinniente.

Vulgo nihil recte placet.

80 Quodã die quũ populus theatrum egrederetur,ipſe aduerſus populũ nitens ingrediebatur:interrogatus quur id faceret, Hoc,inquit,in omni uita facere ſtudeo:Sẽtiẽs hoc eſſe philoſophari,in omnibus actiõibus q̃ maximè à multitudine dißidere, propterea q; uulgus hominũ cupiditatibus agitur,non ratione.

Degeneratio.

81 Conſpecto adoleſcentulo, cultu geſtuq; parum uirili, Non te pudet,inquit,qui peius tibi uelis,quàm ipſa natura uoluit? Siquidem illa te uirum fecit,tu teipſum refingis in fœminam. Id in pleroſq; dici poteſt,quos quum natura crearit homines, ipſi ſua ſponte degenerant in pecudes.

Optima negligimus.

82 Cum uideret cantorem quendam uecordem, ac moribus incõpoſitis aptare pſalterium, Nõ te tui pudet,inquit,qui ſonos ligno aptare noris, uitam ad rectam rationem componere neſcias? Et hoc apoththegma ex ſuperioribus uidetur effictum.

Vita ſine literis mors.

83 Dicẽti cuidã,quẽ ad ſapiẽtiæ ſtudium hortabatur,Non ſum idoneus philoſophiæ, Quid igitur uiuis,inqt,ſi tibi nulla recte uiuẽdi cura eſt? Nõ enim in hoc uiuit homo,ut uiuat tãtum,ſed ut diſcat recte uiuere.Natura dat uiuere,philoſophia dat recte uiuere. Natura gignit ad uirtutem dociles,doctos non gignit.

Ad eum

Ad eum qui patrem deſpiciebat, Non te pudet, inquit, eum 84
contemnere, cui debes hoc ipſum, quòd tibi places? Dicti gra- Impietas.
tia ſita eſt in alluſione contrariorum. Pugnant inter ſeſe, deſpe-
ctui eſſe, & ſibi placere.

Audiens adoleſcentem honeſta ſpecie, uerbis parum honeſtis 85
utentem, Non te pudet, inquit, qui ex eburnea uagina, plum- Turpilo-
beum educas gladium? Ebur olim in ſummo erat precio. Ani- quium.
mus corpore tegitur, is in oratione relucet.

Cum illi quiſpiam probri uice obieciſſet, quòd in caupona 86
biberet, Et in tonſtrina, inquit, tondeor: ſignificans nihilo mi- Veſci quo-
nus honeſtum bibere quàm tonderi aut radi. Quemadmodum uis loco.
nemo reprehẽdit in tonſtrina radi, quòd is locus ei rei paratus
ſit, ita turpe uideri non debet, ſi quis bibat in caupona, modò
bibat modice. Nam immodice bibere, quouis loco turpe eſt.

Opprobranti quòd à Philippo rege pallium accepiſſet, Ho- 87
merico uerſiculo reſpondit:

Οὔτοι ἀπόβλητ᾽ ἐστὶ θεῶν ἐρικυδέα δῶρα. *Id eſt,*

Non ſunt reijcienda inſignia munera diuûm.

Quod Homerus de forma corporis, quæ deorũ munus eſt, ſcri- Munera re-
pſit, hoc Diogenes detorſit ad palliũ à rege datũ. Idem carmen gum.
& ipſe poſſem occinere calumniantibus, quòd interdũ à prin-
cipibus, aut epiſcopis accipio, quæ dantur honoris gratia. Nul-
lus eſt horum, à quo quicquam unquam petij, nec aperte, nec
oblique. Quæ uerò uolentes deferunt, libenter accipio, non tam
ut munera, quàm ut teſtimonia, præſertim quum illorum facul-
tates abundantiores ſint, quàm ut hoc damni ſentiant.

Diogeni de non iraſcẽdo accurate diſſerenti, adoleſcẽs qui- 88
dam proteruus, ueluti periculum faciẽs, an re præſtaret ea, quæ
docebat, inſpuit illi in faciẽ. Tulit hoc leniter ac ſapienter, Non Lenitas.
quidem, inquit, iraſcor, ſed dubito tamen an iraſci oporteat.

Cõſpiciẽs quendã meretrici ſupplicem ut impetraret, quod 89
petebat, Quid, inquit, tibi uis miſer? præſtat non impetrare, Scortator.

quod rogas. A ſcorto reijci felicius eſt, quàm admitti. Et tamen pleriq; malum ſuum & ambiunt inſtanter: & magno emunt.

90 Cuidam habenti capillos unguento delibutos, Caue, inquit, ne capitis ſua uiolentia, uitæ maleolentiam adducat: nam Græcarum uocum iucundam affinitatem utcunq; reddere ſtuduimus, εὐωδία & δυσωδίαν. Vnguentum enim in uiro arguit uitæ mollitiem. Fama porrò uelut odor eſt hominis. Simile quiddam dixit Martialis, Neuole non bene olet, qui bene ſemper olet.

Vnguenta.

91 Dicebat inter ſeruos ac dominos malos præter uocabula nihil aliud intereſſe, niſi quòd mancipia ſeruirent dominis, domini cupiditatibus: ſignificans utroſq; eſſe ſeruos, miſeriorem tamen ſeruire ſeruitutem dominos quam mancipia, ſi ſint improbi. Nam qui ducitur affectuum arbitrio, & multos habet dominos & turpes, & inclementes.

Seruitus uitiorum.

92 Græci mancipia, præcipuè fugitiua uocant ἀνδράποδα, quæ dictio uidetur compoſita ex uiro & pede, quum Grammatici uariam reddant etymologiam. Cum igitur quidam improbus Diogenem interrogaſſet, quare mancipia fugitiua dicerentur ἀνδράποδα, Quoniam, inquit, pedes habent uirorum, animũ, autem qualem tu nunc habes, qui hoc percontaris: ſentiens illi eſſe mentem non hominis, ſed pecudis.

Salsè.

93 A prodigo petebat minam. Ille miratus improbam poſtulationē rogabat, Quur quum ab alijs obolum petere ſoleas, à me minam petis? Quoniam, inquit, ab alijs iterum me accepturum ſpero, à te uerò an unquā poſthac accepturus ſim, θεῶν ἐν γούνασι κεῖται, id eſt, in deorum genibus ſitum eſt. Attexuit enim hoc Homeri hemiſtichium. Significauit autem homini profuſo periculum imminere, ne breui redigeretur ad extremam inopiam, ut ne obolum quidem haberet reliquum.

Profuſio.

94 Quibuſdam Diogeni probro uertentibus, quòd peteret, quũ id Plato non faceret, Imò, inquit, petit & ille, ſed

Ἄγχι σχὼν κεφαλὴν ἵνα μὴ πευθοίαθ᾽ οἱ ἄλλοι. Id eſt,

Mendicitas occulta.

Admoto

Admoto capite,ut ne quiſquam exaudiat alter.
Abuſus eſt Homerico carmine, quo ſignificauit Platonem non
minus eſſe petacem,niſi quòd ille clàm peteret,ipſe palàm.

95 *Animaduertens quendam imperitè iaculantem,proximè ſco=*
pum conſedit:quur id faceret interrogantibus,Ne fortè,inquit, Ridiculum.
me feriat:ſignificans illum quiduis percuſſurum citius quàm ſco
pum. At alij ſpectatores, quàm poſſunt longiſsimè ſeſe à ſcopo
ſemouent,ne feriantur.

96 *Qui ſcopum non attingunt,hi uulgò ἀτυχεῖν,id eſt,fruſtrari*
dicuntur. At Diogenes negauit illos fruſtrari, qui aberrarent Voluptas.
à ſcopo, ſed eos qui curas ſuas ad uoluptatem uelut ad ſcopum
dirigerent.Nam ab his petunt beatitudinem, quum per eas de=
ueniant in ſummam miſeriam.

97 *Interrogatus num quid mali eſſet mors, Quo, inquit, pacto*
malum,quum præſentem nō ſentiamus? Quod autē abeſt,nulli Mors an mala.
malum eſt. Dum ſentit homo,uiuit: nondum igitur adeſt mors:
quæ ſi adſit,abeſt ſenſus. Malum autem non eſt,quod non ſen=
titur. Hanc ratiocinationem quidam tribuunt Epicuro. Mors
quidem mala non eſt,ſed iter ad mortē miſerum eſt.Id ſi metui=
mus,tota hominis uita,quid aliud eſt quàm iter ad mortem?

98 *Narrant Alexandrum Magnum aſtantem Diogeni,quæſiſſe*
ab eo,num ipſum metueret. At ille,Quid es? bonum an malum? Argutè.
Alexander reſpondit,bonum:Quis,inquit,timet bonū? Conui=
cit regem non eſſe metuendum, niſi ſe malum eſſe profiteretur.
Sed eodem enthymemate colligeret Deum non eſſe timendum.

99 *Eruditionem omnibus hoc ſermone commendabat, quòd di=*
ceret eam iuuenibus adferre ſobrietatem,ſenibus ſolatium, pau= Eruditio.
peribus diuitias,diuitibus ornamentum: propterea quòd ætatē
ſuapte ſponte lubricam coërceat ab intemperantia, ſenectutis
incommoda honeſto ſolatio mitiget,pauperibus ſit pro uiatico:
non enim egent eruditi:diuitum fortunas ornet.

100 *Didymon qui uulgò audiebat adulter, curabat oculū uirgi=*

Iocus ab ambiguo. nis. Ei Diogenes dixit: Vide ne corrumpas pupillam. Hoc dictũ apud nos perdit ſuã gratiã. Apud Græcos autẽ κόρη & uirginẽ ſonat, & oculi pupillam. Luſit igitur ex ambiguo Diogenes.

Amicis fidendum.

1 Admonitus à quodam ab amicis illi tendi inſidias, ut caueret, Quid facias, inquit, ſi ſimiliter & cum amicis & cum inimicis habebimus conſuetudinem? Ab inimicis nobis cauemus, amicis fidimus. Quòd ſi pariter ab utriſque nobis cauebimus, non eſt ſuaue uiuere.

Libertas.

2 Interrogatus quid eſſet in uita optimum, Libertas, inquit. At uere liber nõ eſt, q ſeruit uitijs. Nec liber eſſe poteſt, qui multis eget: plurimis autem eget auarus, ambitioſus ac delitijs deditus.

3 Olim in ſcholis pingi ſolent muſæ ceu ſtudiorum præſides. Ingreſſus igtur ſcholam, quum uideret multas muſas, diſcipulos admodum paucos, dixit præceptori: Cum dijs multos habes diſcipulos. Ludens ex ambiguo ſermonis. Nam Græci cum dijs dicunt, pro eo quod nos dicimus, fauentibus dijs. Interdum σὺν, id eſt, cum, ſignificat comitem: cum multis te defendi, id eſt, multi mecum te defenderunt.

Turpe ubiq; turpe.

4 Quicquid per ſe turpe non eſſet, id ne in publico quidem dicebat eſſe turpe. Hunc igitur in morem ratiocinabatur, Si prandere malum non eſt, nec in foro prandere malum eſt: ſed prandere nihil mali eſt: ergo nec in foro prandere malũ eſt. Hactenus tolerari poterat Cynicus ſyllogiſmus: uerum quis ferat ſimiliter colligentem, exonerare uentrem, aut reddere lotium, aut habere rem cum uxore, aut exuere ueſtes malum non eſt: ergo nec in publico malum eſt. Probis uiris ubiq; placet uerecundia.

5 Quum in foro in conſpectu omnium fuiſſet operatus, Vtinam, inquit, liceat ſic perfricto uentre, à fame quietum eſſe. Sentiens agitatione corporis acui ſtomachi orexim, à qua neceſſitate cupiebat eſſe liber. Itidem ſtudioſi grauiter ferunt à literis naturæ neceſſitatibus auocari.

6 Dicebat uſum atq; exercitationem quemadmodum in actionibus

nibus extrarijs,ita & in actionibus uirtutis & animi tum celeritatem quandam,tum facilitatem parêre.

Dicebat nec legem eſſe ſine ciuitate,nec ciuitatem ſine lege. 7

Nobilitatē atq; hoc genus alia fortunæ decora,dicebat nihil 8
aliud eſſe quàm uelamēta malitiæ.Diuites enim quū alijs nihilo ſint meliores,tamē peccāt licentius: iuxta illud Flacci de diuite, Et quicquid uolet,hoc ueluti uirtute peractū,Sperauit magnæ laudi fore. Nobiles autē pleriq; & hodie ſibi nihil nō pmittūt.

Bona fortunæ.

Quum Xeniadæ ſeruiret,amici agebant de illo redimendo. 9
At ille,Nequaquam,inquit,an neſcitis leones non ijs ſeruire,à quibus aluntur,ſed altores potius ſeruire leonibus? Nam leo ubicunq; eſt,ſemper leo eſt.

Libertas.

Cum à letali ſomno eſſet experrectus, medicusq; rogaret, 10
quid ageretur,Recte,inquit,nam frater fratrem amplectitur. Alludens Ad Homerum,qui θάνατον & ὕπνον germanos finxit, quòd ſomnus mortis ſit imago.

Iocus in morte.

Rogatus quomodo ſe uellet ſepeliri,iuſſit cadauer abijci in- 11
humatum. Tum amici, Volucribus'ne & feris? Minime uerò, inquit,ſed bacillum prope mē,quo illos abigā,ponite. Rurſus, Quî poteris?non enim ſenties. Quid igitur,inquit, mihi ferarum laniatus oberit,nihil ſentienti?

Sepultura.

Quum Plato laudaret quendam hoc nomine, quòd erga 12
omnes eſſet humaniſſimus,Quid,inquit Diogenes,illi tribuendum eſt,qui tot annos in philoſophia uerſatus, nullum hactenus affecit dolore? Sentiens proprium philoſophi munus eſſe mederi uitijs hominum. Id autem fieri non poſſe,niſi metu ac dolore. Metu probri,dolore præſentis ignominiæ.

Lenitas mala.

Idem in Lacedæmone peregrinum quendā conſpiciens ſeſe 13
ſtudioſe ad feſtum diem componentem,Quid facis,inquit? An non quilibet dies uiro bono feſtus eſt? Senſit hunc mundum eſſe phanum deo dignum,in quo conſtitutus homo ſemper honeſte uelut in conſpectu numinis omnia cernētis uerſari deberet. De-

Feſtum ſemper ſapiēti.

torſit

torſit huc prouerbium,quo dicitur pigris ſemper eſſe feſtum.

14 *Dicere ſolet adoleſcentibus : meretricum domos ingredere,*
Scorta. *ut perſpicias,quàm uiles res quāto emantur precio.*Huc alluſit
Terentius,*Hæc omnia noſſe ſalus eſt adoleſcentulis.*

15 *Ad ſalutem opus eſſe dicebat , aut fidis amicis , aut acribus*
Obiurgatio. *inimicis,eò quòd illi monēt,hi redarguunt,utriq; diuerſis qui-*
dem modis,ſed pariter proſunt,dum per eos uitia noſtra diſci-
*mus.*Hoc Laërtius tribuit Antiſtheni, Plutarchus Diogeni.

16 *Interrogatus à quodā,quo pacto maxime poſſet ulciſci ini-*
Vindicta *micum,Si teipſum,inquit,probum & honeſtum uirum præſti-*
optima. *teris.*Hoc qui facit,& ſibi prodeſt maxime,& inimicū maxime
diſcruciat.Nam ſi fundum conſpiciēs bene cultum diſcruciatur
inimicus,quid fiet,ſi teipſum uiderit ueris ornatum bonis?

17 *Cum Antiſthenem morbo decumbentem inuiſeret, dixit:*
Amicus con- *Nunquid amico eſt opus?* Significans in rebus afflictis potiſſi-
ſolator. mum fidis amicis utendum, qui uel re opitulentur, uel conſo-
lando moleſtiam mitigent.

18 *Ad eundem aliâs , quoniam acceperat illum amore uitæ*
Mors libe- *morbum ferre moleſtius, cum ſica ingreſſus eſt : ad quem cum*
rat à crucia- *Antiſthenes dixiſſet,quis me hiſce doloribus liberauit? Dioge-*
tu. *nes prolata ſica,Hæc,inquit : contrà Antiſthenes , Doloribus,*
inquit,dixi,non uita.

19 *Corinthum profectus ludum ingreſſus eſt , quem ibi Diony-*
Qui malus, *ſius regno pulſus aperuerat , audiuitq; pueros male canentes.*
ubiq; malus. *Interim ingreſſus Dionyſius,quoniam putabat Diogenem cō-*
ſolandi gratia ueniſſe,Humaniter,inquit, facis Diogenes,hæc
eſt rerum humanarum uolubilitas.Imò,inquit Diogenes,miror
te etiamnum uiuere,qui tantum malorum in regno patraris:&
uideo nihilo meliorem eſſe ludimagiſtrum,quàm fuiſti rex.

20 *Idem dicebat,cæteris mortalibus, quibus res ſunt proſperæ,*
uita iucunda eſt,mors odioſior:rurſus infelicibus uita grauis eſt,
mors optabilis.At horum utrunq; tyrannis eſt moleſtius. Siqui-

dem ut

dem ut uiuunt inſuauius iis, qui mortem uehementer optant, ita mortem perinde metuunt, quaſi uitam ſuauiſsimè degant.

Cuidam oſtendenti horoſcopon, Bellum, inquit, hercle inſtrumentum ne fruſtremur cœna: ſentiens inutiles eſſe artes geometricas cum cæteris. 21

Alteri cuidam iactanti muſices peritiam, reſpondit: 22

Γνώμαις γὰρ ἀνδρῶν εὖ μὲν οἰκοῦνται πόλεις
Εὖ δ' οἶκος, οὐ ψαλμοῖσι καὶ τερετίσμασιν:

Prudentia urbes bene gubernat, at domus
Nec cantilenis, nec modis regitur probè.

Quum Speuſippus paralyſi reſolutus uehiculo deportaretur in academiam, ac Diogeni fortè obuio dixiſſet χαῖρε*: is reſpondit, At non tu ſanè, qui quum ad iſtum ſis affectus modum, ſuſtineas uiuere: Sentiens eſſe ueri philoſophi ſponte mortem aſciſcere, poſteaquàm deſiit eſſe uſui ad uitam humanam. Idq́; fecit poſteà Speuſippus.* 23

Quum puerũ conſpiceret indecore ſe gerentẽ, pædagogum illius baculo percuſsit dicẽs, Qur ſic inſtituis? Indicans primæ ætatis formatoribus potiſsimũ imputãdũ eſse, ſi adoleſcẽtes euadant male morati, aut ſecus. Refert Aphthonius ac Priſcianus. 24

Cuidam probri gratia obiicienti paupertatem, quum ipſe eſſet ſceleroſus, Ob paupertatem, inquit, neminem uidi torqueri, ob maliciam multos. 25 Paupertas.

Paupertatẽ appellabat uirtutẽ αὐτοδίδακτον*, id eſt, quæ p ſe diſcitur. Diuitibus opus eſt multis præceptis, ut frugaliter uiuãt, ut corpus exerceãt laboribus, ne corporis ambitioſo cultu delectentur: aliaq́; innumera, quæ omnia ſeipſam docet paupertas.* 26 Paupertas.

Lacedæmoniis quibus merito prima laus debetur in Apophthegmatibus, ſubiecimus tres philoſophos, ſed in hoc genere præcipuos, quibus addemus totidem reges, qui ciuilium dictorum gratia præ cæteris celebrantur, ne lectorem turba rerum obruamus. 27

Liber

LIBER QVARTVS.

PHILIPPVS MACEDO.

EX Græcorum regibus, mea ſententia nullus fuit, quem cum Philippo rege Macedonum, Alexandri Magni patre conferamus, uel ingenij dexteritate, uel dictorum urbanitate.

1 Is dicere ſolet Athenienſes ſibi magnopere beatos uideri, qui quotannis inuenirent decem, quos belli duces crearent, quum ipſe multis annis unum duntaxat belli ducem reperiſſet Parmenionẽ: Significans inutile reipub. ſubinde mutare duces, ſed ſatius eſſe quem idoneum ac fidum nactus ſis, eum non mutare. Tum in bello non referre quàm multi ſint duces, ſed quàm bello gerendo accommodi.

Bonũ nactus ne mutet.

2 Cum illi nuncium eſſet allatum, uno die multas res feliciter, ac proſpere geſtas eſſe: nam eodem tempore, Tethrippo uicerat in Olympijs, & Parmenio Dardanenſes prælio fuderat, & Olympias ipſi maſculũ fœtum erat enixa: porrectis in cœlum manibus, exclamauit, Et ô fortuna, inquit, pro tot tantiſq; bonis, leui quopiam malo me affice. Vir cordatiſſimus non inſolenter geſtijt ob rerum ſucceſſum, ſed fortunæ indulgentiam ſuſpectam habuit, cuius ingenium eſſe nouit, ut quibus exitium molitur, his prius noua rerum proſperitate blãdiatur. Huc pertinet, quod de Polycrate Samiorum tyranno refert Plinius.

Inuidia fortunæ.

3 Quum ſubactis Græcis quidam ipſi autores eſſent, ut ciuitates præſidijs cõtineret, ne deficerent, Malo, inquit, diu bonus & commodus, quàm breui tempore dominus appellari: Sentiens regnum quod beneficijs ac beneuolentia teneretur, eſſe perpetuum, quod ui metuq́;, non eſſe diuturnum.

Metus malus diuturnitatis cuſtos.

4 Quidã petulãtioris linguæ, maledicta cõijcere ſolet in Philippum:

lippū:hūc amici hortabātur,ut eijceret in exiliū.At ille negauit Maledicus
ſe hoc facturū:demirantibus quid ita, Ne,inquit,oberrans inter cōtemptus.
plures male de me loquatur.Quòd maledicū non egit in crucē,
uel clementiæ erat,quòd ignouit:uel magnanimitatis, quòd cō=
tempſit:quòd noluit expellere,prudentiæ:plus enim nocuiſſet.

Smicythus Nicanorem deferebat apud regem,quòd ſine fine 5
de ipſo male loqueretur : quumq́; ſuaderēt amici,ut hominē ac=
cerſi iuberet,deq́; eo ſupplicium ſumeret, Philippus ita reſpon=
dit:Nicanor non eſt Macedonū peßimus, uidendum eſt igitur, In nobis eſt,
necubi nos ceſſemus in officio. Vt igitur cognouit uehementer ut bene au=
afflictum inopia,& tamen à rege neglectū fuiſſe, iußit donum diamus.
aliquod ad illum deferri.Hoc facto quū rurſus Smicythus diceret
regi,Nicanorem apud omnes ſine fine prædicare laudes ipſius:
Videtis igitur,inquit, in nobis eſſe ſitum, ut bene aut male au=
diamus. Immane quantū abſunt ab huius principis ingenio,qui
nunquām ſibi uidētur ſatis laudari,quum nihil faciant laudan=
dum:nec ſtudent beneficijs ſibi conciliare beneuolentiam homi=
num,ſed metui malunt quàm amari:cumq́; ſæpenumero faciant
deteſtanda,idq́; palàm,tamen perijt quiſquis auſus eſt hiſcere.

Aiebat ſe his qui in republica Athenienſium adminiſtranda 6
primores eſſent, plurimam habere gratiam, quòd ſuis conuitijs Conuiciator
efficerent, ut ipſe tum oratione, tum moribus euaderet melior: utilis.
dum conor, inquit, illos dictis pariter ac factis mendacij con=
uincere. O uere philoſophicum principis animum, qui nouit
etiam ex inimicis capere utilitatem,nec,quod uulgus ſolet, hoc
tantum ſpectare, ut maledicos afficeret malo,ſed ut ipſe minus
malus redderetur illorum maledictis admonitus.

Quū Atheniēſes quotquot apud Cheronæam capti fuerant, 7
gratis dimiſiſſet, illi uerò etiam ueſtes ſtragulaſq́; repoſcerent, Ingratitudo
atq́; hac de cauſa Macedones in ius uocarent, riſit Philippus, tolerata.
dicens, Quid? Non'ne uidentur Athenienſes arbitrari ſe à no=
bis in talorum ludo uictos eſſe?Tam ciuiliter tulit uictor uicto=

rum

rum ingratitudinem,qui non ſolùm gratias non agerent, quòd ipſi & incolumes & gratis fuiſſent dimiſſi,uerum etiam criminarentur, quòd non ſimul & amictus, & ſtragulas redderent, quaſi neſcirent quale eſſet ius belli,quaſiq; nihil aliud eſſet certare armis,quàm certare talis,qui ludus eſt puerorum.

8 Quū eſſet illi clauicula in bello fracta, ac medicus à quo curabatur, in ſingulos omnino dies aliquid poſceret, Sume, inquit,quantū uoles:nam clauē habes:Ludens ancipiti uoce,κλεὶς enim Græcè & clauē ſonat,qua aperitur ſcrinium aut oſtiū,& commiſſuram humeri cum pectore. Quid hoc animo ciuilius,cui & in dolore & erga auarum medicum iocari libuit,nec ob cruciatum moroſior,nec improbitate poſtulantis offenſior?

Iocus in morbo.

9 Duo erant fratres,quorum alteri nomen Amphoteros,quod Græcis ſonat ambo, alteri Hecateros, quod illis ſonat uterque. Philippus itaq; animaduertēs Hecateron eſſe cordatū ac gerendis rebus accōmodum, contrà Amphoteron ineptū ac degenerem,inuertit illis nomina, dicens Hecateron eſſe Amphoteron, Amphoteron autē eſſe Vdeteron,id eſt,neutrū:Significās alterū fratrum uidelicet Hecateron,duorū in ſe uirtutes cōplecti,alteri nihil relictum.Itaq; ei qui Amphoteros dicebatur,mutauit nomen in contrarium,ut οὐδέτερος diceretur,quaſi nullius precij.

Iocus ex uocabulis.

10 Quibuſdam ipſi conſulentibus ut cum Athenienſibus aſperius ageret, reſpondit illos abſurde facere, qui homini cuncta ad gloriam tum agenti, tum patienti ſuaderent, ut gloriæ ſuæ theatrum abijceret: ſignificans ſeſe hoc agere,non ut Athenas euerteret,ſed ut ciuitati celeberrimæ doctiſſimorum uirorum copia florenti ſuas uirtutes probaret.

Clementer.

11 Duo pariter ſceleroſi ſeſe inuicem accuſabant, cognoſcente Philippo:audita cauſa pronuntiauit,ut alter exularet Macedonia, alter illum inſequeretur. Hoc Græcè ſonat iucundius,quòd φεύγειν & ad fugientem pertineat, & ad exulantem: fugientem autem inſequimur. Neutrum igitur abſoluit Philippus,ſed utrunq;

Facetum iudicium.

utrunq; damnauit exilio.

Quum appararet in loco pulchro caſtra metari,& monere- 12
tur illic non eſſe pabulum pro iumentis: Qualis,inquit,eſt no- *Militia miſe*
ſtra uita, ſi etiam ad aſinorum commoditatem uiuere cogimur? *ra.*

Quum arcem quandam ad præſidiũ capere deſtinaſſet, ual- 13
de munitam,atq; exploratores retuliſſent prorſus eſſe difficile, *Auro nihil*
atq; adeò etiam impoßibile:percontatus eſt, num uſqueadeò dif *inexpugna-*
ficile eſſet,ut nec aſinus auro onuſtus poſſet accedere: ſignifi- *bile.*
cans nihil eſſe tam munitũ, quod auro non expugnetur. Quod
ipſum poëtæ ſignificarunt fabula Danaës à Ioue ſtupratæ, ſed
deo in aurum uerſo. Vnde Flaccus,Aurum per medios ire ſatel-
lites,& perrumpere amat caſtra potentius ferro.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

Quum hi qui apud Laſthenem erant, quererentur, indi- 14
gneq; ferrent,quòd quidam ex Philippi comitatu diceret ipſos *Veritas.*
proditores, Philippus reſpondit Macedones eſſe ingenio pa-
rum dextro, ſed planè ruſticanos, qui ligonem nihil aliud noſ-
ſent uocare quàm ligonem. Alludens ad illud prouerbium cele-
bre, τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην σκάφην λέγων. Innuit autem illos
re uera eſſe proditores. Ruſticana ueritas quanq; rem ſuis nomi
nibus appellat.

Filium Alexandrum admonere ſolet, ut cum Macedonibus 15
comiter haberet conſuetudinem,uulgò interim conciliata bene- *Regum hu-*
uolentia uires ac robur ſibi parans, dum liceret alio regnante *manitas.*
eſſe humanum:prudenter intelligens,ut nulla re melius conſta-
biliri imperium,quàm ciuium beneuolentia:ita difficilimum eſ-
ſe iam regnum adminiſtrãti erga quoslibet eſſe humanum, non
ſolùm quòd regia poteſtas oppoſita ſit inuidiæ, uerum etiam
quòd reſpublica non poßit eſſe incolumis,niſi ſcelera ſupplicijs
coërceantur. Regibus enim hactenus temperanda eſt humani-
tas erga ciues,ut interim regiam tueantur autoritatẽ. Nam im-
modica bonitas ſæpe contemptum parit.

Eidem ſuadebat,ut eos qui in repub. pollerẽt autoritate,tum 16

Bonis uti, malis abuti. *bonos, tum malos ſibi conciliaret amicos, ac bonis quidem uteretur, malis uerò abuteretur. Præcipua regum ars eſt, nullum reijcere, ſed ad publicam utilitatem omnium operam accommodare. Quemadmodum deus unicus totius mundi monarcha, malis genijs ac impijs hominibus abutitur ad utilitatem eccleſiæ: ita principes cordati norunt & probis, & improbis uti: non quòd ipſi per malos mali quippiam faciunt, ſed quòd per malos puniunt malos. At multi ſunt principes, qui præpoſterè bonis abutuntur, malis utuntur. Ad tyrannica negotia uiros adhibent ſanctitatis opinione celebres, quò uulgus eſſe rectum ac pium quod agunt, exiſtimet.*

17 Beneficẽtia. *Idem Philippus quum Thebis obſes eſſet, Philonis Thebani hoſpitio uſus eſt, multisq; inſuper ab eo beneficijs affectus. Is cùm uiciſſim à Philippo nihil muneris uellet accipere: Ne me, inquit Philippus, beneficentia ſuperatũ hac laude ſpolies, quòd hactenus à nemine beneficijs uictus fuerim. O animũ imperio dignũ. Pulchrius exiſtimauit beneficiẽdo, quàm potẽtia uincere.*

18 *Cùm multi bello capti uenderentur, Philippus in auctione ſedebat, ſublata ueſte parum decorè. Quidam igitur eorum qui uendebantur, exclamauit, Parce mihi Philippe: paternus enim tibi ſum amicus. Philippo uerò interrogante, quo pacto & unde ò homo cõflata eſt hæc amicitia? Tum ille: Volo, inquit, propius accedens dicere, quum admiſſus eſſet, quaſi arcani quippiam dicturus: Demitte, inquit, chlamydem aliquantulum: nam ad iſtum modum indecenter ſedes. Mox Philippus: Hunc, inquit, ſinite abire liberum. Neſciebam enim illum mihi uere beneuolum & amicum eſſe. Non offenſus eſt rex tantus, nec ſimulatione, nec admonitione ignoti hominis, ſed ſimul & ſimulatione mutua ſimulationem texit, & tantillum officium magno libertatis præmio penſauit.*

Admonitio grata.

19 *Quodam tempore ab hoſpite quodam inuitatus ad cœnam, inter eundum plures forte obuios ſecum adduxit umbras. Vbi ſenſit*

ſenſit hoſpitem turbari, quòd tam multis nō ſufficeret appara= tus,præmiſſo ad ſingulos amicos puero, iuſſit ut placentæ ſer= uarent locum:illi perſuaſi dum placentam expectant,paululum edebant. Ita factum eſt,ut cœna ſufficerit omnibus.Faceto ioco ſimul & eluſit amicos,& hoſpitis pudori ſubuenit. Vrbanum mendaciū.

20 *Hipparcho Euboico uita defuncto,Philippus præ ſe ferebat, quàm illius mortem acerbe ferret.Itaq; cuidam uolenti dolorem ipſius mitigare,dicentiq;, Attamen ille tempeſtiue deceſſit,iam natu grandis:Sibi quidē ipſi, inquit Philippus, tempeſtiue de= ceſſit,ſed mihi præpropere.Mors enim illum anticipauit,priuſ= quàm à me beneficiū acceperit,noſtra dignū amicitia.Perquàm rarum eſt principem ſentire gratiarū affectus,ſed amicis pleriq; non aliter quàm equis utuntur. Dum uſui ſunt,curant,inutiles factos abijciunt,eosq; ſpoliant citius,quàm beneficio iuuant.* Gratitudo.

21 *Vbi reſciuit Alexandrum filiū queri, quòd pater ex pluri= bus fœminis gigneret liberos,ſic illum hortatus eſt,Ergo quum plures habeas regni competitores, da operam, ut honeſtus ac probus euadas, ut non per me, ſed per teipſum regnum obti= nuiſſe uidearis. Vir prudentia uere regia præditus, non conſo= latus eſt filium; ſed metum illius auxit, quò magis extimularet ad uirtutem: indicans illi non aliter ſperandum paternum re= gnum,niſi ſe ſucceſſione dignum præberet, nec tam magnū eſſe regnum adipiſci,quàm regnum promeruiſſe.* Regnū uirtute ambiēdum.

22 *Eundē hortabatur,ut auſcultaret Ariſtoteli,cui traditus erat inſtituendus,daretq; operā philoſophiæ:Ne,inquit,multa com= mittas,quæ me feciſſe nūc pœnitet.Perſpexit egregius princeps neminem philoſophiæ expertem regno idoneum eſſe: nec pu= duit fateri ſe multa per errorem feciſſe perperam,quod à tene= ris unguiculis philoſophiæ præceptis non fuiſſet imbutus. Nam qui experimētis diſcūt adminiſtrare regnū,licet ingenio feliciſſi mo nati ſint,tamen & ſerò & magno reip.malo tandē euadunt boni reges.At qui philoſophiæ præceptis præmunitus accedit,* Philoſophia regi neceſſaria.

ſi adſit mens integra, uix poterit ab honeſto deflectere. Vbi ſunt interim, qui literas ac philoſophiæ ſtudiũ clamant ad rempub. adminiſtrandam prorſus inutile?

23 *Ex Antipatri amicis quendam in iudicum numerum aſcripſerat. Verum pòſt ubi cognouit illum tingere barbam & capillos, ſubmouit eum dicens, qui in capillis fidus non eſſet, eum in rebus gerendis nõ uideri dignum, cui fideretur. Fuco utebatur in tingendis capillis, ubi nõ multum erat lucri, multò magis uſurus erat fuco in publicis negotijs, ubi dolus interdum ingens adfert emolumentum. Et hanc oportet regum præcipuam eſſe curam, ut cognoſcendis cauſis uiros præficiant incorruptos. Id quî fieri poteſt, ubi uenduntur iudicãdi munia, & is deſignatur iudex, non qui uir melior eſt, ſed qui ad dandum prior, aut largior. At apud Philippum nec Antipatri tantum ualebat autoritas, quin ſuſpectum è iudicum ordine moueret.*

Fuco nõ credendum.

24 *Machætæ cuiuſdam pro tribunali ſedens cauſam cognouit, ſed dormitabundus, nec ſatis attẽtus ad iuris æquitatem, itaq; ſententiam tulit aduerſus Machætam. Verum quum is exclamaſſet, ſe ab ea ſententia appellare, rex iratus, Ad quem, inquit? Nam appellandi uerbum monarchis eſt inuiſum. Hic Machætes: ad te ipſum ò rex, ſi expergiſcaris, & attentius audias cauſam. Ac tum quidem ſurrexit rex. Cæterum poſteà quàm cauſam apud ſe melius perpẽdiſſet, intelligeretq; Machætæ factam iniuriam, iudicata quidem nõ reſcidit, ſed pecuniam, qua damnatus fuerat Machætes, ipſe perſoluit. In uno facto quot regiæ uirtutis argumenta? Non perſeuerauit iraſci & prouocanti, & ſomnolẽtiam publicè obijcienti, ſed per otiũ rem ſuo cũ animo accuratius cõſiderauit, iam ab ira liber. Sit hoc ciuilitatis regiæq; moderationis: illud uerò prudẽtiæ, ꝙ ingenioſo cõmento ſic damnatũ exemit damno, ut regiã tamen in iudicando autoritatẽ nõ proderet, mulctam priuatim perinde quaſi ipſe damnatus eſſet, diſſoluit.*

Iudex attentus.

25 *Indignantibus Philippi amicis, quòd Peloponneſij in Olympiacis*

piacis ipſum ſibilis derideret, præſertim beneficijs à rege affe- Vrbanè.
cti, hoc ſermone Philippũ extimulantibus ad uindictam: Quid igitur, inquit, futurũ eſt, ſi quid illis faciamus mali? Vrbaniſsimè amicorum argumentũ uertit in diuerſum. Si tam prauo ingenio ſunt, ut eos irrideant, qui de ipſis bene meriti ſunt, grauius nocebunt, ſi quis illos malefactis prouocet. Hoc nõ ſolum moderationis & clementiæ, uerum etiam eximiæ cuiuſdam magnanimitatis documentum fuit, ingratorum ſibilos regem negligere.

Harpalus pro Cratete propinquo ac familiari ſuo, qui iniu- 26
riarum poſtulabatur, petijt à Philippo ut reus mulctam quidem Iudex ſeuerus.
ſolueret, ſed à cauſa liberaretur, ne damnatus hominum maledictis exponeretur. Hic uerò Philippus, Præſtat, inquit, ut ipſe male audiat, quàm ut nos propter illum. Indulgebat amicis, ſed quatenus licebat integra iudicis opinione.

In exercitu quũ multo tempore dormiſſet, experrectus: Tu- 27
tò, inquit, dormiui, uigilauit enim Antipater. Subindicans non Præfectus
eſſe regium indulgere ſomno, præſertim in bello: ſed tamen hoc uigilans.
interdum abſq; periculo fieri, ſi rex habeat fidum ac uigilãtem præfectum. Ita cum laude amici ſuam excuſauit ſomnolentiam.

Rurſus euenit, ut interdiu dormiente Philippo, Græci qui 28
multi ſimul ad oſtium conuenerant, indignè ferrent, regemq; Somnus ex-
incuſarent, quòd ob illius ſomnolentiam non ſtatim admitteren- cuſatus.
tur ad colloquium: hîc Parmenio ſic regi patrocinatus eſt: Ne miremini, inquit, ſi nunc dormit Philippus: nam quum uos dormiretis, hic uigilabat: Significans Græcis negligenter rem gerentibus, Philippum illis fuiſſe præſidio.

Quemadmodum ipſe fuit urbanus, ita aliorum ſalſe dictis 29
delectabatur. Itaq; quum cantorem inter cœnandum uellet re- De arte iudi
prehendere, deq; pulſu chordarũ loqueretur: Dij, inquit cantor, cet artifex.
prohibeant ô rex, ne tu me melius hæc noris. Ciuiliter & ſibi uindicauit de arte iudicium, & regem non offendit, meliorem illum indicans, quàm ut cum muſico de fidibus contenderet.

30 *Admonitio libera.* Quin & aſperius dicta,modò tempeſtiuè,æquo ferebat animo.Nam cum diſsidium haberet cum Olympiade uxore,cumq; Alexandro filio, Demaratum Corinthium ad ſe uenientem percontatus eſt,quomodo inter Græcos inuicē conueniret.Hic Demaratus:Scilicet,inquit,magnopere tibi curæ eſt Græcorū concordia, quum qui tibi ſunt coniunctiſsimi, huiuſmodi in te ſint animo.Quid hic expectas,niſi ut rex offenſus Demarati libertate,iubeat illum ab oculis ſuis abduci? Imò quoniam Demarati ſermo ab ira ad ſaniora conſilia uocabat, rex ſeſe ad eius obiurgationem compoſuit, poſitaq; ira rediјt cum ſuis in gratiam.

31 *Regū eſt audire omnes.* Anui cuidam pauperculæ Philippum appellanti ut cauſam ipſius cognoſceret,quum hac flagitatione frequenter obſtreperet illi, reſpondit ſibi non eſſe otium, cumq; anus inclamaſſet, Proinde ne rex quidem eſſe uelis: Philippus admiratus aniculæ liberam uocem,non illi ſolum præbuit aures, uerum etiam alios audiuit.Hoc idem Latini tribuunt Adriano imperatori.

32 *Artes rege indignæ.* Philippus quum audiſſet filium ſuū quodam in loco ſcitè cecinisse,ciuiliter obiurgauit,dicens: Non te tui pudet, qui noris tam bellè canere? Significans alias artes eſſe rege digniores.

33 *Ambitio.* Idem in palæſtra prolapſus, quū ſurgens in puluere uidiſſet corporis ueſtigium: Papæ,inquit,ut minimam terræ partem natura ſortiti, orbem appetimus uniuerſum? Vtinam hoc dictum inhæſiſſet animo filij,cuius ambitioni orbis fuit anguſtus.

34 *Beneuolētia uirtute paranda.* Philippus Alexandrū filium obiurgans, quòd largitionibus Macedonum beneuolentiā conſectaretur: Quæ te, malùm, inquit, ratio in iſtam ſpem induxit, ut eos tibi putes fore fideles, quos pecunia corruperis? An tu id agis, ut Macedones te non regem ſuum,ſed præbitorem putent?

35 *Lenitas.* Athenienſes legationē ad Philippum miſerant. Ea benigne audita,ut humaniter dimitteret,iuſsit illos dicere,qua in re gratum facere poſſet Athenienſibus:hic Democharas excipiens,Si

teipſum,

teipſum, inquit, ſuſpendas. Is Demochares unus fuit è legatorũ numero ob linguę procaciã dictus parrheſiaſtes. Ob tam inhumanum reſponſum indignantibus regijs amicis, Philippus compeſcuit eos, iuſsitq́; ut Therſiten illum incolumem dimitterent. Tum ad cæteros legatos conuerſus: Renuntiate, inquit, Athenienſibus, multò ſuperbiores eſſe, qui iſta dicunt, quàm qui impune dicta audiunt. Tales demum animi regno digni ſunt.

ALEXANDER MAGNVS.

In Philippi dictis nihil erat, quod præter urbanitatem non 1
etiam ad bonos mores conduceret: nec uideo quẽ Philippo iun- Indoles agilis.
gamus congruentius quàm filium Alexandrum. Is puer etiamnum, quum Philippus pater multa præclarè, filiciterq́; gereret, nequaquã eo gaudebat, ſed ad pueros æquales ac collectaneos dicebat, Pater mihi nihil relicturus eſt. Illis contrà dicentibus, Imò hæc omnia tibi parat. Quid profuerit, inquit Alexander, ſi multa poſsidens agam nihil? Iam tum cognoſcas ſcintillam indolis ambitioſæ & irrequietæ.

Idem quum leuitate corporis ac pedum celeritate polleret, 2
patri hortanti ut in Olympijs ſtadium decurreret: Facerem, in- Regem regia decent.
quit, ſi reges habiturus eſſem concertatores. Et hic agnoſcas excelſum, nec cuiquam facile ceſſurum in certamine laudis & imperij. Nondum erat rex, & tamen non dignabatur niſi cum regibus committi.

Quum puella multa nocte ad Alexãdrum eſſet deducta, cum 3
eo dormitura, rogauit rex ubi fuiſſet tandiu: illa reſpondente, Adulterium.
ſe expectaſſe donec maritus iſſet cubitum: miniſtros accitos acriter obiurgauit: Reducite, inquit, hanc: parum enim abfuit, quin ueſtra culpa fuerim factus adulter. Egregium caſtitatis exemplum, tum in iuuene, tum in rege. Nam apud illos ſimplex ſtuprum pro nullo crimine habebatur. Apparet autẽ tum fuiſſe morem, qui adhuc durat in Italia, ut uxores ſecubarent à uiris, niſi ſi quando uocarentur.

4 Alexandro puero dijs largius faciēti ſuffitum, ac ſubinde ad
Profuſio. tus accurrēti, Leonides illius pædagôgus, qui tum aderat: Heus
puer, inquit, tum largè facies ſuffitum, quum regionem deuice=
ris, quæ tus gignit. Pôſt quum eam regionem obtinuiſſet, me=
mor eius dicti, hac ſententia ſcripſit illi literas, Mitto tibi turis
& caſiæ talenta aliquot, ne poſthac parcus ſis erga deos, quum
non ignores nos potitos regione odores gignente.

5 Apud Granicum Martem experturus, hortabatur Macedo=
Fiducia. nes, ut affatim pranderēt, ueluti poſtridie ex hoſtium cōmeatu
cœnaturi. Præſens animus ac de belli euentu fidens, ac ſecurus.

6 Perillus unus ex amicorum Alexandri numero, filiabus ſuis
Liberalitas. ab Alexandro dotem petijt. Iuſſit rex illum capere talenta quin
quaginta, quumq́; is reſpondiſſet, decem ſatis eſſe, Tibi quidem,
inquit, ſatis eſt tantum accipere, mihi uerò non ſatis eſt tantum
dare. Præclare dictum, niſi uirtutis indolem ambitio uitiaſſet.

7 Anaxarcho philoſopho iuſſerat quæſtorem dare, quantun=
Liberalitas. cunq; ille poſtularet: cumq́; quæſtor audita poſtulatione turba=
tus Alexandro indicaſſet, philoſophum petere centum talenta:
Rectè, inquit, facit, ſciens ſe amicum habere, qui tantum dare
& poſſit, & uelit. Hic dubites utrum potius admirari opor=
teat, regiam'ne liberalitatem in donando, an philoſophi impro=
bitatem in poſtulando, niſi malumus hanc uocare fiduciam.

8 Mileti quum uidiſſet multas ſtatuas eorum, qui in Olympijs
Fortitudo in ac Pythijs uicerant, eaſq́; prægrandes: Et ibi, inquit, erant tam
tempeſtiua. magna corpora, quum barbari ueſtram urbem obſiderēt? Salsè
taxauit illorum ſtultam ambitionem, qui gloriarentur his, qui
corporum magnitudine, uiribusq́; præſtantes in ludicris certa=
minibus uictoriam reportaſſent, quū in tantis periculis nulli fu=
iſſent, qui aduerſus barbaros ſe tales præberent.

9 Quum regina Carum Adas illud haberet ſtudio, ut aſſiduò
Frugalitas. mitteret Alexādro opſonia, bellariaq; per talium rerum archi=
tectos, coquosq́; magna arte parata, Alexander ait, ſeipſum ha

bere

*bere meliores opſoniorum artifices, ad prandium quidem no-
cturnum iter, ad cœnam uerò tenue prandium.*

Quodam tempore quum omnibus ad prælium apparatis in- 10
terrogaretur, nunquid aliud præter hæc fieri uellet: Nihil, in- Barbæ bello
quit, niſi ut Macedonum barbæ radantur. Hoc dictum quid ſi- inutiles.
*bi uellet admirãte Parmenione: An neſcis, inquit, in prælio nul-
lam anſam meliorẽ eſſe, quàm barbæ? Significabat cominus eſſe
pugnandum, in quo genere certaminis barbæ officiunt, quòd
his milites facilimè poſſunt apprehendi.*

Darius obtulit has conditiones Alexandro, ut ab ipſo acci- 11
peret talentorum decẽ milia, & inſuper Aſiam ſecum ex æquo Monarchia.
*partiretur. Id quum recuſaret Alexander: Ego, inquit Parme-
nio, accepiſſem, ſi Alexander eſſem. Et ego, inquit Alexander,
ſi Parmenio eſſem. Dario uerò hunc in modum reſpondit: neq;
terram duos ſoles, neq; Aſiam duos reges ferre poſſe. Et hîc ani
mi celſitudinem probare poßis, niſi dictum impotentiam quan-
dam dominandi ſaperet.*

Quum in Arbelis de rerum ſumma periclitaturus eſſet, con- 12
flicturus cum mille hominum milibus ad pugnandum inſtructis, Interpreta-
adierunt illum milites aliquot ipſi bene uolentes, deferebantq; tio cõmoda.
*cæteros, quòd in caſtris inter ſe miſcerent ſermones, conſpira-
rentq;, ne quid prædæ in regium tentorium deportarẽt, ſed ipſi
totum in ſuum uerterent lucrum. His auditis ſubriſit Alexan-
der: Fauſta, inquit, nunciatis. Siquidem audio ſermones uirorũ* Prædæ con-
ad uincendum, non ad fugiendum animatorum. Nec illum feſel temptus.
*lit diuinatio, plurimi nanq; milites regem adiere dicentes, Bo-
no animo eſto rex, neq; metuas hoſtium multitudinem, ne pæ-
dorem quidem noſtrum ferre poterunt.*

Idem inſtructa iam ad prælium acie, quum cerneret militem 13
quendam id temporis amentum telo adaptantem, ut inutilem Serus appa-
ſubmouit ab exercitu, qui tum demũ appararet arma, quum his ratus.
utendi tempus adeſſet. Hoc inter ſtratagemata magis comme-

morandum erat, quàm inter apophthegmata, quemadmodum & hoc quod ſubijciam.

14 *Silentium.* Legebat Alexander *epiſtolam à matre miſſam, quæ arcana quædam & calumnias aduerſus* Antipatrũ, *continebat, ſimulq́ue ut ſolet, cum rege legebat* Hephæſtion, *nec eum rex uetuit legere, ſed perlecta epiſtola anulum ſignatorium è digito detractum ori illius appreßit: hoc geſtu admonens, ut arcana contineret.* Exemplum *inſignis de amico fiduciæ, tum etiam humanitatis egregiæ, qui calumnias latius ſpargi noluerit, licet inuiſum haberet* Antipatrum.

15 *Filij deorum qui.* In Ammonis *templo quum à uate dictus eſſet* Iouis *filius:* Nihil, *inquit, mirum, nam* Iupiter *omnium quidem natura pater eſt, ſed ex his optimos quoſq́ue peculiariter ſuos facit.* Modeſtißimè *interpretatus eſt oraculum: nam uates per adulationem dixit illum filium* Iouis, *quaſi ſic è* Ioue *prognatus eſſet, quemadmodum* Hercules *creditus eſt eſſe* Iouis *filius.* Alexander *faſſus eſt* Iouem *natura autorem ac parentem eſſe omnium, ſed eos demum peculiariter pro ſuis filijs agnoſcere, qui uirtute ac præclarè geſtis proxime ad diuinam naturam accederẽt.* Ea *eſt omnibus benefacere.*

16 *Modeſtè.* Quum *in bello crus eſſet illi ſagitta uulneratum, multiq́ue accurrerent, qui ipſum frequenter deum appellare conſueuerant, exporrecta, hilariq́ue fronte ad* Homeri *carmen alludens, dixit:* Hic *ſanguis eſt quem uidetis, liquorq́ue qualis diuis ſolet emanare beatis.* Nimirum *irridens adulatorum uanitatem, quum ipſa res declararet ipſum nihil aliud eſſe quàm hominem.*

17 *Hypocriſis.* Nonnullis *Antipatri frugalitatẽ laudantibus, quòd alienam ab omnibus delitijs auſteramq́ue uitã ageret:* Foris, *inquit,* Antipater *albo utitur pallio, intus uerò totus eſt purpureus.* Notans *fictam illius parſimoniam, quum eſſet alioqui ambitioſißimus.*

18 *Parſimonia.* Quum *hyeme frigidoq́ue cœlo apud amicum quendam conuiuio acciperetur, uideretq́ue foculum exiguũ & ignis puſillum:*

Aut

Aut ligna, inquit, inferte, aut tus. Subnotans conuiuatorem lignis ſuis parcere, perinde quaſi tus eſſent, quũ in rigore tanto nec turi parcendum eſſet: ſimul ſatis eſſe ignis ad faciendum ſuffitum dijs, at parum ad depellendum frigus.

18 *Quum apud* Antipatridem *cœnaret, isq́; ad cœnam formoſam pſaltriam induxiſſet,* Alexander *aſpectu motus in illã exarſit: mox rogauit* Antipatridem, *nũquid ipſe mulieris amore teneretur: illo confitente: O ſceleſte, inquit, nõ tu protinus abduces è cõuiuio mulierem? Quantũ ille animus aberat à cõſtuprãda aliena uxore, qui tantopere ſibi metuit ab amica hoſpitis?* Continẽtia.

19 *Rurſum quum* Caſſander Pythonem Euij *tibicinis amaſium per uim oſculari uellet, idq́;* Euium *ægrè ferentem ſenſiſſet* Alexander, *iratus exilijt in* Caſſandrum *clamans,* Ita'ne *per nos ne amare quidem quicquam licebit?* Non *ſatis erat regi, ſi ſeipſum præſtaret continentem, niſi & præfectos haberet ſui ſimiles. Quando autem paſſus fuiſſet à ſuis per uim conſtruprari filiam aut uxorẽ honeſti ciuis, qui tibicini ſuos amores etiam ab oſculo uoluit eſſe inuiolatos?* Deniq; *quod duces peccarent, arbitratus eſt ad ſe pertinere.* Continẽtia.

20 *Quum è* Macedonum *numero ad mare remitteret ualetudinarios ac mutilos debilesq́;, proditus eſt quidam, qui ſe inter ægrotos aſcripſerat, quũ nõ ægrotaret. Is quũ ad* Alexãdri *conſpectum adductus eſſet, & examinatus fateretur, ſe morbũ prætexuiſſe ob amorem* Teleſippæ, *quæ ad mare fuerat profecta: percontatus eſt* Alexander, *cui negotiũ retrahẽdæ ad exercitum* Teleſippæ *delegaretur. Cæterũ ut cognouit eam eſſe liberam: Perſuadeamus igitur, inquit, ô* Antigenes Teleſippæ, *ut nobiſcum maneat.* Nam *uim admonere liberæ, non eſt noſtrũ.* Sic *indulſit amori ſtrenui militis, quem in exercitu retinere cupiebat, ut ingenuam mulierem redire nollet niſi perſuaſam.* Ciuiliter.

21 *Cum* Græci *qui apud hoſtes ſtipendiũ faciebãt, ueniſſent in poteſtatem* Alexãdri, Atheniẽſes *quidem iuſſit in cõpedibus ſeruari pœnæ.* Moderatio

uari, quòd quum ex publico ſtipendiū haberēt, tamen apud hoſtes meruiſſent: ſimiliter & Theſſalos, quòd regionē optimá nacti, nō eam colerent: Thebanos uerò dimiſit, dicens, His per nos nihil eſt reliquum neq; ciuitas, neq; agri. Ita moderatus eſt pœnam, ut mortē cōmeritis nō indiceret niſi uincula, & culpā eorum qui neceſſitatem excuſare poterant, in ſe tranſtulit.

22 Ex Indis quendā ſagittādi arte cum primis celebrē, adeò ut etiā per anulum ſagittā mittere diceretur, quum in bello cepiſſet, iuſſit artis ſuæ ſpecimen edere: recuſantem iratus rex necari iuſſit. Quum duceretur homo, dixit his, à quibus ducebatur, ſe multis diebus non exercuiſſe artē, eoq; timuiſſe, ne aberraret. Id ubi renuntiatū eſt Alexādro, quòd nō contumacia, ſed ignominiæ metu recuſaſſet, admiratus ingeniū gloriæ ſtudioſum, dimiſit illum donatū, eò quòd mortē oppetere maluiſſet, quàm fama ſua uideri indignus. Hîc apparet non omnino uanum eſſe, quod prouerbio iactatū eſt, Simile ſimili eſſe amicū. Alexander gloriæ ſupra modum appetens ſimilem affectum in alijs amabat.

Gloria uita charior.

23 Taxiles unus è numero regum Indiæ, occurrēs Alexandro, ſic illum affatus eſt: Prouoco te, inquit, non ad pugnam neq; ad bellum, ſed ad aliud certaminis genus: Si inferior es, à nobis accipe beneficium: ſin ſuperior, nobis benefacito. Cui Alexander: Atqui, inquit, ob hoc ipſum inter nos certandum eſt, uter benefaciendo ſuperet alterum. Et humaniſſimè complexus illum, non ſolum non ſpoliauit ditione, ſed auxit etiam.

Certamē uerè regium.

24 Cùm audiſſet de rupe quadam apud Indos, quæ ob ſublimitatem uelut auibus inacceſſa ἄορνος dicitur, quòd ipſe quidem locus expugnatu difficilis eſſet, ſed qui eum teneret formidoloſus: Nunc, inquit, locus captu facilis eſt: ſignificans nihil prodeſſe munimenta, niſi uir fortis ea tueatur. Arx enim non tam foſſis ac muris tuta eſt, quàm uiris.

Viri fortis fiducia.

25 Cùm alius quidam rupem teneret inexpugnabilem, ut putabatur, ſemet Alexandro dedidit: at Alexander non ſolum eius ditionis

Fides in deditum.

ditionis principem eſſe iuſsit, uerum etiam addidit, dicens, Hic
homo mihi uidetur ſapere, qui ſe maluit bono uiro, quàm loco
munito concredere.

Rupe *capta quum amici dicerent illum egregijs geſtis* Her= 26
culem ſuperaſſe: At *ego,inquit, meas res geſtas in imperio,ne* Herculē con
uerbo quidem cū his quæ geſsit Hercules,*arbitror conferendas.* tempſit Ale=
Adulabantur *illi,ſed huius animo nulla ſatisfaciebat adulatio.* xander.

Quoſdam *ex amicis mulctauit, quòd in ludo aleæ ſenſiſſet* 27
eos non ludere. Siquidem *multi ſunt,qui in hoc ludo uelut in re*
maxime ſeria uerſantur. Non *enim ludunt,qui fortunas ſuas o=*
mnes,interdum & liberos,aleæ permittunt arbitrio.

Inter *amicos quos habebat præcipuos ac potentiſsimos, o=* 28
mnium maximè uidebatur honorare Craterum,*ſed omnium ma* Amicus.
ximè diligere Hephæſtionem. Craterus *enim, inquit, amat re=*
gem, Hephæſtion *amat* Alexandrum.·Id *Græcè iucundius dici=*
tur, φιλοβασιλεὺς, & φιλαλέξανδρος. Sentiens Craterum *in his*
quæ ad regiam dignitatem attinebant,præſtare fidum amicum,
Hephæſtionem *priuato quodam affectu diligere* Alexandrum.
Pariter *itaque licet diſsimiliter amantibus, diuerſa* ratione *per=*
*ſoluit præmium:*Craterum *ornauit dignitate,*Hephæſtionem *ad*
intimam admiſit familiaritatem.

Xenocrati *philoſopho quinquaginta talenta dono miſit : ea* 29
quum ille recuſaſſet accipere,dicens ſibi non eſſe opus,interro= Liberalitas.
gauit,an'ne amicum quidem ullum haberet,cui eſſet opus. Nam
mihi, inquit, uix Darij *opes in amicos ſufficerunt.* Hic *utrius*
animum magis admirari conueniat,nondum ſtatui,regis'ne tam
ad liberalitatem propenſum, an philoſophi, qui tantū munus à
tanto rege ultro delatum remiſerit.

Porus *rex ab* Alexandro *deuictus,quum ab eo poſt pugnam* 30
*rogaretur dicente,*Quomodo *te tractabo?* Regaliter,*ait:* Rur= Regaliter.
ſus ſubijcienti Alexandro,Num *quid etiā aliud?* Omnia,*inquit*
Porus,*cōplectitur hoc uerbum,regaliter.*Alexāder *& pruden=*
tiam

tiam,& fortitudinem uiri admiratus, latiorem ditionem illi addidit ea, quam prius obtinuerat. Supplici & ad pedes abiecto munus conceßiſſet. Adeò diligebat animoſus iuuenis impauidos animos. Q. Curtius aliquanto ſecus narrat. Interrogatus Po*rus quid ipſe uictorem ſtatuere debere cenſeret: Quod hic,inquit,dies tibi ſuadet,quo expertus es, quàm eſſet caduca felicitas. Submonuit regem, ut modeſte ſua fortuna uteretur, memor ipſi poſſe accidere,quod acciderat* Poro.

31 *Cum accepiſſet eſſe quendam qui cõuitijs ipſum impeteret:*

Animus uerè regius. Regium *eſt,inquit,quum facias bene,audire male.* Nihil hoc di*cto generoſius:quanquàm idem & alijs aſcribitur.*

32 Morti *proximus ad amicos reſpiciens dixit,* Magnum *epitaphium uideo futurum : præſentiens res ab ipſo geſtas multorum eloquentia celebrandas.* Nec *eum ſua fefellit diuinatio.*

33 *Cum* Darij *filias haberet captiuas,demißis oculis eas ſalutabat,idq; rarò,ſibi metuens ab illarũ inſigni forma.* Apud *familiares autẽ dicere ſolet,*Dolores *oculorũ ſunt* Perſicæ *puellæ.*

34 *Edicto uetuit, ne à quoquam pingeretur præterquàm ab*

Artes. Apelle,*aut à quoquam ære ſculperetur præterquàm à* Lyſip*po,artificibus illius ætatis præſtantißimis.* Nam *hoc quoque iudicabat ad principis dignitatem pertinere. Cum* Cherylo *poëta pactus erat, ut pro unoquoq; bono uerſu* Philippicum *acciperet aureum,pro malo colaphum.*

35 *Idem interrogatus ubi ſuos reconderet theſauros :* Apud

Liberalitas. *amicos, inquit: ſignificans facultates nuſquam reponi tutius. Cum enim res poſtulat,redeunt ad te cum fœnore.*

36 *Cum nuntius quidam gaudio geſtiens,porrectaq; manu ac-*

Præco rerũ geſtarum. *curreret,rem proſperè geſtam narraturus,* Quid *mihi bone uir magni nuntiabis, niſi nunties* Homerum *reuixiſſe? ſignificans omnium præclare geſtorum gloriam abolendam , niſi contingeret talis præco,qualis fuit* Homerus.

37 *Ciuitas quædam ut ab armis* Alexãdri *quietem haberet, obtulit*

tulit illi partem agrorum, & præterea rerum omnium dimi- Imperioſè.
dium. Cui ſic reſpondit, Hoc animo ueni in Aſiam, non ut acci-
perem, quod dediſſetis, ſed ut uos haberetis, quod reliquiſſem.

Alexander habebat Eudæmonicum philoſophum, ſed quo- 38
uis paraſito adulantiorem. Hic quum aliquando tonaret uehe- Adulatio.
menter, adeò ut omnes expaueſcerent, dixit Alexandro, Quin
tu tale quippiam facis Alexander fili Iouis? At ille non ferens
tam abiecti philoſophi uocem, ridens ait, Nolo enim formida-
bilis eſſe, quemadmodum tu me doces, qui Satraparum ac regũ
capita me iubes ſuper cœnam apponere. Sic Athenæus. Plutar-
chus in uita ſecus aliquanto, Quid mihi ſuccenſes, quòd piſces
apponam in conuiuio, ac non potius Satraparum capita?

Alexander quum hyeme duceret exercitum aſsidens igni, re- 39
cognoſcere prætereunteis copias cœpit: quumq; uideret ſenem Ciuiliter.
quendam horrentem frigore, & ad ignem ſtantem, conſidere lo
co ſuo iuſsit, dicens, Si in Perſide natus eſſes, in regia ſella ſede-
re tibi capitale foret: in Macedonia nato conceditur.

Alexander etiamnum adoleſcens uidens patrem Philippum 40
equum præferocem, nec ullum ſeſſorem tergo patientem, uelut Indoles ex-
inutilem abiectum ire: Qualem, inquit, equum iſti perdunt, dum celſa.
illo per imperitiam ac molliciem uti neſciunt. Cumq; mira arte
ſine uerberibus tractaſſet equum, tandem cõſcenſum ad curſum
admiſiſſet, tum calcibus uſus eſt: ac molliter flexis habenis quum
equum reduxiſſet, deſcendentis caput exoſculatus pater: Aliud,
inquit, ò fili tibi par regnum quære, quando iam te non capit
Macedonia. Præſagijt uir prudens tam excelſæ indoli non ſuf-
fecturam paternam ditionem. Sed equus ille nos admonet, mul-
ta bene nata ingenia perire uitio inſtituentium, qui ferè neſciũt
imperare, niſi ex equis generoſis reddiderint aſinos.

Idem Ariſtotelem, cui puer formandus fuerat traditus, ſum- 41
ma ueneratione proſequebatur, dicens, ſe illi non minus quàm Pietas in præ
patri debere, quòd à patre uiuendi, à præceptore bene uiuendi ceptorem.

initium

initium accepiſſet.

42 *Quum pirata captus ad ipſum deductus eſſet,rogatus qua re*
Animoſè. *fretus auderet infeſtare maria, compendio reſpondit: Ego, in-*
quit,quoniam id unico nauigiolo facio,pirata nominor:tu cùm
idem facias magna claſſe,rex appellaris. Alexander admiratus
intrepidum animum,donauit illi uitam.

43 *Idem Delphos profectus,quũ ſacerdos negaret ſe conſulturũ*
Oraculum. *deum,quòd dies eſſent nefaſti, quibus ne oraculis quidem loqui*
phas eſſet:ui pertracta ſecum ſacerdote templũ aſcendit,cumq́;
illa importunitate uicta diceret,Inuictus es ò fili: Satis,inquit,
Alexander,oraculi eſt:mulieris uocem reſponſi loco ducens.

44 *Poſteaquàm in expeditionem profectus regias opes penè o-*
Fiducia euẽ- *mnes in milites ac duces diſtribuiſſet, roganti Perdiccæ, Quid*
tus. *tibi nunc rex ſupereſt? Spes,inquit:Hic Perdicca: Hæc,inquit,*
nobis commilitonibus tuis futura communis eſt: & prædium
quod ipſi deſignarat Alexander,recuſauit. Tanta erat fiducia
bene ſucceſſuram expeditionem.

45 *Idem initio quum in cauſis capitalibus ſederet iudex, accuſa*
Iudex incor *tori alteram aurem occludebat:rogatus quur id faceret:Alterã,*
ruptus. *inquit,integram ſeruo reo.*

46 *Quum Philoxenus claßis præfectus Alexandro ſcripſiſſet,*
Integritas. *Tarentinum quendam Theodorum eſſe apud ſe, pueros haben*
tem inſigni forma uenales, ſi uellet emere: indignè tulit, apud
æquales ſubinde clamitans,Quid in me Philoxenus tam obſcœ-
num animaduertit,ut mihi tantum probri conciliaret?

47 *In Calliſthenem nequaquam ſeſe accommodantem aulæ re-*
Seruire tem *giæ moribus, ſed & dictis & geſtu præ ſe ferentem nihil ibi*
pori. *placere,dixit hunc uerſiculum:*
Μισῶ σοφιστὴν, ὅς τις οὐχ αὑτῷ σοφός. Id eſt,
Sapientem ego odi,qui ſibi ſapit nihil.

48 *Niſam expugnaturus,quum uideret milites deterreri flumi-*
Exemplum *nis,quod ciuitatem præterlabitur, profunditate, exilijt, O' me*
ducis. *omnium*

omnium deterrimũ exclamans, qui natare nõ didicerim: moxq́; clypeo pro ſubere innixus primus tranauit.

Ilium profectus Achillis ſtatuam coronans, O te fœlicem, inquit, Achilles, cui uiuo talis amicus, mortuo talis cõtigerit præco. De Patroclo loquens & Homero, quorum ille fidiſſimus Achilli fuit amicus, hic defunctum Iliade tota celebrauit. 49 Præcipua bona.

Duabus potiſſimum rebus, quum Deus à multis prædicaretur, ſe quòd mortalis eſſet, deprehẽdere dicebat, ſomno & coitu, quòd hæc præcipue proderent humani corporis imbecillitatem, ad cætera inuictus erat. Somnus enim mortis imago eſt, & coitus ſpecies eſt morbi comitialis. 50 Quæ nos admonent mortalitatis.

Darij regiam ingreſſus, quum uidiſſet ſublime cubiculum, & in eo ſtratum, menſas, cæteraq́; omnia mirifico ornatu inſtructa, Hoccine, inquit, erat imperare? Sentiens nõ eſſe regium huiuſmodi delitijs indulgere. 51 Delitiæ indignæ principe.

Idem lectum ingreſſus excuſſis accuratè pallijs dicere ſolet, Nunquid hic delicatum aut ſuperfluum mater addidit? Adeò abhorrebat à muliebribus delitijs. 52

Quum delato ad ipſum ſcriniolo, quo nihil inter opes Darij pretioſius, pulchriusue repertum eſt, quæreretur, in quem uſum deſtinandum eſſet: alijs aliud ſuadẽtibus, dixit, Huic optimè ſeruandus dabitur Homerus: Sentiens nullum eſſe theſaurum illo precioſiorem. Ita uiſum eſt iuueni, qui ſe totum ad exemplar Achillis componebat. 53 Literarum amor.

Idem hortante Parmenione, ut noctu hoſtẽ adoriretur, alioqui ſummum fore diſcrimen, ſi palàm cũ tanta multitudine Martem experiretur. Siquidẽ ex fragore procul uelut è pelago reſonante, cõiectabant immenſum eſſe numerum, Non furor, inquit, uictoriam: recuſans tenebrarum præſidio uincere. 54 Ingenuè.

Quum legiſſet prolixam epiſtolam ab Antipatro ſcriptam, in qua multæ inerãt aduerſus Olympiadẽ calumniæ, Ignorare uidetur, inquit, Antipater, quòd una matris lachryma multas 55 Matris lachrymæ.

delebit epiſtolas.

56 Quum ſenſiſſet ſororem ſuam cum iuuene quodam elegan-ti forma conſuetudinem agere, nihil offenſus eſt, ſed dixit, con-cedendum eſſe, ut illa quoq; aliqua ex parte regno frueretur. Multum diſſentiens ab animo Cæſaris Auguſti, qui nihil acer-bius tulit, quàm filiæ neptiumq; laſciuiam.

Candidè.

57 Quũ audiſſet Anaxagorã diſſerentẽ, innumerabiles eſſe mũ-dos, illachrymaſſe dicitur. Rogãtibus nũquid accidiſſet lachry-mis dignũ, An nõ uideor, inquit, meritò flere, qui quum mundi ſint innumerabiles, nos nondum unius domini facti ſumus?

Ambitio inſatiabilis.

58 Philippus à Triballis in prælio uulneratus eſt femore lancea traiecto: opera chirurgi liberatus periculo mortis, dolebat clau-dicationis deformitatem contractam manere. Cui Alexander, Ne uerearis, inquit, in publicum prodire, ſed gradum mouens uirtutis tuæ potius memineris. Hoc & alijs aſcribitur.

59 Si quando in colloquijs aut conuiuijs incidiſſet contentio de carminibus Homeri, alijs alia præferentibus, hoc unicè pro-bauit Alexander:

Comparatio carminũ Homericorum Iliad. γ

Ἀμφότερον βασιλεύς τ᾿ ἀγαθὸς, κρατερός τ᾿ αἰχμητής. Id eſt,
Dux bonus atq; idem ualidus pugnator in armis.

Addebat Homerum hoc uerſu uirtutem Agamemnonis prædi-caſſe, Alexandri uaticinatum eſſe.

60 Quum tranſmiſſo Helleſponto Troiam inuiſeret, ueterum heroum res geſtas animo reuoluens, quidam ſi uellet, pollicitus eſt ſe Paridis lyram daturum. Hic Alexander, Minime, inquit, illa mihi eſt opus, quum Achillis lyram habeam. Hac uir ſtre-nuus fortium uirorum laudes canere conſueuit, quum Paris ſua lyra molles ac laſciuos modulos incineret.

Muſica digna duce.

61 Quodam tempore Darij mulières inuiſit unà cum Hephæ-ſtione. Hunc quum eſſet eodem ornatu quo rex, corpore etiam maior, Syngambris Darij mater pro rege adorauit. Eadẽ quũ ex nutibus adſtantium intellexiſſet errorem ſuum, perturbata

Humaniter.

denuo

denuo ſalutauit Alexandrum. Tum Alexander, Nihil eſt ô mater quod turberis. Nam & hic Alexander eſt: Sentiens amicum eſſe alterum Alexandrum.

Adulatio.

62 *Cũ in Hammonis templũ ueniſſet, ſacerdos grãdæuus illũ ſalutauit, Salue fili, & hanc appellationẽ à deo habeas. Tũ Alexãder, Accipio eã ô pater, & poſthac patiar tuus dici, ſi mihi totius orbis dominiũ cõceſſeris. Sacerdos recepit ſe intro, & quaſi cõſulto deo reſpõdit, Iouẽ certò promittere, quod peteret. Hic Alexãder, Scire cupio, num quis ſupſit inultus eorũ, qui patrẽ meũ interfecerunt. Ad hæc ſacerdos, Philippi, inquit, interfectores omnes dedere pœnas, ſed patri tuo nemo mortalium poteſt tendere inſidias: ſignificans illũ eſſe Iouis, non Philippi filium.*

Animosè.

63 *Cum Darius numeroſiſſimum exercitũ inſtruxiſſet, Alexander profundiſſimo ſomno correptus eſt, adeò ut nec interdiu potuerit expergiſci: tandem imminẽte periculo amici ingreſſi regem excitarunt, qui quum dicerent, ſe mirari in eo rerum ſtatu tantam regis ſecuritatem, Magna, inquit Alexander, animi moleſtia me Darius liberauit, qui uires ſuas omnes in unum contraxit, ut liceat uno die de ſumma rerum decernere.*

64 *Alexãdro Magno Corinthij ꝑ legatos ius ſuæ ciuitatis detulerũt. Hoc officij genus quũ riſiſſet Alexander, quidã è legatis, Nulli, inqt, ciuitatẽ unquã donauimus, præterquã tibi & Herculi. Hoc audito lubẽs accepit oblatũ honorẽ, quẽ illi cõmendabat partim raritas, partim cũ Hercule laudatiſſimo uiro ſocietas.*

65 *Dum in obſidione cuiuſdã urbis infirmiſſima mœnium quærit, ſagitta ictus eſt, nec tamen ab inſtituto deſtitit: mox quũ repreſſo ſanguine ſicci uulneris dolor creſceret, & crus equo ſuſpenſum paulatim obtorpuiſſet, coactus quod cœperat omittere, ac chirurgum accerſere, Omnes, inquit, me prædicant Iouis eſſe filium, ſed uulnus hoc hominem eſſe me clamat.*

66 *Zenophantus certis modis Alexandrum ad arma ſolet cõcitare. Eam muſices uim admirantibus cunctis, quidam ait, Si tan-*

tus artifex eſt, incinat modulos, quibus illum à bellis reuocet. Sentiens nõ eſſe magnæ artis hominem eò perpellere, quò ſua pte natura pronus eſt.

ANTIGONVS REX MACEDONVM.

1 Antigonus in extorquendis pecunijs acer erat ac rigidus. Cuidam itaq; dicẽti, At nõ talis fuit Alexander, Meritò, inquit, nam ille metebat Aſiam, ego culmos lego. Sentiens opulentiſſimam Aſiam prius ab illo ſpoliatam, ſibi à ſpoliatis corradendum quod poſſet. *Feſtiuiter.*

2 Milites quoſdam uidẽs thoracibus & galeis indutos ſphæra ludere, delectatus eſt hoc ſpectaculo, ac duces illos accerſi iubet, ut eos coram illis laudaret: uerum ubi nunciatum eſſet duces bibere, præfecturas illorum militibus dedit, qui ſphera luſerant armati, ſimul & ducum ignauiam puniens, & militum ſtrenuitatem honorans. *Seuerè.*

3 Cum omnes admirarentur, quòd quum initio regni durior fuiſſet, ſenex factus clementer ac placidè regnum gubernaret, Prius, inquit, opus erat regno, nunc gloria & beneuolentia. Sentiens regnum armis & auſteritate frequenter parari, ſed non niſi honeſta opinione, ciuiumq; beneuolentia retineri. *Regni ſtabilitas.*

4 Idem filio Philippo multis præſentibus percontanti ac dicenti, Quãdo caſtra mouebimus? Quid, inquit? num metuis, ne ſolus tubam non audias? Notans adoleſcentis imperitiam, qui hoc patrem multis audientibus percontaretur, quum in bello celanda ſint conſilia principum: ſed quoties caſtra mouenda ſunt, tum omnibus tuba dat ſignum. *Silentium in bello.*

5 Cum adoleſcens inſtitiſſet, ut hoſpitium nanciſceretur apud uiduam treis habentem forma decẽte filias, accito hoſpitijs deſignandis præfecto, Non expelles, inquit, filium meum ex loci anguſtia? Non prodidit adoleſcentis affectum, qui ſciebat illum captare, quod amaret, ſed excuſauit ædium anguſtiam, in quibus uidua cum tribus filiabus ageret. *Caſtè.*

A' graui

A graui morbo poſteaquàm conualuerat, Nihilo peius eſt, 6
inquit, ſiquidem hic morbus ſubmonuit nos, ne animo effera- Morbus
mur, quum ſimus mortales. Quis docuerat ethnicũ regem phi- utilis.
loſophiam Chriſtiano dignam animo? Deplorabant amici ceu
magnum malum, quòd tam grauiter ægrotaſſet, ille interpreta-
tus eſt ex morbo plus acceſſiſſe boni quàm mali. Corpus exte-
nuarat, ſed animum reddidit modeſtiore: corporis robori non-
nihil detraxerat, ſed animo detraxit inſolentiam, morbum lon-
gè periculoſiſſimum. Proinde non peſſime res habet, quum le-
uior morbus arcet, pellit'ue maiorem.

Hermodotus Antigonum in carmine ſcripſerat Iouis filiũ. 7
Is hoc legens, Iſtius, inquit, rei nequaquam mihi conſcius fuit Modeſtè.
Laſanophorus ille: perquàm ſicetè ridens poëticam adulatio-
nem, pariq; modeſtia ſui generis humilitatem agnoſcens. Laſa-
num autem matula fictilis eſt. Quòd ſi Iouis erat filius, ea res
hactenus fefellerat & ſeruum matulam in cubiculo ferre ſoli-
tum, & Antigonum filium.

Quodam dicente, omnia regibus honeſta iuſtaq; eſſe, Sunt 8
per Iouem, inquit, barbarorum duntaxat regibus: at nobis ea Regibus ho-
duntaxat honeſta ſunt, quæ honeſta ſunt, & ea tantũ iuſta, quæ neſta tantum
iuſta ſunt. Grauiter retudit adulatricem uocem, uolentis omnia licent.
licere regibus. Non enim rex eſt honeſti iuſtiq; regula, ſed ho-
neſti iuſtiq; miniſter eſt. Atq; utinam ſimiles uoces non audiant
Chriſtianorum aures, aut ſi audiant, ſimili ſeueritate reijciant.
Quid enim aliud dicunt, qui occinunt, Quod principi placuit,
legis uigorem habet, qui negant principem teneri legibus, qui
tribuunt illi geminam poteſtatẽ, ordinatam & abſolutam, qua-
rum altera poſſit quod leges, pacta, & fœdera poſtulant: alte-
ra quodcunq; libuit.

Frater Antigoni Marſyas litem habebat, ſed à rege poſtu- 9
labat, ut cauſa domi cognoſceretur. Cui Antigonus, Si nihil, in- Seuerè.
quit, præter ius agimus, melius fiet in foro, cunctiſq; audienti-

bus. Non impetrauit hoc à rege fraternus affectus, ut uel tantillum de iure concederet. Ipſum autem hoc dilemmate cōſtrinxit: Si iniuſtam cauſam habere te ſcis, quur litigas? ſin iuſtam, quur fugis hominum conſcientiam, & ad domeſticas latebras rem fori pertrahis, nō cariturus ſiniſtra ciuium ſuſpitione, etiā ſi bonam cauſam uiceris?

10 *Quum aliquādo tempore hyberno compuliſſet caſtra trāſ-* Lenitas. *ferri in locum, ubi non erat rerum neceſſariarum copia, atque hac de cauſa milites quidā in regē maledicta cōgererent, ignari ipſum eſſe in proximo, uirga tentorij uela diduxit: Flebitis, inquit, ni longius ſemoti de me male loquamini. Quid hac facetia clementius, aut quid hac clementia facetius? Simulabat ſe non indignari, quòd male de ipſo loquerētur, ſed quòd tam uicini, ut exaudiri poſſent ab eo, cui maledicebant.*

11 *Ariſtodemo qui unus ex amicorum regiorum numero fuit,* Liberalitas regum. *è coquo, ut putabatur, prognatus, ſuadenti ut impendijs ac largitionibus aliquid detraheret, Verba tua, inquit, Ariſtodeme ius olent: Subindicans coquorum eſſe parſimoniam, nō regum: proinde illum tali conſilio non meminiſſe cuius eſſet amicus, ſed quo eſſet patre natus.*

12 *Quum Athenienſes ſeruum Antigoni honoris gratia per-* Seuerè. *inde ut ingenuum in ciuium numerum aſcripſiſſent, Nequaquam, inquit, uelim unum Athenienſem à me loris cædi: ſignificans per illos factum, ut unum ciuem Athenienſem poſſet loris cædere, quippe ſeruum: ſed Athenis eſſe plures uno commeritos, ut à rege loris cæderentur, qui ſeruum alienum, quod in ipſis fuit, manumitterent.*

13 *Aduleſcens quidam Anaximenis rhetoris diſcipulus, oratio-* Oratio aliena. *nem à præceptore meditatam, & ad eam recitandam ſubornatus, corā Antigono habebat: cumq; is inter audiendum quiddā ſcire cupiens ſciſcitaretur, moxq; adoleſcens reticuiſſet, Quid ais, inquit Antigonus, num iſta tibi ſunt in tabulis deſcripta?*

Quod

Quod ille in adoleſcente iudicauit abſurdum, hoc hodie magnificum habetur, ut ſenes etiam apud principes orationem à rhetore quopiam conducto ſex menſibus elaboratam ediſcant, eamq́ꝫ pſittacorum more reddant. Nec raro fit, ut nemine etiã interpellante, ſibi excidant, cunctiſq́ꝫ ridiculi ſint.

Alterum quendam rhetorem audiens ita loquentẽ, Hora niuium iaculatrix adueniens, regionem herbis defectam reddidit, Non deſines, inquit, mecum, ut cum turba agere? Offenſus eſt rex oratione nimis elaborata, cuiuſmodi uerborũ apparatu ſolent ſe uẽditare rhetores apud imperitam multitudinẽ. At idem apud regem facere, erat illius abuti patientia. Quoniam autem affectata ſermonis ſtructuſa, Latinè nõ perinde poteſt exprimi, Græca ponam: χιονοβόλος ἡ ὥρα γινομένη, λεπτοβοτανεῖν ἐποίησε τὴν χώραν. Pro χιονοβόλος ἡ ὥρα *dicere poterat hyems, &* λεπτοβοτανεῖν *uerbum eſt affectatum, uixq́ꝫ poëtæ concedendum.* 14 Verba affectata.

Thraſyllo Cynico petenti drachmam, Non eſt, inquit, munus regium. Cynico ſubijciente, Talentum igitur da, At non eſt, inquit, Cynicum, tale munus accipere. Vtroque cornu repulit poſtulatoris improbitatem, quem exiſtimabat nullo dignum beneficio. 15 Facetè.

Quum mitteret filiũ ſuum Demetrium cũ numeroſa claſſe, magnaq́ꝫ militum ui ad Græcos liberandos, dicebat, gloriam à Græcia uelut à ſpecula in orbem terrarum accẽdi: iuuenẽ gloriæ ſtudio extimulans, uti ſtrenuè rẽ gereret, quòd eius laudis rumor nõ intra Græciæ fines eſſet cõtinendus, ſed ob Græci nominis celebritatem, per omnes mundi plagas dimanaturus. 16 Gloriæ ſtimulus.

Antagoram poëtam in tentorio congrum coquentem, atq́ꝫ ipſum patellam uerſantẽ deprehẽdit Antigonus à tergo ſtans, eiq́ꝫ dixit, Putas'ne ò Antagora, Homerum quum Agamemnonis res geſtas ſcriberet, coxiſſe congrum? Contrà hæc Antagoras, Et tu rex, putas'ne Agamemnonẽ cum illas res gereret, fuiſſe curioſum, ſi quis in exercitu congrum coqueret? æquo ani- 17 Vrbanitas.

mo rex tulit ioci talionem, quaſi inter pares res ageretur.

18 *In ſomnis Antigonus aliquãdo uiderat Mithridatẽ auream* Fides amici. *metentẽ meſſem, eoq; ſtruebat illi inſidias, ut tolleret è medio. Idq; quũ indicaſſet Demetrio filio, iureiurãdo adegit, ut ſileret. Is uerò iũcto ſibi Mithridate deambulabat in littore maris, & infima haſtæ parte inſcripſit arenæ, Fuge Mithridates. Is intellecta re profugit in Pontum, atque illic perpetuò regnauit. Hoc quum non ſit apophthegma, uidetur ab aliquo adiectum.*

19 *Antigonus amicis ſuadentibus, ut ſi Athenas caperet, ualidis illam præſidijs communiret, ne quando deficeret, ſummaq; cura ut totius Græciæ baſim cuſtodiret, reſpondit, ſe ſemper in hac fuiſſe ſententia, ut crederet nullum eſſe regni præſidiũ firmius, quàm ciuium beneuolentiam.* Clementer.

20 *Idem ubi audiuit reges in ipſius exitium conſpiraſſe, inſolentiſſimè reſpondit, ſe illos omnes uelut aues ſemina legentes uno lapide unoq; clamore diſturbaturum.* Inſolenter.

21 *Quũ Antigonus in arduis ac præruptis locis planiciei imminẽtibus exercitũ haberet, Pyrrhus poſitis circa Npliã caſtris, poſtridie per caduceatorẽ, ut in campũ deſcendens Martẽ experiretur, prouocauit. Antigonus uerò reſpondit, ſuã militiam non magis armorum quàm temporũ eſſe: Pyrrho, ſi illum ſuæ uitæ tædium cepiſſet, ſatis multas ad interitum uias patere.* Non ſemper pugnandũ.

22 *Antigonus interrogatus, quem è ſuæ ætatis ducibus præſtantiſſimum iudicaret, reſpõdit, Pyrrhum, ſi ſeneſceret. Non pronunciauit optimum, ſed optimum fore, ſi rerum experientiam ætas adiungeret.*

23 *Idem uidens militem quendã alioqui ſtrenuum, & ad pericula promptum, parum bene affecto corpore, rogauit quid pallleret: illo confeſſo morbũ occultum, iuſſit medicis, ut ſi quà fieri poſſet, adhiberent remedia. At miles iam morbo liber cœpit detrectare pugnam, munusq; promptè ſemet obijcere periculis. Rex admiratus interrogauit illum, quænam eſſet mutati animi cauſa:* Felicitas timidos facit.

*cauſa. Tum miles, Tu ipſe, inquit, in cauſa fuiſti: quum afflictè
uiuerem, non magnopere metuebam tali uitæ: nunc quum tua
opera mihi uita facta eſt charior, magis caueo, ne pereat.*

Antigonus ſenior ſophiſtæ cuidam librum de iuſtitia cõſcri- 24
ptum porrigenti, Deſipis, inquit, qui quum me uideas alienas Bellum iniu-
urbes armis uexantem, tamen apud me de iuſtitia diſſeris. Sen- ſtum.
*ſit eos, qui ditionis ampliandæ, gloriæ'ue cauſa bellum inferunt
alienis ciuitatibus, non poſſe tueri iuſtitiæ leges.*

Antigonus ſenior quũ frequẽter Biantẽ moleſtè flagitantem 25
*tuliſſet, tandem uictus tædio, Date, inquit, Bianti talentũ, uel ui:
Sentiens beneficiũ non impetratum, ſed improbitate extortum.*

Antigonus quum nocte quadam quoſdã è militibus ſuis ex- 26
*audiſſet omnia mala imprecãtes regi, qui ipſos in illud iter &
inextricabile lutum induxiſſet, acceſſit ad eos, qui maximè labo
rabant: eos quum ignorantes à quo adiuuarentur, explicuiſſet,
Nunc, inquit, maledicite Antigono, cuius uitio in has miſerias
incidiſtis: ſed ei bene optate, qui uos ex hac uoragine eduxit.
Hac uindicta contentus erat regis uerè excelſus animus.*

Idem quum in paruulo quodam caſtello Græci obſiderẽtur, 27
*ac fiducia loci cõtemnentes hoſtẽ, multa in deformitatẽ Antigo
ni iocarentur, & nunc ſtaturã humilem, nunc colliſum naſum
deriderent, Gaudeo, inquit, & aliquid boni ſpero, quãdo in ca-
ſtris meis Silenũ habeo. Cum hos dicaces fame domuiſſet, quod
captis facere mos eſt, uidelicet ut qui bello ſunt utiles, in cohor
tes deſcribantur, cæteri præconio ſubijciãtur, negauit ſe uel id
facturum fuiſſe, niſi expediret his dominum habere, qui tam ma-
lam haberent linguã. Hoc idem arbitror eſſe cum eo quod re-
fert Plutarchus, niſi quòd aliter commemoratur à Seneca.*

Idem quũ accepiſſet inſtrumẽtũ prægrãdibus literis deſcri- 28
ptum, Hæ, inquit, uel cæco perſpicuæ ſunt: iocans in uitiũ ocu- Iocari in
lorum. Erat enim luſcus. Idẽ alius magno capitis ſui periculo di ſeipſum.
xiſſet, quod uſu uenit Theocrito Chio, de quo poſteà dicetur.

Iam ut cũ Græcis utcunq; paria faciamus, Alexandro Iuliũ Cæſarẽ, Philippo Auguſtũ, Antigono M. Tullium obijciemus.

OCTAVIVS CAESAR AVGVSTVS.

1 *Quum in conuiuio Rhymitales Thracum rex, qui ab Antonio ad Auguſtũ deſciuerat, inſolentius iactaret ſua erga Cæſarem merita, ac ſine fine exprobrans belli ſocietatem, moleſtus eſſet, Cæſar diſsimulata illius petulantia, alteri cuidam regum propinans dixit, Proditionem amo, proditores non laudo: Significans his qui proditione profuerunt, nihil deberi gratiæ: licet enim officium quod præſtant, pro tempore gratum eſt, ipſi tamen habentur pro malis ac fœdifragis.*

Proditio grata.

2 *Quum Alexandrini poſt urbẽ ui captam extrema ſe paſſuros exiſtimarent, Auguſtus ſuggeſtum conſcendit, adiuncto ſibi Ario Alexandrino, dixit ſe ciuitati parcere, primum propter ipſius magnitudinem ac pulchritudinem, dein propter Alexandrum Magnum eius urbis conditorem, poſtremò in gratiam Arij amici. Raræ cuiuſdam clementiæ fuit, non diripere ciuitatem, quæ pertinaciſsimè rebellarat: ſed non minus laudis merebatur illa ciuilitas, quòd huius beneficij gratiam non ſibi uindicauit, ſed unam præcipuamq; partem ipſi conceſsit urbi, alteram tribuit Alexandro, cuius memoriam ſciebat apud Alexandrinos eſſe gratioſiſsimam. tertiam tranſtulit in Arium, eius ciuitatis ciuem, amicum tanto titulo ſuis commendans.*

Clementer.

3 *Quum ad Auguſtum delatũ eſſet, Erotã Aegypti procuratorem emiſſe coturnicẽ, in pugna ſuperantem omnes, ac prorſus inuictã, eamq; aſſam deuoraſſe: iuſsit acciri hominẽ & diſcuſſa cauſa cõfeſſũ malo nauis affigi iuſsit: uita iudicãs indignũ, qui ob tantillam gulæ uoluptatem non pepercißet aui, quæ pugnando diu multisq; potuiſſet eſſe uoluptati: præterea quæ læto quodã omine Cæſari perpetuam in bellis proſperitatem portenderet.*

Seuerè.

4 *In Sicilia pro Theodoro Arium præfectũ inſtituit, ſed quũ Cæſari quidam libellum porrexit, in quo ſcriptum erat, Caluus*

Lepidè.

Theo

Theodorus Tarſenſis fur erat, quid tibi uidetur? lecto eo nihil aliud ſubſcripſit, quàm, Videtur.

5 *Athenodoro philoſopho cauſatione ſenectutis flagitanti ut ſibi liceret redire domum, Auguſtus cõceſsit, At quum ille Cæſari dixiſſet, uale, uolens aliquod philoſopho dignũ monumentum apud illum deponere, adiecit, Cæſar quum fueris iratus, ne quid dixeris feceris'ue, priuſquam Græcarũ literarum XXIIII. nomina apud te recenſueris. Cæſar autem philoſophi dexteram amplexus, Adhuc, inquit, te præſente mihi opus eſt, totumq; etiam annum apud ſe detinuit, dicens illud Græcorum prouerbium, Silentij ſunt tuta fidi præmia: ſiue approbans philoſophi dictum, quod tutum eſſet iram premere, ne prorumpat in uerba; ſiue ſentiens philoſopho profuturum fuiſſe, ſi hoc dictum non addidiſſet iam abiturus. Quanquàm tam ſalubris admonitio magnificum aliquod præmium merebatur.* Iræ remedium.

6 *Quum audiſſet, quòd Alexãder natus annos triginta duos, poſteaquàm pleraſq; mundi regiones peragrarat, dubitaſſet qd in reliquũ uitæ tempus eſſet facturus, demirabatur ſi Alexander non iudicaſſet maius opus, bene gubernare partũ imperiũ, quàm amplã ditionẽ comparaſſe, Recte notauit inexplebilem Alexandri ambitionẽ, qui nullam aliam functionem rege dignã exiſtimaſſet, quàm proferre ditionis terminos: quum multò tum pulchrius, tum difficilius ſit, regnũ quod cõtigit, rectis legibus, ſanctisq; moribus exornare, quàm armis regno regnum addere.* Parta tueri maximum.

7 *Auguſtus legem tulerat de adulteris, quomodo iudicandi eſſent de hoc crimine delati, & quomodo puniẽdi cõuicti: pòſt iræ impotẽtia irruit in adoleſcentẽ delatũ, quòd cum Iulia Auguſti filia cõmercium habuiſſet, eumq; manibus uerberauit. At quũ adoleſcẽs exclamaſſet, Legẽ tuliſti ò Cæſar, adeò facti pœnituit Cæſarẽ, ut eo die recuſaret cœnã capere. Crimen per ſe graue erat, tũ admuſsũ in Cæſaris filiã. Quis princeps ibi dolori ſuo temperaret? Aut quis ibi legũ iudiciorumq; moras expectaret?* Princeps legum obſeruator.

ret? At tantus princeps ſibi adeò diſplicuit,ut à ſeipſo pœnas ſu
meret,quòd legi,quā alijs prodiderat, nō per omnia paruiſſet.

8 Quum Caium ex filia nepotē,in Armeniam mitteret,opta-
Votum. bat à dijs, ut illum Pompeij beneuolentia,audacia Alexandri,
ipſius autem fortuna comitaretur. Quod in ſingulis erat præci
puum,id optabat uni contingere. Illud autem ſingularis cuiuſ-
dam erat modeſtiæ,quòd uir ingenio,doctrina,conſilioq́; præ-
ſtans ſua præclarè geſta fortunæ aſcribebat.

9 Dicebat ſe Romanis eum imperij ſucceſſorem relicturū, qui
Præſens cō- nunquàm eadem de re bis conſultaſſet:de Tiberio ſentiens.
ſilium. Quum iuuenes nobiles ac dignitate claros inter ſe tumul-
10 tuantes uellet compeſcere, nec auſcultarent illi, ſed tumultuari
Autoritas. pergerent,Audite,inquit,iuuenes ſenem, quem iuuenem ſenes
audierunt. Auguſtus enim adoleſcens ad rempub.admotus eſt,
ſummaq́; fuit autoritate:hac ſola uoce illos coërcuit, nec aliud
ſupplicium ob concitatum tumultum exegit.

11 Quū populus Atheniēſiū uideretur deliquiſſe quiddam, ſcri
Clementer. pſit ex urbe Aegina,Non arbitror uos latēre,ꝙ uobis iraſcor.
Neq; enim Aeginæ ſum hybernaturus. Nec aliud illis neq; di-
xit,neq; fecit,ſatis habens illis comminatum eſſe, ſi deſiſterent.

12 Quum quiſpiā ex Euclidis accuſatoribus, affatim & ad ſa-
Clementer. tietatē uſq; dicēdi libertate utens, eò tandem prouectus eſſet, ut
tale quiddā diceret,Hæc ſi tibi nō uidētur magna,iube, ut mihi
reddat ſeptimum Thucydidis librum. His offenſus Cæſar iuſſit
illum duci:cæterum ut audiuit illum ex Braſidæ poſteris reli-
quum eſſe,ad ſe uenire iuſſit,ac moderatè correptum dimiſit.

13 Piſoni domū à fundamētis uſq; ad extremam cōtignationē,
Cōmoda in- accuratē ædificāti, Vt bono,inquit,ſim animo, facis ò Piſo, qui
terpretatio. ſic ædificas,quaſi Roma futura ſit perēnis.Nō offenſus eſt im-
modico ſtructuræ apparatu,ſed quod alius fuiſſet ſuſpicatus ad
tyrānidē ſpectare, ille uertit in lætū Romani imperij auſpiciū.

14 Scripſerat Auguſtus tragœdiam,cui titulus erat Aiax, eam
pòſt

pòſt,quoniam diſplicebat,ſpõgia deleuit.Itaq; quũ Lucius tra- Lepidè.
gœdiarum ſcriptor interrogaret,quid ageret ipſius Aiax,Cæ-
ſar admodum feſtiuiter,In ſpongiã,inquit, incubuit: alludẽs ad
argumentũ fabulæ,in quo Aiax quũ reſciuiſſet,quæ dixiſſet,fe-
ciſſetq; per inſaniam,gladio incumbens ſibi necem conſciuit.

Cuidam ipſi libellum trepide porrigenti, qui manum nunc 15
proferret,nunc retraheret,Quid,inquit? An putas te aſſem da- Princeps a-
re elephanto? Solent enim pueri minimos nummos elephanto ditu facilis.
porrigere,quos ille non ſine ſpectatorum admiratione probo-
ſcide ſic corripit,ut pueri manum non lædat. Sic uidemus pue-
ros & in urſorum rictum manum inſerere,non ſine metu. Mo
leſtum erat optimo principi,quòd timeretur.

Quũ ab eo Pacinnius Taurus munus peteret,diceretq; po- 16
pulari rumore ſparſum,pecuniã haud paruã ipſi à Cæſare da- Lepidè.
tam,Sed tu,inquit,noli credere:Lepido ioco ſignificans ſe non
daturũ.Alter expectabat futurũ,ut Cæſar ipſius pudori ſuccur
reret,ne ſi compertum eſſet rumorem eſſe uanum,ipſe ludibrio
haberetur: Cæſar aliud indicauit remediũ,ſineret homines lo-
qui,quæ uellent,modò ne ipſi quod erat falſum,perſuaderent.

Alter præfectura equitũ ſubmotus, inſuper & ſalarium ab 17
Auguſto poſtulare eſt auſus,hoc colore, ut diceret ſe non lucri Lepidè ne-
cauſa ſalarium petere, ſed ut tuo,inquit, iudicio uidear impe- gare.
traſſe munus,& ita credar non ab officio ſubmotus, ſed officiũ
depoſuiſſe,Tu,inquit Auguſtus, apud omnes prædica te acce-
piſſe,ego non negabo.Si nihil mouebat petitorem, niſi metus
ignominiæ,uia commonſtrata eſt, qua nihilominus honori ſuo
conſulere poſſet,quàm ſi pecuniam accepiſſet.

Herenniũ adoleſcentẽ uitijs corruptũ Cæſar caſtris excede- 18
re iuſſerat:quumq; ille dimiſſus ſupplex ac plorabundus apud Iocosè.
Auguſtũ hac deprecatione uteretur,Quo ore redibo in patriã,
quid dicã patri meo?Dic,inquit,me tibi diſplicuiſſe.Quoniam
pudebat aduleſcẽtẽ fateri,quòd ipſe Cæſari diſplicuiſſet, Cæſar

permiſit

permiſit,ut ſermonem inuerteret, & culpam in ipſum cõferret.

19 *Miles quidam in expeditione ſaxo percuſſus, notabiliq; in*
Salsè. *fronte cicatrice deformatus,quoniam honeſto uulnere erat inſignis,immodicè ſua facta iactabat:eius inſolentiam Auguſtus leniter caſtigauit,At tu, inquit, caue ne quando fugiens poſt te reſpexeris:Subindicans fieri poſſe,ut uulnus de quo nimium ſe uenditabat,non in prælio,ſed in fuga accepiſſet.*

20 *Galba corpus habens gibbo deforme, de quo uulgò iacta-*
Salsè. *tum eſt,Ingenium Galbæ male habitare, quum apud Cæſarem cauſam agens,ſubinde diceret,Corrige me Cæſar,ſi quid in me reprehendendũ uideris:Ego,inquit, Galba monere te poſſum, corrigere non poſſum. Corrigitur quod reprehenditur, corrigitur quod ex diſtorto fit rectum.*

21 *Quum pleriq; rei quos Seuerus Caſſius accuſabat,abſolue-*
Lepidè. *rentur,& is cui Cæſar forum extruendum locarat, diu traheret illum operis expectatione,Vellem,inquit Caſſius, & forum meum accuſaſſet. Iocatus eſt ambiguo uerbo. Nam abſoluitur quod perficitur, & abſoluitur qui à cauſa liberatur: abſoluit opus architectus,& reum iudex abſoluit.*

22 *Olim erat magna ſepulchrorum religio,eaq; pars agri quæ*
Iocus ex *ſepulchro erat dicata,non proſcindebatur aratro. Vectius itaq;*
ambiguo. *quum nihil hac religione deterritus,patris monumentum exaraſſet, Auguſtus facetè iocatus eſt, Hoc,inquiens,eſt uerè patris monumentũ colere,Rurſus luſit ancipiti uerbo. Colimus ea quæ ueneramur, & colitur ager aut aliud ſimile. Gemina fuiſſet amphibologia,ſi pro monumẽto dixiſſet memoriã,quod ab illo dictum arbitror. Siquidẽ eorum memoria nobis ſacroſancta dicitur, quos uita defunctos ueneramur,& memorias ad Græcorum imitationem uocamus defunctorum monumenta.*

23 *Quum Herodianæ crudelitatis rumor ad Auguſtum perue-*
Crudelitas. *niſſet, quod in Syria pueros omnes qui bimatum non exceſſiſſent,iuſſiſſet interfici,& in his etiam ipſius periſſe filium,Præ-*
ſtat,

ſtat, inquit, Herodis eſſe porcum, quàm filium. Herodes Iudæus erat, & Iudæi mira religione abſtinent ab eſu ſuillæ.

Mecœnas uir aliàs laudatus in ſtylo laſciuiebat, uerbis affe- 24
ctatis & compoſitioni inſolenti frequenter indulgens: Auguſtus contrà uerbum inſolens quaſi ſcopulum fugiendum eſſe dicebat. Ad alios itaq; ſcribens ſtylo ſimplici cõſueuit uti, Mecœnati uerò quem familiariter amabat, ſcribens, Mecœnatem imitari ſolet, adeò ut in quadam epiſtola, multa liberius ac diſſolutius iocatus, hãc adiecerit clauſulam, Vale mel gentiũ, metuelle, ebur ex Etruria, laſer Aretinum, adamas Supernas, Tyberinũ margaritum, Cilneorum ſmaragde, iaſpis figulorum, Berille Porſennæ, carbunculum habeas, ἵνα συντέμνω πάντα, μάλαγμα mœcharum. Sic irriſit parum uiriles amici in ſcribẽdo delitias. Eiuſdem μυροβρέχεις cincinnos iocis exagitare conſueuit, uoces ac ſententias ineptas fœtores appellare cõſueuit. Sermonem amabat purum & elegantem, qui ſentẽtiam quàm apertiſſimè declararet. Nec Tiberio pepercit, interdum recõditas & exoletas uoces aucupanti. M. Antonium increpabat, uelut ea ſcribentem quæ homines mirentur potius quàm intelligant. Quin & Agrippinæ neptis ingenium collaudans, hoc adijcit, Sed opus eſt dare te operam, ne moleſtè loquaris.

Potitus Alexandria multis uitam donarat in gratiam Arij 25
philoſophi. Soſtratum tamen promptiſſimæ quidem linguæ uirũ, ſed qui Cæſari diſpliceret, quòd temere Academicus haberi uellet, reiecit. At is ſqualibus promiſſaq; cana barba cœpit Ariũ quocunq; iret inſequi, uerſiculum illum in ore habens: Extorta uenia.

Σοφοὶ σοφοὺς σώζουσιν, ἂν ὦσιν σοφοί. Id eſt,
Sapientes ſapientes ſeruant, ſi fuerint ſapientes.
Hac arte coëgit Cæſarem ignoſcere.

Quum iam quadrageſimum exceſſiſſet annum, ageretq; in 26
Gallia, delatum eſt ad illum, L. Cinnam adoleſcentem nobilem Clementer.
ac Pompeij nepotem inſidias illi ſtruere: dictum eſt ubi, quãdo, & quomodo aggredi uellent. Decreuerant enim ſacrificantem

interficere.Dictabatur proſcriptionis ſententia, ſed Auguſto interim uarias edente uoces, ingreſſa Liuia uxor, Fac, inquit, quod medici ſolent, qui ubi uſitata remedia non procedunt, tentant contraria: ſeueritate nihil adhuc profeciſti, ignoſce. Cinna deprehenſus uitæ tuæ nocere non poteſt, famæ tuæ prodeſſe poteſt. Protinus iuſsit accerſi Cinnam ſolum ad colloquium, uenienti alteram cathedram poni iuſsit. Hoc, inquit, Cinna primum abs te peto, ne me loquentem interpelles: dabitur tibi loquendi tempus. Hic commemoratis pluribus in Cinnam beneficijs, quòd ſeruaſſet repertum in caſtris hoſtium, quòd patrimonium omne conceſsiſſet, quòd inſuper ornaſſet ſacerdotio, rogauit quare putarit ipſum occidendum: perturbato Cinna ſic finijt obiurgationem, Vitam tibi Cinna iterum do, prius hoſti, nunc inſidiatori ac parricidæ. Ex hodierno die inter nos incipiat amicitia, contendamus utrum ego meliore fide uitam tibi dederim, an tu mihi debeas. Et conſulatum obtulit. Vis exitum? Cinnam habuit perpetuò amiciſsimum, ſolus illi fuit hæres. Nullis amplius inſidijs ab ullo petitus eſt.

27 *Auguſtus nulli ferè ad conuiuium uocanti negare ſolitus eſt.* Ciuiliter. *Exceptus igitur à quodam cœna perparca, ac penè quotidiana, quum à cõuiuatore dimitteretur, hoc illi tantum inſuſurrauit, Non putabam me tibi tam familiarẽ. Alius tam ieiunũ apparatum cõtumeliam fuiſſet interpretatus, ille etiã pudori cõſuluit inuitatoris, familiaritati tribuens, idq́; in aurem, ne cæteri putarent exprobratam parſimoniam. Quid hac comitate amabilius in tanto monarcha, qualem nunc uix triginta reges æquent?*

28 *Purpuram Tyriam empturus, de obſcuritate querebatur:* Salsè. *quumq́; uenditor diceret, Erige altius & ſuſpice, Ergo'ne, inquit, ut me populus Romanus dicat bene cultum, in ſolario ambulaturus ſum?*

29 *Habebat Auguſtus nomenclatorem obliuioſum, quũ hoc genus hominum oporteat in primis ualere memoria. Is ad forum*

iturus

iturus rogat Cæſarem, nunquid eò mandaret, Accipe, inquit, Obliuioſus
cōmendatitias, nam illic neminem noſti. Atqui hoc eſt propriū nomēclator.
nomenclatorum munus, omnium nomina, cognomina, tituloſq́;
dignitatum tenere, quò heris quum opus eſt, ſuggerant. Vnde
illis etiam nomen eſt inditum, è Græco Latinoq́; conflatum. 30

Auguſtus etiamnū adoleſcens lepidè tetigit Variniū: ſiqui- Lepidè.
dem is podagræ obnoxius, uideri ſtudebat diſcuſſiſſe uitium, ac
iam mille paſſus ambulare ſe gloriabatur, Non miror, inquit
Cæſar, dies aliquanto ſunt longiores: ſignificans illum nihilo
magis liberum eſſe à podagra, ſed dies eſſe longiores factos. 31

Equite Romano quodam defuncto compertum eſt illum tā- Culcitra
tum habuiſſe æris alieni, ut ſumma ducenties mille nummûm obærati.
excederet, idq́; dum uiueret, celauerat. Quum igitur res illius
auctioni ſubijcerentur, ut ex pecunia creditoribus ſatisfieret,
Auguſtus iuſſit ſibi emi culcitram illius cubicularem, ac miran-
tibus hoc præceptum, Habenda eſt, inquit, ad ſomnum mihi cō-
ciliandum illa culcitra, in qua ille tanto ære alieno obſtrictus
ſomnum capere potuit. Nam Auguſtus ob ingentes curas ſæpe
maximam noctis partem ducebat inſomnem.

Quodam die fortè uenit in ædes, in quibus habitarat Cato 32
Vticenſis, hic quum Strabo, quò Cæſari adularetur, Catonis Grauiter.
peruicaciam accuſaret, quòd ſibi manus adferre, quàm Iulium
uictorem agnoſcere maluiſſet. Quiſquis, inquit Auguſtus, præ-
ſentem reipub. ſtatum mutari non uult, is & ciuis & uir bonus
eſt. Vnico dicto & Catonis memoriam tutatus eſt, & ſibi cōſu-
luit, deterrens ne quis in poſterum affectaret res nouas. Nam
præſens ſtatus non is dicitur, qui tum erat, quum hæc loquere-
tur Auguſtus. ſed qui fuerat tempore conſpirationis in Iulium.

Quemadmodū Auguſtus gaudebat iocis liberalibus in alios 33
ludere, ita in ſe iactos aut retortos interdū liberius, patiētiſſimè Iocus ī pri-
tulit. Adoleſcēs quidam prouincialis Romā uenerat, oris ſimi- cipem retor-
litudine tam mirificè referens Auguſtum, ut in ſe populi totius tus.

oculos cõuerteret. Cæſar hoc audito iuſsit ad ſe perduci, eumq́; contẽplatus, hunc in modũ percõtatus eſt, Dic mihi adoleſcens, fuit'ne aliquãdo mater tua Romæ? Negauit ille, ac ſentiens iocum retorſit, adijciens, ſed pater meus ſæpe. Auguſtus ludẽs ſuſpitionẽ intendebat in matrẽ adoleſcentis, uelut ab ipſo ſtupratam: at adoleſcens protinus eam ſuſpitionem retorſit in matrẽ Cæſaris, aut in ſororem. Nam oris ſimilitudo nõ magis arguebat illum eſſe Cæſaris filium quàm fratrem aut nepotem.

34 Liberè. Temporibus triũuiralibus quum Octauius, Lepidus, & Antonius rerum potirẽtur, Auguſtus in Pollionẽ ſcripſerat Feſcẽninos, ludibrij cauſa. Tum Pollio, At ego, inquit, taceo. Non eſt enim facile in eum ſcribere, qui poteſt proſcribere: notans Auguſti tyrannicã potentiã, nec ea libertate offenſus eſt Auguſtus.

35 Liberè. Curtius eques Romanus delitijs diffluens, quum apud Cæſarem cœnaret, macrum turdum ſuſtulit è patina, eumq́; tenens interrogauit Cæſarẽ, liceret'ne mittere: quumq́; is reſpondiſſet, Quid ni liceat? ille protinus auẽ miſit per feneſtram, iocum arripiens ex ambiguitate uerbi. Nam cibus è conuiuio dono mittitur amicis, quod apud Romanos erat ſolenne: & mittitur, quod abijcitur. Nec hoc ioco Cæſar offenſus eſt.

36 Ingratitudo. Idem æs alienum cuiuſdam ſenatoris, quẽ charum habebat, nõ rogatus diſſoluerat, ac pro eo numerarat quadragies mille nummûm. Senator autem ea re cognita, pro gratiarum actione nihil aliud ſcripſit Cæſari, quàm, Mihi nihil. Ioco uelut expoſtulãs etiã, quòd cũ numeraſſet omnibus creditoribus, ipſi nihil numeraſſet. Hunc iocum moroſior aliquis ingratitudinẽ fuiſſet interpretatus, Cæſar familiaritatis fiducia delectatus eſt.

37 Faceta exprobratio. Licinius Cæſaris libertus ſolet patrono nouũ aliquod opus inchoanti magnas conferre pecunias. Quem morem ſequutus Licinius nouum opus aggreſſuro cẽties promiſit per libellum, in quo poſt expreſſã pecuniæ ſummã, quæ uirgula ſuperducta ſignabatur, ſpatium erat uacuum. Hac occaſione Cæſar uſus

priori

priori ſummæ quam ſcripſerat libertus, alterum centies adiecit, ſua quidem manu ſpatio quod uacabat diligenter expleto, ſed affectata literarum ſimilitudine. Itaq; duplum accepit pecuniæ, diſsimulante liberto. Cæterũ ubi Cæſar rurſus nouum opus inchoaret, libertus hoc factum illi leuiter obiecit, dato illi libello, Confero tibi domine ad noui operis impenſam, quod uidebitur. Non expreßit ſummæ modũ, ut illi liberum eſſet ſcribere, quantum uellet, quandoquidem priorem ſummam duplicaſſet.

38 Quũ cenſoris munus gereret Auguſtus, eques quidã Romanus apud illũ delatus eſt, quaſi facultates ſuas imminuiſſet. At ille citatus probauit ſeſe auxiſſe. Mox eidem obiectũ eſt, quòd legibus cõtrahere matrimoniũ iubẽtibus nõ paruiſſet. Ille docuit, ſe ex uxore trium liberorũ eſſe patrẽ. Nec ſatis erat equiti, dimitti, ſed Cæſari credulitatẽ exprobrans addebat, Poſthac Cæſar, in honeſtos uiros inquirẽs, honeſtis mandato: Satis apertè pronuntiãs, eos non fuiſſe uiros bonos, qui manifeſtò falſa ad ipſum detuliſſent, obiter & ipſum criminans, qui uices ſuas mandaret ſycophantis. Et hanc libertatem innocentiæ condonauit Cæſar. *Libertas innocentiæ.*

39 In uilla quadam inquietas nocteis agebat, interrumpente ſomnos ipſius noctuæ cantu. Miles aucupij peritus curauit apprehendendam noctuam, ſpeq; ingentis præmij ad Auguſtum pertulit: laudato imperator mille nummûm dari iußit: Ille auſus eſt dicere, malo uiuat, auemq; dimiſit. Quis non miretur hanc contumaciam impune ceßiſſe militi? *Lenitas principis.*

40 Veteranus quidam quum uocatus in ius periclitaretur, adijt in publico Cæſarem, rogans ut ſibi uellet adeſſe, Cæſar è comitatu ſuo ſelectum ilico dedit, eiq; litigatorem commendauit. Hic miles uociferãs, At non ego Cæſar, periclitante te Actiaco bello uicarium quæſiui, ſed pro te ipſe pugnaui, ſimulq; detexit cicatrices. Erubuit Cæſar, atq; ipſe deſcendit in aduocationem, ueritus ne non modo ſuperbus, uerumetiam ingratus uideretur. *Gratitudo principis.*

41 Delectatus inter cœnã fuerat Symphoniacis Toronij Flacci

mangonis,eoſq; frumento donarat, quum alios auditos ſoleret largiter donare nummis.Eoſdem quum poſteà Cæſar inter cœnam requireret,Turonius ſic excuſauit, Ad molas,inquit,ſunt: exprobrans illi frumentariũ munus. Et hoc impune tulit, quod dixerat non miles,ſed mango.

42 *Quum ſublimis ex Actiaca uictoria reuerteretur, occurrit*
Lenitas. *inter gratulantes quidã coruum tenẽs doctũ hæc uerba ſonare, Aue Cæſar uictor. Hac ſalutatione delectatus Auguſtus, auem ſex milibus nummûm emit. Socius opificis ad quẽ nihil ex ea liberalitate peruenerat, indicauit Cæſari, illum & alium habere coruum,quem ut adferre cogeretur,rogauit: allatus uerba quæ didicerat expreßit,Aue uictor imperator Antoni,Auguſtus nihil exaſperatus tantum iußit,ut munus cum ſocio partiretur.*

43 *Salutatus ſimiliter à pſittaco,& hunc emi iußit. Idẽ miratus*
Solerter. *in pica,& hanc mercatus eſt.Hoc exemplum tenuem quendam ſutorem ſolicitauit, ut coruum inſtitueret ad huiuſmodi ſalutationem. Qui quum impendio exhauriretur, ſubinde ad auem non reſpondentem dicere ſolet,Opera & impenſa perijt.Tandem peruicit aßiduitate, ut coruus ſonaret dictatam ſalutationem. Ea quum Auguſtum prætereuntem ſalutaſſet, Cæſar, Satis,inquit,iſtiuſmodi ſalutatorum habeo domi.Tum coruus memor & illorum uerborum quæ toties audierat,ſubtexuit,Opera & impenſa perijt. Ad hoc arridẽs Auguſtus iußit auem emi, quanti nullam adhuc emerat.*

44 *Græculus quidam ita captare ſolitus eſt Cæſarem Auguſtum: deſcendenti à palatio honorificum aliquod epigrãma porrigebat. Id quum fruſtra ſæpe feciſſet, nec deſtituturũ uideret Auguſtus,epigramma bene Græcum manu ſua deſcripſit,& Græculo ad ſe uenienti obuiã miſit,ueluti carmina carminibus penſaturus.Græcus acceptum legit,ac non ſolùm uoce,uerumetiam uultu geſtuq; corporis laudauit carmen, miratuſq; eſt. Deinde quũ acceßiſſet ad ſellam, qua Cæſar uehebatur,demiſſa in pauperem*

perem crumenam manu pauculos denarios protulit, Cæſariq́; obtulit, his uerbis, οὐ κατὰ τύχην τὴν σὴν σεβαστὲ, εἰ πλέον εἶχον πλέον ἐδίδουν: id eſt, non iuxta fortunam tuam Auguſte, ſi plus haberem, plus darē. Sequuto omnium riſu, diſpenſatorē Cæſar uocauit, & ſeſtertiûm centum milia Græculo numerari iuſſit. Bene ceſſit Græculo palàm exprobrata principi parſimonia.

Iulia Auguſti filia quum patrē ſalutaret, ſenſerat illius ocu- los licentiore cultu offenſos, licet ille diſſimularet: itaq; poſtero die mutato cultu patrem complexa eſt. Tum Cæſar, qui pridie dolorem ſuum continuerat, gaudium continere non potuit. Et quāto magis, inquit, iſte cultus decet Auguſti filiam? Tum illa, Nimirum hodie me patris oculis ornaui, heri uiri. 45 *Solerter.*

In ſpectaculo gladiatorum conuerterant in ſe populi oculos Liuia & Iulia, comitatus diſſimilitudine: Liuiam cingebāt uiri graues, Iuliam iuuenes luxurioſi comitabātur. Pater Iuliam ad- monuit ſcripto, uideret quantum inter duas principes fœminas intereſſet. Illa reſcripſit, Et hi mecum ſenes fient. Hoc commode interpretanti, lepide: incōmode, procaciter dictum uideri poteſt. 46 *Cōuictus ar- guit mores dominæ.*

Eadem mature canos habere cœperat. Subitus autem Cæſa- ris interuentus oppreſſit comptrices, filiæ canos ſublegentes, deprehenſis ſuper ueſtes earum pilis, quos euulſerant. Id diſſi- mulauit Auguſtus, & alijs ſermonibus extracto tempore tan- dem induxit ætatis mentionem. Hac occaſione rogauit filiam, utrum poſt aliquot annos cana eſſe mallet an calua. Quumq́; illa reſpondiſſet, Ego pater cana eſſe mallem: Quur ergo, in- quit, iſtæ te caluam ante tempus ſtudent facere? Lepido com- mento coarguit illam mendacij. 47 *Caluitium accerſitum.*

Cuidā graui amico ſuadēti, ut ſe ad exemplum paternæ fru- galitatis componeret, ſatis procaciter Iulia, Ille, inquit, obliui- ſcitur ſe Cæſarem eſſe, ego memini me Cæſaris eſſe filiam. 48

Auguſtus duobus pantomimis inter ſe commiſſis, ut alternis geſtibus certarēt, alterum dixit ſaltatorem, alterū interpellato- 49

rem, quod ille immodicè geſticularetur, alter non geſticulari, ſed ſaltantem interpellare uideretur.

Adulatio repulſa.

50 Tarraconēſibus pro læto oſtento nuntiantibus, quòd in eius ara palma eſſet enata, Apparet, inquit, quàm frequenter accendatis. Quod illi dijs tribui uolebant, ille tribuit illorum negligentiæ, qui nunquàm in Ara Cæſaris adolerent incenſum.

Feſtiua negatio.

51 Idem quum Galli donaſſent ei torquem aureũ centũ pondo, ac Dolabella per iocum tentans illum, tandē huc produceret iocum, ut diceret, Imperator, torque me dona, Malo te, inquit, ciuica donare. Feſtiuiter ſubmouit poſtulatoris impudētiam, qui nunquàm in bello fuiſſet, eoq́; magis illi conueniebat corona ciuica, quæ ex quernis ilignisq́; frondibus fieri conſueuit, quēadmodũ triumphalis ex auro. Quanquã & caſtrēſis, & muralis, & naualis ex auro fieri ſolet. Qua de re uide A. Gellium lib. v. cap. vi. Ciuicam autē Auguſtus ut honorificentiorē per iocum obtulit. Nam Suetonius refert, eum inter dona militaria aliquãto facilius phaleras & torques, & quicquid auro argētoq́; cōſtaret, dare ſolitum, quàm uallares ac murales coronas, quæ honore præcellerent. Hoc niſi ſcias, friget Auguſti iocus. Tametſi de materia coronarum uariant Gellius & Suetonius.

Principis eſt ornare ditionem.

52 Quum urbem Romam multis modis & ornaſſet & communiſſet, atque etiam in poſterum quod quidem in ipſo fuit, tutam reddidiſſet, non ſine cauſa glorians dicere ſolet, Romam lateritiam accepi, marmoream relinquo. Nihil principi magnificentius, quàm ſi ditionem, quam accepit, reddat ſtatu meliore.

53 Quum miles quiddam ab ipſo impudenter peteret, ac Martianum uideret accedentem, quem & ipſum aliquid improbè petiturum ſuſpicabatur, Non magis, inquit, faciam commilito, quod petis, quàm quod Martianus à me petiturus eſt.

Clementer.

54 Lex erat, ut qui patrem occidiſſet, culeo inſueretur: nec hæc pœna ſumebatur niſi de confeſſo. Ab huius pœnæ atrocitate Cæſar ut liberaret manifeſti parricidij reũ, ſic interrogauit, Certè

patrem

patrem tuum non occidiſti, anſam porrigens inficiandi. Tanta *erat principis in iudicando lenitas.*

Dicere ſolet, nihil minus in perfectum ducem conuenire, 55
quàm feſtinationem ac temeritatem, crebroq; illud iactabat, Feſtina lētè.
σπεῦδε βραδέως, ἀσφαλὴς γὰρ ἐστὶν ἀμείνων ἢ θρασὺς στρατηλάτης.
Qua de re ſatis dictum eſt nobis in Chiliadibus.

Liuiæ uxori pro quodam Gallo petenti ciuitatem, negauit, 56
immunitatem obtulit, dicens ſe facilius paſſurum fiſco ſuo de- Dignitas ui
trahi, quàm honorem ciuitatis Romanæ uulgari: nimirum reip. leſcit in plu
dignitatem anteferens priuato commodo. res diffuſa.

Quum pro concione multos uideret pullatos, ſiue ut legen- 57
dum arbitror, palliatos, indignabundus, En, inquit, Romanos Cultus.
rerum dominos, gētemq; togatam. Adeo ſtudebat priſcos reuo-
care mores, ut habitum quoq; ueſtitumq; doluerit immutatum.

Populo de inopia uini caritateq; querenti dixit, à genero 58
ſuo Agrippa productis pluribus aquis ſatis prouiſum, ne ſiti- Frugalitas.
rent homines. Fuit autem Agrippæ uigilantiſſimum ſtudium
undiq; proſpiciendi urbi de aquarum copia. Auguſtus autem
ſeuerè populum ad aquas à uino reuocauit.

Timagenes hiſtoriarum ſcriptor, multa petulanter in Cæ- 59
ſarem, multa in uxorem, multa in totam illius domum dixerat, Lenitas mi-
Cæſar illū admonuit, ut moderatius lingua uteretur. Cū perſe- ra.
ueraret male loqui, nihil aliud quàm domo ſua illi interdixit.
Timagenes autē libros quos ſcripſerat acta Cæſaris continen-
tes recitauit, & cōbuſſit, in odiū Cæſaris, quaſi rerū ab illo ge-
ſtarum memoriam abolere cupiens. Hunc tamen palàm & per-
tinaciter inimicitias exercētem cum Cæſare, nemo ciuium Ro-
manorū ab ædibus ſuis excluſit, in domo Pollionis Aſinij conſe-
nuit. Nūquam tamē Auguſtus cum hoſpite inimici ſui expoſtu-
lauit, niſi quòd quodā tēpore illi dixit, θηριοτροφεῖς, id eſt, alis be-
ſtiam ſiue uiperā. Mox Pollionē parantē excuſare ſe, interpel-
lauit, dicēs: Fruere mi Pollio, fruere. At quum Pollio nōdum ſe-

curus diceret, Si iubes Cæſar, protinus illi interdicã domo mea. An iſtud, inquit Auguſtus, me facturũ putas, qui uos redegerim in gratiam? Fuerat enim antea Timageni iratus Pollio, nec aliã habebat deſinendi cauſam, niſi quòd illi Cæſar iraſci cœperat. Vtriuſq; maleuolentiam boni conſuluit principis clementia.

60 *Cœnabat Auguſtus apud Atedium ſiue Vedium Pollionem. Fregerat quidam è ſeruulis uas cryſtallinum, ilico iuſſus eſt ab Atedio rapi, & murænis obijci. Puer ad Cæſaris pedes confugit, nihil aliud petiturus, quam ut aliter periret. Cæſar motus nouitate crudelitatis, & puerum dimitti, & cryſtallina omnia ante ſe frangi iußit, & his pro puero compleri piſcinam. Amicum autem grauiter increpauit: E conuiuio, inquiens, rapi homines imperas, & noui generis pœna lacerari? Si calix tuus fractus eſt, uiſcera hominis diſtrahentur? Tantum'ne tibi placebis, ut ibi aliquem duci iubeas, ubi Cæſar eſt?*

Sæuitia caſtigata.

61 *In cognitione quadam, quum Aemilio Eliano Cordubenſi inter cætera crimina illud uel maximè obijceretur, quòd male loqueretur de Cæſare, conuerſus ad accuſatorem, Velim, inquit, hoc mihi probes, efficiam, ut Elianus ſciat me quoque linguam habere: plura enim uicißim de eo loquar. His nimis contentus, nihil poſteà de illo inquiſiuit.*

Lenitas.

62 *Tiberio frequenter per literas iracundè querenti de his, qui de Auguſto male loquerentur, reſcripſit, ne ea in re nimium indulgeret ætati ſuæ. Satis enim eſt, inquit, ſi hoc habemus, ne quis nobis malefacere poßit.*

Lenitas.

63 *Filios ſuos nunq̃ populo cõmẽdauit, niſi cũ hac exceptione, ſi merebuntur. Honorẽ non autoritati, ſed meritis tribui uolẽs.*

Modeſtè.

64 *Iulias filiam ac neptem relegarat, pòſt etiam Agrippã prius adoptatum, pòſt ob ſordidum ac ferox ingenium abdicatum. Ad omnẽ horum mentionem ſolet exclamare uerſu Homerico:*

Αἴθ᾽ ὄφελον ἄγαμός τ᾽ ἔμεναι, ἄγονός τ᾽ ἀπολέσθαι. *Id eſt,*

O utinam cœlebs uixiſſem, orbusq; perißem.

Liberi mali.

Nec

Nec aliter illos appellabat, quàm tres uomicas, ſeu tria carci=
nomata ſua. Suorum enim mortem leuius ferebat quàm dedeco=
ra. Quin & teſtamento cauit, ne, ſi quid accidiſſet Iuliæ filiæ
& nepti, ſepulchro ſuo inferrentur.

Indignè ferebat aliquid de ſe componi, niſi ſeriò, & à præ= 65
ſtantiſſimis: admonebatq́; prætores, ne paterentur nomen ſuum Modeſtia
commiſſionibus minorum aut hiſtrionum obſoleſieri, hac qui= nominis.
dem in parte Alexādrum Magnum referens: Decet ubiq; prin=
cipis autoritatem ſartam tectam præſtare.

Inſulam quādam Capreis uicinam, in quam è comitatu Cæ= 66
ſaris ſecedere ſolēt, qui cuperent ociari, ſolitus eſt ἀπραγόπολιν Ocium.
appellare, ἀπραγία *enim ſonat negotiorum uacuitatem.*

Quum ſentiret imminere mortem, admiſſos amicos percon= 67
tabatur, ecquid ipſis uideretur mimum uitæ ſat cōmode tranſe=
giſſe: ſentiens de fabula uitæ peracta, & adiecit carmen pera=
ctis comœdijs accini ſolitum:
Δότε κρότον, καὶ πάντες ἡμῖν μετὰ χαρᾶς κτυπήσατε.

C. IVLIVS CAESAR.

C. Iulius Cæſar quum Syllam fugeret etiamnum adoleſcēs, 1
incidit in piratas Cilices: ac primum ubi pro redēptione ſum=
mam quam ab eo peterent, pronuntiaſſent, deriſit prædones,
uelut ignaros, quem cepiſſent, ſeq́; duplum daturum pollicitus
eſt. Deinde quum aſſeruaretur, donec adferretur pecunia, impe= Indoles ex=
rauit illis, ut ſilerent, nec ſibi dormienti obſtreperent. Eiſdem celſa.
orationes & carmina quæ ſcribebat, recitare ſolet, quæ cum
illi non ſatis probarēt, ſtupidos ac barbaros appellabat, cumq́;
riſu minitabatur ſe illos acturum in crucem, quod & perfecit.
Apportatis enim pecunijs quas piratæ pro redemptione pacti
fuerant, dimiſſus, contractis ex Aſia uiris ac nauibus, compre=
hendit eoſdem prædones, ac ſuſpendit: ſed prius iugulatos, ne
ſeueritas careret clemētia. An non hic ſtatim agnoſcis indolem
Alexandri Magni, cui nihil mediocre ſatis eſſe poſſet?

2 Quum Romæ maximi pontificis dignitatem ambiret, competitore Q. Catulo primæ apud Romanos dignitatis ac potẽtiæ uiro, matri ipſum ad fores deducenti, Hodie, inquit, ô mater, aut pontificem maximum habebis filium, aut exulem. Excelſa indoles, omniſq; repulſæ impatiens.

Fiducia ſui.

3 Pompeiam uxorem, quòd ſiniſtra fama laboraret, quaſi cum Clodio rem habuiſſet, repudiauit quidem. Cæterum quum Clodius hoc nomine reus perageretur, Cæſar citatus teſtis, nihil mali de uxore dixit. At quũ accuſator diceret, Quur igitur cũ illa feciſti diuortium? Quoniam oportet, inquit, Cæſaris uxorẽ etiam a calumnia puram eſſe. præter argutiam reſponſi laudari poteſt & ciuilitas, quòd repudiatæ coniugis famæ pepercit.

Ciuilitas.

4 Quum Alexandri Magni res geſtas legeret, non tenuit lachrymas: atq; ad amicos, Hoc, inquit, ætatis qua nunc ſum, Alexãder deuicit Darium: mihi uerò ad hunc uſq; diem nihil præclari facinoris geſtũ eſt. Suetonius tradit id accidiſſe quũ prætor iure dicũdo conuẽtus obiẽs, apud Gades in tẽplo Herculis uidiſſet Alexãdri Magni ſtatuã. Vtinã hoc ingeniũ ad moderati potius quàm ad maximi principis æmulationem properaſſet.

Ambitio.

5 Quum in Alpibus oppidulum quoddã frigidum præteriret, ambigẽtibus amicis, an illic etiã eſſent ſeditiones, contẽtionesq; de principatu, ſubſtitit, ac ſecum aliquandiu cogitauit: mox, Mallem, inquit, hîc primus eſſe, quàm Romæ ſecundus. Hoc nimirum eſt, quod à Lucano poëta ſcriptum eſt, nec Cæſarem potuiſſe pati priorem, nec Pompeium potuiſſe ferre parem.

Principatus amor.

6 Facinora quæ quoniam periculo obnoxia ſunt & magna, gerenda eſſe dicebat: at de his non conſultandum, quòd ad hæc perficienda plurimum habeat momenti celeritas. Expẽſio uerò periculi reuocat hominem ab audacia.

Audacia.

7 Cum ex Gallia prouincia aduerſus Pompeium tenderet, Rubicone amne tranſmiſſo, dixit: Omnis iacta ſit alea: ſignificans ſe de ſumma rerum uelle periclitari. Is enim fluuius Galliam

tiam ab Italia dirimit.

Quum Pompeius relicta Roma perfugiſſet ad mare, Metel- 8
lus ærario præfectus, Cæſari uolẽti illinc pecunias tollere, obſti- Minæ po-
tit & ærarium clauſit. At Cæſar illi mortẽ minatus eſt. Ea uox tentum.
quum Metellum reddidiſſet attonitũ, Hoc, inquit, ô adoleſcens,
dictu mihi difficilius fuit quàm factu: Sentiens ſe uel nutu poſſe
quem uellet occidere, quum ſecum duceret armatas cohortes.

Dyrrachij expectabant, ut illuc è Brunduſio milites mitterẽ- 9
tur: id quum tardius fieret, clàm omnibus conſcenſa ſcapha exi-
gua, tentauit tranſmittere pelagus: quum nauigium undis ob-
rueretur, gubernatori iam animum deſpondenti, quis eſſet ape- Animus im-
ruit, dicens: Confide fortunæ, ſciasq́; te Cæſarem uehere. Tanta perterritus.
erat animi præſtantia, quaſi fortunam ac deos in manu haberet.
Ac tum quidem tempeſtate ingraueſcente uetitus eſt, quod in-
ſtituerat peragere. Milites autem ubi reſciuere factum, concur-
ſum fecerunt ad Cæſarem, grauiterq́; ferebant, ſi alias expecta-
ret copias, uelut ipſis diffiſus.

Cæterum commiſſa pugna Pompeius uicit, ſed uictoriam nõ 10
eſt perſequutus, uerùm ſeſe recepit ad exercitum. Tum Cæſar, Vti uictoria.
Hodie, inquit, penes hoſtes erat uictoria, at non habent ducem,
qui uictoria ſciat uti.

Quum Pompeius inſtructam aciem apud Pharſalũ inibi cõ- 11
ſiſtere, & hoſtẽ opperiri iuſſiſſet, Cæſar dixit illum erraſſe, qui Mora no-
uim, impetum, ac diuinum afflatum animorũ ad incurſionẽ pa- xia.
ratorũ mora relaxaſſet. Adeò Cæſari non modò certamen erat
cum Pompeio de fortuna belli, uerum etiam de bellandi peritia.

Quum Pharnacem primo congreſſu uiciſſet, amicis ſcripſit, 12
Veni, uidi, uici, ſummam rei geſtæ celeritatem indicans. Celeritas cõ-
Poſteaquàm milites qui Scipionem in Africa ſequebãtur fu- ficiendi.
giſſent, & Cato uictus, ſibi necem Vticæ conſciſſet: Inuideo, in- 13
quit Cæſar, ô Cato tibi mortem iſtam, quando tu mihi ſalutem Gloriæ
tuam inuidiſti. Cæſar exiſtimabat ſibi ſummæ gloriæ futurum, amor.

ſi uir

ſi uir tantus, quum bello uictus eſſet, ipſi uitam deberet. At Cato maluit honeſtam mortem, quàm oppreſſa publica libertate cuiquam ſeruire. Proinde mortis illius gloriam Cæſar inuidebat Catoni, quòd is Cæſari, ſeruati Catonis laudem inuidiſſet.

14 *Nonnulli quoniã ſuſpectos habebant Antoniũ ac Dolabellã, monebãt, ut ab illis ſibi caueret. At ille, Nõ iſtos, inquit, metuo, rubicũdos & obeſos, ſed graciles illos ac pallidos, oſtenſo Bruto & Caßio. Nec fefellit illum ſuſpicio, ab illis enim occiſus eſt.*

A craßis minus periculi.

15 *Quum inter cœnandum ortus eſſet ſermo, quod genus mortis eſſet optimum, incontanter reſpondit, inopinatum: & quod optimum iudicauit, ipſi contigit*

16 *In prælio quodam, Martiæ legionis aquiliferum iam ad fugam conuerſum, faucibus apprehenſum in contrariam retraxit partem, dextraq́; ad hoſtem porrecta, Quorſum, inquit, tu abis? Illic ſunt cum quibus dimicamus. Ac manibus quidem unum militem correxit: uoce tam acri, legionum omnium trepidationem diſcußit, uinciq́; paratas uincere docuit.*

17 *Idem poſteaquàm Publius Mimus in ſcena ſuperaſſet omnes, & in his Laberium, ita pronuntiauit, Fauẽte tibi Cæſare uictus es Laberi à Syro. Publius enim cõditione ſeruus, natione Syrus erat. Longè à tergo relinquitur, qui fauente iudice ſuperatur.*

18 *Cæſar quum Romæ uideret peregrinos quoſdam locupletes, canum ac ſimiarum catulos in gremio circumferentes, eosq́; habere in delitijs, percontatus eſt, num apud illos fœminæ parerent liberos: Sentiẽs nullos catulos eſſe iucundiores infantibus. Refert Plutarchus in uita Periclis: tametſi non indicat cuius Cæſaris hoc dictum ſit. Suſpicor eſſe Auguſti.*

Liberi pro ſimijs.

19 *Quum milites ſuos uideret expectatione hoſtium perterritos, pro concione dixit: Scitote paucißimis his diebus regem adfuturum cum* X. *legionibus, equitum* X X X. *leuis armaturæ* C M. *elephantis* C C C. *Proinde deſinant quidã quærere ultrà, aut opinari, mihiq́; qui cõpertum habeam, credant, aut quidem uetuſtiß*

Audacia ex periculo.

uetuſtiſſima naui impoſitos, quocunq; uento, in quaſcunq; terras iubebo auehi. Noua ratio terrorem excutiēdi, non inficiando minuendo'ue, ſed amplificando terroris materiam, ut certi de graui periculo ſumerent animos tanto periculo dignos.

20 Proferentibus in medium quòd Sylla dictaturam depoſuiſſet, quum Cæſar perpetuam gereret, quod minimum aberat à tyrannide, reſpondit, Syllam neſciſſe literas, eóq; dictaturam depoſuiſſe. Dictant grammatici diſcipulis, quum præeunt, aut recitant ſcribenda: huc alludens dixit illum neſciſſe literas. Poteſtas abdicata.

21 Quum triumphans ſubſellia tribunitia præteriret, Pontius Aquila non aſſurrexit unus omnium: id adeò indignè tulit, ut proclamarit, Repete ergo Aquila à me rempub. tribunus: nec deinde per cōtinuos aliquot dies cuiquā quicquā pollicitus eſt, niſi ſub hac exceptione, ſi tamen per Pontiū Aquilam licuerit. Honos negatus.

22 Populo per adulationem regem ipſum ſalutanti, Cæſar, inquit, ſum, non rex. Maluit priuatum nomen, quàm regium inuidiæ obnoxium. Modeſtè.

23 Quidam è turba ſtatuæ Cæſaris coronam lauream impoſuerat, candida faſcia præligatam: at quum tribuni detracta faſcia hominem in uincula duci iuſſiſſent, Cæſar grauiter increpitos eos poteſtate priuauit, idq́; ne regnum affectare uideretur, cauſatus eſt, per illos ſibi recuſandi gloriam fuiſſe ademptam. Cauſatio.

24 Quoniam Cæſar multos exteros in ſenatum allegerat, libellus propoſitus eſt: Bonum factum, ſi quis ſenatori nouo curiam monſtrare uelit. Significabat quiſquis is fuit, peregrinos illos ne uiam quidem ad curiam noſſe, niſi commonſtraretur. Scomma.

25 Quidam Bruti ſtatuæ ſubſcripſit: Vtinam uiueres: quòd opera Bruti Tarquinius rex urbe depulſus eſſet. Cæſaris ſtatuæ ſubſcripſerat hos uerſiculos: Tyrannis.

Brutus quia reges eiecit, conſul primus factus eſt:
Hic quia conſules eiecit, rex poſtremus factus eſt.

26 Quū undiq; uiderentur imminere inſidiæ, atq; admoneretur,

ut ſibi

Vita anxia. *ut ſibi caueret, reſpõdit ſatius ſubire ſemel quàm ſemper cauere: Significans eum non uiuere, qui uiuit in perpetuo mortis metu.*

27. *Animoſè.* C. *Cæſar poſt attritos* Tigurinos *ad urbẽ quandã ſociorum proficiſcẽs, quũ audiſſet Heluetios in itinere occurrere, in locũ quẽdã munitũ ſe recepit.* Ibi *cõgregatis copijs, inſtructáq; acie, equus illius, cui ſolet inſidere, adductus eſt.* Hoc, *inqt, poſt uictoriã utar in pſequẽdis hoſtibus: & pedes aggreſſus eſt* Heluetios.

28 *Senectus animoſa.* *Cæſare iam palàm multa ui præterq; leges agẽte,* Conſidius *admodum natu grandis, liberè dixit, ideo non conuenire ſenatores, quòd illius arma timerent.* Huic *quũ Cæſar dixiſſet,* Quin *igitur tu eodem metu te domi contines?* Me, *inquit* Conſidius, *ſenectus intrepidum facit.* Quum *enim uitæ pauxillum ſuperſit, non eſt, quur magnopere ſim ſolicitus.*

29 *Salsè.* C. *Cæſar* Pomponio *militi uulnus oſtentanti ore exceptum in ſeditione Sulpitiana, quod ſe paſſum pro Cæſare pugnantẽ gloriabatur:* Ne *unquam fugiens reſpexeris, inquit.* Tale *quiddam* Macrobius *aſcribit* Auguſto *Cæſari.*

30 *Salsè.* Idem *quum teſtis ad exaggerandam iniuriam diceret femina ſua à reo ferro petita:* Quid *enim faceret, inquit, quum tu galeam & loricam haberes?* Non ignorabat *quur illam partem potiſsimum uulnerare uoluiſſet, ſed hoc diſsimulato, iocari maluit. Galea & lorica omnia tegit præter femina.*

31 *Arma neſciunt leges.* Idem Metello *obſiſtenti, ne pecunias ab ærario tolleret, ac leges id fieri uetantes proferenti,* Non *idem, inquit, armorum ac legum tempus eſt.* Quòd *ſi hæc pati non potes, nunc quidem hinc abſcede, ac poſteaquàm peractis fœderibus arma depoſuerimus, tunc ſi uidebitur, & plebis patronum age.*

32 *Famæ uincere.* Idem *dicere ſolitus eſt, ſibi idem eſſe conſilium aduerſus hoſtem, quod pleriſq; medicis cõtra morbos corporũ, fame potius quàm ferro ſuperandi.* Nam *medici nõ niſi tentatis omnibus ad ſectionẽ deſcendunt.* Hic *mos & hodie manet apud* Italos, *aduerſus omne morbi genus indicunt inediã.* Huic *ſimile eſt, quod*

dicere

dicere ſolet Domitius Corbulo, hoſtē dolabra, id eſt, ſenſim uincendum. Securis ſtatim incidit, dolabra paulatim idem efficit.

Conflauit Cæſari magnam inuidiam, quod quidam ex his 33
quos Romam miſerat, ſtans in ſenatu, ſimul atq; cognouit Cæ= Vas pro iu=
ſari ſenatum non dare prorogationem, manu capulum percu= re.
tiens, At hic, inquit, dabit, uim reipub. minitans.

Sylla præturam adeptus comminatus eſt Cæſari, ſe ſua in il= 34
lum poteſtate uſurum. Iure, inquit Cæſar ridens, tuam poteſta= Poteſtas
tem appellas, quam tuo ære mercatus es: notans Syllam quòd empta.
eum magiſtratum largitionibus ſibi paraſſet.

Marcus Tullius libro de Officijs tertio ſcribit Cæſarem hos 35
uerſus ex Euripidis Phœniſsis ſemper habuiſſe in ore: Imperiū ne=
Εἴπερ γὰρ ἀδικεῖν χρὴ, τυραννίδος πέρι ſcit pietatis
Κάλλιστον ἀδικεῖν, τ' ἄλλα δ' εὐσεβεῖν χρεών. iura.
Hos ipſe uertit hoc pacto:
Nam ſi uiolandum eſt ius, regnandi gratia
Violandum eſt, alijs rebus pietatem colas.

Quum Africam petens, in egreſſu nauis prolapſus eſſet, 36
omen ſiniſtrum uertit in melius, dicens: Teneo te Africa. Frontinus id factum putat in conſcenſu nauis, cumq; dixiſſe, Teneo te terra mater. Huc opinor alludens, quòd cum quodam ſomnio perturbatus eſſet, quo ſibi uiſus eſt conſtuprare matrem, coniectores interpretati ſunt portendi totius orbis imperium.

POMPEIVS MAGNVS.

Cn. Pompeius cognomento Magnus, tam charus fuit popu= 1
lo Romano, quàm pater fuerat inuiſus. Is etiamnum adoleſcēs, Indoles ex=
totum ſe Syllanæ factioni addixit: cumq; nec magiſtratus eſſet, celſa.
nec ſenator, magnum tamen ex Italia contraxit exercitū. Hunc quum Sylla ad ſe uenire iuſsiſſet, Non abſq; ſpolijs, inquit, nec incruētas imperatori copias exhibebo. Nec prius ad illū uenit, quàm multis conflictibus hoſtium duces ſuperaſſet. Iam tum egregij principis, & ad res magnas nati ſpecimen dedit. No=

luit

luit adducere numerum, ſed militem uirtute ſpectatum.

2 *Iam uerò creatus imperator, quum à Sylla miſſus eſſet in Siciliam, non ſtrenuum modò, uerumetiam iuſtum ducem agere cœpit. Quum enim audiſſet milites in profectionibus ab itinere deflectentes, uim facere ac rapere, temere palantes ac circuncurſitantes ſupplicio affecit: quos uerò præmiſiſſet ipſe, horum gladijs anuli ſignum impreſſit, ne quem in uia læderent.*

Milites innoxij.

3 *Mamertinos quòd hoſtium partibus adhæſiſſent, uniuerſos interficere ſtatuerat. At Sthenius eius ciuitatis princeps Pompeium adijt his uerbis, Non æquum facis Pompei, qui propter unum noxium multos innoxios occidere pares. Atqui ego ipſe ſum ille, qui & amicis perſuaſi, & inimicos coëgi Marianas ſequi partes. Hic Pompeius uiri fortem animum admiratus, dixit ſe ignoſcere Mamertinis, à tali perſuaſus uiro, qui patriam ſuæ ipſius uitæ antetulerit: ſimul & ciuitatem & Sthenium liberauit. In Sthenio habes exemplum, quem animum erga rempublicam oporteat gerere principem, ſi periculum incidat: in Pompeio placabilitatis documentum, qui pietati maluerit habere honorem, quàm indulgere iræ.*

Amor patriæ.

4 *Quum in Libyam aduerſus Domitium tranſiſſet, eumq́; ingenti prælio ſuperaſſet, militibus ipſum imperatoris titulo cōſalutantibus, negauit ſe eum honorem admiſſurum, quoad hoſtium uallum ſtaret erectum. Hoc audito milites, licet ingens obſtaret pluuia, impetu facto hoſtium caſtra adorti, expugnarunt. Recuſauit honorem nondum factis emeritum.*

Honos pro-meritus iuuat.

5 *Ab ea uictoria reuerſum, Sylla quum alijs honoribus excepit, tum Magni cognomen ipſe primus illi detulit. At quum Pōpeius his nō contētus uellet triumphum agere, non paſſus eſt Sylla, eò quòd nondum eſſet ordinis ſenatorij. Cæterum quum Pompeius ijs qui aderāt, dixiſſet, ignorare Syllam, quòd plures adorarent ſolem orientē quàm occidentem, Sylla exclamauit, Triumphet. Horruit iuuenis animum, & in dies creſcētem gloriam*

Sol oriens.

riam, nec dubitauit illi cedere, quē uidebat nemini cedere poſſe.

Interim Seruilius uir inter optimates clarus indignabatur 6 *Pompeio conceſſum triumphum, atq; etiam milites complures obſiſtebant, ne triumphus ageretur: non quòd inuiderent Pompeio, ſed munera quædã poſcebant, quaſi largitionibus ab ipſis eſſet emendus triumphus. Alioqui milites minabantur ſe direpturos pecuniã, quæ in triumpho ferretur, eoq; Seruilius, Glauciaq; ſuadebant, ut eam potius inter milites diuideret, quàm diripi ſineret. Verùm ubi Pompeius reſpondit, ſe citius omiſſurum triumphum, quàm militibus blanditurum, ſimulq; laureatos faſces eis obiecit, ut illinc inciperent direptionem: Nunc, inquit Seruilius, te Pompeie uerè magnum uideo, dignumq; triumpho. Non iudicabat eſſe ſpecioſum triumphum, niſi qui citra ambitum, citraq; largitiones benefactis redderetur.* **Animosè.**

Romæ mos erat, ut equites, qui legitimũ tempus militaſſent, 7 *equum in forũ deducerent ad duumuiros, quos cenſores appellant, & commemoratis expeditionibus ac ducibus, ſub quibus meruiſſent, pro meritis aut collaudarentur, aut uituperarentur. Itaq; Pompeius quũ eſſet conſul, ipſe equũ ad cenſores Gallium ac Lentulum deduxit. Quibus ex more percõtantibus, an omnia militaria munia obiſſet: Omnia, inquit, ſub me ipſo imperatore. Significans ſe ſic geſſiſſe ducem, ut nihilo ſecius omnes militis partes gnauiter præſtaret. Idem & imperator bonus, & miles ſtrenuus, qua laude nulla principi poteſt maior contingere.* **Dux & idẽ miles.**

Quum Sertorij literas in Hiſpanijs intercepiſſet, in quibus 8 *erant incluſæ cõplurium ducum epiſtolæ, Sertoriũ ad nouandas res, ſtatumq; ciuitatis immutandum Romã inuitantium, exuſſit omnes, ut improbis daret pœnitentiæ locũ, & in melius mutandi conſilia facultatem. Hoc ut inter moderatè, prudenterq; facta meritò receſeretur, ita nõ uideo, quid faciat inter apophthegmata. Quanquàm eiuſmodi multa reperiuntur in Plutarchi collectaneis. Si prodidiſſet nomina, iam metu pœnæ ſeſe ad uim ma-* **Clementer.**

niſtſtam paraſſent. Simulq́; deferens ſilentium hoſtium literis, docuit, quantum ſit crimen alienas reſignare literas, aut quod tibi per literas obſignatas creditum eſt, ſub dium efferre.

9 *Phraati Parthorum regi per legatos ab ipſo poſtulanti, ut* Euphratem Romanæ *ditionis terminum eſſe uellet: Imò, inquit, illud magis poſtulandum, ut* Romanorum *fines à* Parthorum *regno iuſtitia dirimat: Significans* Romanis *nõ eſſe præſcribẽdum, quouſq; debeant proferre imperium, à quo propagando non montes aut flumina debeant arcere: ſed ibi demum fore fines* Romanæ *ditionis, ubi ius non eſſet ulterius procedere.*

Iuſtitia dirimit fines.

10 *Quum* Lucius Lucullus *poſt obita militiæ munia ſeſe uoluptatibus dederet, ac ſumptuosè uiueret,* Pompeium *interim reprehenderet, quòd præter ætatem multis negotijs appeteret implicari:* Magis, *inquit, præter ætatem eſt ſenem delitijs uacare, quàm imperium gerere.* Grauiter *taxauit illorum ſententiam, qui putant ſenibus nihil agendum, quum decorum ſit rempublicam gubernantem, uel ſtantem mori.* Luxus *autem & ocium in iuuenibus ſtultitia eſt, in ſenibus crimen.*

Ociũ turpe.

11 *Aegrotanti* Pompeio *medicus præſcripſerat, ut turdis ueſceretur. Cumq́; hi quibus datum erat negotium, negarent inueniri: non enim erat tempus, quo genus hoc auiũ capi ſolet, admonuit aliquis, apud* Lucullum *inueniri poſſe, qui turdos toto anno ſoleat alere.* Ita'ne, *inquit* Pompeius, *niſi delitijs deditus eſſet* Lucullus, *nequaquam uiueret* Pompeius? *Contemptoq́; medico, cibis parabilibus uſus eſt.* O' *uerè maſculum animum, qui ne uitam quidem delitijs acceptam ferre ſuſtinuit.*

Delitiarum cõtemptus.

12 *Quum ingens rei frumentariæ* Romæ *eſſet penuria,* Pompeius *titulo quidem annonæ procurator, re autem uera maris terræq́; dominus declaratus, in* Africam, Sardiniam *ac* Siciliam *nauigauit, multaq́; frumẽti ui collecta, properabat ire* Romam: *uerum quum ingenti tempeſtate oborta naucleri detrectarent nauigationem, ipſe primus nauim ingreſſus iuſsit ancoras tolli, clamans*

Patria uita charior.

clamans,Vt nauigemus,urget neceßitas,ut uiuamus non urget. Significans patriæ periclitantis habẽdam rationẽ potius quàm priuatæ incolumitatis. Siquidem reipublicæ ſubleuandæ curis immori pulchrum eſt,at patriam in extremo diſcrimine noſtra ceſſatione deſeri,turpißimum eſt. Hic monemur non animalia bruta tantum omiſſa libertate uenire in ſeruitutem,uerum etiam homines indomitos fame domari.Docemur item publicæ ſaluti priuatam incolumitatem poſthabendam eſſe.

13 Ingratitudo

Quum iam detecta eſſet Pompeij cum Cæſare ſimultas, ac Marcellinus unus ex eorum numero, quos Pompeius euexiſſe putabatur,à Pompeio ad Cæſarem tranſtuliſſet animum, adeò ut non ueritus ſit in ſenatu multa in Pompeium dicere:hunc ita compeſcuit Pompeius:Non te pudet,inquit,Marcelline,ei maledicere,cuius beneficio ex muto factus es facundus,ex famelico eò productus,ut uomitum non teneas?Grauiter obiecit ingratitudinem homini,qui hoc ipſum quod habebat dignitatis, autoritatis,& eloquentiæ,abutebatur in eum,cui debebat acceptum ferre.Nam hoc turpißimum ingratitudinis genus eſt,ſed tamen heu nimium uulgare.

14 Diuinatio futurorum.

Catoni acerbius inſectanti Pompeium, quòd quum ipſe ſæpius prædixiſſet,potentiam Cæſaris in dies creſcentem, nulli bono fore populari ciuitatis gubernationi, ſed potius ad tyrannidem tendere:Pompeius ita reſpondit: Tua,inquit Cato, magis accedunt ad diuinationem,at mea magis accommoda ſunt amicitiæ:Sentiens Catonem incerta loqui, quòd nemo poßit rerum humanarum exitum liquidò præſcire:ſe uerò ea ſequutum,quæ tum temporis amicitia,quæ ſibi cum Cæſare intercedebat, poſtulabat. Certum erat quid debebatur amico,incertum erat, an amicus illi futurus eſſet inimicus. De amico uerò humanius eſt bene ſperare,quàm diuinare peiora.

15 Moderatè.

De ſe liberè profitebatur, quod omnem magiſtratum quem geſſerat,& citius eſſet nactus, quàm ipſe expectaſſet, & citius

depoſuiſſet, quàm ab alijs expectatum eſſet. Quòd citò ſuſcepiſſet imperium, uel fortunæ fuit, uel prmaturæ uirtutis: quòd maturè depoſuit, animi moderati erat, non ad tyrannidem ſpectantis, ſed ad reipublicæ commodum.

16 Poſt prælium in Pharſalicis campis habitum, in Aegyptum profugit, quumq́; è triremi deſcenſurus eſſet in ſcalmum piſcatorium ab Aegypti rege miſſum, conuerſus ad uxorem ac filiū, nihil aliud dixit, quàm illud Sophocleum:

Πρὸς τὸν τύραννον ὅστις ἐμπορεύεται,
Κέινου' σὶ δοῦλος κἂν ἐλεύθερος μόλῃ. Id eſt,
Quiſquis tyranni ad tecta demigrauerit,
Fit ſeruus illi, liber etſi uenerit.

Præſagiſſe uidetur imminens exitium. Vbi deſcenderat in ſcapham ictus gladio, ſemel tantum emiſit ſuſpirium, & obuoluto capite præbuit ſe occidendum.

Moleſta dicacitas.

17 Pompeius impatiens Tullianæ dicacitatis, inter amicos dicere ſolet, Cupio ad hoſtes tranſeat Cicero, ut nos timeat. Notans illius ingenium, quo dicitur hoſtibus fuiſſe ſupplex, in amicos contumax. Hoc Pompeij dictum ita refert Quintilianus, Tranſi ad Cæſarem, & me timebis.

Deſperatio.

18 Idem rebus infœliciter geſtis aduerſus Cæſarem, & ad ſummam deſperationem redactis, in tentorium uenit attonito ſimilis, nec aliam uocem emiſit, quàm hanc, ὄυκ ἦν ἰς παρεμβολήν; ergo in caſtra, ſumptaq́; ueſte præſenti fortunæ accommoda clàm profugit.

Armatæ preces.

19 Compoſito Siciliæ tumultu, ac ciuitatibus, quæ defecerāt, placidè receptis, ſoli Mamertini poſtulabant audiri, recitantes leges quaſdam ipſis olim à Romanis cōceſſas: Non deſinetis, inquit, nobis accincti gladijs recitare leges? Significās iure agere uolentibus, non eſſe opus armis.

Tædium gloriæ.

20 Idem quum ex literis Senatus intellexiſſet, omnia quæ Sylla armis obtinuerat in ipſius poteſtatem eſſe tradita populi ſuffragijs

gijs centuriatis, percuſſo femore dixit, Proh nunquàm finienda pericula, quantò ſatius erat obſcurum naſci, ſi à militaribus curis nunquã dabitur recedere, nec hac exuto inuidia licere cum uxore ruri uitam degere. Magnam potentiam ambit inexpertus, odit expertus. Sed deponere tutum non eſt.

Quibuſdam ſe uidere negantibus quomodo poſſet Cæſaris impetum ſuſtinere, hilari uultu uetuit illos hac de re eſſe ſolicitos. Nam ſimulac, inquit, ſolum Italiæ pede pulſauero, exilient affatim equeſtres, pedeſtreſq; copiæ. Præſens quidem animus, ſi fortuna reſpondiſſet. 21 Fiducia fallax.

Iam ſi nondum te cepit huius conuiuij ſatietas, addemus & ex oratorum numero aliquot eximios.

PHOCION ATHENIENSIS.

Primũ igitur accipe Phocionẽ Athenienſem genere, ſed Lacedæmonium, & morũ integritate, & orationis breuiloquẽtia. Socratẽ in hoc referebat, quòd nunquàm uiſus eſt cuiquam neq; flere, neq; ridere. Tanta erat animi conſtantia. Huic in concione ſedenti, quidã dixit: Videre cogitabundus ò Phocion: Rectè, inquit, coniectas. Cogito enim ſi quid queã detrahere his, quæ dicturus ſum apud Atheniẽſes. Alij ſoliciti ſunt, ut quàm plurima dicant, quò uideantur diſerti: illi diuerſa erat cura, nimirum ut quæ ad rem faciebant, uerbis quàm pauciſſimis complecteretur. 1 Sententioſa breuiloquentia.

Quum oraculum proditum eſſet Athenienſibus, in ea ciuitate unum eſſe uirum, qui cunctorum ſententijs aduerſaretur, ac populus uociferans iuberet illum inquiri, Phocion ſemet prodidit, dicens: Ego ſum ille, quem deſignat oraculum. Nam uni nihil placet omnium, quæ uulgus uel facit, uel dicit. Quid hic primum admireris, impauidum ne uiri animum, an clementiã, qui non paſſus ſit ſuſpitionem ad innocentem aliquem deuolui, an ſingularem ſapientiam, qua perſpexit inconditam multitudinem, quoniam affectibus agitur, nihil ſani nec agere, nec loqui? 2 Vulgi nihil ſanum.

Quodam die orationem habens apud Athenienſem populũ,

placebat omnibus, quumq́; uideret ab omnibus pariter ſermonē approbari, cõuerſus ad amicos: Quid, inquit? Num mali quippiam dixi imprudens? Adeò perſuaſum habebat, nihil placere uulgo, quod à recto iudicio proficiſcitur.

4 Quum Athenienſes ad ſacrificiũ quod apparabãt, ex more peterent à ciuibus, ut conferrent aliquid, ac cæteris conferentibus, frequenter eſſet appellatus Phocion: Puderet, inquit, ſi uobis adderem, & huic nihil redderem, oſtenſo creditore. Pleriq; ſunt qui putēt optimè collocatum, quod impenditur templis ac ſacrificijs, epulis'ue diuorũ: at uir ille pſpicax ſenſit multò ſanctius eſſe reddere quibus debeas. quid ſenſurus de his, qui fraudata coniuge ac liberis extruunt ſacrificis ſtructuras regias, & horum ocio alendo magnam facultatum partem impendunt?

Quod ſuper eſt, ſacris impendendum.

5 Demoſtheni rhetori dicenti, Occident te Phocion Athenienſes, ſi quando cœperint inſanire, hunc in modum reſpondit: Me quidem, ſi inſanire occeperint: at te, ſi ad ſanam mentem redierint. Demoſthenes enim pleraq; ad gratiam apud populum loquebatur, & blanda potius quàm ſalubria.

Pulchrè retortum.

6 Quum Ariſtogiton calumniator iam condemnatus in carcere moriturus eſſet, rogaretq́; Phocionem, ut ſe inuiſeret, amicis non ſinentibus ut ad hominem iret: Et ubi quis, inquit, libentius Ariſtogitoni loquatur? Amicorum argumentum argutiſſimè torſit in diuerſum: ſignificans ſe non ire, ut ſceleroſo patrocinaretur, ſed ut eius merita calamitate frueretur.

Malos inuiſere in carcere iucundũ.

7 Quum Byzantijs iraſcerentur Atheniēſes, quòd Charetem, qui cum exercitu in ſubſidiũ ſuæ ciuitatis miſſus eſſet aduerſus Philippũ, noluiſſent recipere: ac Phocion dixiſſet, non eſſe iraſcēdũ ſocijs diffidētibus, ſed ducibus, quibus fides nõ haberetur: ipſe dux electus eſt: atq; ipſi fidētibus Byzantijs, effecit, ut Philippus re infecta diſcederet. Diffidentiam Byzantiorum in Charetem ducem reiecit, qui talis erat, ut non uideretur tutum ſeſe illius fidei committere. Prudentiæ eſt infido diffidere. At Phocioni probatæ opinionis uiro, non dubitarunt ſeſe credere.

Fides in duce.

Alexander Macedonum rex centum talenta dono miſerat Phocioni, is uerò percontatus eſt eos, qui pecuniam adferebant, quid ita, quum eſſent Athenienſes permulti, ſibi uni illa mitteret Alexander: illis reſpondentibus, Quoniam unum te iudicat uirum & honeſtum, & bonum: Ergo ſinat, inquit, me talem & haberi & eſſe. Vt ſcitè arreptum ab illis argumentũ torſit ad occaſionem recuſandi muneris. Iam quis hic non admiretur incorrupti pectoris ſynceritatem? pauper erat Phocion, nec doni magnitudine quicquam mouebatur. Simul autem indicat illos, qui quum rempub. adminiſtrent, tamen à capiundis muneribus non temperant, nec bonos eſſe uiros, nec tales haberi debere. 8

Corruptela munerum.

Quum Alexander ab Athenienſibus poſceret ſibi triremes exhiberi, ac populus nominatim flagitaret adeſſe Phocionem, ut quid conſuleret, proferret, Surgẽs, inquit: Conſulo igitur, ut aut armis ſuperetis eos, aut ſuperantiũ amici ſitis. Cõpendio ſuaſit nihil Alexandro negandum, niſi cõſiderent ſe iratum poſſe armis opprimere. Quibus ſi ille uideretur ſuperior, non eſſe prouocandum animoſum iuuenem, & repulſæ impatientiſſimum. 9

Idem faciendum erat de Turcis.

Rumor incerto autore obortus erat de morte Alexandri, moxq; rhetores proſilierunt, hortantes ne contarentur, ſed ilico bellum ſuſciperent. Phocion expectare iuſſit, donec certius aliquid cognoſceretur. Nam ſi, inquit, hodie mortuus eſt, & cras & perendie mortuus erit. Grauiter oratorum præcipitem temeritatem coërcuit. 10

Præcipitatũ conſilium.

Quum Leoſthenes ciuitatem Athenienſium ad bellum perpuliſſet, magnificis ſpebus ad nomen libertatis ac principatus erectam, Phocion illius uerba dicebat eſſe cupreſſis ſimilia, quæ ſublimes quum ſint ac pulchræ, fructum non habent. Nihil potuit dici accommodatius in ſermonem ſplendidè magnificeq; pollicentem, ſed infrugiferum: quemadmodum cupreſſus arbor ſublimi compoſitoq; in conum uertice procul egregium quiddam polliceri uidetur, at uix ulla ſterilior. 11

Magnifica promiſſa, ſed inania.

12 Cæterum quũ initia belli ceßiſſent fœliciter, ac ciuitas ob ſecundum nuntium dijs ſacrificans grataretur: rogatus Phocion, an hæc ita geſta nollet: Hæc quidem, inquit, geſta uellem, ſed illa decreta. Sentiens illa inconſulta conſilia nonnunquam fœliciter cedere: id quoties accidit, gratulandum quidem eſſe reipu. non tamen ideo non ſemper utendum optimis conſilijs. Fortaßis & illud ſenſit Phocion, non eſſe protinus fidendum primis ſucceſſibus, ſed totius negotij euentum declaraturum, quale fuiſſet ipſius conſilium.

Optima decernenda.

13 Quum Macedones irrupiſſent in Atticam, ac maritima illius depopularentur, Phocion eduxit iuuenes ætate florẽtes: quorum multis ad ipſum concurrentibus, hortantibusq; ut colle quodam occupato, ibi collocaret exercitum: O' Hercules, inquit, quàm multos uideo duces, milites uerò perpaucos. Notans iuuenilem temeritatem, quæ duci præire conaretur, quum militis ſit, non dare conſilium, ſed ubi res poſtulat, bonam nauare operam. Attamen commiſſo prælio uicit, & Nicionem Macedonum ducem ſuperauit. At non multò pòſt tempore, bello deuicti Athenienſes ab Antipatro accepere præſidium.

Militis officium.

14 Quum uerò Menillus præſidij dux, Phocioni pecunias dare uellet, indignatus Phocion dixit, nec illum Alexandro meliorem eſſe, & cauſam deteriorem ob quam nunc accepturus eſſet, quũ tunc nõ accepiſſet. O' nullis muneribus expugnabilem animum.

Incorruptus animus.

15 Antipater dicere ſolet, quum duos haberet Athenis amicos, neq; Phocioni unquam perſuaſiſſe, ut acciperet, neq; Demadem unquam dando expleuiſſe. Hic erat Demades, qui ualebat extẽporali dictione, quum Demoſthenes non niſi de ſcripto diceret.

16 Phocion Antipatro petẽti, ut in gratiã ſuã faceret quiddam pugnans cũ iuſtitia: Non potes, inquit, ô Antipater, Phocione ſimul & amico & adulatore uti. Amicus obſecundat, quouſq; patitur æquum & honeſtum. Nec enim amicus ab amico quod iniuſtum eſt, petere debet. Adulator autẽ ad quiduis obſequitur.

Quum

Quum populus Athenienſis flagitaret,ut Phocion copias in 17
Bœotiam educeret,eamq; rem Phocion nō fore è rep.iudicaret, edixit,ut quotquot eſſent in ciuitate ab ephebis uſq; ad ſexagenarios ſe ſequerentur. Hic reclamantibus ſenioribus,& ætatem excuſantibus:Nihil,inquit,abſurdi meo edicto cōtinetur,quum ipſe natus annos octoginta unà cum ipſis dux profecturus ſim. Hac arte temporarium multitudinis calorem retudit.

Poſt Antipatri obitum, quum Athenienſium reſpub.ad gu= 18
bernationem popularem rediſſet, Phocion in concione capitis damnatus eſt.Atq; huius quidem amici cæteri qui ſimul cum illo damnati fuerant,flentes ducebantur, Phocion autē tacitus ibat. Cui ex inimicis quiſpiam factus obuius, poſt conuitia in faciem expuit.Tum Phocion ad magiſtratus reſpiciens:Non hunc,inquit, compeſcet aliquis indecore ſe gerentem? Vir ſanctiſſimus etiam moriturus publicæ diſciplinæ curā habebat.De tam atroci contumelia queſtus non eſt,nec flagitauit uindictam aduerſus eum,qui præter leges ſæuiret in hominem damnatum,tantū cohiberi iuſſit exemplum bonis moribus aduerſum,& immane facinus non aliud,quàm indecentes mores appellauit. Patientia.

Ex his qui cum Phocione erant morituri,quidam indignans 19
complorabat fortē ſuam.Quem ita conſolatus eſt Phocion:Non tibi,inquit,Euippe,ſiue ut quidā legunt Thudippe,ſatis eſt cū Phocione mori?Phocion non tantū innocens,uerum etiam præclare de repub.meritus ducebatur ad mortē.Magnum itaq; ſolatium oportebat eſſe cum Phocione innocente mori innocētem. Solatium mortis.

Deniq; quum illi poculum cicuta temperatum porrigeretur, 20
percontatus eſt quiſpiam,ſi quid filio uellet dicere:nam is aderat: Ego,inquit,tibi fili præcipio,atq; etiā obſecro,ne quid ob huius rei memoriam,Athenienſibus male uelis.Cæteris morientibus præcipuum ſolatium eſſe ſolet ſpes uindictæ. Huic illud curæ fuit,ne filius patris iniuſtam necem ulciſceretur, maluitq; illum in patriam,quàm in patrem ſeruare pietatem. Vindictæ odium.

s 5 Nico

21 Nicocli petenti, ut ſibi ante Phocionem uenenũ haurire liceret: Tametſi durum hoc, inquit Phocion, tamen concedendum eſt ei, cui nihil unquã in uita negaui. Phocion Nicoclem inter amicos fidiſſimum unicè adamarat, eóq; moleſtum erat uidere illum morientem. Eam moleſtiam ut uitaret Nicocles, petebat, ut ipſe prior biberet. Et hac in re commodauit amico.

Amicitia.

22 Quum bibiſſent omnes, ſolusq; Phocion ſupereſſet, conſumpto ab alijs ueneno, carnifex negabat ſe daturum, niſi numerarentur duodecim drachmæ: tanti enim uenire cicutæ unciam. Phocion itaq; ne per illius contentionem mora fieret morti, accito ad ſe cuidam ex amicis: Quandoquidem, inquit, Athenis ne mori quidem gratis licet, quæſo, dato huic pretium.

Empta mors.

23 Quum Demoſthenes multa maledicta faceret in Alexandrum, iam Thebis imminentem, Homerico uerſu ex Odyſſeæ ε. illum corripuit.

Σχέτλιε τίπτ' ἐθέλεις ἐρεθιζέμεν ἄγριον ἄνδρα. Id eſt,
Qur liber irritare uirum miſerande ferocem?

M. TVLLIVS CICERO.

1 M. Tullius, quũ ob Ciceronis cognomen dicterijs inceſſeretur, ab amicis admonitus, ut aliud ſibi cognomen aſciſceret, reſpondit ſe Ciceronis nomẽ illuſtrius effecturum, quàm eſſet Catonum, Catulorum, aut Scaurorum. Nam hæ familiæ cũ primis illuſtres erant apud Romanos, quum Tullius eſſet nouus homo. Cognomen autem ideo patebat cauillis, quòd à Cicere uiliſſimo legumine dictum uideretur. Quaſi uerò non & Fabij à Fabis, & Lentuli à Lente cognomen habuiſſe uiderẽtur. Parum illuſtris eſt, qui præter imagines & cognomen nihil habet nobilitatis: pulcherrimum autẽ nobilitatis genus eſt, quam ſibi quiſq; proprijs uirtutibus conciliat. Nec feſellit M. Tullius: Ciceronis enim nomen hodie decantatius eſt, quàm trecenti Catuli aut Scauri, cum ſtemmatis, ſtatuis, & imaginibus.

Nobilitas uirtute parta.

2 Quum poculum argenteum dijs dicaret, prænomen ac no-

men literis ſignauit, ſed pro Cicerone, ciceris figuram inſcul- Cicer pro
pſit, nihil refugiens cauillatorum interpretationem. Cicerone.

Oratores qui inter dicendũ uociferantur, dicebat claudis eſſe 3
ſimiles, qui ſic ad clamorem, ut illi ad equos confugerent. Hoc
genus hominis & hodie uidere eſt, qui quum ſentiunt ſe cauſa
inferiores, ad furioſa iurgia confugiant, ut quoniam rationibus
perſuadere non poſſunt, improbitate metuq́; extorqueant.

Quum Verres, qui filium habebat parum pudicè flore ætatis utentẽ, Ciceronem ut parũ uirũ ac cinædum inceſſeret conuitijs: Ignoras, inquit, quod liberis intra fores conuitiandũ ſit: Significans hoc conuitiũ non in ipſum competere, ſed in cõuitiatoris filium. Parentum autẽ eſt obiurgare liberos, ſed intra domeſticos parietes, nec ea conuitia ſunt eliminanda. Eliminat autem, qui alijs impingit, quod ipſius domi committunt liberi. 4 — Salsè retortum.

Metello nepoti obijcienti quòd Cicero teſtimonio ſuo plures occidiſſet, quàm patrocinio ſeruaſſet: Plus enim, inquit, mihi fidei eſt, quàm eloquentiæ. Mira ſolertia conuitium retorſit in laudem. Siquidem in teſte ſpectatur fides, in patrono ualet eloquentia. 5 — Retortum in laudem conuitium.

Rurſum Metello percontanti Ciceronem, quis ipſius eſſet pater, nimirũ ignobilitatẽ exprobrãs: Ad iſtam, inquit, percõtationem ut reſpondere ſit difficilius, mater effecit tua. Nam Metelli mater audiebat parum pudica. Quin & ipſe Metellus matrem referens, leuior erat & inconſtans, & affectibus ſeruiens. Cicero conuitium à patre ad matrem tranſtulit. Tum enim incertus eſt pater, quum mater non cum uno conſuetudinem habet. 6 — Salsè retortum.

Idem Metellus quum Diodoro, quo rhetorices magiſtro fuerat uſus, defuncto, ſepulchro eius coruum lapideum impoſuiſſet: Iuſtum, inquit Cicero, præmium retulit. Nam uolare ipſum docuit, non dicere: notans Metelli leuitatem & inconſtantiam. Coruus auis eſt ἄμυσος. 7 — Salsè.

Vatinium inimicum, & alioqui ſceleratum M. Tullius au- 8
dierat,

dierat obijſſe diem:pòſt quum audiſſet illum uiuere: Male pe- reat,inquit,qui male mentitus eſt: ſignificans Vatinium indi- gnum, qui diutius uiueret. Omne quidem mendacium malum, ſed hoc mendacium bis erat malum,quia bonos uiros in falſum gaudium coniecerat. Dictum tamen erat ambiguum, quod dici poterat & de illo quem mori nolles.

9 Quum orante M. Tullio quidam creditus Afer genere,dice- ret,non audio:hoc ſermone negans ſe probare,quod dicebatur: Atqui, inquit Cicero, aurem habes perforatam. Solet enim ea gens habere perforatas aures, ut inde ſuſpenderet anulos ac gemmas,quæ nunc collo,digitiſq; geſtamus. Ea foramina quo- modo fiant docet Celſus.

10 C. Popilius qui iuriſperitus uideri uolebat, quum indoctus

Nihil ſcire. eſſet ac ſtupidus,citatus in controuerſia quadam teſtis, reſpon- dit, ſe nihil ſcire. Tum Cicero:Putas,inquit, fortaßis te de iure interrogari.

11 Hortenſius orator defenſionis mercedem à Verre acceperat

Sphinx do- mi. Spingem argenteam,is quum M. Tullio obliquius quiddam & inuolutius loquuto dixiſſet, Non didici ſoluere ænigmata. At- qui, inquit Cicero, Sphingem habes domi. Nota eſt fabula de monſtro Sphinge, quæ præmijs propoſitis edebat ænigmata, non ſoluentibus mors erat præmium.

12 Quum Voconium fortè obuium haberet cum filiabus tribus

Deformitas exprobrata. inſigniter deformibus,tacitè ad amicos dixit uerſiculũ Græcũ, Φοίβου ποτ' οὐκ ἐῶντος ἔσπειρε τέκνα. Id eſt,

Phœbo haud ſinente hic ſeminauit liberos.

Sentiens illum inuito Apolline liberis operam dediſſe,ſiue quòd Apollo pulcher à poëtis fingitur, ſiue quòd oriente ſole fœtus exiſtiment concipi feliciores.

13 Quum Fauſti Syllæ filius,ob æris alieni magnitudinem ſu-

Iocus ex am biguo uerbi. pellectilem ſuam proſcripſiſſet: Hane, inquit, proſcriptionem magis approbo,quàm paternam.Luſit ambiguo uerbi.Proſcri- buntur

buntur res, quæ in auctione uenum exponuntur, & proſcribun
tur homines, à quouis iugulandi: quo crudeliſsimo genere Syl-
la quàm plurimos ciues proſcripſerat.

Pompeio ac Cæſare inter ſe diſsidentibus, Cicero, Quem fu- 14
giam, inquit, ſcio: quem ſequar, neſcio: ſentiens ambos non pro Neutra pars
reipub. libertate, ſed pro principatu dimicare. placet.

Pompeio uitio dabat, quòd ciuitate deſerta Themiſtoclem po 15
tius, quàm Periclem fuiſſet imitatus, quum illis res nequaquam
pares eſſent, his eſſent. Themiſtocles enim fugit ad Perſas, Pe-
ricles manſit Athenis.

Quum ad Pompeium ueniſſet, ac ueniſſe pœniteret, rogatus 16
ubi Piſonem generum reliquiſſet: Apud tuum, inquit, ſocerum, Salsè.
Cæſarem deſignans. Perinde quaſi notatus eſſet Cicero, quòd à
genero ſuo diſiunctus eſſet, retaxauit illum quòd ipſe cum ſuo
ſocero bellum gereret.

Quum quidam à Cæſare ad Pompeium transfugiens, dice- 17
ret, ſe feſtinandi ſtudio equum reliquiſſe, Cicero dixit, illum me Argutè.
lius de equo, quàm de ſe ſtatuiſſe: ſentiens longè rectius factu-
rum fuiſſe, ſi & ipſe manſiſſet apud Cæſarem.

Cuidam nuncianti, Cæſaris amicos eſſe triſteis: Hoc dicis, in- 18
quit, illos Cæſari male cogitare. irriſit adulantem nunciũ, quaſi Interpreta-
Cæſariani rebus ſuis diffiderent, metuerentq; Pompeium. tio.

Poſt Pharſalicum conflictum quum fugiſſet Pompeius, No- 19
nius quidam dicebat ſeptem adhuc aquilas ſupereſſe, proinde Bellum cum
bono animo eſſent hortabatur: Rectè, inquit Cicero, hortareris, graculis.
ſi nobis cum graculis bellum eſſet. At ille aquilas dixit uela Ro
mana aquilis inſignita.

Quum Cæſar rerum potitus Pompeij ſtatuas deiectas hono- 20
rificè repoſuiſſet: Cæſar, inquit Cicero, dum Pompeij ſtatuas re- Clementia
ponit, ſuas ſtabilit: ſentiens illum hoc non in Pompeij gratiam ſimulata.
facere, ſed ut ſibi clementiæ ſimulatione fauorem apud ciues
conciliaret, atq; hoc pacto ſuum regnum conſtabiliret.

Bene dicen-di ſtudium.

21 *Adeò uerò ſolicitus erat* M. Tullius *benedicẽdi, tanq; anxiũ huic rei ſtudium impendit, ut quum cauſam oraturus eſſet apud centumuiros, iamq; dies inſtaret,* Erota *ſeruum manumiſerit, eò quòd nunciaſſet cognitionẽ in poſterum diem fuiſſe prorogatam.* Et *hoc aliquis inter apophthegmata adiecit, quum non ſit.*

Nihil parati.

22 Quum *Cicero in Pompeij caſtra ueniſſet, dicentibus, Sero ueniſti:* Minimè, *inquit, ſero, nam nihil hic adhuc parati uideo. Alluſit ad eos, qui ſero ueniunt ad conuiuium.* Iocus *eſt ex ambiguo.* Sero *uenit, qui tarde uenit, & ſero qui poſt tempus.*

Apertũ conuicium.

23 Quum *Pompeius Gallum quendam, quòd ad ipſum à Cæſare transfugerat, ciuitate* Romana *donaſſet:* Hominem, *inquit, bellum, qui Gallis ciuitatem promittit alienam, quum noſtram nobis non poßit reddere.*

Malè præcinctus.

24 *Poſt Cæſaris uictoriã interrogatus Cicero, quur in electione partium erraſſet:* Præcinctura, *inquit, me fefellit: ſentiens ſe non ſperaſſe uictoriam à molli & effœminato ſtaturam. Cæſar enim ita toga præcingebatur, ut laciniam trahens mollium in morem incederet: unde Sylla Pompeium admonere ſolet, caueret à puero male præcincto.*

Vinum uetus.

25 Idem *apud* Damaſippum *cœnans, quum conuiuator mediocre uinum appoſuiſſet, idq; conuiuis à uetuſtate cupiens commendare diceret,* Bibite Phalernum *hoc, quadraginta annorum eſt.* Bene, *inquit, fert ætatem.* Hoc *modo de homine loqui ſolemus, cuius formæ uiribusq; non multum detrahit ætas.* Atridiculum *erat uinum ab immodica uetuſtate commendare.*

Nulla proportio.

26 Quum *lentulum generum ſuum, exiguæ ſtaturæ hominem prælongo gladio uideret accinctum:* Quis, *inquit, alligauit generum meum gladio?* Videbatur *homo gladio alligatus, nõ gladius homini.*

In puſillum.

27 Quum Qu. *fratris clypeatam imaginem in prouincia quam is rexerat ingentibus liniamentis, à capite uſq; ad pectus ex more, uidiſſet:* Frater, *inquit, meus dimidius maior eſt, quàm totus.*

Erat

Erat enim Quintus puſillæ ſtaturæ.

Quum Tullia Ciceronis filia concitatius incederet, quàm 28
deceret fœminam, contrà Piſo gener lentius quàm deceret uirum, ambos eodem dicto taxauit, filiæ præſente genero dicens: Ambula ut uir.

Inceſſus decorus.

In Vatinium qui paucis diebus conſul fuit, ita iocatus eſt, 29
Vatinij anno magnum oſtentum fuit, quòd eo conſule nec bruma, nec uer, nec æſtas, nec autumnus fuiſſet. Nam his horis annus totus diſtinguitur, quarum unaquæq; tres menſes occupat. Neſcio an hoc ipſum ſit, quod aliter refert Pollio in Marino tyranno. Conſul, qui ſex meridianis horis conſul fuerat, ioco Ciceronis aſperſus eſt. Conſulem habuimus tam ſeuerum tamq; cenſorium, ut in eius magiſtratu nemo pranſus ſit, nemo cœnauerit, nemo dormierit: niſi fortè uidetur hoc magis ad Caninium Reuilum pertinere.

Rurſus expoſtulanti Vatinio, quòd Cicero grauatus eſſet 30
ipſum languentem inuiſere: Volebam, inquit, in tuo conſulatu uenire, ſed me nox occupauit. Hæc talio uideri poterat. Nam antea Vatinius Ciceronem gloriantem, quòd ipſum reſpub. ſuis humeris reportaſſet, ita taxarat, Vnde ergo tibi uarices? Varices enim non ſedentium, ſed ſtantium aut ambulantium crura ſolent occupare.

Vatinius in Ciceronē.

Caninius Reuilus unico tantū die conſul fuit: is roſtra quum 31
aſcendiſſet, pariter & honorem inijt cōſulatus & peierauit. In quem fertur illud Ciceronis, λογοθεώρητος eſt Caninius conſul. In eundem iecit illud, Hoc conſequutus eſt Reuilus, ut quæreretur quibus conſulibus conſul fuerit. Solet enim annorum numerus conſulum nominibus deſignari. Reuilus autem & conſul fuit, nec ullum habebat annum. Rurſus illud, Vigilantem habemus conſulem, qui toto conſulatu ſuo ſomnum non uidit.

Conſulatus breuis.

C. Cæſar multos in ſenatum legerat eo ordine indignos, & 32
in his Laberium ex equite Romano mimum. Hic quū in ſenatu

Duabus ſedere ſellis.

M.Tul

21 Adeò uerò ſolicitus erat M. Tullius benedicēdi, tamq; anxiū
Bene dicendi ſtudium. huic rei ſtudium impendit, ut quum cauſam oraturus eſſet apud centumuiros, iamq; dies inſtaret, Erota ſeruum manumiſerit, eò quòd nunciaſſet cognitionē in poſterum diem fuiſſe prorogatam. Et hoc aliquis inter apophthegmata adiecit, quum non ſit.

22 Quum Cicero in Pompeij caſtra ueniſſet, dicentibus, Sero
Nihil parati. uenisti: Minimè, inquit, ſero, nam nihil hîc adhuc parati uideo. Alluſit ad eos, qui ſero ueniunt ad conuiuium. Iocus eſt ex ambiguo. Sero uenit, qui tarde uenit, & ſero qui poſt tempus.

23 Quum Pompeius Gallum quendam, quòd ad ipſum à Cæſa-
Apertū conuicium. re transfugerat, ciuitate Romana donaſſet: Hominem, inquit, bellum, qui Gallis ciuitatem promittit alienam, quum noſtram nobis non poßit reddere.

24 Poſt Cæſaris uictoriā interrogatus Cicero, quur in electio-
Malè præcinctus. ne partium erraſſet: Præcinctura, inquit, me feſellit: ſentiens ſe non ſperaſſe uictoriam à molli & effœminato ſtaturam. Cæſar enim ita toga præcingebatur, ut laciniam trahens mollium in morem incederet: unde Sylla Pompeium admonere ſolet, caueret à puero male præcincto.

25 Idem apud Damaſippum cœnans, quum conuiuator medio-
Vinum uetus. cre uinum appoſuiſſet, idq; conuiuis à uetuſtate cupiens commendare diceret, Bibite Phalernum hoc, quadraginta annorum eſt. Bene, inquit, fert ætatem. Hoc modo de homine loqui ſolemus, cuius formæ uiribusq; non multum detrahit ætas. At ridiculum erat uinum ab immodica uetuſtate commendare.

26 Quum Lentulum generum ſuum, exiguæ ſtaturæ hominem
Nulla proportio. prælongo gladio uideret accinctum: Quis, inquit, alligauit generum meum gladio? Videbatur homo gladio alligatus, nō gladius homini.

27 Quum Qu. fratris clypeatam imaginem in prouincia quam
In puſillum. is rexerat ingentibus liniamentis, à capite uſq; ad pectus ex more, uidiſſet: Frater, inquit, meus dimidius maior eſt, quàm totus.

Erat

Erat enim Quintus puſillæ ſtaturæ.

Quum Tullia Ciceronis filia concitatius incederet, quàm deceret fœminam, contrà Piſo gener lentius quàm deceret uirum, ambos eodem dicto taxauit, filiæ præſente genero dicens: Ambula ut uir. 28 *Inceſſus decorus.*

In Vatinium qui paucis diebus conſul fuit, ita iocatus eſt, Vatinij anno magnum oſtentum fuit, quòd eo conſule nec bruma, nec uer, nec æſtas, nec autumnus fuiſſet. Nam his horis annus totus diſtinguitur, quarum unaquæq; tres menſes occupat. Neſcio an hoc ipſum ſit, quod aliter refert Pollio in Marino tyranno. Conſul, qui ſex meridianis horis conſul fuerat, ioco Ciceronis aſperſus eſt. Conſulem habuimus tam ſeuerum tamq; cenſorium, ut in eius magiſtratu nemo pranſus ſit, nemo cœnauerit, nemo dormierit: niſi fortè uidetur hoc magis ad Caninium Reuilum pertinere. 29

Rurſus expoſtulanti Vatinio, quòd Cicero grauatus eſſet ipſum languentem inuiſere: Volebam, inquit, in tuo conſulatu uenire, ſed me nox occupauit. Hæc talio uideri poterat. Nam antea Vatinius Ciceronem gloriantem, quòd ipſum reſpub. ſuis humeris reportaſſet, ita taxarat, Vnde ergo tibi uarices? Varices enim non ſedentium, ſed ſtantium aut ambulantium crura ſolent occupare. 30 *Vatinius in Ciceronē.*

Caninius Reuilus unico tantū die conſul fuit: is roſtra quum aſcendiſſet, pariter & honorem inijt cōſulatus & peierauit. In quem fertur illud Ciceronis, λογοθεώρητος eſt Caninius conſul. In eundem iecit illud, Hoc conſequutus eſt Reuilus, ut quæreretur quibus conſulibus conſul fuerit. Solet enim annorum numerus conſulum nominibus deſignari. Reuilus autem & conſul fuit, nec ullum habebat annum. Rurſus illud, Vigilantem habemus conſulem, qui toto conſulatu ſuo ſomnum non uidit. 31 *Conſulatus breuis.*

C. Cæſar multos in ſenatum legerat eo ordine indignos, & in his Laberium ex equite Romano mimum. Hic quū in ſenatu 32 *Duabus ſede re ſellis.*

M.Tul

M. Tullium præteriret, ſedem quærens: Recepiſſem, inquit Cicero, te, niſi anguſtè ſederẽ. Simul & illum reſpuẽs, & in nouum Senatũ iocatus, cuius numerũ Cæſar ſuprà quàm phas erat, auxerat. Nec hoc dicteriũ inultũ tulit Laberius: Demiror, inquit, ſi ſedes anguſtè, qui ſoleas duabus ſedere ſellis: obijciens illi leuitatem, quòd lubricæ fidei nunc his, nunc illis partibus adhæreret.

Obliquus iocus.

33 *Idem quum ab hoſpite ſuo P. Manlio rogaretur, ut decurionatum priuigno ipſius expediret, aßiſtente frequentia ciuium dixit, Si ius habebit Pompeius, difficile eſt: Cæſaris in legendo Senatum notans facilitatem.*

Libertas oppreſſa.

34 *Ab Androne quodam Laodiceno ſalutatus, quum aduentus cauſam percõtatus intellexiſſet illum pro patria libertate legatum ad Cæſarem ueniſſe, Græcis uerbis expreßit publicã ſeruitutem, ἐὰν ἐπιτύχῃς, καὶ περὶ ἡμῶν πρέσβευσον, id eſt, Si impetras, etiam pro nobis legatus eſto, ſiue pro nobis orato.*

Schema male affectatũ.

35 *Quum M. Lepidus in Senatu dixiſſet, patribus cõſcriptis, ne dicam circũſcriptis: Ego, inquit Cicero, non tanti feciſſem ὁμοιοτέλευτον. Affectauit Lepidus ſchema uocum ſimiliter deſinentium, quod rhetores ὁμοιοτέλευτον uocant. At ſatius erat ſchema perdere, quàm Senatum offendere: quanquam in his uerbis nõ tantùm eſt ὁμοιοτέλευτον, uerũ etiã προσονομασία, ſchema priore iucundius.*

Iocus ex ſimilitudine uocis.

36 *Quum quidam candidatus, qui coquo patre natus credebatur, coram Cicerone ſuffragium ab alio peteret: Ego quoq;, inquit, tibi fauebo. Ex quo colligitur, coce à coco, & quoq; coniunctionem, aut eodem aut ſimilimo fuiſſe ſono.*

Serò.

37 *Quum accuſator Milonis ex argumento temporis colligens Clodio à Milone ſtructas inſidias, ſubinde rogaret, quo tempore occiſus eſſet Clodius, Cicero reſpondit, Sero, uoce ancipiti ſignificans è repub. fuiſſe futurum, ſi Clodius multò antè fuiſſet interfectus.*

38 *Cicero nuntiata morte Vatinij, quum eius rumoris parũ certus eſſet autor: Interim, inquit, uſura fruar: ſentiens ſe temporario*

rio gaudio de morte Vatinij fruiturum, quemadmodum qui pecuniam mutuo accepit, ad tempus ea perinde ac ſua fruitur. Gaudiũ temporarium.

39 *M. Cælium melius obijcientem crimina quàm defendentem, bonam dextram, malam ſiniſtram habere dixit: huc alludens quòd in pugna dextra gladium tenemus, ſiniſtra clypeum: gladio ferîmus, clypeo defendimus.* Melior dextra.

40 *Iubium Curtium, quò iunior uideretur, multa de annis ætatis ſuæ mentientem, ita redarguit, Ergo, inquit, quum unà declamabamus, non eras natus.*

41 *Fabiæ Dolabellæ dicenti, ſe triginta annos habere, Verum eſt, inquit: Nam hoc iam uiginti annis audio. Volebat illa iunior uideri quàm erat. Itaq; Cicero eluſit illam ſimulata aſſenſione, ſignificans interim illam eſſe quinquagenariam.* Aſſenſio ſimulata.

42 *Obiurgantibus quòd homo ſexagenarius puellã uirginẽ duxiſſet, Cras, inquit, mulier erit, Iocãs hoc probrũ mox eluendũ. Nam poſtridie non poterat obijci, quòd uirginis eſſet ſponſus.* Virgo mulier.

43 *Idem in Curionem ſemper ab ætate ſumentem orationis exordium, ita luſit, ut diceret, illum quotidie facilius habere procemium, uidelicet ætate in dies magis ingraueſcente.* Exordium ab ætate.

44 *Rurſus in Vatinium qui quum pedibus æger eſſet, uolebat tamen uideri commodioris ualetudinis factus, dicebatq; iam ſe bina milia paſſuum ambulare, Dies enim, inquit, longiores ſunt. Hoc Fabius tribuit Ciceroni, Macrobius Auguſto. Narratur & hodie quiddam non minus facetum, ſi modò accederet uetuſtatis commendatio. Miles quidam in conuiuio iactabat ſibi balliſtam eſſe, quæ iaculum excuteret ad ſpatium nulli credibile. Reclamantibus conuiuis omnibus, affirmabat famulum ſuum id uidiſſe factum. Accerſito famulo percontatus eſt illum, an non ipſe uidiſſet, quod narraret. Tum famulus, Verum, inquit, narras here, ſed tum uento ſecundo miſeras ſagittam.* Podagra.

45 *Cicero audito falſo rumore de Vatinij morte, quum Ouinium libertum eius interrogaſſet, Recte'ne omnia, atq; ille re-* In Vatiniũ.

ſpondiſſet, rectè, Mortuus eſt, inquit? Significans non omnia recte habere, ſi ille uiueret.

46 Idem quum teſtis, Sexti Annalis reum legiſſet, & inſtaret identidē accuſator rei, Dic Marce Tulli, ſi quid potes de Sexto Annali: protinus recitare cœpit uerſus ex Ennij ſexto Annaliū libro, Qui potes ingentis cauſas euoluere belli. Scripſit enim Ennius Annales, & accuſator dicebatur Sextus Annalis.

Ab inexpe= ctato.

47 Rurſus in Accium hominem callidum & uerſutum, quum is in cauſa quadam ſuſpectus eſſet, ſenarium ex uetuſto quopiam poëta torſit, Niſi qua Vlyſſes rate euaſit Laërtius. Vlyſſes uaſer naui & Charybdim & Scyllam euaſit, ſic Accius aſtutia ſua è iudicij periculo elapſus erat.

Verſus de= tortus.

48 Similiter luſit in quēdā, qui quū prius habitus eſſet ſtultiſſimus, poſt adeptam hæreditatē primus rogabatur ſententiā, Cuius, inquit, hæreditas, quā uocāt ſapiētiā? In uerſu pro facilitas mutauit hæreditas. Apud poëtam enim uerſus ſic habet, Cuius facilitas quā uocant ſapientiā? Significauit autē hæreditatē illi pro ſapientia contigiſſe, & ob hæreditatem iam habitum ſapientē.

49 Quum mater M. Bruti Seruilia precioſum ære paruo fundū abſtuliſſet à Cæſare, qui bona ciuiū ſubijciebat haſtæ, ita iocatus eſt Cicero, Et quidē, inquit, quò melius emptū ſciatis, emit hunc fundū Seruilia tertia deducta. Seruiliæ autē filia dicebatur Iunia Tertia, eadēq; C. Cōſidij uxor, laſciuiēte dictatore tam in matrē q̄ in filiam. Ex ambiguo iocatus eſt Cicero: potuit enim intelligi tertia pars precij detracta. Deducitur autē uxor aut ſcortū.

Tertia de= ducta.

50 Idem ænigmate luſit in matrem Pletorij, qui fontem accuſabat, dicens eam dum uiueret ludum, mortuam magiſtros habuiſſe: Notans quòd dum uiueret infames ad eam fœminæ commeare ſolent, poſt mortem eius bona uenibant. Sermo uidetur & abſurdus, & præpoſterus. Nam qui ludos habent, ipſi magiſtri ſunt, & diſcipulos habent. Magiſtri autem dicuntur non ſolùm qui docent, uerumetiam qui regunt.

Salsè.

In nomen

In nomen Verris iocatus eſt, quaſi ſic dictus eſſet, quòd 51
omnia uerreret,hoc eſt,nihil reliqui faceret homo furax. Quo
genere iocandi quidam furem pro Tullio Tollium dixit: nec
defuerunt qui pro Tiberio dixere Biberium.

Iocus ex nomine.

De C. *Cæſare dicere ſolet, Quoties huius aſtutiam & am=* 52
bitionem uideo ſub humanitatis ſpecie latitantem,metuo reip.
tyrannum. R*urſus quum comas molliter fluentes,& ipſum uno*
digito ſcalpentem caput intueor, uix animum inducere poſ=
ſum,ut tantum facinus animo concipiat.

Ingenium uarium.

I*dem obijcientibus quòd à reo pecuniam accepiſſet,qua ma=* 53
gnificas quaſdam ædes eſſet empturus, Fatebor, inquit, acce=
*piſſe me,ſi emero.*E*as quum eſſet mercatus,exprobrantibus ua=*
nitatem,An neſcitis,inquit,boni patrisfamiliâs eſſe,diſſimulare
ſi quid conſtituerit emere?

Mendacium eluſum.

Ciceroni cum Craſſo ſimultas erat. Quum igitur alter è 54
Craſſi filijs non diſſimilis cuidam nomine Digno,*atq; hinc po=*
puli ſuſpitio in Craſſi uxorē,quaſi cum Digno rem habuiſſet,
in ſenatu præclaram habuiſſet orationem,rogatus Cicero,qua=
lis ei uideretur:Dignus,inquit,Craſſo:tectè alludens ad nomen
Digni.I*ocus lepidior eſt,ſi more Græcorū dicas,dignus Craſſi,*
ut intelligas duos eſſe Craſſos,alterum adulterum, alterum illi
ſimilem Craſſi filium.

Iocus ex nomine.

Cicero Munatio reo patrocinatus fuerat, atq; ille abſolu= 55
tus. Pòſt quum Munatius Sabinum Ciceronis amicum reum
perageret,iratus Cicero exprobrauit illi beneficium,An tu,in=
quit,Munati illud iudicium tua opera effugiſti,an potius mea,
qui multum caliginis tribunalibus offudi?

Eloquentiæ uictor non cauſa.

Quum Marcum Craſſum pro roſtris laudaſſet, magno po= 56
puli applauſu,& eundem pòſt ex eodem loco acribus conuitijs
inceſſeret,Quid,inquit Craſſus, an non me nuper ex hoc ipſo
loco laudaſti?Laudaui,inquit,ſed exercendi gratia argumen=
tum infame declamans.Solent enim rhetores tractare materias

Ex eodē ore frigidum & calidum.

ἀδόξους, uelut quum laudant Buſyridem, aut ſebrim quartanam, aut ingratitudinem.

57 Idem quum Craſſus dixiſſet, Neminem Craſſorum Romæ
Acerbè. uixiſſe diutius annis ſexaginta, deinde pœnitens eius ſermonis diceret, Quid mihi accidit, ut hoc dicerem? M. Tullius, Sciebas, inquit, Romanos hoc libenter audituros, & iſta uia ueniſti ad rempubli. gubernandam: duo ſignificans, & Craſſorum nomen inuiſum eſſe Romanis, & illum non uirtute, ſed blandiendo prouectum ad honores.

58 Craſſo dicēte, Stoicorum eſſe dogma, uirum bonū eſſe diui-
Auaritia. tem: Vide, inquit Cicero, ne magis hoc ſentiant, ſapientis eſſe omnia. Tectè notans Craſſi auaritiam, cui nihil eſſet ſatis.

59 Craſſus in Syriam profecturus, malens Ciceronem amicum
Reditus in gratiam. quàm inimicū relinquere, officioſè ſalutato dixit ſe apud illum uelle cœnare, quem Cicero alacriter excepit. Poſt aliquot dies quidā amicorū egerunt apud Ciceronē ut cum Vatinio quoq; rediret in gratiam: Num, inquit, & Vatinius mecum cœnare uult? Significans illum cœnam ambire potius quàm amicitiam.

60 Rurſus in Vatinium qui ſcrophas habebat in ceruice, id eſt
Morbus exprobratus. morbi genus, quum cauſam quādam ageret, Tumidum, inquit, habemus oratorem. Aſiatici dicti ſunt tumidi.

61 Cæſar ſtatuerat agros Cāpanos militibus diuidere, id quum
In ſenem. complures in curia moleſtè ferebant, tum L. Gellius, homo extremæ ſenectutis, dixit hoc non futurum ſe uiuo, Expectemus, inquit Cicero, non enim poſtulat longam dilationem: ſignificans illum eſſe morti proximum.

62 Adoleſcens quidam accuſatus quòd patrem placenta uene-
Tectum crimen. nata ſuſtuliſſet, quum ſtomachabundus minaretur ſe probris laceraturum Ciceronem, Hoc, inquit Cicero, malim quàm placentam: ancipiti dicto parricidium illi obijciens.

63 P. Sextius Ciceronem cum alijs aliquot ad cauſæ patroci-
Loquacitas. nium adhibuerat: cumq; ipſe uellet omnia dicere, nec cuiquam dicendi

dicendi locum daret, ubi iam conſtaret illum à iudicibus abſoluendum, ferreturq́; ſententia, Vtere, inquit Tullius, hodie tempore, nam cras priuatus eris: notans hominem quòd in cauſa ſuo arbitratu ſolus egiſſet omnia.

Quum M. Appius in procemio diceret, ſe magnopere rogatum ab amico, ut in cauſa clientis adhiberet curam, eloquentiam, & fidem: hic Cicero, Adeo'ne ferreus homo es, ut ex tam multis quæ rogauit amicus, nihil præſtes? 64 *Irriſio.*

M. Aquilium duos habentem generos, ſed ambos exules, Adraſtum appellauit, quòd ſolus locum tueretur: alludens ad Græci nominis etymologiam. 65

L. Cotta cenſore, qui uini auidiſſimus habebatur, quum Cicero conſulatum petens ſitiſſet, bibiſſetq́; ſeptus undiq; amicis, Rectè, inquit, timetis, ne cenſorem habeam infenſum, quòd aquam bibo. Simulauit Cicero ſe credere, ob id circumſtare frequentes amicos, ne cenſor uideret illum bibentem aquam. Simile enim ſimili amicum. 66 *Cenſor bibulus.*

Quum M. Cælius, qui credebatur à parentibus non liberis natus, epiſtolam apud ſenatum clara, firmaq; uoce recitaſſet, Ne miremini, inquit Cicero, nam hic unus ex his eſt, qui proclamarunt: ſignificans illum fuiſſe præconem, & hoc uſu contigiſſe ut eſſet uocalis. Solent autem ſerui uenales uoce præconis commendari. 67 *Vocalitas.*

Memmio cuidam uituperanti Catonem Vticēſem, dicentiq́; quòd totas noctes ebrius eſſet, At illud, inquit Cicero, non addis, eum totos dies aleam ludere: ciuiliter excuſans Catonem, qui totum diem reipub. negocijs dabat, nocturnas aliquot horas ſumebat laxando animo. 68 *Iocus ex addito.*

C. Cæſari in ſenatu enixè defendenti cauſam filiæ, Nicomedis beneficiaq; regis in ſe cōmemorāti, Remoue, inquit, iſthæc, oro, quoniam notum eſt, quid ille tibi, quid tu illi dederis. Iocus eſt ex ambiguo uerbi. Nam dat qui confert beneficium, & dat 69 *Scomma ex ambiguo.*

mulier quæ ſui facit copiam. Vnde illud Martialis:
–Vis dare, nec dare uis.
Male audiebat Cæſar, quòd in Bithynia Nicomedi regi fuiſſet obſequentior, quàm pudicitiæ leges poſtulant.

70 *M. Callidius Gallum accuſauit, M. Tullio defendēte: quumq́; accuſator affirmaret, ſe teſtibus, chirographis, quæſtionibus probaturum, ſibi à reo fuiſſe præparatum uenenum: ſed interim rem tam atrocem, remiſſo uultu, languida uoce, ac reliquo geſtu parum concitato pronunciaret, M. Tullius, Tu, inquit, niſi fingeres M. Callidi, ſic ageres? Ex actione colligens, illum non ex animo loqui.*

DEMOSTHENES ORATOR.

Lucernam olet.

1 *Pytheas Demoſtheni obiecit, quòd ipſius enthymemata lucernam olerent: ſignificans illum non niſi de ſcripto, & ad lucernā elucubrata dicere. Quod dictum ita retorſit Demoſthenes, ut diceret, non eodem pretio ſibi & illi conſtare lucernā: notans quòd ille nocturnis conuiuijs indulgeret, plus impendens luxui quàm ipſe ſtudio.*

Eloquentia popularis.

2 *Alijs immodicum eloquentiæ ſtudium obijcientibus, ita reſpondit, Eloquentiæ ſtudium declarare hominem popularem, contrà negligere ſtudium eloquentiæ, eſſe eorum, qui dominari populo quærerent, ut qui hoc agerent, non ut perſuaderent dicendo, ſed ut ui cogerent.*

Sermo breuis & efficax.

3 *De Phocione quoties in concione dicturus aſſurgeret, ad amicos proximos dicere ſolet Demoſthenes, rationum ipſius ſecurim ſurgere. Nam Phocion erat in dicendo breuis, ſed acutus. Solet autem ferè à Demoſthene diſſentire.*

Cōſultor, nō calūniator.

4 *Populus Athenienſium à Demoſthene flagitabat, ut quendam accuſaret: Id quum recuſaret, cœpit populus in illum, ut ſolet, uociferari. Tum ſurgens, Vos me uiri Athenienſes, conſultorem habetis uel inuiti, calumniatorem autem non habebitis, etiamſi uelitis.*

Demoſthe

5 *Laudes deprauatæ.*

Demoſthenes unus fuerat ex decem, quos Athenienſes legatos ad Philippum Macedonem miſerant. Itaq; poſteaquàm Aeſchines & Philocrates, quos præcipuè fuerat complexus Philippus, à legatione reuerſi, quum alijs multis nominibus prædicarent regem, tum his præcipuè, quòd eſſet formoſus, facundus, & ad bibendum ſtrenuus, Demoſthenes ita cauillatus eſt, ut diceret, in his laudibus nihil eſſe dignum rege. Nam primam eſſe fœminarum, alteram ſophiſtarum, tertiam ſpongiarum.

6 *Fuga excuſata.*

Demoſthenes clypeo ſuo literis aureis inſcripſerat ἀγαθῇ τύχῃ, id eſt, bona fortuna. Attamen quum ad pugnam uentum eſſet, ilico proiecto clypeo aufugit. Id quum illi probro daretur, quòd ῥίψασπις eſſet, eluſit uulgato uerſiculo,

Ἀνὴρ ὁ φεύγων καὶ πάλιν μαχήσεται. Id eſt,

Vir qui fugit, rurſum integrabit prælium.

Indicans utilius eſſe patriæ, fugere, quàm in prælio mori. Mortuus enim non pugnat, at qui fuga quæſiuit ſalutem, poteſt in multis prælijs patriæ uſui eſſe.

7 *Pauci pro omnibus.*

Quum Alexander pacem hac lege deferret Athenienſibus, ſi ciues octo ſibi dederent, inter quos erat Demoſthenes: Demoſthenes apologum retulit de lupo, qui hac lege pacem obtulit ouibus, ſi canes dederent: lupi nomine ſignificans Alexandrum: canum, eos qui tum populi rem curabant: ouium, plebem Athenienſium. Addidit & illud, Vt mercatores, inquit, exiguum frumenti in paropſide ſpecimen deferunt, per hoc ingentes aceruos uendere cupientes: ita uos ſi traditis ciues octo, qui depoſcuntur, populum uniuerſum traditis.

8 *Patriæ deſiderium.*

Quum ab Areopagitis damnatus, elapſus è carcere fugeret, & haud procul ab urbe obuios habuiſſet aliquot diuerſæ factionis homines, primùm abdere ſeſe uoluit: ſed quum illi nominatim Demoſthenem appellantes iuberent eſſe bono animo, & uiaticum inſuper offerrent, grauiter ingemuit, dicens, Quî poſſum hanc urbem relinquere, in qua tales habeo inimicos,

quales amicos uix in alia ſum inuenturus?

9 *Inter fugiendum fertur ſubinde reſpiciens ad arcem Palladis, ſublatis manibus dixiſſe, O' Pallas urbium domina, quur tribus infauſtiſſimis beſtijs delectaris, noctua, dracone, & populo? Noctua quum ſit auium inauſpicatiſſima, tamen Palladi ſacra eſt, quemadmodum & draconem habet pro geſtamine: populus autem bellua eſt multorum capitum, peßimam gratiam referre ſolita optimè de ſe meritis, uelut Socrati, Phocioni, Scipioni & alijs compluribus.*

Populus nocētiſſima beſtia.

10 *Ad iuuenes quos habebat familiares, dicere ſolet, Sibi gnaro iam quantum inuidiæ, metus, calumniæ ac diſcriminis ſit expectandum ad rempub. accedenti, ſi ex duobus alterum ſit eligendum, citius in exitium iturum, quàm ad ſuggeſtū aut tribunal.*

Remp. fuge.

11 *Quum exularet in Arcadia, Pytheasq; pro Macedonibus dixiſſet, Vt domum in quam lac uenale importatur, aliquid habere mali ſuſpicamur, ita ciuitatem eſſe morbidam, ad quam mitteretur Athenienſium legatio: Demoſthenes eam ſententiam ita retorſit, ut lac pro ſanitate ægrotantium importatur, ita Athenienſes pro ſalute ciuitatum adeſſe dicens. Id ubi reſciuit populus Athenienſium, protinus illum ab exilio reuocarunt.*

Exul in patriam pius.

12 *Quum redeunti ab exilio nauis eſſet miſſa, multiq; magiſtratus ac ciues obuiam iſſent, ſublatis in cœlum manibus dixit, ſibi in patriam reditum honorificentiorem contigiſſe quàm Alcibiadi, quòd ille coactus ciuibus rediſſet, ipſe perſuaſis.*

Spontanea grata.

13 *Poſteaquàm Demoſthenes metu Antipatri profugiſſet in Calauriam inſulam, ſeq; in Neptuni templo contineret, & Archias ex tragœdiarum hiſtrione potens, illi blandis ſermonibus perſuadere conaretur, ut ſeſe in Antipatri fidem committeret, non modò nihil paſſurum mali, uerumetiam ampliſsimis muneribus honorandum, In ſcena, inquit, mihi nunquàm placuiſti hiſtrio, neque nunc perſuadebis orator. At ubi commotus Archias minaretur ſe detracturum illum è templo, Tandem, inquit,*

Acerbè.

inquit, oracula Macedonica aperuiſti. Nam prius hiſtrionum more ſimulabas.

Fertur aliquando Corinthum nauigaſſe Demoſthenem ille- 14
ctum fama nobiliſſimi ſcorti Laidis, ut & ipſe famoſo amore Magno em-
potiretur. At quum illa pro nocte ſtipularetur drachmarum de- pta uoluptas
cem milia, deterritus magnitudine precij, mutauit ſententiam, dicens: οὐκ ἀγοράζω τοσούτου μετανοῆσαι, *id eſt, non emo tanti pœnitere: ſignificans inhoneſtæ uoluptati paratam eſſe comitem pœnitentiam.*

Celebre eſt Pytheæ dictum, orationes Demoſthenis olere lu- 15
cernam, quòd noctu ſcriberet, meditareturq́ꝫ, quæ dicturus eſſet. Salsè.
In id quum alius quiſpiam, qui ob furti ſuſpitionem uulgò male audiebat, petulantius inueheretur, Scio, inquit Demoſthenes, nos tibi moleſtos eſſe, qui noctu lucernam accendimus. Fures enim amant tenebras.

Idem aduerſus Demadem clamantem, Demoſthenes me cor- 16
rigere uult, ſus Mineruam, At iſta (inquit Demoſthenes) Mi- Acerbè.
nerua anno ſuperiore in adulterio deprehenſa fuit. Adulterium obiecit Demadi, quum Mineruam poëtæ faciant uirginem.

Idem Athenienſibus flagitantibus ut conſuleret, obſtitit di- 17
cens: οὐ συντέταγμαι, *id eſt, non ſum coactus in ordinem. Signi-* Fortiter.
ficans ſe non ſeruire populi affectibus, ſed ſuo arbitratu facere quod faciendum iudicaſſet.

Ancilla quædam depoſiti nomine pecuniam acceperat à duo- 18
bus hoſpitibus, hac conditione, ut eam utriſqꝫ ſimul redderet. Horum alter poſt tempus aliquod lugubri ueſte & ſqualidus ſocij mortem ſimulans, decepta muliere nummos abſtulit. Eo facto ſuperuenit alter, & depoſitum repetere cœpit. Quum mu-
lier anxia de laqueo cogitaret, Demoſthenes ei patronus ad- Candidè.
fuit, qui ut in aduocationem uenit, ſic aggreſſus eſt petitorem, Mulier, inquit, parata eſt depoſiti fidem ſoluere, ſed niſi ſocium adduxeris, id facere non poteſt, quoniam ut ipſe prædicas, hæc

*dicta lex eſt,ne pecunia alteri ſine altero numeretur.*Hoc *ingenio ſeruauit miſeram, eluſitq; nebulonum conſpirationem, qui hoc egerant,ut eandem pecuniam bis acciperent.*

Actio totū.

19 *Cuidam percontanti quid eſſet in eloquentia præcipuum, reſpondit,hypocriſis, hoc eſt, actio. roganti quid proximum, reſpondit actio. roganti quid tertium, nihil aliud reſpondit quàm actio: tantum tribuens pronuntiationi,ut in ea totum ſitum exiſtimaret. Actio autem multa complectitur, uocis moderationem,oculorum uigorem, uultus habitum,& totius corporis geſtum.*

Temeritas.

20 *Quum* Athenienſes *geſtirent* Harpalo *ferre ſuppetias,iamq; in* Alexandrum *armarentur, derepente apparuit* Philoxenus, *quem* Alexander *maritimis negotijs præfecerat: hic quum populus metu attonitus conſileſceret, Quid facerent, inquit* Demoſthenes,*ſi ſolem uideant,qui non poſſunt obtueri lucernam? Ita populo temerarios motus exprobrauit.*

21 *Quibuſdam arbitrantibus* Demadem *iam deſijſſe malum eſſe,Iam enim,inquit, ſaturum uidetis,ueluti leones. Erat pecuniarum auidus* Demades,*Leones autem mitiores ſunt ſaturi.*

Grauiter.

22 *Quum à quodam conuitijs inceſſeretur, Committor,inquit, in certamen, in quo qui ſuperior euaſerit,inferior eſt: & qui uicerit,uictus eſt.*

Vociferatio.

23 *Idem quum audiret oratorem quendam immodicè uociferantem,*Non,*inquit,quod magnum eſt,bene eſt:ſed quod bene eſt, magnum eſt.*Hoc *& alijs aſcribitur.Sunt qui & conuiuia prolixa,ac plurimis inſtructa miſſibus exiſtiment lauta.*

LIBER

LIBER QVINTVS.

EQVIDEM *ſtatueram aliquot ſelectis, quos ſuperioribus libris retuli, eſſe contentus: ſed quoniam inuitabat arridens undiq; dictorum memorabilium copia, ſimulq; ueniebat in mẽtem, quàm auidum ac famelicum huiuſmodi deliciarum conuiuam accepiſſem, uiſum eſt quintum miſſum addere, repetito ordine, quem* Plutarchus *ſequutus eſt.*

CYRVS MAIOR.

Perſæ amant homines adunco naſo, quos Græci grypos *appellant, eosq; pulcherrimos eſſe putant, eò quòd* Cyrus, *quo nõ alius regum populo fuit charior, eiuſmodi ſpecie naſum habuerit.* E*ſt autem duplex gryporum genus, unum cui ſtatim à fronte naſus inſurgit, quod* Ariſtoteles *putat eſſe ſignũ impudentis animi, & ad coruos refert: alterum cui curuatura naſi à fronte ſeparata eſt, ſed circa medium intumeſcit, & ad extremum tendens unci ſpeciem præbet: id* Ariſtoteles *putat eſſe notam magnanimitatis, & ad aquilam pertinere.*

Cyrus autẽ dicebat, Q*ui ſibi nollent prodeſſe, cogi ut alijs ſint uſui: ſignificans ſeruili animo natos, ſibiq; inutiles, eo imperio adigendos, ut aliorum commodis inſeruiant.* V*ulgus autem putat homines aquilino naſo, & ad ſuum commodum cum primis attentos, & imperio magis quàm ſeruituti natos:* V*nde & poëtæ ueteres aquilæ regnum in omne auium genus tribuunt.* S*ed idem dicebat,* N*eminem debere ſuſcipere principatum, niſi melior his, in quos ſuſciperet:* S*entiẽs hoc eſſe principis unicũ munus, alijs proſpicere, & publicis conſulere cõmodis: id autem non poteſt, niſi qui ſapientia, uigilantia, animiq; integritate cæteris antecellit,* H*oc uerò non præſtat natiuitas, ſed inſti*

1 *Princeps qui uirtute præcellit.*

ſed inſtitutio recta & rerum uſus.

2 *Quum Perſæ, quoniam regionem habebant montuoſam* Delitiæ e= *aſperamq́;, cuperent eam campeſtri ac molliore cõmutare, non* molliunt. *paſſus eſt Cyrus, dicens, quemadmodum plantas ac ſemina, ſic hominum mores ad regionis habitũ immutari: Sentiens ſe uelle duros homines & laboribus accommodos. Nam mollis ac fer=tilis regio molles & ignauos gignit homines.*

3 *Cyrus abſtinebat à conſpectu Pantheæ: & Araſpo dicenti,* Caſtè. *mulierem eſſe inſigni forma, dignam regis oculis, Ob iſthuc ipſum, inquit, magis eſt ab illa abſtinendum. Etenim ſi nunc tuo obtemperans conſilio illam adiero, quum uacat, fortaßis illa mihi perſuaſura eſt, ut ad ipſam frequenter commeem etiam quum non uacabit, eiq́; aßideam neglectis ſerijs negocijs. Scitè retorſit argumentum, regiæ functionis memor.*

DARIVS.

4 *Darius Xerxis pater, in ſui laudem dicere ſolet, ſeſe prælijs* Fortuna ad= *ac rebus aſperis reddi prudentiorem. Atqui talis prudentia ni=* uerſa prudẽ- *mio conſtat reipub. Præſtat principem è philoſophiæ præceptis* tes facit. *haurire ſapientiam potius, quàm experimentis miſeram, ut uo=cant, colligere prudentiam.*

5 *Idem quum tributum indixiſſet ſubditis, accerſitos prouin=ciarum præfectos percontatus eſt quum alijs de rebus, tum de tributis: eſſent'ne grauia: quum illi reſpondißent, eſſe medio=* Fauor arte *cria, iußit ut ſinguli dimidium exigerent. Quod præfectis mo=* captatus. *deratum uidebatur, regis æquitati uiſum eſt dimidio plus ſatis. Maluit enim ſuos beneficio ſibi conciliare, quàm exarmatos ſubigere. Stratagematis autem gratia in hoc ſita eſt, quòd du=* Amico fido *plum imperauit eius, quod deſtinarat accipere. Si dimidium* nihil precio *imperaſſet, nec quicquam remiſiſſet, latuiſſet benignitas: nunc* ſius. *exacta dimidians, effecit ut omnes ſentirent beneficium.*

6 *Quum aperuiſſet prægrande malum Punicum, & quidam ab eo ſciſcitaretur, cuius rei tantum numerum habere optaret,*

quantus

quantus illic ineſſet granorum, reſpondit, Zopyrorum. Is erat uir bonus ac Dario fidus amicus. Significans regi nihil prius aut charius eſſe debere probis ac fidis amicis.

Is Zopyrus ſibi nares & aures præcidit, itaque diſsimulans quis eſſet, ad Babylonios transfugit, fingens ſe à Dario crudeliſsimè tractatum. Babylonij perſuaſi commiſerunt illi præfecturam. Ille nactus occaſionem Dario ciuitatem tradidit. Poſteà Darius ſæpenumero dicere ſolet, Se malle unum Zopyrum integrum, quàm centum Babylonas capere. Erat opulentiſsima ciuitas Babylon, tamen unum amicum centum Babylonibus antepoſuit. Ab hoc animo quantum abſunt principes quidam, qui Sannionem, aut equum, aut canem pluris faciunt, quàm probum, fidelem, ac doctum amicum. Huius factum damnans rex dicebat, quòd turpiſsimo facto pulcherrimum nomen impoſuiſſet. Videbatur enim mira fides in regem, quum illum ſumma afficeret tum iactura, tum moleſtia. 7

Fidus amicus.

SEMIRAMIS.

Semiramis Carum regina, quæ Babylonem condidiſſe dicitur, monumento quod ſibi pararat, inſcripſit, Quiſquis rex pecunijs eguerit, aperto monumento quantum uoluerit capiat. Darius potitus ea ciuitate titulo credens, ſaxum ingens, quo claudebatur monumentum, uix amolitus, nihil quidem inuenit pecuniarum, ſed ex altero ſaxi latere hoc inſcriptum reperit, Ni uir malus eſſes, & pecunia inexplebilis, haudquaquā mortuorum loculos moueres. Quanquàm hoc aptius inter ſtratagemata, ſiue inter γελοῖα commemorandum erat. 8

Auaritia deluſa.

XERXES ALTER.

Inter Xerxen Darij filium & Arimenen fratrem de regno erat contētio. Itaq; quum Xerxes intellexiſſet fratrem ex Bactrianorum regione deſcendere, miſit illi munera, & ijs quibus ea mandarat perferenda, iuſsit ut ipſius uerbis illi dicerent, His in præſentia te honorat frater tuus Xerxes, quòd ſi rex 9

Humanitas plus ualet quàm uis.

fuerit

fuerit declaratus, eris apud ipſum omnium primus. Hac humanitate delinitus Arimenes contentionem remiſit, ac fratri regnum adepto protinus adorationis honorē exhibuit, eiq́; diadema impoſuit. Xerxes autē illi proximum ab ſe locum dedit. Nec hoc uideo quur inter apophthegmata debeat recenſeri, quum Plutarchus recenſeat. Simile quiddam de Iacob & Eſau legitur in Hebræorum literis. Ira contentioq́; melius ſoluitur blandis uerbis & benignitate, quàm repugnando.

10 Idem iratus Babylonijs, quòd à ſe defeciſſent, poſteaquàm illos in poteſtatem ſuam redegerat, interdixit, ne ferrent arma, ſed pſalterijs tibijsq́; canerent, ſcorta alerent, cauponas haberent, ac ſinuoſis tunicis uterentur, quò uoluptatibus euirati nō molirentur denuo defectionem. Nec hoc inter apophthegmata commemoraturus eram, ni Plutarchus recenſuiſſet. *Delitiæ.*

11 Quum importarentur ad illum Atticæ caricæ uenales, negauit ſe illas eſurum, donec regione potitus eſſet, quæ illas ferret. Tam ingens erat excelſi pectoris fiducia. *Fiducia ſui.*

12 Quum uidiſſet uniuerſum Helleſpontum nauibus ſuis conſtratum, omnia littora atq́; Abydenorum plana hominibus referta, iactauit ſe beatum, moxq́; fudit lachrymas. Tam ſubitam mutationem admiratus Artabanus regis patruus, qui diſſuaſerat eam expeditionem, auſus eſt rogare cauſam. Tum Xerxes, Subijt, inquit, animum meum cogitatio, quàm breuis ſit hominum uita, quando ex tam numeroſa multitudine poſt annum centeſimum nemo ſuperfuturus eſt.

13 Idem Græciæ bellum indicturus, conuocatis omnibus Aſiæ principibus dixit, Ne uiderer meo tātum cōſilio hoc aggreſſus, contraxi uos: cæterum memētote mihi parendum magis quàm ſuadendum. Vox bis tyrannica, & quòd principum conuentu pro fuco abuteretur, & quòd negocium multo periculoſiſſimum ſua unius cupiditate uerius, quàm conſilio ſuſciperet.

14 Idem quum à trecentis Lacedæmonijs ad Thermopylas uexatus

xatus eſſet, tantum militum ducens multitudinem, hoc ſe dece= Turba inu=
ptum aiebat, quòd multos quidem homines haberet, milites au= tilis.
tem perpaucos: Sentiēs non perinde referre, quàm multos edu=
cas, ſed quàm exercitatos.

Græcorum exploratores in exercitu comprehenſos, nullo 15
affecit malo, quin potius iuſſos omnem luſtrare exercitum illæ= Fiducia.
ſos dimiſit. Sit & hoc ſingularis fiduciæ exemplum, cur apo=
phthegma dici debeat non uideo.

ARTOXERXES.

Artoxerxes Xerxis filius, cognomento Longimanus, quòd 16
alteram manum haberet longiorem, dicere ſolet, regalius eſſe Liberalitas
addere, quàm adimere: Sentiens principe dignius eſſe, honorem regum.
& opes eorū, quibus imperāt, augere potius quàm imminuere.

Idem permiſit, ut ex his qui ſecum uenabantur, qui poſſent, 17
ac uellent, ante regem iaculum emitterent. Sit hoc comitatis Comitas in
exemplum, quid ad apophthegmata pertineat, non uideo. uenatu.

At is quàm in uenatu fuit comis, tam erat mitis in diſcipli= 18
na militari. Nam ducibus qui deliquiſſent, pro eo quòd ſolent Clementer.
flagris cædi corpora, iuſſit ut pro corporibus ueſtes illis detra=
ctæ cæderentur, utq; pro eo quòd ſolet illis uelli caput, tiara
depoſita uelleretur. Ne hoc quidem ad apophthegmatum ſo=
dalitatem pertinet.

Quum Satibarzanes Artoxerxis à cubiculis, quidam minus 19
iuſtum ab ipſo peteret, ſentiretq; rex illum hoc facere ſolicita= Iuſtè & co=
tum triginta Daricorum milibus, quæſtori ærarij ſui manda= miter.
uit, ut Daricorum triginta milia ad ſe deferret, ea dedit Sati=
barzani dicens, Accipe, inquit, ô Satibarzanes. Nam hæc tibi
quum dedero, non ero pauperior, iniuſtior futurus, ſi illa quæ
petebas feciſſem. Commentus eſt rex egregius, ut nec amicum
contriſtaret, nec à iuſto deflecteret.

CYRVS IVNIOR.

Cyrus Iunior Lacedæmonijs ut ſecum ſocietatem inirent po= 20
tius

tius quàm cum fratre, hac oratione ſeſe commendauit, Aiebat ſibi cor longè grauius eſſe quàm fratri, plus illo meri bibere, meliusq́; ferre quàm illum: Nam illum uix in uenatu poſſe in equo ſedere, ut non excutiatur: in rebus acerbis, ne in ſella quidem. Sciebat enim Lacedæmonijs inuiſos eſſe molles, ac timidos. Hortabatur inſuper, ut uiros ad ſe mitterent, pollicens ſe peditibus daturum equos, equitibus currus, agrum poßidentibus ſe daturum uicos, uicos qui haberent eos ſe facturum urbium dominos: cæterum auri argentiq́; uim tantam, ut non poſſent numerare, ſed pendere cogerentur. Nimirum hoc erat, quod dixit Artoxerxes, regalius eſſe addere, quàm adimere. Si quis princeps nunc talia polliceretur, uereor ne totam Germaniam breui uiſuri ſimus uacuam.

21 *Cyro conflicturo cum hoſte loco qui dicitur Cunax, Clearchus ſuaſit, ut ſe poſt Macedones contineret, nec ſeſe in belli diſcrimen conijceret, Quid ais, inquit, Clearche? iubes'ne, ut qui regnum appetam, regno me indignum oſtendam?* Animosè.

22 *Phocais ex Ionia, parentibus honeſtis orta, ingenueq́; educata, ad regis cœnam cum alijs mulieribus admiſſa, cæteris regios iocos ac luſus hilariter excipientibus, nec refugientibus ab illo tangi, ſola tacitè ingreſſa ad lectum conſtitit, nec uocanti Cyro paruit. Cubicularijs autem tentantibus illam adducere, Flebit, inquit, quiſquis horum mihi manus admouerit. Ob hæc quum à cæteris agreſtis & incomis haberetur, Cyrus gaudens, & cum riſu uerſus ad illum qui mulieres adduxerat, Non intelligis, inquit, te hanc unam ingenuam & incorruptam adduxiſſe? Poſteà ad hanc in primis adiecit animum, uniceq́; adamauit, ſapientem appellans. Apud barbaros, mulieres attigiſſe, conſtupraſſe erat.* Pudicè.

ARTOXERXES ALTER.

23 *Artoxerxes huius Cyri frater, cognomento Memor, non ſolum ſeipſum affatim præbuit adire uolentibus, uerum uxorem legitimam*

legitimam iuſſit,ſublatis currus aulæis uehi,ut iis qui eam conuentam uellent, etiam in itinere pateret aditus. Laudo quidem affabilitatis exemplum, ſed quid hæc ad apophthegmata?

Affabilitas.

Idem quum pauper quiſpiam inſigni magnitudine malum 24
obtuliſſet,hilariter accipiens : Per Mithram,inquit, (ſic enim Perſæ ſolem appellant) hic mihi talis uidetur eſſe, ut ſi quis ei committat ciuitatem,poſſit eam ex parua magnam reddere.

Ruſticus quidam uidens ad regem uaria deferri donaria,nec 25
aliud habens quod largiretur,utraq; caua manu hauſtam è proximo flumine aquam illi obtulit uultu alacri. Rex lætatus,iuſſit illi dari phialam auream,ac mille Daricis donauit hominem.

Munus in tēpore datum.

In fuga quadam quum direpto illius commeatu, aridis ficis 26
& hordeaceo pane ueſceretur:Dij boni,inquit, cuiuſmodi uoluptatis hactenus inexpertus fui?

Fames condimentum.

Quum Aclides Iapſon multa in regem licenter & contume 27
lioſè diceret, hactenus tum ultus eſt maledicum, ut per tribunū militum denunciaret, ei licere in regem quæ uellet dicere : ſibi uerò in illum licere,quæ uellet & dicere,& facere.

Maledicere regi,non tutum.

Teribazus in uenatu Perſicā ueſtem dilaceratā oſtendit, con 28
ſulens quid faciendū eſſet:reſpondēte rege,aliā induendā : Tuā igitur,inqt,mihi tradas oportet. Rex ſuā tradidit,dicēs, Dono do tibi hanc ueſtē, ſed geſtare prohibeo. Teribazus uir minimè quidē malus, ſed leuis,præcipitiſq; cōſilij,neglecta regis monitione ueſtem induit,muliebribus etiā ex auro donis,quæ à rege acceperat exornatam. Hoc cæteris omnibus indigne ferentibus, nam ridere nefas erat,rex effuſe ridens:Tibi,inquit, ut mulieri aurū,ut inſano regium amictum,ius, poteſtatemq; concedimus.

Fatuis omnia licent.

Artoxerxi iam ſiti deficienti,Peribarzenes eunuchus,quum 29
aliud non liceret,à ruſtico quopiā ſordidum utrem detulit, putris aquæ cotylas octo continentē.Eam aquā quū rex totā ebibiſſet,rogatus ecquid illi placuiſſet ille potus, deos teſtatus eſt, ſe nunquàm uinum potaſſe iucundius, nec ullam aquam quãuis

Munus in tēpore datum.

puriſsimam ſibi uiſam ſuauiorem. At pòſt nactus eum hominem qui eunucho aquam dederat, è paupere diuitem fecit. Tanti refert in tempore dare munus.

PARYSATIS.

Dißidēt interpretes. Seueritas uerbis tēperata.

30 Paryſatis Cyri & Artaxerxis mater præcipere ſolet, ut rex palàm ac liberè loquuturus, uerbis byſsinis uteretur, hoc eſt, magnificis ac mollibus, quò ſermonis blandities rei mitigaret aſperitatem. Reges byſſo ueſtiuntur, ſed talem decet eſſe regis orationem, qualis eſt amictus.

ORONTES.

Pauor regū tēporarius.

31 Orontes Artaxerxis regis gener, quum ab irato rege reiectus & condemnatus eſſet: Quemadmodum, inquit, ſupputatorum digiti nunc infinitum numerum, nunc unum tantum poſſunt ponere: ſic regum amici, nunc quiduis pollent, nunc quàm minimum. Olim digitis ſubducebatur ratio, quemadmodū nunc calculis.

MEMNON DVX.

Maledicentia.

32 Memnon quo tempore bellum gerebat aduerſus Alexandrū pro Dario rege, militem quendam mercenarium multa cōuitia petulanter iacientem in Alexandrum haſta percuſsit: Ego, inquiens, te alo, ut pugnes cum Alexandro, non ut illi maledicas.

AEGYPTII.

Iudices incorrupti.

33 Aegyptiorum reges iuxta regionis illius conſuetudinē, iudices ad iuſiurandum adigebant, ut etiam ſi quid rex iuberet eos iudicare, quod iuſtum non eſſet, ne iudicarent. Tanti referre putabant, ut populus iuſtos haberet iudices. Porrò potentiæ ferociæq; regiæ oppoſita eſt iuriſiurandi religio: quod adactum uideri non poterat, quum ab ipſis regibus exigeretur. At quî fieri poteſt, ut ciuitas iudices habeat incorruptos, ubi iudicandi poteſtatem magno uendit princeps?

POLTYS.

34 Poltys Thraciæ rex Troiani belli tempore, quum Troiani

pariter

pariter & Græci legationem ad ipſum miſiſſent, auditis utriſq; Amor in-
pronuntiauit, ut Alexander redderet Helenam: & à ſe pro ſanus.
una duas formoſas abduceret uxores. Sapuiſſet Paris ſi hoc fe-
ciſſet. Nam una ſatis fruitus habuiſſet duas nouas, & patriæ cō-
ſuluiſſet. Quis autem non miretur Græcorum humanitatē, qui-
bus ſat erat futurum, ſi tantum redderetur quæ cum adultero
tandiu dormierat?

TERES.

Teres Sitalci pater dicere conſueuit, Quoties eſſet in otio, 35
nec militia exerceretur, ſe nihilo meliorē eſſe equiſonibus. Hæc Belli ſtudiū.
uox quid aliud ſonat, quàm barbaricam immanitatem, quaſi pa-
cis tempore deſit, quod agat bonus princeps?

COTYS THRACIAE REX.

Cotys ei qui dono miſerat pardalim, uiciſſim dono miſit leo 36
nem, malam beſtiam æquè mala repenſans. Par pari.

Quum eſſet natura celer ad iram, ſæuuſq; caſtigator eorū, 37
qui in miniſterio deliquiſſent, hoſpes quidam ad illum detulit Iræ ſubducē
uaſcula fragilia tenuiaq;, ſed ſcitè curioſeq; celte, tornoq; elabo da occaſio.
rata. At is hoſpiti quidem dedit munera, cæterū uaſcula omnia
confregit: demirantibus quur id faceret: Ne, inquit, ſæuiam in
eos, qui fracturi erant. Prudentis eſt, naturæ ſuæ morbum agno
ſcere, & uitio materiam præripere.

Idem, ubi cognouit quòd Athenienſes honoris gratia, ciuem 38
ipſum ſuæ ciuitatis declaraſſent, pro auxilio quod illis aduerſus Sua cuiq; pa
Dorienſes impēderat, gratiam repouere ſtudentes: Per Iouem, tria chara.
inquit, & ego illis uiciſſim meæ gētis ius dabo: Sentiens nihilo-
minus honorificū eſſe Thracem, quàm Athenienſem appellari.

IDATHYRSVS SCYTHA.

Idathyrſus Scytharū rex, in quem arma mouit Darius, ſuaſit 39
Ionum regibus, ut Hiſtrici pontis iunctura ſoluta fugientes ſeſe Seruitus
in libertatem uindicarent: qui quum id facere recuſarēt, ne uio- grata.
larēt fidē, qua Dario erāt obſtricti, uocauit illos frugi mācipia,

& ἄφεισαι,hoc eſt,qui fugere nollent. Nam hæc nõ minima laus eſt ſeruorũ,nolle fugere ſi liceat: at nolle tyrannicã ſeruitutem commutare libertate,ſi detur opportunitas,animi ſeruilis eſt.

ATEAS SCYTHA.

40 Ateas hunc in modum ſcripſit Philippo, Tu quidem imperas Macedonibus bellandi peritis, at ego Scythis, qui & cum fame & cum ſiti pugnare ualeant: Significans hac parte Scythas ad bellum eſſe magis idoneos. *Miles durus.*

41 Idem quum fricaret equum ſuum præſentibus Philippi legatis,percontatus eſt illos,num idem faceret Philippus:Sentiens ſe tanto meliorem bello quàm eſſet Philippus. *Rex equum fricans.*

42 Idem quum Iſmaniam tibicinem optimum in bello cepiſſet, iuſſit illum canere, ac cæteris admirãtibus ipſe iurauit per uentum & Acinacen,ſibi iucundius eſſe audire hinnitum equi. *Scytha ἄμουσος.*

SCILVRVS SCYTHA.

43 Scilurus octoginta liberos maſculos habens, quum eſſet moriturus,faſciculum iaculorum ſingulis porrexit,iuſſitq; rumpere.Id quum ſinguli recuſaſſent,eò quòd uideretur impoßibile, ipſe ſingula iacula exemit,atq; ita facilè confregit omnia,filios admonens his uerbis, Si concordes eritis,ualidi inuictiq; manebitis: contrà, ſi disſidijs & ſeditione diſtrahemini, imbecilles eritis & expugnatu faciles.Non potuit Scytha magis Scythicè rem ob oculos ponere. *Concordia fratrum.*

GELO SYRACVSANVS.

44 Gelo Siciliæ tyrãnus,debellatis apud Imerã Carthaginienſibus,in pacis fœdere compulit illos & hoc acceptis cõditionibus adſcribere,ne poſthac filios ſuos Saturno immolarent. Solet enim ea gens infantes ſuos æneæ Saturni ſtatuæ cauæ, & intus incenſæ,in ſinum ponere,qui uelut in dei cõplexus enecabãtur. Id ut Saturno gratum putarent,effecit fabula,quæ narrat illum omnes uxoris filios deuorare ſolitum. Nam & Iouem deuoraturus erat,niſi pro puero ſaxum ſuppoſuiſſent. *Pietas.*

Idem

Idem Syracuſanos frequenter ad agriculturã educere ſolet, 45
ſed non aliter inſtructos, quàm ſi ad bellum irent, quò ſimul & Agricultura
agri meliores redderẽtur cultura, nec ipſi deteriores fierẽt otio. militaris.
Et hoc ſtratagema dici meretur potius quàm apophthegma.

Exigebat pecuniam à ſuis ciuibus, quos ubi uideret tumul= 46
tuantes, ait ſe petere mutuo, quippe redditurum. Ita uolentes Solerter.
dederunt, atque ille peracto bello reddidit. Hoc artificio perfe=
cit, ut pecunia non deeſſet ad bellum neceſſaria, nec ciues habe=
ret minus beneuolos.

In conuiuio quum lyra circunferretur, cæteriq; ordine ca= 47
nerent: nam id apud Græcos honeſtum habebatur: ipſe equum Artes regiæ.
iuſſit induci in conuiuium, facileq; ac leuiter in illum inſilijt: ſi=
gnificans hoc eſſe regalius, quàm lyra canere.

Quum Athenienſes cõditiones pacis à Gelone delatas recu= 48
ſarent, multaq; de ſuæ gentis antiquitate, præſtantiaq; iactarẽt,
Gelo reſpondit oratori, Hoſpes Athenienſis, apud uos qui præ=
ſint, habetis: qui ſubſint, non habetis. Proinde quãdo totum re=
tinere mauultis quàm partem cedere, quàm ocyſſimè hinc abi=
te, renuntiaturi Græciæ, uer illi ex anno exaruiſſe: ſignificans
optimam ac florentiſſimam copiarum partem illis defuturam.
Suum enim exercitum ueris nomine ſignauit.

HIERON.

Hieron qui Geloni ſucceſſit in regnum, neminem qui liberè 1
apud ſe loqueretur, importunũ aut moleſtum eſſe dicebat: cæte= Garruli.
rum qui arcanum efferrent, eos exiſtimabat etiam illos lædere,
apud quos effutirent, eò quòd odimus non ſolùm illos, qui effe=
runt, uerum etiã eos qui audierũt, quæ nollemus illis audita eſſe.

Quidam exprobrabat illi oris graueolentiam. At ille cum 2
uxore expoſtulauit, quòd id ſibi nunquàm indicaſſet: Tum illa, Pudicitia.
Putabam, inquit, uiros omnes ad eundem olere modũ. Eximium
pudicitiæ argumentum, quæ nulli uiro tam uicina fuerit, ut oris
halitum ſentire poſſet, præterquàm uni marito.

Carptores alienæ famæ.

3 Xenophani Colophonio de paupertate ſua querenti, quòd ægrè duos aleret famulos: At Homerus, inquit, quem tu carpis, etiam mortuus alit pluſquàm decem hominum milia, & tu qui uis illo uideri doctior, unus non alis duos? Erant illis quoque temporibus, qui carpēdis illuſtrium uirorum operibus gloriam aucuparentur.

Caſtè.

4 Idem Epicharmo comico poëtæ, quòd præſente ipſius uxore dixiſſet quiddam inhoneſtum, mulctam dixit. Epicharmus Siculus erat iuxta regionis naturam plurimi ioci. At rex tantum iudicauit eſſe tribuendum reuerentiæ coniugio, ut crimen exiſtimaret, audiente uxore iocari laſciuius.

Libertas ſtulta.

5 Idem quū aliquot è familiaribus occidiſſet, paucis pôſt diebus Epicharmum uocauit ad cœnam: cui ille nimium liberè: At nuper, inquit, quum immolares amicos, non me uocabas. Solent qui ſacrificant ſplendidum epulum apparare, adq́; id rogare amicos. Periculoſa libertas, quæ plus laudis adfert ferenti quàm dicenti.

DIONYSIUS.

Omen cōmodè interpretatum.

1 Dionyſius quum magiſtratus per literas ſorte crearentur, & ipſi contigiſſet litera M, dicenti cuidam per iocum μωρολογεῖς, id eſt, Morio es Dionyſi: Imò, inquit, μοναρχήσω, monarcha ero. Et adeptus magiſtratum protinus Imperator electus eſt à Syracuſanis. Magni erat animi, quòd illo ioco non offenderetur, contentus omen literæ ſecus interpretari.

Regnandi dulcedo.

2 Quum autem in initio regni regia ipſius obſideretur, coniuratis in illum ciuibus, & amici autores eſſent, ut imperiū deponeret, ni mallet captus interfici: ille conſpiciens bouem à coquo mactatum ilico concidere, dixit, Quum mors adeò breuis ſit, an non abſurdum ſit nos metu mortis tale regnum relinquere? Quanta regnandi libido pectus illius occuparat, qui principatum morte bene emi putarit?

3 Quum intellexiſſet filium, cui principatum relicturus erat, ingenui

Adulteriū in regis filio.

ingenui uiri coniugem adulteraſſe,iratus interrogauit, an unquam tale quicquam in patre comperiſſet. Hic adoleſcens: Tu enim,inquit,non habebas patrem regem.Nec tu,inquit Dionyſius,filium regem habiturus es,ni talia perpetrare deſinas.Tyrannus in filio dignum exheredatione crimen iudicabat adulterium,qui hodie magnatum ludus eſt.

Liberalitas regia.

4 Rurſus quum ad filium ingreſſus conſpexiſſet uaſculorū aureorum & argenteorum magnam uim,exclamans:Non eſt,inquit,in te regius animus, qui his poculis quæ à me tam multa accepiſti,neminem tibi amicum feceris: Sentiens abſque ciuium beneuolẽtia regnum nec parari,nec teneri. Beneuolentiam uero maximè conciliat benignitas.At iuuenis rerum imperitus,putabat eſſe felicius habere argentum & aurum quàm amicos.

Nudus non metuit.

5 Exegerat pecunias à Syracuſanis,deinde quum uideret illos lamentantes, obſecrantes, ac negantes ſe habere quod darent, indixit alteram exactionẽ,idq; iterum ac tertiò fecit.At poſteaquàm ubi maiorẽ ſummam imperaſſet, audiret illos in foro obambulantes ridere,& ſcommata in regem iacere, iuſſit præfectos ab exigendo quieſcere. Nunc enim, inquit, nihil habent, poſteaquàm contemnunt nos.

Nuptiæ intẽpeſtiuæ.

6 Matri ſuæ præter ætatem nubere cupienti: Ciuilia,inquit,ô mater iura uiolari poſſunt,naturæ ius nequaquam:Significans contra naturam eſſe, ſi uetula quæ iam parẽre non poteſt, nubat.At hodie nubunt ſeptuagenariæ.

Temulentia caſtigata.

7 Quum in aliorum ſcelerum patratores ſeuerè animaduerteret,ueſtium furibus parcere ſolet, ut Syracuſij cœnare inter ſeſe & inebriari deſinerent. Solent enim lopodytæ, id eſt, ueſtium fures in balneis,frequentibusq; conuiuijs uenari. Quemadmodum autem in balneis ueſtes deponuntur,ita in conuiuijs ſummæ ueſtes abijci ſolent,ut togæ,palliaq;.

Fucus utilis.

8 Hoſpes quidam aiebat ſe uelle cum Dionyſio priuatim colloqui,demonſtraturum enim quomodo poſſet præſcire quinam

ipſi molirentur inſidias. Rex admiſit hominem, iuſsitq́; dicere ſemotis arbitris. At ille: Da mihi, inquit, talentum, ut exiſtimeris à me audiſſe inſidiatorum indicia. Dedit, ac ſimulauit ſeſe audiſſe, admiratus hominis commentum. Nam fucus ille uehementer utilis erat ad deterrendas inſidias. Sunt qui narrent Maximilianum Cæſarem ſimili arte ſimulaſſe magicas artes, induſia, gladiosq́; fortunatos, genios anulis incluſos, quò facinoroſis & hoſtibus eſſet formidabilior.

9 Cuidam percontanti num eſſet otioſus: Abſit, inquit, ut hoc mihi unquam accidat. Senſit turpiſsimum eſſe regi uacare unquam à reipub. negotijs. Vbi ſunt igitur qui bonam diei partem alea, nugisq́; tranſigunt?

Otium rege indignum.

10 Quum ad eum delatum eſſet, duos adoleſcentes inter pocula multa conuitia tum in ipſum, tum in eius tyrannidem dixiſſe, ambos uocauit ad cœnā, & animaduertit alterum largius potū multa nugari, alterum rarò, cauteq́; bibere: illum dimiſit, ut qui natura uinolentus per temulentiā maledicus fuiſſet: hunc interfecit, ut qui ſtudio maleuolus & hoſtis eſſet. Præclarum exemplum prudētiſsimi principis, ſed quid hoc ad apophthegmata?

Ebrietati cō donatur.

11 Expoſtulantibus quibuſdam, quòd honore dignaretur, cæterisq́; præferret hominem improbum ac ciuibus inuiſum: Volo, inquit, eſſe, quem me magis oderint. Agnouit ingenium multitudinis, ſi ſit in quem inuidiā, odiumq́; deriuēt, mitiores ſunt in principem. Eoq́; uideas nonnullos monarchas quibuſdam, quos tamen ex animo non ament, plurimum dignitatis & autoritatis permittere, ut ipſi tutiores ſint à furore multitudinis: qui ſi exstiterit, habēt uictimam qua ciuium iram mitigent.

Inuidia in alium deriuata.

12 Corinthiorum legatis ad ſe miſsis, donaria prout mos eſt obtulit: quæ quum illi negarent ſe accepturos, eò quòd lex eſſet apud ipſos uetans, ne legatione fungentes munera acciperēt à principe: Rem inquit, abſurdam facitis, qui quod unum bonum habet tyrannus, hoc tollitis, dum docetis etiam beneficium à tyrannis

Tyrānidem mitigat liberalitas.

*rannis accipere periculoſum eſſe. Ille grauem contumeliam iu=
dicabat oblata recuſare munera, quum hac una re tyranni ſe
poßint alijs commendare. Tyrannidem enim adeptis ſupereſt
ut potentiæ inuidiam munificentia, comitateq; leniant.*

13 *Quum audiſſet quendam è ciuibus aurum habere domi de=
foſſum, id ad ſe deferri iußit. Verum poſteaquàm is ſuffuratus* **Auro bene**
auri paululum in aliam urbem cōmigraſſet, ibiq; mercatus eſſet **uti.**
*agrum, reuocato Dionyſius totum aurum reddidit, ut qui iam
diuitijs uti cœpiſſet, deſijſſetq; rem utilem inutilem reddere. Sa=
tis declarauit, ſe non aurum alienū appetiſſe, ſed hominis mor=
bum ſanare uoluiſſe: ſimul uſum auri legitimum demonſtrauit,
ſi in agricolationem impendas potius quàm in uſuram.*

14 *Dionyſius dicere ſolet, ſe à ſapientibus amicis ſibi cauere,
quando certum haberet, ne ex his quidem eſſe quenquam, quin* Sapiētes in=
imperare mallet, quàm ſeruire. uiſi tyrānis.

15 *Idem quum intra regiam ſacrū ex more perageretur, præ=
coq;, ſicuti conſueuit, precaretur, ut per multa tempora incon=* Quid optan
cuſſum duraret imperium: Non tu deſines, inquit, abominanda dum à deo.
*nobis imprecari? Sentiens potius à dijs optandam bonam men=
tem, quàm ea quæ nihil conferunt ad hominis felicitatem.*

16 *Teſcha Dionyſij ſoror nupta Polyxeno, poſteaquàm mari=
tus metu tyranni profugerat, & rex ſororem accuſaret, quòd* Vxor caſta.
*conſcia fugæ mariti non indicaſſet: Adeo'ne, inquit, Dionyſi me
uilem abiectiq; animi fœminam iudicas, ut ſi ſenſiſſem illum mo
liri fugam, non me illi nauigationis & omnium fortunarum
comitem additura fuerim?*

17 *Egregium quendam citharœdum magnificis promißis ad ſe
pellexit, iubens ut quàm optimè caneret. Nam quò ſcitius cane* **Par pari.**
*ret, hoc plus laturum præmij. Quum ille per dies aliquot accu=
ratè cecиniſſet, nec quicquā daret rex, cœpit flagitare mercedē.
Tum Dionyſius aſſeuerat, ſe mercedem quam pollicitus fuerat,
bona fide ſoluiſſe. Qui? inquit ille, ne nummus quidē mihi datus*

eſt:At dedi,inquit Dionyſius, uoluptatem pro uoluptate. Neq; enim ego te minus delectaui ſpe,quàm tu me cantu.

18 *Idem admiratus egregiam fidem* Damonis *&* Pythiæ: *Rogo,inquit,ut me quoq; in ueſtram amicitiam recipiatis. Alteri tyrannus deſtinarat diem necis,quumq; is pauculos dies petiſſet rerum domeſticarum ordinandarum gratia,hac lege impetrauit, ut alter uas amici fieret ea conditione, ut ſi ille non rediſſet ad diem præſcriptum, hic plecteretur.* Redijt *autem ad diem,mori malens quàm amicum fallere.* Ita *ſeruatus eſt uterq; ac regis amicitia decoratus.* Tantum *ualet egregia uirtus etiã apud tyrannos.*

Amicorum fides.

19 *Sacrilegia ſua ſolet facetis dictis obtegere.* Locris Proſerpinæ *templum ſpoliarat: mox quum claſsis illius ſecundo uento nauigaret:*Videtis,*inquit,quàm proſpera nauigatio à dijs immortalibus detur ſacrilegis.*Ex *hoc colligens,aut non eſſe deos, aut illis non eſſe moleſta ſacrilegia.*

Impietas felix.

20 Ioui Olympio *detraxit magni ponderis aureum amiculum, quo eum* Hieron *è manubijs* Carthaginienſiũ *ornauerat:proq; detracto aureo laneum illi pallium iniecit,ita cauillans,*Aureum *amiculum æſtate graue eſt,hyeme frigidum,laneum ad utrunq; anni tempus accommodatius eſſe.*

Faceta rapacitas.

21 Epidauri Aeſculapio *barbam auream detraxit, quòd negaret decorum patrem* Apollinem *imberbem, ipſum uerò barbatum conſpici.* Aeſculapius *fingitur* Apollinis *filius,* Apollinem *autem ſemper imberbem facit theologia poëtica,* Aeſculapium *barbatum : ſignificans in medico multarum rerum uſum.*

Barbati medici.

22 *Menſas aureas atq; æreas dijs dicatas è phanis ſuſtulit.* Has *inſcriptio ex more* Græcorum *teſtabatur eſſe bonorum deorum,ne quis manum admoliretur. At ille cauillatus eſt, ſe deorum bonitate uti.* Nam *boni dij dicuntur, quòd omnibus benefaciant.*

Anathemata.

23 *Idem uictorias aureas,pateras, & coronas, quæ ſimulachra*

porrectis

porrectis manibus ſuſtinebant, uelut offerētia, tollebat: dicens ſe oblata accipere, nō eripere: addēs perabſurdū eſſe, à quibus quotidie bona flagitamus, ab his ultro porrigētibus nolle accipere. Ludibriū ſacrilegio additum.

DIONYSIVS IVNIOR.

Dionyſius iunior dicere ſolet, ſe multos alere ſophiſtas: non quòd illos admiraretur, ſed quòd per illos admirabilis eſſe ſtuderet. Sciebat populum de illis tanquam de uiris doctis magnifice ſentire, hac perſuaſione callidè abutebatur ad cōciliandum ſibi multitudinis fauorē. Eadem arte fortaſſe principes quidam alunt in palatijs ſuis uiros eruditionis & ſanctitatis opinione uenerabiles, ut populus arbitretur horū conſilijs geri pleraq;. 1

Quum Polyxenus dialecticus Dionyſio diceret, Ego te cōuinco. Nimirum uerbis, inquit: at ego te re ipſa conuinco, qui tuis relictis me meaq; colas: Significās illum à ſchola ad aulam, à philoſophis ad tyrannum tranſiſſe, non facturū, niſi hanc uitam illa iudicaſſet beatiorem. 2 Res uerbis efficacior.

Poſteaquàm regno fuit expulſus, cuidam dicenti, Quid tibi Plato & philoſophia profuit? Vt tantam, inquit, fortunæ mutationem facilè feram. Neque enim ſibi manus admouit, quod alij ſolent, ſed Corinthi ludum literarium aperuit. 3 Philoſophia in aduerſis.

Percontanti quî factum eſſet, ut quum pater ipſius tenui fortuna ac priuatus ſibi Syracuſanæ ciuitatis principatum parauerit, ipſe regis filius, & regnum hæreditate acceptum amiſerit: Quoniam, inquit, pater rerū potitus eſt, quum iam in odium ueniſſet popularis gubernatio: ego quum inuidia laboraret tyrannis, principatum ſuſcepi. 4 Prudenter.

Alteri cuidam hoc ipſum percontanti, compendio reſpondit: Pater, inquit, mihi regnum ſuum reliquit, non fortunam. Non omnia omnibus æquè feliciter cedunt. 5

AGATHOCLES.

Agathocles figulo patre natus fuit. Is uerò quum Sicilia potitus eſſet, rexq; declaratus, ſolitus eſt in menſa fictilia pocula 6

iuxta

Dignitas induſtria parta. iuxta aurea ponere, eaq; iuuenibus oſtendens dicere, Quum antea talia fecerim, commoſtratis fictilibus, nunc per uigilantiam ac fortitudinem talia facio, commonſtrans aurea. Non puduit priſtinæ fortunæ, ſed glorioſius exiſtimauit regnum uirtute partum, quàm ſi hæreditate obueniſſet. Nam regem naſci nihil magni eſt, at regno dignum ſe præſtitiſſe maximum eſt.

2 Quum obſideret urbem quandam, quibuſdam è muro conuitia in ipſum iaculantibus, dicentibusq;, Figule, unde militibus tuis perſolues ſtipendiũ? Ille placidus ac ridens reſpõdit, Quum hanc cepero. At quum urbe ui potitus eſſet, uenderetq; captiuos: Si me, inquit, denuo conuitijs affeceritis, apud heros ueſtros querar de uobis: ciuiliter illis exprobrans & intẽpeſtiuam maledicentiam, & ſeruitutem maledicentiæ præmium. Maledicentia.

3 Ithacenſibus nautas ipſius apud eum deferentibus, quòd ad inſulam appellentes pecora quædã abegiſſent: At ueſter, inquit, rex, quum ueniſſet ad nos, non modò pecudibus abreptis, uerum ipſo etiam paſtore exoculato receſſit: Alludens ad fabulam de Vlyſſe, qui Cyclopem Polyphemum excæcauit. Lepidè.

DION.

1 Dion qui Dionyſium regno expulit, quũ accepiſſet Calippum, cui & inter hoſpites & amicos ſuos fidebat maximè, ſibi moliri inſidias, non potuit inducere animum, ut illum cõuinceret, dicens, Mori ſatius eſſe quàm uiuere, ſi nõ ab hoſtibus tantum, uerum etiã ab amicis cauendum eſſet. Dignus erat optimis amicis, qui mori prius habuerit, quàm amico diffidere.

2 Idem exul quum Pteodoti Megarenſis opera opus haberet, & ad ædes illius ueniens, uideret illum ob negotiorum magnitudinem ægrè quenquam admittere, amicis ob id indignantibus dixit, Quid hunc incuſamus? Non'ne & ipſi quum Syracuſis eſſemus, eadem faciebamus? Modeſtè.

ARCHELAVS.

1 Ab Archelao in conuiuio quodam familiaris quidam, ſed parum

rum humanus, petijt ſibi dari poculum: Archelaus autem ilico mandauit puero, ut hoc poculum daret Euripidi. Id factum admiranti poſtulatori: Tu quidem, inquit, dignus eras qui peteres, nec accipere: at hic dignus erat, qui acciperet uel non petens: Significans alteri hoc tribuiſſe regiam familiaritatem ut auderet quiduis petere: at Euripidis boni uiri pudorē hoc meruri, ut ultro donaretur aliquid. Ab altero petitum, alteri datum.

Idem tonſori garrulo ſubinde roganti, quomodo te rado, ô rex: Silendo, inquit. Alter aliud reſponſum expectabat, & hinc dicti lepos. Quidam ſunt in curatione moroſi, Archilao ſatis erat, ſi ſileret. Nobis autē interdum etiam cum ebrijs pariterq; loquacibus res eſt. 2 Garrulitas.

Quum Euripides in cōuiuio formoſum illum Agathonē amplecteretur deoſculareturq;, cui iam barba prouenire cœperat, Archelaus amicis dixit, Ne miremini: nam pulchrorum etiam autumnus pulcher eſt. Ciuiliter excuſauit amicum apud amicos. 3 Ciuiliter.

Timotheus citharœdus quum ingens præmium ab Archelao ſperaſſet, ac minus ſperatis accepiſſet, palàm illum incuſabat: proinde aliquando canens hanc particulam, Tu uerò terræ ſilium argentum laudas: nutu regem denotauit. At Archelaus ſuccinuit, Tu uerò petis. In Græcis uerbis plus eſt gratiæ ob uocum affinitatem, αἰνεῖς, αἰτεῖς, id eſt, laudas, petis. Turpiter petit, qui non probat, quod petit. 4 Aptè retortum.

Quum à quodam aqua conſperſus eſſet, amicis illum aduerſus eum qui hoc fecerat inflammantibus: Imò, inquit, nō me conſperſit, ſed eum quem me eſſe putauit. Quid hac moderatione ciuilius? Hoc exemplo facilè decet ignoſcere, qui licet in præpotentem, tamen imprudentes delinquunt. 5 Leniter.

PTOLEMAEVS LAGI FILIVS.

Ptolemæus Lagi filius plerunq; apud amicos & cœnare ſolet & dormire. Quòd ſi quando illos uiciſſim acciperet cœna, amicorū rebus utebatur, cōmodato ſumēs ab illis pocula, aulæa, 1 Frugalitas regia.

& menſas. Ipſe uerò ſibi nõ parabat plura quàm exigeret neceßitas, ſed regalius eſſe dicebat ditare, quàm diuitem eſſe.

2 *Idem cũ peragranti Aegyptum, comitibus nõ conſequutis, cibarius in caſa panis datus eſſet, negauit ullum cibum unquam ſibi uiſum ſuauiorem. Aderat enim optimũ condimentũ fames.* Fames condimentum.

3 *Quum grammaticum notaſſet inſcitiæ, quærens ab eo quis eſſet Pelei pater, uicißimq; audiſſet, dic tu prius quis ſit Lagi pater, amicis inuitantibus ad tantæ improbitatis uindictam: Si regium eſt, inquit, non pati, ut à quoquam dicto attingatur, nec illud regium eſt, quenquam dicto laceſſere. Inique petit uindictam, qui prior laceßiuit, cuiuſcunq; dignitatis fuerit. Nec ſuæ dignitatis meminiſſe debet, qui reſtritur, quum eius prærogatiuam laceſſendo depoſuerit.* Lenitas regia.

XENOPHANES.

1 *Xenophanes Lagi filius, quum ipſi Hermoneus timiditatem obijceret, quòd nollet ſecum teſſeris ludere: Fateor, inquit, me non ſolùm meticuloſum, uerum etiam uehementer meticuloſum, ſed aduerſus inhoneſta. Honeſta formidoloſitas eſt, quæ deterret à turpibus.* Timiditas laudata.

DEMETRIVS ANTIGONI FILIVS.

1 *Quum Rhodum obſideret Demetrius, & in ſuburbio cepiſſet tabulam quãdam Protogenis clarißimi pictoris opus, in qua pinxerat Ialyſin, id eſt, Bacchũ: Rhodijs per caduceatores obſecrantibus, ut tabulæ parceret, reſpondit, ſe citius patris imagines quàm eam picturam aboliturum. Tantum honoris habuit arti rex.* Honos arti habitus.

2 *Idem fœdere cum Rhodijs icto, helepolin, id eſt, machinam quandam à capiendis urbibus ita dictam, apud illos reliquit, quæ ſimul & regis magnificentiam, & illorum fortitudinẽ teſtaretur. Nec hoc inter apophthegmata recenſendum erat. Cæterum monimentum illud admonebat, Rhodum à Demetrio magnificè oppugnatam, ac Rhodios fortiter patriam defendiſſe.* Helepolis.

Athenien

Athenienſium qui defecerant urbem cùm cepiſſet, eaq; gra- 3
uiter rei frumentariæ penuria laboraret, protinus conuocata Victor beni
concione, dilargitus eſt illis frumentum gratis. Quumq; bis de gnus.
rebus loquens apud populum barbariſmum commiſiſſet, uocem
quampiam ſecus quàm oportuit pronuncians, & quidã è con-
ſeſſu, quomodo ſonanda fuiſſet dictio, loquentem interpellans
admonuiſſet: Pro hac, inquit, correptione, altera quinquaginta
medimnorum milia uobis addo. Vtrum in hoc potius miremur,
benignitatem in eos, qui modò fuerãt hoſtes: an ciuilitatem, qui
corrigentis officium non tantùm boni conſuluit, uerumetiam
tanta mercede dignum exiſtimauit.

Demetrius quum Megaram occupaſſet, Stilbontem philoſo- 4
phum accerſitum rogauit, num quis militum aliquid rerũ abſtu Philoſopho
liſſet: Nullus, inquit. Neminem enim uidi, qui ſcientiam rape- bonos habi-
ret: Sentiens ſola animi bona non eſſe bellorum uiolentiæ ob- tus.
noxia.

Rurſus quum Demetrius abductis omnium ciuium ſeruis Stil 5
bonti diceret, Ciuitatem ueſtram liberã uobis relinquo: Rectè, Salsè.
inquit Stilbon: nullum enim in ciuitate ſeruum relinquis.

Lyſimacho Demetrium impetente conuitijs, diceteq; La- 6
miam ſibi uiſam, meretricem de ſcena tragica prodeuntem: hæc Lamia mere
erat amica Demetrij, magnificè culta. Demetrius reſpondit, me- trix.
retricem Lamiam eſſe modeſtiorem, meliusq; moratam, quàm
ipſius Penelopen, coniugem illius notans.

Quum legatis à Demetrio ad Lyſimachum miſsis, Lyſima- 7
chus per ocium narraret aliquando, quomodo coactus ab Ale-
xandro cum ferociſsimo leone colluctatus fuiſſet, & cicatrices
oſtenderet in cruribus ac brachijs è feræ ungulis relictas, lega-
ti dixerunt, & noſter rex graues feræ Lamiæ morſus in collo Lamia regis
geſtat: notantes ſuauiorum amatoriorum ueſtigia, ſimul allu-
dentes ad lamiam belluam.

Nemo Demetrio fuit utraq; fortuna exercitatior, Itaque ſo- 8
let in

Fortunæ uiciſsitudo. let in fortunam illud Aeſchyli dicere,
Σύ τοι μ' ἔφυσας, σύ με καταθῆν μοι δοκεῖς. Id eſt,
Tu me extuliſti, tu ipſa rurſus deijcis.

9 Quum Eraſiſtratus Demetrio Antiochi filij mentem quæ mori deſtinarat, indicaſſet, ſimulq́; faſſus eſſet huius affectionis cauſam eſſe amorem: Demetrius qui adoleſcentem unicè adamabat, per omnia multis cum lachrymis cœpit obteſtari, ut illius incolumitati conſuleretur. Quum Eraſiſtratus addidiſſet immedicabile malum eſſe, quòd in ipſius uxorem deperiret: hoc audito Demetrius multò uehementius cœpit obteſtari, ut ob ſalutem filij crederet illi ſuam coniugem: Iſta, inquit, ò pater, tibi facilè dicuntur: ſed aliud diceres, ſi tuam coniugem Stratonicen adamaret. Hic quum rex deos comprecaretur, ut liceret amorem filij commutare, & à medici coniuge in ſuam transferre, nihil ſe non facturum, ſi modò liceret ſeruare filium: Eraſiſtratus patris dextram amplexus: Nihil eſt, inquit, ò rex, in quo iam Eraſiſtrato indigeas. Etenim quum & pater ſis & maritus & rex, optimus eris tuæ familiæ medicus. Non enim in coniugem meam, ſed in Stratonicen tuam Antiochus deperit. Poſt hæc Demetrius edixit, ut Antiochus rex, Stratonice quam filio ceſſit, regina nominaretur. *Pietas mira in filium.*

10 In machinis bellicis in tantum ingenio, arteq́; præcelluit, ut meritò de illo iactatum ſit, Demetrij machinas magnitudine ſua etiam amicis ſtuporem, pulchritudine uerò etiam hoſtibus adferre uoluptatem.

ANTIGONVS SECVNDVS.

11 Antigonus ſecundus, quum Demetrius pater eſſet captus, ipſiq́; per amicum in hoc miſſum mandaſſet, ne curaret, ſi quid ſcriberet à Seleuco compulſus, neq; ciuitates illi cederet: ultro ſcripſit ad Seleucũ, cedens illi totam ditionem, ſeq́; obſidẽ offerẽs, ſi Demetrius pater dimitteretur. Hic pietas certabat cũ pietate. Pater ſui negligẽs, uolebat parci filio, filijq́; regno: filius *Pietas in patriam.*

contrà

contrà, patris libertatem & regno, & ſeipſo priorem habuit.

Quũ pugnaturus eſſet aduerſus Ptolemæi milites, gubernatorq; admoneret plures eſſe naues hoſtium: Pro quot, inquit, nauibus ſupputas, quòd ego hîc præſtò ſum? Sentiens ad uictoriam plurimum habere momenti, ſi ſtrenuus imperator præſens regat exercitum. Ptolemæus autem tum ſuis non aderat. 2 *Oculus domini.*

Quum aliquando cederet hoſtibus imminentibus, aiebat ſe non fugere, ſed utilitatem à tergo ſitam perſequi. Sentiens non eſſe turpe fugere, quoties magis expedit hoſti dare locũ, quàm conſerere manus. Dicti gratia in hoc eſt, quòd quum fugere & perſequi ſint contraria, ille fugiens interpretabatur ſe perſequi magis quàm fugere. Perſequimur enim hoſtem, & perſequimur id, quod ſtudioſe expetimus. 3 *Fuga excuſata.*

Adoleſcenti cuidam qui patrem habuerat fortem, quanquàm ipſe non admodum, ut uidebatur, bonus erat miles, poſtulanti ut patris ſtipendia caperet: At ego, inquit, ò adoleſcentule, non ob patrias, ſed ob proprias cuiuſq; uiri uirtutes mercedem ac munera dare ſoleo. Hoc ſermone iuuenẽ extimulans, ut patris fortitudinem æquaret, ſi quantum ille capere ſolet, uellet accipere. Apud Græcos maior eſt dicti gratia ob uocum affinitatem, ἀνδραγαθίας πατραγαθίας, quæ uox poſterior ad prioris imitationem efficta eſt. 4 *Sua quiſque uirtute commendetur.*

Zenone defuncto, quem unum ex philoſophis maximè ſuſpiciebat, dicere ſolet geſtorum ſuorum theatrum eſſe ſublatum, quòd ad illius uiri iudicium potiſſimum cõponeret ſuas actiones, quem unum pro multis hominum milibus habebat. 5 *Placere bonis.*

LYSIMACHVS.

Lyſimachus in Thracia ſuperatus à Dromocheta, quum ob ſitis impatientiam, tum ſe, tum exercitum dedidiſſet, poſteaquã bibit iam factus captiuus: O dij, inquit, quàm breuis uoluptatis gratia me ex rege feci ſeruum. 6

De Philippide quod hîc habebatur, refertur ſuo loco, neq;

enim hoc eſt apophthegma Lyſimachi, ſed Philippidis.

Exilium excuſatum.

7 *Idem offenſus libertate Theodori, dixit illi: Quoniam iſtis eras moribus, patria te eiecit. Sanè, inquit, quòd me ut Semele Bacchum ferre non poſſet: Sentiens ſe maiorem eſſe, quàm ut à malis ferri poſſet, à quibus tamen non tam ſuo quàm ipſorũ malo pulſus eſſet. Semele Bacchum conceperat ex Ioue fulminante, quumq; fœtum igneum ferre non poſſet, infans exectus eſt, & Iouis femori inſutus.*

ANTIPATER.

Amicitiæ regum.

8 *Antipater quum didiciſſet Parmenionem ab Alexandro interfectum dixit: Si Parmenio ſtruxit inſidias Alexandro, cui fidendum eſt? Si non ſtruxit, quid agendũ? Erat Parmenio uelut alter Alexander in rebus militaribus. Si tantus amicus feſellit, nõ eſt tutum cuiquam amico fidere. Si Alexander nihil commeritum ſuſtulit, præſtat à regum negocijs abſtinere.*

Venter & lingua.

9 De Demade oratore iam grãdæuo dicere ſolet, Demadis ut immolatæ uictimæ, nihil ſupereſſe præter linguam & uentrem. Nam uẽter ex hoſtia abijciebatur, & lingua dabatur præconi. Ita ſenex orator tantum loquebatur. Loquacitas enim creſcit cum ætate. Tradunt autem Demadem luxui gulæ fuiſſe deditũ, unde & Phocionis reprehendit frugalitatem.

ANTIOCHVS TERTIVS.

Iuſtè.

10 *Antiochus tertius ſcripſerat ciuitatibus, ut ſi quid per literas iuberet, quòd aduerſaretur legibus, ne curarent, perinde quaſi ipſo neſcio ſcriptum eſſet. Interdũ enim principes dum metuũt quoſdam offendere, ſcribunt quæ fieri nollent. Quicquid autem pugnat cum legibus, hoc uelut inſciente principe tentatum haberi decet, quum ipſe nihil aliud ſit quàm legum miniſter.*

Pudicè.

11 *Idem quum Dianæ ſacerdotẽ uidiſſet ſupra modum eleganti forma, continuò ſoluit Epheſo, ueritus ne uis amoris aliquid ipſum facere compelleret, quod phas non eſſet. Immane quantũ abſunt ab huius ethnici principis religione Chriſtiani milites,*

qui

qui Deo dicatas uirgines conſtuprare pro ludo ducunt.

ANTIOCHVS QVARTVS.

Antiochus cognomento Accipiter, cum fratre Seleuco pro regno bellum gerebat. At ubi Seleucus à Galatis uictus, nuſquã appareret, ſed interfectus in prælio crederetur, depoſita Antiochus purpura, pullam ueſtem induit: Rurſus paulò pòſt quum audiſſet illum eſſe incolumem, pro læto nuncio dijs immolauit, fecitq́; ut ciuitates ipſi ſubditæ, coronas geſtarent. Solent fratrum iræ, ſi quãdo inciderint, eſſe acerrimæ, ſolet regni cupiditas nihil impium aut nepharium ducere. At hic hac moderatione regnum ambijt, ut fratrem uellet incolumem. Quanquàm nõ uideo, quur hoc debeat inter apophthegmata recenſeri. 12 *Pietas in fratrem.*

EVMENES.

Eumenes inſidijs petitur à Perſeo, credebatur extinctus. Is rumor quum Pergamũ eſſet perlatus, Attalus eius frater impoſito ſibi diademate, ductaq́; fratris uxore, regnum occupauit. Cæterum quum audiſſet illum uiuum, ut ſolet, profectus eſt illi obuiam unà cum ſatellitibus haſtam geſtans. Eumenes autem amanter illum amplexus dixit in aurẽ, Ne feſtines ducere prius, quàm me mortuum uideris: nec prætereà per omnem uitam ullam offenſi animi ſignificationẽ uel dicto, uel facto dedit. Quin etiam moriens fratri & uxorem, & regnũ reliquit. Cuius animi memor Attalus, quum multos ex ſe liberos haberet, nullum tamen regno educauit, ſed Eumenis filio poſteaquàm adoleuiſſet adhuc uiuens principatum tradidit. 13 *Humanitas fratrum.*

PYRRHVS.

Pyrrhus Epirotarum rex, quum à filijs etiamnum pueris interrogaretur, Cui noſtrum relinques regnum? Quicunq́;, inquit, ueſtrum acutiorem habuerit enſem: Significans ſe nõ ætati daturum principatus ſucceßionem, ſed uirtuti. Hoc ſtimulo liberos omnes ad certamen fortitudinis excitauit. 14 *Virtus ſuccedit.*

Interrogatus uter melior tibicen uideretur, Python'ne an 15

Chariſius, Polyſperches, inquit. Is erat egregius dux exercitus.
Ars imbellis. *Contempſit artē imbellem, & utriq; prætulit ſtrenuum ducem.*
16 *Bis commiſſo cum Romanis prælio uicerat, ſed deſideratis*
Victoria magno empta. *compluribus amicis ac ducibus, hic Pyrrhus, Si uno, inquit, adhuc prælio Romanos uicerimus, actum fuerit de nobis. Quod uicti ſolent dicere, hoc dicebat uictor: declarans uictoriam magno emptam, non eſſe uictoriam, ſed calamitatem.*
17 *Quum è Sicilia ſolueret, fruſtratus uidelicet eius potiundæ*
Magno paranda. *ſpe, conuerſus ad amicos, Cuiuſmodi, inquit, palæſtrā relinquimus Romanis & Carthaginienſibus: Significans ſe certamen hoc cruentum & operoſum libenter alijs cedere. Interdum felicius eſt non aſſequi, quàm nimio mercari, quod ambis.*
18 *Pyrrhus ei cui delectum militum commiſerat, dixiſſe fertur,*
Inſtitutio. *Tu grandes elige, ego eos forteis reddam: Significans inſtitutione fieri bonū militem. Fertur autem Pyrrhus diſciplinæ militaris optimus fuiſſe magiſter.*
19 *Idem dicere ſolet plures urbes Cineam oratione ſubegiſſe,*
Eloquentiæ uis. *quàm ipſe cepiſſet armis. Erat autem Cineas Theſſalus uir magni ingenij, qui audito Demoſthene ad illius æmulationem ſe contulerat, ſed uim præcipuè exprimens. Cōfirmatum eſt itaq; quod dicit Euripides, πᾶν ἐξαιρεῖ λόγος ὃ καὶ σίδηρος πολεμίων δράσειεν ἄν: id eſt, Cuncta ſermo conficit, Quæcunq; ferrum efficere poſſit hoſtium.*
20 *Quum rebus feliciter geſtis domū rediſſet, & à ſuis aquila*
Aquila in nubibus. *diceretur, Per uos, inquit, aquila ſum. Qui enim non eſſem, quū ueſtris armis ueluti pennis ſubleuer? Modeſtiſſimè glorioſi cognominis laudem in ſuos milites transferens, uitauit inuidiam.*
In Ambracia quum amici ſuaderent, ut quendam maledicum
Modeſtè. *multa in ipſum blaterantem expelleret, Satius eſt, inquit, ut hic apud paucos nobis maledicat, quàm apud omnes obambulans.*
21 *Quum Athenas ueniſſet, & ingreſſus arcem Palladis rem diuinam feciſſet, eodem die deſcendens ex arce, collaudauit quidem*

dem Athenienſium erga ſe fiduciam. Cæterum admonuit, ſi ſaperent, ne poſthac cuiquam regum portas aperirent: Significans omnibus regibus natura inuiſam populi libertatem. Reges non admittendi.

22 Meton quidam, quum in concione Tarentini tractarent de bello ſuſcipiendo, deq; Pyrrho aſciſcendo, ſumpta corona & lucerna, præcedente tibicine uelut ebrius comeſſabundus uenit in forum: atq; ut fit alijs applaudentibus, alijs ridentibus, nonnullis etiam ad canendum hominem inuitantibus proceſſit in concionem, ac tanquã cantaturus aſtitit. Silente uerò turba dixit: Recte facitis uiri Tarentini, qui iocari, ludereq; dum licet, qui uelint, permittitis. Atqui ſi ſapitis, omnes hac ludẽdi libertate fruemini prius, quàm Pyrrhus adueniat. Nam tum non noſtro, ſed illius arbitrio uiuendum erit. Sapiens ſub ſtulti perſona.

23 Cineas ut Pyrrhum à bellandi ſtudio reuocaret, ſic per ociũ cum illo colloquutus eſt: Romani feruntur bellaciſsimi, ſed his ſuperatis, quid dein agemus Pyrrhe? Tum Italiã, inquit Pyrrhus, totam occupabimus. Hîc denuo Cineas, quid Italia ſubacta? Sicilia, inquit Pyrrhus, proxima eſt. Tum Cineas, num hic erit militiæ finis? Nequaquam, inquit Pyrrhus, ſed hæc tantum præludia ſunt ad res maiores. Supereſt Libya & Carthago. Recte, inquit Cineas, nam his potitus facile & Macedoniam recipies, & Græciæ dominaberis. Sed deletis omnibus, quid tandem faciemus? Hic arridẽs Pyrrhus, Tum, inquit, ocium agemus ò beate, & quotidie Cothon erit, mutuisq; ſermonibus nos inuicem delectabimus. Tum Cineas, At quid uetat ò rex quò minus nunc iam iſto ocio, iſto Cothone & mutuis ſermonibus perfruamur? Nunc enim citra negocium ſuppetit nobis ea facultas, quã per ſanguinem, per moleſtias, per pericula tum noſtra, tum aliorũ ſequimur, incerti an aſſequuturi. Conſilium prudens.

24 Quũ Pyrrhus rex falſas aduentus ſui cauſas prætexens Laconicã inuaſiſſet: diripuiſſetq;, Lacedæmoniorũ legatis expoſtulantibus, quòd nõ indicto bello Laconicam inuaſiſſet: Nec uos, Inexpectata

inquit, Spartani, quod facturi eſtis, prius alijs denunciatis.

In uictoria Tarentina Romanorum militum uirtutem, ac ducum prudentiam admiratus, exclamauit, O quàm facile erat orbis imperium occupare, aut mihi, Romanis militibus, aut me rege, Romanis. Ita Florus in Epitomis lib. 1.

ANTIOCHVS.

25 *Antiochus ille, qui bis exercitum duxit aduerſus Perſas, quũ in uenatu quodã feram inſequitur aberrans ab amicis ac famulis, in caſam pauperum quorundã, quibus ignotus erat, introijt: atq; inter cœnam iniecta mentione regis, audiuit quòd cætera quidem probus eſſet, ſed pleraſq; functiones mandaret amicis improbis. ipſe ad eorum facta conniuens: tum quòd immodico uenandi ſtudio frequenter neceſſaria negligeret. Ad hæc tum temporis nihil reſpondit, nec quis eſſet prodidit: uerũ ubi diluculo ſatellites ueniſſent ad caſam, iamq; agnoſceretur: allata purpura ſimul cum diademate, Agè, inquit, ex quo uos indui, heri primum uera de meipſo audiui. Nam ferè hoc ſtudio eſt his, qui uiuunt in aulis principũ, ne quid audiant niſi blandũ auribus.*

Reges rarò uerum audiunt.

26 *Idem quum urbem obſideret Hieroſolymam, Iudæis ad maximum illud feſtum celebrandum ſeptem dies petentibus, nõ ſolùm eos conceßit, uerum etiam tauros auratis cornibus adornatos, magnamq; thymiamatum & aromatum uim uſq; ad portas urbis cum pompa ſolenni deduci iußit, traditaq; illorum ſacerdotibus hoſtia, ipſe in caſtra redijt. Iudæi uerò regis benignitatem admirati, protinus à feſto peracto in fidẽ illius ſeſe dederũt. Hoc ut bellum eſt ſtratagema, ita nihil habet apophthegmatis, unde probabile eſt à ſtudioſo quopiam adiectum in Plutarcho.*

Benignitas in hoſtes.

27 *Antiochus quum à L. Scipione ultra Taurum montem ſubmotis imperij finibus Aſiam prouinciã, uicinaſq; ei gẽtes amiſiſſet, gratias egit populo Romano, quòd magna parte curarũ per eos liberatus eſſet. Intellexit uir prudens unius hominis animum, quamuis uigilantem, non poſſe tot negocijs parem eſſe.*

Græco

GRAECORVM DVCVM
APOPHTHEGMATA.

THEMISTOCLES.

Themiſtocles quum eſſet adoleſcens, in compotationibus ac 1 *mulierum amoribus uolutabatur. At poſteaquàm Miltiades factus inperator apud Marathonem deuiciſſet barbaros, iam nullus offendit illum quicquam agentem præter decorum. Percontantibus autē unde ſic eſſet repentè mutatus: Miltiadis, inquit, trophæum nō patitur me dormire, neq; ceſſare. Gloriæ ſtudium excuſſit amorem uoluptatum, clauum, ut aiunt, clauo.* Gloriæ ſtudium.

Interrogatus utrū Achilles eſſe mallet, an Homerus, Dic ipſe 2 *prius, inquit, utrū malles eſſe uictor in Olympijs, an præco, qui uictores pronūciat: Sentiens multò præſtātius eſſe res egregias gerere, quàm geſtas celebrare, Homerum præconi conferens.* Præcones poëtæ.

Quum Xerxes ingenti illa claſſe deſcenderet in Græciam, 3 *Themiſtocles metuens, ne Epicydes Demagogus, homo turpiter lucri auidus, ac formidoloſus, ſi nactus eſſet imperium, perderet ciuitatem, pecunia data illi perſuaſit, ut à militari præfectura abſtineret. Ne hoc quidem uideo, quur inter apophthegmata debeat commemorari.* Co[illegible]ſt munerum.

Adimantus abhorrens à pugna nauali, ad Themiſtoclem qui 4 *Græcos huc hortaretur, incitaretq;, ita loquutus eſt: O` Themiſtocles, qui in certaminibus ante alios proſiliunt, mos eſt flagris cædere. Cui Themiſtocles, Sic eſt Adimāte, ut dicis, ſed nec eos qui ſe ſubducūt, coronat quiſquā. Adimātus notauit in Themiſtocle præcipitē audaciam, ille uiciſſim illum inſimulauit formidoloſitatis, qui cū opportunitas inuitaret, detrectaret pugnam.* Retortum crimen.

Quum Eurybiades baculū ſuſtuliſſet in Themiſtoclem ob- 5 *ſtrepentem, Percute, inquit, ſed tamen audi: præſens animus & ſuo fidens conſilio.* Fiducia.

Idem quum Eurybiadi non perſuaderet, ut in anguſtijs cō- 6

*mitteret nauale prælium, clàm ad barbarum miſit qui illum hor-
taretur, ne formidaret Græcos fugam adornantes. Perſuaſus rex
prælio ſuperatus eſt, nimirum pugna commiſſa loco Græcis cõ-*
Exul in pa- *modiſſimo. Poſt hæc denuo miſit ad illum, qui moneret, ut quàm*
triam pius. *poſſet ocyſſime fugeret ad Helleſpontum, Græcos enim de ſol-
uendo ponte cogitare: hæc callide, quò quũ hoc ageret, ut Græ-
cos ſeruaret, regis incolumitati proſpicere uideretur. Hoc inge-
nio Græciã à barbaris liberauit non minore gloria, quàm Mil-
tiades retulerat ex Marathonia uictoria.*

7 *Scriphio cuidam obijcienti quòd non ex ſeſe, ſed ob urbis no-*
Obſcuritas. *bilitatem celebris eſſet, Vera, inquit, prædicas. Neq; enim ego ſi
Seriphius eſſem, clarus eſſem, neq; tu ſi Athenienſis: nõ inficia-
tus eſt urbis celebritatem, nonnihil facere ad illuſtre nomen, ſed
illum eſſe tam ignauum, ut etiam ſi fuiſſet natus Athenis, nihilo-
minus fuiſſet obſcurus futurus.*

8 *Antiphates adoleſcens qui prius Themiſtoclem amantẽ fu-*
Occaſio ne- *gerat ac faſtidierat, ubi uidit illum gloria celebrem, potentiaq;*
glecta. *magna pollentẽ, ultro adijt illum blandiẽs: cui Themiſtocles, O
adoleſcens, ſerò quidem ambo, ſed tamen ſapere cœpimus: Sen-
tiens illum non arripuiſſe occaſionem ſeſe offerentem: ſibi uerò
nunc non uacare per negocia talibus affectibus indulgere.*

9 *Simonidi petenti ut in negocio quodam ſententiã iniuſtam*
Iuſtè. *pronunciaret, Neq; tu, inquit, bonus poëta fueris, ſi præter mu-
ſicæ modulos caneres: neq; ego princeps bonus, ſi contra leges
pronunciem.*

10 *Filium quẽ mater adamabat atq; in delicijs habebat, pluri-*
Affectus pri- *mum omnium Græcorum poſſe colligebat hunc in modũ: Athe-*
uati. *nienſes, inquit, dominantur Græcis, ego Athenienſibus, mihi
mater, matri filius.*

11 *Quum ex procis filiæ uirum probum diuiti prætuliſſet, qui-*
Vir pecunia *buſdam hoc admirantibus, Malo, inquit, uirum abſq; pecunia,*
potior. *quàm pecuniam abſque uiro. Vir ſtrenuus facilè parabit pecu-
niam*

niam:ignauo pecunia inutilis eſt.

Quum prædium uenderet,iuſſit præconem hoc addere,quòd 12
bonum haberet uicinum:Sentiens iuxta Heſiodum,ex bono ui= *Vicinus bo*=
cino plurimũ eſſe utilitatis:ut contrà,ex malo noxæ plurimum. *nus.*

Athenienſibus ipſum cõtumelia afficientibus, Quid tumul= 13
tuamini,inquit,aduerſus eos,à quibus ſæpenumero fuiſtis affe= *Ingratitu*=
cti cõmodis? Aiebat autem ſe ſimilem platanis, ſub quarũ umbra *do.*
accurrunt homines afflicti tempeſtate,& eaſdem,ſimul ut rediijt
ſerenitas,uellunt,conuitijsq; petunt: Sentiens hunc eſſe populi
morem, ut in belli periculis implorent opem fortium uirorum,
in pace contemnant ac uexent eoſdem.

In Eretrienſes ita cauillari ſolet, ut diceret eos ſimiles pi= 14
ſcium,qui gladioli uocantur, quippe qui gladium quidem ha= *Armata ti*=
berent,cor autem non haberent:notans illorum ignauiam,quòd *miditas.*
armatis non adeſſet animus.

Poſteaquàm Themiſtocles primùm Athenis,mox tota Græ= 15
cia depulſus,ad Perſarum regem confugiſſet,admiſſus iuſſus eſt
dicere:at ille reſpondit, orationem ſimilem eſſe picturatis ſtra=
gulis.Nam quemadmodum,inquit,illæ dum extenduntur,oſten
dunt imagines,dum contrahuntur, celant eaſdem, & abolent:
itidem fit in oratione. Petijt autem anni ſpatium, ut interim
Perſicam linguam ſuo arbitrio perdiſceret, ne regi per inter= *Exiliũ felix.*
pretem cogeretur ea quæ ſentiret explicare. Diffiſus eſt inter=
preti,qui dum quædam omittit, quædam addit, quædam aliter
narrat,perdit orationis gratiam. Vbi uerò multis muneribus à
rege eſt honoratus,citoq; factus diues,dixit ſuis,O pueri perie=
ramus, niſi periſſemus. Perire uidetur, qui cogitur exulare. At
Themiſtocli feliciter ceſſit exilium.

Quum Xerxes expugnatis Thermopylis crudeliter tra= 16
ctaſſet Aſtum, & hac fama perterriti claſſiarij cogitarent de
repetenda domo,idq; pleriq; ſuaderent,ſolus Themiſtocles ob= *Conuictæ*
ſtitit, dicens eos uniuerſos hoſtibus fore pares, diſperſos uerò *uires.*

perituros. Ita Probus Aemylius.

17 *Themiſtoclis pædagôgus dicere ſolet, Nihil, inqt, mediocre futurus es ò puer: Nam aut magnum bonũ eris reipublicæ, aut magnũ malum. Generoſa indoles ſi accedat recta inſtitutio, magno bono eſt patriæ: ſin ad uitia degeneret, ingens adfert malũ.*

Nil mediũ.

18 *Quoniam adoleſcens feroci mutabiliq́; ingenio uidebatur, mirantibus mutatos mores dicere ſolet, Aſperos & indomitos pullos in optimos equos euadere, ſi quis illis adhibeat diſciplinam, rectamq́; inſtitutionem.*

Inſtitutio.

19 *Ad Olympiæ celebritatem profectus quum in ſtadium proceſſiſſet, omnes neglectis certaminibus oculos in ipſum intenderunt, in eoq́; contemplando diem totum conſumpſerunt, ac Themiſtoclem illum cũ plauſu & admiratione peregrinis oſtẽderunt. Ea re lætus uir gloriæ cupidiſſimus dixit amicis, ſe eo die laborũ, quos pro Græcia ſuſcepiſſet, omnium fructum ampliſſimum reportaſſe.*

Gloria ducis.

20 *Idem facilitate morum multos ciuium ſibi conciliarat, atq; hinc popularem potentiam adeptus. Itaq; cuidam ipſum admonenti, bene principatum geres Athenis, ſi cunctis æqualis & communis eſſe uoles: reſpondit, Nunquàm ei ſellæ inſederim, unde nihilo plus à me ferrent amici quàm alieni.*

Aequalitas.

21 *Idem ludũ præteriens, in quo diceretur eſſe profeſſio, rogauit, quid is profiteretur: quum reſponſum eſſet, artẽ memoriæ: contempſit, dicens, At ego malim artem obliuiſcendi. Vox hæc digna fuit eo, qui linguã Perſicam intra annũ potuit ediſcere. Et ſunt quorũ obliuio nobis gratior ſit, quàm memoria. Facilè meminimus, quæ uolumus, at non licet obliuiſci, quæ uolumus.*

Memoria.

22 *Quum aliquando theatrum peteret, interroganti cuidam, cuius uocem eſſet libentiſſimè auditurus: Eius, inquit, à quo artes meæ quàm optimè canerẽtur: Ingenuè faſſus, ſe magno gloriæ ſtudio teneri. Solent autem olim muſici in publico uirorum illuſtrium laudes canere.*

Quum aliquando ad mare uiſendi cadauera gratia acceſſiſſet, ac torques, armillasq; paßim diſiectas uideret, ipſe quidẽ præterijt, ſed amico qui ſequebatur, dixit, Collige tu tibi: nam tu Themiſtocles non es. Ne tam obuia quidem præda commoueri potuit, ut quicquam ageret indignum egregio duce, cui gloria debet eſſe ſatis magnum uirtutis præmium. 23 Præda contempta.

Quum apud Andrum argentum peteret, Duos, inquit, ad uos adduco deos, Vim ac Suaſionem: ſignificans, ſi minus impetraret ſuadendo, ſe ui erepturum. At illi reſponderunt, apud ſe quoq; duas magnas eſſe deas, Inopiam, & Impoßibilitatẽ, per quas non liceret dare, quæ petebat. 24 Dij Vis, & Suaſio.

Ab Artabano regis Perſarum ſatrapa rogatus, quem Græcorum diceret aduениſſe, Hoc, inquit, ante regem nemo ſciet Artabane. Senſerat Artabanus è colloquio non eſſe uulgarem hominem: Themiſtocles autẽ ignotus eſſe ſtuduit, donec ſe regi ſuapte oratione commendaret. Rex audito Themiſtocle precatus eſt deum ſuum Arimenium, eam mentem immittere pergeret hoſtibus ſuis, ut eiuſmodi uiros à ſe expellerent. 25 Optimi eijciuntur.

ARISTIDES.

Ariſtides cognomento Iuſtus, ſemper ſuo unius præſidio fretus, rempub. adminiſtrabat, à ſodalitatibus abhorrebat, uelut ab amicorũ potẽtia, quæ ad iniuriã alijs inferendã adderet animũ. Quantum ille uir abhorruit ab omni factione, qui non ob aliud uitabat amicitias, quàm ne per illos adigeretur ad aliquid faciẽdum, quod iuſtum nõ eſſet, aut cogeretur abſtinere ab eo, quod iudicaſſet reip. cõducere. Nũc mundus undiq; plenus eſt ſodalitatibus, ſed titulis plauſibilibus, ac religionis lenocinio cõmẽdatis. Nec his fortaſſe dediſſe nomen expedit uiris inſigni uirtute præditis, eò quòd maior pars, quæ ferè deterior eſt, ſæpe cogit facere, quod nollent, aut abſtinere ab eo quod erat factu optimũ. 1 Factiones et ſodalitates.

Quum Athenienſes eò concitati eſſent, ut Ariſtidem oſtraciſmo, id erat damnationis genus, quod teſtulis peragebatur, in 2

exilium

exilium agerent, ac ruſticus quidã illiteratus teſtulam ad eum deferẽs iuſsiſſet, ut Ariſtidis nomen inſcriberet, Noſti'ne, inquit Ariſtides, Ariſtidem? Quum ille negaſſet ſe noſſe, moleſtè tamen ferre, quòd iuſtus cognomine diceretur: ſiluit Ariſtides, & nomen ſuum inſcripſit teſtulæ ac reddidit. Tam leni animo ferebat iniuſtam damnationem. Grauiſsimum autem uitæ innocẽter actæ teſtimonium, è tanta multitudine neminem extitiſſe, qui aliud obijceret, quàm Iuſti cognomen, quod ipſe tamen ſibi non impoſuerat.

Lenitas.

3 Erat illi ſimultas cum Themiſtocle. Huic quum delectus eſſet collega ad peragendam legationem: Vis, inquit, Themiſtocles, ut in his montibus ſimultatem deponamus? Nam ſi uidebitur, reuerſi illam reſumemus. Priuatos affectus publicæ poſthabuit utilitati. Ex his enim ferè omnis humanæ uitæ pernicies naſcitur.

4 Quum Græcis tributa indixiſſet, tantò pauperior redijt, quantum abſumpſerat in peregrinatione. Atqui in tali genere functionis ſolent alij meſſem opimam metere. Eò magis ille cauit, ne quid ſuſpitionis eiuſmodi conflaret ſibi, proinde ſuis impendijs rem geſsit.

Integritas.

5 Quum hi uerſus, quos de Amphiarao ſcripſit Aeſchylus, in theatro recitarentur:

Sanctitas nõ ficta.

Οὐ γὰρ δοκεῖν, ἄριστος ἀλλ' εἶναι θέλει
Βαθεῖαν αὔλακα διὰ φρενὸς καρπούμενος,
Ἀφ' ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα. Id eſt,
Neq; enim uideri, at eſſe uir ſtudet optimus
Segetem profundam mente ſtudioſa colens,
Conſilia quando hinc germunant ſalubria.

Totus populus in Ariſtidem uertit oculos, agnoſcens hoc laudis in eum competere.

6 E' concione quadam, in qua fruſtra Themiſtocli obſtiterat, diſcedens, clara uoce teſtatus eſt, res Athenienſium incolumes eſſe

Simultas magiſtratuum.

eſſe non poſſe, niſi & ipſum & Themiſtoclem in barathrum conijcerent, prius habens in carcerem ire, quàm ob duorum ſimultatem munus rectè conſuli publicis commodis.

Quendam reum egerat: at quum iudices poſt Ariſtidis accu 7 ſationem nollent audire reum, ſed protinus ad ſuffragia, quibus Aequitas. eum damnarent, properarent, Ariſtides ſupplex pro reo interceſſit apud iudices, ut eum iuxta legum præſcripta diligenter audirent. Tanta erat in uiro legum, æquiq; obſeruatio.

Quum inter duos priuatos cauſam cognoſceret, & alter 8 quò Ariſtidem irritaret in aduerſariũ, extra cauſam multa cõ- Extra cauſam. memoraret, quibus ille læſiſſet eum, Ariſtides interpellans hominem: Iſta nunc, inquit, miſſa fac bone uir, & ſi quid te læſit, eloquere: tibi enim in præſentia, non mihi iudex ſedeo.

Fuit & procurator fiſci, quod munus quum ſanctiſſimè geſ- 9 ſiſſet, tamen à Themiſtocle delatus eſt, ac repetundarũ damnatus. Sed optimatum fauore nõ ſolùm illi mulcta remiſſa eſt, ue- Damnata integritas. rum etiam eidem redditus eſt muneri. Quod per ſimulationem ſic adminiſtrauit, ut omiſſa priſtina ſeueritate, lenẽ ſe facilemq; præberet ijs, qui publico malo gaudẽt diteſcere. Horum opera factum eſt, ut populus tertiò munus ſummis fauoribus idem deferret Ariſtidi. Tum ille, Ob integrè geſtum munus damnaſtis, nunc quoniam præter æquum multa conceſſi ciuitatis expilatoribus, honore dignum iudicatis. Hoc igitur honore delato, plus mihi dedecoris afferri puto, quàm damnato ac mulctato irrogaſtis. Norat quibus artibus poſſet fieri gratioſus apud populum, niſi maluiſſet iuſtus eſſe quàm plauſibilis. Simile quiddam apud Terentium facit Demea.

Quum iret exulatum ſublatis in cœlum manibus deos com- 10 precatus eſt, ſic proſperarent res Athenienſium, ut illis Ariſti- Vindictæ neglectus. des nunquàm ueniret in mentem. In rebus enim afflictis ſolet populus ad egregios uiros cõfugere, id quod euenit: Siquidem tertio pòſt anno quum Xerxes Atticam adoriri ſtatuiſſet, Ari-

ſtides

ſtides ab exilio reuocatus eſt.

11 Themiſtocles in concione dixit,ſe reperiſſe conſilium,quod ſummopere pertineret ad dignitatem Athenienſium,ſed id eius eſſe generis,ut proferri non expediret: populus cenſuit, ut uni Ariſtidi indicaret,ſi is probaret,probaturos omnes. Quũ igitur Themiſtocles indicaſſet Ariſtidi ſe de incendenda Græcorum nauali ſtatione cogitare: ſic enim fore,ut Athenienſes toti Græciæ dominarentur: Ariſtides ad populum prodiens dixit, Themiſtoclis conſilio nihil eſſe utilius,ſed eodem nihil inhoneſtius.Hac audita uoce populus uetuit,ne ſuper ea re in poſterũ uerba faceret Themiſtocles. Hic certè populus quiddam philoſophicum præſtitit,repudians utilitatem cum turpitudine coniunctam:ſimulq; declarauit,quãta ſit ſpectatæ uirtutis autoritas,qui non dubitarit reip. fortunam unius iudicio committere.

Autoritas.

12 Quum Themiſtocles irrideret Ariſtidis conſilium hoc agentis, ut cenſus eſſet in tuto,dicens eam laudem non eſſe uiri, ſed ſcrinij tutò ſeruantis aurum:deinde ſummam boni laudem definiret,ſcire,ac præſentire hoſtium conſilia: Et iſthuc,inquit, ò Themiſtocles faciendum eſt, ſed in primis oportet habere manus abſtinentes, atq; hæc egregij ducis præcipua laus eſt. Hoc ſermone taxauit Themiſtoclis rapacitatem.

13 Quum Ariſtides duceretur ad ſuppliciũ,quidã inimicus exſpuit illi in faciẽ:ille nihil aliud quàm abſterſit faciem,& ſubridens ait magiſtratui comitanti:Admone iſtum,ne poſteà tam improbè oſcitet.Huic ſimillimum eſt,quod aſcribunt Phocioni.

Marcus imperator triduum commoratus Smyrnæ, quoniam nondum uiderat Ariſtidem,miſit Quintilios, qui illum ſtipatũ adducerent. Qur,inquit Cæſar,te ſerò uidemus? Quoniã, inquit,conſideratio quædam me impediebat. Cum Cæſar hominis ſimplicitate delectatus, Quando,inquit,audiã te? Hodie,inquit, propone,& cras audi. Non enim ſumus de numero uomentiũ, ſed exactè loquentium.licet'ne ò imperator adeſſe familiares di

ctioni

ſtioni? Licebit, inquit Cæſar, eſt enim negociũ pudicũ. Rurſus Ariſtides, Cõcedatur, inquit, illis tum acclamare, tũ applaudere quantũ poſſunt. Hic arridens Cæſar, Iſthuc, inquit, in te ſitũ eſt.

Idem dixit Arimaſpas eſſe cognatos Philippi, quòd ea gens gignat unoculos.

MYRONIDES.

Myronides creatus dux exercitus aduerſus Bœotos, edixit, ut Athenienſes exirent. Quũ autẽ adeſſet cõgrediendi tẽpus, du ceſq; monerẽt nondũ omnes adeſſe, Adſunt, inquit, qui pugnaturi ſunt. Hos itaq; quũ uideret promptos, hoſtẽ aggreſſus uicit: Sic interpretans, eos qui ob ignauiam non ſtuduiſſent tempeſtiuè adeſſe, ne in pugna quidem bonam operam nauaturos. 14 Ignaui non expectandi. 79

PERICLES.

Pericles quotieſcunque belli dux creatus eſſet, chlamydem induens apud ſe dicere conſueuit, Attende Pericles, quod geſturus es imperium in liberos, in Græcos & in Athenienſes. His dictis ſe uir cordatiſſimus hortabatur, ut moderatè gereret principatum. Magni ingenij eſt imperare liberis. At Græci pluſquàm liberi tum erant: poſtremò inter Græcos liberrimi Athenienſes. 15 Imperiũ in liberos.

Suadebat Athenienſibus, ut Aeginam tollerent, ueluti Pyrei pituitam, quòd inde ſuſpicaretur bellum oriturum. E corpore malos humores tollere medicorum eſt. 16 Noxia tollenda.

Amico roganti ut pro ſe falſum diceret teſtimoniũ, cui adiunctum erat iuſiurandum, hoc eſt, periurium: Reſpõdit ſe quidem amicum eſſe, ſed uſq; ad aram: Sentiens aliquouſq; gratificandum amicis, ſed citra uiolationem religionis. 17 Vſque ad aras.

Moriturus hoc nomine ſibi gratulabatur, quòd ipſius cauſa nullus Athenienſium pullam ueſtem induiſſet: Significans ſe nulli cauſam mortis fuiſſe, nec ulli diem ab ipſo capitis dictum. Pullati ſunt, qui mortuum lugent, & olim capitis reum, amici pullati pullatum comitabantur. 18 Potentia innoxia.

Prætor

19 Pudicè. Præter collegam ſortitus eſt Sophoclem poëtam: quumq́; ſimul nauigarent, ac Sophocles conſpecto formoſo puero dixiſſet, En quàm ſpecioſus puer, Decet, inquit, ò Sophocles prætorem non modò manus, ſed & linguam habere continentem.

20 Gloriæ ſtimulus. Quum Thucydides uociferaretur apud populum aduerſus Periclem, quòd in picturas ac ſtatuas ſummorũ artificum profunderet reipub. cenſus, ipſe aſſurgens rogauit populum, uidetur'ne multum impendiſſe: quo reſpondente, plurimum, Agè, inquit, ſint igitur hæc mihi impenſa, non uobis, atque ipſis donarijs deorum, meum tantùm nomen inſcribam. Hæc uox ſubitò mutauit animum populi, iuſsitq́; ut publicis impendijs pergeret, nec ullis parceret ſumptibus. Tantum ualuit animus præſens, & ſermo aculeatus.

21 Aliena curare. Quum deuictis Samijs Athenas reuerſus pro concione laudaſſet eos, qui in bello ceciderant, cæteræ matronæ redeuntem è concione coronis ac uittis decorarunt, Elpinice Cimonis ſoror propius accedens dixit illi, Præclara ſunt iſta, quæ geſsiſti, & coronis decoranda, qui nos tot fortibus uiris ſpoliaſti. Ad hæc aliaq́; conuicia nihil cõmotus Pericles, tantum arriſit, nec aliud reſpondit quàm uerſiculum Archilochi.

Οὐκ ἂν μύροισι γραῦς ἐοῦσ᾽ ἀλείφεο. Id eſt,
Vnguento, anus quum ſis, caueto inungier.

Significans publica negotia nõ eſſe curanda uetulæ. Tam enim hoc indecorum, quàm turpe foret eam unguentis uti. Aut ſenſit indecorum eſſe iam anui mariti deſiderio teneri.

22 Animosè. Subitò oborto ſolis defectu quum Pericles uideret alios multos, ſed præcipuè claſsis gubernatorem, uehementer perturbatos, chlamyde ſua texit gubernatoris faciem, interrogauitq́;, nunquid hoc horrendum oſtentum exiſtimaret: illo negante, Quid intereſt, inquit, igitur, niſi quod chlamyde maius eſt, id quod nunc tenebras inducit. Senſit uir prudẽs interuentu lunæ nobis abſcõdi ſolẽ, quẽadmodum oppoſita chlamys impediebat

aliorum aſpectum:nullum autem eſſe oſtētum,quod natura fit.

Pericles Ariphroni uolēti publico præconio quæri Alcibia= dem,qui adoleſcens clàm domo egreſſus ad amicum Democra= tem ſe contulerat, obſtitit dicens,Si fortè nobis inſcijs perijt, præconio nihil aliud agetur, quàm ut uno tantum die citius manifeſtum fiat,illum interiſſe: ſin ſaluus,ne per omnem qui= dem uitam ſaluus eſſe poterit.Ciuiliter excluſit Pericles adole= ſcentis infamiam,quam nunquàm potuiſſet eluere. 23 Ciuiliter.

Pericles quum à populo uocaretur frequenter,non auſcul= tauit dicens, ἀσύντακτός εἰμι: Sentiens ſe non eſſe cogendum in ordinem,nec pro quolibet è media plebe habendum. 24 Autoritas.

ALCIBIADES.

Alcibiades etiamnum puer,quum in palæſtra nexu quodam conſtrictus eſſet,unde ſe non poſſet explicare,manum collucta= toris mordicus arripuit:illo dicente,mordes Alcibiades ut fœ= minæ ſolent: Imò, inquit,ut leones. Hoc de Lacone quodam antè commemoratum eſt,ſed in diuerſam ſententiam. Iam tum agnoſcere erat animum cedere neſcium. 1 Vtcūq; uin= cere.

Habebat canem quendā inſigni pulchritudine,emptum dra= chmarum ſeptem milibus: huic amputauit caudam,ac per ur= bem obambulare paſſus eſt.Demirātibus cur id faceret,Vt hoc, inquit,de me loquantur Athenienſes, nec alterius rei ſint cu= rioſi. Norat ingenium populi:de claris uiris libenter loquitur male.Illi morbo ſuppeditauit materiam leuiorem. 2 Fabulæ po= puli.

Puer ludum literarium ingreſſus popoſcit Iliadem Homeri, quūq; ludimagiſter negaſſet ſibi eſſe quicquā Homeri,impegit illi pugnū et abijt:declarās impudēter eū docere literas,qui nō ſemper Homerū haberet in ſinu. Quid ille facturus erat,ſi pro Homero quis porrexiſſet illi Michaēlē Modiſtā aut Floriſtam? 3 Ludimagi= ſter.

Quum aliquando Periclem inuiſeret, & accepiſſet illi tum non eſſe otium,propterea quòd perpenderet,quo pacto poſſet Athenienſibus reddere rationem,Non'ne ſatius fuerit,inquit, 4 Ratio reddi ta populo.

cogitare, qui fieri poſsit, ut non reddat rationem? Notans ita rem geſtam, ut non facile poſsit reddi ratio, procliuius autem eſſe in totum effugere rationem, quàm bene reddere.

Periculũ uitare ſatius.

5 Accitus ab Athenienſibus è Sicilia, ut diceret cauſam capitis, abdidit ſeſe, dicens, eum eſſe fatuum, qui uocatus in ius, quærat elabi, quum liceat uitare, ne eat: Sentiens conſultius eſſe non committere ſe periculo, quàm dare operam, ut ingreſſus periculum temet expedias. Dictum Græcis ſonat iucundius, ob uocum affinitatem, φυγεῖν, & ἀποφυγεῖν. Græcis autem ἀποφυγεῖν δίκην dicitur, qui iudicum ſententijs abſoluitur: φυγεῖν, qui uitat aut fugit.

Diffidentia.

6 Cuidam autem dicenti, non fidis patriæ de te iudicaturæ? Ego ſanè, inquit, ne matri quidē: uererer enim, ne inſciens pro albo calculo nigrum immitteret.

Vindicta.

7 Nuncianti, quòd ipſe cum comitibus morte damnatus eſſet Athenis, At nos, inquit, demonſtrabimus illis Alcibiadē uiuere: ſimulq́; ſeſe ad Lacedæmonios contulit, ac bellum Decelicum, ab urbe Decelia cognominatum, excitauit in Athenienſes.

Muſica contempta.

8 Imbutus philoſophiæ præceptis uoluptates, ac arteis indecoras aſpernatus eſt, diſciplinas liberales ſemper amplectebatur. Lyram hoc argumento reijciebat, quòd uocem hominis imitaretur: ex quo colligere licet, olim qui lyra canebant, ſimul & uoce ceciniſſe: plectrum quòd habitum, formamq́; liberalem immutaret in illiberalem: tibiam duplici nomine damnabat, & quòd ſic mutaret oris habitum, ut uix à familiariſsimis agnoſceretur, qui caneret, & quòd homini propriam adimeret uocem, loquendiq́; facultatem eriperet. Nemo enim poteſt ſimul & inflare tibiam, & loqui. Cantent igitur, inquit, Thebanorum filij, qui dicere neſciunt: nobis autem Athenienſibus, ut à maioribus accepimus, gentis princeps eſt Pallas & Apollo, quorum illa fiſtulam confregit, hic tibicinem excoriauit. Proditum eſt priſcorū fabulis, Palladem ad ſpeculum tibia canentem,

offenſam

offenſam oris deformitate, proiectam comminuiſſe tibiam, Apollo Marſyam canendo uictum excoriauit.

TIMON ATHENIENSIS.

9 *Amor ob malum.*

Timon Athenienſis, quem μισάνθρωπον appellat Lucianus, *quum erga cæteros eſſet inhumaniſsimis moribus, fugeretq́; conſuetudinem hominum, ſolum Alcibiadem adamabat, exoſculabaturq́;.* Id *admiranti* Apermanto *cauſamq́; roganti, reſpondit, ideo ſibi charum eſſe adoleſcentem, quòd perſpiceret illum aliquando magno malo fore* Athenienſibus.

10 *Inhumaniter.*

Apud hunc quũ cœnaret Apermanus, *nam & ipſum ob morũ ſimilitudinem admittebat, diceretq́;,* Pulcherrimũ, ô Timon, hoc *noſtrum conuiuium: reſpõdit* Timon: *Ita ſanè, ſi tu non adeſſes.*

11 *Inhumaniter.*

Idem *aliquando prodijt in concionem, factoq́; ſilentio quum omnes magnum quiddam expectarent, quòd inſolens eſſet* Timonem *concionari, dixit,* Viri *Athenienſes, poſt ædes meas hortulus eſt, in coq́; ficus, unde multi iam ſeſe ſuſpenderunt.* Eo in *loco conſtitui ſtructuram ponere, proinde uiſum eſt hoc publicitus denuntiare, ut ſi qui etiam uelint ſe ſuſpendere, maturent, priuſquàm arbor excidatur.*

LAMACHVS.

12 *Lamachus caſtigauit quendam è ducibus, qui deliquerat, neſcio quid: & quum ille dixiſſet,* Non *iterum iſthuc committam,* Ne *poßis quidem, inquit, in bello peccare bis.* Error *enim in bello mors eſt.*

IPHICRATES.

13 *Cautio aduerſus omnia.*

Iphicrates *quòd ſutore patre natus exiſtimaretur, erat contemptui, ac tum primùm opinionem ſibi parauit, poſteaquàm ipſe ſaucius, hoſtem unà cum armis correptum uiuum in triremem ſuam deportauit.* Is *quum in amicorum ac ſociorum agris haberet exercitum, ac nihilominus & uallum iaceret, & foſſam foderet accuratè, cuidam dicenti,* Quid *metuimus? ait,* Peßimam *eſſe ducis uocem, haudquaquam putaram:* Significans *in tran-*

quilliſsimis rebus interdum exiſtere periculum, quod nullus expectaſſet. Aduerſus inopinatos igitur caſus proſpexit ſuis copijs, ne ſi quid accidiſſet, dicere cogeretur, non putaram. Hoc Latini transferunt ad Scipionem.

14 Quum inſtrueret aciem aduerſus barbaros, dicebat ſe uereri, ne hoſtes non noſſent Iphicratem, quo nomine ſolet alios hoſtes terrere. At alij dant operam, ne quis norit ducem.

Nomen habet mometũ.

15 Capitis poſtulatus dixit calumniatori, qui litem intendebat, Quale eſt quod facis homo, quum inſtet bellum, Reipu. perſuades, ut de me conſultet, ac non potius mecum? Sentiens id temporis maximè opus eſſe ciuitati conſilio operaq; Iphicratis.

Intẽpeſtiua.

16 Harmodio priſci illius Harmodij abnepoti, generis probrum per conuitium obijcienti, Meum, inquit, genus à me habet originem, tuum uerò in te deſijt. Hoc imitatus eſt Cicero.

Nobilitas uera.

17 Oratori cuidam in concione hunc in modum ipſum interroganti, Quis es, ut tam ſublimes geras ſpiritus? num eques, aut ſagittarius, aut ſcutatus, aut pedes? Nihil horum, inquit: ſed qui his omnibus imperare didici: Sentiens pulchrius eſſe, bonũ præſtare ducem, quàm quemuis militem.

Dux bonus.

18 Idem cenſebat militem & diuitiarum, & uoluptatum auidum eſſe oportere, dicens illum audacius pericula ſubiturum, quò ſuis cupiditatibus ſuppeditaret.

Miles diues.

19 Idem in cauſa obrutus eloquentia patroni, qui Ariſtophontem defendebat, Aduerſariorum, inquit, melior eſt hiſtrio, ſed mea fabula melior. Vt fabula nonnunquam exploditur uitio hiſtrionis, ita ſæpe melior cauſa uincitur à peiore patroni infantia, ſtultitia'ue.

Eloquentia uictrix.

XENAENETVS.

20 Xenænetus dux ciuibus exprobrãtibus ſibi, quòd imperator exercitus fugiſſet in bello, At uobiſcum, inquit, ô chara capita: probrum cum exprobrãtibus communicans. Neque enim dux perſiſtere poteſt abſque militibus. Et turpiter obijcit alteri uitium

Probrum cõmune.

tium,à quo ipſe non eſt immunis.

TIMOTHEVS.

Timotheus dicebatur dux fortunatus. Huic inuidentes non= 21
nulli pinxerant ciuitates ultro ſe reti implicare ipſo dormiente. Scomma cõ=
Hac contumelia nihil offenſus Timotheus ciuiliter reſpondit, temptum.
Si tantas urbes capio dormiens,quid facerem uigilans?

Audace quodam milite uulnus Athenienſibus oſtentante, Et 22
me, inquit, puduit, quòd quum ego in Samo dux ueſter eſſem, Cautio.
catapultæ telum prope me ceciderat: Significans hoc uulnus illi
non factum in prælio cominus pugnanti, ſed procul. Aut bono
duci adeò cauendum,ut ne propè quidem iaculum ullum poſsit
accidere. Vulnus gladio factum,fortitudinem arguit:telo factum
catapultæ,indiligentiæ ſignum eſt.

Quum oratores Charetem commendarent, cenſentes talem 23
creari debere Athenienſium ducem, Non ducem,inquit Timo= Magnus nõ
theus,ſed qui duci ſuas ſtragulas portet. fortis.

CHABRIAS DVX.

Chabrias dicere ſolet, eos optimè ducis munere fungi, qui 24
res hoſtium quàm maximè cognitas haberent. Ducis peri=

Idem proditionis accuſatus eſt unà cum Iphicrate. Quum tia.
autem ab Iphicrate obiurgaretur, quòd quum eſſet in pericu= 25
lo,tamen ad gymnaſium iraret, ſolitaq́; pranderet hora, Ergo, Miſer ante
inquit,ſi quid ſecus de nobis ſtatuerint Athenienſes, te ſqualli= tempus.
dum ac famelicum,me uerò pranſum & unctum occident.

Quin & illud dicere ſolet, Formidabiliorem eſſe ceruorum 26
exercitum duce leone,quàm leonum duce ceruo: Sentiens totam Dux egre=
belli fortunam pendere à uirtute prudentiaq́; ducis. gius.

HEGESIPPVS.

Quum Hegeſippus cognomento Crobelus, Athenienſes in 27
Philippũ irritaret, quidam è concione ſucclamauit, Ita'ne bellũ Libertas ma
nobis inuehis Hegeſippe? Næ per Iouem,inquit,& pullas ue= gno emẽda.
ſtes,& publicas exequias, & orationes funebres, ſi uictori ſu=

mus liberi, nec imperatis Macedonum parebimus; Significans libertatem bene emi magno, nec ſine negotio poſſe ſeruari.

PYTHEAS.

28 *Pytheas quum adhuc eſſet adoleſcens, acceßit in concionem contradicturus decretis, quæ tum de Alexandro condebantur. Huic quum quidam dixiſſet, Tu quum ſis iuuenis, audes de rebus tantis loqui? Atqui, inquit, quem uos ſuffragijs ueſtris deum facitis, me iunior eſt.*

PISISTRATVS.

29 Solerter. *Piſiſtratus Athenienſium tyrannus, quum aliquot amici qui ab ipſo defecerant, Phylen occupaſſent, uenit ad illos ſtragulas in ſarcinam colligatas ipſe portans. Cæterùm illis quid ſibi uellet percontantibus, Vt, inquit, ſi perſuaſero, reducam uos: ſi non perſuaſero, maneam uobiſcum: ob hoc enim ueni cum ſarcinis. Egregius animus, qui nollet ſine amicis nec regnare, nec uiuere.*

30 Ciuiliter. *Quum mater apud ipſum eſſet delata, quòd adoleſcentem quendam adamaret, furtimq́; cum eo congrederetur, & quidem frequenter præ metu Piſiſtrati, negante ſui copiam, adoleſcentem uocauit ad cœnã: peracta cœna rogauit quomodo habitus eſſet, quum ille reſpõdiſſet, ſuauiter, Hæc, inquit, tibi contingẽt quotidie, ſi matri meæ placueris. Admodum ciuiliter & maternis indulſit affectibus, & adoleſcentem omni terrore liberauit.*

31 Ciuiliter. *Thraſybulus Piſiſtrati filiam amabat, eamq́; quum haberet obuiam, in publico oſculatus eſt: ob id uxori maritum in Thraſybulum irritanti, Si illos, inquit Piſiſtratus, qui nos amant, habemus odio, quid faciemus ijs, qui nos oderunt? Ac uirginem adamatam Thraſybulo dedit uxorem.*

32 Ciuilitas prudens. *Comeſſatores quidam in Piſiſtrati uxorem inciderant, multaq́; laſciuè in illam tum fecerant, tum dixerãt. Poſtero uerò die iam decocta temulentia Piſiſtratum adierunt cum lachrymis orantes ueniam. Tum Piſiſtratus, Vos quidem in poſterum date operam, ut ſitis ſobrij. Vxor uerò mea heri nequaquam uſquam prodijt*

prodijt ex ædibus. Humanitatis erat, quòd ignouit adoleſcentibus: pietatis, quòd uxoris honori conſuluit, negans tale quicquam in illam factum eſſe.

33 Retortum mirè. *Quum alteram uxorem ducere ſtatuiſſet, liberis ipſum percontantibus, nunquid in ipſis haberet, de quo quereretur, Nequaquam, inquit, imò ob id potius alteram duco, quòd collaudem uos, cupiamq́; mihi & alios iſtiuſmodi liberos naſci.*

DEMETRIVS.

34 *Demetrius Phalereus Ptolemæum regem adhortari ſolet, ſibi pararet libros, de regno, deq́; militari imperio gerendo tractantes, eoſq́; euolueret, propterea quòd ea de quibus amici non audent admonere reges, in libris ſcripta habeantur.*

35 *Quum exularet, ac Thebis inglorius, humiliſq́; uiueret, audiſſetq́; Cratetem philoſophum, qui ipſum inuiſeret, multa placidè, prudenterq́; ac moderatè ferendo exilio diſſerētem, Malè ſit, inquit, negocijs ac occupationibus, per quas hactenus talem uirum non licuit cognoſcere.*

NICOSTRATVS DVX.

36 Degeneres. *Nicoſtratus Argiuus, quum ab Archidamo ſolicitaretur, tum ingenti promiſſa pecunia, tum cuiuſcunq́; uellet Lacenæ coniugio, ut Cromnum traderet, reſpondit Archidamum non ducere genus ab Hercule, quòd Hercules obiens orbem ſoleat improbos afficere ſupplicio, ipſe contrà ex probis faceret improbos. Lacedæmonij uerò hoc nomine potiſſimum gloriantur, quòd originem ducunt ab Hercule.*

EPAMINONDAS.

1 Prouidētia. *Sub Epaminonda Thebano duce nunquàm euenit, ut exercitum inuaderet tumultus Panicus, qui ſubitò præter cauſam interdum oboriri ſolet. Eum quoniam à Pane deo credunt immitti, Panicum appellarunt.*

2 Mors in bello. *Dicere ſolebat pulcherrimum eſſe genus mortis in bello mori, quòd hæc mors primùm cum laude fortitudinis cōiuncta ſit,*

modò bellum geratur pro patria: deinde breuis non diu cruciãs hominem, aut paulatim extabeſaciens.

Obeſus miles.

3 *Idem dicere ſolet, militum quibus arma gerenda ſunt corpus exercitatũ eſſe oportere, non ſolum athleticè, uerũetiam militariter. Nam athletæ tantũ hoc agunt, ut corpore ſint robuſto: at militẽ oportet corpus habere expeditũ & agile. Vnde & uehemẽter obeſis infenſus erat, adeò ut huiuſmodi quẽdam expulerit ab exercitu, dicens quòd uix clypei tres, quatuor'ue tegerent ipſius uentrem, per quem nunquam uidiſſet ſua pudenda.*

Frugalitas.

4 *Ipſe tam tenui uictu utebatur, ut aliquando uocatus ad cœnam à uicino, quum reperiſſet bellariorum, obſoniorum, & unguentorum apparatum, confeſtim abierit, dicens: Ego te ſacrificare putabam, non delitiari & illudere.*

Frugalitas.

5 *Quum coquus collegis Epaminondæ de impendijs aliquot dierũ rationẽ redderet, nõ alia de re indignabatur, quàm tantũ fuiſſe conſumptum olei: demirãtibus autem collegis, negauit ſe offendi ſumptu, ſed moleſtè ferre tãtum olei exceptũ intra corpus hominum: Sentiens oleum eſſe natum foris unguendo corpori, non intus explẽdo. Inunctum reddit corpus firmius & iniuriæ patiẽtius: infuſum in uiſcera, reddit delicatius ac ſegnius.*

Sobrius princeps.

6 *Quum feſtum diem celebraret ciuitas, omneſq; compotationibus & libidini indulgerẽt, Epaminondas cuidam è familiaribus factus eſt obuiã ſquallidus & cogitabũdus. Admirante illo, rogãteq; quid tandem eſſet rei, quòd ſolus ad eum affectus modum obambularet, Vt uobis, inquit, omnibus, ebrios ac ſocordes eſſe liceat. O' uocem principe dignam. Tum maximè uigilandum eſt principi, quum populus maximè indulget genio. At non oportet ipſi unquam uacare genialiter uiuere.*

Perſonæ reſpectus.

7 *Homini cõtempto, qui leue quiddã admiſerat, Pelopida pro eo deprecãte, non ignouit, ſed amica pro illo rogante dedit ueniam: dicens eiuſmodi munera à ſcortillis accipi oportere, nõ à militibus. Paratus erat ad ignoſcẽdum, ſed quemadmodum non*

quauis

quæuis damus omnibus, ita ſpectandum eſt, cui in qua cauſa gratificemur.

8 Quum Lacedæmonij copias in Thebanos educerēt, uariaq; Thebanis ferrētur oracula, quorum alia uictoriam illis pollicebātur, alia diuerſa prædicabāt, iuſſit bene promittētia ad dextrā tribunalis poni, contraria ad læuā. Atq; omnibus hunc in modū diſpoſitis, ſurrexit, dixitq;, Si uolueritis parere ducibus, & cōglomerati in hoſtē tēdere, hæc uobis ſunt oracula, oſtenſis melioribus: quòd ſi ad cōflictum ſegnes, timidiq; fueritis, hæc oracula uobis reddita ſunt, oſtenſis deteriora pollicentibus. *Mirè nec oraculorum contempſit autoritatē, nec animos militum his deijci paſſus eſt: ſed interpretatus eſt deum proſpera polliceri ſtrenuis, infauſta timidis, quaſi à nobis pendeat rerum euentus.*

Oracula à nobis pendent.

9 Rurſum quum copias admoueret caſtris hoſtium, tonitru facto, militibus percontantibus quid putaret portendere deum, Attonitos, inquit, eſſe hoſtes, quòd quum tales agros haberent in propinquo, in talibus caſtrametarentur. *Solertia ducis non ſolum terrorem exemit animis militum, uerumetiam commoda interpretatione addidit alacritatem.*

Oſtētum cōmodè interpretatum.

10 Ex omnibus, quæ præclarè & honeſtè geſſiſſet in uita, illud ſibi dicebat eſſe iucundiſſimum, quòd utroq; parēte uiuo Leuctrica pugna uiciſſet Lacedæmonios. *Vir pius non tam ſibi gratulatus eſt eam obtigiſſe gloriā, quàm hanc uoluptatem ex ſe contigiſſe his, quibus uitam ſuam acceptam ferebat.*

Pietas.

11 Quum aliâs ſolitus eſſet uncto corpore, hilariq; uultu prodire in publicum, poſtridie eius diei, quo feliciter pugnatum eſt in Leuctris, proceſſit ſqualidus, ac ſummiſſus. Amicis autem ſciſcitantibus, ecquid illi moleſti accidiſſet, Nihil, inquit, ſed heri ſenſi me plus æquo mihi placuiſſe. Eius gaudij intemperantiam, hodie caſtigo. *Adeò metuit arrogantiam uir Bœotus ac militaris, & nos non idem faciemus, quoties ſecunda fortunæ aura res nobis ſuccedunt?*

Secūdis moderatè gaudendum.

12 Quum uideret hoc agere Lacedæmonios, ut eam calamitatem tegerent, Epaminondas ut palàm faceret, quanta fuiſſet illius cladis magnitudo, non quibuslibet permiſit cadauera tollere, ſed ut quæq; ciuitas ſua auferret. Ita factum eſt, ut appareret plus, quàm millenos Lacedæmonios interiſſe. Hoc ſtratagema pro apophthegmate forſitan adiecit aliquis.

Gloria.

13 Iaſon Theſſalorum rex uenerat Thebas, belli ſocius futurus. Is quum Epaminondæ uehementer egenti, aureorum duo milia miſiſſet, aurum non recepit, ſed ipſum Iaſonem intuitus: Iniuſtis, inquit, imperas, ipſe deterior. Ipſe uerò quinquaginta drachmis à ciue quodam acceptis mutuo, pro uiatico exercitus, inuaſit Peloponneſum: Sentiebat iniquas eſſe diuitias, quæ poſſeſſorem reddunt deteriorem: at uiri fortes, gloria uirtutis præmio contenti ſunt.

Gloria potior pecunia

14 Rurſus quum Artaxerxes Perſarum rex ipſi tria Daricorũ milia miſiſſet, Diomedontem Cyzicenum aſperius increpuit, ſi tantam nauigationem ſuſcepiſſet, corrupturus Epaminondam, eumq; iuſſit hæc uerba ad regem referre: ſi fauet commodis Thebanorum, habiturus eſt Epaminondam amicum gratis: ſin minus, hoſtem. Quid hoc animo incorruptius, non aliò ſpectante, quàm ad patriæ commoda?

Integrè.

15 Quum Argiui Thebanorum eſſent ſocij, Athenienſium oratores in Arcadiam miſſi uituperarunt utranq; gentem, & Calliſtratus rhetor Oreſtem & Oedipodem ciuitatibus exprobrabat. Nam Oreſtes Argiuus fuit, Oedipus Thebanus. Interim ſurgens Epaminondas, Fatemur, inquit, apud nos fuiſſe, qui patrem occiderit, apud Argiuos, qui matrem necarit, ſed eos, qui hæc patrarunt, nos expulimus, Athenienſes receperunt. Tanto compendio conuitium retorſit in autores.

16 In Spartanos, qui multa, magnaq; crimina Thebanis obijciebant, Hi nimirum fecerunt, inquit, ut breuiloquẽtia uti deſtiteritis. Solent Lacedæmonij de breuiloquentia gloriari, ſed à Thebanis

Miſeria multiloqua.

Thebanis multis affecti calamitatibus, multa dicere coacti ſunt de illis conquerentes.

Poſteaquam Alexandrum Pheræorum tyrannum Thebanis infenſum, Athenienſes ſibi feciſſent amicum ac ſocium, usq; pollicer etur illis ſe perfecturum, ut minam carnium emerent ſenio=bolo, uidelicet ſignificans ſe tantum pecudum ac iumentorum adducturum è præda: Epaminondas ſubiecit: At nos, inquit, Athenienſibus ad coquendas iſtas carnes ligna gratis ſuppeditabimus. Nam ſyluas ipſorum ſuccidemus, ſi ſe plus ſatis admiſceant noſtris negotijs. 17 *Minæ.*

Quum ſtuderet Bœotos, ocio diſſolutiores, continenter in armis habere, ſimul ut Bœotiæ creatus eſt imperator, his uerbis illos adhortatus eſt: Poſthac conſultate uiri: nam ſi ego militiæ præfectum agam, uobis militandum eſt: adimens illis ſpem ocij ſub tali imperatore. 18 *Militia laborioſa.*

Regionem quandam ſupinam, & campeſtrem belli orcheſtram appellabat, ueluti theatrum unde latè pateret proſpectus. Eam dicebat obtineri non poſſe, niſi manum ſemper ſcuti loro inſertam haberent. Nam quæ montibus cincta ſunt, minore negotio tuentur. Campeſtris regio quoniam patet omnium incurſionibus, armis tuenda eſt. 19 *Vigilantia.*

Quum Chabrias circa Corinthum paucos Thebanos ſub mœnibus auidius pugnantes proſtrauiſſet, atq; ob id trophæum erexiſſet, Epaminondas deridens hominem dixit: Hîc ſanè decebat non trophæum, ſed Hecateum erectum eſſe. Veteres enim ante portas in triuijs congruenter Hecates imaginem ſtatuere ſolent, uel ad indicandam uiam, uel in gratiam ſepultorum. 20 *Trophæum ridiculum.*

Cuidam nuntianti, quòd Athenięſes exercitū nouis inſtructū armis in Peloponneſum miſiſſent, Quid, inquit, num igitur gemit Antigenidas, ſi Tellis nouas habet tibias? Tellis autem erat tibicen peßimus, Antigenidas optimus. Significabat Athenienſes fruſtra nouis armis inſtructos, quum his neſcirent uti. 21 *Arma indiga uiri.*

Scutatum

Miles ditatus.

22 . *Scutatum militem ſenſerat à captiuo quodam magnam pecuniarum uim accepiſſe. Huic Epaminondas, Mihi, inquit, redde clypeum, tibi uerò cauponam emito, in qua uitam degas. Poſthac enim noles eodem modo ſubire periculũ, quippe iam unus de numero diuitum ac beatorum. Rectè iudicauit, timidum, ut eſt in prouerbijs, eſſe Plutum. Magis enim metuit mortem, qui domi habet unde poſsit ſuauiter uiuere.*

Finis uitæ ſpectandus.

23 *Interrogatus quem arbitraretur ducem præſtantiſsimum, ſeipſum'ne an Chabriam, an Iphicratem. Id inquit, iudicatu perdifficile eſt donec uiuimus: Alludens ad illud Solonis, neminem dicendum beatum, ante obitum. Quandiu uiuit homo poteſt & ad meliora proficere, & ad deteriora degenerare.*

Fiducia meritorum.

24 *Quum è Lacedæmone reuerſus, cum ſuis commilitonibus capitis poſtularetur, ut qui præter legẽ, Bœoticæ præfecturæ menſes quatuor adieciſſet, iuſsit ut duces in ipſum reijcerẽt crimen tanquam ui cõpulſi. Ipſe autẽ pro ſe dixit, ſe non habere ſermones factis meliores: Sentiens ipſas res geſtas reo patrocinari debere. Quòd ſi, inquit, omnino dicendũ eſt aliquid apud iudices, peto, ut quum me occiderint, columnæ damnationis titulũ inſcribãt: quo Græci uideant, quòd Epaminondas Thebanos nolentes coëgerit Laconicam, quæ per quingentos annos capi non poterat, ac Meſſenam incoluerat annis* CCXXX. *igni, ferroq; populari, tum Arcades inter ſe conciliare, resq; illorum cõponere, deniq; Græcos libertati reſtituere. Nam hæc illo tum imperio geſta ſunt. His auditis iudices diſceſſerunt multũ ridentes, ac ne calculos quidem de illo colligere uoluerunt. Quòd totius cauſæ periculũ à ducibus in ſe unum recepit, dubites humaniuſ'ne factum ſit, an animoſius. Simul autẽ docuit quantam fiduciam homini præſtet egregiorum meritorum conſcientia.*

Duces præcipua uictoriæ ſpes.

25 *In ſuprema pugna apud Mantineam ſauciatus, delatusq; in tentorium uocauit ad ſe Daiphantum, poſt illum Iollydam: ubi audiuit eos uiros interiſſe, iuſsit omitti bellum cum hoſtibus,*

quando

quandoquidem iam exercitus duces non habebat:ac uerbis ipſa
res teſtimonium præbuit,quòd Epaminondas optimè noſſet ci-
ues ſuos.Et hoc uidetur apophthegmatibus adiectum.

Meneclides inuidens Epaminondæ gloriæ,ſuaſit populo,ut 26
pacem haberent bello potiorē.Cui Epaminondas,Fallis,inquit, Pax bello
ciues tuos,qui ocij nomine eos ad ſeruitutē uocas.Pax enim bel parta.
lo paratur,nec eam tueri licet, niſi ciues ſint ad bellū inſtructi.

Eidem exprobranti quòd non duxiſſet uxorem, Nullius,in- 27
quit,conſilio ò Meneclida,hac in re minus uti uelim quàm tuo: Morſus te-
Notans illum quòd uxorem haberet parum ſequundæ famæ. ctus.

Rurſus eidem obijcienti quòd Agamemnonis gloriam æmu- 28
laretur, Falleris, inquit: nam ille totius Græciæ præſidijs uſus Agamemno-
decem annis uix unam cepit urbem, ego unius huius urbis præ- ne maior.
ſidijs,uno die profligatis Lacedæmonijs totam Græciā liberaui.

Ciuiū ſuorū iniurias patiētiſſimè ferebat, dicēs eſſe nefas iraſ- 29
ci patriæ. Quēadmodum parentū iniurias ulciſci pietas uetat. Piè.

Pelopidæ increpanti quòd nullos tolleret liberos, male in 30
hoc conſulens patriæ,Vide,inquit,ne tu peius conſulas,qui ta- Benefacta
lem patriæ filium relicturus ſis.Habebat enim Pelopidas filium pro liberis.
improbum & infamem.Mihi,inquit,Leuctrica pugna pro libe-
ris erit,nunquàm interitura.In hoc enim ſuſcipiuntur liberi,ne
pereat noſtri memoria. At hoc melius præſtant egregia facino-
ra:nam liberi frequenter offuſcant parentum gloriam.

Quum ſentiret uulnus eſſe letale, non prius ferrum eduxit, 31
quàm audiſſet Thebanos uiciſſe. Tum, Satis,inquit,uixi,inui- Mors ge-
ctus enim morior,& educto ferro protinus efflauit animam. neroſa.

Valerius narrat illum quæſiſſe,an ipſius clypeus eſſet ſaluus: 32
ut audiuit,ſaluum, rogaſſe an hoſtes eſſent deuicti : quum au-
diſſet penes Thebanos eſſe uictoriam, ita loquutum militibus,
Non finis cōmilitones uitæ meæ, ſed melius & altius initiū ad-
uenit. Nūc enim ueſter Epaminōdas naſcitur,quia ſic moritur.

Quum illi per inuidiam & contumeliæ gratia ſordidus qui- 33
dam

Vir magiſtratũ ornat. dam & contemptus magiſtratus delegatus eſſet à populo Thebano, non aſpernatus eſt, dicens, non ſolùm magiſtratum oſtendere uirum, ſed uirum uiciſſim oſtendere magiſtratum: itaque geſſit, ut deinceps tanquam honeſtum munus à multis ambiretur, quum antea nihil aliud fuerit quàm cura ſordes & ſtercora ex angiportis eijciendi.

34 Idem cuidam egeno mandauit, ut à quodam ex amicis ipſius talentum peteret, petijt, & accepit. Amico percontanti quur id iuſſiſſet, Quoniam, inquit, ille quum uir ſit probus, inopia premitur: tu uerò diues es, multa de publico depeculatus. Epaminondas ipſe pauper, hac ratione ſubuenit egenti. Bonorum enim probrum eſt, uirum probum egere neceſſarijs. — Benigniter.

35 Tempore belli Leuctrici quum accepiſſet quendam ſtrenuum uirum periſſe morbo, per iocum dixiſſe fertur, Vnde fuit illi moriendi ocium, in tantis negotijs? Frequenter autem non minima morbi pars eſt imaginatio metus'ue morbi. Hunc languorem ſolet excutere negotiorum ardor. — Ocium.

PELOPIDAS.

1 Pelopidas in præfectura rei militaris Epaminondæ collega, quum amici dicerent illi rei neceſſariæ, uidelicet colligendi pecuniæ nullam eſſe curam, Ita per Iouem, inquit, neceſſariæ, ſed huic Nicomedi: oſtendens hominem claudum ac mancum. Senſit fortibus uiris nihil eſſe opus pecunia. — Pecunia contempta.

2 Vxori quæ ipſum ad bellum proficiſcentem rogabat muliebriter, ut ſeruaret ſeipſum, Alij, inquit, ut iſthuc faciant, monendi ſunt. Nam princeps ac dux hortandus eſt potius, ut ſeruet ciues. Vox imperatore digna, cuius eſt ciuium multorum ſalutem, ſuæ unius incolumitati anteponere. — Dux aliorũ ſeruator.

3 Quum è militibus quiſpiam qui uiderat Lacedæmonios per anguſtias montium aduentare, dixiſſet Pelopidæ, Incidimus in hoſtes, Quî potius nos in illos, inquit, quàm in nos illi? — Animosè.

4 Ab Alexandro Pheræorum tyranno præter fœdera captus, ac uinctus

ac uinctus Pelopidas, conuitia congeſſit in fœdifragum: ut Libertas.
autem iratus ille dixit, Mori properas, Admodum, inquit, quò
magis in te exaſperentur Thebani, tuq; citius des pœnas uio=
lati fœderis, dijs pariter, atq; hominibus inuiſus.

5 *Thebe tyranni uxor adijt Pelopidam, dixitq́; ſe mirari,*
quòd uinctus eſſet tam hilaris, At ego, inquit, magis te miror, Liberè.
quòd non alligata feras Alexandrum.

6 *Poſteaquàm Epaminondas Pelopidam liberum reduxiſſet,*
aiebat ſe gratiam habere Alexandro, per quem experimento Mortis con
comperiſſet, ſe non tantùm ad bellum, ſed etiam ad mortem be= temptus.
ne animatum eſſe.

7 *Quũ Pharſali cõgreſſurus eſſet cũ Alexandro Pheræorũ ty=*
rãno, milites admonuerũt, duplo plus Theſſalorũ eſſe cum Ale=
xãdro, quàm ipſe Thebanos haberet, Tanto, inquit, melius no=
bis erit, plures enim uincemus. Hoc & alteri cuidã adſcribitur.

De eo Plutarchus Sympoſiacõn lib. 2. refert quiddam per=
quàm feſtiuum. Conuiuium agitans cum collegis ducibus, in fine Frugalitas.
conuiuij bibit acetum. Percontantibus num id conduceret ad
ſanitatem, Neſcio, inquit, illud ſcio, bonum eſſe ad hoc, uti quis
meminerit domeſticæ dictæ, ſiue domeſticorum negociorum:
Sentiens conducere aduerſus crapulam, & conferre ſobrietati:
ſimul indicans ſe domi parciſſimo uictu agere ſolitum.

MANIVS CVRIVS.

8 *Manius Curius nonnullis arguentibus, quòd ex agris bello*
partis partẽ exiguam unicuiq; militum diſtribuiſſet, magnum Agri modus.
uerò Reipublicæ: optauit à dijs, ne quando exiſteret quiſquam
Romanus, cui ager exiguus uideretur, qui poſſet alere dominũ:
Sentiens eum non eſſe Romano dignum nomine, qui plus ap=
peteret, quàm quod ad uictum frugalem ſatis eſt.

9 *Samnites poſteaquàm ab illo fuerant deuicti, uenerunt ad*
Manium Curium, ac magnam auri uim offerebãt, atq; id tẽpo= Aurum ſpre
ris fortè rapula coquebat ollis fictilibus. Reſpõdit autem Sam= tum.

nitium

nitium legatis hunc in modum, Nihil opus eſt auro, talem cœnanti cœnam: ſibi uerò potius eſſe, aurum poſsidentibus imperare, quàm aurum habere.

C. FABRITIVS.

Dux egregius.

10 C. *Fabritius quum audiſſet* Romanos *à* Pyrrho *deuictos, ad Labienum uerſus:* Pyrrhus, *inquit, nō* Epirotæ, *uicerūt* Romanos: *Sētiens unius ducis ingenio uictoriā acceptam ferri oportere, non uirtuti militum.* Hoc *pacto* Romani *nominis ignominiam eleuauit, qui quum* Epirotis *eſſent uirtute ſuperiores, hoc ſolo erāt inferiores, quòd non haberent ducem* Pyrrho *ſimilem.*

Animus iexpugnabilis.

11 *Quum* Pyrrhus *pro redimendis captiuis multum auri miſiſſet, aurum quidē non accepit* Fabritius. *Poſtridie uerò* Pyrrhus *maximum elephantum emiſit, qui ignaro* Fabritio *à tergo ſubitò barriens appareret.* Id *ubi factum eſt, reſpiciens* Fabritius *ac ridens,* Me, *inquit, nec aurum heri, nec hodie bellua fecit attonitum.* Senſit Pyrrhum *hoc de induſtria egiſſe, ut quoniam auro, boniſq; uerbis deliniri non poterat, immani uoce belluæ terreretur.* Sed *expertus eſt* Pyrrhus *animum undiquaq; inexpugnabilem.*

Fiducia ſui.

12 Pyrrho *uerò hortanti, ut* Fabritius *apud ſe ageret, imperij ſocius futurus,* Ne *tibi quidem iſthuc expedierit, inquit:* Nam *ſi* Epirotæ *noſtrum utrunque pernorint, mihi regi, quàm tibi parēre mallent.*

Fides in hoſtem.

13 Fabritio *iam conſuli miſit epiſtolam* Pyrrhi *medicus, qua promittebat ſe regem ueneno necaturum, ſi iuberet:* At *eam epiſtolam autore non prodito ad* Pyrrhum *remiſit, iubēs illum ſibi cauere, qui peſsimus eſſet iudex, tum amicorum, tum hoſtium:* Sentiens *eum eos habere pro hoſtibus, quos amplecti debebat, ſi ſatis nouiſſet, & hos pro amicis ducere, qui peius illi uellent, quàm hoſtes.*

Nihil gratis.

14 *Cæterum ubi compertis inſidijs* Pyrrhus *medicum egiſſet in crucem,* Fabritio *captiuos gratis remiſit.* At Fabritius *no=*

luit

luit eos gratis recipere,ſed parem captiuorum numerum remi-
ſit,ne à Pyrrho proditi ueneficij mercedem accepiſſe uidere-
tur,negans ſe hoc indicium feciſſe Pyrrhi cauſa,ſed ne Romani
uiderentur dolis hoſtem occidere, ut qui uiribus ſuperare non
poſſent.

FABIVS MAXIMVS.

Fabius Maximus quoniam cum Annibale confligere detre- 15
ctabat,ſed mora copias illius & pecuniarum & cõmeatus egen- Cõuitia con
tes attenuabat,ſequens illum per aſpera montuoſáq;,ac ſubin- tempta.
de obiter ſeſe opponens, à nonnullis per ludibrium dicebatur
Annibalis pædagôgus: hoc conuitio nihil commotus pergebat
ſuum inſtitutum ſequi, dicens apud amicos, Qui dicteria con-
uitiáq; metuat, eum ſibi uideri timidiorem his, qui fugiunt ho-
ſtes. Senſit hòc turpius eſſe timiditatis uitiũ, quò leuius eſt peri-
culum. Nihil autem leuius dictis,quæ qui formidat,quomodo ſu
ſtinebit impetum hoſtium?

Quum de Minutio illius collega,quoniam nonnullos hoſtes 16
deiecerat, multus eſſet ortus rumor,tanquã de uiro nomine Ro- Temeritas.
mano digno, ait, ſe magis ſecundam Minutij fortunam, quàm
aduerſam pertimeſcere: Sentiens illius temeritatem periculoſiſ-
ſimam eſſe reipub. quam ſi rerum ſucceſſus attolleret, in extre-
mum diſcrimen adducturam uniuerſum populum Romanum,
ſed aduerſis caſibus futuram moderatiorem.

Paulò pòſt quum Minutius hoſtium inſidijs ſeptus in ſum- 17
mo eſſet periculo,ne cum ſuis copijs periret,Fabius è monte mo- Facetè.
uens exercitum, uenit illi auxilio, múltiſq; trucidatis hoſtibus
ipſum eripuit. Hoc facto Annibal ad ſuos dixit, Non'ne uobis
ſæpenumero prædixi fore,ut illa montana nubes nobis aliquan-
do tempeſtatem immitteret? Hoc Annibalis, non Fabij dictum,
huc aliunde ſuſpicor adſcriptum.

Poſt calamitatem quam Romani acceperant apud Cannas, 18
creatus imperator cũ Claudio Marcello, uiro audaci, ſemperq; Contatio.

geſtienti cum Annibale confligere, Fabius potius ſperabat futurum, ut ſi pugna abſtineret, Annibalis exercitus ductu temporis deficeret. Id ſentiens Annibal dixit, ſe magis formidare Fabium à pugna quieſcentem, quàm Marcellum pugnantem. Nec hoc eſt Fabij apophthegma, ſed Annibalis.

19 Miles quidam Lucanus delatus erat Fabio, quòd noctu frequenter è caſtris clàm excederet, amore cuiuſdam fœminæ. Fabius quum audiſſet illum alioqui in rebus belli præclarum eſſe uirum, iuſsit clàm apprehenſam mulierem, quam amabat miles, ad ſe perduci: quæ ſimul ut adducta eſt, iuſsit accerſi uirum, ad quem ita loquutus eſt, Haud clàm nobis fuit, te præter legem militarē abnoctare à caſtris: at ne id quidem prius nos latuerat, te probum eſſe militem: proinde errata antè bene geſtis condonamus, cæterum poſthac eris nobiſcum: nam habeo fideiuſſorem, & productam mulierculam illi commendauit.

Error meritis condonatus.

20 Tarentinos Annibal præſidio impoſito tenebat arce accepta. Fabius itaque dolo quàm longiſsimè exercitum ſuum abduxit ab urbe: quam ubi cepiſſet, diripuiſſetq́;, ſcribæ percontanti, quid de templorum ſimulachris ſtatuiſſet: Relinquamus, inquit, Tarentinis deos iratos.

Facetè.

21 Quum M. Liuius ſibi poſtularet acceptum ferri, quòd Fabius cepiſſet urbem Tarentinam, uidelicet quòd in arce præſidium habuiſſet, cæteris iactantiam hominis deridentibus, Vera, inquit Fabius, narras: nam niſi tu ciuitatē amiſiſſes, nequaquam ego recepiſſem.

Iactantia eluſa.

22 Fabio iam ſene filius illius conſul factus eſt, qui quum publicitus multis audientibus habuiſſet orationem, Fabius conſcenſo equo præcedebat. Quum autem iuuenis lictorem miſiſſet, qui patrem iuberet equo deſcēdere, alij quidem factum hoc auerſati ſunt: at Fabius ab equo deſiliens, nō habita ætatis ratione accurrit, ac filium complexus: Euge, inquit, fili, ſapis qui intelligas, quibus imperes, & quàm magnum magiſtratum ſuſceperis.

Conſulatus maieſtas.

Quum

Quum Minutius gloriaretur, ipſius opera multum maieſta= 23
ti Fabianæ dignitatis deceſſiſſe: Si ſaperes, inquit Fabius, Mi= *Grauiter.*
nuti, reputares tibi cum Annibale certamen eſſe potius quàm
cum Fabio.

Dicebat abſurdum uideri, ſi quum equos, & canes uenati= 24
cos familiaritate, ciboq́; cicuremus, potius quàm catenis aut uer *Humanitas*
beribus: homines feroces animo, non humanitate ac beneficijs *cicurat opti*
nobis conciliemus, ſed aſperiores in illos ſimus, quàm agricolæ *mè.*
ſuut in caprificos, ac malos ſylueſtres, & oleaſtros, qui has nõ
protinus excidunt, ſed inſitione docent miteſcere.

Fabius Max. congiariorum exiguitatem notans, dixit non 25
eſſe congiaria, ſed heminaria. Cougiaria dicuntur dona, quæ
dantur populo. Congius autem menſuræ genus eſt, qua multò
minor eſt hemina. Ad menſurã igitur alludens negauit eſſe con=
giarium, ſed heminarium.

ANNIBAL.

Annibal à Minutio, quem inſidijs obſederat, per Fabij co= 26
pias depulſus, ubi rediſſet in caſtra, dixiſſe fertur, eo prælio à ſe
uictum Minutium, ſe autem à Fabio fuiſſe ſuperatum: uidelicet *Victor &*
ex eadem pugna uictus & uictor redijt. Perierat enim Minu= *uictus.*
tius, ni Fabius ſuccurriſſet.

Quum Marcellus aliquot diebus continenter cum Anniba= 27
le conflixiſſet uario Marte, dixit Annibal ſibi rem eſſe cum ho *Pertinacia*
ſte, qui nec uictus, nec uictor noſſet quieſcere. *uincit.*

Quum Fabius ſimili arte recepiſſet Tarentum, quali Anni= 28
bal ceperat: Et Roma, inquit Annibal, ſuum habet Aunibalem. *Dolus dolũ*
uincit.

Quum Romanorum legati conditiones pacis retuliſſent a=
pud Carthaginienſes, & Giſco quidã auſus eſſet ſuadere bellũ 29
cum Romanis redintegrandum, Anuibal indignè ferens homi= *Militaris fe=*
nem imbellem de rebus arduis loqui, adhuc dicentem è ſugge= *rocia.*
ſto deturbauit. Hoc factum tam uio[illegible]m in libera ciuitate
demirante, & indignante multitudine, Annibal conſcenſo ſug=

geſto,dixit neminem mirari debere, ſi qui à primis ſtatim annis Carthaginem reliquiſſet,interim ætatem omnem in bellis & armis tranſegiſſet,minus noſſet urbanas conſuetudines: hoc præfatus pacem ſuadere cœpit & perſuaſit.

30 *Quum adeſſet dies,quo primam penſionem exigebāt à Pœnis Romani,totus populus ad tributi mentionem ingemuit, at Annibal interim effuſè riſit. Ea de re increpatus ab Aſdrubale Hedo,negauit eum riſum fuiſſe gaudentis,ſed aliorum feras & inaneis lachrymas deridentis,quæ nunc in leuiore malo manarent,quum antea potius manare debuerint, quo tempore Romani claſſes,arma & ampliſsimarum uictoriarum ſpolia Pœnis detraherent,ac leges uictis imponerent.*

Lachrymæ feræ.

31 *Quum Annibal apud Cannas feliciſsimè pugnaſſet, amicis ſuadentibus ut fugientem hoſtem inſequens in urbem irrumperet,non obtemperauit.Quam rem Barcha Carthaginiēſis adeò indignè tulit,ut exclamaret,Vincere ſcis Annibal, uictoria uti neſcis.Hoc dictum T.Liuius tribuit Maharbali.*

Vti uictoria

32 *Annibal Giſconi nuncianti ſibi admirabilem uideri Romanorum inſtructorum ad pugnam numerum: Imò aliud,inquit, mirabilius te fugit. Quidnā hoc eſſet,ſciſcitanti Giſconi:Quòd ex tam numeroſa,inquit,hominum multitudine,nullus appellatur Giſco.Is ducis iocus multum timoris detraxit,multumq́; alacritatis addidit militibus.*

Ridiculè.

33 *Idem profugiens,apud Antiochum regem agebat. Is oſtendit illi ſuum exercitum,barbarico apparatu magnificè inſtructum,ſed ad prædam magis quàm ad bellum. Hæc omnia quum diligenter eſſet contemplatus Annibal,rogauit Antiochus,num hæc omnia ſatis eſſent futura Romanis.Tum Annibal,planè ſatis arbitror,etiamſi auariſsimi ſint Romani.Luſit Pœnus ab inexpectato,Rex de prælio ſciſcitabatur,iſte reſpondit de præda. Quid enim aliud eſt n[illegible] imbellis,auro,argēto,cæteriſq; rebus ad prædam inuitantibus inſtructus?*

Exercitus prædæ aptus.

Idem adhuc puer, quum quæreretur de finiendo odio inter 34
Romam,& Carthaginem,pedem inflixit ſolo, ac puluere ſuſci Odium per=
tato tum demum finem belli fore dixit,quum altera pars in ha= tinax.
bitum pulueris eſſet redacta. Agnoſcas ingenium exitio Ro=
manæ gentis natum.

Inter Scipionem Aphricanum, & Annibalem ortus eſt ſer= 35
mo de præſtantia ducum. Quumq; Scipio rogaſſet quem primũ Præſtantia.
eſſe cenſeret,reſpondit,Alexandrum Magnum : quem ſecundũ
Pyrrhum Epirotarum regem, quem tertium, ſeipſum nomina=
uit. At quid,inquit Scipio, ſi me uiciſſes? Tum,inquit,Me neq;
ſecundum,neq; tertium,ſed omnium primum cenſuiſſem.

Annibal bibiturus uenenum quod in eum uſum paratum ha 36
bebat, dixit: Soluamus ingenti cura populum Romanum. Id Odium per=
poſtremò male habebat hominem, quòd Romanis iam non poſ tinax.
ſet aliquo pacto moleſtus eſſe.

Poſt uictoriã Cannenſem, ſi Annibal rectà petiſſet Romam, 37
poterat in Capitolio prandere, ſed frui q̃ uti uictoria maluit, Voluptas ex
Campaniã,ac Tarentũ peragrãs: ubi mox & ipſe, & exerci= mollit indo=
tus ardor adeò elanguit,ut ueriſſimè dictũ ſit, Capuã Annibali mitos.
fuiſſe Cãnas. Siquidẽ inuictũ Alpibus,indomitũ armis, Cãpania
ſole,& Baiæ fontibus calidis tepẽtes ſubegerũt. Refert Florus.

SCIPIO MAIOR.

Scipio ſenior ſi quando uacans à negotijs bellicis in literis 1
uerſaretur,dicere ſolet ſe nunquàm minus eſſe ocioſum, quàm
quum eſſet in ocio. Senſit ſe id temporis non dare animum o= Ocium ſa=
cio,aut uoluptatibus,ſed de reipublicæ cõmodis multa ſuo cum pientis.
animo tractare.

Poſteaquàm Carthaginem armis ceperat, milites quidem 2
uirginem eleganti forma captam adduxerunt,eiq; tradiderunt. Imperator
Hic ille: Libenter acciperem,inquit, ſi priuatus eſſem, non im= caſtus.
perator. Iuuenis inſigni puellæ forma corrumpi nõ potuit, quo
minus meminiſſet,quid deceret imperatorem. At multi ſunt ho=

die,qui ob hoc ipſum ſibi credunt tum licere, tum decora eſſe omnia,quòd ſunt imperatores.

3 Rurſus quum obſideret oppidum humili loco ſitum, prominente illinc Veneris templo,iuſsit illuc profiteri uadimonia,tanquam tertio pòſt die ius ibi redditurus.Et quod ſe facturū prædixit, fecit urbe capta,tanta erat uictoriæ fiducia.

Fiducia euētus.

4 In Sicilia percontanti cuidam,qua re fretus claſſem educere pararet in Africam,oſtendit uiros armatos trecentos ſeſe exercentes,prætereà turrim excelſam mari imminentem.Et ait,Nullus horum eſt, qui non conſcenſa turri ſemet in mare præcipitaturus ſit,ſi iuſſero:Sentiens non perinde referre, quàm numeroſam educas multitudinem, modò fortis dux educat exercitatos,& dicto audientes.

Miles dicto audiens.

5 Vbi traiecit in Africam, ac terra potitus hoſtium caſtra concremaſſet, Carthaginienſes miſsis legatis fœdus cum Scipione pepigere, pollicentes ſe & elephantos, cameloſq́;, & naues, & pecunias daturos. Cæterùm poſteaquam Annibal abnauigaſſet ex Italia Carthaginem, cœpit illos conuentorum pœnitere,eò quòd iam animum recepiſſent. Id audiens Scipio,negauit ſe etiam ſi ipſi uellent,pacta ſeruaturum, niſi prius imperatis adderent talentorum quinq; milia, hoc nomine quòd Annibalem accerſiſſent.

Animus præſens.

6 At poſteaquàm Carthaginiēſes ui adacti,legatos de fœdere ac pace ad Scipionem miſiſſent,iuſsit eos,qui uenerāt,protinus abire,tanquam non auditurus eos prius quàm L.Terentium ad ſe perduxiſſent. Erat autem Terentius Romanus, uir probus & humanus,qui in bello captus à Pœnis detinebatur.Quem ut adduxerant,Scipio pro tribunali ſedens hominem apud ſe collocauit,moxq́; auditis legatis bellum diſſoluit.Porrò Terentius tanti beneficij memor triumphantem Scipionem ſequebatur pileatus, uelut illius libertus. Quin & Scipione mortuo ad exequias mulſum exhibuit, aliaq; ad funeris celebritatē pertinētia ſtudioſè

Humaniter & gratè.

ſtudioſè procurauit. Sed de his poſterius. Hic in Scipione quidem habes exẽplum beneficij candidè ſimul & honorificè collati, in Terentio uerò memoris animi ſpecimen.

Poſteaquàm Romani traiecerant in Aſiam aduerſus Antio- 7
chum regem, isq; legatos ad Scipionem de pace miſiſſet: Id, in- Frenum re-
quit Scipio, prius factum oportuit, non nunc quum & frenum, ceptum.
& ſeſſorem recepiſti. Alluſit ad apologum de equo, & ſeſſore, notiorem quàm ut hic ſit commemorandus.

Senatus decreuerat, ut pecunias ſumeret ex ærario: at quum 8
quæſtores ærarij negarent ſe eo die aperturos: Ipſe, inquit, Fiducia me-
aperiam, quando mea cauſa clauditur, qui tanta pecuniarum ui ritorum.
repleuerim ærarium. Vacua non clauduntur, cò Scipio per iocum dicebat ſibi hoc laboris ſuſcipiendum, ut aperiret, qui fuiſſet in cauſa, ut tam diligenter clauderetur, ut quæſtores diei ſpatium quærerent ad recludendum. Exemplum ingentis fiduciæ meritis quæſitæ.

Quum à Petilio & Quinto trib. plebis, multis nominibus 9
accuſaretur apud populũ Romanũ, nihil ad crimina reſpondit, Fiducia me-
tantũ hoc dixit, Hoc die Quirites Annibalem & Carthaginem ritorum.
deuici: proin ipſe ſumpta corona in Capitolium aſcendo Ioui Opt. Max. ſacrificaturus: ſi quis de me ſuffragium ferre uelit, ferat. Hæc loquutus aſcendebat ad Capitolium relictis accuſatoribus, nondum perorata cauſa. Tantum ualet egregiorum in rempubl. meritorum fiducia, ut repentè iudicij rigor uerſus ſit in ouationem, & reus pro ſupplice egerit triumphantem.

Scipio Africanus quibuſdam calumniantibus, quòd parum 10
ſtrenuus pugnator eſſet: Imperatorem, inquit, me mater, nõ bel- Generosè.
latorem genuit: Significans in imperatore plus habere momẽti ſolertiam, ac prudentiam in conſilijs, quàm uires in prælijs.

Idem dicere ſolebat, hoſti nõ ſolùm eſſe dandam uiã fugien- 11
di, uerum etiã muniendam: docens moderandam eſſe uictoriam, Clementer.
nec ſæuiendum in eos, qui contrà ferre arma deſtitiſſent.

379

12 Idem militi cui ſcutum erat elegantius ornatũ: Non miror, Ignauia. inquit, quòd ſcutum tanta cura ornaris, in quo plus habeas præſidij quam in gladio: Significans illum ignauum militem. Clypeus tuetur, ſed gladius fortitudinis organum eſt.

13 Idem dicere ſolet, ij quibus ſunt equi ferociores, tradunt eos Grauiter. domitoribus, ut his facilioribus poſsint uti: ſic homines ſecundis rebus effrenatos, ſibiq; præſidentes tanquam in gyrum rationis ac doctrinæ duci oportere, ut perſpecta rerum humanarum imbecillitate uarietateq; fortunæ, reddantur moderatiores.

14 Dicere ſolet, in re militari turpe uerbum eſſe, non putaram: 379 Prouidẽtia. quòd alijs in rebus interdũ locus datur male inſtituta poſterioribus cõſilijs melioribus corrigere: Cæterũ quæ ferro peraguntur, ea nõ oportere temere aggredi, quòd hic error ferè eſt inemendabilis. Idem dictum locum habet & in his quæ ſemel facta mutari non poſſunt, ut in ducenda uxore, in ſacris ordinibus.

15 Cum hoſte dicebat non eſſe confligendum, niſi aut inuitaret Quando bellandum. occaſio, aut urgeret neceſsitas: quòd incogitantis ſit opportunitatẽ oblatam negligere: & extremæ ignauiæ ſit, tum nõ præſtare fortem animum, quum audacia ſpem præbet incolumitatis, formidoloſitas nihil aliud quàm certum promittit exitium.

T. QVINTIVS.

1 T. Quintius ab ipſo protinus initio clarus fuit, ut prius Liberè. quàm eſſet ædilis, aut tribunus militum, aut prætor, conſul factus ſit. Porrò miſſus imperator aduerſus Philippum, ſuaſit, ut ueniretur in colloquium. At quum Philippus poſceret obſides, eò quòd ille multis Romanis comitatus eſſet, ipſe uerò ſolus: Vt ſolus ſis, inquit Quintius, ipſe feciſti, qui amicos & cognatos tuos occideris.

2 Vbi Philippum bello uicerat, in Iſthmijs præconio iuſsit Clemens uictor. euulgari, ſe Græcos ſuæ libertati, ſuoq; iuri permittere. Quotquot autem Romani temporibus Annibalis capti, ſeruiebant apud Græcos, quum horum ſingulos Græci quingentis drachmis

*mis emiſſent, gratis Quintio donarũt: qui & ipſi Romæ trium-
phantem Quintium ſequuti ſunt pileati, quod facere ſolent, è
ſeruitute manumiſsi. Et hoc admiror à Plutarcho inter apoph-
thegmata commemorari.*

Achæos meditantes expeditionem aduerſus inſulam Zacyn- 3
thiorum monuit, ut cauerent, ne more teſtudinum caput extra Tutum con-
Peloponneſum proſtrentes, uenirent in periculum. Teſtudo ſilium.
enim intra teſtam tutiſsima eſt.

Quum Antiochus rex cum numeroſo exercitu ueniſſet in 4
*Græciam, omnesq́; reddidiſſet attonitos, & militum numerus,
& armaturæ uarietas, Quintius hoc ſermone metum ademit* Oſtentatio
Achæis: Quum, inquit, eſſem in Chalcide cœnans apud hoſpi- inanis.
*tem meum, mirabar carnium copiam, quum eſſent omnia tecta
niue: at hoſpes reſpondit, ea omnia nihil aliud eſſe quàm ſuis
domeſticæ carnes, tantùm apparatu & conditura diuerſa: Ne
uos igitur, inquit, admiremini regis copias, quum auditis haſta-
tos, cataphractos, pedites, equites, & ſagittarios. Nam hi omnes
Syri ſunt, armatura inter ſe differentes.*

In Philopœmenem Achæorum ducem, qui multos haberet 5
*equites & armatos, ſed pecuniarum indigus, ita ludebat: Philo-
pœmen, inquiens, manus habet & crura, uentrem non habet.* Salſè.
*Ac tali quidem ſpecie corporis erat Philopœmen. Quintius au-
tem equites ac pedites armatos, manus & crura ducis appella-
bat, ſed quoniam non habebat, quo aleret militem, negabat il-
lum habere uentrem.*

C. DOMITIVS.

C. Domitius *quem Scipio maior pro ſe Lucio fratri in bello* 6
*aduerſus Antiochum legatum dederat, ubi cõtemplatus eſſet ho-
ſtium phalangem exercitus præfectis hortãtibus, ut cõſiſtim ag-* Fiducia euẽ-
grederetur, negauit tempus ſufficere ad hoc, ut tot milibus tru- tus.
*cidatis ac direptis impedimentis, in caſtra reuerſi ſua curarent
corpora. Sed hoc ipſum poſtridie ſe tempeſtiuè facturum dixit.*

Ac poſtero die congreſſus quinquaginta milia trucidauit. Vir ſtrenuus non dubitauit de uictoria, ſpatium modò temporis gerendæ rei par eligebat.

P. LICINIVS.

7 *P. Licinius conſul, imperator equeſtri pugna ſuperatus à Perſco Macedonum rege, bis mille & octingentos milites amiſit, partim interfectos, partim captos. Vbi uerò poſt pugnam Perſeus mitteret oratores acturos de fœdere ac pace, Licinius qui uictus erat, uictori præſcripſit, ut ſi pacem uellet, quæ habe ret in ſua poteſtate, daret in fidem Romanorum. Ne calamitas quidem fortiſsimi uiri ſpiritus potuit imminuere. Nec ignorauit Perſeus quibus cum uiris ipſi res eſſet, eoq; fecit uictor, quod uicti ſolent facere.*

Animosè.

PAVLVS AEMYLIVS.

8 *Paulus Aemylius quum iterum peteret conſulatum, repulſam tulit, cæterum quum bellum aduerſus Perſeum ac Macedones, imperitia ſegnitieq; ducum in longum duceretur, eidemq; conſulatum detuliſſent, negauit ſe illis habere gratiam: non enim ſe ob id tum deſignatum imperatorem, quòd ipſe deſideraret imperium, ſed quòd ipſi imperatorem.*

Neceßitate delatus honor.

9 *E' foro domũ reuerſus quum filiã puellam nomine Tertiam reperiſſet lachrymantẽ, rogauit quid haberet: illa reſpondente, Perſeus nobis interijt: Id erat nomen catelli, quem puella habebat in delitijs: Sit felix, inquit, ò filia, omen accipio: moxq; in bellum profectus pulcherrimum de hoſte triumphum egit.*

10 *In exercitu uerò quum multam confidentiam ac loquacitatem comperiſſet militum officia ducum ſibi uindicantium, resq; non neceſſarias curantium, iuſsit illos quieſcere, nec aliud quicquam agere, quàm ut enſes ſuos acuerent, cætera ſibi fore curæ. Nocturnas autem excubias iuſsit illos ſine lanceis & gladijs agere, quò nimirum adempta ſpe depellendi hoſtem, tantò acrius pugnarent cum ſomno.*

Diſciplina militaris.

Quum

Quum per loca prærupta irrupiſſet in Macedoniam, uidiſ= 11
ſetq; inſtructam hoſtium aciem, exhortante Naſica ut protinus
inuaderet hoſtem: Facerem, inquit, ſi tuæ eſſem ætatis, ſed mul=
tarum rerum experiẽtia prohibet, ne ex itinere ſtatim cum in=
ſtructa acie congrediar.

Dux uſu rerum callidus.

Deuicto Perſeo, quum epulum exhiberet uictoriale, dicebat 12
eiuſdem eſſe artis & aciem bene inſtruere, & conuiuium exhi=
bere: illam ut hoſtibus ſit quàm maximè formidabilis, hoc ut a=
micis ſit iucundiſſimum.

Ars cõuiuij.

Quum Perſeus captiuus deprecaretur, ne in triumpho duce= 13
retur: Iſthuc, inquit, in te ſitum erat: Significans illi licuiſſe in
bello perire, aut certe uincere.

Seuerè.

Ex pecuniarũ infinita ui reperta in caſtris hoſtium, ipſe qui= 14
dem nihil ſibi ſumpſit, Tuberoni tamen genero phialam pon=
dere quinq; drachmarum, fortiter geſtæ rei præmium dedit. At=
que hoc primum aiunt argenteum uaſculum in Aeliorum do=
mum fuiſſe ingreſſum.

Frugalitas.

Ex quatuor liberis maſculis, quos ſuſceperat, duos antea de= 15
derat in adoptionem. Ex duobus autem qui remanſerant in fa=
milia, alter quinq; ante triumphum diebus interijt, annos natus
quatuordecim: alter quinto poſt actum triumphum die, annos
natus duodecim. Ob id populo luctum ac mœrorẽ cum illo iun=
gente, ipſe prodiens ad multitudinem, dixit, ſe poſt tam conti=
nuos rerũ ſucceſſus aliquid magni mali à fortuna expectaſſe: ſe
uerò nunc de patriæ incolumitate ſecurũ eſſe factum, nihilq; ti=
mere periculi, poſteaquàm fortuna proſpere geſtarũ rerum in=
uidiam in ſuam domũ impingente, ipſe pro omnibus depẽdiſſet.

Patriæ charitas.

Vxor erat illi Papyria, Maſonis uiri conſularis filia, quam 16
cùm longo tempore domi habuiſſet, exq; ea pulcherrimã ſobo=
lem ſuſtuliſſet inclytũ illũ ac maximum Scipionẽ Aemilianum,
repudiauit: & amicis diuortiũ uehementer diſſuadentibus, por=
rexit calceum, dicens: Hic calceus non'ne nouus eſt, non'ne

Calceus quà torquet.

pulcher eſt? At nemo ueſtrũ nouit, quà pedem meum torqueat.

17 *Perſeo ſeſe ad uictoris pedes abijcienti, uoceſq; degeneres emittenti: Quur, inquit Paulus, fortunam crimine liberas, ſic te gerens, ut ſuperiore etiam fortuna uidearis indignus? Quur meam dedecoras uictoriam, ac rerum à me geſtarum gloriam obſcuras, tam abiectum te demonſtrans, ut indignus appareas, quem populus Romanus haberet hoſtem?*

Generosè.

18 *Idem dicebat, imperatorem, ſi minus ætate, certè moribus ſenem eſſe oportere: Sentiens non eſſe præcipitanda cõſilia: quod ſolent iuuenes, ſed moribus utendum eſſe ſenilibus.*

Temeritas.

CATO SENIOR.

1 *Cato Senior in concione ſuaſurus de frumento uiritim diuidendo, ita præfatus eſt: perdifficile eſſe ad uentrẽ auribus carentem uerba facere: uentrem dixit, quòd ageretur de populi uictu.*

Venter ſurdus.

2 *Aiebat ſe mirari, quomodo ſeruari poſsit ea ciuitas, in qua pluris ueniret piſcis, quàm bos. Præcipuus luxus olim erat in piſcibus, unde legimus mullum ſex milibus emptum.*

Luxus.

3 *Obiurgans aliquando ſummam uxorum impotentiam: Omnes, inquit, homines uxoribus dominantur, nos omnibus hominibus, nobis autem uxores: hoc modo colligens mulieres eſſe rerum omnium dominas.*

Vxorum imperium.

4 *Dicere ſolet, ſe malle pro collato beneficio nullam reportare gratiam, quàm pro maleficio perpetrato non dare pœnam: Significans nihil eſſe periculoſius impunitate, quæ ſemper ad deteriora inuitat.*

Impunitas mala.

5 *Idem dicebat ſe omnibus peccantibus ignoſcere, præterquã ſibijpſi. Multũ diſsimilis illi Meuio, qui carpens alios, ſibi condonabat omnia. Sibi ignoſcit, quem non pœnitet admiſsi. De ſe pœnas ſumit, qui cura penſat, quod incogitantia cõmiſſum eſt.*

Seuerus in ſeipſum.

6 *Exhortans autẽ magiſtratus ad ſumendas pœnas de his, qui delinquerent, dicebat eos qui maleficos prohibere poſſent, nec facerent, lapidãdos eſſe: Sentiẽs illos de uniuerſo populo peſsi-*

me me

mè mereri, quòd ad ſcelerum licentiam inuitarent improbos.

Aiebat ſibi magis placere iuuenes, qui rubeſcerent, quàm 7 qui palleſcerent, quòd rubor arguat probam indolem, pallor Pudor. non item.

Dicebat ſibi inuiſum eſſe militem, qui ambulans moueret ma 8 nus, pugnans moueret pedes, clariusq; ſterteret, quàm incla= Miles bonus maret: peßimum autem Imperatorem, qui ſibi non poſſet imperare.

Maximè exiſtimabat oportere unumquenq; ſeipſum reue= 9 reri, quòd nullus unquā à ſeipſo diſcedat. Ita fieret, ut quicquid Sibi quiſque alijs teſtibus non auderemus facere, idem ſolos facere puderet. teſtis.

Conſpiciens multorum erigi ſtatuas: Malim, inquit, ut de me 10 quærant homines, quamobrē Catoni nō ſit poſita ſtatua, quàm Statuarum quare ſit poſita: Sentiens ſe malle res præclaras gerere, ut olim gloria. ſcientes illum promeruiſſe ſtatuam, mirentur non eſſe poſitam.

Admonebat, ut qui potentes eſſent, parcè uterentur ſua po= 11 teſtate, quò ſemper uti poſſent: Sentiens potentiam clementia, Poteſtas mo comitateq; fieri diuturnam, ferocia breuem. derata.

Qui uirtutem honore ſuo fraudarent, eos dicebat ipſam uir= 12 tutem à iuuentute auferre: Sentiens præmijs animos iuuenum Honos uir ad uirtutem accendi, quæ ſi detrahas, ipſa uirtus elangueſcit. tutis.

Magiſtratum aut iudicem dicebat nec pro iuſtis orandum, 13 nec pro iniuſtis exorandum. Senſit culpam eſſe iudicum, ſi ut Iuſtitia. iuſtis æqui ſint, orandi ſunt, quum oporteat ultro fauere bonis: pro iniuſtis orare fortaßis humanitatis eſt, at exorare eſt à iuſtitia deflectentis.

Iniuriam etiam ſi facienti nihil adferat periculi, uniuerſis ta= 14 men periculoſam eſſe dicebat: Sentiens impunitæ iniuriæ exem= Impunitas. plum omnibus minari iniuriam. Etenim ſi liceat impune lede= re, nullus erit tutus ab improborum uiolentia.

Senectuti quum multa adſint probra, dicebat non eſſe adden 15 dum malitiæ dedecus: Sentiens ſenectutē multis nominibus uul= Senectus. gò ma

gò malè audire, ueluti quum audit deformis,edentula, luſcioſa, imbecillis,obliuioſa,indocilis. Hæc ferre ſatis eſt,ut non acce[illegible] it crimen improbæ uitæ, quod omnibus quidem fœdum, ſed ſeni fœdiſſimum. Alij narrant hoc ab illo dictum in ſenem obuium uitæ contaminatæ:Ne ætatis tuæ malis addas turpitudinem.

16 Iratum ab inſano nulla alia re differre dicebat, quàm mora temporis:Sentiens iram eſſe breuem inſaniam.

Inuidia quo modo uitetur.

17 Eos qui fortuna moderatè, ſobrieq; uterentur,dicebat minimè peti inuidia. Non enim,inquit,nobis,ſed bonis quæ nos circunſtant,inuident homines. Externa bona extra hominē ſunt, at inſolenter utendi uitium intra hominem eſt. Qui eo ſibi conflant inuidiam,uerè ſunt inuidioſi.

Ridiculis aſſueſcere.

18 Qui in rebus ridiculis ſeriam operam ponerent, eos dicebat in ſerijs fore ridiculos: Significans aſſuetos ridiculis, ob habitum collectum, in ſerijs negocijs ita ſe gerere, ut non ſolùm rideantur, ſed etiam derideantur.

19 Præclaras actiones aiebat præclaris uerbis occupandas, ne à gloria defluant. Argutius eſt,quod uertit Philelphus, aliud, ut opinor,exemplar ſequutus,Honeſtas actiones honeſtis actionibus occupandas:hoc eſt,benefacta benefactis addenda,ne ſi deſinamus benefacere,obſoleſcat priorum benefactorum memoria.

Honos non ſemper ijſdē.

20 Ciues incuſabat, quòd ſemper ijſdem committerēt magiſtratum:Videmini enim,inquit,aut uilem habere magiſtratum, aut iudicare paucos eſſe dignos magiſtratu. Quorum alterum erat male ſentire de publica poteſtate, alterum erat male ſentire de ciuibus.

Luxco.

21 Quendam qui agros mari uicinos ob luxum uendere coactus eſt, aiebat ſe mirari, quaſi plus poſſet quàm ipſum mare: quod enim illud uix paulatim alluebat,ille facilè deuorarat.

Seueritas.

22 Cenſuram petens, quum cæteros competitores uideret ſupplices populoq; blandiētes,ipſe clamabat populo opus eſſe medico auſtero,ualidiſq; remedijs:proin eligendū,non qui iucundiſſi

diſsimus eſſet, ſed qui inexorabilis. Atq; hæc dicens ante omnes cenſor creatus eſt. Agnouit populus morbum ſuum, eoq; Cato plus ualuit obiurgando, quàm cæteri blandiendo.

Quando docebat iuuenes intrepidè pugnare, ſæpenumero dicebat, uerba pluſquàm gladium, & uoces pluſquàm manum hoſtes in fugam uertere, attonitosq; reddere. Nolebat militem in prælio mutum eſſe, ſed atrocibus dictis, clamore, uultusq; truculentia terrere hoſtem. 23 Vox in bello.

Bellum gerens cum his, qui Bætim fluuium accolunt, quũ in diſcrimen adductus eſſet propter hoſtium multitudinẽ, & Celtiberi quidem offerrent ſuppetias, ſi darentur talenta ducenta, Romani uerò non ſinerent illum mercede paciſci cum barbaris, dixit errare Romanos, eò quòd ſi uiciſſent, reddituri fuerint, non de ſuo, ſed de bonis hoſtium: ſin uicti fuiſſent, iam non fore, nec à quibus peteretur, nec qui peterent. 24 Argutè.

Quamuis autem complures urbes cepiſſet, tamen aiebat ſe hiſce diebus, quos inter hoſtes egit, nihilo plus ſumpſiſſe, quàm quæ ex hoſtium agris comediſſet, bibiſſetq;. 25 Abſtinentia ducis.

Quum cuidam militum argẽti libram diſtribuiſſet, ait ſatius eſſe multos habẽtes argentum, quàm paucos habentes aurum è militia domũ redire. Nam duces nõ alia re quàm gloria auctos è prouincijs redire oportere. Senſit rẽ ſat fœliciter geſtã, ſi tanta militum multitudo redeat incolumis, ut ex diſtributis manubijs exigua portio ad ſingulos redeat, potius quàm ſi multis deſideratis, pauci redeant ex præda locupletiores. Quoniam autem rerum proſperè geſtarũ gloria redit ad duces, hac portione par eſt illos eſſe contentos, ſiue multum ſit prædæ, ſiue parum. 26 Reditus è bello.

In militia quinq; famulos habebat, quorum unus tria captiua corpora emit. Quod ubi ſenſit reſciſſe Catonem, priuſquàm in eius conſpectum ueniret, ſeipſum laqueo præfocauit. Adeò quæſtum oderat in milite, adeò ueniam deſperabat, qui peccauerat. Nec hoc uidetur apophthegma. 27 Seueritas.

Hortan

28 *Hortante Scipione Africano, ut Achæorũ exulibus opitularetur, quò illis in ſuam patriam redire liceret, ſimulabat eius rei ſibi nullam eſſe curam. Cæterum in ſenatu quũ hac de re multa uerba fierent, aſſurgens ait: Perinde quaſi nihil habeamus, quod agamus, ſedemus de ſeniculis aliquot Græcis diſputantes, utrum à noſtris an illius regionis ueſpillonibus efferantur.*

Senes neglecti.

29 *Quum Poſthumius Albinus hiſtoriam Græcè conſcripſiſſet, & ob id ueniã peteret ab auditoribus, Cato irridẽs: Danda, inquit, erat uenia, ſi Amphictyonum decreto coactus Græcè ſcripſiſſet. Hoc aliquanto ſecus narrant Gellius & Macrobius.*

Latinus Græcè.

30 *Populum Romanum gregi pecudum conferre ſolebat, quæ ſingulæ nemini obtemperant, uniuerſæ autem gregis ducem ſequuntur: Sic & uos, inquit, quos nemo ueſtrũ priuatim in conſilium adhibere uellet, ab his hic congregati uos agi, ducíq; ſinitis: Notans populũ, quòd deterrimis cõmitteret magiſtratus.*

Populus qualis.

31 *Aiebat populum Romanum nõ tantum purpuræ, uerũ etiam uirtuti plurimũ conducere. Quẽadmodum enim tinctores eum potiſſimum colorem inducunt, quo uident homines maximè delectari: ita iuuentus ad ea ſtudia potiſſimũ incumbit, quibus populus defert honores. Honos enim non ſolùm alit artes, uerum etiam uirtutem. Hoc pacto monebat populũ, ut magiſtratus his demum committerent, qui de ſe uirtutis ſpecimen dediſſent: Ita fore, ut quàm plurimi ſeſe ad egregia ſtudia conferrent.*

Honos alit uirtutem.

32 *Hortabatur iuuenes, ut qui uirtute & æquitate ad dignitatẽ perueniſſent, ne turpiter ad deteriora degenerarent: ſin ambitu ac uiolentia, ad meliorem frugem ſe referrent: ita futurum, ut & illi gloriam augerent, & hi benefactis maculam abolerent.*

Conſilium optimum.

33 *Qui magiſtratum eundem frequenter ambirent, eos dicebat uelut ignaros uiæ, ne aberrarent, lictores qui præcederent ſemper quærere. Solent enim lictores præire magiſtratum, non ut uiam oſtenderent, ſed honoris gratia.*

Modus in honoribus.

34 *In inimicũ quendã probroſæ uitæ: Huius, inquit, mater quum*

deos

deos orat,ut ſibi filius ſit ſuperſtes, non precatur,ſed impreca= Filius im=
tur:Sentiēs illam & ſibi,& reipublicæ precari magnū malum. probus.

Quum Eumenes rex Romam *ueniſſet, & à ſenatu honori=* 35
*ficè exceptus,clariſsimorum ciuium frequentia ſtiparetur,*Cato Rex *inſen=*
non diſsimulabat tantum Romanorum *erga illum ſtudium ſibi ſus demo=*
*ſuſpectum eſſe,ipſe uitans regis conſuetudinem.*Hoc *quibuſdam cratiæ.*
admirantibus, ac dicentibus Eumenem uirum eſſe probum, ac
amico in populum Romanum *animo:*Sint *iſta uera, inquit,at=*
tamen illa bellua, natura ferus canis eſt: Sentiens *omnes reges,*
utcunq; pro tempore ſimulent,natura tyrannos eſſe,ac Demo=
*cratiæ infenſos:*Romæ *autem regis nomen erat inuiſiſsimum.*

Dicebat *ideo ſibi ab inimicis conflari inuidiam, quòd quoti=* 36
die noctu ſurgens,rei familiaris rationibus neglectis,reipublicæ Inuidia *ob*
conſuleret,notans ingratitudinem populi. benefacta.

Quum tres eſſent deſignati, qui legati proficiſcerentur in 37
Bithyniam*,quorum unus podagra teneretur,alter caput habe=* Salſè.
ret uulneribus confoſſum, tertius uecordia laborare uideretur,
Cato *ridens dixit,populi* Romani *legationem nec pedes habe=*
re,nec caput,nec cor.

Quum impetratum eſſet de reſtituendis Achæorum exuli= 38
*bus,*Polybius *& hoc ad ſenatum retulit,ut reſtitutis apud ſuos Puſilla cu=*
priſtini honores ac magiſtratus redderentur. Hic Cato roga= rare cum
tus ſententiam,dixit: Polybius *idem facere uidetur, quod fecit periculo.*
Vlyſſes, *qui Cyclopis ſpeluncam repetere uoluit, quò pileum*
*& cingulum,quæ illic per obliuionem reliquerat,reciperet:*Si=
gnificans abunde multum eſſe,quòd exulibus datus eſſet in pa=
triam reditus,eſſeq; periculum,ne dum priſtinos honores repe=
tunt,etiam à reditu excludantur.

Aiebat ſtultos prudentibus plus adferre utilitatis,quàm pru= 39
dentes ſtultis. Prudentes enim dum facilè uident errata ſtulto= Noua ſen=
rum,eaq; uitant,fieri cautiores: at ſtultos non item,quæ à pru= tentia.
dentibus rectè fiunt,quia non uident,poſſe imitari.

40 *Videns quendam uehementer obeſum, mirabatur, cui uſui ta-* *Obeſus.* *le corpus eſſe poſſet reipublicæ, cuius inter guttur & inguen omnia uenter occuparet.*

41 *Lurconi cuidam ambienti inter Catonis familiares recipi,* *Palato ſapere.* *negauit, dicens ſe cum eo non poſſe uiuere, qui plus ſaperet palato quàm corde.*

42 *Amantis animum dicebat in alieno corpore uiuere: quòd hodie quoque celebratur,* *Amor.* *animam illic potius eſſe ubi amat, quàm ubi* [redacted]

43 *Tria per* [redacted] *quorum pœnituiſſet:* *Pœnitenda.* *primùm, ſi quid arcani fœminæ credidiſſet: ſecundum, ſi quopiã nauigio uectus eſſet, quò pedeſtri itinere peruenire licuiſſet: tertium, ſi quis dies ipſi per negligentiã abſq; fructu effluxiſſet.*

44 *Ad tribunum plebis qui ueneficij infamia laborabat, iniquam* *Salſè.* *ferentem legem, Adoleſcens, inquit, nondum ſcio utrum haurire quod temperas, an approbare quod ſcribis, deterius ſit: Sentiens & legem quam parabat, exitioſam eſſe reipublicæ.*

45 *À quodam multis nominibus infami uexatus, Impar mihi, in-* *Maledicentia.* *quit, tecum certamen eſt. Nam ut tibi & malè audire & maledicere facilimum ac promptiſſimum eſt, ita mihi maledicere inſuaue, malè audire inſolitum.*

46 *Apud Athenienſes quum quæcunq; Cato breuiſſimo ſermone expedierat, ea uix longo uerborum ambitu redderet interpres, dictũ eſt, Græcis orationẽ è labijs, Romanis ex corde proficiſci.*

47 *Adoleſcens quidam patris uita defuncti inimicum, mox in ius* *Pietas in patrem.* *uocauit ultusq; eſt, quem Cato obuium comiter amplexus, Sic oportet, inquit, non agnis hœdis'ue, ſed è malorum lachrymis ac damnationibus parentum exequias celebrare.*

48 *Quum quidam Catoni dixiſſet, Eamus deambulatũ: & ado-* *Curare friuola.* *leſcens quidam interpellaſſet, dicens: Quid opus erat, de? Imò, inquit Cato, quid opus erat te? Vna literula mutata, ſignificauit ipſum potius eſſe ſuperuacaneum in uita, quàm de, in uerbo.*

Cato

Cato percuſſus ab eo,qui arcam ferebat,quum baiulus dice= 49
ret, caue, rogauit, num quid aliud ferret præter arcam. Nam Admonitio
quod ad arcam attinebat,ſerum erat dicere caue.Simulauit ita= ſera.
que ſe moneri de alio quopiam onere,quàm de arca, unde ca=
uendum eßet.Simile eſt,quod de Diogene trabe icto retulimus. 19

Cato ſenior quibuſdam efferentibus hominem incõſultè au= 50
dacẽ,& in rebus bellicis ſtrenuum,ait plurimum referre utrum Fortitudo
quis uirtutẽ magno æſtimet,an uitam nõ magni faciat:Sentiens uera.
non eos ſtatim eſſe fortes,qui quouis modo uitam contemnunt,
ſed qui tanti faciũt uirtutẽ,ut huius gratia uitam alioqui charã
negligant. Nam ſemet in uitæ diſcrimen conijcere,aut infelicitũ
eſt,& quos uitæ iam tædet,aut immanium & belluis ſimilium.

Cato in Albidium qui luxu facultates prodegerat,deniq; & 51
ædes deuorarat,nouißimè conſequutum incendium,quod reli= Profuſio.
quum erat,abſumpſit,ita iocatus eſt,ut diceret eum feciſſe pro=
teruiam. Id erat priſcum ſacrificij genus,in quo ſi quid ſuper=
fuißet,ſeruari religio erat,ſed igni cremabatur.

Catulus cenſor,Catonem ſibi arctißima iunctum neceßitudi= 52
ne rogauit,ut quẽdam ipſius iudicio obnoxiũ, erat enim quæ= Seuerè.
ſtor,mißum faceret. Ille hunc in modũ reſpondit,Turpe eſt nos
qui iuuentuti rectè inſtituendæ autores eſſe debemus,à lictori=
bus irrideri noſtris. Negauit aſperius,quòd iniuſtè petebatur.

De ſpe ſic prædicaſſe narratur autore Plutarcho : quòd quæ 53
magna eßent,puſilla faceret: quæ puſilla,prorſus nulla : Sen= Spes fallax.
tiens, opinor,de periculis. Victoriæ ſpes extenuat omnia,quæ
ſolent à bello deterrere.

Commemorãtur eiuſdem quædam uelut oracula de re ruſti= 54
ca.Dicebat fortißimos uiros,ac ſtrenuißimos milites,ex agrico
lis gigni,minimeq; malè cogitantes. Prædium ne cupide emas.
In re ruſtica operæ parcas,in agro emẽdo minimè.Quod male
emptum eſt, ſemper pœnitet. Agrum paraturos ante omnia
intueri oportet aquarum uim & uicinum. Aeſtimare oportet

quomodo niteant cõtermina. Malus eſt ager, cum quo dominus luctatur. De bono domino melius emitur fundus. Agro ut homini quamuis ſit quæſtuoſus, ſi idem ſumptuoſus ſit, non multum ſupereſſe. Idem interrogatus, quis eſſet certiſſimus quæſtus, reſpondit, Si bene paſcat; quis proximus, ſi mediocriter paſcat: quid tertium, ſi bene ueſtiat: quid quartum, reſpondit arare. Cuidam autem ſubijcienti, quid fœnerare? Quid, inquit, hominem occidere? Dixit agricolam oportere uendacem eſſe, non emacem. Fundum in adoleſcentia ſine contatione conſerendum, non niſi conſito agro ædificandum, ac tum quoque contanter. Optimum eſſe aliena inſania frui. Eum qui bene habitet, ſæpius uentitare in agrum, frontemq́; domini plus prodeſſe, quàm occipitium. Hunc agri modum ſeruandum, ut neque fundus uillam quærat, neq; uilla fundum. Satius eſſe minus ſerere, & minus arare. Latifundia perdidere Italiam. Villicum quàm proximum domino cordi eſſe debere, & tamen ſibimetipſi nõ uideri. Coli rura ergaſtulis peſſimum eſſe, ut quicquid agitur à deſperatis. Nihil minus expedire, quàm agrum optimè colere.

55 *Quum Catoni cauſam in foro agenti, Lentulus attracta pingui ſaliua in mediam frontem, quantum poterat, expuiſſet, abſterſit Cato faciem, ac dixit; Affirmabo omnibus Lentule falli eos, qui te negant os habere. Os habere negantur, quos nihil pudet: id quum eo facto maximè declaraſſet Lentulus, tamen Cato ludens profitetur illi eſſe os, non quòd erubeſceret, ſed quòd ore multam purulentiam eiacularetur.*

Patienter.

56 *Quidam manè ſurgens reperit caligas à ſoricibus arroſas: hoc oſtento turbatus, conſuluit Catonem, quid mali portenderetur. Ille uerò, Non eſt, inquit, oſtentum, quòd ſorices arroſerunt caligas, ſed ſi caligæ arroſiſſent ſorices, id demum fuiſſet oſtentum.*

Superſtitio irriſa.

CATO VTICENSIS.

1 *Quum Catoni, qui pòſt dictus eſt Vticẽſis, etiamnum puero uitio*

uitio daretur taciturnitas: nec enim cũ pueris exercebatur, nec **Taciturnitas.**
à quoquam audiri uolebat, ait: Carpant taciturnitatem, modò uitam probent. Et addidit, Tum demum abrumpam hoc meum ſilentium, quum ea loqui potero, quæ ſunt indigna ſilentio.

Quum partes in conuiuijs ſortirentur, nec illi fauiſſet ſors, 2
amicis hortantibus, ut primus omnium caperet, οὐ καλῶς, inquit, **Iuſtè.**
εἶχε ἀκούσης ἀφροδίτης, id eſt, non decet, inuita Venere. Tam natura iuſtus erat, ut præter ſortem amicorum fauore noluerit uti. Veneris iactus felix erat in talis.

Quum M. Tullius Murænam defendens, multa falſe diceret 3
in paradoxa Stoicorum, ridentibus cæteris tandem & Cato **Conſul ridiculus.**
exhilaratus, proximis dixit, Dij boni, quàm ridiculum habemus conſulem. Stoicorum philoſophiam Cato præcipuè ſequebatur, puer nactus huius ſectæ præceptorem.

Quum in Senatu de Catilinæ coniuratione tractaretur, red- 4
ditæ ſunt Cæſari literæ. Id ubi ſenſit Cato, ſuſpicans à coniura- **Leniter.**
tis uenire, clamare cœpit, ut palam recitarentur. Id ne fieret, Cæſar Catoni literas tradidit. Erant autem ab Seruilia Catonis ſorore, amatoriæ, parumq; pudicæ. Eas ubi legit Cato reiecit in Cæſarem dicens, Accipe ebrie. Nec aliud loquutus redijt ad ſermonem intermiſſum.

Hortenſius à Catone petijt, ut Porciam filiam ſuam Bibulo 5
nuptam ſibi traderet in matrimonium, pollicens ſe marito red- **Prolis amor.**
diturum ſimul atq; ex ea prolem ſuſcepiſſet. Id quum multis rationibus illi perſuaſiſſet, Cato reſpondit, ſe quod ad ipſum attineret libenter gratificaturum amico, uerum hoc non audere à Bibulo petere. Tum Hortenſius, nudans animum ſuum, petijt Martiam ipſius Catonis uxorẽ. Iam enim ſibi Cato ademerat mariti prætextum. Aſſenſus eſt Cato, ut id fieret, uolente patre coniugis. Ipſoq; Catone præſente facta ſunt ſponſalia.

In forum ueniẽs cum Thermo conſpicatus Caſtoris tẽplum 6
armatis occupatum, omnesq; fori aditus à gladiatoribus obſi- **Autoritas.**

deri, ipſumq; Metellum unà cum Cæſare. O' timidum, inquit, hominem, qui aduerſus unum tantum armauit multitudinem.

Factio uitata.

7 *Pompeius quò ſuam factionem redderet firmiorem, per Munatium petijt, ut Cato neptium duarũ alteram ſibi, alterã filio ſuo daret: Cato iuſsit reuerſum Munatium Põpeio renunciare, ſe quidem per mulieres capi non poſſe, beneuolentiam tamen illius ſibi gratam eſſe: amicitiam etiam, quæ quauis affinitate firmior eſſet, polliceri, ſi quæ reipub. conducerent, ſequeretur. Cæterum aduerſus rempub. nunquàm daturum obſides: Neptes in matrimonium datas, obſidum nomine ſignans. Sunt qui narrent non neptes, ſed filias in matrimonium à Pompeio petitas.*

Nimia familiaritas.

8 *Munatio querenti, quòd in Cypro Catonem adire cupiens, parum ciuiliter repulſus eſſet, quum nihil eſſet negocij, ſed intus cum Canidio fabularetur, ſic ſe purgauit, ut diceret ſe uereri, ne iuxta Theophraſti ſentẽtiam nimia amicitia cauſam aliquando daret odio.*

Liberè.

9 *Laudatus à ſenatu, quòd populi tumultum oratione ſua prorſus ſedaſſet, At ego, inquit, uos* P. C. *nequaquam laudo, qui me prætorem in tanto periculo deſeruiſtis.*

Graue damnari à probis.

10 *Cato ipſo die comitiorum quendam è ſponſoribus damnauit, ac pecuniam illi traditam in alium tranſtulit. At populus admiratus Catonis iuſtitiam, damnato pœnam remiſit, dicens ſatis dediſſe pœnarum, quòd à Catone damnatus eſſet.*

Ciuiliter.

11 *Multis* P. *Sulpitij ingratitudinem incuſantibus, quòd Catoni de ſe optimè merito oppoſuiſſet competitorem, Cato ſic excuſauit, dicens minimè mirandum, ſi quod quis maximum bonum duceret, id alteri nollet concedere.*

Prouidẽtia.

12 *Quum Cæſar Ariminum occupaſſet, & ad Pompeium ſumma rerum in urbe translata eſſet, Cato dixit: Si mihi iſta prædicenti credidiſſetis* P. C. *nec unum nunc timeremus, nec ab uno ſpes noſtræ penderent.*

13 *Quum Pompeio res infeliciter cederent, & ad Cæſarem inclinaret*

clinaret uictoria, Cato dicebat in rebus diuinis multum eſſe ca- Dei conſilia liginis, quòd Pompeio præter ius agenti fuiſſent omnia proſpe arcana. ra, cauſam reipublicæ tuenti nihil ſuccederet.

Quum deploratis rebus amici hortarentur Catonem, ut ad 14 Cæſaris clementiam confugeret, reſpondit uictorum eſſe, & eo- Animoſè. rum qui deliquiſſent ſupplicare, Catonem nec uictũ nec captũ eſſe, qui ſe per omnem uitam inuictum præſtitiſſet, ac Cæſarem honeſtate, iuſtitiaq; longè ſuperaſſet: Cæſarem potius uictũ captumq; eſſe, qui bellum quod diu negaſſet ſe moliri aduerſus patriam, nunc id egiſſe conuictus eſſet. Proinde pro ſe Cæſarem orarent, qui uellent: pro Catone neminem orare debere.

Quum M. Octauius duas habens legiones haud procul ab 15 Vtica, à Catone poſtularet, ut inter ipſos de imperio ſtatuere- Ambitio. tur, Cato legatis nihil reſpondit: uerum ad amicos conuerſus, Quis iam miretur, inquit, rem malè geſtam eſſe, quum in ipſa morte in noſtris uideatis dominandi cupiditatem? Significans ambitione ducum bellum infeliciter ceßiſſe.

Quum in ſenatu pro uictoria, quam Cæſar ex Vſipetis Ten- 16 cteriſq; Germanis retulerat, de ſupplicatione decernenda age- Liberè. retur, ſententiam dixit, Cæſarem hoſtibus eſſe dedendum, quò Romana ciuitas à perfidia expiaretur, deinde execrationes in autorem uerterent.

Rurſus quum in ſenatu Pompeio, cui parũ alioqui fauebat, 17 decerneret imperium, dixit talium uirorũ eſſe, ingentia reipub. Prudenter. inferre mala, eademq; depellere, tẽpori conſilium accõmodans.

SCIPIO MINOR.

Scipionem minorem narrant annis quinquagintaquatuor 1 quibus uixit, nihil emiſſe, nihil uendidiſſe, nihil ædificaſſe: Li- Frugalitas. bras autem argenti triginta treis, auri duas in ampla domo reliquiſſe, idq; quum potitus eſſet Carthagine, militeſq; ditaſſet, plus cæteris ducibus omnibus.

Polybij ſequens præcepta, dabat operam, ne quando è foro 2

Amici. rediret domum, priuſquàm ſibi quocunq; modo quempiam eorum in quos incidiſſet, familiarem, & amicum reddidiſſet: Sentiens nullam eſſe homini poſſeßionem meliorem.

3 Iuuenis etiamnum tantum habebat opinionem fortitudinis & prudentiæ, ut Cato ſenior interrogatus de his, qui apud Carthaginem militarent, in quibus erat & Scipio, Homerico uerſu reſponderit, Ille ſapit ſolus, uolitant alij uelut umbræ.

Catonis teſtimonium.

4 Quum Romam ueniſſet, reuocatus eſt ab exercitu, non ut ipſi gratificarentur, ſed quòd per illum citò Carthaginem ſe capturos eſſe crederent.

Vtilitas.

5 Posteaquàm ſeſe intra muros urbis receperat, Carthaginienſibus ex arce ſeſe defendentibus, ac Polybius ſuaderet, ut in mari, quod interiacebat, non ualde profundum, murices ſpargeret ferreos, aut tabulas aculeatas inijceret, ne tranſmiſſo mari hoſtes pro aggeribus pugnarent: aiebat eſſe ridiculum, quum mœnia tenerent, & intra urbem eſſent, dare operam, ne cum hoſtibus confligerent.

Fortiter.

6 Vbi ciuitatem cōperit ſtatuis deorũ Græcanicis, ac monumētis è Sicilia deportatis differtam, per præconē edixit, ut qui illarum eſſent urbiũ, agnoſcerent illa, ac referrēt domum. De pecunijs uerò nec ſeruum nec libertũ paſſus eſt quicquam capere, ac ne emere quidem, quũ alioqui quilibet paßim ferrēt, agerentq;.

Honos arti habitus.

7 C. Lælio quem inter amicos maximè charum habebat, conſulatum ambienti quum faueret, percõtatus eſt Pompeium, an & ipſe conſulatum peteret: Credebatur autem is Pompeius tibicinis eſſe filius: quũ Pompeius negaſſet ſe petere, quin etiam polliceretur ſe Lælium ambientem deducturum ac ſimul cum illo ambiturum ſuffragia: dum credunt promittenti, & hunc expectant, decepti ſunt. Renũtiatum eſt enim ipſum in foro circumire candidatum, ac ciuium prehenſare dextras. Ob id cæteris indignantibus, Scipio ridens, Næ, inquit, nos egregiè ſtulti ſumus, qui perinde quaſi deos precaturi ſimus non homines, iandudum

Facetè.

dudum tempus terimus, tibicinem expectantes. Solet enim in ſa-cris tibicen dare ſignum comprecandi deum, quaſi iam adeſſet.

Ap. Claudio qui Scipioni in ambienda cenſura competitor 8
erat, iactante ſe, quòd ipſe citra nomenclatorem ciues omnes Nobilitas
nominatim ſalutaret, quum Scipio propemodum noſſet nemi- uera.
nem, Vera narras, inquit Scipio: nam mihi ſtudio fuit, non ut
noſſem multos, ſed ne cuiquam eſſem ignotus. Nomenclatorum
laus eſt, quàm plurimos noſſe: at egregij ducis eſt ob egregia in
rempub. merita, nulli ciuium ignotum eſſe, iuſsitq́; ciues quum
bellum eſſet cum Celtiberis, à quibus ambo fuerant in bellum
miſsi, uel legatos, uel tribunos militum teſtes ac iudices utriuſq;
uirtutis ſtatuerent, qui ei bello interfuiſſent.

Cenſor creatus adoleſcenti cuidam equum ademit, quòd eo 9
tempore quo Carthago oppugnabatur, ſplendidè cœnatus li- Gloria.
bum in urbis ſimilitudinem figuratum, cui Carthagini nomen
indiderat, conuiuis diripiendum propoſuiſſet. Iuuene uerò cau-
ſam ſciſcitante, cur equo priuatus eſſet, Quoniam, inquit Sci-
pio, me prior Carthaginem diripuiſti.

C. Licinium prætereuntem quum uidiſſet, Hunc, inquit, ui- 10
rum ſcio peieraſſe, uerum quoniam nullus illum defert, non poſ- Iudex non
ſum ſimul & accuſator eſſe, & iudex. Sit hoc in cenſore mo- accuſat.
derationis, & iuſtitiæ exemplum.

Quum iam tertium à ſenatu fuiſſet emiſſus, quo, ut tradit 11
Clitomachus, Vrbes atque homines cernat bene legibus actas, Rex ſegnis.
Vtq́; gentium, ciuitatum, ac regum inſpector eſſet: poſteaquàm
peruenit Alexandriam, nauiq́; egreſſus, capite pallio tectus in-
cederet, Alexandrini undiq; accurrentes flagitabant, ut caput
nudaret, facienq́; id deſiderantibus oſtenderet. Quum ſe nudaſ-
ſet, clamore & plauſu teſtati ſunt gaudium ſuum: quumq́; rex
Alexãdriæ uix interim ob delicias ac molliciem corporis æqua-
ret Romanos incedentes, Scipio uoce ſubmiſſa Panætio inſu-
ſurrauit in aurem: Iam, inquit, Alexandrini nonnihil ex noſtra

peregrinatione fructus ceperunt, quibus per nos contigit uide= re regem ambulantem. Nam Athenæus ex autoritate Poſidonij ſcribit Ptolemæum, perquàm obeſo corpore, nunquàm antea pedibus ambulaſſe.

12 *Erat illi peregrinationis comes unus amicus Panætius Phi= loſophus, famuli quinque, quorum uno peregre defuncto, quo= niam alium nolebat emere, è Roma accerſijt, qui defuncti lo= cum impleret.*

Frugalitas.

13 *Quum Numantini uiderētur inexpugnabiles, ut qui multos Romanorum duces ſuperaſſent, populus Scipionem iterum cō= ſulem fecit, ad ſuſcipiendum hoc bellum. Cæterum quum multi geſtirent exire in militiam, idq́; ſenatus fieri uetuiſſet, quaſi Ita= lia futura eſſet deſerta, ac ne pecunias quidem ex ærario ſumere paſſus eſt, ſed uectigales prouentus, quorū tempus nondum ex= ceſſerat, aſsignauit. At Scipio pecunijs quidē ſeſe negauit egere: ſuas enim & amicorum ſatis futuras. De militibus negatus quæ= ſtus eſt, bellum enim eſſe difficile. Quòd ſi priores, inquit, ob ho ſtium fortitudinem toties uicti fuerunt, difficile bellum eſt, quia cum talibus pugnandum erit: ſin ob ciuium noſtrorum igna= uiam, æquè difficile eſt, quia talium opera in bello ſumus uſuri.*

Pecunia contempta.

14 *Poſteaquàm uenit in caſtra, multamq́; illic licentiam, laſci= uiem, ſuperſtitionem ac luxum offendiſſet, diuinos ac ſacrificos cum lenonibus protinus eiecit. Quin & uaſa omnia iuſsit amo= liri, excepta olla, ueru, & poculo fictili. Ex argenteis, poculum librarum non amplius duarū permiſit, ſi quis habere uellet: bal= neis uti uetuit. Qui ungerentur, iuſsit ut ipſi ſeſe fricarent. Iu= mētis enim, quia manibus carēt, opus eſſe alio à quo fricentur. Edixit, ut milites ſtantes pranderent opſonium non igni co= ctum, cœnarent autem diſcumbentes, panem, aut pultem ſolam, & carnes aſſas ſiue elixas. Ipſe uerò ſago circumtectus obam= bulabat per exercitum, dicens ſe lugere exercitus dedecora.*

Diſciplina militaris.

15 *Quum Memmij cuiuſdam tribuni militum iumenta interce=*

piſſet,

piſſet, uaſculis lapideis refrigerando uino paratis, ac poculis Thericleis, hoc eſt, operoſè factis onuſta: Mibi quidem, inquit, ac patriæ dies triginta, tibi ipſi uerò per omnem uitam, quum talis ſis, teipſum inutilem reddidiſti: Significans bellum, quod pro patria gerebatur, menſem fortaſſe duraturum. Parum autem eſſe, quòd tum militem præſtaret inutilem, ſed multò grauius, quòd ſi pergeret eſſe talibus moribus, perpetuò ciuis inutilis eſſet futurus.

Luxus damnatus.

16 *Alteri cuidam ſcutum pulchrè ornatum oſtentanti, Scutum quidem, inquit, ô iuuenis bellum eſt, at decet uirum Romanum in dextra potius, quàm læua ſpem collocare. Clypeus enim ſiniſtra geritur, gladius dextra.*

Spes in clypeo.

17 *Cuidam uallum geſtanti, qui ſe dicebat onere uehementer premi, Nibil mirum, inquit, quando iſti ligno magis, quàm gladio fidis: ſignificans ideo uallum plus habere ponderis, quia plus apud illum ualeret. Quòd ſi gladijs fiderent milites, nihil eſſet opus uallis.*

Valli fiducia.

18 *Quum uideret hoſtes deſpondere animum, aiebat ſeſe, ut tutò ueniret, mora temporis emiſſe, addens bonum ducem perinde ut medicum, non niſi in extrema curatione ferrum adhibere. Nihilominus per occaſionem adortus Numantinos, terga illos dare compulit.*

Vincere ſine cæde.

19 *Quum ſeniores Numantini uictis ſuis ignauiam exprobrarent, qui nunc eos fugiſſent, quos toties in fugam uerterant, Numantinus quidam reſpondiſſe fertur, Nunc quidem oues eædem ſunt, ſed alius paſtor: Significans Scipionem ducem eſſe cauſam mutatæ fortunæ bellicæ, licet ijdem eſſent milites.*

Dux omnia facit.

20 *Numantia capta, quum iterum triumphaſſet Scipio, incidit illi controuerſia cum Caio Graccho, tum pro Senatu, tum pro belli ſocijs. Id moleſtè ferens populus, tumultuabatur: Scipio uerò conſcenſo ſuggeſto, Me, inquit, nec caſtrorum uociferatio unquam terruit, nec tumultus hominum terrebit, quibus Italiã*

Liberè.

ſcio

ſcio non matrem eſſe, ſed nouercam: Significans eos, qui publicis patriæ commodis obſtreperent, non eſſe uerè Italos, ſed alienigenas. Valerius refert illum dixiſſe, nunquàm eos metuam ſolutos, quos huc alligatos adduxi: Denotans eos adductos fuiſſe captiuos, qui in uictorem ferocirent.

21 *Iis uerò, qui Graccho aderant uociferantibus occidendum eſſe tyrannum, Meritò, inquit Scipio, qui patriam oppugnãt, me prius uolunt è medio ſublatum. Neq; enim Romã poſſe cadere ſtante Scipione, neq; Scipionem uiuere, collapſa Roma. In hoc catalogo multa admixta ſunt, quæ nõ ſunt apophthegmata.*

22 *Scipio Africanus conſulatũ appetebat, uerũ ubi ſenſit Pompeium amicũ alijs fauere cãdidatis, ipſe à petitione deſtitit, dicens eum cõſulatum ſibi nõ tam gloriæ futurum, ſi adipiſceretur, quàm moleſtum & inauſpicatũ, ſi refragante Põpeio conſequeretur. Maluit conſulatum cedere, quàm amicum perdere.* Moderatè.

23 *Quum in Africa Pompeij partes ſequutus res parum proſperè geſſiſſet, & Hiſpaniam petens intellexiſſet nauim, qua uehebatur, ab hoſtibus captam, gladio præcordia ſua tranſuerberauit. Deinde Cæſarianis militibus quærentibus ubi eſt Imperator, Imperator, inquit, bene habet. Suprema uox moriẽtis declarauit animum meliore fortuna dignum.*

CAECILIVS METELLVS.

1 *Cæcilius Metellus, quum loco munito cogitaret admouere exercitum, ac centurio dixiſset ipſi, Si decem modò hominum iacturam facere uelis, capies locum: interrogauit eum, num ipſe de numero decem unus eſſe uellet. Hoc & alteri tribuitur.* Argutè.

2 *Tribuno militum cuidam è iunioribus, percontanti Metellum, quid eſſet facturus, Si eius rei, inquit, ſcirem mihi tunicam eſſe conſciam, exutam in ignem conieciſſem.* Silẽtium ducis.

3 *Quum Scipioni uiuenti fuiſſet inimicus, mortem tamen illius grauiter tulit, iuſſitq; filios ut ſubeũtes pheretrũ funus Scipionis efferrẽt, addens ſe Romanæ ciuitatis nomine gratiã habere dijs,* Simultas à rogo deponenda.

dijs,quòd Scipio apud alios non eſſet natus:Sentiens Romam non futuram fuiſſe incolumem, ſi talem ducem habuiſſent hoſtes. Simultatem oportet morte finiri,amicitiam non item.

C. MARIVS.

4 *C. Marius obſcuro genere natus,facinorum militarium cõmendatione ad rempubli. acceßit. Ac primùm maiorem petijt ædilitatem. Vbi ſenſit ea ſpe fruſtrari ſeſe, eodem die minorem ambijt:& hac fruſtratus,haud tamen deſperauit, ſe Romæ ciuitatis primatem fore:docens quantum in rebus humanis ualeat improbitas.* — *Improba cura.*

5 *Quum in utroq; crure uarices haberet, nullis uinculis alligatus,præbuit ſeſe medico ſecandum, ac nec ſuſpirio emiſſo, nec adductis ſupercilijs,chirurgi curationem pertulit. Cæterũ quum medicus ad alterum crus tranſiret ſecandum, uetuit,dicens,curationem non eſſe tanto dignam cruciatu.* — *Curatio morbo grauior.*

6 *Luſius Mario ex ſorore nepos, quum Marius iterum conſul eſſet,uim admouit militi cuidam adoleſcenti, nomine Trebonio.At is Luſium interfecit. Id factum multis incuſantibus, non inficiatus eſt adoleſcens ſe ducem ſuum interfeciſſe, ſed cauſam addidit,ac probauit. Marius itaq; quum iußiſſet adferri coronam, pro facinore in bello præclarè geſto dari ſolitam, Trebonio impoſuit,graui exemplo monens cæteros, ne ſimili modo tentarent adoleſcentium pudicitiam, quando non ſolùm abſoluit,uerumetiam coronauit eum, qui & Imperatoris cognatum, & ducem ſuum ferro necaſſet.* — *Seuerè & pudicè.*

7 *Quum caſtrametatus eſſet aduerſus Teutonas, in loco, qui minimum habebat aquæ,militibus dicentibus ſe ſitire,oſtendit illis flumen proxime hoſtium uallum labens: Illinc,inquit,uobis potus ſanguine uenalis eſt. At illi iuſſerunt, ut ſe quò uellet,duceret,donec liquidum haberent ſanguinem,nec totus adhuc præ ſiti diriguiſſet.* — *Sitis.*

8 *Mille Camerinos qui ſe in bello aduerſus Cimbros,ſtrenuos*

uiros

Arma nō au- diunt leges. uiros præſtitiſſent, honore Romanis æquauit, idq; præter omne ius. Ad eos uerò, qui factum hoc reprehendebant, reſpondit ſe ob armorum ſtrepitum legum uocem exaudire non potuiſſe.

9 In bello ciuili quum foſſa cinctus obſideretur ab hoſtibus, Retortum. continuit ſeſe, tempus expectans opportunum. Popedio autem Siloni dicenti, Si magnus es Imperator ô Mari, deſcende in conflictum, Imò tu, inquit, ſi magnus es Imperator, coge me nolentem ad certamen uenire.

CATVLVS LVCTATIVS.

10 Catulo Luctatio in bello Cimbrico iuxta flumen Atheſim Callidè. exercitum habente, quum Romani uiderent Barbaros tranſire conantes, retroceſſerunt, quandoquidem illorum impetum ſuſtinere non poterant: ipſe celeriter ſeſe ad fugientium primos contulit, ut non hoſtes fugere, ſed ducem ſequi uiderentur. Hoc ſtratagema eſt, non apophthegma.

C. POPILIVS.

11 C. Popilius miſſus erat ad Antiochum regem, epiſtolam Animoſè. ferens à Senatu, qua iubebatur exercitum ex Aegypto abduceret, nec Ptolemæi filios orphanos regno ſpoliaret. Quum uerò rex illum per medium exercitum ad ſe accedentem procul humaniter ſalutaſſet, non reſalutato rege literas reddidit: quibus lectis quum Antiochus diceret ſe conſultaturum, daturumq; reſponſum, Popilius uirga, quam tenebat ducta linea cinxit regem, dicens: Hic igitur ſtans conſulta, & reſponde. Omnibus uiri ſpiritum admirantibus, poſteaquàm Antiochus ſpopondiſſet ſe facturum, quæ Romanis uiderentur, ita demum ſalutauit illum & amplexus eſt Popilius.

LVCVLLVS.

12 Lucullus quum in Armenia cum decem milibus armatorum, Superſtitio- nis contem- ptus. & mille equitibus aduerſus Tigranem tenderet, centum quinquaginta hominum milia habentem in exercitu, pridie Nonas Octobres, quo die prius Scipionis copiæ deletæ fuerant, quodam

dam admonente, quòd Romani diem illum, ut nefaſtum, & in-
auſpicatum metuerent: Ergo, inquit, hodie alacriter pugnemus,
ut hunc quoque diem ex nefaſto funeſtoq́;, Romanis hilarem
& auſpicatum reddamus.

At quum Romani cataphractos præcipuè formidarent, bono 13
animo illos eſſe iuſsit: plus enim negotij futurum in ſpoliandis Fortiter.
illis quàm in uincendis: Significans plenam armaturam nihil
profuturā hoſti in pugna, quum eſſet ignauus, ſed uictori pro-
futuram ad prædam. Quumq́; primus in collem aſcendiſſet, ſpe-
culatus hoſtium tumultus exclamauit, Vicimus commilitones,
ſimulq́; impetu facto in hoſtes, quum nemo irruentis impetum
ſuſtineret, quinque tantum Romanos qui ceciderāt, amiſit, ho-
ſtium uerò centum milia trucidauit.

Lucullus Imperator ad direptionem incitantibus, dixit ſe 14
malle unum militem Romanum ex hoſtium manibus eripere, Cura militis.
quàm uniuerſas hoſtium fortunas ſibi uindicare.

Archelao qui iterum à Mithridate defecerat, aſſeueranti, ſi 15
in Ponto Lucullus cōſpiceretur, fore ut omnia ſubderentur im- Animoſè.
perio Romano: reſpondit Lucullus, Non cedo Archelaë uena-
toribus audacia, ut relictis feris ad uacua illorum luſtra progre-
diar. Iam enim Mithridates Pontum reliquerat.

Romani quum in pugna cum Tigrane, hoſtiū peditū centum 16
milia trucidaſſent, paucis equitum fuga ſeruatis, quum ex ipſis Hoſtis pu-
non amplius centum eſſent uulnerati, interfecti quinq́;, dicebāt dendus.
ſeſe erubeſcere, quòd in tam uilia mancipia ſtrinxiſſent ferrum.

Quum œconomus Lucullo cœnam modeſtam apparaſſet, ac- 17
cerſitum obiurgauit: illo dicente, non putabam ſumptuoſo Splendidè.
apparatu opus eſſe, quum ſolus eſſes cœnaturus, Quid ais, in-
quit Lucullus, an ignorabas apud Lucullum hodie cœnaturum
Lucullum?

Quum Græcos quoſdam per dies aliquot magnificè tra- 18.
ctaſſet, atque illi dicerent, ſe mirari, quòd tantum impendiorum Splendidè.
ſua cauſa

ſua cauſa faceret, Nonnihil, ô hoſpites, ueſtra cauſa, ſed maxima pars Luculli gratia.

SYLLA.

19 Felicitas. *Sylla cognomento Felix, inter felicitates ſuas, duas præcipuas ducebat, alterum quòd Pium Metellum haberet amicum, alterum quòd urbem Athenarum non ſubuertiſſet.*

20 Oſtētum cōmode interpretatum. *Quum Sylla defectus neceſſarijs cogeretur etiam dijs dicata tangere, Caphim amicum Delphos miſerat, ut pecunias ac donaria ad ſe perferret. Quibuſdam uerò dicentibus intra templū auditum citharæ ſonitum, quod oſtentum interpretabantur, quaſi Apollo citharœdus indignaretur, Caphis audita perſcripſit Syllæ: cui facetè reſcripſit Sylla, Quin tu Caphi potius interpretaris iſtud eſſe ſignum gaudentis & exultantis dei, quàm indignantis? Itaq; perinde ut deo hilariter tribuente, tu quoq; bono animo pecunias accipe.*

21 Fiducia ſui. *Quum ad ſociale bellum magnis cum copijs miſſus eſſet circa Limernam, è uaſto terræ hiatu magnus ignis emicuit, cuius flamma ad cœlū perueniens conſtitit. Id uates interpretati ſunt, quòd uir bonus, aſpectu eximius & admirandus, principatum adeptus præſentibus turbis ciuitatem liberaturus eſſet. Hoc audito Sylla, Ille, inquit, ego ſum. Nam illi erat peculiare comam habere auream, igniq́; concolorem: nec ſe ait ſuæ uirtutis pudere, qui res tam multas tamq́; præclaras geſſiſſet.*

22 Scelerosis uti. *Quum milites in bello ſociali Albinum uirum prætorium fuſtibus mactaſſent, Sylla tam atrox facinus impunitum reliquit, dicens ſe illis poſthac promptioribus uſurum in prælijs, dum peccatum fortiter gerendo rem ſtudebunt penſare.*

23 Militariter. *Quum Athenienſes ad Syllam duos tres'ue miſiſſent, de pace tractaturos, atque illi nihil adferrent, quod ad incolumitatem ciuitatis faceret: ſed Theſeum, Eumolpum, & res aduerſus Medos geſtas uerbis inanibus iactarent, Abite, inquit, ô beati, iſtasq́; orationes uobiſcū referte: non enim diſcendi cupidus huc miſſus*

miſſus ſum à populo Romano, ſed ut rebelles ſubuertam.

Apud Orchomenum quum milites longius euagarentur,or= 24
dinibusq; perturbatis fugam caperent. Sylla ex equo deſiliens, Animosè.
arrepto uexillo in hoſtem conuolat,ita uociferans,Mihi quidē,
ò Romani milites,hic pulchrum eſt mori: uos interrogati quo
loco ducem ueſtrum amiſeritis, memineritis dicere apud Orcho
menum.Hac uoce ſuos reuocauit.

Quum Mithridates Syllæ proceſſiſſet obuiam, dextram'que 25
porrexiſſet,Sylla non reſalutauit,ſed percontatus eſt,num à bel Victor ferox
lo deſiſteret,his conditionibus,quas cum Archelao pactus eſſet.
Obticeſcente Mithridate: Quibus pace opus eſt, inquit Sylla,
eos priores loqui conuenit. Victori ſilere ſatis eſt. Rurſus quum
Mithridates uarijs coloribus excuſaret,quæ geſta fuerāt:Olim,
inquit,audiui,nunc experior te ſingulari eloquētia præditum,
qui tam nefarijs factis colorem inuenire potueris.

Lucius Sylla cognomento Felix,quum cogitaret de occiden= 26
do C.Cæſare,amicis ne id faceret dehortātibus: indignum enim Prouidentia.
eſſe talem necare puerum:Deſipitis,inquit,ſi in hoc puero non
uidetis multos ineſſe Marios.Deprehēdit in eo excelſam indo=
lem nullis honoribus ſatiandam, ut qui uixdum pubeſcēs ſacer=
dotium ambierit. Idem populum Romanum ſubinde monere
ſolet,cauerent puerum male præcinctum.

M. ANTONIVS.

M. Antonius filium habebat ex Fuluia. Is puer Philotæ de= 1
derat ingentem uaſorum uim:quæ quum ille recuſaret accipe= Filius patri
re, metuens ne pater tantam filij liberalitatem non probaret: ſimilis.
Quid times,inquit puer,accipere? An neſcis eum qui dat, filiū
eſſe Antonij?

Ipſe Antonius quum eſſet prodigioſè profuſus, dicere ſolet, 2
Amplitudinem imperij Romani non per ea, quæ acciperet, ſed Liberalitas.
per ea, quæ daret illuſtrari. Ea uox excelſi animi uideri pote=
rat,niſi ab Antonio fuiſſet profecta.

3 *Geminius in Græciam profectus ad Antonium, quoniã ſuſpectus erat Cleopatræ, quòd eò ueniſſet Octauiæ cauſam acturus, diu repulſus ac uarijs modis deluſus, tandem in conuiuio iuſſus cauſam aduentus dicere, ita reſpondit: Cætera, inquit, Antoni ſobriæ ſunt orationis nec huius temporis, uerùm illud unum & ſobrius & ebrius ſcio, bene ſucceſſura omnia, ſi Cleopatra remittatur in Aegyptum. Moxq; Romam ſe recepit, metuens ſibi ab Antonio. Nam Cleopatra in conuiuio gratias egit, quòd rem apertè dixiſſet, nulla uſus circuitione. At ſic agere gratias erat minari malum. Sciebat Geminius, quàm eſſet illis inuiſa ueritas.*

Liberè.

4 *Quum Antonius appararet claſſe cum Cæſare confligere, quidam tribunus militum uir fortis & armis exercitatus, Antonio prætereunti corpus ſuum multis cicatricibus inſignitum oſtendit, dicens, O imperator, quur his uulneribus aut huic gladio parum fidis, in lignis fragilibus ſpem reponis? Sine Phœnices & Aegyptij claſſe pugnent, nobis Romanis terram da, in qua conſueuimus uel hoſtem uincere, uel mortem oppetere.*

In terreſtri prælio apparet uirtus.

5 *Cleopatra metuens Antonij ſæuitiam confugit in monumentum demißis cataractis, miſitq;, qui dicerent illã ſpontanea morte periſſe. Id credens Antonius, & ipſe ſibi parans adferre uim, dixit, ô Cleopatra non doleo, quòd te caream, nam mox unà futuri ſumus: ſed quòd ego tantus imperator fortitudine uictus ſum à fœmina. Victum ſe putabat, quòd illa prior ſpontaneæ mortis gloriam occupaſſet.*

Mors ſpontanea.

6 *Quum Auguſtus eam inuiſeret, exigeretq; ab illa rationes, Seleucus unus è procuratoribus ipſius iudicauit aliqd eſſe ſubtractum ab ipſa: Illa in procuratorem inſilijt, & arrepto hominis crine crebris ictibus pulſauit os. Hæc quum Auguſtus ridens conatus eſſet inhibere, illa, An non, inquit, permoleſtum eſt, ô Cæſar, quum tu me digneris inuiſere, ſeruos meos heram incuſare, quòd nonnihil mulicbrium ornamentorum ſubtraxerim, non ea quidem mihi, ſed ut Octauiæ, & Liuiæ munuſcula dem.*

Callidè.

Hoc

Hoc commento perſuaſit Cæſari ſe de uita cogitare, quum mori decreuiſſet.

CASSIVS.

Caßius etiamnum puer, Fauſtum Syllæ filium, inter æquales de patris monarchia glorianteni non tulit, ſed colaphos impegit. Eius rei cognitionem quum Pompeius ad ſe recepiſſet, accitis ambobus pueris, Caßius auſus eſt dicere, Eia Fauſte, aude rurſus corã hoc ea uerba proferre, quibus irritatus in te fui, ut iterum tibi percellam os. Inerat Caßio natiuum quoddam odium tyrannidis, ut iam tum appareret illi non defuturum animum ad interficiendum Cæſarem. 1 Indoles in puero mira.

Idem quum Rhodum inſulam ui cepiſſet, & in ingreſſu ſalutaretur rex atque dominus: Nec rex ſum, inquit, nec dominus, ſed regis ac domini interfector. 2 Tyrannidis oſor.

M. CRASSVS.

M. Craſſus ille diues, magnam ſeruorum turbam domi alebat, quorum præcipuam agebat curam, diſcentibus aſtans, interdum & ipſe docens eos, dicens hanc oportere præcipuã eſſe patrisfamiliás ſolicitudinem, quòd ſint rei familiaris animata inſtrumenta. Idem ſenſit Ariſtoteles. 1 Seruorum cura.

Hæc uox probata eſt, ſed illa damnata, quòd negabat quenquam pro diuite habendum, qui non poſſet priuatis facultatibus exercitum alere. 2 Diuitiæ immodicæ.

Aegrè ferens Pompeio Magni cognomen delatum, decretumq; triumphum, Romano cuipiam dicenti, Iam aderit Pompeius Magnus: Quantus tandem, inquit? Sentiens illum corpore cæteris parem, animo nihilo maiorem. 3 Inuidia cleuat.

Quum Pompeius, & Craſſus in conſulatu collegæ deceſſuri eſſent magiſtratu, Gneus Aurelius quidam ſubitò in forum procurrens clamauit, ſibi uiſum in ſomnis Iouem iuſſiſſe, ne prius ſe magiſtratu abdicarẽt, quàm in gratiã rediſſent. Idem flagitante populo, Põpeius nihil motus eſt: At Craſſus ſurgẽs ultro collegæ 4 Reconciliatio.

dextram porrexit,dicens:Nihil,ò Quirites,me indignum factu rus mihi uideor,ſi prior cum Pompeio in gratiã rediero,quem uos etiamnum impuberem Magnum cognominaſtis,cuiq; prius triumphum decreuiſtis,quàm in ſenatum allectus eſſet.

5 In Parthos proficiſcens quum Deiotarum extremæ iam ſenectutis,nouam urbem condere uideret: Quid eſt, inquit,ò rex hoc rei,quòd quum hora diei iam adſit duodecima,nouã urbem extruere inſtitueris? Ad hæc arridens Deiotarus, Imò quid tibi in mẽtem uenit imperator, ut quum haudquaquam ſis,ut uidetur,matutinus,tamen in Parthos cum exercitu properes? Nam id temporis Craſſus ſexageſimum agebat annum. Hora quæ nobis duodecima eſt in meridie,olim erat extrema diei.

Senex ædificator.

6 Quum Parthi per legatos denũtiaſſent,ut ſuæ ætati cõſulens à bello abſtineret,inſolenter reſpõdit,In Seleucia iſtis mandatis reſponſum dabimus.Hic Agiſis legatorũ unus ſublata manu mediam palmam oſtendens: Prius, inquit, in hac manu naſcentur ſetæ,quàm tibi Seleuciam conſpiciendi ſit futura poteſtas.

Militaria.

7 Conflicturo cum Parthis exta è manibus deciderunt:hoc cæteris,ut inauſpicatũ oſtentum interpretantibus ac præliũ diſſuadentibus:Huiuſmodi,inquit,incõmoda multa nobis ſenectus adfert.At arma mihi nunquàm è manibus ecciderunt.

Senex bellator.

8 Quum Publius Craßi filius fortißimè in bello & pugnaſſet, & cecidiſſet,hoſtes caput iuuenis haſtæ impoſitũ geſtãtes proximè ad Romanos accedebãt,inſultantes,rogãteſq; quo genere iuuenis ille fuiſſet ortus, neque enim fieri poſſe,ut ex patre tam ignauo & imbecilli talis filius naſci poſſet.Hoc tam triſti ſpectaculo nihil commotus Craſſus, per omnes ordines cõcionatus eſt clamans,Meus hic priuatus dolor eſt Romani,mea hæc calamitas,meus hic peculiaris luctus, cæterũ publica ciuitatis ſalus & gloria,in ueſtra incolumitate ueſtraq; uirtute ſita eſt.

Fortiter.

9 Marcello ac Domitio Pompeium in ſenatu rogantibus,num proximis comitijs petiturus eſſet conſulatum: Forte,inquit,petam,

Ingenuè.

tum, fortè non petam. Rurſus idem percontantibus: A' bonis, inquit, ciuibus petam, à malis nequaquam. Quum hæc reſponſa, ut ambigua ac ſuperba multos offenderent, Craſſus idem percontantibus reſpondit, Si è republ. fore iudicauero, petam: ſin minus, à petendo abſtinebo.

SERTORIVS.

Sertorius quum Pompeij milites uariè diſpulſos ſuperaſſet, 10
multis occiſis, audiſſetq; aduentare Metellum cum alijs copijs, Vetulus dux.
diremit prælium, reuocatiſq; ſuis dixit, Ego puerũ hunc niſi ſuperueniſſet anus illa, uerberibus caſtigatum domum remiſiſſem. Pompeium pueri nomine ſignans, Metellum uetulum anus.

Idem ſæpe uictor ad Pompeium Metellumq; miſit, offerens 11
ſe paratum redire in urbem, ſi ſibi permitteretur: dixitq; malle Patria dulcis.
Romæ ignobiliſſimum ciuem, quàm exulem omnium aliarum ciuitatum imperatorem nominari.

Admonere ſolet ſuos, ne quid in conuiuio præter decorum 12
uel fieret, uel diceretur, præſertim à iurgijs, & obſcœnitate temperare. Nec ipſe quicquã tale ſuſtinebat uel audire, uel uidere. Cõuiuia pudica.

M. BRVTVS.

M. Brutus rebus in ſummam deſperationem adductis, quum 1
è ducibus, atq; amicis paucos apud ſe haberet, ſublatis oculis in Vltio deorũ.
cœlum ſtellis plenum, dixit hunc uerſiculum Græcum è tragœdia quapiam:

Ζεῦ μὴ λάθοι σε, τῶνδ' ὃς αἴτιος κακῶν. Id eſt,

Ne te latuerit ò ſupreme Iuppiter,
Horum malorum quiſquis autor extitit.

Velut imprecans Cæſari uindictam à dijs. Volumnius narrat illum & alterum dixiſſe carmen, ſed negat ſe meminiſſe.

Quodam ex his qui aderant præcipuo, monente ut illinc fu= 2
geret Brutus: Prorſus, inquit, fugiendum, ſed manibus, non pedibus: Significans morte ſpontanea uitandam Cæſarianorum tyrannidem. Mors deſtinata.

3 Quum inter coniuratos deliberaretur, an unà cum Cæſare occidendus eſſet Antonius, Brutus diſſuaſit, dicens hoc negotium quod pro legibus ac iure ſuſciperetur, oportere omni carere iniuria. Noluit uir optimus cædem in pluteis proferri. At hæc clementia malè ceßit illis.

Clementer.

4 Vltimum prælium initurus, dehortantibus quibuſdam ne ſe tanto diſcrimini committeret: Hodie, inquit, aut rectè erit, aut nihil curabo: Significans ſe aut uictorem fore, aut nō uicturum. Mors autem adimit omnium malorum ſenſum.

Aut uincere aut mori.

5 Huius uxor Porcia Catonis filia, poſteaquàm ſenſit conſpiratum de Cæſare interficiendo ea nocte, quæ præceßit diem, in quo Cæſar occiſus eſt, egreſſo cubiculum Bruto, cultellum tonſorium uelut unguium reſecādorum gratia popoſcit, eóq; quaſi forte de manibus elapſo ſeipſam grauiter uulnerauit. Mox Brutus clamore ancillarum in cubiculum reuocatus, obiurgare eam cœpit, quòd tonſoris præripuiſſet officiū. Hic illa clàm marito: Non hoc, inquit, temere feci: nam experiri uolui, ſi quod conſtitutum eſt, parum ceſſerit ex ſententia, quàm æquo animo me ferro ſim peremptura.

Fides uxoria.

6 Idem dixit ſibi uideri eum ætatis florem malè collocaſſe qui nihil negaret. Inutilis eſt uerecundia, quæ obſtat, quo minus negemus obſequium ad inhoneſta uocanti.

Pudor inutilis.

APO

APOPHTHEGMATVM VARIE MIXTORVM LIBER SEXTVS.

IN HIS, quæ ſequuntur clariſſime adoleſcẽs, miraberis quædam dicta, nec Scythis, nec Cyclopibus digna: ſed memento tum exceptis aliquot, non homines, ſed mera portenta rerũ ſummam tenuiſſe: ſiue quòd tales militum temeritas aſciſceret, ſiue quòd immodica poteſtas niſi adſit animus philoſophiæ præſidijs diligenter præmunitus, tales reddat. Quanquàm & ab illis prodigioſè malis quædam dicta, geſtáq; ſunt non indigna imitatione. Poſtremò turpitudinis alienæ ſpecies uelut in theatrum producta, deterret à uitijs, & ad uirtutis ſtudium extimulat ingenia non omnino deplorata. Hunc igitur poſtremum librum puta eſſe menſæ ſecundæ bellaria, in quibus quædam apponuntur, ut tollas, quædam ut guſtes, nonnulla ut ſpectes tantum. Malo enim te ſuauiter affectum, quàm ſaturũ, onuſtumq́; dimittere. Quòd ſi quædam apponentur leuia, ridiculáq;, mimorum, coquorum, equiſonum, ſcurrarum, ac meretricum, decet omne conuiuium hilaritas, ſed præcipuè menſas ſecundas. Quanquàm & à leuiſſimis perſonis nonnunquã dicuntur, quæ nemo ſapiens contemnat. Nec ignoras olim moriones, ſaltatriculas, & ſimios ſub conuiuij finem induci ſolere. Non laboro ſi adſit hilaritas, modò abſit omnis obſcœnitas. Fortaſſis exiſtet, qui deſideret ordinem: & hoc & ſi quid aliud uidebitur reprehenſione dignũ, excuſabit ſecundarum menſarũ libertas.

TIBERIVS CAESAR.

Tiberio Cæſari contanter & ægrè ſuſcipienti delatum im= 1
perium, quidam in os auſus eſt dicere, Cæteri quod pollicentur, Liberè.
tardè præſtant: tu quod præſtas, tardè polliceris. Notata eſt illius

ſimulata contatio, detractantis quod cupiebat.

2 *Cuidam à quo fuerat dominus appellatus, denunciauit, ne ſe*
Modeſtè. *amplius contumeliæ cauſa nominaret. Quanta modeſtia in tanto principe. Nunc quidam nihil audire poſſunt, niſi ſacras maieſtates, gratioſas celſitudines, & reuerẽdiſſimas dominationes.*

3 *Idem dicentẽ ſacras tuas occupationes, interpellauit, iuſſitq́;*
Modeſtè. *non ſacras dicere, ſed laborioſas. Rurſum alterum dicentem, ſe ipſo autore adiſſe Senatum, correxit, autore, mutans in ſuaſorẽ.*

4 *Quum iocis, conuitijs, famoſis carminibus, ac rumoribus fre*
Leniter. *quenter impeteretur, amicis ad ultionem hortantibus reſpondit, in ciuitate libera, linguam, mentemq́; liberas eſſe debere.*

5 *Quin & ſenatu de huiuſmodi criminibus ac reis flagitante:*
Leniter. *Nõ tantũ, inquit, habemus otij, ut implicare nos pluribus negotijs debeamus. Si hãc feneſtrã aperueritis, nihil aliud agi ſinetis.*

6 *Diogenes Grammaticus ſabbatis Rhodi diſputare ſolitus, Ti*
Ciuilis ultio *berium ad ſe uenientem, ut ipſum extra ordinem audiret, non admiſit, ſed per ſeruulum ſuum in ſeptimum diſtulit diem. Is quum Romam ueniſſet, & pro Cæſaris foribus adſtaret, cupiẽs illum ſalutare, Tiberius iuſſit, ut poſt ſeptimum annum rediret. Nec alia pœna tantam grammatici ſuperbiam ultus eſt.*

7 *Præſidibus onerandas tributo prouincias ſuadentibus, ſcri*
Exactio moderata. *pſit, Boni paſtoris eſſe tondere pecus, non deglubere: hoc eſt, lanam, non pellem detrahere.*

8 *Quoniã tyro in caſtris auidius bibebat uinũ, militari ioco pro*
Iocus ex deprauatione. *Tiberio, Claudio, Nerone, dictus eſt, Biberius, Caldius, Mero.*

Theodorus Gadareus Tiberij in rhetoricis præceptor, ani
9 *maduertens in puero ſanguinarium ingenium ſub ſpecie lenitatis*
Crudelitas tecta. *latitans, ſubinde inter obiurgandum appellauit illum πηλὸν αἵματι συμπεφυρμένον, id eſt, lutum ſanguine maceratum. Hic initio principatus miram lenitatem præ ſe tulit, ſed progreſſu temporis ad immanem crudelitatem deuenit.*

10 *Quum audiſſet quendam è reis nomine Caruilium, ſibi mor*

tem con

tem conſciſſe prius, quàm eſſet damnatus, exclamauit: Caruilius me euaſit. Adeò leue ſupplicium eſſe iudicabat mortem. Crudeliter.

11 *Quum cuſtodias recognoſcentem quidam rogaret, ut ſupplicium maturaret, reſpondit, Nondum tecum redij in gratiam: Humanitatis officium ducens, ſi damnatum citò occidiſſet.* Crudeliter.

12 *Tiberius perſpecto Caligulæ ingenio, fero, ac malefico, ſubinde prædicabat, ſe natricem reipublicæ & Phaëthontem orbi terrarum educare. Natrix ſerpentis genus eſt.* Indoles malefica.

13 *Tiberius Cæſar & illud dixiſſe fertur, eum hominem ſibi uideri ridiculum, qui ſexageſimum prætergreſſus annum, manum porrigeret medico: Sentiens hominem tam grandem oportere iam ſcire, quomodo ſibi mederi debeat. Porrigunt manum medico, qui conſulunt illum, explorantem pulſus uenarum.* Medicina.

C. CALIGVLA.

1 *Commentarios ad matris, fratrumq́; ſuorum calumnias pertinentes, ne cui poſtmodum delatori, teſti'ue maneret ullus metus, conuectos in forum, & antè clarè teſtatus deos, neq; legiſſe ſe, neq; attigiſſe quicquam, concremauit. Quin & libellum de ſua ſalute oblatum non recepit, contendens ſibi nihil admiſſum cur cuiquam inuiſus eſſet. Negauit ſe delatoribus aures habere. Hæc boni principis uideri poterant, niſi fingerentur.* Surdus delatori.

2 *Quum audiret fortè reges, qui officij cauſa in urbem aduenerant, inter ſe ſuper cœnam de nobilitate generis concertantes, exclamauit Caligula, De cœlo uenit nobis rex, & adiecit carmen Homericum:* Εἷς κοίρανος ἔστω, εἷς βασιλεύς. Id eſt, Tyrannica uox.

Vnus dominus ſit, unus rex.

Nec multum abfuit, quin ſtatim diadema ſumeret, ſpeciem'que principatus in regni formam conuerteret.

3 *Liuiam Auguſtam proauiã ſuam, appellare conſueuit Vlyſſem ſtolatum: uafriciem, ac fraudulentiam illius notans: hoc tantum intereſſe, quòd ut fœmina ſtolam geſtaret.* Verſutia.

4 *Dicebat ſe nihil magis in ſua natura probare, q̃ ἀδιατρεψίαν*

Impudẽtia. hoc eſt, inuerecundiam. Pudor enim ut multis ad honeſtas actio-
nes obſtat, ita nonnunquam improbæ mentis homines à turpi-
bus reuocat. Vox carnifice, quàm imperatore dignior.
5 Antoniæ auiæ pro ſua autoritate monenti, ut quædam ſecus
Vox tyran- ageret: Memento, ait, mihi omnia in omnes licere. Talia por-
nica. tenta tum principum titulo pertulit mundus: quæ non comme-
morarem, niſi ut ex his principibus prodigioſæ feritatis, horror
incutiatur.
6 Quum deſtinaſſet interficere fratrem ſuum, eumq; ſuſpica-
Crudeliter, retur ſeſe medicamentis præmunire, ita locutus eſt, Antidotum
& impiè. aduerſus Cæſarem? Timebat ille uenenum, quaſi Cæſar non poſ-
ſet alio quouis modo trucidare, quem uellet extinctum.
7 Vir quidam prætorius ualetudinis cauſa ſeceſſerat in Anti-
Crudeliter. cyram petito à Cæſare commeatu. Is quum ſæpius peteret pro-
rogari commeatum, mandauit interfici, & adiecit neceſſariam
ſanguinis eſſe miſsionem, cui tam diu non profuiſſet helleborũ.
Solent enim medici in morbis ualidioribus uenarum inciſione
uti. Et in Anticyram nauigabãt, quibus opus erat purgatione.
8 Illud è tragœdia ſubinde iactabat, Oderint, dum metuant.
Hoſtis popu- Hanc ne quis miretur, eiuſdem uox fuit, Vtinam populus Ro-
li. manus unicam ceruicem haberet. Hanc emiſit, infenſus turbæ fa-
uenti Venetæ aurigarum factioni, quum ipſe faueret Praſinæ.
9 Luxu prodigioſo utens, ut calidis, frigidiſq; unguẽtis laua-
Profuſio. retur, precioſiſsimas margaritas aceto liquefactas ſorberet, con-
uiuis ex auro panes & obſonia apponeret, nummos nõ medio-
cris ſummæ faſtigio baſilicæ Iuliæ per aliquot dies ſpargeret
in plebẽ, Liburnicas naues, gemmatis puppibus, uerſicoloribus
uelis fabricaretur, ſubinde dicebat, aut frugi hominẽ eſſe opor-
tere, aut Cæſarem.
10 In auctione Apronius quidam uir prætorius dormitans ca-
Iocus inſa- pitis motu nutabat. Id animaduertens Caligula, præconem ad-
nus. monuit, ne illum ſibi nutantem præteriret: nec hoc monere de-

ſijt

ſijt,donec ignoranti tredecim gladiatores ſeſtertiûm nonagies addicerentur.

Aleam ludens,plus mendacio atque etiam periurio lucraba= 11
tur: & quodam tempore proximo colluſori demandata uice Rapacitas.
*ſua,progreſſus in atrium domus, quum prætereuntes duos equi
tes* Romanos *locupletes,ſine mora corripi cõfiſcariq́; iuſsiſſet,
exultabundus in domũ redijt,glorians ſe nunquam proſperiore
alea uſum.*

CLAVDIVS CAESAR.

Græculus quidam cauſam agens apud Claudium Cæſarem, 12
inter altercandum per calorem hanc uocem in illum emiſit, Liberè.
καὶ σὺ γέρων εἶ καὶ μωρὸς, *id eſt, & tu ſenex es & ſtultus.*Vſq;
*eò ſumma poteſtas ob ſtultitiam & paſsim & propalam eui=
lucrat,ut hæc in os dixerit,non ſenator, ſed ignotus* Græculus,
& dixerit impune.

Quum cenſor equites recognoſceret,& in his reperiſſet iu= 13
uenem probris coopertum,ſed quem pater probiſsimũ affirma= Pater iudex.
*bat,ſine ignominia dimiſit.*Id *amicis mirantibus:*Habet,*inquit,
cenſorem ſuum.Autoritatem ſuam in parentem tranſtulit.*

Aliũ corruptelis adulterijsq́; famoſum nihil aliud q̃ monuit, 14
ut aut parcius ætatulæ indulgeret, aut certè cautius, addiditq́;, Lenitas
Quare enim ego ſcio,quam habeas amicã?O' cenſorẽ grauem. praua.

Narciſſum *ab epiſtolis, &* Pallantem *à rationibus ſic ada=* 15
mauit,ut eos non ſolùm ampliſsimis præmijs,uerum etiam quæ= Peculatus
ſtorijs prætorijsq́; ornamentis decreto ſenatus ornari libenter diſsimulatus.
*paſſus ſit: ad hæc,tantum rapere & acquirere, ut illi querenti
de fiſci exiguitate quidam nõ abſurdè dixerit,abundaturum fi=
ſcum,ſi à duobus libertis in conſortium reciperetur.*

Quum cuidam notam appoſitam, deprecantibus familiari= 16
*bus ademiſſet:*Litura *tamen,inquit,extat:*Sentiens *etiam remiſſa* Infamia non
*culpa,manere tamen infamiæ prioris ueſtigiũ:*Alludens *ad ſcri=* deletur.
pturam,quæ licet ſpongia deleatur,aut graphio radatur,relin=

quitur

quitur tamen lituræ raſuræq; ueſtigium.

17 Hic temulentus aliquando dixit, ſibi fatale eſſe, ut coniugum
Ebrietas lo= flagitia ferret, deinde puniret. Ea uox terrorem non mediocrem
quax. iniecit Agrippinæ.

SEXTVS NERO.

1 In Cn. Domitium Sexti Neronis atauum, cui cognomen fuit
Iocus ex no= Aenobarbo, L. Craſſus orator dicebat, non eſſe mirandum, quòd
mine. æneam haberet barbam, cui os ferreum, cor plumbeum eſſet: Os ferreum obijciēs propter ſummā impudentiā, cor plumbeum ob ingenij ſtuporem. Quidam illum pro Nerone Aenobarbū appellarunt, atq; hoc erat unum è duobus cōuitijs, quæ indignißimè tulit. Alterum erat, quòd increpitus eſſet malus citharœdus.

2 Quum ex more cuiuſdā capite damnati cauſæ ſubſcripturus
Clementer. eſſet Sextus Nero: Vtinam, inquit, literas neſcirē. Vox parſimoniam humani ſanguinis promittens, ſi ex animo prodiſſet.

3 Puerum Sporum exectis teſtibus, in muliebrem naturam transfigurare conatus eſt. Addita dos, additum flammeum, addita celeberrima nuptiarum ſolennitas. Quid multis? palàm pro uxore habuit. Hinc fertur cuiuſdam non inſcitus iocus, Bene agi potuiſſe cum rebus humanis, ſi Domitius Neronis pater talem habuiſſet uxorem: Sentiens exitio totius orbis natum Neronem. Is nunquàm fuiſſet natus, ſi pater Spori ſimilem habuiſſet uice coniugis.

4 Nunquàm cuiquam officium delegauit, niſi hæc adijceret,
Rapacitas. Scis quibus mihi eſt opus, & hoc agamus, ne quis quid habeat. Vox prædone quàm principe dignior.

5 Quodam in colloquio proferente Græcum uerſiculum,
Crudeliter. Ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθείτω πυρί. Id eſt,
Me mortuo, terra miſceatur incendio.
Subiecit, imò ἐμοῦ καὶ ζῶντος, id eſt, me etiam uiuo. Quibus portentis aliquando committitur Reſpublica.

6 Quum nihil flagitiorum ſibi non permitteret, elatus tanto

rerum

rerum ſucceſſu, dicebat neminem principum ante ipſum ſciſſe Licētia prin
quid ſibi liceret. Verùm qui hoc dixit, ſenſit tandem quid ui= cipis.
ciſsim liceat populo in malum principem.

Quum incendiſſet urbem, ſpectabat, dicens ſe flammæ pul= 7
chritudine delectari, atq; interim ſuā canebat Haloſin, hoc eſt, Troianæ urbis excidium, quod deſcripſerat.

Iſidòrus Cynicus tranſeuntem in publico clara uoce corri= 8
puit, quòd Naupli mala bene cantaret, ſua bona male diſpone= Liberè.
ret. Nauplus erat Palamedis pater, qui filij præter meritum damnati necem magno Græcorum exitio eſt ultus: Solet autem Nero tragœdias cantare.

Notatus eſt & à Dato Atellanarum hiſtrione, qui recitans 9
canticum quoddam, ὑγίαινε πάτερ, ὑγίαινε μῆτερ, *ita demon=* Liberè.
ſtrauit, ut bibentem, natantemq; faceret, exitium C. Claudij, & Agrippinæ ſignificans. Nam Nero C. Claudium ueneno ſuſtulit, Agrippinam naufragio. Et in clauſula cantici recitās, Orcus uobis ducit pedes, geſtu ſenatum notauit hiſtrio. Subindicans illis à Nerone imminere perniciem.

À mathematicis audierat fore, ut aliquādo deijceretur impe 10
rio, eoq; Græcum Iambicū dimetrū identidem uſurpabat, τὸ τέχνιον πᾶσα γῆ τρέφει: *Id eſt, Terra quæuis artē alit: Putans ſe tantum profeciſſe in arte canēdi, ut etiā ſi exigeretur, in quauis regione ob muſices peritiam poſſet haberi in pretio. Quumq; imminentibus qui illum inſequebantur de ſalute deſperās, cogitaret ſibi uim adferre, ſubinde dicebat, Quantus artifex pereo.*

Quondam theatro clàm illatus, Scenico cuidam populo pla= 11
centi inuidit, eiq; nuntium miſit, qui diceret illum abuti Cæſa= Scenicus
ris occupationibus. princeps.

Quoniam ex annonæ charitate quidam diteſcebant aulici, 12
multum & hinc inuidiæ Neroni conflatum eſt: quum fortè ac= Monopolia
cidiſſet, ut in publica fame, diceretur Alexandrina nauis appu= fœda.
liſſe, iactatum eſt illam aduexiſſe puluerem luctatoribus aulicis.

Quo

Quo dicto ſimul notatum eſt in Cæſare rerum ſcenicarum ſtudium, & monopolia quorundam per Cæſaris fauorem publico damno lucrantium.

13 *Statuæ eius à uertice, currus appoſitus eſt cum inſcriptione* Princeps auriga. *Græca, Nunc demum agon eſt, trahe tandem. Notatum eſt in Cæſare aurigandi ſtudium, ſimulq́; denuntiatum periculum.*

14 *Alteri cuidam ſtatuæ & aſcopera alligata eſt cum hoc titulo, Ego quid potui? Sed tu culleum meruiſti. Solent olim parricidæ culleo inſui, & Nero matrem occiderat. Culleus itaq; ſeſe excuſans dicit, Ego quid potui? paratus ſi quis te inſuat: ſed ſiue inſuaris, ſiue non, tu tamen culleum meruiſti. Poteſt hoc & ad Reipublicæ perſonam accommodari.* Parricidium exprobratū.

15 *Columnis ſtatuarum illud aſcriptum eſt, Galli te cantando excitarunt. Indigniſſimè tulerat Galliarum defectionem: proinde decreuerat Gallos omnes Romæ agentes contrucidare, prouinciamq́; exercitui diripiendam tradere.* Salsè.

16 *Noctu quidam ſimulabant ſe ſæuire in ſeruos, petebantq́; uindicem. Vindex autem erat defectionis in Neronem dux. Et hoc ioco notabatur iam non ferenda Cæſaris tyrannis.* Salsè.

17 *Quum ex oratione Neronis qua in Vindicem perorabat, recitaretur in ſenatu, daturos pœnas ſceleratos ac breui dignum exitium facturos, exclamatum eſt ab uniuerſis, Tu facies Auguſte. Quæ uox bifariam poteſt accipi, Tu facies ut dent pœnas, aut tu dabis pœnas.* Ambiguè dictum.

18 *In Oedipode fabula, quam Nero nouiſſimā recitauit, in hoc uerſu decidiſſe legitur:*

Θανεῖν μ᾽ ἄνωγε, σύγγαμος, μήτηρ, πατήρ. *Id eſt,*

Omen exitij. *Iuſſit mori me, mater, uxor, & pater. Nam & Oedipus patrem occiderat inſciens, matrē uxorem duxerat. Ita Nero ſciens Claudium patrem occiderat, matrem cōſtupratam interfecerat, & Octauiam uxorem indignis tractarat modis.*

19 *Deſperatis rebus noctu adijt hoſpitia ſingulorum de fuga conſul*

conſulturus:quum fores omnium occluſas reperiſſet, reuerſus in
cubiculum comperit & cuſtodes diffugiſſe direptis etiam ſtra
gulis,& amota ueneni pyxide,'quam in extremum caſum para
uerat:mox mirmillonem nomine Spiculum requiſiuit,uel alium Deſtitutus
quemlibet,cuius manu periret:ac nemine reperto:Ergo ego,in= undique.
quit,nec amicum habeo,nec inimicum? Decretum erat eam bel
luam publico orbis odio immolare.

In fuga quum Phaon libertus hortaretur,ut in ſpecum egeſta 20
arena conderetur,negauit ſe uiuum ſub terram iturum. Sepultura

Aquam è lacuna uillæ cuidam ſubiecta potaturus manu hau= uiui.
ſit: Et hic eſt,inquiens,Neronis decocta.Nam repererat,ut a= 21
qua decocta gratiam haberet crudæ,immiſſa in poculum niue. Delitiæ uer=

Vbi ſenſit equites appropinquare, quibus mandatum erat, ſæ in amaro
ut illum uiuum attraherent,uerſum Homericum protulit: rem.
Ἵππων ὠκυπόδων ἀμφὶ κτύπος οὔατα βάλλει. 22.
Simulq́; ferrum iugulo adegit.

Ingreſſus Centurio,quum ſemianimem reperiſſet, & penu= 23
la ad uulnus appoſita ſimularet ſe ueniſſe in auxilium, nihil a= Neronis ex=
liud reſpõdit,quàm, ſero,&,hæc eſt fides.Sermo ambiguus eſt: tremæ uoces
poteſt intelligi ſero ueniſſe,qui iam ad morientem uenerat: &
ſero uenit, qui in hoc uenit ut uiuum attraheret. Item hæc eſt
fides,poteſt eſſe expoſtulantis de fide amicorum. At Nero ſen=
ſit ſe nihil illius uerbis credere,eiusq́; rei argumentum eſſe uul
nus in iugulo letale.

Quum genethliaci Chaldæi Agrippinæ matri Neronis re= 24
ſpondiſſent,imperaturum quidem filium, ſed occiſurum matrẽ: Ambitio.
Occidat,inquit,modò imperet. Tam impotens erat in fœmina
dominandi ſitis,& habuit,quod optauit.

Eadem quum iuſſu Neronis occideretur,ac Centurio ferrum 25
in mortem deſtringeret,uentrem oſtendens clamabat:Hunc per
cute,hic eſt ferro fodiendus,qui portentum illud genuit.

Nero in magna erat inuidia,quòd Burrum principẽ uirum 26
crede

Fortiter. *crederetur occidiſſe,ueneno faucibus illito,quaſi remedium adhiberetur.Ad hunc quum Nero uiſendi gratia ueniſſet,auerſatus eſt illum Burrus,cui ſcelus iam erat intellectũ, multaq; percontanti nihil aliud reſpondit,quàm,Ego bene me habeo. Mira etiam in moriente lenitas.*

27 *Idem in Claudij ſtultitiam ſubinde iocabatur productione ſyllabæ, quum diceret, poſteaquàm deſijt inter uiuos morari, prima ſyllaba producta. Moros enim Græcè fatuum ſonat,inde finxit morari,pro ſtultum agere, quemadmodum nos à poëta poëtari,a iuuene iuuenari.*

Iocus in mortuum.

28 *Sunt qui putent hoc clàm & inſcio etiam Seneca fuiſſe decretum,ut occiſo Nerone occideretur & Piſo, mox imperium Senecæ deferretur.Intereà uulgabantur uerba Flauij,qui dixerat,ad dedecus nihil referre, ſi citharœdus dimoueretur,& tragœdus ſuccederet.Nero cithara, Piſo tragico ornatu canebat. Senſit utrunq; pariter indignum imperio.*

Salsè.

29 *Quum de coniuratis agerentur quæſtiones,Subrius Flauius tribunus interrogatus à Nerone,quibus cauſis adductus ad obliuionem ſacramenti proceßiſſet: Oderam te,inquit, nec quiſquam tibi fidelior militum fuit,dum amari meruiſti: odiſſe cœpi,poſtquàm parricida matris & uxoris,auriga,& hiſtrio, & incendiarius extitiſti. Negant in ea cõiuratione quicquam accidiſſe Neroni grauius,qui ut ad patranda facinora promptus erat,ita audiendi,quæ patraret,inſolens.*

Liberè.

30 *Eodem tempore Sulpitius Aſper Centurio, percontanti Neroni,cur in cædem ſuam conſpiraſſet: Non aliter,inquit,tot flagitijs tuis ſubueniri poterat.*

Liberè.

31 *Veſtinus conſul, quum eodem die omnia munia conſularia obijſſet,è conuiuio repentè ad mortem raptus eſt. Conuiuæ nihil aliud,quàm exitium expectabant.Horum pauorem irridens Nero,dixit illos ſatis ſupplicij luiſſe pro epulis cõſularibus. Dicas hoc à clemente dictum, ſi cætera Neronis facinora ſpectes.*

Iocus crudelis.

Nero

Nero matrem occiderat, unde Africanus quidam ita conſo- 12
latus eſt hominem, Orant te Cæſar Galliæ tuæ, ut felicitatem
tuam fortiter feras.

OTHO.

Otho Syluius Imperator quum in augurando tẽpeſtas eſſet 1
orta, atq; ipſe grauiter prolapſus, identidẽ obmurmuraſſe dici- Omnes exi-
tur, τί μοι καὶ μακροῖς αὐλοῖς; id eſt, quid mihi cũ longis tibijs? tij.
Sentiens ſe fruſtra ſacrificijs & piaculis conari placare manes
Galbæ. Sed de hoc plura nobis dicta ſunt in Chiliadibus.

Idem ubi iam mori deſtinaßet, ſenſit eos qui ab ipſo defice- 2
re & abire cœptabant, pro deſertoribus corripi ac detineri: ue- Mors deſti-
tuit, ne cuiquam fieret iniuria, dicens adijciamus uitæ & hanc nata.
noctem, & in profundam ueſperam uſq; patente cubiculo, ſi
quis adire uellet, poteſtatem ſui conueniendi fecit.

Multis Othonem rogantibus ne depoſito imperio exerci- 3
tum ac rempub. deſereret, quidam è gregarijs militibus, ſublato Fides in mi-
enſe dixit, Scito Cæſar ſic pro te omnes animatos eſſe, moxq; lite.
ſeipſum iugulauit.

Otho iam deſtinata morte Cocceium fratris filium ad ſe uo- 4
catum ſic adhortatus eſt extremis uerbis, O fili, habuiſſe te pa- Moderatè.
truum Cæſarem, nec prorſus obliuiſcaris, nec admodũ memine-
ris. Noluit illum prorſus obliuiſci, ne deſereret curam ſuorum:
rurſum noluit ualde meminiſſe, ne mortem patrui ulciſceretur.

VESPASIANVS PATER.

Flauio Veſpaſiano quũ adoleſcẽs quidã gratias ageret pro 1
impetrata præfectura, quoniã unguento fragrabat, & nutu cõ- Vnguentum
temptus eſt, & grauiter increpitus. Mallem, inquit Veſpaſia- olere.
nus, allium oboluiſſes, mox & literas conceſſas reuocauit.

De iurgio quodam inter ſenatorem & equitem Romanũ, 2
ita pronunciauit, ut diceret nõ oportere maledici ſenatoribus, Venia læ-
remaledici ciuile faſq; eſſe. Prærogatiuam enim dignitatis ipſe ceßito.
ſibi ademit, qui laceßiuit.

3 Idem de Licinio Mutiano notæ impudicitiæ uiro, clàm
Leniter. apud communem amicum conquerens, addidit clauſulæ, Ego tamen uir ſum: Notans obtrectatorem eſſe parum uirum. Simile eſt illud Maronis:

Parcius iſta uiris tamen obijcienda memento.

4 Saluius liberalis, quũ in defenſione diuitis rei obliquè mor-
Leniter. dens dixiſſet, Quid ad Cæſarem, ſi Hipparchus ſeſtertiûm millies poßidet? Notans Veſpaſianum uelut inhiantem rei facultatibus: Cæſar non modò non offenſus eſt, uerumetiam dictum approbauit, quaſi ſimpliciter prolatum.

5 Quoniam rapaciſſimum quenq; promouere ſolet, ut mox
Rapacitas. ditatos condemnaret, uulgò dictus eſt officiarios ſuos habere pro ſpongijs: quòd ueluti ſpongias & ſiccos madefaceret, & humentes exprimeret.

6 Ruſticus quidam quoniam gratuitam libertatem ſuppliciter
Auaritia in principe. petens à Cæſare, repulſus eſt, non ueritus eſt clarè dicere, Vulpes pilos mutat, non mores: exprobrans illi naturæ rapacitatẽ, quaſi mercede data conceſſurus fuiſſet, quod gratuitò negabat.

7 A` conſulari uiro Menſtruo Floro monitus plauſtra potius
Lepidè. quàm ploſtra dicẽda, poſtridie illũ pro Floro Flaurũ ſalutauit, ciuiliter alludens ad illius curioſam admonitionem. Veteres in quibuſdã pro diphthongo ſonabãt o, ut Clodius pro Claudius.

8 Mulier quædam dixerat ſe deperire amore Veſpaſiani: ei
Feſtiuè. perductæ quum pro concubitu ſeſtertia quadraginta donaſſet, roganti diſpenſatori, quo titulo uellet eam ſummam rationibus inferri, dixit: Veſpaſiano adamato.

9 In quendam proceræ ſtaturæ, ſed improbius natum, torſit
Iocus ex Homero. illud carmen Homericum:

Μακρὰ βιβὰς, κραδάων δολιχόσκιον ἔγχος. Id eſt,
Longam haſtam quatiens, diductis paßibus ibat.

10 In Cerylũ libertum, ſed prædiuitem, qui ut aliquãdo ſubter-
Lepidè. fugeret ius fiſci imperialis, cœpit ſe pro ingenuo ferre, eoq; mutato

tato nomine pro Cerylo dici uoluit Laches, torſit uerſiculos ex fabula quapiam, ut opinor:

ὦ Λάχης Λάχης,
ἐπ᾽ ἂν ἀποθάνης αὖθις ἔσῃ κέρυλος. Id eſt,
O' Laches Laches,
Vbi mortem obieris, rurſum eris tum Cerylus.

Significans illi nihil profuturum immutatum nomen.

Quidam è charis Veſpaſiani miniſtris apud ipſum pro quodam quem fratrem ſuũ eſſe ſimulabat, intercedebat, ut illi procuratio cõmitteretur. Id ſentiens Cæſar, candidatum ſolum ad ſe uocauit, exegitq́; pecuniam, quam ille ſuffragatori ſuo pepigerat, ea accepta mox ordinauit. Huius rei ignarus miniſter, rurſus interpellauit pro fratre. Cui Veſpaſianus, Alium, inquit, tibi fratrem quære, hic quem tuum putas, meus eſt. 11 Auarè.

In itinere quodã mulio deſilijt, quaſi calceaturus mulas, ſed re uera, ut adeundi litigatori ſpatiũ moranq́; præberet. At Cæſar dolum ſuſpicatus, interrogauit mulionẽ, quanti calceaſſet, pactusq́; eſt lucri partem. Hoc ſi fecit, ut ſuos corrigeret, ciuilitas fuit: ſin ut eo emolumento fieret ditior, ſordidum erat. 12 Sordidè.

Inſtituerat uectigal è lotio. Super hoc à filio monitus diſſimulauit, donec prima penſio eſſet ſoluta. Eam pecuniam admouit ad filij nares, ſciſcitans num odore offenderetur. Negante illo, Atqui hæc, inquit, è lotio eſt. 13 Sordidè.

Legatis nunciantibus decretam illi publicè non mediocris ſummæ ſtatuam, iuſſit, ut eam continuò ponerent, & cauã oſtendens manum, Ecce, inquit, parata baſis: Significans ut eam pecuniam quam in ſtatuam decreuiſſent impendere mortuo, uiuo darent in manum. 14 Auarè.

Quum Cæſarum Mauſoleum repentè patuiſſet, tum ſtella crinita apparuiſſet, alijs interpretantibus Cæſaris interitum portendi, ille facetè interpretatus eſt, prius oſtentum ad Iuliam Caluinã pertinere, quòd ea eſſet de gente Auguſti, poſterius ad 15 Oſtentorum interpretatio.

Parthorum, ſiue ut Aurelius Victor tradit, Perſarum regem, qui capillatus eſſet.

16 *Iocus in morte.* *Quum morbus ingraueſceret, dixit: Puto, deus fio: ſignificans ſe moriturum: Solent enim extincti Cæſares publicis ceremonijs in deorum cœtum referri.*

17 *Stantem mori.* *Quum uehementer angeretur uitiatis inteſtinis, nihilo ſecius imperatorijs muneribus fungebatur, adeò ut lecto decumbens audiret legationes, & amicis hortantibus ut ſibi parceret, reſpondit imperatorem ſtantem mori oportere.*

VESPASIANVS FILIVS.

1 *Cæſaris affabilitas.* *Veſpaſianus filius quum admoneretur ab amicis, quòd plura polliceretur interpellãtibus, quàm præſtare poſſet, reſpõdit: Non oportet quenquam à Cæſaris colloquio triſtem diſcedere.*

2 *Benignitas.* *Super cœnam aliquando recordatus, quòd eo die nemini quicquam præſtitiſſet, memorandam illam meritoq; laudatam uocem edidit, Amici diem perdidi.*

3 *Dexteritas.* *Idem dicere ſolet ſe maximum falſarium eſſe potuiſſe, quòd omnium chirographa quæ uidiſſet, facilimè imitaretur.*

4 *Cæſar innocens.* *Quum febre correptus lectica à loco in quo tum erat, trãſferretur, dimotis plagulis cœlum ſuſpexit, quæſtusq; eſt ſibi immerenti uitam eripi, quum nullum per omnẽ uitam extaret factum cuius pœniteret, uno duntaxat excepto. Id cuiuſmodi fuerit, nec ipſe prodidit, nec quiſquam coniectare potuit. O Cæſarem longiſsima uita dignum.*

DOMITIANVS.

5 *Lepidè.* *Domitianus Cæſar initio principatus quotidie ſibi ſecretũ horarium ſumere conſueuit, nec interim aliud quàm muſcas captare, eaſq; ſtylo præacuto configere: ut cuidam interroganti, eſſet'ne quis intus cum Cæſare, Vibius Criſpus lepide reſponderit, ne muſca quidem.*

6 *Iuſſerat edicto excidi uineas, quòd ſtudio colẽdi uineta, negligerẽtur arua. Hoc edictum reuocauit ob ſparſos libellos, in*

quibus

quibus habebantur hi uerſiculi: Minæ in
Κἄν με φάγῃς ἐπὶ ῥίζαν ὅμως ἔτι καρποφορήσω, principē.
Ὅσσον ἐπισπεῖσαι καίσαρι θυομένῳ.
Hoc epigramma fertur in hircum arrodentē uitem. Hircus autē Baccho immolabatur, quòd admorſu lædat uineam. Ad Cæſarem accōmodarunt, pro σοὶ τράγε mutantes καίσαρι.

Notans Metium quendam ſibi immodicè placentem, dicere 7 ſolitus eſt, Vellem tam formoſus eſſe, quàm Metius ſibi uidetur. Lepidè.

NERVAE COCCEI.

Quoniam ſub Nerua Cocceio bono Cæſare, multorum no- 8 mina falsò deferebantur, Fronto conſul palàm dixiſſe fertur: ma Princeps in- lum eſſe eum imperare, ſub quo nemini quicquā conceſſum ſit: dulgens. ſed longè peius ſub eo uiuere, ſub quo maxima ſit licentia quibuslibet. Inhumanitatis eſt, ſi princeps nihil indulgeat amicis ac familiaribus, ſed pernicioſum eſt, illis licere quicquid libet.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

TRAIANVS.

Traianus aliquando in conuiuio propoſuit amicis, ut decē 9 nominarent, quibus crederent rerū ſummam rectè delegari poſ- Vnus exi- ſe: quum illi ſilerent, Decem, inquit, à uobis poſco, ego unicum mius. habeo Seuerianum: Solum illum imperio dignum iudicans.

ADRIANVS CAESAR.

Moriens dixit illud uulgatum, Turba medicorum Cæſarem 1 perdidit. Arbitror illum huc detorſiſſe Græcum prouerbium, Medicorum πολλοὶ στρατηγοὶ καρίαν ἀπώλεσαν. πολλοὶ δ' ἰατροὶ τὸν βασιλῆ' ἀπώ- turba. λεσαν. Quanquàm & hodie uerum eſt turbam medicorum multis cauſam eſſe mortis.

In ſenatu frequenter dicere ſolet ſe ſic geſturum principa- 2 tum, ut ſciret rem populi eſſe, non ſuam priuatam. Nimirum at- Princeps. tigit hoc, quod unum diſtinguit regem à tyranno.

Imperator creatus adeò contempſit inimicos, ut uni quem 3 habuerat capitalem fortè obuio, dixerit: Euaſiſti. Principibus in Clementia. priuatis offenſis debet eſſe ſatis, potuiſſe ulciſci.

4 In colloquijs etiam humilimorum mire ciuilis erat, eosq́; deteſtari ſolet, qui hanc humanitatis uoluptatem ipſi inuiderent hoc prætextu, quòd dicerent principis maieſtatem ubique ſeruandam.

Affabilitas.

5 Dionyſius Mileſius ſophiſta inſignis, in Heliodorum, quem Adrianus Cæſar unicè amabat, torſit hoc dictum: Cæſar poteſt honorem ac pecunias largiri, rhetorem facere non poteſt. Cæſar enim Heliodorum ſtudio uerius quàm iudicio, fecerat magiſtrum epiſtolarum.

Animi bona.

6 Romæ quum in ſpectaculo populus clamore flagitaret, ut aurigam qui placuerat, liberum eſſe iuberet, per tabellam reſpondit, iniquum eſſe quod peterent: ſi enim ſeruum alienum libertate donaret, fieret iniuria domino. Dicas hunc abhorruiſſe ab omni uiolentia.

Iuſtè.

7 Seuerianum & Fuſcum huius nepotem, eò quòd moleſtè ferre uiderentur Commodum Lucium imperij ſucceſſorem deſignatum, iuſſit occidi: quorum ille nonagenarius erat, hic annos natus decem & octo. Senex autem quum eſſet iugulandus, poposcit ignem, incenſoq́; ture, dixit: Vos dij teſtor, me nihil ſceleris commuſiſſe, nec aliud imprecor Adriano, niſi ut quum uolet mori, non poſſit. Idq́; euenit, adeò ut barbarus cōductus, qui ferro mortem pro beneficio daret, aufugerit.

Vota morientis.

8 Quidam caneſcens ab eo quiddam petierat, & repulſus eſt. Is quum aliquanto pòſt idem peteret, ſed capillitio nigro (nam id tinctura fecerat) Cæſar agnoſcens faciem, Iam iſthuc, inquit, negaui patri tuo.

Lepidè.

9 Quodam tempore quum ſeruum ſuum uideret inter duos ſenatores ambulantem, miſit, qui illi colaphum impingeret, diceretq́;: Noli inter eos ambulare, quorum adhuc potes eſſe ſeruus: ſimul ſenatoriæ dignitati conſulens, & ſerui caſtigans inſolentiam, quam de Cæſare hero ſumpſerat.

Serui principum elati.

10 Commodum Aelium Verum iterum cōſulem fecerat, eumq́;

impe

imperio deſtinauerat: quē quum cerneret nec animo, nec cor= Impar principatui.
pore ſatis ualidum, dicere ſolet, In caducum parietem nos incli
nauimus, ac perdidimus quater milies HS. quod populo ac mi=
litibus pro adoptione dedimus. Verè præſenſit Cōmodum inu=
tilem imperio, ſed ſerò.

Florus hos uerſiculos ſcripſerat in Cæſarem: 11

Ego nolo Cæſar eſſe, Honeſti labores.
Ambulare per Britannos,
Scythicas pati pruinas. Cui Cæſar reſpondit:
Ego nolo Florus eſſe,
Ambulare per tabernas,
Latitare per popinas,
Culices pati rotundos.

Sentiēs ſe honeſtas occupationes præferre inutili turpiq; ocio.

Dicere ſolitus ſibi moleſtum eſſe, ſi quem uideret triſtem, 12
quum tamen omnes doctos uexaret quæſtiunculis, ſed uexatos Princeps nulli moleſtus.
donauit aliquo munere.

Cuidam uxor ſua per literas exprobrarat, quòd lauacris ac
uoluptatibus detentus ad ſe redire nollet. Id per frumentarios 13
reſciuerat imperator. Itaq; commeatum petenti, exprobrauit la Curioſitas.
uacra & uoluptates. Tum ille, Num & tibi ò Cæſar ſcripſit
uxor mea, quod mihi? Notans curioſitatem principe indignam.

Sub mortem his uerſibus luſiſſe dicitur: 13 Luſus in morte.

Animula, uagula, blandula,
Hoſpes comesq; corporis,
Quæ nunc abibis in loca?
Pallidula, rigida, nudula,
Nec ut ſoles, dabis iocos.

Aiunt illum ex Matheſeos peritia præſciſſe futura, ac Verū 14
non fore longæuum Vergiliano carmine prædixiſſe: Præſcientia.

Oſtendent terris hunc tantum fata, neq; ultrà
Eſſe ſinent.

15 Cuidam illos Vergilij uerſus ad Verum accommodanti:
Breuis æui. –Manibus date lilia plenis,&c.
Cum irriſione reſpondit, Ego mihi diuum adoptaui, nõ filium. Huc alludens, quòd Imperatores referri ſoleant in numerum diuorum, ſed à rogo.

16 Ad alterum ipſum cõſolari uolentem, hoc argumento, quòd diceret geneſim Veri non eſſe rectè collectam, eoq; ſpem eſſe illum diu uicturum, Iſthuc, inquit, tu facilè dicis, qui patrimonij tui, non reipu. quæris hæredem: Sentiens magni referre, ut bonus princeps quàm diutiſſimè uiuat.
Principis delectus.

17 Tranſeuntem mulier quædã appellauit, Audi me Cæſar. Is quum reſpondiſſet, nõ eſt ociũ: Illa clamauit, Noli ergo imperare. Ad hanc uocem restitit, & audiuit mulierem. Hoc & alij tribuitur, neq; quicquã uetat, idem à pluribus uel dici uel fieri.
Liberè.

COMMODVS AELIVS VERVS.

1 Aelius quum eſſet peregrinis uoluptatibus deditus, uxori conquerenti dixit: Patêre me per alias exercere cupiditates meas. Vxor enim dignitatis nomen eſt, non uoluptatis.
Vxoris reuerentia.

2 Quum morbo grauaretur, ſæpe dicere ſolet, principem ſanũ mori debere, non debilem, quòd ſuperiores imperatores plerīq; uiolenta morte periſſent. Eamq; mortem ut breuem ſimul & inexpectatam C. Cæſar optauit, & obtinuit.
Mors principis.

ANTONINVS PIVS.

3 Adamabat illam Scipionis celebratiſſimam ſententiam ſubinde dicens, ſe malle unum ſeruare ciuẽ, quàm mille hoſtes occidere, pacem uidelicet bello præferens, & in ipſo bello ſentiẽs hanc oportere primam eſſe ducis curam, ut quàm minima ciuium iactura paretur uictoria.

4 Quum Apollonius rhetor è Chalcide accitus ad Tiberinam domum, in qua tum Cæſar habitabat, à Cæſare uocatus ut illi M. Antoninum traderet inſtituendũ, dixiſſet: Nõ magiſter ad diſcipulum, ſed diſcipulus ad magiſtrum uenire debet: riſit hominis
Magniloquẽtia irriſa.

minis magniloquentiam, dicens: Facilius fuit Apollonio è Chalcide uenire Romam, quàm ex ædibus ſuis in palatium. Merces Apollonium attraxerat Romam, non reipublicæ ſtudium.

Quum M. Antoninus fleret educatorē ſuū mortuū, & adoleſcēs ab aulicis miniſtris reuocaretur à declaratione pietatis erga nutricium, Permittite, inquit Antoninus, prius illi ut homo ſit: neq; enim uel philoſophia uel imperium tollit affectus. 5 Humanè.

Quondam quum Omuli uiſens domū, ac miratus columnas porphyreticas, quæſiſſet, unde eas haberet, Omulus ei reſpondit, Quum in ædes alienas ueneris, & ſurdus & mutus eſto: Sentiens eum in alieno priuato non oportere eſſe curioſum. Hoc tam libero ioco non eſt offenſus imperator. 6 Liberè.

M. Antonini uxor Fauſtina malè audiebat uulgò. Itaq; hortantibus amicis, ut eam repudiaret, ſi nollet occidere, reſpondit, Si uxorem, inquit, dimittimus, reddamus & dotem. Dotis nomine ſignans imperium, quod ab ſocero uolente Adriano adoptatus acceperat. 7 Dos regnū.

Nihil ſolitus eſt agere nec in bellicis negotijs, nec in ciuilibus, de quo non prius conferret cum grauibus uiris, dicens: Aequius eſt, ut ego tot talium amicorū conſilium ſequar, quàm ut tot tales amici meam unius ſequantur uoluntatem. Multum abhorrens à quorundam ingenio, qui cōſulto pileo ſuo, dicunt: Vos ſedulò conſulitis, ſed aliud mihi ſuadet pileum meum. 8 Conſilium multorum.

Caßium ſenatorium uirū, occidi paßus eſt, non iußit occidi, pòſt etiā extinctū doluit, dicēs, uoluiſſe ſe ſine ſenatorio ſanguine imperiū tranſigere. Mira clementia in affectatorē imperij. 9 Clementer.

Biduo priuſquàm moreretur, admißis amicis aperuit ſententiam ſuam de filio, eandem quam Philippus de Alexandro, dicens ſe æquo animo mori, quum filium relinqueret. 10 Filius ſolatiū mortis.

Alio quodam die dixit amicis, Quid me fletis, ac non magis de communi morte peſtilentiaq; cogitatis? Philoſophia docuerat hominem & mortem contemnere, & res humanas ridere. 11 Mors peregrinatio.

Parantibus autem abire, dixit: Si iam me dimittitis, uale uobis dico, uos præcedens. Facetè petijt ab amicis diſcedendi ueniam, ac ueluti peregre profecturus iuſsit illos ualere, ſubmonens interim fore, ut illi præcedentem ſequerentur.

12 Rogatus cui filium commendaret, Vobis, inquit, ſi promeretur & dijs immortalibus. *Fauorem noluit ſuæ autoritati tribui, ſed filij meritis.* — Modeſtè.

SEVERVS IMPERATOR.

1 De Seuero ſic iudicauit ſenatus, illum aut naſci nõ debuiſſe, aut non debuiſſe mori: quòd quum crudelis eſſet, tamen reipublicæ uideretur admodum utilis ob alias uirtutes. — *Natura uaria.*

2 Quum milites Baßianũ Seueri filiũ, Auguſtũ conſalutaſſent, eò quòd pater pedibus æger, bellum moraretur, iuſsit ſe deferri ad tribunal, ſimulq; adeſſe omnes tribunos, centuriones, duces, & cohortes, quibus autoribus hoc acciderat, ſiſti deinde & filium qui Auguſti nomen non recuſarat. Hic quũ in omnes eius facti autores iuſsiſſet animaduerti, excepto filio, omnesq; ante tribunal proſtrati rogarent ueniam, Seuerus manu caput contingens, Tandem, inquit, ſentitis caput imperare, non pedes. — *Autoritas.*

3 Celebratur & hoc illius dictũ, Omnia fui, ſed nihil expedit: Sentiens ſeſe ex humili, per literarũ ac militiæ officia plurimis gradibus fauore fortunæ ad imperij faſtigium fuiſſe perductum, ſed nihil feliciter ceßiſſe, aut nulla in re ſibi placuiſſe. — *Omnia expertus.*

4 Vltima uerba dicuntur hæc fuiſſe, Turbatam rempub. ubiq; accepi. pacatam etiam Britannis relinquo, Senex & pedibus æger, Firmum imperium Antoninis meis relinquens, ſi boni erunt, imbecillum, ſi mali. — *Virtus principis.*

5 Symbolum tribuno dari iuſsit, laboremus. Pertinax ad imperium aſcitus, dederat, militemus. Illi placuit belli omen, huic pacis. Sublato nanq; bello reditur ad agricolationem & opificia. Ocium in pace, delitias alit, & omne flagitiorum genus. — *Induſtria.*

6 Epigramma quod in laudem Peſcennini Nigri fuerat aſcriptum

ptum illius ſtatuæ ad uiuum effictæ, quũ præfecti ſuaderẽt era= dendum, Seuerus noluit, dicens: Si talis fuit, ſciant omnes qualẽ uicerimus: ſi talis non fuit, putent nos omnes talem uiciſſe. Moderatè.

PESCENNINVS NIGER.

1 *Peſcenninus* Niger *conſiliarijs addidit ſalaria, ne grauarẽt eos, quibus aſsidebant, dicens iudicem nec dare debere, nec accipere.* Vtinam *hoc exemplum imitentur hi, qui uẽdentes officia ſpoliant iudicem, aſſeſſoribus interim rapto uiuendum eſt.* Integrè.

2 In Aegypto, *quum Limitanei milites uinum ab imperatore peterent:* Nilum, *inquit, habetis, & uinũ quæritis?* Aiunt enim *aquam* Nili *tantæ eſſe dulcedinis, ut accolæ uina nõ deſiderent.* Aqua pro uino.

3 *Quum milites qui à Saracenis uicti fuerant, dicerent, Vinum non accepimus, pugnare non poſſumus:* Erubeſcite, *inquit Cæſar, illi qui uos uincunt, aquam bibunt.* Nam *Saracenis etiã hodie guſtare uinum nefas eſt.* Seuerè.

4 *Palæſtinis rogantibus, ut ipſorũ cenſitio leuaretur, eò quòd regio eſſet grauata, ſatis inclemẽter reſpõdit, Vos terras ueſtras leuare uultis, ego etiam aërem ueſtrum cenſere cuperem.* Durè.

5 Imperatori *creato, quum quidam ei panegyricum in ipſius laudem conſcriptum recitare uellet, dixit:* Scribe *Marij laudes uel* Annibalis, *aut alterius ducis egregij uita functi, ut eum nos imitemur.* Nam *uiuos laudare irriſio eſt, præſertim imperatores, à quibus ſperatur, qui timẽtur, qui poſſunt necare, qui poſſunt proſcribere.* Adiecit *illud,* Se *uiuum placere uelle, mortuum etiam laudari.* Viui doc[illegible] nõ laudan[illegible]

6 *Rogatus quid ſentiret de Scipionibus, reſpondit, illos ſibi uideri felices magis quàm fortes, quòd uterq; domi iuuentutem parum ſanctè tranſegerat:* Sentiens *imperatorem per omnem uitam in reipub. negotijs uerſari debere, nec à domeſticis delitijs ad imperium accerſi.* Grauiter.

ANTONINVS CARACALLVS.

7 *Antonini Caracalli nouerca, quum eſſet pulcherrima ueluti*

per

Licentia per imprudentiam corpus magna ex parte nudauit. Quumq; principiũ. dixiſſet Caracallus, Vellē ſi liceret, Si libet, inquit illa, licet. An neſcis te imperatorem eſſe, & leges dare, non accipere? Ea muliêris uox Caracallum ad deteſtabile facinus pertraxit.

8 Quũ Antoninus Caracallus ambitioſè ſibi multa cognomi- Salsè. ne aſſereret, Germanici, Parthici, Arabici, & Alemanici nomen aſcriberet, Heluius Pertinax filius Pertinacis bellè iocatus fertur, Adde etiam, inquit, ſi placet, Geticus Maximus, quòd Getam fratrem occidiſſet.

9 Baſſianus præfectus ſuadebat Caracallo, ut ad mitigandam Impiè. inuidiam parricidij, fratrem Getam appellaret diuum. Sit, inquit, diuus, dum non ſit uiuus: & fratrem in diuos retulit. Neſcit pietatis iura regnandi cupiditas.

ANTONINVS GETA.

10 Quum Antonini Getæ pater Seuerus deſtinaſſet omnes di- Prudenter. uerſarum partium occidere, inter ſuos dicere ſolitus eſt, Hoſtes uobis eripio, adeò conſentiente Baſſiano, ut liberos etiam illorum ſuaderet necari. Geta puer interrogauit, quantus eſſet occidendorum numerus. Eum quum pater edidiſſet, rogauit num iſti haberent parentes ac propinquos: quum reſponſum eſſet, habere, & quidem multos: Plures ergo, inquit, in ciuitate triſtes futuri ſunt, quàm læti, quòd uicimus. Valuiſſet cordatum pueri dictum, niſi quorundam crudelitas obſtitiſſet.

11 Baſſiano tum ioco, tum feriò dicēti, omnes cum liberis occi- Liberè. dendos, Geta puer dixit: Tu qui nulli parcis, potes etiam fratrem occidere. Id dictum tunc contemptum eſt, pòſt cognitum eſt fuiſſe uaticinium. Nam parricidum poſteà commiſit.

ANTONINVS HELIOGABALVS.

12 Senatum adeò contempſit, ut eos interdum appellarit to- Tyrannicè. gata mancipia, ueluti qui priſtinæ dignitatis præter togas nihil retinerent.

13 Amabat ſibi pretia rerum quæ menſæ apparabãtur, maiora dici

dici quàm eſſent, hanc eſſe dicens conuiuio orexim, quòd magis illa iuuant, quæ pluris emuntur, ut ait Satyricus. Chara.

Huic priuato quum quidam luxum illius admirans diceret, Non times ne fias pauper? Quid, inquit, melius, quàm ut ipſe mihi hæres ſim & uxori meæ? 14 Profuſio.

ALEXANDER SEVERVS.

Et urbem, & prouincias, & aulam ſuam purgauit hominibus non neceſſarijs, dicens malum pupillum eſſe imperatorem, qui ex uiſceribus prouincialium homines non neceſſarios, nec reipublicæ utiles aleret. 1 Superuacua officia.

In templis argenti minimum, auri ne guttulam quidem, aut bracteolam poſuit, ſubinde repetens illud Perſianum, 2 Aurum in templis.

Dicite pontifices, in ſanctis quid facit aurum?

Negabat ſe paſſurum, ut ipſius diſpoſitiones ab aulicis ſuis uenderentur, id quod ſolent aliorum principum liberti & eunuchi. Eoq; nunquàm illum fefellit, quod propoſuerat. 3 Conſtanter.

Aſſeſſoribus deſignauit ſua ſalaria, quanquam dicebat illos potiſſimũ promouendos, qui per ſe rempu. gerere poſſent, non per aſſeſſores. Vnũquenq; hoc agere debere, quod noſſet. Prudentiſſimus iuuenis ſenſit hoc eſſe præcipuũ hulcus omniũ rerum publicarum, quòd omnia munia per uicarios adminiſtrantur, interdum alteros ac tertios. Præfectus urbis habet uicariũ, & is uicarius rurſus alterũ uicariũ, & hic rurſus alium. Ac frequenter is qui & honore, & ſalario fruitur, minimè omnium idoneus eſt ad functionem obeundam. Annotent hoc principes, qui ſubinde coguntur exactionibus grauare populum. 4 Vicarij graues.

Deſcriptum habebat, quid cui præſtitiſſet: qui nihil aut minimum petiſſent, eos appellabat, dicens: Quid eſt quur nihil petis? An me tibi uis fieri debitorem? pete, ne priuatus de me queraris. Agnoſcebat principem debere rectè ſuo fungentibus officio, nec æquum iudicabat, ut probè ſuo defunctus officio, priuatus egeret. 5 Benignè.

Militi

Militū cura.

6 Militibus diligenter proſpexit de commeatu, dicens ſe magis ſeruare milites quàm ſeipſum, quòd in his ſita publica ſalus eſſet. Facilius eſt enim inuenire nouum imperatorem, quàm nouum & exercitatum militem.

Clementer.

7 Ouinius Camillus antiquæ familiæ ſenator, homo delicatiſſimus, rebellionem moliebatur tyrannidem affectans. Id quū Alexandro renunciatū eſſet, ſtatimq; probatum, ad palatium eum rogauit, eiq; gratias egit, quòd reipub. curam, quæ bonis uiris recuſantibus imponi ſolet, ſpōte reciperet. Mox ad ſenatū proceſſit, ac tanti ſceleris conſcientia trepidum, conſortem imperij appellauit, in palatium recepit, ornamētis imperialibus, & melioribus quàm utebatur ipſe, decorauit. Profectionis comitē adhibuit. Quumq; imperator ipſe pedibus iter faceret, inuitauit & Ouiniū delitijs aſſuetum ad laborem, quē poſt quinq; milia paſſuū cunctantem equo ſedere iuſſit. Quumq; poſt duas manſiones equo etiam fatigatus eſſet, carpēto impoſuit. Hoc quoq; reſpuentem, ac imperium tædio laborū recuſantem, deniq; & mori paratum dimiſit, ac militibus à quibus Cæſar præcipue diligebatur commendatum ad uillas ſuas tutò abire iuſſit. Sic illi commonſtrauit, quid eſſet gerere imperium.

Sanctè.

8 Honores iuris & gladij nunquàm uendi paſſus eſt, dicens, Qui emit, & uendat neceſſe eſt. Hoc ethnicus & iuuenis, quid iam decet principes Chriſtianos?

Piè.

9 Quum Chriſtiani locum quendam qui publicus fuerat, occupaſſent, contrà popinarij dicerēt eum ſibi deberi, reſcripſit, melius eſſe, ut quomodocunq; illic deus coleretur, quàm popinarijs dederetur.

Miles innoxius.

10 In expeditionibus ſi quis de uia in alicuius poſſeſſionem deflexiſſet, pro qualitate loci fuſtibus aut uirgis cædebatur, aut alioqui cōdēnabatur. Si dignitas perſonæ tales pœnas nō recipiebat, grauiſſimis contumelijs afficiebatur, quū diceret, Velles'ne hoc in agro tuo fieri, quod facis in alieno? Clamabat ſæpius, quod

quod à Chriſtianis audierat, idq; per præconē quoties aliquem emendabat, dici iubebat, Quod tibi fieri nolis, alteri ne feceris. Quid nunc dicemus de militibus Chriſtianis? qui ſiue quò eant, ſiue redeant, furantur, rapiunt, conſtuprant, pulſant, abigūt pecora, pertuſis uaſis ſinunt effluere uinum. Quid multis? Crudelius tractant ſuos quàm hoſtes. Et hoc hodie, ſi ſuperis placet, appellatur ius militare, & ad hæc conniuent principes.

Vigilanter prouidit, ne tribuni duces'ue quicquam fraudarent de ſtipendijs militum, dicens: Miles non timet, niſi ueſtitus, armatus, calceatus, & ſatur, & habens aliquid in zonula: Sentiens militem quum aliquid habet, metuere, ne perdat, ſed mendicitas ad omnem deſperationem uocat armatum. 11 Militū cura.

Quum Antiochiā ueniſſet, ac milites qui lauacris ac mulieribus delitijs uacauerāt, in uincula duci iuſſiſſet, orta ſeditione ab ea legione cuius ſocij erant in uinculis, tribunal aſcendit, ac uinctis omnibus ad tribunal adductis, circunſtantibus militibus & quidē armatis, grauiter illos admonuit, ut meminiſſent Romanæ diſciplinæ. Quum loquentē milites tumultu interpellarent, nihil cōterritus, iuſſit, ut tales uoces ederent aduerſus hoſtes, non aduerſus imperatorem, minatus exautorationem, niſi quieſcerent. Ad hæc quū uehementius etiam fremerent, ac ferro quoq; minarentur, Deponite, inquit, dextras, contra hoſtē erigendas, ſi fortes eſtis, me iſta non terrent. Quum nō deſinerent fremere, exclamauit, Quirites, diſcedite atque arma deponite. Mox omnes non armis tantū, ſed & ſagulis militaribus depoſitis receſſerunt, non in caſtra, ſed in uaria diuerſoria. Pòſt tamen eius legionis militibus fidiſsimis uſus eſt. 12 Seuerè.

Furti ſuſpitione infames nec intueri ſuſtinebat, adeò ut quū Septimius Arabinus, qui famoſus crimine furtorum, ſub Heliogabalo fuerat liberatus, inter ſenatores principem ſalutatū ueniſſet, exclamarit, O numina, ò Iupiter, ò dij immortales, Arabinus non ſolùm uiuit, ſed etiam in ſenatum uenit: Fortaſsis de 13 Odiū furum.

me ſperat, tam fatuum, tam ſtultum me eſſe iudicat.

14 *Dicere ſolet, ſolos fures de paupertate conqueri, dũ iſta ſtudent ſcelera uitæ ſuæ tegere.* Iactabat & ſentẽtiã notã furibus:

Corruptela.

Ὁ πολλὰ κλέψας, ὀλίγα δοὺς ἐκφεύξεται. Id eſt,

Qui multa tulerit, pauca dederit, effugit.

Notans quoſdam, qui tantum furantur, ut ſit, quo corrumpant iudicem aut actorem.

15 *Quum Mammea mater, uxorq́; Memmia obijcerent, quòd nimia ciuilitate redderet poteſtatem molliorem, reſpondit, ſed ſecuriorem atq; diuturniorem: ſignificans malum diuturnitatis cuſtodem eſſe metum.*

Regni ſtabilitas.

16 *Vetronium Thurinum familiarem, quòd his qui petebãt aliquid à Cæſare, uendidiſſet ſuum patrocinium, mẽtiens interim multa, conuincendum curauit, & conuictum damnatumq́; in ſtipite alligari iuſsit: ſuppoſito igni ex humida materia, præcone clamante, Fumo punitur, qui fumos uendidit.*

Fumi uenditor.

17 *Gemmas omnes quas reperit in palatio, uendidit, & aurum in ærarium contulit, dicens uiris gemmas uſui nõ eſſe, matronas autem regias contentas eſſe debere uno reticulo atque inauribus, & baccato monili, & corona in qua ſacrificarẽt, & unico pallio auro ſparſo, & cyclade, quæ plus ſex uncijs auri nõ haberet. Hîc cultus hodie uix ſufficit negociatorum uxoribus.*

Cultus Auguſtarum.

18 *Curſore nunquàm utebatur niſi ſeruo ſuo, dicens ingenuum currere niſi in ſacro certamine non debere: cocos item, piſcatores, fullones, & balneatores nõ habuit niſi ſeruos ſuos, nolens quenquam ingenuum ſordidis miniſterijs dehoneſtare.*

Dignitas.

19 *Amicos & cognatos, ſi malos comperiſſet, puniebat. Id ſi uetus amicitia, aut neceſsitudo non patiebatur, à ſe dimittebat, dicens: His charior eſt mihi tota reſp. Significans priuatos affectus utilitati publicæ poſthabendos.*

Reip. prima cura.

MAXIMINVS.

1 *Maximinus accepta legione, nullum laborem defugere ſolet,*

let,dum milites exercet, eiſq; proſpicit. Quum autem tribuni quidam eum reprehenderent,dicerentq́;,Quid tantopere labo=ras,quum eius loci iam ſis, ut ducatum poßis accipere? Ego uerò,inquit,quò maior fuero,hòc magis laborabo. Induſtria.

Exercebat lucta milites ſuos multos ad terram proſternens. 2
Itaq; cunctis inuidentibus,tribunus quidam uaſti corporis,no=tæq́; uirtutis,atque ob hoc ferocior,dixit: Quid magni facis,ſi tribunus tuos milites uincis? Tum Maximinus,Vis'ne congre=diamur? Quum prodiſſet, palma pectori impacta ſupinum reiecit,continuóq; dixit: Date alium,ſed tribunum. Robur corporis.

Quum nimium fideret corporis uiribus,quidam in theatro 3
ipſo præſente Græcos uerſus recitauit,quorũ hæc eſt ſententia: Liberè.

Elephas grandis eſt,& occiditur,
Leo fortis eſt,& occiditur,
Tigris fortis eſt,& occiditur,
Caue multos,ſi ſingulos non times.
Qui ab uno non poteſt occidi,à multis occiditur.

Maximinus ſenior nunquã ad oſcula pedum queq̃uã admi= 4
ſit,dicens: Dij prohibeat,ut quiſquam ingenuorũ pedibus meis oſcula figat. Et ubi ſunt interim qui non ſolum ingenuos,uerũ etiam ſummos monarchas ad [redacted],ſed [redacted], non dicam,admittunt,ſed inuitant, & quodammodo cogunt? Modeſtè.

GALIENVS.

Galienus prouinciarum defectionem,quaſi leuißimarum re= 1
rum iacturam ioco ſolet eludere. Quum enim nunciatum eſſet Aegyptum defeciſſe,Quid,inquit,ſine lino Aegyptio eſſe non poßumus? Quum uaſtatam Aſiam Scytharum incurſionibus accepißet, Quid, inquit, ſine aphronitris eße non poſſumus? Perdita Gallia,arriſit,dixitq́;,Non ſine trabeatis ſagis tuta re=ſpublica eſt? Peßimi principis uoces, cui quicquam charius eſt Republi. Aphronitrum autem eſt ſpuma nitri,quod in Aſia laudatißimum concreſcebat. Reipublicæ neglectus.

2 *Iunior patris mortem inultam reliquit. Itaq; quum rex Per-*
Libertas exitiabilis. *ſarum quaſi captiuus per pompam duceretur, quidã ſcurræ miſcuerũt ſe Perſis, diligẽtiſſimè ſcrutãtes omnia, et cuiuſq; uultũ mira inhiatione contẽplãtes. Qui interrogati quid agerẽt, Patrem, inquit, principis quærimus, notantes à Galieno neglectũ fuiſſe. Id ubi delatum eſt ad principẽ, ſcurras uiuos exuri iuſſit. Exẽplum impietatis in Cæſare, periculoſæ libertatis in ſcurris.*

3 *Quum taurum ingentem in arenam miſiſſet, prodiſſetq; ad*
Lepidè. *eum feriendum uenator, neque productum decies potuiſſet occidere, Cæſar coronam uenatori miſit: muſſitantibus cunctis quid rei eſſet, quòd homo ignauiſſimus coronaretur, Galienus per curionem dici iuſſit, Taurum toties non ferire difficile eſt: Ludens ſignificauit graue diſcrimen toties tauro occurrere, etiam ſi non ferias.*

4 *Quidam huius uxori gemmas uitreas pro ueris uendiderat: re comperta, mulier flagitauit uindictam. Cæſar iuſſit hominem corripi, quaſi leoni obiecturus. Dein in caueam, dum impoſtor*
Pœna ridicula. *& populus expectat terribilem leonem, proſilijt capus. Cunctis rem tam ridiculam mirantibus, per curionem dici iuſſit, impoſturam fecit, & paſſus eſt. Eadem opera fefellit impoſtorem, & irriſit uxorem.*

5 *Quum patrem Valerianum audiſſet extinctum, uocem lau-*
Impiè. *datiſſimam ſine laude uſurpauit, dicens, Sciebam patrem meum eſſe mortalem.*

MARIVS.

1 *De Mario tyrannorum ſeptimo dictum eſt, quòd uno die*
Imperium breue. *factus eſt imperator, altero uiſus eſt imperare, tertio interemptus eſt à milite, qui percuſſurus illum dixerit, Hic eſt gladius quem ipſe feciſti. Fuerat enim opifex ferrarius. Alluſit autem interemptor ad illud prouerbium, Tuo te gladio iugulo.*

SATVRNINVS.

2 *Saturninus tyrannorum XXI. quum milites illi peplum*
imperiale

imperiale impoſuiſſent, aduocata concione de ſeipſo dixit, Cõ- Ingenuè.
militones, bonum ducem perdidiſtis, & malum principem feci-
ſtis. Antè fuerat dux egregius, ſed quoniam in imperio fuerat
ſeuerior, ab iiſdem à quibus imperator factus fuerat, interêptus
eſt. Non *quiuis ad quoduis munus idoneus eſt.*

ZENOBIA.

Zenobia XXVIII. *mulier uarijs nominibus meritò lauda-* 3
ta, quum ab Aureliano capta in conſpectum illius ducta fuiſſet, Animosè.
isq; dixiſſet, Quid ô *Zenobia, auſa es nobis inſultare* Romanis
Imperatoribus? *Imperatorem, inquit, te agnoſco, qui uiceris,*
Galienum, Aureolum, *reliquosq; principes non putaui.*

AVRELIANVS.

Quum Tyanam *ueniſſet, eamq; occluſam reperiſſet, iratus* 4
dixit, Canem in hoc oppido *non relinquam.* Hac *uoce milites*
erecti ſunt in ſpem prædæ, & Heradamon Tyanenſis, *metu ne*
cum cæteris occideretur, prodidit ciuitatem. Qua *capta, Aure-* Clementer.
lianus Heradamonẽ *patriæ proditorẽ occidit.* Militibus *ex Cæ-*
ſaris promiſſo direptionem oppidi flagitantibus reſpõdit, Agi-
tè, canem me negaui relicturum, canes omnes occidite. Hoc pa-
cto & proditori mercedem repẽdit, & militum auaritiam elu-
ſit. Videtur *autem hic ſermonis color ſumptus ab Hebræis, in*
quorum literis reges, qui minantur internecionem, negant ſe
quenquam relicturos, uſque ad mingentem ad parietem, canem
hac periphraſi ſignificantes.

DIOCLETIANVS.

Diocletianus adhuc priuatus dicere ſolet, nihil eſſe difficilius, 5
quàm bene imperare. Id Flauius Vopiſcus *in Aureliano tradit* Imperare
ſe audiuiſſe à patre ſuo, & addunt cauſam. Colligunt, inquit, ſe difficile.
quatuor aut quinq;, ſimul conſilium ad decipiendum impera-
torem capiunt. Dicunt, *quid probandum ſit.* Imperator *qui do-*
mi clauſus eſt, uera non nouit. Cogitur hoc tantùm ſcire, quod
illi loquuntur. Facit *iudices, quos fieri non oportet.* Amouet

à repub. quos debebat retinere. Ita *ut dixit* Diocletianus, *bonus,cautus,optimus uenditur imperator. At uulgus ad imperatoris titulum ſatis eſſe putat naſci,aut eligi: naſci utcunq;,eligi emptis ſuffragijs,ac ſolennibus ceremonijs confirmari.*

TACITVS.

6 *Tacitus imperator fratri petierat conſulatum, nec impetrauit.* Ea *repulſa adeò non fuit offenſus,ut uehementer etiam lætatus ſit,dicens:*Scit Senatus,*quem principem fecerit.* — Leuiter.

PROBVS.

7 Probus *quum multa barbarorum loca purgaſſet latrocinijs, ubi perueniſſet ad* Iſauros,*dixit ab illis locis facilius arceri latrocinia,quàm tolli* : *Sentiens eſſe dandam operam,ne latronibus illuc eſſet aditus,ne'ue iuuenes latrocinari diſcerent.* Itaque *loca omnia,quæ anguſtum haberent aditum, ueteranis conceſſit, addens, ut eorum filij ab anno decimo octauo ad militiam mitterentur, ne antè latrocinari diſcerent, quàm militare.* Hoc *tum rectè* Probus, *quum multum intereſſet inter militiam & latrocinium,nunc friuolum eſt.* — Sanctè.

8 *Non patiebatur militem eſſe otioſum, ſed multa opera militari manu perfecit, dicens :* Annonam *gratuitam militem comedere non debere.* — Miles otioſus.

9 Idem *dixiſſe fertur,breui milites neceſſarios non habebimus. Sperabat tantam pacem,ut nihil opus eſſet exercitu.*Hanc *mentem utinam deus immittat omnibus noſtri ſeculi principibus.*

FIRMVS.

10 Firmus *imperator uini patientiſſimus fuiſſe legitur, citra ebrietatem.* Quondam *à* Barbaro *uexillario prouocatus ad bibendum, duas uini ſitulas hauſit, & poſteà toto conuiuio ſobrius fuit.* Quum *uerò* Barbarus *diceret,* Qur *non & fecem ebibiſti?* Stulte,*inquit,terra non bibitur.* — Vini patiẽs.

BONOSVS.

11 Boneſus *imperator prodigioſè bibax fuiſſe legitur, de quo*

Aurel

Aurelianus ſæpe dicere ſolet, Non ut uiuat natus eſt, ſed ut bibat. Sobrietas in primis decet principem.

APOPHTHEGMATA
VARIE MIXTA.

1 *Milites aliquot Tarentini inter cœnandum multa liberius dixerant in Pyrrhum regem. Res ad eum delata eſt, acciti ſunt iuuenes, ac periclitabantur omnes, quum factum nec negari poſſet, nec defendi: tum unus illorum dexterioris ingenij, Imò, inquit, rex, & iſta diximus, & longè acerbiora dicturi fueramus, niſi nos lagœna defeciſſet, linguæ petulantiam in temulentiam reijciens. Ac mox ira principis in riſum uerſa dimiſſi ſunt. Quis neget hoc dictum fuiſſe bene collocatum?* Dextrè.

2 *Longus Sulpitius, inſigniter ipſe fœdus, eum contra quem in iudicio liberali aderat, dixit, ne faciem quidem habere liberi hominis. Cui reſpondens Domitius Afer, Næ tu ex animi mei ſententia Longe. Qui malam faciem habet, liber non eſt. Si ideo liber non erat, cuius agebatur cauſa, quòd deformis eſſet, nec ipſe Sulpitius habendus erat pro libero, quum eſſet fœdiſſimus.* Retortum.

3 *Iunium Baſſum hominem cum primis dicacem, uulgus aſinũ album appellabat, quòd feliciter eſſet ſtupidus ac ridiculus. Alba enim ueteres felicia uocabant.* Albus Aſinus.

4 *Philippus orator in male olentem, Video, inquit, me à te circumueniri: Sentiens ſe malo odore undiq; oppleri, quum circunuenire dicatur, qui dolo fallit.* Maleuolus.

5 *Ceſellius conſultori dicenti, nauim diuidere uolo, perdes, inquit. Ille de pretio nauis, mercibusq; conſulebat, hic aliud reſpondit. Nam ipſam diuidere nauim, eſt nauim perdere. Macrobius ita refert, Si diuidis, nec tu, nec ſocius habebitis. Erat autem duorum negotiatorum communis nauis.* Lepidè.

6 *Vectius Valens quum Claudio Cæſari immineret periculum, atq; interim Silius cum Meſſalina domi uindemiæ ſimulachrum*

Periculum prævisum. omni laſciviarum genere celebrarent, conſcendit prealtam arborem, & in ea proſpectantis ſpecie ſtabat: interrogatibus quid aſpiceret, reſpondit, tempeſtatem ab Oſtia atrocem. Id ſiue ioco dixit, ſiue fortè lapſa uox eſt, in præſagium uertit. Mox adſunt à Cæſare nuntij, qui uindictam parant.

7 Fauorinus philoſophus in adoleſcentem priſcarum & iam Obſoletorũ affectatio. obſoletarum uocum affectatorem, Curius, inquit, & Fabritius dilucidè cum ſuis fabulati ſunt, neq; Auruncorum, Sicanorum, aut Pelaſgorum, qui primi Italiam incoluiſſe legũtur, ſed ætatis ſuæ uerbis locuti ſunt. Tu uerò perinde quaſi cum matre Euandri nunc loquaris, uerbis iam olim deſitis uteris. Quòd ſi intelligi non uis, quæ loqueris, non hoc abunde conſequeris tacens?

8 Ficus Philemoni paratas & in conſpectu eius poſitas aſellus Riſus interimens. comedebat. Puer inclamatus, ut aſinũ abigeret, ſerò uenit. Itaq; conſumptis omnibus, Quoniam, inquit, tam tardus fuiſti, da nũc merum aſello. Interim riſus obortus hominem ſenem præfocauit.

9 C. Iulius Helio mancipi ſæpius obſtrepenti ſibi, dixit, Etiam oſtendã qualis ſis, & Helio inſtanti, ut oſtenderet qualis eſſet, Iulius digito demonſtrabat Gallum in Mariano ſcuto Cimbrico depictum, nodis diſtortũ, eiecta lingua, buccis fluentibus, cui manceps tum ſimilimus eſt uiſus. Taberna autẽ erat apud forũ, ac ſcutum illud ſigni gratia poſitũ. Ingens omnium riſus cõſequutus eſt. Expectarãt enim, ut aliquid in mores illius obijceret.

10 Iuba querenti quòd ab illius equo eſſet aſperſus, Quid tu, Iocosè. inquit, an me hippocentaurum putas? Deridens eum, qui quod equus commiſerat, domino ſeſſori imputaret, quaſi idem animal eſſet equus & ſeſſor, quales finguntur hippocentauri.

11 C. Craſſus militem uidens ſine gladio currentẽ, Heus, inquit, Miles ſine gladio. commilito pugno bene utêris: feſtiuiter taxans inermem militem, cui pro gladio pugno ſit utendum.

12 Publius uidens Publium Mutium hominẽ maleuolum & in-Inuidia. uidum, ſolito triſtiorẽ, Aut Mutio, inquit, aliquid accidit mali, aut

aut alteri cuipiam aliquid boni: Sentiens illum non minus alie=
nis commodis quàm ſuis incommodis uti.

Publius natione Syrus, quum herus ipſius ſeruum hydropi= 13
cum in area iacentem increpans interrogaret, quid illic age= Hydropi=
ret, lepidè pro ſeruo reſpondit, Aquam calefacit. cus.

Idem quum ſuper cœnam eſſet orta iocoſa quæſtio, quodnã 14
eſſet moleſtum otium, & alius aliud opinaretur, reſpondit po= Otium mole
dagrici pedes. Otium ut rem ſuauiſſimam expetunt omnes, ſed ſtum.
otium podagrici cum ſummo cruciatu coniunctum eſt.

Fauſtus Syllæ filius, in ſororem quæ eodem tẽpore cum duo= 15
bus adulteris haberet conſuetudinem, Fuluio fullonis filio, & Iocus ex no=
Pompeio cognomine Macula, facetiſſimè luſit, Miror, inquit, mine.
ſororem meam habere maculam, quum fullonem habeat.

Seruilius Geminus cœnans apud Lucium Mallium, qui Ro= 16
mæ pictor inſignis habebatur, quum uideret filios illius defor= Pingere, fin
mes: Haud ſimiliter, inquit, Malli fingis ac pingis. Et Mallius, gere.
Non mirum, inquit, in tenebris enim fingo, luce pingo.

M. Votacillus Pitholaus in C. Seruilium, qui uno tantum die 17
conſul fuit, ita luſit, Antè Flamines, nunc conſules diales fiunt. Breuis pote
Abuſus eſt uoce, diales, quaſi à die deducta ſit, ac non magis à ſtas.
Ioue, cui Flamines inſtituebantur.

Lapidatus à populo Vatinius gladiatorum munus editurus, 18
impetrarat ab ædilibus edictum, ne quis quid in arenam mitte= Nux pinea.
ret, niſi pomum. Per id tempus fortè Caſcelius conſultus à quo=
dã num nux pinea pomũ eſſet, Si in Vatiniũ, inquit, miſſurus
es, pomũ eſt. Nã ea nux, & dura & grauis pro lapide eſſe po=
terat. Martialis pineam nucem appellat pomum hoc diſticho,

Poma ſumus Cybeles, procul hinc diſcede uiator,
Ne cadat in miſerum noſtra ruina caput.

Quum Publius Clodius diceretur iratus Decimo Valerio, 19
quod ipſi mutuũ petẽti nõ dediſſet, Quid, inquit, mihi amplius Morſus te=
facturus es, niſi ut Dyrrhachium eam, ac redeã? Exprobrãs illi ctus.

Ciceronis exilium,ab ipſo procuratum, quod tamen populi,ac bonorum uirorum ſtudio breuius fuit,quàm uolebat Clodius.

Profuſio.

20 Quum Brutus iunior *fundos ædesq́ paternas luxu prodegiſſet,& in his etiam balneas,& in ſermone quodam diceret ſe fruſtra ſudare:* Non *mirum,inquit* Craßus:*nuper enim exiſti è balneis. Luſit ex ambiguo,exit è balneo,qui lauit, & exit, qui uendit, alteriq́; cedit.*

21 Idem Brutus *quum in accuſatione* C. Planci *duos lectores excitaſſet, & alteri de colonia* Narbonenſi Lucij *Craßi, qui reo* Bruti *aderat,orationem legendam dediſſet, alteri de lege* Seruilia, *ex his demonſtrans illum ſibi pugnantia ſcribere:* Craßus *uiciſsim tres* Bruti *patris de iure ciuili libros tribus legendos dedit. In quorum primo erat,*Fortè *euenit, ut in* Priuernate *eſſemus.*Hic Craſſus:*Audis* Brute,*pater teſtificatur ſe tibi fundum* Priuernatem *reliquiſſe. In ſecundo libro ſcriptum erat,* In Albano *eramus ego & Marcus filius. Hic rurſum* Craſſus,Norat *hunc gurgitem, metuebat,ne quum is nihil haberet,nihil eſſe ei relictum putaretur. Tum ex tertio recitatum eſt,* Quum *in* Tiburti *aſſedimus ego & Marcus filius. Tum* Craßus,Vbi *ſunt hi fundi* Brute,*quos tibi pater publicis commentarijs conſignatos reliquit?* Quòd *niſi puberem te iam haberet,quartum librum compoſuißet, & ſe etiam in balneis lotum cum filio ſcriptum reliquißet.*Ita *Craſſus duos lectores aduerſum ſe à* Bruto *excitatos, tribus aduerſus ipſum productis ultus eſt.* Hoc *urbanitatis exemplum refert* M. Tullius, *quod non aſtringitur paucis uerbis, ſed per orationem fuſum eſt.*

Iocus ex ambiguo.

22 Philippus *cauſam agens,quum puſillus teſtis prodiſſet,* Li*cet'ne,inquit,rogare? quum quæſtor properans dixißet,licet, modo breuiter:*Hic Philippus, Non *accuſabis,perpuſillum rogabo.* Primùm *in teſtem riſus obortus eſt,ſed mox in iudicem* Lucium Aurificem *conuerſus,qui ſedebat ipſo teſte breuior.*

23 Vargula *cum eum candidatus* A. Sempronius *cum* Marco

fratre

fratre ſuo cõplexus eßet, Puer, inquit, abige muſcas, leuitatē ac Muſcas abi-
moleſtiam cõplectentiū ſignificās, ſed ridiculè magis q̃ urbanè. gere.

Nero quidam in ſeruum furacem ita iocatus eſt, ut diceret, 24
ſolum eſſe, cui domi nihil ſit nec ſignatum, nec occluſum. Id ſi Furax.
de frugi ſeruo dicas, laus eſt: ſi de furaci, iocus. Intelligimus
enim illi nec ſeras, nec ſigna obſtare, quo minus furetur. Scrinia
claudimus, olim & cadi lagœnæq; ſolent obſignari.

Spurio Caruilio grauiter claudicanti ex uulnere ob Rempu- 25
blicam accepto, & ob claudicationis uitiū in publicū prodire Claudicatio
uerecundanti, mater dixit, Quin prodis mi Spuri, & quotieſ- honeſta.
cunq; gradū facis, toties tibi tuarum uirtutum uenit in mētem.

De Caluino Glaucia claudicante dixit quidam, Non clau- 26
dicat, ſed clodicat. Veteres Clodium dixere pro Claudio. Hinc Clodicare.
iocus in eum qui Clodio fauebat.

Publius Bleßus Iunium hominem nigrum, macilentum & 27
repandum, fibulam ferream appellauit, ob coloris duriciem, & Reſupini.
incuruati corporis ſimilitudinem.

Vatinius reus à Caluo accuſatore in inuidiā uocatus, quòd 28
candido ſudario frontem tergeret, Quanquàm, inquit, ſum Delicatus
reus, tamen & panem candidum edo: ita crimen diluens, ut du- reus.
plicaret. Solent autem rei prodire ſqualidi.

Quum in triumpho C. Cæſaris oppida eburnea fuiſſent cir- 29
cumlata, ac paucis pòſt diebus in triumpho Fabij Maximi li-
gnea deportarētur, Chryſippus ludēs dixit eas eſſe thecas op-
pidorū Cæſaris: Solent enim res pretioſæ ligneis thecis muniri.

Empedocles quum in arena Mirmillonem Retiarius ſeque- 30
retur, nec feriret, Viuum, inquit, capere uult. Sic in uenatu, qui
cupit animal uiuum, cauet, ne uulneret.

Auguſtus uidens equitem in ſpectaculis bibentem, miſit, qui 31
illi ſuis uerbis diceret, Ego ſi prandere uolo, domum eo. Reſpō- Liberè.
dit eques: Tu enim non times, ne perdas locum. Auguſtus ſen-
ſit indecorum eſſe illic in publico bibere. Eques per iocum ſic

interpretatus eſt, Cæſarem ſine damno poſſe diſcedere è theatro, quòd locus ipſi ſeruetur, non item equiti.

32 *Manius Curtius Campatium de theatro exeuntem interrogauit, num ſpectaſſet: Campatius ſtultitiam hominis ſic irriſit, Non, inquiens, ſed in orcheſtra pila luſi. Quid aliud feciſſet in theatro, niſi ut ſpectaret? Quaſi quis è balneo exiens rogetur, an lauiſſet. Sed multò abſurdius eſt in orcheſtra pila ludere.*

Iocus ab abſurdo.

33 *Iunius Baſſus Domitiæ Paſſanij querēti, quòd ei ſordes obijciens dixiſſet illum ueteres calceos uendere: Nunquàm mehercule, inquit, iſthuc dixi, ſed dixi emere ſolere. Atqui multò ſordidius eſt emere quàm uēdere ueteres calceos. Sic irriſit muliērem, ut pro eo quod obijciebatur, ſubijceret aliud illo moleſtius.*

Cōuiciū mutatū ī peius.

34 *Eques Romanus obijcienti Auguſto, quòd patrimonium deuoraſſet, Meum, inquit, putaui. Simulans errore factum quod criminabatur, ac ſentiens interim non eſſe crimen, ſi quis ſua ſuo profundat arbitrio.*

Liberè.

35 *Caßius Seuerus quum obiurgaretur à prætore, quòd eius aduocati Lucio Varo Epicureo Cæſaris amico conuicium feciſſent: Neſcio, inquit, qui conuiciati ſint, & puto Stoicos fuiſſe: huc alludens quòd inter Epicureos, & Stoicos maximum dißidium eſt. Nam Epicurei felicitatem hominis uoluptate metiuntur, Stoici præter honeſtum nihil ducunt in bonis.*

36 *Idem cuidam obijcienti, quòd Proculeius ei domo interdixiſſet, Nunquid, inquit, ego illuc accedo? Eluſit obiectionem: nam in ius uocari ſolent, qui contra prætoris interdictum adeunt locum, non is qui paret interdicto. Simul innuens ſe nequaquam teneri domus illius deſiderio.*

Salſè.

37 *Trachalus Suellio cuidam inter argumentandum dicenti, Si hoc ita eſt, is in exilium: per iocum ſubiecit, Si non eſt, redis.*

Irriſio.

38 *Catulus Philippo oratori dicenti, Quid latras? reſpondit, Furem uideo: conuicium latrandi in ipſum retorquens, notans hominis rapacitatem.*

Retortum dictum.

Catulus

Catulus quum orator quidam malus,qui in epilogo ſe puta= 39
bat mouiſſe miſericordiam,poſtquàm aſſedit,rogaret hunc,uide Deprauatū.
retur'ne mouiſſe miſericordiā,Ac magnā quidē,inquit:Neminē
enim eſſe puto tam durum, cui nō oratio tua miſeranda uiſa ſit.

Theodotus regis Aegypti præceptor alijs cenſentibus eſſe 40
recipiendum Pompeium, alijs non recipiendum, neutris aſſen= Mortui non
tiens dixit,recipiendum, ſed occidendum, addens iocum, mor= mordent.
tuos non mordere.Atque huius ſententia uicit,tuta ſuadens ma=
gis,quàm honeſta.

Scipio in Neuium quendam,Quid hoc,inquit,Neuio igna= 41
uius? Luſit è contrario mutata literula. Iocus ex no=

M.Scipio Maluginenſis ex ſua centuria renuntiarat Acidi= mine.
num conſulem,quumq́; præco dixiſſet,dic de L. Manlio, Ego, 42
inquit Scipio, uirum bonum, egregiumq́; ciuem eſſe arbitror.
Præco expectabat ſuffragium pro Manlio, Scipio reſpondit,
quaſi de moribus illius interrogatus.Neſcio an hic Acidinus,no
mine & prænomine dictus ſit L.Manlius, quumq́; Scipio po=
ſtremum adnomen tantum expreſſiſſet, Præco admonuit,& illa
addenda.Hinc Scipio iocandi occaſionem arripuit.

Scipio maior Corinthijs pollicentibus ſe illi ſtatuam poſitu= 43
ros eo loco,quo erant aliorū imperatorū, reſpondit ſibi diſpli= Turmales.
cere turmales:Sentiens in turba occultari,quod additur.Turma
proprie equitum eſt in bello.Id tranſtulit ad ſtatuas armatas.

Scipio apud Numātiam iratus C.Metello, dixit, ſi quintùm 44
pareret mater eius,aſinum fuiſſe parituram.Tarditatem mentis, Contume=
ac deformitatem corporis illi, fratribusq́; eius exprobrans. liosè.

Scipio quum ei M.Flaccus multis probris obiectis P. Mutiū 45
iudicem tuliſſet,Eiero,inquit,iniquus eſt. Huic uoci quum eſſet Excuſatum
admurmuratum, Ah, inquit, patres conſcripti, non ego mihi in peius.
illum iniquum eiero,ſed omnibus. Expectabatur, ut purgaret,
quod dixerat,ſed aggrauauit.Licet reijcere iudicem reo inimi=
cum ſeu iniquum,hoc eſt,male uolentem, ſed multò magis eum
qui

qui nulli æquus eſt.

46 *Quum Africano illi maiori corona ſæpius in cõuiuio impo=*
Apta. *ſita rumperetur, Licinius Varus accommodanti dixit, Noli mi=*
rari, ſi non conuenit, caput enim magnum eſt: Sentiens homi=
nem eſſe præpotentem, cui non quæuis corona congrueret.

47 *Domitius Afer Manlium Suram, multum in agendo diſcur=*
Agere, ſa= *ſantem, ſalientem, manus iactantem, togam deijcientem, ac re=*
tagere. *ponentem, non agere dixit, ſed ſatagere. Actio enim oratoris eſt.*
Satagit autem, qui fruſtra, miſereq; conatur.

48 *Afer Didio Gallo, qui prouinciam ambitioſiſſimè petierat,*
Ironia. *mox impetrata ea, querebatur quaſi coactus eſſet, Agè, inquit,*
aliquid & pro repub. elabora. Iocus eſt ab ironia, ſimulq; allu=
ſum illuc eſt, quòd magiſtratum magno ſtudio ambiſſet.

49 *Afer orator egerat cauſam aduerſus libertum Claudij Cæſa=*
Salsè. *ris. Quidam ex aduerſo conditionis eiuſdẽ, cuius erat litigator,*
cui aduerſabatur Afer, exclamauit, Ita'ne tu ſemper in libertos
Cæſaris dicis: uidelicet illi metũ inijcere cupiẽs ex nomine Cæ=
ſaris: ſubiecit Afer, Nec mehercule quicquam proficio. Notans
illum poſt alios libertos exiſtere, contra quẽ dicere cogeretur.

50 *Idem in quendam patronum imperitum, ſed ſplendido ueſti=*
Ab inex= *tu ſe uenditantem litigatoribus, lepidè dixit, Homo in agendis*
pectato. *cauſis bene ueſtitus. Luſit ab inexpectato. Nam auditor pro*
ueſtitus expectabat inſtructus, aut exercitatus.

51 *Idem quum qui diuerſam partem agebant ſubinde repete=*
Diſſimu= *rent, Celſinam hoc dicere, quum probè nouiſſet fœminam præ=*
lanter. *potentem, tamen ſimulans ſe credere, Celſinam uirum eſſe, ro=*
gauit quis eſſet ille Celſina: obiter notans illorum ineptiam, qui
tantum autoritatis, opum gratia, tribuerent fœminæ, ut illius
dicta toties citarent pro teſtimonijs.

52 *Domitius Afer quum haberet ingratum litigatorem, ipſius*
Ingrati= *conſpectum uitanti, ne cogeretur agnoſcere patroni beneficiũ,*
tudo. *in foro per nomenclatorem dixit illi, Amas'ne me, quòd te non*
uidi

uidi? Tectè exprobrans ingratitudinem, cui gratum eſſet non uideri à bene merito, ne cogeretur illi gratias agere.

Idem diſpenſatori, qui quum ad reliqua non reſponderet, dicebat ſubinde: Panē non comedi, & aquam bibo, Paſce, inquit, & redde, quod debes. Non agebatur, quid ediſſet, aut bibiſſet, ſed quid deberet. Permiſit igitur ut ſe quomodo uellet, paſceret, modo ſolueret, quod debebat. 53 *Aliena à cauſa.*

Idem candidato dicenti ſemper domum tuam colui, Credo, inquit, & uerum eſt, quum poſſet palàm negare. Candidatus enim hoc ad gratiam fingebat. 54 *Cōfeſſio per ironiam.*

L. Galba ſcurra cuidam pilam negligenter petenti, Petis, inquit, tanquam Cæſaris candidatus. Huius competitores negligentius ambiebant, uel quia metuebant Cæſarem repulſæ impatientem, uel quia deſperabant ſe aſſequuturos tali competitore, uel quia ſic illi blandiebantur. Iocus eſt ex ambiguo, petitur pila, quæ repercutitur, & petitur magiſtratus. 55 *Ex ambiguo.*

Idem cui cœnaculum perpluebat, cuidam commodato rogāti penulam, dixit, Non poſſum commodare, nam domi maneo. Significans domi maximè opus eſſe penula. Solent alij ſecus excuſare, non poſſum commodare penulam, ipſe exeo. 56 *Ex abſurdo.*

Item alteri roganti uſum penulæ, Si non pluit, inquit, non eſt tibi opus: ſi pluit, ipſe utar. Dilemmate excuſauit officium. 57 *Excuſatio.*

Idem Mecœnatem acceperat cōuiuio, quumq; ſentiret illum uelle ad ipſius uxorem ludere, ſimulauit ſe dormire, quò magis liceret Mecœnati, quod libebat. Intereà quū acceßiſſet aliquis uolens quædam è menſa tollere, ibi Galba, Infelix, inquit, huic dormio, non tibi. De quo plura retulimus in Chiliadibus. 58 *Dißimulatio.*

Galba quodam iactante quòd in Sicilia murænam quinque pedes longam emiſſet uictoriato, Nihil, inquit, mirum, nam ibi tam longæ naſcuntur, ut his piſcatores pro reſtibus cingantur. Mendacium euidentiore mendacio deriſit. 59 *A' mendacio manifeſto.*

In Galbam oratorem eloquentia clarum, ſed gibbo deformem 60

Deformis ingenioſus. mem ita luſit M. Lælius, ut diceret ingenium Galbæ malè habitare. Nam animi domicilium eſt corpus.

61 In eundem acerbius etiam Orbilius grammaticus, qui prodierat teſtis contra reum, cui Galba aderat. Hunc ut Galba cõfunderet, finxit ſe neſcire, quòd grammaticus eſſet, & conuitio locum captans interrogauit, Quid artium facis? In ſole, inquit Orbilius, fricare gibbos ſoleo.

Retortum.

62 Quidam humiliori liberius aduerſus ipſum multa loquenti, Colaphum, inquit, tibi dicam, & formulam ſcribo, quòd caput durum habeas: pro diem tibi dicam, dixit, colaphum tibi dicam: & in capite duro luſit amphibologia. Siquidem durum caput habet peruicax, & durum caput habet, qui offendit manũ percutiens. Alluſit autem ad morem eorum, qui quempiam in ius uocant, quorum eſt & diem reo præſcribere, & quur in ius uocetur miſſo libello exprimere.

Ridiculè.

63 Quidam interrogatus, quid ſentiret de eo, qui fuerat in adulterio deprehenſus, Tardus, inquit, mihi fuiſſe uidetur. Ludens ab inexpectato, ſignificansq́; quod non fugiſſet in tempore.

Ab inexpectato.

64 Quidam deploranti quòd uxor ſua ſe de ficu ſuſpendiſſet, Rogo, inquit, des mihi ſurculum ex illa arbore, ut inſeram: per ſuſpitionẽ ludẽs, quum uellet intelligi ſibi moleſtam eſſe uxorẽ.

Vxor moleſta.

65 Quidam mirantibus, quòd humile candelabrũ emiſſet, Pranſorium erit, inquit, eludens iocoſo mendacio, ne parcus uideretur. In conuiuijs utimur humilioribus candelabris, ut exactius peruideamus, quæ ſunt appoſita.

66 Dignus erat nominari, qui de quodam illaudato ueluti laudans dixit: Quid huic abeſt, niſi res & uirtus? Similis iocus hodie apud Gallos uulgatiſſimus fertur, quum aiunt, Sum totus tuus, excepto corpore & bonis.

Exceptio iocoſa.

67 Sybarita quiſpiam iter faciens per agros, quum uideret quoſdam fodientes, dixit ſe ſpectando illos fodientes rupturam capere. Ad hanc uocem auditam, quidam ita reſpondit, At mihi te audienti

audienti latus dolet. Tanta erat Sybaritarum mollicies, ut nullum opificium in ciuitatem admitterent, quod cum ſtrepitu exerceretur, quod genus ſunt fabrorum ferrariorum, & lignariorum. Atq; adeò ne gallum quidem gallinaceum in ciuitate phas erat alere, ne quid eſſet, quod illis ſomnum interrumperet. Iocus autem in hoc erat, quòd agricola probabilius dixit ſibi ex tam ſtulta uoce dolere latera, quàm Sybarita dixerat, ſe ex foſſorum ligone ſentire rupturam. Latera dolent loquenti, non audienti: & rupturam patitur grauiter laborans, non ſpectator. Commemorat hoc Athenæus in duodecimo.

Quum teſtis qui ſe dicebat à reo uulneratum, interrogaretur, an cicatrices haberet, ingentem in femore cicatricem oſtendit: tum aduerſarius, Latus, inquit, erat opportunius: Significans illum uulnere letaliore dignum. 68 Salſe.

Siculo cuidam Scipio prætor patronum cauſæ dederat hoſpitem ſuum, hominem nobilem, ſed egregiè ſtultum. Hic Siculus, Quæſo, inquit, prætor aduerſario meo da hunc patronum, deinde mihi neminem dederis: Sentiens illum tam inſigniter ſtultum, ut illo diuerſam partem adiuuante, poſſet etiam nullo patrocinante uincere. 69 Patronus malus.

Quidam uidens Fauonium, *quum nulli adeſſent famuli,* Pompeio *per omnia inſeruientem, uſque ad pedum lotionem, pronuntiauit Græcum uerſiculum:* 70 Obſequium humile.

Φεῦ τοῖσι γενναίοισιν ὡς ἅπαν καλόν. Id eſt,

Claris uiris ut eſt decorum quidlibet.

Qui Scipionis gloriæ inuidebant, dicere ſolent, illum eſſe egregiorum facinorum hiſtrionem, Lælium uerò collegam illius geſtorem. Alludentes huc, quòd alius eſt actor fabulæ, alius autor: Sentiebant Scipionem præclaras res gerere, ſed Lælij conſilijs. 71 Cōſiliarius.

In Metiochum nimis in Repub. ſedulum, nihilq; non agentem illa iactata ſunt, 72 Ardelio.

Μητίοχος

Μητίοχος μὲν στρατηγεῖ, μητίοχος δὲ τὰς ὁδοὺς,
μητίοχος δ' ἄρτους ἰωοπτᾷ, μητίοχος δὲ τ' ἄλφιτα,
μητίοχος δὲ πάντα κἆται, μητίοχος δ' οἰμώξεται. Id eſt,
Metiochus dux eſt, at idem Metiochus curat uias,
Metiochus molit farinas, Metiochus panes coquit,
Metiochus fit cuncta ſolus, Metiochus plorauerit.

Eſt aliquid pauca bene agere. Notat Martialis quendam ardelionem, qui nihil non faciebat bellè, quum nihil faceret bene.

72 Quidam Athenienſis indiſertus, ſed factis ſtrenuus, & artis peritior, quum alius oratione facunda, meditatáq; multa præclare polliceretur: Viri: inquit, Athenienſes, quæ iſte magnificè diſſeruit, ego re efficiam.

Facere præſtãtius quàm dicere.

73 Sylla quum Præneſte oppidum armis cepiſſet, decreuiſſetq; quicquid erat ciuium trucidare, hoſpitem ſuum iuſſit excipi, hoc beneficio pẽſare uolẽs hoſpitij communicati gratiã. At ille contrà liberè, Nolo, inquit, patriæ meæ extinctori debere uitã, ſimulq; turbæ ciuium ſeſe admiſcuit, & cum illis trucidatus eſt.

Patriæ charitas.

74 Seruus quidã ab hero Chio negotiatore profugerat. Rogatus quur fugiſſet, Quoniã, inquit, quũ adſint bona, mala quærit. Solet enim herus ille uinum muſtum primæq; ſuauitatis uendere, ipſe interim non bibens niſi ſubacidum, ac uapeſcens.

Parſimonia ſordida.

75 Seruus quidam interrogatus quid ageret dominus, Expectat, inquit, donec uinum fiat acidum. Habebat herum perparcum, qui non prius ſinebat bibi uinum quàm acuiſſet. Ita fiebat: ut familia ſemper acidis ac uapidis uinis uteretur.

Parſimonia ſordida.

76 Quidã ſeruum fugitiuum inſequens, quum ille in piſtrinũ ſe proripuiſſet, Vbi, inquit, alibi te reperire maluiſſem? Serui maximè oderũt piſtrinum, eoq; detruduntur ob grauiſſima peccata.

77 Theſſalus quidam interrogatus, quinam eſſent Theſſalorum deterrimi, Qui, inquit, à bellicis negotijs ocium agunt. Barbari neſciunt uti pace.

Ocium.

78 Equiſo quidã interrogatus, quid maximè ſaginaret equum,

Oculus,inquit,regis:Sentiēs equū optimè curari,ſi dominus fre- Domini præ-
quenter adſit.Idem uult illud celebre,Frons occipitio prior eſt. ſentia.

Neſtor apud Sophoclem ad Aiacem ſe conuitijs inceſſentem 79
ita loquitur: Vitia pẽſa-
Οὐ μέμφομαί σε, δρῶν γὰρ εὖ κακῶς λέγεις. ta.
De te queror nil,malè loquens,facis bene.
Aliquid concedendum eſt uiris fortibus,deq́; repub.bene meri-
tis,& bene penſat linguæ uitium,qui factis egregius eſt.

Quum Aegyptij qui diu fuerant in præſidio,nec à quoquā 80
dimittebantur,conſpiraſſent,ut in Aethiopiam ſe conferrent,ac Craſſa ueri-
Pſammetichus rex eo cognito,cōſecutus eos obteſtaretur,ne pa- tas.
trios deos,uxores ac liberos deſererent,quidam illorum oſtenſo
membro genitali,reſpondit,ubicunq; hoc eſſet,ibi & liberos &
uxores fore.

Olim in diuitum epulis apud Aegyptios,unus quiſpiam ca- 81
dauer ligneum, ſed quàm proxime ad uerum effictum oſtendit Mortis me-
ſingulis dicens : In hunc intuens pota & oblecta te, talis poſt moria.
mortem futurus.Dubites quo animo id fecerint,utrum ut mode-
ratius fruerentur uoluptatibus conditionis ſuæ memores,an aui-
dius,utpote mox abituris.

Puer quidam apud Platonem educatus, quum ad patrem ex 82
interuallo rediſſet, eumq́; uidiſſet effuſius ridentem, admiratus Aſſueſcēdum
dixit ſe tale nihil unquam apud Platonem uidiſſe. Tanta res eſt optimis.
iam inde à teneris,uirtuti aſſueſcere..

Rhodius quidā miniſtro Romani Imperatoris multa uociſe- 83
ranti ferociter: Non curo,inquit,quid tu dicas,ſed quid ille ta- Minæ ina-
ceat.Loquacitas caret effectu,taciturnitas habet certiora cōſilia. nes.

Aegyptius baiulus geſtans quiddam uelis opertum , cuidam 84
ſciſcitanti quid portaret: Ideo,inquit,obuelatum eſt,ne ſcires:tu Curioſitas.
uerò quur curioſè ueſtigas, quod occultatum eſt? Solent uecti-
galium redemptores explorare ſarcinas. Aegyptij autem dicti
ſunt ἀχθοφόροι.

85 *Byzantius quidam quum mœchum in uxore deformi depre-* Adulterium. *hendiſſet: Miſer, inquit, quid opus erat Sapragoræ dotæ? Significans fœminæ tam deformi non futurum fuiſſe, qui concumberet, niſi dote conductum. Nunc quũ illa nacta eſſet gratis adulterum, quid opus erat Sapragoræ marito dare dotem, quũ eſſet, qui gratis hoc faceret?*

86 *Quidam ſomniarat ſe uidere ouum ex lecti cubicularis faſcia pendens illigatum. Id ſomnium retulit ad coniectorem. Is iuſſit,* Nihil de uitello. *ut eo loco foderet, defoſſum enim eſſe theſaurum. Fodit & inuenit, & argenti paululum detulit ad coniectorem, de auro diſſimulans. Tum coniector, Quid? nihil'ne de uitello? Somniator innuerat aurum argento circundatum in oui ſpeciem: nec id latuit coniectorem.*

87 *Philoſophus quidã Pythagoricus à ſutore emerat phecaſia,* Lucri auiditas. *calceamenti genus, non præſentibus nummis. Paucis pòſt diebus redit ad tabernam redditurus pretium, quumq; clauſam diu pulſaret ianuam, fuit, qui diceret, Quid perdis operam tuam? Sutor ille quem quæris, elatus combuſtus eſt, & addidit iocum in Pythagoricum: Id nobis quidem moleſtum eſt, qui in æternum noſtros amittimus, tibi minimè, qui ſcis futurum, ut renaſcatur. His auditis Pythagoricus treis denarios nõ inuita manu domũ retulit, ſubinde manu coucutiens, uelut de lucro geſtiens. Poſt quum hunc animi affectum reprehẽdiſſet, redit ad tabernã, & ait ſibi: Ille tibi uiuit, tu redde, quod debes, ſimulq; per cloſtrum, quà ſe cõmiſſura laxauerat, treis denarios in tabernã immiſit, pœnas à ſeipſo exigens improbæ cupiditatis, ne aſſueſceret alieno. Prudenter ille quidem, qui morbo ſuppullulanti ſtatim occurrit.*

88 *Vopiſcus in diuo Aurelio refert apophthegmata ſcurræ cu-* Bonorũ paucitas. *iuſdam, qui dixerit, in uno anulo bonos principes omnes ſculpi poſſe: Sentiens eſſe magnum imperatorum numerum, ſed in his perpaucos bonos.*

89 *Rex quidam, cuius nomen ſupprimitur, nominari alioqui di-*

gniſſi

Principatus ſolicita res.

gniſſimus, quum ipſi porrigeretur diadema, tenuit aliquandiu manu,dixitq́;, O' nobilem magis quàm felicem pannum, quẽ ſi quis penitus cognoſcat, quàm multis periculis,ſolicitudinibus, ac miſerijs ſit refertus, ne humi quidẽ iacentẽ tollere dignetur.

Retortus iocus.

90 Proconſul quidam Romanus in Sicilia cõſpicatus quendam adoleſcentẽ admodum ſui ſimilẽ, rogauit ſimilitudinis cauſam, quum pater ſuus nunquàm adiſſet Siciliam: At meus,inquit, Romam frequenter acceſſit. Iocũ retorſit Siculus,nihil ueritus ſecures ac uirgas proconſulis. Simillimum huic dictum in Auguſto.

Largitio.

91 Quidam dixit eum, qui primus populo Romano dedit epulum & congiarium,exitij cauſam illi fuiſſe. Vnde Cæſar Auguſtus cogitauit aliquando de tollendis huiuſmodi largitionibus. Inſyncerus fauor eſt,qui donis emitur. Quæ ſi minuas, ingens murmur: ſi tollas, ſeditio grauis oritur.

Auro pugnare.

92 Philippus Macedonum rex,quoniam pleraq́; dando perfecit potius quàm bellando, iactatum eſt in illum, non Philippum, ſed Philippi aurum ſubegiſſe Græciam. Ita Plutarchus in uita P. Aemilij.

Sobrietas.

93 Romulus primus urbis Romanæ conditor legitur uini fuiſſe parciſſimus. Is ad cœnam uocatus,quum ibi minimum bibiſſet, eò quòd poſtridie negotium haberet,dicunt illi familiares: Si ad iſtum modum bibant omnes homines,uinum eſſet uilius. Ille reſpõdit,Imò uerò charius, ſi quantum quiſq́; uolet,bibat: nam ego bibi quantum uolui.

Clementer.

93 Porſena demiratus egregium animum Mutij Scæuolæ, qui iratus dextræ ſuæ,quòd in ſtringendo ferro erraſſet, foculo impoſitam eam exuri paſſus eſt,dixit illi: Reuertere ad tuos Muti, eiſq́; refer,te quum uitam meam petieris,à me uita donatum.

94 Tarquinius Superbus iam exul factus, dixiſſe fertur, ſe tum deniq́; cognouiſſe quos habuiſſet amicos fidos, quos infidos, cùm neutris gratiam referre poſſet. Qui commodi gratia ſunt amici, ſublata commodi ſpe deſerunt amicitiam. Sed amicos ſe-

cundæ res parant, aduerſæ probant.

95 Horatius rediens ad ſuos, trium Curiatiorum fratrum quos occiderat, ſpolia geſtabat, quorum uni deſponſa fuerat Horatij ſoror uirgo, illa agnoſcens ſponſi paludamentum, quod ipſa manibus ſuis cõfecerat, ſoluit crines, ac fletu ſponſum mortuum inclamat. Horatius ſororem gladio transfigit, dicens: Abi hinc cum tuo præpropero amore, oblita fratrum mortuorum, uiuiq́ʒ, oblita patriæ. Tantum ualuit amor laudis, & patriæ gloria.

Amor gloriæ.

96 Quum Collatinus cum paucis familiaribus ad Lucretiam ueniſſet à Sexto Tarquinio ui ſtupratam, quærenti uiro ex more, ſatin' ſaluæ? Minimè, inquit Lucretia, quid enim ſalui mulieri amiſſa pudicitia? Veſtigia alieni uiri Collatine in lecto ſunt tuo. Sed corpus tantum uiolatum eſt, animus inſons eſt, mors teſtis erit: his dictis cultrum quem abditum habebat, in cor infixit, & collapſa eſt moribunda.

Pudicitia cõiugalis.

97 C. Plautius conſul de Priuernatibus, qui à Romanis deſciuerant, ad ſenatum retulit: ac uariantibus ſententijs, quidam Priuernatum legatos percontatus eſt, quam pœnam uideretur meruiſſe: Eam, inquit è legatis unus, quã merentur, qui ſe libertate dignos cenſent. Hic conſul: Quid, inquit, ſi uobis pœnã remittimus, qualem uobiſcum pacem habituri ſumus? Si bonam dederitis, inquit, & fidelem & perpetuam, ſi malam, haud diuturnã.

Liberè.

98 A' Papirio Curſore uiro impigro equites auſi ſunt petere, ut pro re bene geſta relaxaret aliquid laboris. Quibus ille: Ne nihil, inquit, remiſſum dicatis, remitto, ne utiq; dorſum demulceatis, quum ex equis deſcenderitis. Hoc non erat remittere laborem, ſed equo curando aliquid adimere.

Seuerè.

99 Appius populo Romano exprobrabat, ſibi acceptum ferri debere, quòd ex muto, & elingui facundum haberet conſulem, de L. Volumnio collega ſentiẽs. Ibi L. Volumnius: Quàm mallem, inquit, tu à me ſtrenue facere, quàm ego abs te ſcitè loqui didiciſſem.

Facta dictis potiora.

Roma

100 Romani dicebant, prima Gallorum prælia pluſquàm uirorum eſſe,poſtrema minus quàm fœminarum,quòd primo impetu feroces eſſent,mox demitterent animos.

Prima coitio.

1 Quum exercitus Romanus terga daret Samnitibus, M.Atilius conſul equo præuectus ad portam caſtrorũ edixit, ut quicunq; miles ad uallum tenderet, ſiue Samnis eſſet, ſiue Romanus,pro hoſte haberetur: Quò pergis,inquit,miles? Hic arma & uiros inuenies, nec uiuo conſule tuo, niſi uictor caſtra intrabis.Proinde elige,cum ciue,an cum hoſte pugnare malis.

Seuerè.

2 Sagunto à Pœnis contra fœdus oppugnato, Romani legatos miſêre Carthaginem,in quibus erat Qu.Fabius,exploraturos,an id publico conſilio factum eſſet.Ad id quum quidã Carthaginienſium princeps ferocius reſpõdiſſet, Romanus ſinu ex toga facto:En,inquit,uobis bellum & pacẽ apportamus,utrum placet ſumite:quum Pœni ferocius reclamarent,daret utrũ uellet,Romanus effuſo ſinu: Bellum,inquit,damus. Reſponderunt Pœni ſe accipere,eoq; animo geſturos,quo ille daret.

Animosè.

3 Martius Coriolanus in bello aduerſus Volſcos,quum rogaretur,ut labore ac uulneribus æger ſeſe in caſtra reciperet: Nõ eſt,inquit,uictoris laborare,moxq; hoſtem fugiẽtem inſectatus eſt. Victoriæ dulcedo excutiebat omnem moleſtiæ ſenſum.

Victoria dulcis.

4 Quum ob bene nauatam operam ante prædæ diuiſionem è ſingulis rebus,equis & captiuis, denos ſibi eligere iuberetur, inſuper & equo pulcherrimo donatus à conſule:Lætor,inquit, à conſule laudari,equumq; fortitudinis præmiũ lubens accipio, cætera non tam decora quàm mercedem non accipiam: fuitq; communi reliquorum ſorte cõtentus. Nec aliud extra ordinem petijt,quàm ut Volſcus quidã uir probus & æquus,quo hoſpite,& amico fuerat uſus Coriolanus, non uenderetur captiuus, ſed ſuæ libertati relinqueretur. Huic animo contemptori pecuniæ,& hoſpitis memori,magis applauſum eſt,quàm uictoriæ.

Honor potior mercede.

5 Quum Coriolanus meritò iratus ingrato populo Romano,

Pietas. exitium urbi moliretur, nec à legatis, nec à ſacerdotibus exora ri poſſet, Veturia mater unà cùm uxore filij ac liberis in caſtra uenit, in cuius complexum quum accurreret Coriolanus: Sine, inquit, illa prius ſciam, utrum ad hoſtem an ad filium uenerim, & utrum captiua, an mater in caſtris tuis ſim. Hæc aliaq; cùm dixiſſet, matrem complexus: Expugnaſti, inquit, & uiciſti iram meã. Patria te mihi quãuis meritò inuiſam, huius precibus dono.

6 Attilius Regulus, qui fuit bello Punico bis cõſul, aiebat, neq; Salubritas iũ fœcundiſſimis eis locis agrum inſalubrem parandum, neq; effœcta fœcundi tis ſaluberrimum. Fruſtra ſalubris eſt locus, ubi peritur fame. Et tati. fruſtra fertilis eſt, ubi non licet uiuere.

7 Manlius conſulatum magno conſenſu recuſauit, excuſans Seuerè. aduerſam ualetudinem oculorũ: ſed inſtantibus cunctis: Alium, inquit, Quirites quærite, cui mandetis iſtum honorem. Nam ſi me ſuſcipere coëgeritis, nec ego mores ueſtros ferre, nec uos meum imperium perpeti poteritis.

8 C. Figulus in petitione conſulatus repulſam paſſus eſt. Id eò Ingratitudo grauius tulit, quòd patrem haberet bis conſulem. Ad hunc cùm poſtridie comitiorum complures ueniſſent conſulendi gratia, nam erat iuris ciuilis peritiſſimus, omnes dimiſit, ita præfatus, Omnes conſulere ſcitis, conſulem facere neſcitis.

9 M. Druſus tribunus plebis non contentus L. Philippum con Arrogantia ſulem præcipitaſſe in carcerem, quòd ſe loquentem auſus eſſet felix. interpellare, quum ſenatus ad eum miſiſſet, ut ueniret in curiã: Quur non potius, inquit, ſenatus ad me uenit in Hoſtiliam roſtris propinquam? Quid conſequutum? Tribunus ſenatus autoritatem deſpexit, ſenatus tribuni uerbis paruit.

10 C. Fimbria procurarat ut Scæuola in funere C. Marij iugularetur, quem ut cognouit ex uulnere recreatũ, apud populum Crudeliter. deferre inſtituit. Rogantibus quid optimo, innocentiſſimoq; uiro eſſet obiecturus: Obijciam, inquit, quòd parcius corpore telum recepit; quaſi hoc ipſum crimen eſſet non periſſe.

Quum

Quum M. Tullius in Senatu dixiſſet incendium à Catilina 11
excitatum: Sentio, inquit Catilina, idq; ſi aqua non potuero, Improbitas.
ruina extinguam. Vox non hominis, ſed furiæ.

Manlius Torquatus quum à Macedonia ueniſſent legati, 12
graues querelas deferentes de filio eius Decio Syllano, qui eam Seueritas.
prouinciam obtinuerat, à Senatu petijt, ne quid ea de re ſtatue-
rent prius, quàm ipſe cauſam cognouiſſet. Quum Senatus illi
cognitionē detuliſſet, domi ſedit, ſolusq; utriq; parti per totum
biduum uacauit: tertio die pronuntiauit in hāc formam: Quum
Syllanum filium pecunias à ſocijs accepiſſe, probatum ſit, &
rep. eum & domo mea indignum iudico, protinusq; è conſpe-
ctu meo abire iubeo.

Aulus Fuluius filium ingenio, literis & forma florentē, quo- 13
niam in Catilinæ caſtra properabat, ex itinere retractum occi- Seueritas pa-
dit, dicens: Ego te non Catilinæ aduerſus patriam, ſed patriæ tris.
aduerſus Catilinam genui.

M. Caſtritius Placentiæ magiſtratum gerens, Cn. Carboni 14
conſuli iubenti decretum fieri, quo ſibi obſides à Placentinis Fiducia ſene
redderentur, non paruit: Atq; adeò minitanti, dicentiq;, multos ctutis.
habeo gladios, reſpondit, & ego annos: declarans ſe ſenectutis
præſidio fretum, non metuere gladios.

Ceſelius quum nec triumuiris obtemperaret, & multa liberè 15
de C. Cæſaris temporibus loqueretur, admonentibus amicis, ut Fiducia æta-
ſibi caueret: Duæ, inquit, res ſunt, quæ cæteros reddunt formido tis & orbita-
loſos, mihi maximam ſuppeditant fiduciam, ſenectus & orbitas. tis.
Senex citò periturus eſt, etiamſi nemo occidat. Et orbus nec ha-
bet, quos curet, nec habet, quibus timeat. Solet enim ultio in li-
beros propagari.

Quum nauis qua Granius prætorius quæſtor uehebatur, in 16
Scipionis poteſtatem ueniſſet, Scipioq; cæteris direptis quæſto- Animoſè.
ri ſalutem polliceretur, quæſtor ita reſpondit, Cæſaris milites ſa-
lutem dare, non accipere ſolent. Tantum loquutus pugione ſeſe

confodit. Hos animos Cæſar ſuis inſpirauerat.

17 Granius patrono malo quum dicendo uocem obtudiſſet, ſuaſit, ut ſimul ac domum rediſſet, frigidum mulſum biberet: quum is reſpődiſſet, Perdam uocem, ſi id fecero: Melius eſt, inquit Granius, perdere uocem, quàm reum.

Patronus malus.

18 M. Lucullum quòd Bruti & Caßij partes ſequutus fuerat, M. Antonius occidit. Huius mortem quum Volumnius, qui uiuum familiariter coluerat, ſine fine deploraret, ad Antonium pertractus ait: Iube me protinus ad Luculli corpus ductum occidi. Neque enim illi extincto ſupereſſe debeo, quum ei infœlicis mulitiæ autor extiterim.

Amicè.

19 C. Furius Creſinus è ſeruitute liberatus, quum è paruo admodum agello largiores multò fructus perciperet, quàm ex ampliſſimis uicini, in magna inuidia erat, quaſi fructus pelliceret ueneficijs. Quamobrem illi dicta dies eſt à S. Albino Curuli. Reus metuens damnationẽ, quum in ſuffragiũ oporteret ire tribus, omnia inſtrumẽta ruſtica in forum attulit, adduxit & filiam ualidam, bene curatam, ac ueſtitam, ferramẽta egregiè facta, graues ligones, uomeres ponderoſos, boues ſaturos: poſteà dixit, Veneficia mea Quirites hæc ſunt; nec poſſum uobis oſtendere, aut in forum producere lucubrationes, uigiliasq́; & ſudores. Omnium ſententijs abſolutus eſt.

Induſtria luerosa.

20 Qu. Flauius apud populum reus actus accuſante C. Valerio, quum quatuordecim tribuum ſuffragijs damnatus eſſet, proclamauit ſe innocentem opprimi, cui Valerius æquè clara uoce reſpondit, nihil ſua referre nocens, an innocens periret. Ea uox tam uiolenta reliquas tribus reo conciliauit, itaque reus, quem proſtratum credebat, abſolutus eſt.

Ira impotẽs.

21 Pomponius Atticus in funere matris, quam extulit nonagenariam, ipſe natus annos ſexaginta ſeptem, gloriatus eſt, quòd nunquàm cum matre in gratiam rediſſet, nunquàm cum ſorore fuiſſet in ſimultate, quam propè æqualem habuit. Hanc uocem

Tranquillitas.

ſe ab

ſe ab ipſo audiſſe ſcripſit Cornelius Nepos. Plus autem eſt non rediſſe in gratiam, quàm non fuiſſe in ſimultate. Matrem nunquàm offenderat, inter ipſum & ſororem etiamſi quid incidit offenſarum, nunquàm exierunt in ſimultatem, quæ tamen inter fratres & ſorores frequenter acerrimæ ſolent exiſtere.

Amiſſa claſſe circa Siciliam, Pœni de pace cum Romanis ineunda conſultabant. Amilcar negabat ſe audere ire ad conſules, ne idem accideret ipſi à Romanis, quod Pœni fecerãt Cornelio Aſinæ conſuli, cui legato catenæ ſunt iniectæ. Hanno melius ſentiens de fide Romana, profectus eſt. Cui liberius exponenti cauſam tribunus militum minitans, dixit: & illi poſſe accidere, quod accidiſſet Cornelio conſuli. Hic uterq; conſul tribuno ſilere iuſſo: Iſto, inquit, metu Hanno, te fides noſtræ ciuitatis liberat. 22 Fides hoſtiũ legatis ſeruata.

Samnitibus cõſultantibus quid de legionibus Romanis apud furcas Caudinas incluſis fieri deberet, Herennius Pontius ſuaſit, ut inuiolatæ dimitterentur. Poſtero die eadem de re conſultus, reſpondit ad unum uſq; delendas: Sentiens aut clemẽter magno beneficio demerẽdos hoſtes, aut irreparabili iactura uires illorum comminuendas. Neutrum ſecutus eſt exercitus, ſed ſub iugum miſſos contumelia magis illos in ſe prouocauit. 23 Hoſtis aut perdendus, aut demerendus.

M. Bibulus in Syria duos egregiæ indolis filios amiſit à Gabinianis mulitibus Aegypti occiſos. Horũ interfectores Cleopatra ad illũ uinctos miſit, ut in eos pro arbitratu ſuo animaduerteret: at ille eos protinus intactos ad Cleopatram reduci iuſsit, dicens eius uindictæ poteſtatẽ non ſuã, ſed Senatus eſſe debere. 24 Moderatè.

C. Sulpitius Gallus uxorem repudiauit, quòd aperto capite fuiſſet foris, Lex, inquiens, tibi meos unius præfinit oculos, quibus formam tuam approbes, his ornamenta comparato, his eſto ſpecioſa: alijs uelle uideri formoſam, in ſuſpicione & in crimine hæreat, neceſſe eſt. 25 Seueritas in uxorem.

Tiberio Senatum ingrediente, ſurgens adulator quidam exclamauit, eſſe liberè loquendum, nec reticenda, quæ ad remp. at- 26

tinerent.Erectis ad hanc uocẽ omnibus,ipſo etiam Tiberio attento:Audi,inquit Cæſar,in quo te reprehendimus omnes, licet nullus audeat palàm fateri.Impẽdis teipſum nobis,corpus tuum diurnis, nocturniſq; laboribus & curis pro republ.conficiens. Huiuſmodi multa quum diceret,ſub libertatis prætextu turpiter adulans, C.Seuerus ſubieciſſe fertur,Iſta tanta libertas hunc hominem dabit exitio.

Adulans libertas.

27 Quum in Senatu uariantibus ſententijs, Cato cenſeret perpetuam dictaturam,ut tyrannicam potentiam è rep.tollendam, Bibulus quũ eſſet Pompeio inimicus primus in Senatu rogationem tulit,ut unicus cõſul Pompeius decerneretur: Aut enim,inquit,reſp.ab imminente procella per illum liberabitur,aut optimo parendum erit. Egregius animus, qui priuatam ſimultatem poſthabuit reipub.commodis. Eam ſententiam Cato dixit ſe ab alio dictam comprobare,licet ab ipſo non debuerit proficiſci.

Decorum perſonæ.

28 Rutilius quum aliquãdo Romæ adiſſet Muſonium,rogauit, Dic mihi Muſoni,Iupiter Seruator quem tu imitaris,num fœneratur? Notans illius inopiam, qui cogeretur interdum accipere mutuum.Ad hoc arridens Muſonius,At ne fœnerat quidẽ Rutili.Turpius eſt ad fœnus dare,quàm accipere.At Rutilius,quũ ipſe faceret,quod grauius eſt,obiecit illi,quod erat leuius.

29 Valerio Publicolæ Iouis ædẽ dicanti, iamq; ex more poſtem tenenti, Marcus illius frater,derepente funeſtũ nuntiũ ingeſſit, dicens:O' conſul,filius tuus morbo perijt in caſtris.Ob eum nuntium mœſtis omnibus,Publicola nihil cõmotus:Cadauer,inquit, quolibet abijcite,ſimulq; dedicationem ſolẽni ritu peregit.Nec tamen uerum erat perijſſe filium,ſed data opera fictum eſt,ut à dedicatione reuocaretur,atq; is honos ad alium tranſiret.

Fortiter.

30 Ceſetius eques Romanus,quum à Cæſare filium abdicare iuberetur,quòd is trib.pl.cum Marullo collega ei inuidiã mouiſſet regni affectati:Citius,inquit,Cæſar tu mihi omnes filios meos accipies,quàm ego ex his unum nota pellam mea.

Pietas in filium.

Titus

Titus Labienus equiti ſtrenuo de præda Gallicâ aurum do= 31
nauit. Id uidens Scipio,dixit equiti: Habebis donum uiri diui= Honor præ=
tis. Hac uoce audita eques aurũ ad pedes Labieni abiecit.Idem tio prior.
quum audiret Scipionem dicentẽ,Imperator te armillis argen=
teis donat,alacer gaudio abijt.Miles aurum contempſit,hono=
rem amplexus eſt.

Qu.Fabius Minutius,hortante filio ut locum idoneum pau= 32
corum iactura caperet:Viſ'ne,inquit,tu ex illis paucis eſſe? Ad= Vitam nemo
monẽs non eſſe boni ducis,ullius militis incolumitatẽ cõtẽnere. contemnit.

Fabricius Cineæ Epirotarum legato, magnam auri uim do= 33
no offerẽti,recuſauit accipere, dicens ſe malle imperare aurum Auri contẽ=
habentibus,quàm habere aurum. ptus.

M. Liuius fuſo Haſdrubale,nonnullis ſuadentibus ut hoſtes 34
ad internecionem inſequeretur:Aliqui,inquit,& ſuperſint,qui Clementer.
de uictoria noſtra nuncium hoſtibus perferant.

Varro Pauli collega,quoniam ex Cannenſi pugna, quæ Ro 35
manis fuit infelicißima,ſuperfuit,honores à populo delatos re= Virtus infe=
cuſauit,dicens felicioribus magiſtratibus opus eſſe reip. Quum lix.
animum gereret inculpatum, fortunæ ſuæ,reipub. ultro pœnás
dare uoluit,uir ob hoc ipſum ſummis dignus honoribus.

Curius deuictis Sabinis cum ex ſenatuſconſulto ei ampliare= 36
tur agri modus, quem conſummati milites accipere ſolent,recu Aequalitas.
ſauit,& gregalium portione contentus fuit,dicens eſſe malum
ciuem,cui non eſſet ſatis,id quod cæteris eſſet ſatis.

Hortenſius orator ob cultũ mundiorẽ, ac geſticulationes in 37
dicendo molliores,crebrò male audiebat in ipſis etiã iudicijs. Affabilitas.
Sed quum Lucius Torquatus, homo ſubagreſtibus & infeſtiuis
moribus,quum apud concilium de cauſa Syllæ quæreretur,non
iam hiſtrionẽ illũ diceret, ſed geſticulatricẽ, Dionyſiamq́; no=
tißimæ ſaltatriculæ nomine cõpellaret:tum uoce molli,demiſſaq́;
Hortẽſius:Dionyſia,inquit,Dionyſia malim equidẽ eſſe, quàm
quod tu Torquate ἄμουσος, ἀναφρόδιτος, ἀπρόσιτος, id eſt, inele=

gans,agreſtis,aditu difficilis.Periculoſe maledicit alteri,cui uel idem,uel ſimile,uel diuerſum, ſed deterius uitium poteſt obijci.

38 *L.Craſſus orator de Menenio homine prælongo dixit,quòd*
Prælongi. *quoties in forum deſcenderet,caput ad Fabij fornicem offende-*
ret. Iocus eſt ab hyperbole. Nam arcus Romæ tam alti ſunt,
ut uix haſta poßis contingere curuaturæ ſummum.

39 *Idem Cenſor Cn.Domitio collegæ exprobranti quòd ob mu*
Retortum. *rænam in uiuario mortuam lachrymaſſet: At tu, inquit, quum*
uxores tres extuleris,nullam emiſiſti lachrymam. Scitè retorſit
conuitium.Notauit illum quaſi curaſſet uxorum mortem.Et a-
lioqui turpius eſt,in uxoris funere non flere, quàm ob murænã
emittere lachrymas.

40 *Idem Cn.Domitius L.Craſſo exprobrauit,quòd cenſor tanti*
Crimen re- *habitaret,eò quòd in porticu domus haberet columnas hymet-*
tortum. *tias,pro domo eius mulia nummûm identidem promittens. Craſ*
ſus,ut erat feſtiuo ingenio,rogauit collegam quanti ipſe domũ
ſuam æſtimaret.Is reſpondit,Sexagies ſeſtertio. Rurſum Craſ-
ſus:Quanto igitur,inquit,eam minoris æſtimas,ſi decem arbu-
ſculas ſuccidero:Eæ fuerunt loti patula ramorum opacitate la-
ſciuæ,quum Domitius reſpondiſſet,tricies ſeſtertio:Vter,inquit
Craßus, noſtrum luxurioſior,ego'ne,qui decem columnas cen-
tum milibus nummûm emi, an tu qui decem arbuſcularum um-
bram tricies ſeſtertiûm æſtimas? Ita eſt ingenium hominum, ad
aliena uitia perſpicax,ad ſua cæcum.

41 *Lucius Philippus conſul L.Craſſo ſummæ dignitatis, & elo-*
Poteſtas *quentiæ uiro,manum inijci iuſſerat,eò quòd uocem illius indi-*
ſpreta. *gnè ferret,qua dixerat,ſibi alio ſenatu opus eſſe.At Craſſus re-*
iecto lictore: Non es,inquit, mihi tu Philippe conſul, quando
ego tibi non ſum ſenator.

42 *L.Craßus Mummium cognomento Diuiſorem, dixit ita ſibi*
Ex nomine *nomen inueniſſe in campo Martio,quemadmodum Neoptole-*
iocus. *mus inuenerat ad Troiam.*

L.Craſſus

L. Craſſus cuidam roganti num moleſtus eſſet illi futurus, ſi 43
bene manè ante lucē ad eum ueniret, cum reſpōdiſſet, Non eris Feſtiuiter.
moleſtus: & ille ſubieciſſet, Iubebis igitur te ſuſcitari? Craſſus,
At tu certè negaras te fore moleſtū. Venire non erat moleſtum,
ſed ſuſcitari moleſtum. At percontator hoc ipſum quærebat, an
ſi manè ueniret conſulturus, futurus eſſet moleſtus. Craſſus per
iocum ſic interpretatus eſt, ut ſi ueniret manè, ne moleſtus eſſet.

Idem apud Perpennam iudicem defendebat Aculeonē, quem 44
accuſabat L. Aelius Lamia homo deformis. Is quum interpella- Irriſio.
ret odioſè: Audiamus, inquit Craſſus, pulchellum puerum. Huic
dicto quum eſſet arriſum: Ingenium, inquit Aelius, ipſe mihi fin
gere potui, formam non potui. Tum Craſſus: Audiamus igitur,
inquit, diſertum. Multò arriſum eſt uehementius.

L. Porcius Naſica quum ex more conceptis uerbis à Catone 45
Cenſore rogaretur, Habes'ne uxorem ex animi tui ſententia: Iocus intem
Habeo, inquit, at Hercle non ex animi tui ſententia. Verum ob peſtiuus.
eum iocum intempeſtiuum, mulcta illi dicta eſt.

Scipio Naſica quum ad poëtam Ennium ueniſſet, eiq; ab o- 46
ſtio quærenti Ennium, ancilla dixiſſet eum domi non eſſe, Na- Lepidè.
ſica ſenſit illam hoc domini iuſſu dicere, & illum intus eſſe. Ac
tum quidem diſsimulans abijt. At paucis pòſt diebus quum ad
Naſicā ueniſſet Ennius, eumq; à ianua quæreret, exclamat ipſe
Naſica ſe domi non eſſe. Tum Ennius, Quid? Ego, inquit, non
agnoſco uocē tuam? Hic Naſica, Næ tu homo es impudens, ego
quum te quærerem, ancillæ tuæ credidi, tu mihi non credis ipſi?

Idem Naſica quibuſdam dicentibus res Romanas iam in tu- 47
to eſſe, extinctis Carthaginienſibus, & Græcis in ſeruitutem re Ocium inu-
dactis: Imò, inquit, nunc demum ſummo in periculo ſumus, poſt- tile.
eaquam nulli ſuperſunt, quos uel timeamus, uel uereamur.
Senſit inimicos per occaſionem utiles eſſe nobis, per quos non
licet impune, ſecureq; negligentes eſſe.

Idem cum ædilitatem curulem adoleſcens peteret, ac ut candi 48
dati

dati ſolent, manum cuiuſdam opere duratam prenſaret, rogauit
Iocus intem hominem, num manibus ambularet. Hoc dicto ruſticanæ tribus
peſtiuus. ſuſpicantes ſibi exprobratam paupertatem, effecerunt, ut repul
ſam ferret. Tantum obfuit iocus intempeſtiuus.

49 In Gallico triumpho, milites hos uerſiculos iactabant in
Impudicitia Cæſarem.

Vrbani ſeruate uxores, mœchum caluum adducimus.
Auro in Gallia ſtuprum emiſti, hic ſumpſiſti mutuum.

Notabant quòd in prouincia agens alienas uxores auro corru
perit, Romæ nõ emerit, ſed mutuũ ſumpſerit, quòd uxor ipſius
malè audiret de Clodio. Niſi fortè quiddam obſcœnius intelligi
uoluerunt. Nam Suetonius aliquanto pòſt commemorat, quòd
Curio pater in oratione quadam appellat illum, omnium mu=
lierum uirum, & omnium uirorum mulierem.

50 C. Gracchus ad quendam Corneliæ matri obtrectantem: Tu,
Pietas in ma inquit, Corneliam uituperare audes, quæ Tiberiũ peperit? Et
trem. adiecit, Qua fronte te Corneliæ comparas, an tu peperiſti ut
illa? Atqui nemo ciuis ignorat, diutius illã ſine uiro fuiſſe, quàm
te uirum. Is in quem hæc dicebantur, malè audiebat de mollicie.

51 Populus Romanus Carbone pollicente quippiam & adden=
Diffidentia. te iuſiurãdum cum execratione, populus uiciſſim iurauit ſe illi
non credere. Probis uiris & iniuratis habenda fides, leuibus
ne iuratis quidem. Refertur ad id uerſus Menandricus:
Τρόπος ἐσθ' ὁ πείθων τοῦ λέγοντος, οὐ λόγος. Id eſt,
Suadet loquentis uita, non oratio.

52 Silenus ſenex, à Mida captus, rogatus eſt, quid eſſet homini
Vita miſera. optimum: diu ſilentiũ tenuit, tandem adactus ut diceret, reſpon=
dit, optimum eſſe nunquàm naſci, proximum quàm ocyſſimè
aboleri, atq; hoc precio dimiſſus eſt.

53 Iulij Druſi ædes Publicolæ pluribus ex partibus patebãt ui=
Vita pura. cinorum proſpectui. Hoc incommodum faber ſe quinq; talentis
correcturum pollicebatur, effecturumq́;, ne pars aliqua eſſet
obno

obnoxia proſpectui. Tum Druſus: *Decem,inquit,dabo,ſi talem reddas domum meam, ut undiquaq; pateat omnium oculis,quò non uicini tantum,ſed omnes ciues perſpicere poßint, quomodo domi meæ uiuatur.*

M.Seruilius diſſuaſurus legē,quam ferebat M.Pinarius,Dic 54
mihi M.Pinari,inquit,ſi contra te dixero,num mihi maledictu- Maledicus
rus es,ut cæteris ſoles? Vt ſementem,inquit Pinarius, feceris,ita malè audit.
& metes:per allegoriam minitans illum male auditurum,ſi male diceret.

Libo quum Seruilio Galbæ dixiſſet, Quando tandem Galba 55
exibis de triclinio tuo? mox audijt, Quū tu de cubiculo alieno. Retortū con
Libo notauit Galbam,quòd L.Scribonio trib.plebis iudices fer- uitium.
ret familiares ſuos,& conuiuijs corruptos.Galba uicißim illum notauit adulterij.

Celebratur & Glauciæ dictum in Metellum, Villam habes 56
in Tiburte,cortem in palatio. At cors uillæ ſolet eſſe contigua. Notauit autē illū,quòd multos ſibi cibo,largitionibusq; deuinciret,quod idem alijs uerbis Libo obiecit Galbæ.In corte aluntur animalia domeſtica.

Quum Sextus Titius ſe Caſſandram eſſe diceret,ob cōiectu- 57
ram,opinor, quòd illa eſſet fatidica: Multos,inquit Antonius, Iocus è fabu
poſſes Aiaces tuos Oileos nominare:notās illius impudicitiam. la.
Nam Aiax Caſſandrā de tēplo Palladis raptam ui conſtuprauit.

Quum Gallus qui teſtimonium ferebat contra Piſonem, di- 58
xiſſet innumerabilē pecuniā Magio præfecto datam,idq; Scau- Correctū in
rus tenuitate Magij redargueret:Erras,inquit,Scaure:ego enim peius.
Magium non conſeruaſſe dico, ſed tanquam nudus nuces legeret,in uentrem abſtuliſſe. Correxit ſermonem ſuum Gallus, ſed ita ut crimini corruptelæ,crimen adderet luxus.

M.Cicero, M.Tullij pater dicebat Italos ſimiles eſſe Syro- 59
rum uenalium, quorum ut quiſq; ſciret optimè Græcè, ita eſſe Græcorum
nequißimum: Sentiens unà cum literis Græcorum mores ad La mores.

tinos

tinos demigrare. Vnde quòd M. Tullius fuit iniquior Græcæ nationi, propemodum uideri poßit illi fuiſſe hæreditarium.

60 *Teſtio Penario mos erat in dicendo mentum intorquere. Is quum aduerſarium urgeret, ut diceret ſi quid uellet: Dicam, inquit, ſi nucem fregeris.*
Ridiculè.

61 *Huic ſimilimum eſt, quod de Tito patre narrat Suetonius, quum ſcurrā multa in alios iacientem, prouocaſſet, ut in ſe quoque diceret aliquid: Dicam, inquit, ubi uentrem exonerare deſieris: alludens ad formam Cæſaris, qui faciem habebat nitentis. In cuiuſmodi hominem iocus extat Martialis:*
Iocus ex ſpecie corporis.

Vtere lactucis, ac mollibus utere maluis,
Nam faciem durum Phœbe cacantis habes.

62 C. Fabritius P. Cornelium hominē *ut putabatur auarum & furacem, ſed egregiè fortem, ac bonum imperatorem, ſuo ſuffragio fecerat conſulem. Huic quū Cornelius ex more gratias ageret, quod immemor ſimultatis ipſum feciſſet cōſulem, bello præſertim magno & graui: Nihil eſt, inquit, quod mihi gratias agas, ſi malui cōpilari, quàm uænire. Compilamur furto, uæneunt bello capti. Proinde inimico fauit, cuius dexteritate ſperabat fore, ne Romani uenirent in manus hoſtium.*
Compilari, uænire.

63 *Scæuola Septumuleio Anagnino, cui pro capite C. Gracchi, aurum erat repenſum, roganti ut ſe in Aſiam præfectum duceret: Quid tibi uis, inquit, inſane, tanta malorū eſt multitudo ciuium, ut tibi hoc confirmem, ſi Romæ manſeris, te paucis annis ad maximas pecunias eſſe peruenturum. Notauit auaritiam hominis, præfecturam nō ob aliud ambientis, niſi ut ſpoliaret prouinciales, ac ludens finxit, id citius conſequuturum Romæ. Hoc dictum Fannius in annalibus aſcribit Africano Aemyliano, qui dictus fuerit Iron.*
Furax magiſtratus.

64 *Qu. Scæuola Publij filius, quum poſtulaſſet, ut fundus cuius emptor erat, ſibi ſemel indicaretur, idq́; feciſſet uenditor, dixit ſe pluris æſtimare, & adiecit pretio centum milia. Exemplum*
Iuſtè.

integri

integritatis uix hoc ſeculo credibile.

C.Publicius ſolitus eſt dicere P. Mummium, cuius tempori 65
hominẽ eſſe. Sentiens illum dexteritate facilitateq; ad omnẽ uitæ
ſtatum eſſe accommodũ. Eodem ſenſu Pollionẽ Aſinium omniũ
horarum hominem legimus. Et Tiberius Cæſar duos familiarius
ab ipſo dilectos omnium horarum amicos uocare ſolet.

Africanus cenſor tribu mouebat Centurionem, qui in Pauli 66
pugna non adfuerat: ille quum diceret ſe cuſtodiæ cauſa in ca= Salsè.
ſtris remanſiſſe, rogaretq; quur ab eo notaretur, Non amo, in=
quit Africanus, nimium diligentes. Diſsimulauit Centurionis
ignauiam, & accuſauit nimium diligentem cuſtodiam.

Liuius Salinator quum Tarentum amiſiſſet, arcem tamen re= 67
tinuit, multaq; prælia præclarè geſsit. Quum autem poſt ali= Ex uerbis
quot annos Fabius Maximus id oppidum recepiſſet, rogauit aliter ex=
eum Salinator, ut meminiſſet ſe opera ipſius Tarentum recepiſ= ceptis.
ſe. Quid ni, inquit Maximus, meminerim? Nunquàm enim ego
recepiſſem, niſi tu perdidiſſes. Iocus hinc eſt, quòd Maximus di=
uerſum ex alterius uerbis excepit, quàm ille uolebat.

Idem quũ bellum aduerſus Aſdrubalem geſturus urbem egre= 68
deretur, monitus eſt à Fabio Maximo, ne prius cum hoſte con= Vltio.
ſereret, quàm uires animumq; illius cognoſceret. Is reſpondit ſe
primam quanq; occaſionem pugnæ arrepturum. Percontanti=
bus quid ita properaret, Vt quàm celerrimè, inquit, aut gloriam
ex hoſtibus uictis, aut ex ciuibus proſtratis gaudium capiam.
Virtus & ira ſermonem hominis inter ſe partitæ ſunt, illa triũ=
phi auida, hæc iniuſtæ damnationis memor.

Mancia quum audiſſet Antonium cenſorem, cui male uole= 69
bat, à M. Duronio de ambitu poſtulatum, Aliquando, inquit, Salsè.
tibi tuum negotium agere licebit. Cenſores in aliorum mores
inquirunt, at qui reus eſt, habet ex ſe quod agat.

Q. Opimius conſularis quum eſſet adoleſcentulus, male au= 70
diuit. Is Egilio homini feſtiuo, qui uidebatur mollior, nec erat, Ab imitatio=
ne perſonæ.

ſic exprobrauit molliciem. Quid tu Aegilia mea, quando ad me uenies cum tua lana & colu? lepidè retorſit Aegilius, Non pol, inquit, audeo: nam me ad famoſas uetuit mater accedere. Alter ſimulabat orationem uelut ad fœminam, alter accepta perſona ſimulationem uertit in irriſionem.

71 *Inter ſalſa commemorat & illud* M. Tullius *ex* Neuio, *apud quem filius dicit patri, Quid ploras pater? isq; reſpondet, Mirum ni cantem, condemnatus ſum. Indignatur ſenex ſubmoroſus rogari, quur ploret, quaſi damnatus magis cantare debuiſſet. Perinde quaſi ſi quis interroget ægrotum: quur ſuſpiras, aut quur decumbis?*

Submoroſus iocus.

72 *Scaurus accuſabat* Rutilium *ambitus, quum ipſe conſul eſſet factus, ille repulſam tuliſſet, & in tabulis eius oſtendebat literas* A F P R, *easq; ſic interpretabatur, Actum fide* P. Rutilij. *Cõtra* Rutilius *dicebat illis ſignificari, Ante factum, poſt relatum. Tum* C. Caninius *eques, qui* Rutilio *aderat, exclamabat, neutrũ illis literis declarari. Quum Scaurus dixiſſet, quid igitur? feſtiuiter in ipſum torſit, Aemilius fecit, plectitur* Rutilius. *Probabilius enim erat illum ambitum commiſiſſe, qui obtinuerat, quàm qui repulſus erat. Simile quiddam memoratur de* Beda, *quem* Venerabilem *dicunt. Huic Romam profecto, quum oſtendiſſent has literas ſaxo inſculptas* S P Q R, *quibus ſignificari uolunt, Senatus populusq;* Romanus, *ac uelut hoſpes rogaretur, quid ſibi uellent illæ literæ, diſsimulans dixit, Stultus populus quærit* Romam.

Literarũ interpretatio.

73 M. *Scaurus quum pro roſtris accuſaretur, quòd à rege* Mithridate *ad prodendam rempub. pecuniã accepiſſet, ita cauſam ſuam egit. Iniquum eſt Quirites quũ inter alios uixerim, apud alios me rationem uitæ reddere. Sed tamen audebo uos interrogare,* Varius Sucronenſis *ait* M. Aemilium Scaurum *mercede corruptum* P. R. *prodidiſſe,* M. Aemilius Scaurus *huic culpæ ſe affinem eſſe negat, utri creditis? Nominato tantum actore &*

Autoritas perſonæ.

reo

reo,populus accuſationem repulit.

C. Memmius quum accuſaret Beſtiam reum, cui patronus erat Scaurus,ac fortè funus quoddam duceretur: Vide,inquit, Scaure, mortuus rapitur, ſi potes eſſe poſſeßor: notans Scaurum,qui malè audiebat, quòd Phrygionis Pompeij bona ſine teſtamento poßideret. 74 Hæredipeta.

Quum Silus teſtis læſiſſet Piſonem reum,cui Craſſus aderat, prolato crimine,quod ſe in eum dictum audiſſe dicebat: Poteſt fieri,Sile,inquit Craſſus,ut is unde te audiße dicis, iratus dixerit. Annuit Silus. Poteſt etiam,inquit,fieri,ut tu non rectè intellexeris: quum id quoq; toto capite annuiſſet Silus,ut ſe Craſſo daret,ſubiecit Craſſus,Poteſt etiam fieri,ut omnino quod te audiße dicis,nunquàm audieris. Hoc adeò præter expectationẽ, ut Silum teſtem omnium riſus obrueret. 75 Ab inexpectato.

C. Lælius cuidam malo genere nato,obijcienti ſibi quòd indignus eſſet ſuis maioribus: At hercle,inquit,tu tuis dignus es. Id ſi dicas bono uiro ex bonis prognato laus eſt: ſin malo ex malis prognato, graue conuitium eſt. 76 Ex ijſdẽ uerbis retortũ.

M. Cincius quo die legem de donis ac muneribus tulit, C. Centoni prodeunti,ac ſatis contumelioſe interroganti, Quid fers Cinciole? Vt emas,inquit,ſi uti uelis: notans illum quòd donatis & commodatitijs rebus uti gauderet. Alluſit autem ad illud decantatum in primis, emere malo quàm rogare. Ad hæc,amphibologia eſt in uerbo ferre: fert enim qui promulgat legem,& fert qui portat aliquid uenale. 77 Irriſo retorta.

M. Lepidus quum in campo ſeſe exercentibus ipſe in herba recubuiſſet, Vellem,inquit,hoc eßet laborare. Huius generis eſt Terentianum illud, Quàm uellem mos eſſet amicis etiam noctu operam dare. Optat enim adoleſcens, quod fieri non poteſt. 78 Ab impoßibili.

Quum M. Lepidus cenſor M. Antiſtio Pyrgenſi equum ignominiæ cauſa ademiſſet, & amici uociferantes quærerent, quid ille patri ſuo reſponſurus eſſet,quur adeptum ſibi equum 79 Salſè.

diceret, quũ optimus colonus, parciſsimus, modeſtiſsimus ac frugaliſsimus eſſet, Dicat, inquit, me nihil horum credere. In ſimuli argumento luſit Auguſtus, ſed ciuilius, Dic me tibi diſplicuiſſe.

80 Pomponius uir inſignis multis uulneribus in bello acceptis quum ad Mithridatem adductus ab eo quæreretur, an ſi curaret eum, uellet ſibi eſſe amicus: Si tu, inquit, Romanis amicus fueris, me quoq; amicum habebis.

Fides erga patriam.

81 Spurina aruſpex admonuit C. Cæſarem, caueret diſcrimen ingens, quod ultra Calendas Martias non proferretur. Eo die quum iret in ſenatum, Spurinæ fortè obuio, Quid ais, inquit, non'ne uenêre Calendæ Martiæ? Venêre, inquit, ſed nondum præteriere. Nam eodem die cæſus eſt Cæſar.

Diuinatio.

82 Spartaco in Craſſum omnes mouẽti copias, quidam equum dono obtulit. At ille, Si uicero, inquit, plurimos ex hoſte equos habiturus ſum. Si uictus fuero, nec hic mihi futurus eſt uſui: ſimulq; cum dicto equum gladio tranſuerberatum interemit.

Barbaricè.

83 Quum Pompeius graui laboraret inuidia propter immodicam potentiã, & ob uulnus faſcia linea tibiam uinctam haberet, dixit aliquis, Quid refert ubi geſtet diadema, in capite an in crure? Nam candidum amiculum olim erat inſigne regum.

Potentia inuidioſa.

84 Quoniam Fabius contando eludebat hoſtem, quum Marcellus uiribus urgeret Annibalem, ille dictus eſt clypeus Romanorum, hic enſis, quòd illi præcipuum ſtudium fuit, ne quid cladis acciperent Romani, alteri ut hoſtem perimeret.

Clypeus. Gladius.

DIVERSORVM GRAECORVM APOPHTHEGMATA.

85 Anytus amicorum Alcibiadis unus, cum ad cœnam rogaret: ille recuſauit, ſed domi bene potus cum ſimulis comeſſabũdus irrupit, ſtansq; ad oſtium cœnaculi iuſsit famulos uaſa diripere, & ad ſuas ædes deferre, qui ferè dimidium aſportarunt: alijs conuiuis Alcibiadis uiolentam ſuperbiam criminantibus,

Amicitiæ fiducia.

*Anytus dixit illum humaniter egiſſe, cui quum totum auferre
licuerit, dimidium ipſi reliquiſſet.*

Hippomachus *Aliptes quum aliquando uideret adoleſcen=* 85
tes,quos exercebat,è foro carnes efferentes, dicebat ſe procul Inſtitutio.
*agnoſcere ſuos eſſe diſcipulos, quòd inſtitutio reluceat in
omnibus dictis ac factis hominis.*

Quibuſdam laude uehentibus procerum quempiam,ac præ= 87
*longis manibus hominem,tanquam ad pugilum certamen ido=
neum,Sanè,inquit,ſi pendens in alto corona eſſet detrahenda.*

Demades orator *uita defuncto* Alexãdro *dixit ſe uidere ex=* 88
ercitum Macedonum *principe orbatum, Cyclopi ſimilem:* Turba ſine
Sentiens *turbam militum, niſi adſit dux cordatus ac uigilans,* duce.
*nulli eſſe uſui. Quemadmodum Polyphemus adempto oculo,
fruſtra uaſtum corpus ac uires habebat immanes.*

Idem *quæſtor,populo huc perſuaſo ut ijs qui ab* Alexandro 89
deſciuerãt,triremes auxiliares mitterẽt,iubẽtiq; ut ilico pecu= Altè tracta=
nias depromeret,Paratæ ſunt,inquit,pecuniæ,ô uiri Atheniẽ= ta plebs.
*ſes,quas in cõgios depoſuerã, ut ſinguli minæ dimidiũ accipe=
retis.*Verũ *ſi has mauultis in hunc uſum erogari,per me quidẽ
ut ueſtris ſicuti lubet utamini licet.* Hoc *ſermone fregit impetũ
populi,nolentis illa diſtributione ſpoliari.*Sic *interdũ ut indo=
mitæ belluæ,arte ad meliora conſilia auocandus eſt populus.*

Prandens *apud* Phocionem, *quum apparatum admodum* 90
*tenuem uideret,*Demiror,*inquit,ô* Phocion,*te rempubli.admi=* Sobrietas.
*niſtrare,quum poſſis ad iſtum prandere modum.*Bis *errans, &
quòd lucri tantum cauſa putaret adeundam rempubli.& quòd
luxum probaret in eo,cui maximè conueniebat ſobrietas.* Sed
Demades *alios è ſuis moribus æſtimabat.* Erat *enim & pecu=
niarum auidus & luxui deditus.*

Quum *uidiſſet* Philippum *largius potum cum amicis ſal=* 91
taſſe per mediã captiuorũ turbam,eisq; petulanter exprobraſſe Libera mo=
*ſuam calamitatẽ,*liberè dixit,Quum *ô rex fortuna tibi* Agame= nitio.

mnonis perſonam impoſuerit, nõ pudet te factis agere Therſitem? Ea uox totum regem in diuerſum uitæ genus immutauit.

92 Liberè. Quum Athenienſes uellent Alexandro diuinos honores decernere: Videte, inquit, ne dum cœlum cuſtoditis, terram amittatis. Alexander enim ambiebat monarchiam. Abſurdum autem erat eos ſic alium donare cœlo, ut ipſi terra ſua pellerentur.

93 Lepidè. Iocari ſolet in Demoſthenem, quòd cæteri quidem oratores dicerent ad aquam, ipſe uerò & ſcriberet, taxans eum quòd nunquàm niſi de ſcripto diceret, tum eſſet ὑδροπότης. Contrà Demades ut largius bibebat, ita ualebat extemporali dictione. Rhetores olim dicebant ad clepſydram.

94 Inimici utiles. Onomademus Chius poſteaquàm aduerſam factionem ſuperaſſet, quibuſdam cenſentibus omnes diuerſæ factionis urbe pellendos, negauit expedire, dicens ſe uereri, ne omnibus inimicis ad unum eiectis, inter amicos exiſterent diſsidia: Sentiens ſic eſſe multorum ingenium, ut ſi deſint inimici, in quos naturæ malitiam exerceant, amicos impetant.

95 Libera admonitio. Simonides Pauſaniæ Lacedæmoniorum regi ſubinde de rebus à ſe geſtis glorianti, tandem & Simonidem per irriſionem hortanti, ut aliquid ſapienter ipſum admoneret, Moneo, inquit, ut te memineris hominem eſſe.

96 Mercedis amor. Idem reprehendentibus, quòd ad quæſtum ſcriberet, iocari ſolet, ſibi duas arcas eſſe domi, alteram pecuniæ, alteram gratiarum: priorem ſe reperire plenam, alteram ſemper uacuam.

97 Stupidi. Idem quum cæteros laudando uenaretur, ut aliquid darent, interrogatus quur nõ & Theſſalos captaret, Stupidiores ſunt, inquit, quàm ut à me falli poſsint. Qui quærunt cui imponant, ad ſtupidos eunt. At qui tam erant ſtupidi, ut non ſentirent ingenium poëmatum illius, nec tangerentur amore nominis in poſteros tranſmittendi, non poterant ab illo falli.

98 Callidè. Idem interrogatus quam ob rem, quum eſſet extremæ ſenectutis, tamen attentus eſſet ad rem: Quoniã, inquit, malim mo=

riens ini

riens inimicis relinquere, quàm uiuus carere amicis: taxans in=
ſtabiles hominum amicitias, qui conſequuti quod uolunt, negli=
gunt amicum: ijdem dum ſperant, obſeruiunt.

Lycurgus orator obijciente quodam, quòd ſe pecunia rede= 89
miſſet à calumnia, non eſt inficiatus, ſed clariſſima uoce popu= Integritas.
lum appellans, Bene habet, inquit, uiri Athenienſes, quando=
quidem tot annos in repub. uerſatum dediſſe me, non accepiſſe
pecuniam criminantur obtrectatores.

Thucydides ab Archidamo Lacedæmoniorum rege interro= 100
gatus, uter eſſet in palæſtra ſuperior, ipſe an Pericles: Poſtea= Eloquentiæ
quàm, inquit, ego hominē pugnādo deieci, ille ſe negat cecidiſ= certamen.
ſe, itaq; uincit, & ſpectatores à ſua ſentētia deijcit: Sentiens ſe
bonis rationibus eſſe ſuperiorē, ſed Periclem eloquentia uince=
re, & quòcunq; uellet, agere multitudinem. Nam Thucydides
uir prœpotens diu in adminiſtranda repub. aduerſatus eſt Peri=
cli. Eam contentionem Archidamus palæſtram appellauit.

Dario totius regni uiribus ſubinde impetum faciente, Scy= 1
thæ paulatim cedentes, ad ultimas ſolitudines peruenerant. In= Pietas in pa=
terrogati tandem ab eo, quem fugiendi finem eſſent facturi, re= rentes.
ſponderunt ſe nec agros, nec uillas, nec urbes, pro quibus dimi=
carent, habere: cæterum quum ad parentum ſuorum monumen=
ta peruentum eſſet, tum denique ſciturum Darium, quomodo
Scythæ ſoleant prœliari.

Alexander ſtatuerat Lampſacum diruere. Ad id tendenti quū 2
Anaximenes Alexandri præceptor ueniret obuiam extra mu= Ingenioſè.
ros, deprecaturus ſuæ ciuitatis perniciem, Alexander ſuſpicans
quid eſſet petiturus, Iuro, inquit, me non facturum quod petet
Anaximenes. Tum Anaximenes, Peto, inquit, ut Lampſacum
diruas. Captus erat Alexander, & iureiurando compulſus eſt
ſeruare, quos demoliri ſtatuerat.

Alexander conſulto oraculo monitus eſt, ut eum qui ſibi 3
portam egreſſo primus occurriſſet interfici iuberet: occurrit Solerter.

 agaſo

agaſo, iuſſus eſt arripi. Roganti quid commeruiſſet, reſponſum eſt ita iuſsiſſe deū: Si ita eſt, inquit, ô rex, alium deſignauit oraculum. Nam aſinus tibi prior occurrit. Agaſo enim ſequitur aſinum, ut impellat, alioqui non ſequuturum. Alexander delectatus hoc commento, aſinum pro homine occidit.

4 Amaſis Aegypti rex ab amicis admonitus, quòd perfunctus negotijs forēſibus, potaret, omniq́; uoluptatū genere ſolueretur, reſpondit: Qui arcus habent, eos non intendere, niſi quum opus eſt, quos ſi ſemper intendant, rumpēdos eſſe, ac ne tum quidem fore uſui, quum exigit uſus: ita qui nulla relaxatione curas ſuas ſoluunt, aut mente captos, aut corpore male affectos euadere.

Relaxandus animus.

5 Conſpiciēs quendā amiſſo filio lugentē, Si tunc, inquit, quū nondū eſſet, non dolebas, nec nunc quidē doleas, quum non eſt.

6 Pſammenitus Aegyptiorum rex à Cambyſe regno pulſus eſt. Eius filiam ancillari ueſte indutam cum aliquot nobilium uirginibus Cambyſes mitti iuſſerat ad hauriendam aquam, ut hoc ſpectaculo parentum captiuorum animos diſcruciaret. Caeteris indignè frementibus ſolus Pſammenitus demiſit oculos. Mox iuſsit duci filium illius, cum alijs plurimis eiuſdem aetatis, uinctis ceruicibus & ore frenato. Ne hoc quidem ſpectaculo ſolus Pſammenitus ad lachrymas commotus eſt. Idem quum uidiſſet familiarem quendam exutum opibus mendicantem obambulare, hoc ſpectaculo adeò commotus eſt, ut ingenti fletu hominem amicum compellans, caput ſuum barbarico more caederet. Ea re cognita quum Cambyſes per nuntium cauſam ſciſcitaretur, quur in liberorum calamitate tacitus, unius ſeniculi calamitatem tam impotenter ferret, reſpondit, Fili Cyri, domeſtica mala grauiora ſunt, quàm ut lachrymas recipiant, at amicus deplorandus erat, qui è multis opibus ad ſummam inopiam redactus eſt, idq́; in extremo ſenectutis limine.

Fortiter. Amanter.

7 Croeſus Lydorum rex a Cyro captus, hoc argumento pacem bello praetulit, quòd pacis tempore filij ſepelirent patres, in bello con

Pax bello potior.

lo contrà, patres ſepelirent liberos.
Idem quum uideret Cyri milites per urbem captam diſcurrẽ= 8
tes, percontatus eſt Cyrum, quid agerent. Quumq́; is reſpon= Prudenter.
diſſet, Diripiunt urbẽ tuam, opesq́; tuas populãtur. Nequaquã,
inquit, ô rex, nihil iam hic meum eſt, tuum eſt, quod diripiunt.
Ea uox commouit Cyrum, ut ſuos à direptione reuocaret.
Quum Cambyſes ſe cum patre Cyro conferret, amicis illum 9
patre præſtantiorem affirmantibus, Crœſus reſpondit, illum Proles debe-
nondum patri æquandum, qui nondum reliquiſſet filium: Sen= tur patriæ.
tiens & hoc eſſe non infimum erga rempub. meritum, ſi non
ſolùm ipſe te præſtiteris egregium uirum, ſed aliquem tui ſimi=
lem gignas, educesq́; patriæ.
Megabyzes quum apud Helleſpontios agens audiſſet, quòd 10
Chalcedonij decem & ſeptem annis urbem condidiſſent ante Locus eligẽ-
Byzantios, dixit Chalcedonios id temporis fuiſſe cæcos, qui dus urbi.
quum adeſſet locus urbi condendæ multò commodior, deterio=
rem elegiſſent. Hoc dicto ſcribit Herodotus Megabyzen apud
Helleſpontios immortalem ſui memoriam reliquiſſe. Quod ſi
uerum eſt, erat tum temporis mira dictorum caritas.
Simonides interrogatus utra res eſſet optabilior, diuitiæ an 11
ſapientia, Dubito, inquit, ut qui uideam ſapientes frequentare Diuitiæ.
diuitum fores: innuens philoſophos uerbis quidem contemnere
diuitias, ſed re tamen eas captare.
Euripides, quum populus Athenienſis tumultuaretur, offen= 12
ſus ſententia quadam in illius tragœdia, quæ tum agebatur, & Fiducia
autorẽ efflagitaret, ut eam mutaret, progreſſus in ſcenam dixit, artis.
ſe ut populum doceret, non ut ab eo diſceret, fabulas ſolere com=
ponere. Eruditio ſibi conſcia contempſit multitudinis iudiciũ.
Idem apud Alceſtidem tragœdiarum ſcriptorem aliquando 13
queſtus eſt, quòd ſummo tridui labore adnixus non potuiſſet Fiducia
niſi tres uerſus abſoluere. Contrà Alceſtidi glorianti quòd ipſe artis.
perfacilè centum abſoluiſſet uno die: At tui, inquit, ad triduum

modò, mei in omne æuum duraturi ſunt.

14 Euripides cuidam dicenti, Carmen condidiſti, ex modis ad tripudium accommodis, alio dictum hoc ridente, Ni ſtupidus eſſet, inquit, non riſiſſet, quòd res ſerias Lydijs modis temperarim. Lydij modi laſciuiores ſunt. Porrò quæ per ſe triſtia ſunt, ea decet arte exhilarare. Refert hoc Plutarchus in libello περὶ τοῦ ἀκούειν. Quum Euripides choream agentibus ſuccinuiſſet cantionem quandam modulatam, unus illorum riſit. Cui poëta, Ni ſtupidus eſſes & expers affectuum, haudquaquam riſiſſes me canente Mixolydium.

Temperantia.

15 Alexis poëta Callimedontem rhetorem, in delitijs deditum taxauit his uerſibus:

ὑπὲρ πάτρας μὲν πᾶς τις ἀποθνήσκειν θέλει,
ὑπὲρ δὲ μήτρας, Καλλιμέδων ὁ κάραβος.

Pro patria uel quilibet uelit mori,
At metræ amore, Callimedon ſolus cupit.

Luxus.

Perit Latinis ioci gratia: nam πάτρα patriam ſignificat, μήτρα non matrē, ſed uuluam aut piſcem ſonat. Piſces olim erāt in delitijs.

16 Cuidam uidenti ipſum iam ſenio feſſum ægrè lenteq́; incedere, ac roganti quid ageret, Paulatim, inquit, morior: ſiue, pedetentim morior: Significans ſenes non uiuere, ſed lentè mori.

16 Menander centum & quinq; fabulas ſcripſiſſe traditur, ex quibus tantum octo uicit. Itaq; quum à Philemone longè impari, fauore populi ſæpenumero uinceretur, fortè illi factus obuiam dixit: Quæſo Philemon bona uenia dic mihi, quum me uincis, non erubeſcis? Victi ſolent erubeſcere, at ſic uincere, Menander iudicabat erubeſcendum.

Populi iudicia.

17 Philoxenus poëta quum audiſſet ſuos uerſus à laterarijs perperam recitari, lateres ipſorum comminuit dicēs: Vos mea corrumpitis, ego uiciſſim ueſtra.

18 Philippides poëta comicus Lyſimacho cùm primis charus fuit ac familiaris: cui quum Lyſimachus offerret liberalitatem

Secreta regũ.

ſuam

ſuam, diceretq́; , Quid uis tibi impartiam rerum mearum? Quodcunq; uoles, inquit, modò ne arcani quippiam: Signifi= cans eſſe periculoſum noſſe magnatum arcana, quorum ſi quid effutias, actum eſt de capite, quanquàm & alioqui ſolent odiſſe conſcios eorum, quæ nolint efferri.

Actius poëta interrogatus quur non ageret cauſas, quum in 19
tragœdijs optime tractaret argumēta, Quoniā, inquit, in tra= Poëtica fi=
gœdijs ea dicūtur, quæ ipſe uolo, in foro aduerſarij dicerēt, quæ ctio.
minime uellē. Idem fit in dialogis, ubi qui ſcribit opus, unicuiq; tribuit orationē, qualē putat eſſe cōmodam. In iudicijs ſecus fit.

Antigenides Thebanus Iſmeniæ diſcipulo quū ſcitè canens 20
populo minus probaretur, Mihi, inquit, cane & muſis: admo= Fiducia ar=
nens prorſus eſſe contēnendū imperitæ multitudinis iudicium, tis.
quum artis abunde magnum præmium ſit ipſa conſcientia.

Leo Byzantius quum à ciuibus accuſaretur, adhortantibus 21
nonnullis ut ad hoſtes confugeret, in concionē prodiens, Ego, Pietas in pa
inquit, à uobis ciues mei, quam uobiſcum interfici malo. triam.

Cuidam obijcienti oculorum infirmitatem, quum exprobra= 21
tor eſſet gibbo deformatus, Humanum, inquit, obprobraſti ui= Recrimina=
tium, quum ipſe Nemeſim in tergo portes. Nemeſim appella= tio.
uit uitium, quo uiciſsim ipſe poſsit redargui.

Aeſchylus poëta Tragicus aliquando ſpectans Iſthmia cer= 22
tamina, quum alter pugilum eſſet cæſus, totumq́; theatrum ex= Præpoſteri
clamaret, O' Chium Iouem fudiſti, Vide, inquit, cuiuſmodi ſint mores.
hominum mores, cæſus ſilet, & ſpectatores uociferantur. So= lent icti ob dolorem exclamare. Hic contra qui dolebat, ſilebat, qui læſi non erant, clamabant.

Pytho rhetor Byzantius quum eſſet ſupra modum obeſo 23
corpore, prodiſſetq́; in concionem ſuaſurus concordiā Byzan= Concordia.
tijs ſeditione ciuili tumultuantibus, ſtatim populi riſus obortus eſt ex ipſo corporis habitu. At ille riſum uertit in rem ſeriam. Ridetis, inquit, ciues? Quum tale corpus habeam, uxorem ha= beo mul

beo multò me obeſiorem,& tamen concordes quoduis grabatulum capit ambos, diſcordes ne tota quidem domus. Hoc procemio uſus ingreſſus eſt orationem.

24 *Pytho Atheniẽſibus ob res fęliciter geſtas ipſum admirãtibus ac prædicantibus, quòd Cotyn regẽ interemiſſet, Dijs, inquit, habẽda eſt gratia, quibus autoribus hoc facinus præclarè geſtũ eſt. Nam ipſe nihil aliud quàm manũ & operã meã cõmodaui: Euentus rei in manu dei eſt, & huic debetur gratia, ſi quid fęliciter ceſſerit. Sed interim uult noſtram operam accedere.*

Deo debetur gratia.

25 *Lyſander Lacedæmonius militem qui de uia deflexerat, caſtigauit. Ei dicenti ad nullius rei rapinam ſe ab agmine receſſiſſe, Ne ſpeciem quidem, inquit, rapturi præbeas uolo.*

Integritas militis.

26 *Thraſibulus quum moliretur exigua manu ciuitatem Athenienſium à triginta tyrannorum dominatu liberare, cuidam è conſcijs dicenti, Quantas gratias tibi debebunt Athenæ per te libertatem conſequutæ? Dij faxint, inquit, ut quantas ipſe illis debeo, uidear retuliſſe: Significans neminem patriæ parem referre gratiam, etiam ſi uitam impendat.*

Pietas in patriam.

27 *Anaxarchus Abderites philoſophus quum à Cypriorum tyranno Nicocreõte torqueretur, ut cõſcios proderet, poſt multa in regem dicta conuitia, tandẽ per iracundiam & linguæ amputationẽ minanti, Non erit, inquit, effœminate adoleſcẽs, hæc quoq; corporis mei pars tuæ ditionis. Simulq; dentibus abſciſſam & commanducatam linguam, in os eius ira patens expuit.*

Silẽtij fides.

28 *Quum Gorgias ſophiſta recitaret in Olympiacis ludis apud Græcos orationẽ de concordia, Melanthus quidã, Hic, inquit, de concordia totius Græciæ diſſerit, qui ſibi, uxori & ancillæ, tribus duntaxat, ut concorditer uiuant, nondum perſuaſit.*

Pax domeſtica.

29 *Theodorus Athenienſis cognomẽto ἄθεος dicere ſolitus eſt, ſe doctrinã auditoribus dextra porrigere, ſed illos ſiniſtra accipere: Sentiens illos benedicta in malam accommodare partem.*

30 *Stratocles Athenienſis quum de parta uictoria nunciũ accepiſſet,*

piſſet,protinus ad populũ retulit,utq; ſupplicatio dijs immor= talibus decerneretur perſuaſit. Aliquanto pòſt quum certior nuntius adferretur acceptæ cladis,populo indignante quòd de= luſus eſſet, Ecquis, inquit, ueſtrum quicquam damni accepit, quòd totum hoc triduum mea opera hilares lætiq; fuiſtis? Voluptas tẽporaria.

31 *Theramenes unus triginta tyrannorum,domo in qua multi accumbebant in cœnantes illapſa,ſolus incolumis euaſit. Hanc ob rem quum ab alijs fœlix prædicaretur,ille magna exclamãs uoce, O fortuna, inquit, cui me occaſioni ſeruas? Senſit uir prudens ſe non eſſe ſeruatum, ſed maiori malo reſeruatum. Nam aliquanto pòſt interfectus eſt.* Fortuna.

32 *Idem quũ iuſſu tyrannorũ porrectam ueneni potionem for= titer hauſiſſet,quod ex ea ſuperfuerat,ſic illiſit ſolo,ut clarum ſonũ ederet,reddensq; ſeruo publico qui eam tradiderat, Cri= tiæ,inquit,propino. Vide igitur ut hoc poculum continuò ad illum perferas.Erat is Critias è triginta tyrãnis crudeliſsimus.* Fortiter.

33 *Celebratur Iaſonis Theſſali dictum, quo ſe purgare ſolet ijs,quibus moleſtiam aut uim attuliſſet: Qui magnis in rebus ſe iuſtitiæ cultorem habere uelit,eum in paruis interdum illam uiolare oportet.Velut in bello quò tuta ſit reſpu.agri aut ædi= ficia quorundam ciuium interdum perduntur.*

34 *Cleon poſteaquàm reipu.adminiſtrationem capeſſere deſti= naſſet,teſtatus eſt ſe iã omniũ amicitiarũ uincula uelle ſoluere, quòd amici plerũq; obſtant,ne liceat ubiq; rectũ tenere clauũ.* Priuatus affectus.

35 *Inter Neronem & Thraſeam graues intercedebãt inimici= tiæ,uerũ cuidam multa criminoſè iactanti de Thraſea, dicẽtiq; cauſam ab illo perperam eſſe iudicatam, obſtitit Nero,excla= mans,Vtinã me tam Thraſea diligat,quàm eſt iudex rectus & æquus.Hoſtis hoſti teſtimoniũ perhibuit, de fama periclitanti: nullum autem grauius teſtimonium, quàm inimici de inimico.* Teſtimoniũ inimici.

36 *Nero ſibi cõpararat aulæũ quoddã inſigne, tũ precio, tum pulchritudine.Id uidens Seneca,Declaraſti,inquit,te eſſe pau= perem* Mediocri= tas.

perem. Cauſam rogante Nerone, Quoniam ſi iſthuc amiſeris,
inquit,non poteris aliud parare ſimile. Euenit,ut illud aulæum
naufragio periret. In hoc autē profecerat Senecæ admonitio,
ut Nero iacturam adamatæ rei ferret moderatius. Qui nummū
habet unicum,quo amiſſo non queat alterum promere,pauper
eſt. Tutiſsimum igitur eſt mediocribus ac parabilibus delectari.

37 Seruus Dolabellæ quum interrogaretur, an dominus eius
Luxus. auctionem propoſuiſſet,Domum,inquit,uendidit. Luxum heri
notans,quum id falſum eſſet. Qui domum uendidit,non opus
habet ut ſeruum exponat auctioni.

38 Plancus quum in cauſa quadā adeſſet amico,uelletq́; teſtem
Arte retor= moleſtum perturbare, interrogauit,quo ſe artificio tueretur.
tū conuitiū. Sciebat enim illum eſſe ſutorem. At ille lepidè retorquens in
Plancum,Gallam,inquit,ſubigo. Id quidem ſutorium habetur
inſtrumentum,ſed tectè exprobrabat illi adulterium cum Me=
uia Galla,quo nomine Plancus male audiebat.

39 Poſt Mutinenſem fugam, percontantibus quid ageret Anto=
Bibit,& nius,quidam è familiaribus eius reſpondiſſe fertur,Id quod ca=
fugit. nis in Nilo,bibit & fugit. Conſtat enim in Aegypto canes è
Nilo currentes bibere:nimirum metu crocodilorum eo in flu=
mine regnantium.

40 Lucius Cæcilius,quum C. Cæſar alijs qui ſecum pila luſita=
Lepidè. bant, centum ſeſtertia daret, illi uni eius ſummæ dimidium.
Quid,inquit,num ego una manu ludo ac non duabus? Si offi=
cium erat colludere,non minus præſtiterat ille quàm cæteri.

41 Laberius ex equite Romano factus mimus annos iam natus
Liberè. ſexaginta, huc adigente Cæſare,in actione quadā induxit ha=
bitum Syri, qui ueluti flagris cæſus, ac proripienti ſe ſimilis
exclamabat, Porrò Quirites libertatem perdidimus.
Ac paulò poſt adiecit:
Neceſſe eſt multos timeat,quem multi timent.
Ad has uoces populus uniuerſus oculos & ora cōuertit in Cæ=
ſarem,

ſarem, intelligens illius impotentiam his dictis lapidatam. Hoc modo qua licuit, Laberius ultus eſt ſortem ſuam.

Titius quidam ſtudioſè pila ludere ſolet, ſed idem noctu ſigna ſacra frangere putabatur: hunc quum gregales in campo deſiderarent, Veſpa Terentius hoc colore excuſauit, ut diceret illum fregiſſe brachium. Nam diuorum imagines brachijs geſtabant donaria. Huc alluſit Veſpa. 42 Ex ambiguo tectè.

Pylades hiſtrio Auguſti temporibus celebris, quum Hylas diſcipulus quem ad æqualitatis contentionem prouexerat, in ſcena canticum quoddā ſaltaret, cuius clauſula erat τὸν μέγαν Ἀγαμέμνονα, id eſt, magnum illum Agamemnonem, ac ſublimem ueluti metiretur, è cauea proclamauit, σὺ μακρὸν οὐ μέγαν ποιεῖς, id eſt, tu longum facis, non magnum. Tunc populus efflagitauit, ut Pylades idem canticum ſaltaret iterum. Quumq; ad locum ueniſſet, quem reprehenderat, expreſſit Agamemnonē cogitabundum, nil magno duci magis conuenire ratus, quàm pro omnibus cogitare. Ea res magnum ducem facit, non proceritas corporis. 43 Rex cogitabundus.

Idem Hylam negligenter ſaltantem Oedipodem hac uoce caſtigauit, σὺ βλέπεις, id eſt, tu uides, quum ille Oedipodem iam cæcum exprimere debuerit. 44 Imitatio mala.

Idem Pylades quum ſaltans Herculem furentem nōnullis inceſſum hiſtrioni conuenientem minus ſeruare uideretur, depoſita perſona ridentes increpuit dicens, μωροὶ, μαινόμενον ὀρχοῦμαι, id eſt, Stulti, furentem ſalto: Significans hoc ipſum quod uidebatur indecorum, maxime decorum eſſe. 45 Decorum.

Appius homo dicax uſq; ad ſcurrilitatem, Caio Sextio dixit, Cœnabo apud te, nam uni locum eſſe uideo: Notans illum quòd luſcus eſſet. Cui Sextius ex tempore, Manus, inquit, laua & cœna, tectè obijciens illi impudicitiam, aut certè rapacitatem. 46 Ab inexpectato.

Appius maior quum in ſenatu ageretur de agris publicis, ac premeretur Lucilius ab his, qui à pecore eius depaſci publicos agros dicerent, Non eſt, inquit, Lucilij pecus illud, erratis. Ha- 47

ctenus

ctenus defendere uidebatur, ſed adiecit, Ego liberum puto, qua lubet paſcitur. Iocus eſt ab inexpectato. Expectabatur enim, ut probaret hoc pecus non eſſe Lucilij, ſed alterius cuiuſpiam, ac reum ſubleuaret. Nunc irriſum grauabat.

48 *Iſchomachus mimus cum primis celebris, medico percontan-*
Ridiculè. *te ruſticum qui ob ingurgitationem malè habebat, num ad uomitum cœnaſſet: Nequaquam, inquit, ſed in uentrem. Iocus Græcis feſtiuior eſt, quòd ἐς ſonat pariter & in, & uſque ad, ἐς ἔμετον, ἐς κοιλίαν.*

49 *Item quum mendica quædam uentris tormina pateretur, ac*
Ab ambiguo. *medicus percontaretur, num haberet in uentre, Quî poteſt, inquit, quum triduo nihil comederit? Et huius dicti feſtiuitas iucundior eſt Græcis, quibus in uentre habere dicitur quæ fert uterum. Nam id medicus percontabatur, an eſſet grauida.*

50 *Antiocho cui cognomen erat ἐπιφανὴς, id eſt, illuſtris, Poly-*
Nominis deprauatio. *bius inuertit nomen, appellans illum ἐπιμανὴ, id eſt, inſanum, quòd cum infimis quibuſdam plebeijs atq; etiam cum hoſpitibus præter regiam dignitatem uoluptatibus indulgeret.*

STRATONICVS.

51 *Stratonicus citharœdus natione Athenienſis, non minus fe-*
Sitim præuenire. *ſtiuis dictis quàm arte muſica celebris, ad quietem iturus, aſſiduè iubebat puerum ſibi infundere uinum, Non quòd ſitiam, inquit, ſed ne ſitiam.*

52 *Idem quũ ſe contuliſſet Corinthum, anicula quædam diu at-*
Modeſtè. *tentè illum inſpexit, nec dimouebat ab illo oculos admiranti ſimilis: quumq; ille dixiſſet, Quid uis mater, & quam ob cauſam me ſic aſpicis? Demiror, inquit, ſi te mater decẽ menſes pertulit in utero, quũ hæc ciuitas unicum tantum diem habens te, doleat.*

53 *Idem nauigarat in Pontum ad regẽ Beriſadem, ubi diu mo-*
Facetè. *ratus uoluit illinc in Græciam aufugere: quum id rex uideretur non paſſurus, Bene, inquit Stratonicus, cogitas ô rex, qui ſtatueris hic manere: ſuam fugam ſubindicans, ac regis conſilium*

probans

probans, quaſi & ille de migrando cogitaſſet, & ipſe non niſi grauibus cauſis commotus pararet abitum.

Idem Byzantij quum citharœdus quiſpiam belle ceciniſſet procœmium, cætera minus fœliciter, ſurrexit, ac præconis in morem pronunciauit, quiſquis indicarit citharœdum, qui bene ceciniſſet procœmium, drachmas accipiet mille. 54 *Initium bellum.*

Item interrogatus, quinam eſſent in Pamphylia miſerrimi: Phaſelitæ, inquit, ſed addebat, in toto orbe miſerrimos eſſe Sidetas. Vtraq; gens eſt in Pamphylia. Phaſelitarum ſordes prouerbio notatæ ſunt, Phaſelitarum ſacrificium, quòd ſalſis piſciculis ſacrificarent dijs. Miſeros dixit parcos. 55

Idem interrogatus utri eſſent barbariores, Bœoti an Theſſali, nominauit Elæos: Significans hos utriſq; barbariores, quum illi haberentur barbariſſimi. Hoc erat lepidius, ſi ab Elæo fuiſſet propoſita quæſtio, ut fortè fuit. 56 *Barbaries.*

Idem aliquando trophæum quum erexiſſet, hunc inſcripſit titulum, Aduerſus male canentes cithara: Notans tales ubique quàmplurimos eſſe, quos ipſe uiciſſet. 57 *Citharœdi mali.*

Idem percõtanti quod nauigij genus eſſet tutiſſimũ, longi an contrà, reſpõdit, ea quæ ſubducta ſunt: Significãs nullũ uectorẽ in ulla naui tutum eſſe, niſi quũ nauis protracta eſt in ſiccum. 58 *Ab inexpectato.*

Idem Rhodi quum artis ſuæ ſpecimen edidiſſet, neq; quiſquã plauſu, alio'ue geſtu ſignum fauoris dediſſet, abſceſſit illinc dicens: Quum id quod nullo conſtet impendio, non præſtetis, qui ſperem me à uobis præmium accepturum? 59 *Applauſus.*

Idem Ptolemæo rege de muſica cum ipſo contentioſius diſſerente: Aliud eſt, inquit, ô rex ſceptrum, aliud plectrum: Significans non eſſe regium de muſica cum muſico diſputare. 60 *Decorum.*

Idem inuitatus aliquando, ut audiret citharœdum canẽtem, poſteaquàm audierat recitauit illum uerſiculum Homericum: 61 *Alius alio præſtat.*
Τῷ δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατήρ, ἕτερον δ' ἀνένευσε. *id eſt,*
Huic dedit hoc pater altitonans, uerum abnuit illud.

Cuidam roganti quo pacto, expoſuit, malè cithara canere dedit, bene canere negauit.

62 Idem quum trabes delapſa quendam è conuiuis occidiſſet, dixit, ἄνδρες δοκῶ εἰσὶ θεοί, εἰ δὲ μὴ εἰσί, δοκῷ εἰσί. id Latinè reddi non poteſt: iocus eſt ex amphibologia: δοκῷ ſonat trabi, ſi ſubſcribas iota, & ſine hac ſonat opinor. Viri, opinor, dij ſunt, quòd ſi non ſunt, trabi ſunt. niſi fortè δοκώ legendum acuto accentu, ut intelligas trabes ſunt.

Ex uocum affinitate.

63 Idem Seriphi agens hoſpitem ſuum percontatus eſt, ob quam cauſam illic homines iuberẽtur uertere ſolũ: quũ ille reſpõdiſſet, flagitioſos apud Seriphios exilio mulctari, Quin tu quoq;, inquit, aliquid flagitij committis, ut ex his locorum anguſtijs emigres? Notans regionem eſſe incõmodam, & oppidũ frigidum.

Exiliũ optabile.

64 Idem quum Rhodi ageret, taxans eius gentis luxum, delitiasq́;, dicebat illos ædificare, perinde quaſi eſſent immortales, opſonare quaſi breue tempus uicturos. Auidius enim fruimur his, quæ breui ſcimus auferenda.

Luxus.

65 De Phaone malo tibicine dixit, quòd non caneret harmoniam, ſed cadmum. Phaon autem quum ſe gereret pro tibicine, iactaretq́; ſe Megaris habere chorum: Nugaris, inquit Stratonicus, non habes, ſed haberis: Significans illum diſcipulum eſſe potius, quàm magiſtrum, aut chorum ipſo doctiorem eſſe.

Citharœdus malus.

66 Idem Stratonicus aiebat ſe uehementer demirari Satyri ſophiſtæ matrem, quæ illum decem menſes tuliſſet, quem nulla ciuitas decem dies ferre poſſet.

Moleſti.

67 Idem quum Satyrum accepiſſet apud Ilium peregrinari, feſtiuiter in illum torſit illud prouerbio iactatum, In ilio ſemper mala, ludens ex ambiguo uocis. Aliter enim mala dicuntur, quæ miſera, triſtiaq́; ſunt, aliter homines mali.

Ilio mala.

68 Idem Minnaco fabro, ut opinor, ſecum de muſica diſceptanti: Non animaduertis, inquit, te ſupra malleum loqui. Similimũ eſt huic illud Apellis, Ne ſutor ultra crepidam.

Vltra malleum.

Idem

Idem quum quendam ſibi notũ haberet obuium calceis pul- 69
chrè exterſis, ſpecie laudantis uituperauit, dicẽs nunquàm cal- *Laudãdo ui-*
ceos tam belle potuiſſe abſtergi, niſi abſterſiſſet ipſe. *tuperare.*

Idem quum fortè ueniſſet Miletum, quæ tum à conuenis in- 70
habitabatur, uidiſſetq́; omnia ſepulchra titulos habere peregri- *Conuenæ.*
norum: Abeamus, inquit, hinc puer, nam hîc hoſpites uidentur
mori, ciuium nullus.

Idem Zetho de muſica differenti: Te unum, inquit, nequa- 71
quam oportet de muſica loqui, qui tibi nomen omnium à Mu- *A' nomine.*
ſis alieniſsimum elegeris, teipſum pro Amphione appellans Ze
thum. Amphion ut eſt in fabulis, cantu citharæ cõdidit Thebas,
at Zethus frater ruſticus fuit. Apparet illum ſibi mutaſſe nomẽ.

Idem quum doceret Macedonẽ quendam, nec ille quicquam 72
proficeret, exaſperatus in diſcipulum: In Macedoniam, inquit: *Macedonia.*
pro eo quod alij dicunt ἐς μακαρίαν, *ſicui precantur exitium.*
Obiter notauit & Macedonicæ gentis barbariem.

Idem quũ uideret ſacellum malo, ſordidoq́; balneo uicinum, 73
anathematibus pulchrè exornatum, poſteaquàm è balneo exijt *Balneum ſor*
male lotus: Non miror, inquit, hîc multas pẽdere tabulas. Quiſ- *didum.*
quis enim hîc lauit, illic ſuſpendit tabulam ueluti ſeruatus. In-
dicans magnũ eſſe, ſi quis è tali balneo exiſſet incolumis. Alluſit
autẽ ad morem nautarũ, aut militum è mari, belloq́; ſeruatorum.

Idem quum egrederetur Heracleam ciuitatem, portas ac mœ 74
nia circunſpiciebat: percontanti uerò cuidam, quid circunſpice- *Ciuitas lupa*
ret: Pudet, inquit, ſi uidear exire è lupanari: notans corruptos *nar.*
eius ciuitatis mores. Sunt eius nominis ciuitates multæ, ſed de He
raclea Thraciæ ſenſit, opinor.

Idem in eum, qui quum prius fuiſſet olitor, poſteà factus mu 75
ſicus de arte ſecum contenderet, pronuntiauit Senarium Græ-
cum uulgò celebrem:

Ἄδοι τις ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην. *Id eſt,*

Quam quiſq́; nouit artem, eam canat licet. *Mutato uerbo*

 detorſit

detorſit ad iocum,quod eſt in prouerbio, ἱερόδουλος,&c.

76 *Idem quum in Maronia potaret cum quibuſdam, dicebat ſe*
Antuuerpia. *poſſe ſcire,ad quem locũ ſpectaret ciuitatis, ſi tecta facie ipſum*
ducerẽt. Quum duxiſſent,rogaſſentq́;,quò ſpectaret,ad caupo-
nam,inquit,ſentiens totam ciuitatem nihil aliud eſſe,quàm cau-
ponam. Itaq; quocunq; uerteretur tectis oculis,ſciebat ſe ſpecta-
re cauponã. Maronia Ciconum ciuitas eſt dedita negotiationi.

77 *Idem quum in Arcadia malam terram,ac ſalſam aquam bal-*
neator exhiberet,iocatus eſt ſe terra, mariq́; obſideri. Apparet
in balneis terræ fuiſſe uſum,qui nunc eſt fullonibus.

78 *Idem quum apud Sicyonios uiciſſet,aduerſum ſe cithara cer-*
tantes,cõſecrauit in Aeſculapij templo trophæũ cum hac inſcri-
ptione,Stratonicus à malè cithara canẽtibus. Hoc ſi idẽ eſt cum
eò quod paulò antè memorauimus,miror ab eodẽ autore eodem
in loco bis idem referri. Referuntur enim hæc apud Athenæum.

79 *Idem quendã qui male cecinerat,rogauit, cuius eſſet cantio:*
À nomine. *quum ille reſpõdiſſet,Carcini: Multò magis,inquit,quàm homi-*
nis. Carcinus enim Græcè cancrum ſonat. Eſt autem eadem uox
cantoris cuiuſdam nomen,quem notant Græcorum prouerbia.

80 *Idem quũ puer illius in balneo cũ balneatore litigaret de pe-*
Phaſelitæ. *cunia: Nam mos erat,ut hoſpites pluris lauarẽt,quàm ciues. Sce-*
lerate,inquit puero,ob æs me propemodũ Phaſelitẽ reddideras.
Nam hoc accidit in Phaſelide,de qua gente male ſentiebat,tan-
quam ſordida. Proin miniſtrũ obiurgans,notat gentis malitiam.

81 *Idem cuidam laudanti ipſum , ut aliquid ab eo acciperet:*
Mendicus à *Ego,inquit,maior mendicus ſum: Sentiens non eſſe muſicorum*
mendico. *dare laudanti,ſed accipere à laudatis.*

82 *Idem quum doceret in ciuitatula perquàm exigua, iocatus*
Deprauatio *eſt mutatione literæ,non eſt πόλις, ſed μόλις, id eſt,non eſt ciui-*
nominis. *tas,ſed uix: Sentiens uix dignam nomine ciuitatis.*

83 *Idem quum eſſet Pellæ, & in puteum deſcendiſſet, rogauit,*
Res uerbis *num eſſet aqua potabilis: quum dixiſſent,qui aquam hauriebãt;*
contraria. *nos*

nos iſtum bibimus: Non eſt igitur, inquit, potabilis, quod illos ui deret pallidos, luridosq́;. Nam id interpretabatur malæ ualetudi nis argumentum, quam ex aqua contraxerant.

Idem quum audiſſet nixus matris Timothei regis: Si, inquit, 84
opificē peperiſſet, non deū, quales emiſiſſet uoces? Irridēs quo= Regum na*tiuitas.*
rundā fœdam adulationē, qui regum filijs tribuebāt diuinitatē, quum uox parientis regem æquè miſerabilis ſit, ac parturientis quemlibet plebeium. Ipſe autem Stratonicus filius erat opificis.

Idem Polyidæ glorianti, quòd diſcipulus ipſius Philopas ca= 85
nendo uiciſſet Timotheum: Miror, inquit, ſi ignoras, quòd di= Certare cum
ſcipulus tuus condit decreta, Timotheus autem leges. Iocum ca= rege.
ptans ex ambiguo uocis. Nomos enim Græcis & legem ſonat, & modulos cantionis. Itaq; periculoſum eſt regem uincere.

Idem pſaltæ cuidam moleſtius obſtrepenti, ψάλλ' ἐς κόρακας 86
dixit, pro βάλλ' ἐς κόρακας, *abi ad coruos: ludens unius literæ mu=* Ex mutata
tatione. litera.

Idem quum uidiſſet Propin citharœdum Rhodium corpore 87
quidem magnum, ſed arte puſillum, percontantibus qualis uide= Magnus ſtul
retur, reſpondit prouerbiali dicto, Nullus, malus, magnus, piſcis. tus.
Singulis uerbis hypoſtigme ſeparatis, alium efficiens ſenſum. De quo nobis dictum eſt in Chiliadibus.

Idem quum in ludo ſuo haberet pictas Muſas nouem, Apol= 88
linem unum, diſcipulos autem tantum haberet duos, rogatus à Cum dijs.
quodam quot haberet diſcipulos: Cum dijs, inquit, XII. De huius ioci genere nobis alibi dictum eſt.

Idem uerſans apud Maliſſam quum uideret templa multa, 89
homines paucos, ſtans in medio foro, clamauit, Audite templa. Templa ua*cua.*

Idem apud Abderitas agēs, cōſpicatus illic ſingulis ciuiū ſin gulos eſſe præcones, adeò ut propemodū maior eſſet præconum 90
numerus, quàm ciuiū, à cœna cœpit per ciuitatē ſummis pedum Præconum
digitis ingredi, demiſſis in terrā oculis. Percontantibus autē Ab= turba.
deritis, quid mali repentè accidiſſet illius pedibus, ita reſpondit,

Cætera quidem bellè ualeo toto corpore, & ad cœnā curro celerius ipſis adulatoribus: illud unum metuo, ne ingrediens præconis pedem offendam: Sentiens illic præconum plena omnia.

91 *Idem quum in ſacrificio malus quidam tibicen eſſet canturus: Bene ominandum eſt, inquit, libantes precemur deos: Significans opus deorum auxilio, ut bene caneret.*

92 *Citharœdus quidam malus Stratonicū excipiebat conuiuio, atq; ſuper cœnam oſtentabat illi artem ſuam. Erat autem apparatus ſplendidus. Itaq; Stratonicus quum illo canente non haberet, qui cum loqueretur, confregit poculum, & popoſcit maius. Id quum accepiſſet cum multis cyathis, ſoli calicem oſtendit, moxq; ſeſe uino ingurgitauit, & obdormijt. Quum fortè superuenissent aliquot comeſſabundi cantori, qui conuiuium exhibebat, noti, Stratonicus expergiſcens factus eſt ebrius. At illi quum intellexiſſent, quòd multum aſſidueq; bibēdo fuiſſet inebriatus, Stratonicus compendio reſpondit: Hic inſidiator & ſceleratus cantor, me ueluti bouem ad præſepe, dum cœna accipit, occidit. Boues multo cibo ſaginantur prius, quàm mactantur.*

Citharœdus malus.

93 *Idem in citharœdum imperitum, cui nomen erat Cleon, ſed uulgò dicebatur bos: Olim, inquit, aſinus lyræ dictum eſt, nunc bos eſt lyræ.*

Bos lyræ.

94 *Idem Rhodios quum uideret delitijs diſſolutos, & calido potu utentes, appellauit albos Cyrenæos, & ciuitatem illorum appellauit procorum ciuitatem, quòd colore quidem differrent à Cyrenæis, qui nigri ſunt, luxu & uoluptatum ſtudio ſimiles. Sic hodie quidam appellant albos Mauros. Eiuſdem feruntur & alia liberè, ſalſeq; dicta, in quibus dicitur imitatus Simonidē & Philoxenum. Si rogas, quod libertatis præmium tulerit, offenſo Nicocle Cypriorum rege, uenenum bibit, & mortuus eſt. Hic primus fertur auxiſſe chordarum numerum, & harmonias docuiſſe, & diagramma reperiſſe.*

95 *Phœnicides cùm apponeret piſces in conuiuio, ſed his duntaxat*

-xat, qui dediſſent ſymbolum, dixit, mare quidem eſſe commune, ſed piſces in eo natos eorum eſſe qui emiſſent. Empta.

Theocritus Chius poſteaquàm Diocli lurconi periſſet uxor, & in funebri cœna quã illi parabat, nihilo ſecius opſonia uorarct, flens interim: Deſine miſer, inquit, nihil profeceris, opſonijs indulgẽs: Sentiẽs illi ſemper flendi fore materiã, ſi pergeret delitiari. Olim ueſci piſcibus ꝓ delitijs habebatur, & infami uocabulo dicebãtur opſophagi. Nũc ea res magna eſt ſanctimonia. 96 Luxus.

Idem quum Anaximenes eſſet dicturus, ita præfatus eſt: Incipit uerborum flumen, mentis gutta: Significans illum eſſe multiloquum, ſed minimè ſapientem. 97 Loquacitas.

Idem quum duceretur ad Antigonum regem, atq; hi qui ducebant, iuberent hominem bono eſſe animo, fore enim incolumem, ſimul atq; ueniſſet ad oculos regis: Omnem, inquit, ſpem ſalutis mihi adimitis: mordens regem quòd luſcus eſſet. Rex audito ioco, iuſſit hominem agi in crucem. 98 Iocus intempeſtiuus.

Chiroſophus Dionyſij adulator, quum uideret regem cum aliquot familiaribus ridentẽ, ipſe quanquàm longo abeſſet interuallo, nec audiret, pariter riſit. Rogauit Dionyſius, num audiret, quæ dicerẽtur. Negauit. Quur igitur, inquit, rides? Quoniam perſuaſum habeo, quicquid iſthuc eſt, quod inter uos agitis, eſſe aliquid ridiculum. Ridicula Græcis dicuntur interdum non deridenda, ſed feſtiua. 99 Ex ambiguo

Arcadion adulator odio Philippi Macedonis ſponte deſeruit patriam. Euenit autem, ut Philippo Delphis agente adeſſet. Eum rex accerſitum rogauit, Quouſque fugies Arcadion? Donec, inquit, peruenero, ubi nemo norit Philippum. Quis nõ miretur eam libertatem in adulatore? Sed hac libertate delectatus rex, uocauit illum ad cœnã, itaq; cum eo in gratiam redijt. Quanquàm libertati ſuberat adulatio, ſubindicans Philippum nuſquam non eſſe celebrem. 100

Melanthus Alexandri Pheræi paraſitus, interrogatus quo- 1[illegible]

Ventris ſtudium. modo fuiſſet interfectus Alexander: Per coxam, inquit, in meum uentrem: Sentiens idem uulnus etiam ſuo inflictum uentri, cui iam erat eſuriendum, mortuo qui conſueuerat alere.

2 In Archippum Athenienſium ducem, contractis & incuruis humeris, iecit ſcomma, dicens eum, οὐ προεστάναι τῆς πόλεως ἀλλὰ κεκυφέναι. Nam iocus Latinis uerbis reddi non poteſt. Quanquam legendum arbitror προκεκυφέναι, id eſt, non anteſtetiſſe, ſed antecubuiſſe. Stat enim qui erecto eſt corpore, προκύπτει qui ſe ante alium incuruat.

3 Interrogatus, quid ſentiret de tragœdia Diogenis, negauit ſe uidiſſe, quòd eſſet obtecta uerborum inuolucris. Notans ambitioſa uerborum copia rem obſcurari. Refert Plutarchus περὶ τοῦ ἀκούειν. Verborum ampullæ.

4 Agis Argiuus adulator, uidens Alexandrum ingentia munera dediſſe cuidam ridiculo, exclamauit, O rem uehementer abſurdam. Quum Alexander hac uoce excitatus dixiſſet, Quid tu ais? Fateor, inquit Agis, me pati non poſſe, quum uideam uos è Ioue prognatos omnes pariter aſſentatoribus delectari. Siquidem & Iupiter Vulcanum habet pro morione, & Hercules Cercopibus, & Bacchus Silenis delectari conſueuit. Tales uidemus & apud te magni fieri. Peſtilentiſſimum adulationis genus, ſub libertatis imagine blandiri. Libertas adulatrix.

5 Seuerus imperator quum è Britannia rediret, non ſolùm uictor, ſed etiam in æternum pace fundata, uoluens animo quid ominis ſibi occurreret, Aethiops quidam è numero militari, claræ inter ſcurras famæ, ac iocorum celebrium, cum corona è cupreſſu facta ei occurrit. Cæſar et coloris, & coronæ tactus omine, nam cupreſſus funebris eſt, iratus iuſſit hominem ſubmoueri. At ſcurra diſcedens peius omen addidit lingua, dicens: Totum fuiſti, totum uiciſti, iam deus eſto uictor. Scurræ iocus uaticiniũ erat. Nam Cæſar aliquanto poſt periit. Omen.

6 Anaxarchus quum Alexandrum ſe ob Cliti necem diſcrucian-

ciantem

ciantem uideret, Clito, inquit, contigit iuſtitia quæ dijs aſsidet: Adulanter.
perſuadere cupiens quicquid à rege fieret, ius faſq; eſſe. Nam & Alexander pro deo ſe haberi ſuſtinebat.

Praxaſpes Cambyzen regem admonuit, ut parcius uino indulgeret. Turpem enim eſſe in rege ebrietatem, in quem unum omnium eſſent cõiecti oculi: cui rex: Vt ſcias, inquit, quàm mihi nunquàm excidam, approbabo etiam poſt uinum, & oculos & manus in officio eſſe. Bibit deinde ſolito largius, iamq; uinolentus iubet obiurgatoris filium produci, alleuataq; ſupra caput ſiniſtra manu ſtare: tunc in cor adoleſcentis figit ſagittam: nam id dixerat ſe petiturum, reciſoq; pectore, iaculum cordi infixum oſtendit patri, rogans num ſatis certam haberet manum. At ille negauit Apollinem potuiſſe certius mittere. 7 Impius adulator.

Niceſias Alexandro abigenti muſcas, quòd ab illis diceret ſe morderi: Magis, inquit, ab alijs quæ plus tui habẽt, guſtato ſanguine. Adulatores notauit, ut omnibus muſcis plus ſugentes. 8 Muſcæ regum.

Cliſophus Athenienſis adulator, Philippo increpãti cur ſemper aliquid peteret: Obliuiſcor, inquit. Lepidus iocus, ſed pugnans cum laudatiſsima ſententia, Beneficij accepti meminiſſe, dati obliuiſci oportet. 9 Petax.

Idem à Philippo donatus equo ſaucio uẽdidit, & ab eo pòſt interrogatus, ubinam eſſet equus: Ex uulnere, inquit, illo confectus eſt: Ludens ex ambiguo. Nam πέπρακται, ſonat uenditus eſt, & confectus eſt. 10

Idem Philippo iacienti in ipſum ſcommata, & admodum hilari: Ergo poſthac, inquit, te nõ alam, lepidè inuertens rẽ. Nam reges in hoc alunt paraſitos, ut illorũ dictis exhilarẽtur. Quòd ſi ipſi reges per ſe norint ludere, & in alios ridicula dicere, nihil opus ſit paraſitis, quũ ipſi norint paraſitos agere. Alioqui paraſiti magis alunt reges, quàm reges paraſitos. Quanquàm Plutarchus in Sympoſiacis, ita refert, οὐκ ἐγώ σε τρέφω, id eſt, non ego te alo, notans regẽ, q̃ uerſa rerũ uice, pro rege ageret mo- 11 Ex inuerſione. Salſè.

rionem. Tu me alis, ut ridiculis dictis te exhilarem, non ego te.

12 Bithys paraſitus quum Lyſimachus rex ueſti ipſius curaſſet
Parſimonia exprobrata. affigendum ſcorpium ligneum, aut, ut Plutarchus ait, rubetam, pulchre aſsimulatū uerò, perturbatus reſilijt. Ridentibus omnibus, ubi dolum ſenſit: Et ego, inquit, te uiciſsim terrebo rex. Quum ille dixiſſet, fac: Da mihi, inquit, talentum: exprobrans regi ſordes & parſimoniam.

13 Philoxenus, cui cognomen Pternocopis, patria Corinthius,
Ex nomine. orto ſermone quòd turdi magno uenderentur, quum fortè adeſſet Corydus, qui malè audiebat, quòd corpus ſuum ad quæſtum proſtituiſſet: Atqui ego, inquit, memini fuiſſe tempus, quo Corydus obolo parabatur: ludens ex ambiguo. Nam Corydus etiam auiculæ nomen eſt.

14 Idē opinor, dixit eas eſſe iucūdiſsimas carnes, quæ carnes nō
Mediocritas grata. ſunt, & ſuauiſsimos piſces, qui piſces nō ſunt. Itē dixit amœniſſimā eſſe nauigationē iuxta terrā, & ambulationē iuxta aquā.

15 Philoxenus poëta Dionyſio recitāte ſua carmina, quū alij ꝑ
Liberè. aſſentationē laudarent, exclamauit, Abducite me in lapicidinas: Subindicās hoc eſſe tolerabilius, quàm audire, laudareq́; tā mala poëmata. Nam antea rex offenſus miſerat illū in lapicidinas.

16 Idem interrogatus, quur in tragœdijs induceret mulieres
Argutè. malas, quum Sophocles eas induceret bonas, argutiſsimè reſpōdit: Quoniam, inquit, ille tales inducit, quales eſſe deberent, ego quales ſunt.

17 Idem apud Pythonem prandens, appoſitis oleis, quum pau-
A carmine Homeri. lò pòſt inferretur patina piſcium, percuſſo uaſculo quòd habebat oleas, Homericū hemiſtichium dixit, μάστιξεν δ' ἐλάαν, id eſt, ſcutica incitauit, ut traherent. Nam de auriga dictum eſt. Senſit autem Philoxenus oleas quàmprimum auferendas, alludens interim ad Græcam uocem ἐλαῶν, quæ ſonat olearum, & ἐλάαν, quòd ſonat trahere currum aut aliquid ſimile.

18 Idem uocatus ad conuiuium, quum eſſet appoſitus ater pa-

nis

*nis: Caue,inquit,multos apponas,ne facias tenebras. Nigra e=
nim obſcurāt,& atras tenebras dicimus,quum color albus plu=
rimum habeat lucis,unde & oculis noxius.*

Corydus paraſitus compotante ipſi meretricula, cui nomen 19
*erat Gnome,quum uinū deficeret,ipſe iuſsit imponi duos ſupra
centum obolos, Gnomen autem cōferre quantum populo uide=
retur:notans illam è populo quæſtum facere.*

Idem quum Plyctor citharœdus lentem ſorberet,ac lapidem 20
*lenti admixtum manderet:O miſer,inquit,etiam lenticula te fe=
rit: Significans illum dignū,qui ab omnibus lapidaretur, poſt=
eaquàm lens illi lapidem incuſſerat.*

Idem quum apud Ptolemæum Mattya,cibi laudatiſsimi ge= 21
nus circūferretur,ſed apud Corydum ſemper deficeret: Vtrum, Spectator cō
inquit, Ptolemæe ſum ebrius,an uideor mihi uidere iſta circun= uiuij.
*ferri? Admonens ſe nihil aliud,quàm ſpectatorem eſſe Mattyæ.
Ebrijs autem uidentur omnia uerſari in gyrum.*

Idem Chærephonti paraſito dicenti, Non poſſum ferre ui= 22
num: Ne id quidem,inquit,quod in uinum: Sentiens illi nō eſſe Ex ambiguo
*quod impenderet in uinum. Fert autem,qui tolerat,& fert,qui
confert pretium.*

Idē quū Chærephon nudus in cōuiuio diſtenderetur:O Chæ 23
rephon,inquit,nunc te ueluti lecythos intueor, quouſq; plenus Voracitas.
*ſis.In lecythis uitreis apparet, quouſq; plenæ ſunt, ſi eximan=
tur è thecis:ita in cute illius apparebat expletio totius corporis.*

Idē quū Demoſthenes ab Harpalo poculū ingēs dono acce= 24
piſſet: Hic,inquit,alios acrocothonas,hoc eſt,bibulos appellat, Munera.
*quum ipſe magnā paterā attraxerit.Cothon cyathus eſt fictilis.
Attrahit,qui accipit donum,& attrahit uinum,qui bibit.*

Idem ſolitus nigros panes inferre in conuiuium, quum alius 25
intuliſſet nigriores , dixit illum non inferre panes,ſed panum Vmbra.
umbras,ob immodicam nigredinem.

Pauſimachus in paraſitum qui ab anicula alebatur, dice= 26

bat

Vetulæ concubinus.

bat illi,qui cum anu cõſuetudinem habebat, diuerſum quiddam accidere,atq; ipſi uetulæ.Nam illum ſemper aliquid uentre conciperc,illam nunquàm: Sentiens illum ſubinde fieri ſaturum,illam manere ſterilem.

Dij miſeri.

27 Cincſias uidens Alexandrum Magnum à pharmaco quod ſumpſerat,uehementer turbatum: Quid,inquit,nobis faciẽdum eſt,quum uos dij talia patiamini? Quum Alexãder ægrè ſuſtuliſſet oculos: Quales,inquit,dij ſumus,metuo ne dijs inuiſi.

Libertas infelix.

28 Pantaleon in Arſinoën Lyſimachi uxorem uomere ſolitam torſit hunc uerſiculum:

Κακῶν κατάρχεις, τήνδ' ἐμοῦσαν εἰσάγων.

Dominare prauis,qui hanc uomentem induxeris.

Quod ubi reſciuit Lyſimachus,in muſtellæ cauea incluſit hominem,ac tanquam feram circunferri iuſsit, aluitq; uſque ad mortem.Huic certè bonum dictum malè ceſsit.

Benignè.

29 Arceſilaus quum Apellem Chium ægrum inuiſens etiã egere ſenſiſſet, poſtridie reuiſit illum decem drachmas ſecum adferens,& proximè aſsidens: Hic nihil eſt,inquit,præter Empedoclis elementa:

Ignem & aquam,terram,atque uolubilis ætheris orbes.

Ac ne cubas quidem,inquit, ſatis commodè, ſimulq; moto ceruicali,furtim ſubiecit pecuniam.Hanc quum anicula,quæ ægro tanti miniſtrabat,reperiſſet,& Apelli narraſſet : ille ridens:Diſperam,inquit,niſi hoc Arceſilai furtum eſt. κλέμμα à κλέπτω, quod Græcis & celo ſignificat & furor.

Opus immortalitate dignum.

30 Apelles quum uidiſſet tabulam à Protogene pictam, quam Demetrius in bello ſeruarat deprecantibus Rhodijs,aliquandiu præ ſtupore tacitus eam eſt cõtemplatus, tandem in hanc uocem erupit: Ingens labor,ac mirandum opus,deſunt tamen Gratiæ, quæ hoc,aliaq; eiuſdem auferant,atq; in cœlo reponãt.Eam tabulam Protogenes nondum abſoluerat.

31 Quum Megabyzes aliquãdo in officinam Apellis ueniſſet, cœpi

cœpiſſetq́;, neſcio quid de pingendi arte loqui, Apelles non ferens regem de his iudicantem,quæ non didicerat:Quandiu,inquit,ſilebas, omnes te ob aurum, purpuram, ac diadema uenerantes,magnum uirum eſſe putabant:nunc pueri mei, qui colores terunt,ob inſcitiam te rident.Plinius pro Megabyze ponit Alexandrum Magnum.

De arte artifex.

Pictori parum perito de celeritate glorianti, & oſtenſa tabula dicenti,hanc modò pinxi:Etiamſi tacuiſſes,inquit Apelles, res ipſa loquitur,quòd eam ex tempore ſubitò pinxeris. 32

Celeritas inepta.

Apelles quum Laidem adhuc uirginem uidiſſet ex Pireæo ferentem aquam,admiratus inſignem formam,duxit illam in conuiuium ſodalium. Cæterum irriſus ab illis, quòd pro meretrice uirginem adduxiſſet in cõuiuium:Ne miremini,inquit,ego eam alo,ut aliquando fruar.Nam priuſquàm totum exceſſerit triennium,eam formoſam reddam. 33

Spes boni futuri.

Idem dicere ſolet ſibi cum Protogene omnia eſſe paria, aut illi etiam meliora, uno ſe præſtare, quòd ille manum de tabula neſciret tollere:Sentiens Protogenem peccare nimia diligentia, quam moroſam appellant, quæ frequenter officit, non pictori tantum,ſed & oratori. Huic uitio affinis fuit uir eximiè doctus Paulus Aemilius Veronenſis,qui ſibi nunquàm ſatisfaciebat,ſed quoties recognoſcebat ſua, mutabat pleraq́;: diceres opus non correctum, ſed aliud: idq́; ſubinde faciebat. Quæ res in cauſa fuit, ut citius elephanti pariant,quàm ille quicquam edere poſſet. Nam hiſtoriam quam edidit, pluſquàm triginta annis habuit præ manibus. Et ſuſpicor huc adactum,ut euulgaret. Nec multum abfuit ab hoc uitio Thomas Linacrus Anglus, uir undequaq; doctiſſimus. 34

Moroſa diligentia.

Nunquàm tam occupatus fuit,ut diem prætermitteret,in quo nihil omnino pingeret artem exercens. Vnde ſubducens ſeſe à negotijs dicere ſolet,hodie nullam lineam duxi. Quæ uox abijt in prouerbium,de quouis officio prætermiſſo. 35

Artis exercitatio.

Idem

36 Idem tabulas in pergula proponere ſolet, poſtq́; eas latitans, quid prætereuntes reprehenderent, auſcultabat. Sutor quidam reprehendit, quòd in crepidis pauciores una intus feciſſet anſas. Tulit hoc tacitus Apelles: poſtridie quũ idem circa crus aliquid notaret, Apelles indignatus proſpexit, denuntians illi, ne ſutor ultra crepidam iudicaret. Quod & ipſum in prouerbiũ uenit.

Iudicare de arte aliena.

37 Protogenes Rhodi uiuebat. Eò Apelles uidendi eius gratia profectus eſt: continuoq́; petit officinam, in qua tabulam magnæ amplitudinis in machina aptatam picturæ, anicula quædã cuſtodiebat. Ea Protogenẽ negauit eſſe domi, rogauitq́; à quo quæſitum diceret reuerſo: Ab hoc, inquit Apelles, arreptoq́; penicułlo lineam ex colore duxit, ſummæ tenuitatis, per tabulã. Reuerſo Protogeni quæ geſta erant, anus indicauit. Ac lineam ille contemplatus, continuò dixit, Profectò Apelles Rhodum uenit. Nec enim in alium cadit tam abſolutum opus. Mox induxit alio colore lineam illa ſubtiliorẽ, anuiq́; mandauit, ut ſi rediret hoſpes, diceret oſtenſa linea, hic eſt, quem quæris. Reuerſus Apelles & uinci erubeſcens, tertio colore lineas ſecuit nullum relinquens amplius ſubtilitati locum. Protogenes uictum ſe confeſſus in portum deuolat, hoſpitem quærit, domumq́; ducit uictus uictorem. Ex minimo ueſtigio artifex agnoſcit artificem.

E linea iudicare.

38 Agatharchus pictor ſeſe iactabat de pingẽdi celeritate, quũ Zeuxis diutius immoraretur operi. At Zeuxis reſpõdit: ea quæ citò fiunt, citò perire: contrà quæ paulatim exacta cura abſoluerentur, ætatem ferre. Iuxta Valerium ita reſpondit, Diu pingo, quia pingo æternitati. Citò nata, citò pereunt, diu elaborata ferunt ætatem. Beta citò naſcitur, buxus paulatim.

4 5 6

Cito nata nõ durant.

39 Zeuxis certamen artis exercuit cum Parrhaſio. Quum enim Zeuxis tam ſcitè effinxiſſet uuas, ut in ſcenam aues aduolarent, Parrhaſius detulit linteũ pictũ, ita ueritate repræſentata, ut Zeuxis alitũ iudicio tumẽs, flagitaret tandẽ remoto linteo oſtẽdi picturã. Mox intellecto errore: Viciſti, inquit, Parrhaſi. Nam ego

aues

aues feſelli, tu artificem. Rari candoris inter artifices exemplũ.
Idem poſteà pinxit puerum uuas ferẽtem, ad quas cùm aues 40
aduolaſſent, proceſſit iratus operi: Vuas, inquit, melius pinxi, Imitatio.
quàm puerũ. Nam ſi hoc cõſummaſſem, aues puerũ timere de=
buerant. Ingenuitatis exẽplũ. *At aues uiderunt in puero nullũ*
eſſe motum, itaq; aut mortuum, aut dormientem arbitratæ ſunt.
Scopas Theſſalus ſtatuarum artifex demiranti quur in ædi= 41
bus ſuis tantum haberet rerum ſuperuacanearum & inuſitata= Superuacua.
rum: Imò his, inquit, ſuperuacaneis fœlices ſumus ac beati, non
illis neceſſarijs. Quum ea quæ ſunt uitæ neceſſaria, ſint ſuapte
natura precioſiſſima, tamẽ quia quotidiana ſunt, multisq; com=
munia, contemnuntur. Cæterùm quanti ſint precij, declarat ex=
trema neceſſitas, quæ ſi incidat, quilibet libens omnes gemmas,
aulæa, & aurum ſuum, uno pane commutet: cætera magis ad
oſtentationem pertinent, quàm ad ſalutem.
Polycletus ſtatuarius dicere ſolet, eorum opificium eſſe mole 42
ſtiſſimũ, quibuſcunq; lutũ perueniret ad ungues, Plaſtas opinor Philoſophia
ac figulos notans. Admonuit autem eas artes exercendas, unde ars.
non conſpurcaretur opifex. Tale nimirum philoſophiæ ſtudiũ.
Idem duas ſtatuas eodem argumento fecerat, alteram ad ar= 43
tis iudicium, alteram, ad opinionem uulgi, & ad cuiuſuis præ= Populi iudi-
tereuntis iudiciũ. Ambabus perfectis admittit turbam. Prior illa cia.
quam ex arte fecerat, magnopere laudata eſt, altera non item.
Tum Polycletus: Atqui ſcitote, inquit, quòd hanc quam tanto=
pere laudatis, ego feci: eam quam uituperatis, uos feciſtis. À po
pulo factam dixit, quam ad iudicium populi fecerat. Vicit ta=
men artis ſpecies inprudentes. Si moniti fuiſſent, utram ad illo=
rum iudicium finxiſſet, eam prætuliſſent.
Arato deſtinanti tyrannorum communi odio abolere tabu= 44
lam inſignis artificij, quæ Ariſtratum in curru uictorem habe= Honos artis.
bat, Nealces ſupplex interceſſit, ut opus incolume ſeruare=
tur, dicens cum tyrannis, non cum tyrannorum imaginibus

bellige

belligerandum eſſe.

45 *Quum Philippus locum quendam Ithomatam non minus munitum, ſi præſidiũ imponeretur, quàm erat Acrocorinthus, occupaſſet, & ſacrificio peracto per uatẽ ad ipſum exta eſſent delata, accepta Arato, ac Demetrio Phario demõſtrauit: & ipſe animi dubius rogabat eos, quid exta portenderent, utrum Meſſenijs locum redderet, an retineret. Hic Demetrius arridens: Si animum, inquit, uatis geris, locum dimittes: ſin regis, utroq; cornu bouem retinebis: Peloponneſum bouis ænigmate ſignans, quam facilè tueretur, ſi duas arces præſidio tueretur. Aratus autem rogatus à Philippo ſuam ſententiam dicere, poſt diutinũ ſilentium, hunc in modum reſpondit: Permulti ſunt ò Philippe Cretenſium montes, permulti Bœotiorum, ac Phocenſium tumuli terra prominentes. Item plurimi Acarnaniorum, partim in mediterraneis, partim in oris maritimis ſiti, qui natura muniti ſsimi ſunt: & tamen quum horum nullum ceperis, omnes tamen ſponte imperata faciunt: latrones rupes & ſaxa incolunt, ac præcipitijs ſe tuentur. Regi autem nihil beneuolẽtia firmius, aut munitius eſſe poteſt.*

Diuinatio.

46 *Philippus Arato uenenum dandũ curarat, quòd non repentè occideret, ſed lenta tabe conſumeret. Id ubi ſenſit Aratus, nec inueniretur remediũ, diſsimulauit, & ingreſſus cubiculum uni tantum ex familiaribus dixit: O Cephale, hæc ſunt præmia regiæ amicitiæ. Non ſemper tutum regibus optima dare conſilia.*

Regum amicitia.

47 *Quum ex Athenienſium ſocijs quidam contumeliæ cauſa rogaſſet captiuum Laconem, num qui in prælio occubuiſſent, fuiſſent ſtrenui uiri: Magni profectò, inquit Lacon, faciendum fuſum, ſagittam ſentiens, ſi ſtrenui, ignauiq; diſcrimen noſſet: Significans illic ubi res ſagittis aut ſaxis agitur, nullum eſſe fortis, & ignaui diſcrimen: ſed ubi cominus res geritur, ibi demum apparet, qui ſint uiri, qui non.*

48 *Turbo Adriani Cæſaris præfectus, admonitus ab eo, ut cu-*

ram haberet ſuæ ualetudinis, ſibiq́; daret uacationem à nego- Ocium.
cijs: reſpondit, non decere Cæſaris præfectos niſi ſtantes mori:
Ignauum eſſe ſentiens in lecto decumbentem expirare.
Idem quum adhuc nihil aliud eſſet, quàm centurio, & ante 50
præfectos à Cæſare uocaretur in conſilium: Turpe eſt, inquit, ò Modeſtè.
Cæſar excluſis præfectis cum centurione agere.
Milo Crotoniates athleta, iam ſenex quum uidiſſet athletas 51
alios in curriculo ſeſe exercẽtes, fertur inſpexiſſe lacertos ſuos, Animi bona.
lachrymansq́; dixiſſe, At hi iam mortui ſunt. Meritò fleuit, qui
felicitatem, corporis uiribus metiebatur. Animi uigor ſerius ſe-
neſcit, ſi tamen ſeneſcit unquam.
Philippides dictus ἡμεροδρόμος, quòd uno die mille quingenta 52
ſtadia conficiens Lacedæmonem peruenit. Idem, ni fallor, quum Nuncius fi-
uictoriam Athenienſium aduerſus Medos in Marathone par- delis.
tam, ſenatui de pugnæ exitu ſolicitò nunciaret, Μέγα χαίρετε,
inquit, νικῶμεν, id eſt, multum ualete, uincimus, moxq́; expirauit.
Perſæus quum cuidam noto daret pecuniam, cautionem fecit 53
in foro apud menſarium. Hanc diligentiam quum amicus admi Cautio tuta.
rans diceret, Adeóne legaliter Perſæe? Scilicet, inquit, ut amã-
ter recipiam, nec legaliter repoſcam. Fit enim ſæpenumero, ut
qui cum amico bona fide ſine teſtibus ac ſyngraphis agunt, pòſt
cogantur cum eo legibus ágere. Dicti nonnulla gratia eſt in
Græcis νομικῶς, & φιλικῶς.
Timon Athenienſis dictus μισάνθρωπος, interrogatus, quur 53
omnes homines odio perſequeretur, Malos, inquit, meritò odi,
cæteros ob id odi, quòd malos non oderint: Sentiens nõ eſſe ue-
rè probos, qui non deteſtantur improbos.
Eidem aſcribunt, quòd dicere ſolitus ſit, duo præcipua eſſe 54
malorum omnium elementa, auaritiam atq́; ambitionem. Ambi- Malorum
tio male profundit, quod male collegit auaritia. fons.
Alexinus ſophiſta inter ambulandum multa mala dixit in 55
Stilpontem Megarenſem: cæterum ubi quiſpiam eorũ qui ade-

Laus conciliat amicos. rant, dixiſſet, Atqui ille te nuper laudauit: Per Iouē, inquit, uir enim optimus eſt, ac præſtantiſſimus. Tam facilè ex obtrectatore factus eſt laudator, non ob aliud niſi quòd ab eo laudatus eſſet.

56 Gorgias Leontinus ſophiſta, centeſimum ſeptimum agens annum, rogatus quare tandiu uellet in uita manere, Quia nihil, inquit, habeo, quod accuſem ſenectutem.

Senectus uirilis.

57 Socrates dicitur eum execrari ſolitus, qui primus utilitatem à natura ſeiunxiſſet. Naturam appellat honeſti rationem homini à natura inſitam.

58 Philotimus medicus cuidam oſtendenti digitum exulceratū, quum epar haberet tabidum: id enim ex colore deprehendit, Non eſt tibi, inquit, ò bone periculum ab unguium uitio. Idem ferè fit ab hominibus, ut de leuioribus malis querantur, grauiora diſſimulent.

Malum diſſimulatum.

59 Archyta Tarentinus Pythagoricus dixit, nullam peſtem capitaliorem hominibus à natura datam, quàm uoluptatem. Ex hoc enim fonte prodit, quicquid eſt in hominum uita ſcelerum & calamitatum.

Voluptas.

60 Prodicus dicere ſolet, optimum condimentum eſſe ipſum ignem: Sentiens bono ſtomacho ſatis eſſe opſonium eſſe coctum, etiamſi nihil accedat delitiarum.

Frugalitas.

61 Menedemus quum audiſſet, quòd frequenter ab Alexino laudaretur, At ego, inquit, illum ſemper uitupero: declarans ſe nō poſſe corrumpi laudibus, quò minus eum reprehenderet, qui reprehenſione dignus erat.

Laude incorruptus.

62 Cuidam qui in foro Romæ loricatus ambulabat, prætexens id ſe metu facere, perquàm ſcitè dixit Vibius Criſpus, Quis tibi ſic timere permiſit? Ludens ex inopinato. Expectabatur enim, ut obiurgaret hominem, quòd præter cōſuetudinem Romanam armatus incederet. At ille increpuit hominem, quòd ſic timeret, quum liceret manere domi, ſi quid timeret.

Ab inexpectato.

63 Quidam deciderat in puteum profundum. Eum quum uidiſſet

diſſet quiſpiam, commiſerans hominem dixit, Miſer quomodo in puteum decidiſti? Tum ille, Quid refert quomodo inciderim? hoc potius agendum, quomodo hinc poßim educi. Hoc refertur à diuo Auguſtino.

Cõmiſeratio in malis.

Medicus quidam ægrotanti dederat pharmacum, eóque 64
ſumpto conualuit ægrotus. Euenit ut aliquantò pòſt idem morbus recurreret: ægrotus quum ad idem pharmacum quo prius conualuerat, confugeret, nec ſentiret remedium, accerſit medicum, admirans qui factum eſſet, ut eadem medicina, quæ prius depuliſſet morbum, poſtea magis aggrauaret. Huius rei cauſam ſciſcitanti medicus facete reſpondit, Fateor idem fuiſſe pharmacum, ſed ideo non profuit, quia ego non dedi: Sentiens medicorum eſſe dare pharmaca, qui norunt quando, & quomodo dandum. Quæ proſunt iuueni, nocent ſeni, & contrà: quæ iuuant cœlo tepido, lædunt frigido. Et hoc refertur ab Auguſtino.

Euclidi cum fratre ſimultas erat: is quum minitans dixiſſet, 65
Diſperèam, ni te ultus fuero: Euclides contrà, Diſperèam, inquit, ni tibi perſuaſero. Hoc dicto ſoluta eſt ſimultas, & reditum eſt in gratiam.

Reconciliatio.

Ariſto dicere ſolet eos uentos eſſe nobis moleſtiſſimos, qui 66
abſtrahunt pallia. Nam his contra uentos munimur. Ita grauiſſime lædunt amici, qui expiſcantur arcana.

Gnathæna meretrix reprehẽſa à Stilpone philoſopho, quòd 67
adoleſcentes corrumperet, Tu, inquit, egóq; Stilpon in eodem hæremus crimine, qui adoleſcentes tecũ uerſantes inutilia quædam, & amatoria ſophiſmata doces, ut nihil referat cum philoſopho uerſentur, an cum meretrice.

Philoſophus meretrici ſimilis.

Eadem paraſito quẽ alebat anus, eratq; obeſo corpore, Ele 68
ganter, inquit, ò adoleſcens es affectus corpore. At ille, Quid igitur futurum putas, ſi non ſecundus in lecto dormirem? Fame, inquit Gnathæna, periſſes: ſubnotans illum uetulæ concubitu

Ab inexpectato.

476 ali. Iocus eſt ab inexpectato.

69 Eadem quum Pauſanias quidam nomine Laccus, ſaltans in cadum incidiſſet, Lacus, inquit, in cadum incidit. Nam Græci laccum uocant quod nos lacum. Cadus in lacum incidere ſolet, lacum in cadum incidere abſurdum eſt. *A nomine.*

70 Eadem quum quidam uini paulum infudiſſet in pſycterium, id eſt uaſculi genus refrigerando uino paratum, diceretq́; Hoc uinum ſedecim annorum eſt: Puſillum eſt, inquit, pro tot annorum ætate. Hoc ipſum aſcribitur Phrynæ. *Parſimonia.*

71 Eadem quum in cõuiuio duo adoleſcentes pro ipſa inter ſe pugnarent, uictum ita conſolata eſt, Bono animo es puer, non enim eſt certamen coronarium, ſed argentarium: Sentiẽs in alijs certaminibus uictorem ferre coronam, hic uictori numerandam pecuniam, ut melior ſit conditio uicti quàm uictoris. *Certamẽ argentarium.*

72 Eadem ei qui filiæ ipſius minam dederat, nec poſtea quicquã adferebat ipſi, nihilo minus ſolito more ad eam uẽtitans, Heus, inquit, puer, num putat te, quemadmodum ſemel data mina ad Hippomachum pædotribam, ita ſemper ad me commeaturum? *Petax meretrix.*

73 Eadem adoleſcenti qui ſua ſponte uenerat ad conuiuium, præbibit his uerbis, Cape, inquit, ſuperbe: quum ille commotior dixiſſet, Quî ſuperbus? Imò, inquit Gnathæna, quis te ſuperbior, qui nec uocatus uenias? Iocus eſt ex ancipiti: nec uocatus uenit, qui non uocatus uenit, quod eſt impudentiæ: & nec uocatus uenire dicitur, qui uocatus uenire recuſat, qđ eſt ſupbiæ. *Conuiua ultroneus.*

74 Eadem à duobus conducebatur, quorum alter erat miles, alter maſtigias ſeruus. Milite uerò per contumeliam illam appellante lacum, An, inquit, quia duo amnes in me influunt, Lycus & Eleutherus? Lycus & Eleutherus fluuiorum nomina ſunt, ſed illa alluſit ad ſeruum amatorem & liberum. Lupus eſurit, liber arrogans eſt.

75 Nico meretrix, cui cognomẽ erat Capra, paraſitũ quempiã obuium habẽs à morbo gracilẽ, Quàm macilẽtus, inquit. Quũ

is re

is reſpōdiſſet, Quid me putas triduo comediſſe? Aut lecythum, inquit, aut ſoleas. Paraſitus ſentiebat ſe nihil aut minimū ediſſe, illa reſpondet quaſi de cibi genere interrogata. Ab inexpectato.

76 *Calliſtion cognomento Ptochelena, quum à quodā eſſet cōducta ſeruo, isq; quoniam æſtiuo tempore nudus accumbebat, oſtenderet in corpore notas plagarum, Vnde, inquit, illa miſer? quumq; is dixiſſet ſe puerū iure fuiſſe perfuſum: Tum illa, Nimirum uitulino: Sentiens eſſe flagrorum ueſtigia. Ex carnibus uitulinis coqui faciunt ius, ex pelle uitulorum fiunt lora.*

77 *Thais glorioſo cuidam amatori, qui cùm multa pocula ſumpſiſſet commodato, diceret ſe uelle illa cōfringere, aliaq; parare: Perdes, inquit, quod cuiq; proprium eſt. Ambiguo ſermone notans eſſe commodatitia. Poterat autem intelligi, ſi cōflentur, perire quod cuiq; poculo proprium eſt.* Ex ambiguo.

78 *Lais Corinthia cuidā amatori, qui miſſo ſigillo, iubebat illā uenire, Non poſſum, inquit, lutū eſt. Olim terræ genere ſignabant, at illa lutum eſſe dixit, quaſi ob lutum uiarum non poſſet accedere. Luteum ſigillū nihil morabatur, argenteū quærebat.* Ex ambiguo.

Eadem Myronem ſalſiſſimè repulit, ſed præſtat hoc Auſonij uerbis referre.

Canus rogabat Laidis noctem Myron,
Tulit repulſam protinus:
Cauſamq; ſenſit, & caput fuligine
Fucauit atra candidum:
Idemq; uultu, crine non idem, Myron,
Orabat oratum prius.
Sed illa formam cum capillo comparans,
Similemq; non ipſum rata,
Fortaſſe & ipſum, ſed uolens ludo frui,
Sic eſt adorta callidum:
Inepte quid me quod recuſaui, rogas?
Patri negaui iam tuo. *Hoc uidetur imitatus Imperator.*

79 Leontium,quoniam ipſa cum amatore diſcumbēte,ingreſſa eſt Glycera,& amator ad hanc uidebatur procliuior, ſedebat mœſta. Hanc quū notus quiſpiā appellaſſet, dicens: Quur mœres Leontium? Vterus,inquit,mihi dolet. ὑστέρα Græcis uterum ſiue uuluam ſonat,& eadem uox ſonat,poſterior: Significabat autem poſteriorem Glyceram magis placuiſſe, idq; ſibi dolere.

Adoleſcens quidam in Aegypto deperibat in Theonidē meretricem: quumq; illa peteret ingentem mercedem,tandem adoleſcēs ſomniauit ſe rem habere cū ea,atq; ita liberatus eſt amore. Petit illa mercedem. Negāte iuuene itum eſt ad iudicē. Bocchoris pronūciat,ut iuuenis in uaſculo adferret tantū pecuniæ, quantum illa poſtularat. Iubet adeſſe meretriculam, & umbra frui pecuniæ circumlatæ. Hoc iudicium Lamia uelut iniquum reprehendit, Iuuenis ſomnio liberatus eſt, inquit, ab amore: at umbra pecuniæ non exemit Theonidi pecuniæ amorem.

80 *Vetula amata.* Phryne iam anus,dixit,A' multis fæcē emi,propter uini gloriam: Sentiens multos ideo ſecum cōgredi,ut gloriari poſſent, cum Phryne rem habuiſſe. Sicut uini magni nominis etiam fæx emitur,ut iactare poßint ſe tale uinum habere domi.

81 *Fucata.* Eadem ætate florens in conuiuio cui complures aderant fœminæ,quum iuxta morem ioci conuiuialis, quod unuſquiſpiam faceret,idem omnes facere cogerentur, prior manum bis aquæ immerſam admouit fronti. Quoniam autem omnes erant fucatæ,aqua per lituram fucorum defluens, rugarum ſpecie uultus omnium deformabat,quum ipſa interim Phryne, quæ naturali forma pollebat,ſpecioſior etiam appareret diluta facie.

82 *Pretium expugnat.* Quum amatores quoniam gratis non admittebantur, filiæ domum expugnaturi,uectes,ligones, & balliſtas admouerent, Phryne prodijt,Quum iſta,inquit,haberetis domi, quin potius afferebatis pretium? Sentiēs ita facilius expugnari meretricum ædes,dando quàm fodiendo.

83 Phryne Praxitelē à quo deamabatur,rogauit,ut ex operibus quod

bus quod haberet pulcherrimum ſibi donaret. Promiſit quidem amans,ſed illa ſenſit artificem diſsimulare,quod eſſet optimum. Callidè. *Itaq; ſubornauit ſeruum,qui Praxiteli in foro ſua uendenti nunciaret incendium in officinam incidiſſe, ac pleraq; illius opera conflagraſſe,nō tamen omnia.Praxiteles exclamauit, nihil ſibi relictum, ſi Satyrum & Cupidinem flamma corripuiſſet. At Phryne occurrens,iuſsit illum bono eſſe animo, nihil enim triſte accidiſſe. Sed hoc commento deprehendit in quod opus ille plurimum artis contuliſſet,& Cupidinem abſtulit.*

84 *Phryne cuidam iuueniliter iactanti,quòd multas haberet,ſe ſtudio triſtem exhibebat:ac roganti cauſam, Ob hoc ipſum iraſcor,inquit,quòd multis inuolutus fueris:de plagarū notis ſentiens,quas in illius corpore deprehēdit:erat enim ſeruus, at ille gloriabatur de puellis,quibus potitus fuerat.*

85 *Eadem auaro cuidam amatori , blandienti, dicentiq;, Tu Praxitelis Venuſcula es,Et tu,inquit, Phidiæ Cupido. Blandimentum blandimento penſans, & obiter auaritiam homini cupido exprobrans. Nam Phidias à parſimonia nomen habere uidetur.* Amator blādus.

86 *Eadem cum inſidiaretur pudicitiæ Xenocratis, & in eaſdē ædiculas ab illo eſſet admiſſa, ac precibus tandem impetraſſet, ut lectuli partem,qui illic unicus erat, ipſi concederet : reuerſa ad illos,qui eam ſubornauerāt,ac rogata,quid profeciſſet:Ego, inquit,à ſtatua redeo,non à uiro.Idem elegantius narrat Valerius Maximus. Pacta cum adoleſcentibus, ut Xenocratem ad coitum ſolicitaret:ſeſe in illius probe poti lectulum coniecit. poſtridie quum adoleſcentes exprobrarēt,quòd tam formoſa puella poti ſenis animum pellicere non potuiſſet, pactumq; uictoriæ pretium flagitarent,facete eluſit, dicens, ſe de homine, non de ſtatua cum illis pignus poſuiſſe.*

87 *Lamiam meretricē Demetrius rex adamabat parum ſobriè. Ea quum iam ſeneſcens in conuiuio tibijs ceciniſſet,Demo quæ*

& Mania dicta eſt, interrogata à Demetrio, quid uideretur Lamia: Anus, inquit: aliud reſpondens atq; expectabat rex. Nã ille ſciſcitabatur, quàm ſciè uideretur canere.

Ab inexpectato.

Rurſus appoſitis bellarijs, quũ rex diceret, uides quàm multa mihi mittat Lamia, Plura, inquit, tibi mittentur à matre mea, ſi uelis cum ea dormire: Notans anus ſolere donare ijs, à quibus ſubiguntur.

88 *Anicula Theophraſto licitanti quiddam, idq; admodum Atticè, Hoſpes, inquit, non uẽdo tanti. Notans illum quaſi nõ eſſet Atticus natura, qui ſupra modũ affectaret Atticiſmum. Id enim ſolent hoſpites, dum in aliena lingua uolunt uideri diſerti.*

Affectatio.

89 *Phocionis cognomento Probi uxor dicere ſolebat, ſuũ mundum eſſe præclara geſta mariti. Ita frugalitatem ſuam excuſauit alijs matronis obijcientibus, quòd parum pro dignitate culta eſſet.*

Mundus matronæ.

90 *Quum Cyperij aduerſus Aſtyagem Medorũ regem infeliciter pugnaſſent, mulieres in urbem fugientibus obuiam ierunt, ac nudatis uentribus, Quò, inquiunt, ignauiſſimi ruitis? An neſcitis uos huc iterum intrare non poſſe, unde ſemel naturæ lege egreſſi fuiſtis? Inuerſo ordine matres animant mares, quæ ſolent à periculis auocare.*

Animosè.

91 *Poppea quæ prius adultera Neronis, mox repudiata Octauia, mariti potens facta, ſubornauit quendam ex Octauiæ miniſtris, qui ei ſeruilem amorẽ obijceret. Ancillis Octauiæ ad quæſtiones pertractis, quædam cruciatu uictæ falſis annuerũt, quædam perſtiterunt dominæ ſuæ ſanctitatem prædicantes. Ex his una inſtanti Tigillino reſpondit, caſtiora eſſe Octauiæ muliebria, quàm os eius: Significans illum eſſe fellatoribus obſequentem, aut cunilingum.*

Animosè.

92 *Chiomata Orthiagontis uxor, quũ miſſo pretio à ſuis redimeretur, ac tribunus illam officij gratia ad flumen proſequeretur, clàm mandauit uni ſeruorum, ut Romanum illum ſe pro-*

Pudicitia matronalis.

ſequentem occideret. Id ubi caput præciſum ſub ueſte tectum ad maritum detulit, & ad illius pedes abiecit, marito admirante, dicenteq́; , num præclarum duceret ſeruare fidem, Præclarũ, inquit, ſed hoc præclarius, unum duntaxat, qui mecum concubuerunt uiuere. Fœmina aliquanto prudentior Lucretia, quæ non ſua, ſed ſtupratoris nece teſtata eſt ſuam pudicitiam.

Canna Sinorito Galatæ nupſerat. Eam Synorix iuuenis 93
præpotens adamabat, & clàm interfecto Sinorito, de nuptijs Pudica uxor.
Cannam ſolicitare cœpit. Illa quò coniugis mortẽ ulciſceretur, diſsimulauit dolorem, & coniugij ſpem præbuit. Tandem Synorigem ad ſe uenire iubet in templum Dianæ, cui erat dicata, quaſi uellet hanc eſſe coniugij teſtem: & aſtans altari, ceu deæ libatura è poculo bibit toxicum, moxq́; tradidit Synorigi: qui ſimul atq; reliquum ebibiſſet, uenerata deam, Te, inquit, dearũ præſtantiſsima teſtor, me huius tantum diei gratia hactenus Sinorito fuiſſe ſuperſtitem.

Olympias Alexandri mater, indignè ferens, quòd Alexãder 94
pateretur ſe dici filium Iouis: Non deſinet, inquit, Alexander Iouis filius.
me Iunoni inuiſam facere. Solent enim uxores extremo odio perſequi pellices.

Eadem quum accepiſſet Alexandrum filium, ut alij, Philip- 95
pum maritũ, adamare fœminam à qua putabatur amatorijs ue- Mores pro
nenis corruptus, accerſiuit ad ſe mulierem: quumq́; præter inſi- philtris.
gnem formam comperiſſet in ea mores liberales, & ingenium egregiè dextrum, Valeant, inquit, qui te inſimulant ueneficij. Nam tute quidem pharmacum in teipſa ac philtrum habes.

Eadem quum accepiſſet adoleſcentem quendam aulicum du 96
xiſſe uxorem, elegante quidem forma, ſed famæ parum ſecun- Bona fama.
dæ: Ille, inquit, non ſapit, qui uxorem oculis, non etiam auribus duxerit. Forma cernitur oculis, fama auribus deprehenditur. Quidam autem nec auribus, nec oculis, ſed digitis ducunt, ſolam ſpectantes dotem.

Frater marito potior.

97 *Intaphernis uxor, Dario permittente, ut unum è ſolis eligeret, cuius uitam ſibi donari uellet, fratrem elegit: demirante rege, cauſamq; ſciſcitante, Alius, inquit, maritus, alij liberi, ſi deus uolet, poſſunt contingere: alium fratrem parentibus uita defunctis non eſt quod ſperem.*

Matronæ ornamenta.

98 *Cornelia Gracchorum mater, quum Campana matrona illius hoſpitio utens, ornamēta ſua quibus illud ſeculum nihil habebat pulchrius, ipſi oſtenderet, traxit eam ſermone donec liberi redirent è ſchola. Tum, & hæc, inquit, ornamenta mea ſunt: Sentiens matronæ nihil eſſe pulchrius, neq; precioſius, quàm liberos rectè educatos.*

In deterius omnia.

99 *Omnibus Dionyſio tyranno exitium imprecantibus, una fœmina anus quotidie diluculo deos comprecari ſolet, ut eſſet incolumis ſibiq; ſuperſtes: accita à rege mulier, rogata eſt, unde tanta in rege beneuolentia, Quoniam, inquit, quũ puella eſſem, & grauem tyrannum haberemus, optabam mortem illius. Eo interfecto deterior arcē occupauit. Et huius exitium optabam. Nunc quum te habeamus, ſuperioribus etiam grauiorem, uereor ne ſi tu pereas, ſuccedat etiam deterior. eoq; caput meum pro tua ſalute deuoueo. Tam facetam audaciam Dionyſius punire erubuit.*

Tyrãni ſpecies.

100 *Cuculo minores auiculas percontanti, quur ipſam fugerent: Quoniam, inquiebant, ſuſpicamur te aliquando futurum accipitrem. Coccyx enim ſpecie non multum differt ab accipitre. Cauendum ab his, qui tyrannidis ſpecimen moribus edunt. Hoc ad Lyſiadem accommodauit Plutarchus in uita Arati.*

ILLVSTRISS. PRINCIPI IVNIORI GVLIELmo, Duci Cliuenſi, Iuliacenſi, Montenſi, Comiti Marchiæ, & in Rauenſpurgo, &c. Deſ. Eraſmus Rot. S. D.

APVD priſcos illos, illuſtriſſime princeps, non Græcos modo, uerūetiam Latinos, actoribus ac patronis cauſarum forenſium certus aquæ modus per clepſydras infundebatur, ne ſuperuacanea uerborum copia quum iudicibus tædium adferret, tum ipſi etiam cauſæ officeret, deniq; alijs agere uolentibus aditum præcluderet. At non idem fieri ſolet in philoſophicis orationibus, in quibus tandiu proferendus eſt ſermo, quādiu auditor alacriter haurit ea, quæ dicuntur, præſertim ſi quæ dicuntur, conferunt uel ad liberalem eruditionem, uel ad bene beateq; uiuendum. Itaq; perquàm eleganter Plato Antiſthenem prolixius diſſerentem admonuit his uerbis, Videris, inquit, ignorare, quòd orationis modus nō eſt is, qui dicit, ſed is qui audit: ſic & Carneades quum eſſet in diſſerendo uocalior, admonitus eſt à gymnaſij principe, ut uocem moderatius promeret: ſed quū ille à gymnaſiarcha peteret, ut ſibi præſcriberet modum, ſanè quàm apposite reſpondit: Iſthuc quod à me petis, rectius ſumes ab auditoribus. Iam uidemus quoſdā non clepſydris, ſed clepſammidijs metiri conuiuium. Hoc ut fateor ad frugalitatis diſciplinam utiliter fieri, atq; etiam neceſſario, duntaxat apud eos qui neſciunt unquam à menſa ſurgere, niſi hirudinum ritu ſic diſtenti, ut tantum non crepent, ac diſſiliant: ita non conueniret opinor ei qui lautos, & elegantes homines ſuauiter excipere uellet: ſed hunc oporteret apparatus modū à conui

famis conuiuarum orexi petere. At ego in hoc argumento cõuiuatoris perſonam indui, ac poſteaquam cœnæ tot inſtructæ miſſibus, quot actus permittuntur comœdiæ, ſecundas menſas nõ omnino ieiunas adieceram, mihi uidebar ſic egiſſe partes meas, ut ſi non Lucullus quiſpiam, certe mundus ac lautus ἑστιάτωρ uideri poſſem. atque adeò metuebam, ne apud frugalitatis amatores citius luxuriæ quàm ſordium crimen incurrerem. Verùm ſimul atq; prodijt opus, tanta auiditate diſtractum eſt, ut protinus à typographo cœperit efflagitari denuo: ſiue hic eſt argumẽti, ſiue, quod magis arbitror, tuus ornatiſſime princeps genius: quem confidimus non ſolùm ditioni tuæ, ſed & ſtudijs fore fœlicem. Itaq; prioribus ſex libris recognitis, & auctis adiecimus duos, quos tu uel proſcœnium uel pomenta, ſiue ἐπιδορπίσματα, ſi libet, uocare poteris, ne à conuiuij metaphora recedamus. Vale.

APOPHTHE GMATVM LIB. VII.

THALETIS MILESII.

HAEC præcipuè celebrantur: Multa uerba nequaquam arguunt ſapientem opinionem. Græcis carmen eſſe uidetur. 1 *Paucilo-quium.*

Οὐδὲ τὰ πολλὰ ἔπη φρονίμην ἀπεφήνατο δόξαν.

Sapiens enim non niſi quum res poſtulat, nec pluribus utitur uerbis, quàm opus eſt. Quemadmodum deus omnium ſapientiſſimus ſermonis eſt parciſſimi.

Vnum quiddam diuina egregium, unum quiddam præclarum elige. Solues enim hominum loquacium linguas ſine fine garrientes, ἀπεροβόλους: quod interpres miror quare reddidit, non paucorum. Satius eſt ad parandam honeſtam famam, unum quiddam inſigne prædicere, quàm diuinare de friuolis aut quibuslibet: Sapiens enim uates eſt optimus. Et præſtat uno opere edito, ſed egregio, parare famam eruditionis, quàm minus accuratè ſcribere de ſingulis. 2 *Vnum eximium.*

Rogatus quid eſſet omnium uetuſtiſſimum, reſpondit, deus. Quur ita? ὅτι ἀγένητος, hoc eſt, nunquàm eſſe cœpit. Quid eſſet pulcherrimum, ait, mundus: eſt enim opus dei, quo nihil eſt pulchrius. Quid maximum, locus. Capit enim omnia. Quid uelociſſimum, mens. Diſcurrit enim per uniuerſa hominis cogitatio. Quid robuſtiſſimum, neceſſitas ſiue fatum. Superat enim omnia. Quid ſapientiſſimum, tempus. Nam inuenit omnia. hæc ænigmatum inſtar habent. 3 *Aenigmata.*

Dicebat nihil intereſſe inter uitam & mortẽ, ob id opinor, quòd utraq; res æque eſſet ſecundum naturam, nec mortẽ malam eſſe magis quàm natiuitatẽ. Cuidã uerò obſtrepenti, Quur igitur, 4 *Argutè.*

igitur, inquit, tu non moreris? falſe reſpondit, Ob hoc ipſum quia nihil refert. Potius enim habetur, quod acceſitur.

5 Percontanti utrū fuiſſet prius, nox an dies: Nox, inquit, uno
Salsè. die fuit prior. Eluſit ineptū percontatorē. Si nox uno die præ-
ceſſit diē, dies igitur fuit ante noctem. Nox enim finis eſt diei.

6 Rogatus num lateret deos homo iniuſte agens, reſpondit, ne
Deus omni- cogitans quidem: Significans Deo nihil omnino eſſe occultum.
ſcius. At uulgus putat, quæ corde uoluunt latere Deum.

7 Adultero ſciſcitanti, an abiuraturus eſſet adulteriū: Non eſt,
Grauiter. inquit, periurium adulterio peius: Significans illum ſtulte dubi-
tare de peierando, qui facinus periurio par non dubitaſſet com-
mittere. Eoq; in atrocibus ſceleribus nihil ponderis habet iuſiu-
randum. Quiſquis enim audet dare uenenum, audebit & cum
periurio inficiari.

8 Percontanti quid eſſet difficile, Seipſum, inquit, noſſe. Atqui
Sapienter. hoc uulgus putat eſſe facilimū. Aliena rectius perſpicimus quam
noſtra, & ſibi quiſq; adulator eſt.

9 Rogatus quid eſſet facile: Alterū ait admonere. Omnes recta
Admonitio conſilia ægrotis damus. Interpres perperam uertit, ab alio mo-
facilis. neri, quū ſit ἄλλῳ ὑποτίθεσθαι, hoc eſt, alteri dare cōſiliū: quis enim
eſt tam ſtupidus, qui non admoneat alium? ſibi pauci conſulunt.

10 Sciſcitanti quid eſſet dulciſſimum: Potiri, inquit. Nam ea de-
Potiri dulce. mum delectant, quæ cōtingunt expetita. Quæ ultro obijciun-
tur, non perinde iuuant.

11 Rogatus quo pacto quis facilimè ferret infortunium ſuū: Si
Patientia. quis, inqt, uideat hoſtes maioribus malis obnoxios. Quidā eni
ex contēplatione felicitatis alienæ, ſuā calamitatem exaſperant.

12 Interrogatus quo pacto quis optimè iuſtiſſimeq; uiueret, Si,
Sapienter. inquit, quæ in alijs reprehēdit, ea ne faciat ipſe. In alienis enim
erratis perſpicaces ſumus, ad ſua quiſq; luſcioſus eſt.

13 Percōtanti quis eſſet felix, Qui corpore, inqt, ſanus eſt, animo
Felicitas ue- eruditus, ſiue caſtigatus. Cupiditates enim animorū morbi ſunt.
ra.

Dicebat

Dicebat amicorum abſentium æquè ac præſentium oporte= 14
re meminiſſe. Amicitia enim eſt animorum coniunctio, quos nõ Amicitia.
dirimit locus. Multi non amant, niſi tantiſper dum uident.

Non eſſe fucandam faciem, ſed animum honeſtis ſtudijs exor 15
nandum, quòd hæc forma ueros conciliet ac perpetuos amicos. Animi cultus

Vetuit per iniuriam diteſcere: Quòd lucrum fraude par= 16
tum damnum ſit, non lucrum. Lucrum da=
Μὴ διαβαλλέτω σε λόγος πρὸς τοὺς πίστεως κεκοινωνηκότας. Id ita mnoſum.
uertit interpres: ne te in ius uocet ſermo contra coniunctos tibi 17
ac ſocios dictus. Ego magis arbitror Thaletem admonere, ne Arcana nulli
quid amicis quibus fidimus, committamus, quod ſi effutiant, pa= cõmittenda.
riat nobis infamiam.

Quale, inquit, præmium rependeris parentibus tuis, tale à li 18
beris tuis expecta. Pietas in pa=

Dixit facilimum eſſe philoſopho ditari ſi uellet. idq; tali facto rentes.
probauit: Omnem oleam antequàm florere cœpiſſet in agro 19
Mileſio coëmit. Animaduerterat enim præſcientia quadã olea= Prouidẽtia.
rum ubertatem fore. Hoc pacto os obturauit, qui iactabant in
philoſophis paupertatem non eſſe uirtutis, ſed neceſſitatis. Huius
meminit Cicero lib. de Diuinatione primo.

SOLON SALAMINIVS.

Quum Piſiſtratus occuparet remp. resq; uideretur ad ma= 1
nifeſtam ſpectare tyrannidem, neq; quiſquam auderet illius co=
natibus obſiſtere, ipſe productis armis, & ante ædes poſitis, cœ Senectus
pit inclamare ciues: at ubi Piſiſtratus ad illũ mitteret, qui per= audax.
contarentur, qua re fretus hoc auderet. Senectute, inquit. Alios
ſenectus reddit formidoloſiores, illi conciliauit audaciam, quòd
parum uitæ ſupereſſet, etiamſi nullus occideret. Ita Plutarchus
in commentario, an ſeni ſit gerenda reſpub. Diogenes Laërtius
rem aliquanto fuſius narrat.

Poſtquàm uidit rerum ſummam eſſe penes Piſiſtratũ, arma 2
depoſuit ante curiã, dicẽs: O` patria tibi & dictis, & factis ſum Pietas in pa
opitula triam.

opitulatus. Hoc pacto teſtatus ſibi non defuiſſe uoluntatem cõſulendi reipub. in Aegyptum nauigauit.

3 *A Crœſo interrogatus, an quem uidiſſet ipſo beatiorẽ, Tellum nominauit Athenienſem, priuatum hominẽ, ſed qui relictis liberis, ac nepotibus bene inſtitutis feliciter obijſſet diem. Interrogatus dein cui poſt illum tribueret felicitatis elogium, Cleobin & Bitum Argiuos fratres nominauit, qui cum ſumma pietatis laude defuncti fuerãt. Indignatus rex, Nullo igitur loco me ponis? Ego, inquit Solon, facilè confiteor te regem opibus, & imperio florentem: beatum non appellarim prius, quàm feliciter hanc uitam abſolueris. Refert Herodotus in primo.*

Ante mortẽ nemo beatus

4 *Præmia decreta his, qui in Olympijs aut Nemeis uiciſſent, cõtraxit, eaq; maiora decreuit ijs, qui in bello pro patria fortiter occubuiſſent: dicens, illos & dum exercentur, magnis impẽdijs exerceri: & ſi uicerint, magis aduerſus patriam, quàm aduerſus hoſtes coronari: & quũ ſenuerint, ad nihil utiles euadere, haud aliter quàm detrita pallia, ut qui nec bello ſint utiles, nec gerendæ reipub. accommodi.*

Sumptus inutiles.

5 *Huic attribuunt & illud longè celebratiſſimum, leges aranearum telis eſſe ſimiles: quanquàm idem & alijs adſcribitur, nominatim Anacharſidi.*

Leges.

6 *Illud argutiſſimè dixit, tyrannorum amicos calculis ſupputatorijs eſſe ſimilimos: qui ut arbitrio ſupputantis ponũtur, interdum ualent multa milia, interdum minimum, interdum nihil*

Amicitia principum.

7 *Rogatus, quamobrem nullam legem tuliſſet in parricidas, Non expectabam, inquit, hoc ſcelus unquã in hac ciuitate poſſe committi. Quòd illa immania non exiſtant, niſi ubi luxus regnat, nec ulla eſt legum reuerentia.*

Grauiter.

8 *Interrogatus, quî fieri poſſet, ut quamminimũ iniuriarũ exiſteret inter homines: Si, inquit, qui iniuria affecti nõ ſunt, æquè doleant, atq; hi qui affecti ſunt. Quiſquis enim uiolat leges, nõ unum ciuem lædit, ſed totam remp. quod quidem in ipſo eſt. At*

συμπάθεια.

nunc dum alijs læſis aut quieſcimus, aut gaudemus etiam, impunitas improborum audaciam in plurimos inuitat.

Dicebat opulentiam eſſe matrem ſaturitatis, ſaturitatem ferociæ ac uiolentiæ. Diuitias comitatur luxus. Luxus exit in tyrannidem, dum fœnum migrat in cornua. 9 Diuitiæ.

PITTACVS MYTILENAEVS.

Huic tribuitur illud decantatiſſimum, Dimidium plus toto: de quo nobis ſatis dictum eſt in Chiliadibus. 1 Modus.

De eodem memorant exēplum clemētiæ uix credibile. Tyrrheum Pittaci filium Cumis in tonſtrina ſedētem, faber quidam ærarius impacta ſecuri occidit. Cumani homicidā uinctum miſerunt ad Pittacum, ut de eo ſuppliciū ſumeret. At ille cognita cauſa dimiſit hominem dicens, ignoſcentiam eſſe potiorem pœnitentia: Sentiens utilius eſſe condonare, quàm meminiſſe iniuriæ & ulciſci. Sunt qui referant homicidam ab Alcæo fuiſſe dimiſſum, cum hoc elogio, Melius eſt ignoſcere quàm punire. 2 Clementer.

Legem tulerat, ut qui per temulētiam ſceleris aliquid commiſiſſent, duplo plecterentur: Solet enim uulgus hominum ebrietatis obtentu crimen extenuare. Id eò factum ferunt, quod inſula uino abundaret. 3 Ebrietas.

Crœſo percontanti quod eſſet maximum imperium, inquit, ποικίλου ξύλου, id eſt, uarij ligni, leges innuens. Nam olim in tabulis ligneis leges inſcribebantur. Porrò ubi ſumma eſt legum autoritas, ibi eſt minimum tyrannidis. 4 Legum autoritas.

Probabat uictorias citra ſanguinem partas: nam magno ciuium cruore emptas, hoc eſt, Cadmeas, ut uocant, non exiſtimabat eſſe uictorias. 5 Victoria incruenta.

Huius eſt illud πολυθρύλλητον, Aequalem ducito: quum ipſe domi haberet opulentiorem, ac proinde moroſam & imperioſam. Id latius explicuimus in Chiliadibus. 6 Coniugium par.

BIAS PRIENAEVS.

Quū ingenio ſuo patriā ſuā obſidione liberaſſet, rex Alyat- 1 Liberè.

I tes intel

tes ĩtellecta uiri prudẽtia ꝓtinus eũ ad ſe accerſiuit. at is rñdit, ἐγὼ ἀλυάττῃ κελεύω κρόμμυα ἐσθίειν, id eſt, ego Alyattẽ iubeo cæpas edere: qđ perinde eſt ac ſi dixiſſet, iubeo illũ plorare: extremũ regis cõtemptũ profeſſus. Attigimus & hoc in Chiliadibus.

2 Euenit ut cum ſceleroſis quibuſdam & impijs naui ueheretur:

Liberè. qui cum ob exortam tempeſtatem periclitarentur, deorum opem implorabant: Tum Bias: Silete, inquit, ne uos hic illi nauigare ſentiant. Deus impiorum precibus irritatur magis ad uindictam, quàm ad opitulandum flectitur.

3 Impio cuidam ſciſcitanti quid eſſet pietas, nihil reſpondit.

Salſè. Roganti quur ſileret: Quoniam, inquit, percontaris de rebus nihil ad te pertinentibus.

4 Interrogatus quod eſſet animal omnium maxime noxium:

Adulatio. Si de feris, inquit, percontaris, tyrannus: ſi de mitibus, adulator.

Hæc de ſeptem ſapientum dictis arbitror eſſe ſatis, uel quia ſunt omnibus obuia, uel quia magna ex parte ſunt fabuloſa, uel quia pleraq; ſunt eius generis, ut à quouis dici poſſint. Quid enim habet Cleobulus quur inter ſapientes numerari debeat?

ANTISTHENES ATHENIENSIS.

1 Antiſthenes ridere ſolet Atheniẽſes ſubinde gloriãtes, quòd

Salſè. eſſent autochthones, hoc eſt, indigenæ, eò quòd non aliunde eò cõmigraſſent, nec patriam ſedem mutaſſent unquam: dicens hoc laudis illis eſſe cum teſtudinibus cochleiſq; commune. Nam & hæc animantia nunquam mutant domiciliũ, in quo naſcuntur.

2 Diſcipulos ſuos admonere ſolet, ut ſibi eſſent Socratis con-

Modeſtè. diſcipuli, declarans quàm eſſet alienus ab inani gloria.

3 Voluptatem intantum execrabatur, ut diceret ſe malle inſa-

Temperatè. nire quàm uoluptate affici. μανείην ἢ ἡσθείην, id eſt, inſaniam potius quàm delecter. Inſaniam aufert medicus: uoluptas quum æquè mentem eripiat homini, uix ſanabile malum eſt.

4 Cũ his mulieribus habendã conſuetudinẽ dixit, quæ benefi-

Matrimonium. cium beneficio penſent. αἳ χάριν εἴσονται, id eſt, quæ gratiã habituræ

*turæ ſint:ſentiēs abſtinendū ab his quæ pretio uendūt inhone=
ſtam uoluptatē,nec pariunt,nec amāt mutuū: aut à ualetudina=
rijs,deformibus ac male moratis,quæ gignunt fœtus pœnitēdos.*

Cūm adoleſcēs quidam Ponticus *genere,ſe in numerū diſci=* 5
pulorum illius recipi cuperet, patri quærenti quibus rebus eſſet Docilitas.
*opus,*Libro,*inquit,nouo,ſtylo nouo,nouaq́; tabella:ſignificans
animum à uitijs uacuum, ſtudium uigil,& memoriam fidelem.
Solent autem adoleſcentes uoluptatibus ac delitijs occupatam
mentem ad præceptorem adferre, quæ res ferè in cauſa eſt, ut
minus proficiant. At philoſophia totum animum ſibi poſtulat.*

Adoleſcenti conſulenti cuiuſmodi uxorem ducere expediret, 6
Si formoſam duxeris,inquit, habebis communem:ſin deformem, Coniugium.
habebis pœnam: iucundius id eloquens Græcè,*quibus quod ad
uoces attinet,minimum intereſt inter* κοινὴν & ποινὴν *: quod ad
rem attinet,plurimum. Suadebat itaq; mediā ſtatāq;, ut uocant,
formā ducendam, quæ nec faſtidium uiro moueret ob deformi=
tatem, nec ob inſignem formam peteretur ab adulteris.* A.Gel=
lius hoc dictum Bianti *tribuit.*

Cum accepiſſet Platonem *de ipſo male loqui, nihil cōmotus,* 7
Regium *eſt,inquit,quum feceris bene,audire male.*Quanquàm Generosè.
hoc idem alijs adſcribitur. Excelſi *animi eſt, ingratitudine ho=
minum non deterri à ſtudio bene merendi de omnibus.*

Cum Orphicis *myſterijs initiaretur,ac ſacerdos diceret illum* 8
bonis plurimis fruiturum apud inferos poſt hanc uitam, Quur, Initiatio.
inquit, ergo tu non abrumpis uitam? Significans *nōn initiatis
paratam eſſe beatam uitam à rogo,ſed his qui piè ſanctéq; uixe=
rint.*Et *hoc,aut ſimilimum huic,alijs tribuitur.*

Cuidam opprobranti quòd eſſet hybrida,hoc eſt,non è duo= 9
bus ingenuis natus, ſed ex patre Athenienſi, *matre* Phrygia: Genus.
Nec *è duobus,inquit,luctatoribus natus,& tamē luctator ſum:
Sentiēs non tam referre,unde natus ſis, ſed qui ſis.* Is *uerè liber
eſt,quem philoſophia liberum facit: & is uerè* Græcus *eſt, qui*

Græcorum diſciplinis inſtitutis eſt.

10 *Interrogatus, quur paucos haberet diſcipulos, Quoniam de-*
Salsè. *pello illos, inquit, uirga argentea. Sentiens ideo paucos uenire, quòd magna mercede doceret. Vulgus autem pluris facit pecuniam quam ſapientiam.*

11 *Rogatus quamobrem ſeuerus eſſet obiurgator erga diſcipu-*
Seueritas. *los, Et medici, inquit, erga ægrotos: Significans ſe in uitia ſæuire, non in homines: nec uitia ſanari blandiendo.*

12 *Conſpicatus aliquando mœchum fugientem, inſequentibus*
Adulterium. *qui illum comprehenderent: Infelix, inquit, quantum periculum unico obolo uitare poteras: Sentiens ſcorti congreſſu libidinem ſedari potuiſſe, quum nunc de uita periclitaretur.*

13 *Aiebat ſi ad alterutrum adigeret neceſſitas, ſatius eſſe in cor-*
Adulatio. *uos incidere, quàm in adulatores,* ἐς κόρακας ἢ ἐς κόλακας. *Nam corui non comedunt niſi mortuos, adulator etiam uiuos deuorat. Et hoc alteri tribuitur.*

14 *Rogatus quid eſſet mortalibus beatiſſimum, Felicem, inquit,*
Felicitas uera. *mori. Hæc ſententia conſentit cum illa Solonis. Qui feliciter abſoluit uitam, huic nihil ſiniſtri poteſt accidere, quod felicitatem ægritudine aliqua contaminet. At quibus res ſunt ſecundæ, ij nihil magis optant, quàm diuturnam uitam.*

15 *Amico cuidam deploranti quòd commentarios ſuos perdidiſ-*
Memoria. *ſet, Oportuit, inquit, iſta animo potius quàm chartis inſcribere. Librorum fiducia frequenter in cauſa eſt, ut minus exerceamus memoriam. In tuto eſt, quod animo impreſſum eſt. Licet enim circunferre, & ſemper in promptu eſt.*

16 *Dicere ſolitus eſt, non aliter ac ferrum abſumitur rubigine,*
Inuidia. *ita inuidos ſuo ipſorum uitio contabeſcere. Ferrum enim, etiam ſi nemo lædat, ex ſe gignit, unde corrumpatur.*

17 *Vulgus hominum è ſtructuris, ſtatuis, trophæis, ac libris, ſibi*
Immortalitas nominis. *promittit immortalitatem. Antiſthenes ijs qui appeterent immortalitatem, unicam uiam oſtendit, ut iuſtè pieq; uiuerent.*

Rogatus

Rogatus quæ res portenderet ciuitatibus exitium, Cum in 18
his, inquit, nullum eſſe poteſt bonorum ac malorum diſcrimen: Honos uir=
Sentiens eam rempub. non poſſe conſiſtere, ubi nec eſſet honos tutis.
uirtuti, nec pœna ſceleroſis. Hoc apud Homerum ſtomachatur
Achilles, ἐν δ' ἰῇ τιμῇ.

Cum illi diceretur, quòd à quibuſdam improbis laudatus eſ= 19
ſet: Vereor, inquit, ne quid imprudens fecerim mali: Sentiens à Laus à lau=
talibus neminem laudari, niſi ob malefacta. datis.

Fratrũ inter ſe concordiam dixit quouis muro firmius muni= 20
mentũ. Id dictum & ad ciuium concordiam accõmodari poteſt. Concordia.

Admonebat ea eſſe paranda uiatica, quæ ſimul cum naufra= 21
go enatarent: Sentiens bonas artes ubiq; eſſe in pretio, nec poſ= Bona animi.
ſe à fortuna eripi. Idem adſcribitur Ariſtippo.

Opprobranti quòd interdũ cum improbis haberet conſuetu= 22
dinem, Et medici, inquit, cum ægrotis uerſantur, nec tamen Solerter.
ægrotant ipſi: Sentiens philoſophum ideo uerſari cum impro=
bis, ut eos reddat meliores.

Abſurdum eſſe dicebat, triticum repurgare à lolio, bellum ab 23
inutili milite, & à rep. nõ ſecernere inuidos: Significãs inuidos Grauiter.
tam eſſe inutiles ciuitati, quàm loliũ eſt tritico, et ignauus bello.

Rogatus quid emolumenti cepiſſet ex philoſophia, Vt me= 24
cum, inquit, loqui ſiue uiuere poßim. Doctus etiam ſi ſolus ſit, Solitudo.
non ſentit tædium ſolitudinis, ſed multa præclara ſuo cum ani=
mo uerſans, quaſi ſecum loquitur. Indoctis moleſtißima eſt ſo=
litudo, atque etiam inutilis.

Cum in cõuiuio quidã diceret, Cane tibijs: Tu mihi eas infla, 25
inquit. Non recuſauit obſequiũ, ſi ille uiciſſim obſequeretur. Sed Indecora.
interim indicauit non eſſe philoſopho decorum tibijs canere.

Cum Diogenes ab ipſo peteret tunicam, iuſsit, ut duplicaret 26
pallium, ſic eum tunicæ ſpeciem præbiturum: admonens opor= Frugalitas.
tere pauciſſimis eſſe contentum.

Rogatus quæ diſciplina cum primis eſſet neceſſaria, Mala, 27

 inquit,

Dediſcere. inquit, dediſcere. Id enim non modo primum eſt, uerumetiam
difficilimum.

28 Qui nos maledictis inceſſerẽt, eos magis tolerandos dicebat,
Moderatio. quàm q̃ nos lapidibus impeterẽt. Verba enim non lædũt, ſi quis
cõtemnat. Vide uerò num fortè hic ſit ſenſus, tolerantiores eſſe,
qui conuitia patiẽter ferrẽt, q̃ ſi quis lapidibus impetitus ferat.
Quorundam enim dicta grauius ſauciant quàm lapides. Quòd
ſi indecorum eſſet graui uiro lapidibus repetere a quo petitus
fuerat, æquè indecorum ſit in conuitiantem regerere conuitia.

29 Inuiſens Platonem aduerſa ualetudine laborantẽ, uidit pel=
Faſtus. uim, in quam uomuerat: Bilem, inquit, Platonis uideo, faſtum
non uideo. Solet enim quemadmodum Diogenes, Platonis ar=
rogantiam notare. Itaq; quum in pompa quadam equeſtri, qui=
dam equus crebro hinnitu ferociaq; ſpiritus excelſos teſtaretur,
eoq; uehementer à Platone laudaretur, uerſus ad Platonem, Vi=
deris, inquit, & tu bonus equus futurus.

30 Admonuit Athenienſes, ut aſinos æquè atq; equos deligerẽt ad
Electio ma= agriculturã. Cũ illi dicerẽt hoc animal eſſe alienũ ab aratione,
giſtratuum. Quid refert, inquit, quũ in ueſtra rep. duces ſint qui nunq̃ didi=
cerũt adminiſtrãdi rationẽ, ſed hoc ſatis eſt, quòd a uobis delecti
ſunt? Sentiẽs multò abſurdius eſſe ei commẽdare rẽp. qui guber=
nandi artẽ non tenet, quàm ſi aſinũ pro equo adhibeas aratro.

31 Cuidam dicenti, Pleriq; te laudant: At quid, inquit, mali feci?
Vulgi iu= ſignificans quæ recta ſunt ſemper paucißimis placuiſſe.
dicia. Rogatus à quodam, quid ſibi faciendum ſuaderet, ut probus
32 uir & honeſtus euaderet: Si mala, inquit, quæ tibi adſunt, ab
Dediſce= his, qui nouerunt, didiceris eſſe fugienda. Senſit uirtutis caput
re mala. eſſe, caruiſſe uitijs. Id non à quolibet diſcendum, ſed ab his dun=
taxat, qui norunt, quæ ſint uera mala, quæ uera bona.

33 Quodam prædicante delicias, Hoſtium, inquit, filijs contin=
Delitiæ. gat in delitijs uiuere: ut rem peſtilentem deteſtans, quod pleriq;
pro ſummo bono amplectuntur.

Quidam

Quidam adoleſcens curarat ſeſe ex ære ſculpendum,& ad 34
eam imaginem ſeſe cõformabat. Huic Antiſthenes,*Si æs poßet* Forma.
uocem edere,qua de re potißimum gloriaretur? De *pulchritu=*
dine,inquit adoleſcens. Non *igitur,inquit,erubeſcis,qui cum*
in animo glorians? Significans magis gloriãdum de bonis ani=
mi,quàm de forma,quam haberet cum ſtatua communem.

Adoleſcentes *quoſdam* Ponticos,*qui uidendi Socratis gra=* 35
tia ſe contulerant Athenas, duxit ad Anyti domum, dicens Solerter.
illum Socrate multò ſapientiorem,ut qui Socratem accuſaſſet.
Hoc *dicto renouatum eſt ciuibus extincti Socratis deſiderium,*
& Anytum expulerunt.

Adoleſcens *quidam* Ponticus *pollicebatur ſe rationem Anti=* 36
ſthenis habiturum, ſi nauis ipſius quæ ſalſamenta uehebat ap= Pollicitatio.
puliſſet. Antiſthenes *accepto nouo uaſe,una cum adoleſcente*
ibat ad mulierem,quæ uendebat farinam,& impleto uaſe,cœ=
pit onuſtus diſcedere. Mulieri uerò poſcenti farinæ pretium,
*commoſtrato adoleſcente,*Hic,*inquit,dabit,ſi nauis cum ſalſa=*
mentis appulerit: Significans *inanes eſſe in diem* pollicitatio=
nes,quum farina quotidie ſit præſenti pecunia emenda.

Cum Antiſthenes *ipſe ſalſamenta per forum geſtaret,id qui=* 37
buſdã admirantibus,quòd philoſophus officio tam ſordido fun= Argutè.
geretur,idq; in publico,ac non potius ſeruo delegaſſet: Quid,
inquit,admiramini? hæc mihi porto,non alijs: Sentiens *nullum*
eſſe ſordidum obſequiũ,quod ſibi quis impenderet:dein nõ eſſe
indecorum eum portare ſalſamenta,qui ſalſamentis ueſceretur.

Cuidam *obijcienti,quòd* Antiſtheni *mater eſſet* Phrygia: Et 38
Deorum,*inquit,mater:*Ridiculum *arbitrans cuiquam probro* Solerter.
dari patriam,quum in damnatiſsimis regionibus interdum na=
ſcantur feliciſſima ingenia.

Dicere *ſolet hoſtibus à dijs omnia optanda eſſe bona, exce=* 39
pta fortitudine:quòd illa omnia aliquando futura ſint eorum, Fortitudo.
qui fortitudine præcellerent,non eorum qui poſſiderent, quòd

ob ignauiam ea tueri non poßint, Senſit fruſtra parari bona, ſi qui parauit, tueri neſciat.

40 *Si quã uidiſſet muliẽrẽ egregiè cultã, adibat ædes illius, iubebatq; uirũ proferre arma & equũ: quæ ſi placuiſſent, patiebatur muliẽrẽ indulgere delicijs, quòd eſſet qui defenderet: ſin minus, ſuadebat, ut cũ ornatũ deponeret, ne præda fieret alijs.*

Fortitudo.

41 Antiſthenem, *quoniam multa conſcripſit uolumina,* Timon *appellare ſolet* παντοφυῆ φλέδωνα, *id eſt, ingenioſum nugatorem.* Non *tamen dixit* εὐφυῆ, *ſed* παντοφυῆ, *quòd ingenio ad quiduis uerſatili uaria tractaret argumenta, & in his quædam parum digna philoſopho.*

Loquacitas.

42 Huius *placita non indigna ſunt, quæ commemorentur.* Dicebat τὴν ἀρετὴν εἶναι διδακτήν: *id eſt, uirtutem diſci poſſe. Aduerſus eos, qui putant naſci cum homine, aut naturæ affectus ſtudio uinci non poſſe.*

Studium.

43 Τοὺς αὐτοὺς εὐγενεῖς εἶναι καὶ ἐνάρετους. Q*ui uirtute præditi ſunt, eoſdem & nobiles eße.* Habent *enim id, unde uera naſcitur nobilitas.* Aduerſus *eos qui maiorum imaginibus, aut diuitijs metiuntur nobilitatem.*

Nobilitas.

44 Virtutem *ſibi ſufficere ad felicitatẽ, nec ulla re opus habere, niſi robore Socratico.* Socrates *ad omniũ rerũ patientiã obduruerat.* Imbecillitas *corporis impedit frequenter uirtutis uſum.*

Tolerantia.

45 Virtutem *eſſe rem operum, non autem plurimis uerbis multiſq; diſciplinis egere.* Aduerſus *eos qui iuris, ac* Theologiæ *pietatiſq; profeßionem ſtudio reddunt difficilimã ac prolixam, perq; uitam omnem nihil aliud quàm de uirtute diſputant.* No*tat hoc* Horatius: Vir*tutem uerba putas, ut lucum ligna.*

Virtus in actione.

46 Sapientem *ſibi ſufficere, eò quòd omnia quæ ſunt aliorum, ſunt & huius, qui cum omnibus habet amicitiam, & amicitia facit omnia communia.*

Sapiens.

47 Ἀδοξίαν εἶναι ἀγαθὸν ἴσον τῷ πόνῳ: *id eſt, obſcuritatẽ eſſe bonum par labori.* Aduerſus *illud* Epicuri, λάθε βιώσας. Multi *ſtudent*

Ocium.

dent ignoti eſſe, quò uiuant in ocio. At ignobilitas quoniam
patet quorumlibet contemptui, non minus adfert negotiorum
quàm famæ claritas, quanquàm & hæc graue eſt onus.

Negabat *ſapientem uiuere iuxta leges ab hominibus inſti-* 48
tutas, ſed iuxta normam uirtutis: Sentiens non ideo quid faciē- Virtus legi-
dum aut uitandum, quia leges iubent, aut uetant: ſed quia ipſa bus nō eget.
ratio dictat, hoc eſſe honeſtum, illud turpe. Leges non omnia
præſcribunt, at uirtutis regula docet ubiq;, quid ſit honeſtum,
quid turpe. Coacta uirtus, uirtus non eſt.

Quidā *cenſebāt ſapienti non eſſe ducendā uxorē, ipſe con-* 49
trà cenſebat eſſe ducendā, at nō uoluptatis, ſed liberorū gratia. Coniugium.
Debetur hoc naturæ & patriæ. Sed cū optima indole præditis
cōgredietur, ut ex bonis naſcātur boni. Quin & amabit uxo-
rē, nō uulgari more, ſed iudicio: is enim uerè & cōſtāter amat,
qui iudicio amat. At ſapiens optimè dijudicat, quæ ſint amore
dignæ: aduerſus eos qui uxores ſe iactant habere pro matulis.

Sapienti *nihil eſſe nouum aut ſubitum, eò quòd quicquid* 50
homini poteſt accidere, ſit iam præmeditatus, ut nunquàm di- Prouidētia.
cat, non putaram.

Ἀξιέραστος ὁ ἀγαθὸς, *dignus amari quiſquis bonus eſt. Non eſt* 51
uerus aut ſyncerus amor, niſi quem conciliat uirtus. Amor.

Aiebat *homines uirtute præditos eos ſibi parare propugna-* 52
tores, q & fortes ſint, & iuſti. Nolūt enim defendi, ſi qd iniuſti Iuſtè.
admittāt. Improbi cōtrà fortes defenſores quærūt, iuſtos nolūt.

Ἀναφαίρετον ὅπλον εἶναι ἀρετήν, *id eſt, uirtutem eſſe armatu-* 53
ram, quæ detrahi non poſſit. Nam enſis & clýpeus excutiun- Armata uir-
tur: Sapiens nunquàm non armatus eſt, eoq; uinci non poteſt. tus.

Dicebat *eſſe ſatius cum paucis bonis pugnare aduerſus o-* 54
mnes malos, quàm cum multis malis aduerſus paucos bonos. Paucitas bo-
Vel quia in bello non tam multitudo, quàm uirtus militum ac norum.
ducum parit uictoriam: uel quia præſtat eſſe de numero bono-
rum, qui ubique pauci ſunt, quàm de grege malorum, quorum

ubiq; plena ſunt omnia.

55 *Obſeruandos eſſe hoſtes, quòd hi primi omnium ſentiant, ſi*
Vtilitas ex hoſte. *quid delinquas. In hoc igitur utiliores ſunt nobis quàm amici, ut errata noſtra cognoſcamus, & cognita corrigamus.*

56 *Virum iuſtum pluris faciendum quàm cognatum. Arctiora*
Cognatio uirtutis. *enim ſunt uincula uirtutis, quàm ſanguinis. Et omnis bonus bono proximo cognatus eſt propter animorum ſimilitudinem.*

57 *Viri ac mulieris eandem eſſe uirtutem. Idem ſenſit Socra-*
Sexus. *tes, ſexum muliebrem non minus eſſe docilem ad omnia uirtutis munia, quàm uirilem, ſi pariter inſtituatur. At uulgus ſexum incuſat quaſi ad uirtutem indocilem.*

58 *Honeſta ſiue pulchra eſſe quæ bona ſunt: turpia, quæ mala.*
Verè pulchra. *Stoicorum eſt dogma, nihil expetendum præter uirtutem, nihil fugiendum præter uitium: quum uulgo ingens probrum ſit paupertas, magna gloria diuitijs per fas nefaſq; partis abundare. Nec minus in cæteris præpoſtera ſunt iudicia uulgi.*

59 *Omnia mala habenda pro peregrinis. Vulgus hominum ea*
Gratitudo. *tantum probat, quibus aſſueuit: ab exoticis abhorret, non quia per ſe mala ſint, ſed quia peregrina. At ſapiēti nihil peregrinū eſſe debet, niſi quod cum uitio coniunctum. Neq; enim ideo temulentia deteſtanda, quòd alicubi non ſit in uſu, ſed quòd per ſe turpis. Nunc ex uſu regionum de rebus iudicat populus.*

60 *Tutiſsimum eſſe murum prudentiam, quòd is nec collabi-*
Virtus tuta. *tur, nec proditur. Nulla mœnia tam ſunt munita, quin machinis, aut ſuffoßionibus, aut, ut nihil horum, proditione capiantur. Sapientis decreta ſunt inexpugnabilia.*

61 *Quum in theatro populus Athenienſium tumultuaretur ob*
Virtus per ſe honeſta. *uerſiculum recitatum:*

Τί δ᾽ αἰσχρὸν εἰ μὴ τοῖσι χρωμένοις δοκεῖ. *Id eſt,*

Quid turpe ni uideatur hoc utentibus. *Subiecit alterum:*

Αἰσχρὸν τόγ᾽ αἰσχρὸν κἂν δοκῇ κἂν μὴ δοκῇ.

Quod turpe turpe eſt, ſiue credas, ſiue non.

Elegan

Eleganter correxit inutilem ſententiam. Refert Plutarchus.

ANACHARSIS SCYTHA.

Hermippus ſcribit illum mox ut Athenas uenerat adiſſe Solonis ædes. Percontanti famulo, quis & unde: iußiſſe, renuntiaret adeſſe Anacharſidem, qui & Solonẽ uidere, & ſi fieri poſſet, etiam hoſpes fieri cuperet. Solon per puerum reſpondit, in patria ſolere fieri hoſpites, ſignificãs inter Græcos & Scythas nõ eſſe ius hoſpitij. Ad hæc uerba, quibus abigebatur Anacharſis, perinde quaſi iuſſus eſſet introire, ingreſſus eſt ad Solonem: dicens ſe iam eſſe in patria, & æquũ eſſe, ut hoſpitio iungerentur. Huius reſponſi dexteritate delectatus Solon, lubens recepit hominẽ ad intimam familiaritatem, ex primo ſtatim ſermone deprehendens animum philoſophicum, qui iudicaret eſſe patriã, ubicunq; bene eſt homini: Ciues enim mundi ſumus omnes. 1 Ingenuè.

Reuerſus in patriam conatus eſt ad Græcorum inſtituta nouare Scytharum leges: Eam ob cauſam à fratre in uenatu ſagitta percuſſus eſt. Moriens dixit, ſe ob eruditionem incolumem à Græcia dimiſſum, per inuidiam in patria perire. Græca ſonant iucundius, διὰ τὸν λόγον, διὰ τὸν φθόνον. 2 Patria perniciosa.

Dicebat uitem ferre tres botros, primum uoluptatis, alterum ebrietatis, tertium moleſtiæ: Sentiens parcum uini uſum eſſe iucundum quia ſedat ſitim: largiorem gignere temulentiam: largiſsimum parẽre rixas, cædes ac morbos. Simile huic quod alibi dictum eſt: Primam crateram pertinere ad ſitim, alteram ad uoluptatem, tertiam ad ebrietatem, quartam ad inſaniam. Dictum erit iucundius, ſi cogites in Scythia non eſſe uites. 3 Vini parcus uſus.

Admirabatur, quĩ conueniret ut artifices apud Græcos certarent, ſed de his iudicarent artis expertes: Sentiẽs de artifice neminem rectè iudicare, niſi artificẽ. In theatro certabant histriones, mimi, cantores & ſophiſtæ, recitabant poëtæ: quorũ artes quũ populus neſciret, tamẽ alijs applaudebãt, alios explodebãt. 4 Vulgi iudicia.

Rogatus qua ratione quis effugeret, ne fieret uinolentus, Si 5

ſemper

Ex alijs exemplum. ſemper, inquit, præ oculis habeat ebriorum indecoros mores. Nihil enim ſimilius inſano quàm ebrius. At ebrius exiſtimat ſe decere omnia. In alijs ſpectandũ, quàm fœda res ſit temulentia.

6 Aiebat ſe demirari qui conueniret, ut Græci qui legibus ſuis uiolentiam & iniuriam puniunt, athletas ob hoc ipſum honorarent, quòd ſe mutuo percuterent: Salſe damnans crudelem populi uoluptatem, ac in moribus inconſtantiam. Quod enim iniuſtum eſt, ſemper iniuſtum eſt. Quanquàm heu nimium Ethnicarum reliquiarum adhuc reſidet in moribus Chriſtianorum, tamen illis prodigioſis uoluptatibus gladiatorum, pugilum & athletarum delitijs liberati ſumus per CHRISTVM. *Salsè.*

7 Quum rogaſſet quendam quanta eſſet ſpiſsitudo tabularum nauticarũ, isq; reſpondiſſet, quatuor digitorũ: Tantillũ, inquit, abſunt à morte qui nauigãt. Notauit negotiorũ auaritiam, qui lucri gratia ſemet in manifeſtum uitæ diſcrimen conijciũt. Scythæ neſciunt nautica commercia, ſed paſcuis ac uenatu uiuunt. *Nauigatio.*

8 Oleum dicebat eſſe uenenũ inſaniam gignens, eò quòd athletas uideret unctos in ſe inuicem inſanire. Nec olei uſum, ut arbitror, nouerant Scythæ, ut quod nec apud illos proueniret, nec aliunde importaretur. Athletæ non pugnant niſi uncti: putant enim corpus fieri robuſtius: at Scytha ſimulabat ſe credere, illis oleum eſſe cauſam inſaniæ. *Athletæ inſani.*

9 Aiebat ſe mirari qui fieret, ut Athenieñſes qui prohiberẽt mẽtiri, tamẽ in cauponũ tabernis palàm mentirẽtur. Qui uendunt merces, emuntq; lucri cauſa, fallunt quẽcunq; poſſunt, quaſi qd' priuatim eſſet turpe, fiat honeſtũ, ſi publicè facias in foro. At in contractibus maxime fugiendum erat mendacium. Sed tum maxime mentiuntur homines, quum maxime negant ſe mentiri. *Mendacium in contractibus.*

10 Admirabatur & illud, quòd Græci initio conuiuij cyathis puſillis uterentur, ſaturi maioribus: Sentiens potũ non in aliud adhibendum, niſi ad ſedandam ſitim. Abſurdum igitur eſſe tum plus bibere, quum iam ſitis eſſet ſedata. *Mos præpoſterus.*

Statuis

Statuis atq; imaginibus illius inſcribebatur, γλώττης, γαστρὸς, 11
αἰδοίων κρατεῖν, id eſt, linguæ, uentri, pudendis temperandum. Cõtinentia.
Quòd maximorum malorum cauſa ſit lingua effrenis, & luxu
nihil turpius, libido pecudem ex homine reddat.

Interrogatus num in Scythia eſſent tibiæ, reſpondit, Ne ui= 12
tes quidem: Significans ſaltationes, reliquaſq; eius generis uo= Vinolentia.
luptates è uinolentia naſci, aliq;.

Percontanti quæ naues eſſent tutiſſimæ, Quæ, inquit, in ſic= 13
cum protractæ ſunt. Solebãt enim olim naues iis menſibus, qui= Nauigatio.
bus mare nauigale non eſt, machinis quibuſdam in ſiccum per=
trahi. Anacharſis ſenſit, omnem nauigationem eſſe periculoſam.
At ille de genere nauigij percontabatur. Sunt enim Liburnicæ,
onerariæ actuariæq; naues, aliæq; diuerſi generis, in quibus alia
eſt alia aduerſus tempeſtatem inſtructior.

Aiebat ſe nihil admirabilius uidiſſe apud Græcos, quàm quòd 14
fumum in montibus relinquerent, ligna in ciuitatem conuehe= Ἄκαπνα.
rent. Senſit, opinor, de acapnis, quæ ita ſiccantur uel ſole, uel
igni in montibus, ut poſteà ardeant abſque fumo.

Roganti utrum arbitraretur plures eſſe mortuos an uiuos: 15
Nauigantes, inquit, in utro numero ponis? Dubitans an hi eſ= Nauigatio.
ſent inter uiuos habendi, qui uitam undarum ac uentorum ar=
bitrio commiſiſſent.

Exprobrãti cuidam Attico quòd natus eſſet in Scythia, Mi= 16
hi, inquit, probro eſt patria, tu patriæ. Egregiè inculpatus eſt, Acriter.
cui nihil poteſt obijci præter patriam. At quemadmodum laudi
eſt, apud Barbaros natum, Græcorum diſciplinas ſcire: ita tur=
pe eſt, apud Græcos natum ad Barbaros mores degeneraſſe.

Interrogatus quid eſſet in homine peſſimum, & quid opti= 17
mum, reſpondit lingua: Sentiens idem membrum plurimam ad= Lingua.
ferre utilitatem, ſi recta ratione gubernetur, peſtilentiſſimum
eſſe, ſi ſecus.

Dicere ſolet præſtare unicum habere amicum multi precij, 18
quàm

Amicus inſignis. quàm multos nullius precij. Græca ſonant iucundius, ἕνα φίλον ἔχειν πολλοῦ ἄξιον, ἢ πολλοὺς μηδενὸς ἀξίους.

19 Aiebat forum eſſe locum mutuis hominum fraudibus ac rapinis deſtinatum: notans mores uendentium, per fas nefasq́; lucra uenantium. *Forum.*

20 Ab adoleſcēte in conuiuio pulſatus, Adoleſcēs, inquit, ſi nunc uinum non fers, ubi ſenueris, aquam feres. Moderationis erat, quòd adoleſcentis proteruiam uino imputauit. Qui uerò bibunt intemperantius uinum ea præſertim ætate, cui magis conuenit aqua, ij frequenter ſenes ob inopiam coguntur aquam bibere, aut διαφορᾶν: quum ei ætati neceſſarius ſit uini uſus. *Patienter.*

21 Cuidam obijcienti quòd eſſet barbarus, Anacharſis, inquit, barbarus eſt apud Athenienſes, ſed uiciſſim Athenienſes barbari ſunt apud Scythas. Græci, ſed in primis Attici, quoniam apud ipſos florebant diſciplinæ liberales, ac leges politicæ, reliquas nationes contumeliæ cauſa nominabant barbaras, quum barbarum dicatur quicquid eſt peregrinum atque inuſitatum. Nunc quum Græcia nihil ſit barbarius: hæc philautia demigrauit ad quoſdam Italos, quibus omnes aliæ nationes barbaræ ſunt. *Barbaries.*

22 Huic illud quoq; tribuitur multò uulgatiſſimum: Leges aranearum telis eſſe ſimiles, in quibus infirmiora animalia hærerēt, ualentiora perrumperent: ita leges, humiles ac tenues conſtringunt, à potentibus impune uiolantur. Meminit Valerius. *Leges.*

MYSON.

1 Myſon incertæ patriæ μισάνθρωπος fuiſſe traditur, non alienus à moribus Timonis Athenienſis. Hunc quum quidam forte deprehendiſſet in ſolitudine ridentem, rogabat, quid rideret, quum eſſet ſolus: Atqui ob hoc ipſum, inquit, rideo: Subindicans ſibi gratiſſimam eſſe ſolitudinem. *Solitudo.*

ANAXAGORAS CLAZOMENIVS.

1 Quū ab Athenieñſibus eſſet damnatus exilio, cuidā diceñti, Priuatus es Athenieñſibus, Imò illi, inquit, me; Sentiēs Athenieñſibus magis *Animosè.*

magis opus eſſe Anaxagora q̃ cõtrà. Qui præclaros uiros eijciunt è ciuitate, rẽpub. lædunt potius, quàm eos, quos expellũt.

Quum in exilio agẽti nunciata eſſet mors filiorum, Sciebã, inquit, me genuiße mortales. Idem hoc tribuitur Xenophonti. 2 Fortiter.

Abſens morti addictus eſt. Id nuncianti, Iam olim, inquit, iſtam ſententiam tulit natura, æque in illos atq; in me: Sentiens Athenienſes non minus addictos morti, quàm eſſet is, quem damnarant. Alijs aliud mortis genus obtingit, ſed omnibus eadem eſt moriendi neceßitas. 3 Grauiter.

Cuidã moleſte ferẽti, q, nõ in patria ſed peregre moreretur: Bono aïo es, inquit: idẽ enim undelibet ad inferos deſcẽſus eſt. 4 Mortis locus.

Periclis præceptor fuiße legitur, cui in adminiſtranda repu. magno fuit uſui. Verum quũ Pericles negotijs intẽtus deſijſſet agere curam Anaxagoræ iam ad decrepitam prouecti ſenectutem, conſtituit inedia finire uitam. Id ſimul ut renunciatum eſt Pericli, anxius accurrit, & argumentis, precibus, & lachrymis conatus eſt hominẽ à ſpõtaneæ mortis propoſito reuocare, idq; magis ſua ipſius cauſa, quàm philoſophi. Cui Anaxagoras recta facie iam moribũdus, nihil aliud reſpõdit, q̃ hæc: O' Pericles, & quibus lucerna eſt opus, infundunt oleũ: exprobrans illi neglectum amici, unde tantam capere poterat utilitatẽ. Lucerna curatur ad uſum uulgarẽ, & talis conſiliarius neglectus perijt. 5 Grauiter.

Poſt diutinam peregrinationẽ domum reuerſus reperit patriã poſſeßionesq; ſuas deſertas: Niſi, inquit, iſta periſſent, ego ſaluus non eßem: Quòd calamitas illum adegiſſet ad philoſophiam: Rebus autem integris, manſiſſet intra penates ſuos. Ita ſæpenumero proſpera ſunt homini, quæ uidentur aduerſa, & quod damnum putatur ingens, lucrum eſt maximum. 6 Lucrum ex damno.

STILPON MEGARENSIS.

Habebat filiam parum ſecundæ famæ: cuidam itaq; dicenti, Dedecorat te filia: Nihilo magis, inquit, quàm ego illã decoro: Sentiens nemine alienis factis dehoneſtari, ſed ſuis quenq; moribus 1 Argutè.

ribus æſtimandũ eſſe. Neq; enim illa fuiſſet honeſtior ob patris celebritatem,niſi paternas uirtutes fuiſſet imitata.Plutarchus in libro de tranquillitate pluribus uerbis hoc idem enarrat. Nam Metrocli obijciẽti quòd filiã haberet impudicã,Vtrum,inquit, hoc meum peccatũ eſt an filiæ? Cũ Metrocles reſpõdiſſet: illius peccatũ,ſed tuũ infortuniũ:hunc in modũ excepit Stilpo,Quid ais? an non quæ peccata ſunt,eadẽ ſunt lapſus? Annuit Metrocles. At lapſus,iuquit Stilpo,quorũ ſunt,eorundẽ ſunt & fruſtrationes? Et hoc confeſſo Metrocle:Porrò quorum ſunt fruſtrationes,horum ſunt & infortunia.Ita placido prudẽtiq; ſermone demonſtrauit,filiæ duntaxat eſſe infortuuium cuius eſſet peccatum,ac Cynici cõuicium nihil aliud eſſe quàm latratum.

Tranquillitas.

2 *In ſomnis uiſus eſt illi Neptunus iratus,quòd nõ immolaſſet hecatomben,quẽadmodum mos erat. At philoſophus hoc uiſo nihil perturbatus reſpondit: Quid ais Neptune? Ita'ne ueluti puer huc ueniſti cum tua querimonia, quòd pecunia mutuo ſumpta,non expleuerim nidore ciuitatem? Atqui pro rei familiaris modulo ſacrificaui tibi apuas aliquot. Ad hæc arridens Neptunus uiſus eſt illi porrecta dextra dixiſſe:In tuam gratiã ingentem apuarum prouentum largiar ciuitati Megarenſium. Quod & eueniſſe tradunt.*

3 *Demetrius Antigoni filius quũ Megarã cepiſſet, iuſſit Stilponis domũ ſeruari indemnẽ. Admonitus igitur Stilpon,ut libellũ daret rerũ omniũ,quas amiſiſſet,Ego,inquit,nihil bonorũ meorũ amiſi:Nã eruditio & eloquẽtia mihi ſunt incolumes: quòd hæc uere ſuut* οἰκεῖα, *hoc eſt,domeſtica propriaq; bona.*

Argute infeliciter.

4 *Callebat argutias dialecticas, quarum una parum illi feliciter ceſſit.De ſtatua Mineruæ quam Phidias finxerat,ita percõtatus eſt: Num Iouis Minerua dea eſt? Cum reſponſum eſſet, eſt:At hæc,inquit,nõ eſt Iouis,ſed Phidiæ. Id quum eſſet conceſſum,collegit: Non eſt igitur hæc dea.Ob hanc uocem apud Areopagitas impietatis reus peractus eſt. Ille uerò ſic conatus*

eſt elabi

eſt elabi, ut diceret non negaſſe illam eſſe deam, ſed deum, hoc eſt, maſculum. Nam θεός *apud* Atticos *communis eſt generis.* Attamen *iuſſus eſt ire exulatum.* Theodorus *autem, cognomento* ἄθεος, *his auditis dixit,* Vnde *hoc nouit* Stilpon, *niſi fortè ſublatis ueſtibus inſpexit* Mineruam?

Crateti percōtanti num dij adorationibus, & precibus delectarentur: Iſthuc, *inquit, ò ſtulte ne perconteris in uia, ſed ſolum interroga: ſubindicans aut nullos eſſe deos, aut nō ſolicitari rebus humanis: ſed non expedire tales uoces apud multitudinem efferri, cui neceſſarium eſſet deorum metu contineri. Huic ſimilimum eſt, quod tribuitur* Bioni, *qui eam quæſtionem proponēti, uerſu* Homerico, *ni fallor, reſpondit:* 5 Non omnia uulgò proferenda.

Οὐκ ἀπ᾽ ἐμοῦ σκεδάσεις ὄχλον ταλαπείριε πρέσβυ;

Non *abiges miſerande ſenex turbam procul à me?*

Crates Cynicus ad propoſitam quæſtionē non reſpondebat, ſed pro reſpōſo uentris crepitū emiſit. Hic Stilpon: *Sciebam, inquit, te quauis uocem emiſſurū potius quàm eam quā oportuit.* 6 Moderatè.

Stilpo Crateti dedit caricam, ſimulq; propoſuit quæſtiunculam. Quum *Cynicus protinus nucem deuoraſſet: Caricam, inquit* Stilpo, *perdidi.* Hic Crates, *nō caricam modo, ſed & quæſtiunculam, cuius illa fuit arra: Sentiēs ſe fruſtra captatum munuſculo ad reſpondendum.* 7 Cynicè.

Videns *Cratetē hybernis mēſibus frigore rubentē,* δοκεῖς, *inquit,* μοι χρείαν ἔχειν ἱματίου καινοῦ. Lepos *qui eſt in uocis ambiguo* Latinè *reddi nō poteſt:* καινοῦ *cōiunctim ſonat nouo, &* καὶ νοῦ *diſiunctim ſonat, & mente.* Diſcrimē *auribus uix ſentiri poteſt, ſcripto poteſt oſtendi.* Videris, *inquit, egēre pallio nouo, ſiue pallio & mente.* Nouum *requirebat gelu, mētem* Cynici *ſtultitia, qui ueſtem non accommodaret tempori.* 8 Lepidè.

Cum omniū oculi coniecti eſſent in Stilpontem, *quidam:* Iſti, *inquit,* Stilpon *mirantur te, ut belluā.* Nequaquā, *inquit ille, ſed ut uerum hominē. Solent peregrinæ beſtiæ in ſpectaculū produci.* 9 Dictum retortum.

K ci. Vul

ci. Vulgares homines nemo miratur. Sed philoſophū plerią; ſpe ctabant, non ut quemuis hominem, ſed ut hominem uerum. Nam id ſpectaculum eſt rariſsimum. Obiter notauit interpellatorem, quòd ipſe non eſſet uerus homo, nec ſpectatu dignus.

SIMON ATHENIENSIS.

1 Hunc Pericles ad ſe inuitauit pollicens ſeſe omnia neceſſaria
Libertas. præbiturum. At Simon negauit ſe uenditurū libertatē. Delectauit hunc imago muris ſyluestris paruo uiuentis potius ꝙ domeſtici, in ſummis delitijs, ſed perpetua cū ſolicitudine uerſantis.

MENEDEMVS ERETRIENSIS.

1 Quum aliquando decretum tuliſſet ad populum, quidam ita
Banauſi magiſtratus. tetigit illum, ut diceret, non eſſe ſapientis neque tabernaculum conſuere, neq; decretum ſcribere: ſubnotans, quòd ex patre coriario natus eſſet, ipſe quondam eiuſdem opificij. Nam olim tabernacula è pellibus caprarum conſuebantur.

2 Cuidam ſciſcitanti num ſapienti ducenda eſſet uxor: Num
Exempla ſapientum. ego, inquit, uideor tibi ſapiens? Quum annuiſſet: Ego, inquit, uxorem duxi. Superuacuum erat de eo dubitare, quod uideret factum ab eo quem iudicabat ſapientem.

3 Antigono cōſulenti, deberet ne ad comeſſationem quandam
Indecora. adire, poſt ſilentium nihil aliud reſpondit, quàm regis filius eſt. Subindicans luxum indecorum eſſe regno natis: aut potentibus licere quod licet.

4 Quendam friuolis nugis obſtrepentem, rogauit num fundum
Garrulitas. haberet: ut is reſpondit ſibi plurimas eſſe poſſeſsiones: Abi igitur, inquit, & illas cura, ne tibi eueniat, ut & illas perdas, & priuatum elegantem amittas: Notans illum ad dicendum nō eſſe idoneum, ſed magis ad agriculturam.

5 A' Nicocreonte Cypri tyranno uocatus ad ſolenne conui-
Libertas periculoſa. uium cum Aſclepiade amico, cæteriſq; philoſophis dixit: Si honeſtum eſt tales conuocare uiros, oportuit id quotidie fieri: ſin minus, etiam tum fruſtra fieri. Ad id quū tyrannus reſpondiſſet, diem

diem illum eſſe ſibi feſtum,eoq́; ſingulo quoq; menſe uacare audire philoſophos,liberius reſpondit Menedemus:hoc poſtulare ſacrificiū,ut per omne tempus audiret philoſophos. Quid multis?Eò proceſſit hominis libertas,ut niſi tibicē quiſpiā eos auocaſſet,pituri fuerint.In naui quū periclitarētur Aſclepiades dixit,tibicinis modulatio ſeruauit nos,Menedemi libertas pdidit.

6 Percontanti cuidam Alexino an patrem cædere deſiiſſet: reſpondit,neq; cecîdi,neq; deſij.Quum alter ſubieciſſet,oportere ſoluere ambiguitatem per ναὶ & οὐκ,aut affirmando,aut negando:Ridiculum,inquit,eſt ueſtras ſequi leges,quū liceat in portis occurrere.Alter captabat illum inſidioſa percontatione: ſiue enim reſpondiſſet,deſij,ſiue non deſij, agnouiſſet crimen. Ille hoc præſentiens excluſit ſophiſticum cauillum.Sic & Socrates apud Platonem obiurgatur à ſophiſtis, quòd ſecus reſpondeat, quàm ipſis eſſet commodum.

Argutiæ ſophiſticæ.

7 Quum Bion acriter diuinos inſectaretur,ait illum trucidare mortuos:quòd aduerſus illos ſtudioſè pugnaret, qui iandudum eſſent exploſi, ſepultiq́;.

Iugulare mortuos.

8 Ad quendam dicentem maximum eſſe bonum ſi quis omniū potiri queat,quæ optat:Sed multò maius,inquit, bonum eſt,nō optare niſi quod oportet.

9 Dicebat plurimos nauigare Athenas ſtudiorum gratia, qui primum eſſent ſapientes,deinde fierent philoſophi, hoc eſt, ſapientiæ amantes,dein rhetores, deniq; progreſſu temporis euadere idiotas. meminit Plutarchus. Multum proficit, qui dicit ſe nihil ſcire:Et infeliciter proficit,qui ſemper uergit in deterius.

Degenerare

PLATO ATHENIENSIS.

1 Quum Plato ad tragicum certamen paratus,audito Socrate mutaſſet conſilium,poëmata ſua exuſſit,præfatus Homerico carmine:

Potiora ſectanda.

Ἥφαιστε πρόμολ᾽ ὧδε, Πλάτων νύ τι σεῖο χατίζει.

Huc ades ô Vulcane,Platoni nunc opus eſt te.

2 Cum Dionyſio Hermocratis filio de tyrannide diſſerens, ait
Liberè. non ſtatim eſſe præſtantius, quod uni tantū ſit utile, niſi & uir-
tute cæteris antecelleret. Offenſus tyrannus dixit οἱ λόγοι σοῦ
γεροντιῶσι, id eſt, uerba tua ſapiunt ſenium. Contrà Plato, οἱ δὲ
σοῦ τυραννιῶσι, id eſt, tua uerò tyrannidem ſapiunt.

3 Apud Aeginetas lex erat, ut ſi quis Athenienſis Aeginam ue
Iocus ſalu- niſſet, capitalis eſſet. Huc quum eſſet deductus Plato, ut uenun-
bris. daretur, capitis poſtulatus eſt à Carmendio, qui legem eam tu-
lerat. Sed tempeſtiuo cuiuſdam ioco liberatus eſt. Ait enim legē
habere, ſi quis homo: at hunc eſſe philoſophum.

4 Plato dicitur ter nauigaſſe in Siciliam, nec ſine periculo, nec
Salsè. ſine cauillis obtrectantium. Molon itaq; qui gerebat hoſtilē in
Platonem animum, negabat eſſe mirum, ſi Dionyſius eſſet Co-
rinthi, ſed ſi Plato in Sicilia. Nam tyrannū expulerat neceſſi-
tas, Platonem inuitabat ambitio, ut uulgus quidem interpretaba
tur: Et tamē Dionyſium eſſe Corinthi adeò mirabantur omnes,
ut iam abierit in prouerbium, de re inexpectata & incredibili.

5 Adoleſcentem quòd luſiſſet aleam, grauiter increpuit: qui
Aſſueſcere cùm dixiſſet, Sic obiurgas ob rem paruam? At paruum non eſt,
malis. inquit, aſſueſcere. Tale quiddam ſubindicat Demea Terentia-
nus in Adelphis: Mitto rem. conſuetudinem ipſorum.

6 Rogatus ecquod eſſet futurum ipſius monumentum, quem-
Immortali- admodum ſuperiorum: Primum, inquit, parandum eſt nomen.
tas. Ita monumenta futura ſunt multa. Senſit hominis memoriam o-
ptimè ſeruari in mentibus hominum, optimeq; propagari ſcri-
ptis uirorum eloquentium.

7 Iratus ſeruo, quum eum caſtigare pararet, & fortè interue-
Moderatè. niret Xenocrates: Flagella, inquit, hunc puerum, nam ipſe ſum
iratus. Sibi diffiſus eſt homo philoſophus: ſentiens animi commo
tionem. At uulgus hominū tum maximè punit, quum iraſcitur.

8 Rurſus alteri cuidam famulo ſic comminatus eſt: Loris te cæ-
Moderatè. derem, ni iratus eſſem. Nihil iræ fidendū. Sapuit Syrus ille Te-
rent ia

rentianus,qui ſe conijcit in angulum,edormiturum quod bibe=
rat uillum. At ira minus ſui compos eſt,quàm ebrietas.

Quum aliquando conſcendiſſet equum,mox deſcendit, dicẽs 9
ſe uereri, μὴ ἱπποτυφίᾳ ληφθῇ, id eſt, ne equeſtri faſtu corripere Modeſtè.
tur. Superbum animal eſt equus,& equitare quiddam habet ma
gnificum,parumq́; philoſopho dignum.

Temulentiæ deditis ſuadebat,ut poti ad ſpeculũ ſeſe cõtem= 10
plarentur,ita fore,ut ab eo uitio recederẽt, conſpecta fœditate. Temulentia

Negabat oportere inebriari,præterquam in feſtis, in quibus 11
ipſe Deus uinum porrigit. Feſtos dies decet hilaritas, ebrietas Hilaritas in=
ſemper fœda eſt. feſtis.

Somnolentiam improbabat,eoq́; ſcripſit in legibus κοιμώ= 12
μενος οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, id eſt, Nemo dormiens ulla re di= Vigilantia.
gnus eſt.

Quum à Dionyſio faſtidiretur popoſcit congrediendi co= 13
piam:ea data hunc in modũ diſſeruit:Si quem ſentires in Siciliã
appuliſſe hoc animo,ut tibi malè faceret,qui tamẽ non data op=
portunitate,nihil mali faceret,an hũc impune dimitteres? Quũ
Dionyſius reſpondiſſet,nequaquã ô Plato:oportet enim hoſtiũ
non facta ſolum,uerum & animi propoſitũ ulciſci:Plato ſubie Commodè
cit,Tum ſi quis tibi bene uolens,ueniſſet in Siciliã,ut tibi boni dicere.
quippiã adferret,non faciat autẽ deſtitutus occaſione,num par
eſſet hunc nulla relata gratia cõtẽptũ abijcere? Dionyſio per=
contante quis eſſet ille: Aeſchines,inquit, uir & morũ ſanctimo
nia cum quouis amicorum Socratis conferendus, & qui poſſit
dicendo meliores reddere, cum quibus habeat conſuetudinem.
Is quum huc multum maris emenſus adnauigarit, ut ſuam phi=
loſophiam tibi impertiret,hactenus neglectus eſt. Hæc tam com
moda oratio effecit,ut rex & Platonẽ,cui prius erat infenſior,
amplecteretur,& Aeſchinem ſplendidè, magnificeq́; tractaret.

Dionem ob formam & ob rerum geſtarum magnitudinem 14
quum plurimi fieret ab omnibus,admonuit,caueret,metueretq́; Ferocia.

contumaciam,cui comes eſſet ſolitudo.Inſolenter enim utentem rebus proſperis amici deſtituunt.

15 *Si quando fortè incidiſſet in eos, qui præter decorũ quippiã* Exemplum ex alijs. *ageret,digreſſus cõſueuit dicere, Nuncubi ego talis?Nemo ſuã turpitudinẽ perſpicit,ſed ſibi quiſq; aſſẽtator eſt.Ex alijs igitur diſcendũ,quàm indecora ſint, quæ præter honeſtatem gerũtur.*

16 *E` diſputatione diſcedens ſolitus eſt admonere diſcipulos: Vi* Otium. *dete pueri,ut otium in re quapiam honeſta collocetis: Significans otium omnia mala docere adoleſcentes.*

17 *Solet admonere ut neq; corpus ſine animo exerceamus,neq;* Exercitatio. *animum ſine corpore,ut pariter utriuſq; curã habeamus. Nam alterum athletarum eſt,alterum inertium.*

18 *Rogatus à Cyrenenſibus,ut ipſis leges ſcriberet,ac reipubl.* Felicitas intractabilis. *ſtatum componeret,recuſauit,dicens:perdifficile eſſe condere leges tam felicibus:indicans eos nõ facilè parêre ſalubribus monitis,qui ſucceſſu rerum elati ſibi felices uiderentur.*

19 *Polus ſophiſta reperiſſe dicitur quaſdam orationis delicias,* Affectata oratio. *ueluti contraria inter ſe reddita,mẽbra comparia, ſimiliter deſinentia,quibus immodicè putatur uſus. His ornamẽtis quum ſe iactaret inſolentius,Plato ſic hominem taxauit,ὦ πῶλε, ἵνα προσείπω σε κατά σε.id eſt,O` Pole,ut te tuo alloquar modo.Polus Græcè ſonat pullum equinum:ipſo itaq; ſtatim nomine tetigit hominis arrogantiam.Imitatus eſt & ὁμοιόπτωτον: πῶλε, σε κατά σε.*

20 *Antiſthenem qui diſſerendo fuerat prolixior, ſic admonuit,* Breuiloquẽtia. *Ignoras,quòd orationis modus ſit,non is q dicit,ſed qui audit?*

Dicebat in morte amicorum quieſcendũ eſſe: partim eò quòd

21 *nondum liqueret,bonum eſſet an malum,quod accidiſſet: par*- Luctus. *tim quòd acerbè ferenti nihil à luctu eſſet commodi. Tollitur enim dolor, ſi quis ſecum conſideret,quale ſit,quod euenit.*

XENOCRATES CHALCEDONENSIS.

1 *Quum Alexander Magnus illi miſiſſet ingentem pecuniarũ*

ſummam

ſummam, ex ea duntaxat tres minas recepit, reliquum referri iuſſit, dicens ipſi pluribus eſſe opus, qui plures aleret. Pecuniæ contemptus.

Paſſerem qui fugiens imminentem accipitrem ſeſe in Xenocratis ſinum coniecíſſet, texit, fouitq́;, ac demulcens dimiſit dicens, ſupplicem non eſſe prodendum. 2 Innocentia.

À Bione dictis laceſſitus: Non ſum, inquit, tibi reſponſurus: neq; enim tragœdia quũ à comœdia taxatur, dignatur eam reſponſo. Nota eſt ueteris comœdiæ licentia, in qua multa ſcõmata iaciuntur, & in ipſos poëtas, & fabularum perſonas: at tragœdia non dignatur uiciſſim humiles perſonas attingere. 3 Animoſè.

Ad quendam nec geometriæ, nec muſices, nec aſtrologiæ peritum, ad ſcholam tamen ipſius commeantem: Abi, inquit, anſam philoſophiæ non habes: hoc eſt, non es ad philoſophiam docilis, nullis inſtructus diſciplinis. Alij ferunt illum ita loquutum: παρ' ἐμοὶ πόκος οὐ κνάπτεται. Apud me uellus non maceratur. Lana rudis non ſtatim traditur ueſtiario, ſed fulloni. 4 Docilitas.

Quum Platoni Dionyſius diceret, Aliquis auferet tibi caput, Xenocrates qui tum præceptori aderat: Nõ prius, inquit, quàm hoc, ſuum oſtendens caput. 5 Amicitia.

Cum in conuiuio cæteris multa garrientibus ſolus nihil diceret, interroganti quur unus omnium ſileret: Quoniã, inquit, loquutum fuiſſe pœnituit aliquando, ſiluiſſe nunquàm. Hoc Plutarchus in libello περὶ τῶν ὑγιεινῶν tribuit Simonidi. 6 Taciturnitas.

Alexander ad hunc legatos miſit cum aliquot talentis, quos ille in academiã perductos parca tenuiq; cœna excepit. Poſtridie interrogantibus, cui uellet adnumerari pecuniam: Quid? inquit: Ita'ne uos ex heſterna cœna non intellexiſtis me pecunia non indigere? Philoſophus Ethnicus reiecit à ditiſſimo liberaliſſimoq́; rege ultro delatam ingentem pecuniæ ſummã: & nunc pro ſanctis haberi uolunt, qui extremam profeſſi paupertatem, in tantum, ut horreant etiam æreí nummi contactum non aliter, quàm uiperæ, non referendis artibus uenantur diuitum, ac pau- 7 Pecuniæ contemptus.

perum liberalitatem.

8 Dixit nihil referre utrum pedes, an oculos infras in ædes

Curioſitas. *alienas, uidelicet deterrens ab omni curioſitate rerum ad nos nihil attinentium.*

9 Dicebat pueris aures eſſe muniẽdas follibus potiuſquã athle-

Pueri reuerentia. *tis: quòd plus ſit periculi, ne puerorum aures occupentur prauis ſermonibus, quàm ne athletarum aures pateant ad ictus. Maxima, inquit Satyricus, debetur puero reuerentia.*

CRANTOR SOLENSIS.

10 *Senarium hunc ex Bellerophonte Euripidis probare ſolet:*

Fortiter. Οἴμοι, τί δ᾽ οἴμοι; θνητά τοι πεπόνθαμεν.

Eheu, quid heu? nobis quod hominum eſt, accidit.

Senſit quicquid ulli hominũ accidit, hoc unicuiq; poſſe accidere. Nihil igitur nec inexpectatũ uideri oportere, nec intolerabile.

ARCESILAVS.

1 *Si quãdo probabat aliquid, dicere ſolitus eſt* φημ᾽ ἐγώ, *id eſt,*

Modeſtè. *aio, ſiue mihi uidetur, ſiue fateor. Si quid diſplicebat, dicebat* οὐ συγκατάθοιτ᾽ ἂν τούτοις ὁ δεῖνα, *id eſt, his non aſſentiretur ille, nominato quopiam: ſimul & in aſſeuerãdo ſeruans modeſtiam, & in contradicendo fugiens inuidiam.*

2 Percontanti quî fieret, ut ab alijs ſectis multi deficerent ad

Procliuitas ad deteriora. *Epicureos, ab Epicureis nulli diſciſcerent ad alios: Quoniam, inquit, ex uiris galli fiunt, ex gallis uiri nequaquam: Sentiẽs homines eſſe proniores ad uoluptatem quàm ad uirtutem. Gallos dixit ſacerdotes Cybelis euiratos. Porrò uoluptatem amplecti fœminarum eſt potius quàm uirorum.*

3 *Quum hoſpites quoſdam unà cũ amicis exciperet conuiuio,*

Moderatè. *cœna quidẽ appoſita eſt, ſed deerat panis, uidelicet pueris oblitis emere. Hic ille ridens: Quàm, inquit, res eſt apta cõuiuijs apparandis, eſſe ſapiẽtem: Sentiens philoſophos in rebus uulgaribus minus ſapere quàm idiotas. Sed interim dedit exẽplum philoſophicæ moderationis: quis enim ibi non incanduiſſet ira?*

Pauperta

Paupertatem comparabat Ithacæ patriæ Vlyßis, quòd iuxta Homerum, aſpera quidem eſſet, ſed bona κυροτρόφος *: id eſt, iuuenum altrix : dum eos conſuefacit frugaliter & continenter uiuere, & ad omnem uirtutis functionem exercens.* 4 Paupertas.

Dicere ſolitus eſt, quemadmodum ubi multi eſſent medici, ibi multi ſunt morbi : ita ubi permultæ leges eſſent, ibi plurimum eſſe uitiorum. 5 Legum multitudo.

Diuitem quendam immodice delicatum, capillitio arte compoſito, oculis uolubilibus ac lubricis, quum is alioqui caſtus & integer haberetur, ita taxauit : Quid refert, inquit, aduerſi an auerſi cinædi ſitis? Senſit mentis integritati, corporis etiam habitum & cultum oportere congruere. 6 Mollicies.

BION BORYSTHENITES.

Percontanti Antigono Homerico uerſu, 1

Τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν, πόθι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆες;

Sentiens Bion ſe traductum de generis ac gentis ignobilitate, reſpondit ingenue: Pater meus libertus erat, cubito ſeſe emungens: Significans eum fuiſſe ſalſamentarium. addebat illum Boryſtheniten fuiſſe genere, nō facie, ſed in fronte geſtare ſcripturam amari domini: matrem fuiſſe è lupanari. quum cætera item nudè commemoraſſet, adiecit uerſum Homericum: Genus pudendum.

Ταύτης τῆς γενεῆς, ὄυτε πατρὸς εὔχομαι εἶναι.

Cuidam obijcienti, quòd adoleſcentē quendam ad ſe nō pellexiſſet: Tenellus, inquit, caſeus nō attrahitur hamo: Significans pueros delicatos non eſſe ad philoſophiam accommodos. 2 Docilitas.

Alteri percōtanti quis eſſet maxime anxius: Qui in maximis, inqt, rebus cupit eſſe fortunatus. Is enim mille curis diſtorquetur ut aſſequatur ardua, & aſſequutus æquè torquetur, ne amittat. 3 Tranquillitas.

Rogatus eſſet'ne ducenda uxor : Si deformem, inquit, duxeris habebis pœnam: ſin formoſam, habebis communem. In Græcis uocibus pluſculum eſt iucunditatis, ποινὴν *, &* κοινὴν *. Hoc Antiſtheni adſcribitur. Aul. Gel. tribuit Bianti lib. 5. cap. 11.* 4 Coniugium.

Senectus.

5 *Senectutem dicebat portum eſſe malorum, quòd omnes huc confugerent, ſperantes miſeriarum finem. Mori autem unicuiq; in promptu eſt. Id Ethnici quidam exiſtimabãt eſſe præclarum, Chriſtiana pietas docet eſſe nepharium ſcelus.*

Immortalitas.

6 *Gloriam dicebat eſſe matrem annorum, ob id, opinor, quòd quum hominis uita ſit breuis, honeſta memoria in multa ſecula propagatur.*

Forma.

7 *Formam dicebat eſſe bonum alienum: Sentiens extra hominem eſſe, quod ipſe ſibi nec dare poteſt, nec tueri datum. Animi bona uerè noſtra ſunt.*

Diuitiæ.

8 *Diuitias dicebat eſſe neruos actionũ, quòd ſine his nihil agatur. Alius dixit neruos belli.*

Profuſio.

9 *In quendam qui prædia ſua deuorauerat: Amphiaraum, inquit, terra abſorbuit, tu terram.*

Tolerantia.

10 *Aiebat, magnum eſſe malum, non poſſe ferre malum. Abſque hoc enim nulli poteſt eſſe uita ſuauis.*

Salsè.

11 *Damnabat homines qui ſic exurerent, quaſi ſenſu uacarent, ſic adurerent, quaſi ſentirẽt. Ob id, ni fallor, quòd in bellis exurantur omnia. Rurſum ſi leuiter attingantur ab igni, offenduntur. Id enim appellat adurere.*

Liberalitas.

12 *Dicebat eſſe optabilius ſuã meſſem alteri largiri, quàm alienam decerpere. Senſit felicius eſſe dare quàm accipere.*

Mors facilis.

13 *Aiebat facilem eſſe ad inferos uiam. Nam illuc homines abire clauſis oculis. Morientibus enim clauduntur oculi.*

Liberè.

14 *Alcibiadem hoc elogio taxauit, quòd adoleſcens uiros abduxiſſet ab uxoribus: iuuenis factus, uxores à uiris.*

Philoſophia potior rhetorica.

15 *Rhodi quum Athenienſes darent operã rhetoricis, ipſe philoſophiam docebat. Ob id reprehenſus, ita reſpondit: Triticum aduexi, & hordeum uendo? Sentiens abſurdum eſſe ab ipſo requiri deteriora, quũ attuliſſet meliora: nam philoſophia ueluti triticum cibus eſt hominum, hordeum equorum: ſimul innuens ſolum philoſophum loqui, rhetores hinnire potius.*

In fabulis eſt Danaidas puellas apud inferos huic addictas 16
eſſe ſupplicio, ut pertuſis uaſis deferant aquam in dolium per= Correctio.
tuſum. Bion *dicebat grauius fore ſupplicium, ſi integris uaſis,*
ac non pertuſis idem facerent: tum enim irent onuſtiores.

Cuidā immodice loquaci, ut ſibi ſubueniret oranti, reſpōdit: 17
Abunde tibi morē geram, ſi aduocatos miſeris, non uenias ipſe. Loquacitas.

Euenit ut cum ſceleroſis nauigans, incideret in prædones: 18
illis dicentibus, Actum *eſt de nobis, ſi agnoſcamur:* Et *de me, in=* Innocentia
quit, niſi agnoſcamur. Bonis *innotuiſſe ſalus eſt.* tuta.

Arrogantiam dicebat eſſe profectus obſtaculum. Indocilis *e=* 19
nim eſt, qui mauult doctus uideri, quàm eſſe. Indocilis.

In diuitem quendam ſordidum ita loquutus eſt: hic facultates 20
ſuas non poßidet, ſed ipſum poßident facultates. Auarus.

Diuites ſordidos dicebat ita facultatum ſuarum curam habe= 21
re, quaſi eſſent propriæ: rurſus ex iiſdem nihil capere utilitatis,
quaſi eſſent alienæ.

Aiebat iuuenes uti debere fortitudine, ſenes ualere pruden= 22
tia. Nam *his rerum uſus conciliauit ſapientiam.* Prudentia

Dicebat prudentiam tantò cæteris uirtutibus antecellere, ſenilis.
quantò cæteris ſenſibus præſtaret uiſus. Nam *oculi prælucent* 23
toti corpori, nec ulla eſt uirtus abſq; prudentia. Nam *quomo=*
do iuſtus reddet cuique ſuum, niſi prudentia commonſtret, quid
cui debeatur?

Docebat nulli exprobrandam eſſe ſenectutem, ad quā omnes 24
optant peruenire. Abſurdum enim eſt aliis probro dare, quod Senectus.
quis optat ſibi contingere.

Conſpiciens quendam triſti uultu, qui habebatur inuidus: 25
Neſcio, *inquit, utrum tibi aliquid acciderit mali, an alteri boni* Inuidia.
quippiam. Inuidus *enim non minus diſcruciatur aliena felicita=*
te, quàm ſuo infortunio.

Impietatem dicebat malam eſſe contubernalem fiduciæ, & 26
adiecit uerſiculum Euripidis.

Δῦχι

Δοῦλοι γὰρ ἄνδρα κἂν θρασύσπλαγχνός τις ᾖ. Id eſt,
Securitas. Seruum facit, quamuis feroculum uirum.
Senſit ibi non eſſe libertatem, ubi eſt mala conſcientia: nec eum poſſe liberè loqui, cui crimen impietatis uerè poteſt obijci: nec frui tranquillitate animi, qui numen habet iratum.

27 Dicebat amicos, quales quales eſſent, retinendos eſſe, ne uideamur, aut malos recepiſſe in familiaritatẽ, aut bonos reieciſſe.
Prudenter.

28 Dicere ſolitus eſt: quemadmodum proci Penelopes, quoniam cum Penelope commuſceri non potuerũt, cum illius ancillis rem habuerunt: ita qui philoſophiam aſſequi non poſſunt, in alijs friuolis diſciplinis ſemet exercent.
Grauiter.

29 Familiares ſuos admonebat, ut hoc argumento putarent ſe profeciſſe in philoſophia, ſi iurgantes, & conuiciantes perinde audirent ac ſi recitarent uerſus illos Homericos:
Moderatio.

ὦ ξένε ἐπεὶ οὔτε κακῷ οὔτ᾽ ἄφρονι φωτὶ ἔοικας,
Οὖλέ τε καὶ μάλα χαῖρε, θεοί νύ τοι ὄλβια δοῖεν. Id eſt,
Quando uir haud nequam, nec ſtultus amice uideris,
Permultum ſalue, atq; uale, Dij proſpera donent.

LACYDES CYRENAEVS.

30 Accerſitus ab Attalo rege, reſpõdit imagines eminus eſſe ſpectandas: innuens arctam, aſſiduamq; familiaritatem ſæpe minuere uirtutis admirationem.

CARNEADES.

31 Carneades fertur admodum fuiſſe uocalis. Itaq; quodam tempore Gymnaſiarchus, id eſt, ſcholæ princeps, miſit, qui diceret, ne tantopere clamaret, cui reſpondit, Da mihi uocis modum. Ad quod rurſus eleganter princeps: Modum habes, nempe auditores. Siquidem pro numero auditorum temperanda uox eſt.

32 Dicere ſolet diuitum ac regũ filios, nihil rectè diſcere præter quàm equitare, quòd his omnes adulentur: ſolus equus non curans regem gerat an priuatum, tergo excutit quiſquis equitandi fuerit imperitus.
Principum inſtitutio.

ARI

ARISTOTELES STAGIRITES.

Quum Xenocratis æmulatione cœpiſſet habere ſcholã, hoc 1
carmen uſurpauit: Aemulatio.
Αἰσχρὸν σιωπᾶν, ξενοκράτην δ' ἐᾶν λέγειν. Id eſt,
Silere turpe, ac Xenocratem pati loqui.

Calliſthenem diſcipulum liberius multa dicentem apud Ale= 2
xandrum Homerico carmine admonuit. Libertas in=
Ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι, οἷ' ἀγορεύεις. tempeſtiua.
Talia nate loquens, haud multo tempore uiues.
Nec male diuinauit, nam libertas illi fuit exitio..

In ius uocatus, quòd Hermiam mulierem, quam amabat, hy= 3
mno quaſi deam celebraſſet, calumniæ moleſtiã Homerico uerſu Calumnia ex
teſtatus eſt, in ipſo ſtatim defenſionis initio: calumnia.
Ὄγχνη ἐπ' ὄγχνῃ γηράσκει, σῦκον δ' ἐπὶ σύκῳ. Οδυσ. η.

Rogatus, quid lucri facerent mendaces: Vt uera, inquit, lo= 4
quentibus non credatur. Vanitas.

Increpanti quòd homini malo dediſſet eleemoſynã: Non mo 5
res, inquit, ſed hominẽ cõmiſeratus ſum. Etiã improbis in neceſ= Benignitas
ſitate ſuccurrit uir bonus: debetur enim hoc officiũ ſi nõ meritis in quoſuis.
illius q iuuatur, certè naturæ. Et bonus fieri poteſt, q malus eſt.

Illud amicis ac diſcipulis inter diſſerendum frequenter ſolet 6
ingerere: uiſum accipere lumen à circunfuſo aëre, animum au= Lux animi.
tem à diſciplinis liberalibus: Sentiens ingenium adoleſcentum
mathematicis diſciplinis acui, & ad reliqua philoſophiæ myſte
ria reddi perſpicax.

Crebrò taxabat Athenienſes, quòd quum duas res, frumenta, 7
ac leges inueniſſent, frumentis uterentur, legibus nequaquam: Salsè.
Alludens ad Triptolemum Athenienſem, cuius miniſterio Ce=
res uſa eſt in ferendis legibus ac tritico.

Eruditionis radices dicebat amaras eſſe, ſed fructus dulces. 8

Percontanti quid citò ſeneſceret: Gratia, inquit: Sentiens in= 9
iuriæ memoriam eſſe tenaciſſimam, beneficij breuiſſimam. Beneficij ob

10 Interrogatus,quid eſſet ſpes: Vigilantis, inquit, ſomnium. Multa ſibi promittunt inania,qui ſpe ducuntur. Et Maro: –Qui amant ſibi ſomnia fingunt.

11 Diogenes Ariſtoteli obtulit caricam,cogitans ſi non acciperet,illum ſententiam aliquam eſſe meditatum. At Ariſtoteles accepta carica,dixit,Et caricam & ſententiam perdidit Diogenes.Huic ſimilimum eſt,quod antè tributum eſt Crateti.

Captatio.

12 Quum iterum illi caricam porrigeret Diogenes,accepit,& ſublato in cœlum uultu more puerorum: Magnus,inquit,Diogenes:moxq́; illi reddidit caricam:Notans opinor,ab illo captari laudem munificentiæ.

13 Dicere ſolet tria ad parandam ſapientiam potiſsimum neceſſaria,naturam,doctrinam, & exercitationem. Inuita Minerua fruſtra laboratur: rectè diſcitur à doctis: exercitatio conſummat eruditionem.

Doctrina quibus paretur.

14 Quum accepiſſet quendam in ipſum dixiſſe conuitia: Abſentem,inquit,uel loris cædat: docens ea prorſus eſſe contemnẽda, quæ non lædunt,niſi quis ſe lædi putet.

Magnanime.

15 Pulchritudinem dicebat quauis epiſtola efficaciorem ad commendationem. Sunt qui hoc adſcribant Diogeni. Ariſtotelem uerò formam ſolitum appellare donum, quia gratis contigit à natura.Eandem Socrates appellauit exigui temporis tyrannidem,quòd formæ gratia mox defloreſcat. Plato naturæ prærogatiuam,quòd paucis contingat. Theophraſtus ſilentem fraudem,quòd abſq; uerbis perſuadeat. Theocritus eburneum detrimentum,quòd grata quidem ſit aſpectui,ſed multorum incommodorum cauſa.Carneades ἀδορυφόρητον βασιλείαν,id eſt,regnum abſq; ſatellitio,quòd formoſi impetrent, quicquid uolunt, nulla adhibita ui.Refert Laërtius.

Forma.

16 Interrogatus, qua re differrent docti ab indoctis: Qua uiui, inquit, à mortuis: Sentiens hominem abſq; literis ſtatuam eſſe uerius,quàm hominem.

Eruditio.

Dicebat

Dicebat eruditionem in proſperis eſſe ornamentum, in ad- 17
uerſis refugium. Parentes qui rectè liberos ſuos inſtituiſſent,
dicebat multò honorabiliores eſſe ijs, qui tantū genuiſſent, quòd
ab his contigiſſet uiuere, ab illis etiam bene uiuere.

Cuidam glorianti quòd eſſet à magna celebriq; ciuitate, di- 18
cebat hoc nihil referre, ſed an celebri patria dignus eſſet. Salsè.

Rogatus quid eſſet amicus: Vna, inquit, anima in duobus cor 19
poribus. Amicus.

Aiebat quoſdā homines ita parcere, quaſi ſemper eſſent ui- 20
cturi: rurſus alios ita profundere, quaſi mox eſſent morituri. Profuſio.

Percōtanti quî fieret, ut cū formoſis diutius ac lubētius cōſa- 21
bulemur, reſpondit eā percontationē eſſe cæci. Cæcus enim non Cæca percō-
ſentit formæ illecebram, nihilo magis quàm colorum gratiam. tatio.

Percōtanti quid lucri cepiſſet ex philoſophia: Vt ea, inquit, 22
nullo imperante faciam, quæ uulgus facit metu legum. Idiota à Virtus non
furto abſtinet, quia lex minatur pœnam: philoſophus abſtinet, cogitur.
quia per ſe turpe eſt, etiamſi liceat impune.

Interrogatus quo pacto fieret, ut diſcipuli quàm plurimum 23
proficerēt: Si, inquit, præcedentes gnauiter inſequantur, ſequen
tes non morentur.

Quum garrulus quiſpiā, ubi multa nugatus eſſet apud Ari- 24
ſtotelem, tandem dixiſſet, Fortaßis obſtrepo tibi nugis meis: Non Salsè in gar
hercle, inquit, neq; enim aduerti animum. rulum.

Reprehēſus ꝗ munus dediſſet improbo: Nō homini dedi, in- 25
quit, ſed hūanæ ſorti. Hoc ſuperius alijs uerbis cōmemoratū eſt. Benignitas.

Rogatus quo modo amici eſſent tractādi: Quomodo, inquit, 26
nos ab illis tractari cuperemus.

Eruditionem dicebat optimum eſſe uiaticum ad ſenectutem: 27
Nam cætera ſenem aut deſtituunt, aut grauant etiam. 28

Illud frequenter habebat in ore, ὦ φίλοι, οὐδεὶς φίλος: Sen- Amicus rara
tiens multos eſſe amicos nomine, paucißimos aut nullos re. res.

Admonebat neminem de ſe debere prædicare, uel in laudem, 29
uel in

Modeſtia. *uel in uituperationem: quòd illud eſſet hominis uani & inanis: alterum ſtulti ac uecordis.*

30 *Idem admonebat, ut uoluptates contemplemur non uenien-*
Voluptas. *tes, ſed abeuntes, hoc eſt, non à fronte, ſed à tergo. Venientes enim fucata ſpecie blandiuntur: abeuntes autem pœnitentiam, ac dolorem relinquunt.*

31 *Dicebat Athletas, qui à libris arcentur, omnemq́; uitam in*
Imperitia. *cauillis ſcurrilibusq́; iocis tranſigunt, ſimules euadere gymnaſiorum ſtatuis, uempe pingues & ſaxeos.*

32 *Quum iam natus annos ferè ſexaginta duos, adeò laboraret,*
Ciuiliter. *ut admodum tenuis uitæ ſpes ſupereſſet, conuenerunt ad illum diſcipuli rogantes, ut ex ipſis aliquem deligeret, qui in locum eius ſuccederet. Inter auditores erant duo præcipui, Theophraſtus Leſbius, & Menedemus Rhodius. Ariſtoteles reſpondit ſe quod petebatur facturum, ubi daretur opportunitas. Paulò pòſt quum rurſus ad eum eadem de cauſa conueniſſent, dixit uinum quod biberet ſibi parum eſſe commodum, ac quæri iuſsit exoticum uel Rhodium uel Leſbium. Id ſimul atque curatum eſt, guſtato Rhodio dixit: Firmum hercle uinum, & iucundum. Mox guſtato Leſbio: Vtrunque, inquit, egregie bonum, ſed Leſbium ſuauius eſt. Id ubi dixit, nulli dubium fuit, quin lepidè ſimul, & uerecunde, ſucceſſorem ſibi ea uoce, non uinum delegiſſet, probauit utrunque, nec tamen auditoribus eligendi ius ademit. Sed Græcus ſermo pluſculum habet ciuilitatis: quod οἶνος, id eſt, uinum apud Græcos ſit generis maſculini: ut hæc uox, ὁ λίσβιος ἡδίων, poßit & ad perſonam accommodari.*

THEOPHRASTVS ERESIVS.

1 *Dicebat potius eſſe fidendum effreni equo, quàm uerbo in-*
Lingua. *compoſito. Nemo non metuit inſidere equo infreni, at plus eſt periculi à lingua effreni.*

2 *Ad eum qui in conuiuio perpetuò ſilebat: Si, inquit, indoctus*
Silentium. *es, prudenter facis: ſin doctus es, imprudenter. Iucundius effertur*

tur à Plutarcho: Si ſtultus es, rem facis ſapientem: ſi ſapiens ſtultum. Eſt aliqua ſapientiæ pars, ſilentio ſtultitiam tegere.

Habebat ſemper in ore, nullum eſſe ſumptum precioſiorem tempore. Solùm enim hoc recuperari non poteſt, & tamen uulgò nihil habetur uilius tempore. 3 Temporis parſimonia.

In quendam Caſandri amicum ſimis naribus iecit hoc ſcomma, Demiror, inquit, oculos tuos non canere, cùm illis naſus ſit additus: quòd naſus fiſtulæ ſpeciem præberet. Refert Plutarchus in Sympoſiacis. 4 Ridiculè.

DEMETRIVS PHALEREVS.

Quum audiſſet Athenienſes fuiſſe demolitos ſtatuas ſuas, quas illi poſuerant: At uirtutem, inquit, non euerterunt, cuius gratia illas poſuerant. 1 Animosè.

Dicebat ſupercilia puſillum eſſe corporis membrum, tamen totam offuſcare uitam. Inſuaues enim ſunt ad omnem uitæ conſuetudinem triſtes ac ſupercilioſi. 2 Supercilioſi.

Ariſtophanes in comœdia Plutum inducit cæcum. At hic dicebat non ſolùm Plutum, id eſt, diuitias eſſe cæcum, uerumetiam fortunã Pluti ducem: ut iam ſit illud prouerbij, cæcus cæco dux. Fortuna ſæpe largitur indignis ſua munera. 3 Fortuna cæca.

Quantum in bello ualeret ferrum, tantum dicebat in rep. ualere orationem. Illic enim res geritur uiribus, hic perſuaſione. 4 Oratiõis uis.

Conſpicatus iuuenem intemperantiæ deditum, Ecce, inquit, quadratus Mercurius, habẽs ſyrma, uentrem, pudenda, & barbam: Sentiens illum non eſſe hominem, ſed ſtatuam, qualis in uijs ſolet poni Mercurio: hoc illi diſsimilem, quòd effœminatorum more traheret ueſtem, quòd deditus eſſet uentri ac libidini, quodq́; barbatus eſſet, quum nihil horum habeat Mercurius. 5 Indoctus.

Hominum faſtuoſorum ſublimitatem dicebat amputandam, ſed relinquendam ſobrietatem. Talia enim ingenia non ſunt deſperanda, ſed quod redundat, recidendum eſt. 6 Ingenia erecta.

Admonebat adoleſcentes, ut domi parentes in uia obuios, in 7

Reuerentia. ſolitudine reuererētur ſeipſos. Pudor tenerā ætatē optimè deter
ret à peccādo, qui nuſquā non adeſt, ſi quis reuereatur ſeipſum.

8 Aiebat ueros amicos in rebus lætis adeſſe uocatos, in aduer=
Amicus in ſis inuocatos & ultro. At uulgò fit ſecus.
aduerſis. Ptolemæum regem adhortari ſolet, ſibi pararet libros, de re=
9 gno, deq; militari imperio gerendo tractantes, eosq; diligenter
Lectio utilis. euolueret, propterea quòd ea de quibus amici non audent ad=
monere reges, in libris ſcripta habeantur.

10 Quum exularet, ac Thebis inglorius, humiliſq; uiueret, audiſ
Philoſo= ſetq; Cratetem philoſophum, qui ipſum inuiſeret, multa placi=
phia. dè, prudenterq; de moderate ferendo exilio diſſerentem, Male
ſit, inquit, negotijs & occupationibus, per quas hactenus talem
uirum non licuit cognoſcere.

CRATES THEBANVS CYNICVS.

1 Vulgò dictus eſt θυρεπανοίκτης id eſt, oſtiorum apertor, quòd
Curioſitas. in omnes domos irrumperet, & ſi quid diſplicuiſſet reprehen=
deret, Cynica libertate. Id cognominis hodie rectius in quoſdam
πτωχοτυράννους.

2 Rogatus, quid illi è philoſophiæ ſtudio acceßiſſet emolu=
Paruo con= menti, reſpondit:
tentus. Θέρμων τε χοῖνιξ, καὶ τὸ μηδενὸς μέλειν. Id eſt,
Chœnix lupini, & abſque cura uiuere.
Sentiens ſe minimo contentum ob libertatem ſuauiter uiuere.

3 Amore laborantibus oſtendit remedia. Amori, inquit, mede=
Amoris re= tur fames, ſin aliter, tempus. Quòd ſi nec his uti poßis, laqueus.
media. Luxus ferè alit amorem. Tempus omnia aut tollit, aut certè mi=
tigat. Hæc remedia ſi nihil proſunt, ſupereſt laqueus, ut morbus
finiatur ſuſpendio. Græca ſonant iucundius, λιμὸς, χρόνος, βρόχος.

4 Dicebat philoſopho nulla re opus eſſe. Eoq; pecuniam depo=
Philoſophus ſuit apud trapezitā hac cōditione: ut ſi liberi eſſent idiotæ, tra=
[illegible]en eget. deret eam illis: ſin philoſophi, nūmos diſtribueret in plebē: quòd
indoctis opus eſſet pecunia, philoſopho nec opus, nec utilis.

Celebra

Celebratur illius ephemeris ad hunc habens modum: Ponito *coquo minas decẽ, medico drachmam, adulatori talenta decem, conſiliario fumum, ſcorto talentum, philoſopho triobolum.* No*tabat hominum ſtultitiam, qui in res honeſtas, & cum primis neceſſarias minimum ſumerent impendij, ad turpia prodigi.* 5

Sũptus præpoſteri.

Filium Paſiclem, *ſimul ut exceſſerat ex ephebis, perduxit ad ancillæ domicilium, dicens,* Hoc *tibi eſt patrium coniugium.* Nam *mœchi tragici præmia referunt exilia ac cædes, comici ſcortatores ex luxu, ac temulentia lucrifaciunt inſaniam.* Sen*ſit quaſi tragicam eſſe rem adulterium, quòd huius ferè atrox ſit exitus: uti ſcortis rem eſſe comicam.* Id *enim non punitur ſupplicio capitis, ſed tamẽ qui depereunt in meretricem, in comœdijs inducuntur inſanis ſimiles.* At *cum ancilla tua rem habere, nihil eſt periculi.* Hoc *accipiatur uelut ab ethnico dictum.* 6

Venus parabilis.

Cum pro quodam ſupplicaret, gymnaſij principi procumbens attigit coxam illius pro genibus: Nam *ſupplices ex more genua contingebant.* Indignanti *gymnaſiarcho,* Quid, *inquit, an non hæc æque tua ſunt ac genua?* Notans *obiter uulgi ſuperſtitionem, qui certa membra certis rebus dedicauit: uelut aurem memoriæ, naſum irriſioni, genua miſericordiæ: quum hæc ad totum hominem pertineant.* 7

Ridiculè.

Negabat *inter homines, quenquam inueniri poſſe, qui non aliqua in parte laberetur: addens nullum inueniri malum* Pu*nicum, in quo non ſit aliquod granum ſupputræ.* 8

Nemo *ſine uitio.*

Nicodromus *citharœdus huius dictis laceſſitus impegit illi pugnum in os, & ſuggillauit.* At Crates *fronti impoſuit tabellam, in qua ſcriptum erat,* Nicodromus *faciebat: itaq; cum liuore ſuo obambulans traduxit citharœdum, feſtiuiter alludens ad artificum morem, qui operibus ſuis inſcribunt,* Apelles *aut* Phidias *faciebat.* Simile *quiddã narratur de* Diogene *pulſato.* 9

Facetè.

A' *magiſtratu obiurgatus quòd præter leges ac morẽ* Athe*nienſium ſindone ueſtiretur, ait,* Quid *ſi* Theophraſtum *uo*- 10

Facetum.

bis oſtendam ſindone amictum? diffidentes, ac ut oſtenderet flagitantes, adduxit ad tonſtrinam: oſtenditq; Theophraſtum, qui tum forte tondebatur, linteo amictum, quod Græci à contegẽdis humeris ὠμόλινον uocant: ſubmonens omnibus ad uſum uti licere. Nam ſi per ſe turpe eſſet uti linteis, ne in tonſtrina quidem eſſet honeſtum.

Paucis contentus.

11 Demetrio Phalereo indignatus eſt, quòd ipſi panes ac uinum miſiſſet, dicens, Vtinam fontes etiam panes ferrent: Sentiens uino philoſopho nihil opus eſſe, atq; hoc ipſum eſſe ſubmoleſtum, quòd panis non æque parabilis eſſet ac potus.

Vires formæ præſtant.

12 Erat corpore deformi: quũq; in certaminibus nudatus, ob id eſſet riſui, ſublatis manibus dicere ſolebat, De oculis ô Crates reliquoq; corpore bono animo eſto, nã iſtos qui nunc te deridẽt, mox conſpicies morbo contrahi, teq; beatum prædicare, ac ſeſe ignauiæ dãnare: Significans formam nihil facere ad uictoriam, ſed robur ac laborũ tolerantiã, qua cæteros antecedebat.

13 Rogatus quoad eßet philoſophandũ, Donec, inquit, exercitũ duces qui ſunt, uidebũtur eſſe agaſones: Sentiẽs opinor, ibi maximè opus eſſe philoſophia, ubi qui populo præſunt, ſtolidi ſunt, & indocti, & homines quibus imperant, habẽt pro aſinis.

Adulatio.

14 Eos qui cũ adulatoribus uiuerẽt, aiebat eſſe deſertos, nõ aliter q̃ uituli ſunt inter lupos. Neq; enim illos adeſſe quos oportet, neq; cũ ijs q adſunt, habere ſocietatẽ, quũ ſint inſidiatores.

Patriæ neglectus.

15 Alexãdro percõtanti num cuperet reſtitui patriã ſuã: Quid opus eſt? inquit. Fortaßis eam alius Alexander reſtitutã diruet.

Dicebat ſe pro patria habere gloriæ neglectum, & paupertatem, in quæ nullum ius haberet fortuna.

Tranquillitas tuta.

16 Aiebat ſe Diogenis ciuem eſſe, qui nullis inuidiæ patebat inſidijs. Opes enim ac nominis ſplendor conciliant inuidiam.

Pudor inutilis.

17 Metrocles hoc uitio laborabat, ut inter diſſerendum ſubinde crepitum uentris emitteret. Eam ob cauſam domi mœrens ſeſe continebat. Huic mederi ſtudens Crates de induſtria multum

lupino

lupinorum deuorat,ac Metroclis ædes adijt: perſuaſitq́; nihil eſſe mali,quod accidiſſet,imò potius fore prodigioſum, niſi homo humano more flatum uentris emitteret: atq; interim ipſe inter colloquendum crebrò crepitum uentris edidit.Hoc pacto & ſeruauit puſillanimem,& diſcipulum ſibi parauit.

Quendam delitijs,luxuiq́; deditum ita per iocum admonuit: 18
Ne pro lenticula ſemper augens patinam in ſeditionem nos Seditio.
conijcias: Sentiens è luxu cupedijsq́; plerunque naſci diſsidia. Lenticula philoſopho cibus eſt. λοπὰς carnes habet, & in diuitum menſis circunfertur.

Diuitum opes dicebat eſſe ſimiles ficis arboribus in præru= 19
ptis locis,è quibus,ut homines nihil caperent fructus,ſed corui Profuſio.
tantum ac miluij: ita ex illorum facultatibus tantum alerentur ſcorta & adulatores.Refert Plutarchus.

Mundum muliebrẽ dicebat eſſe,quod ornat fœminam,ornat 20
autem id quod eam reddit cõpoſitiorẽ ac modeſtiorẽ:Verum id Ornatus mu=
nõ præſtat,inquit,neq; ſmaragdus,neq; purpura:ſed quæcunq; lierum.
adderẽt uim,ac ſpeciem honeſtatis,ac uerecũdiæ.Græcis κόσμος & mundum ſonat,& ornamentum. inde κοσμεῖν ornare.

EPICTETVS.

Eos qui barba & pallio, uerbisq́; magnificis philoſophos 1
agebant,dicere ſolet eſſe philoſophos, ἄνευ τοῦ πράττειν μέχρι Fucus.
τοῦ λέγειν, id eſt, factis procul,uerbis tenus.

Idem conſpiciens quendam impuris moribus,audacem,con= 2
fidenti lingua,improbo tamen ſtudio philoſophiæ diſciplinas cõtrectare,inclamabat deûm, atq; hominũ fidem,his uerbis increpans hominem: O` homo uide,quò mittas,num purgatũ ſit uas.Nam ſi ad arrogãtiam iſta immiſeris,interierint. Si computruerint,in urinam aut in acetum uertentur, aut ſi quid his deterius.Senſit eruditionẽ eſſe pernicioſam, ſi in animum inciderit prauis affectibus corruptum:& quò quæq; diſciplina ſanctior,hòc fit pernicioſior, ſi contigerit improbo. Velut bono

Theologo nihil melius,malo nihil peſtilentius.

3 *Idē philoſophiæ ſummā duobus uerbis cōprehendere ſolitus*
Breuilo= *eſt,* ἀνέχου καὶ ἀπέχου*,id eſt,ſuſtine & abſtine:quorū prius admo=*
quentia. *net,ut mala quæ incurrunt,æquo animo toleremus,poſterius ut à uoluptatibus tēperemus.Ita enim fiet,ut nec aduerſis deijciamur,nec proſperis corrūpamur.* Refert Gellius *lib.17.cap.19.*

METROCLES.

4 Libros ſuos exußit dicens:
Modeſtè. Τάδ' ἐσ' ὀνείρων νερτέρων φαντάσματα.
Sunt inferorum hæc ſomniorum imagines.
Sentiens eſſe nugas ac deliramenta quæ ſcripſerat.

5 *Dicebat res alienas emi pecunia,ut domum ueſtemq́;,ſed di=*
Eruditio ſtu *ſciplinas liberales emi tempore.* Requirunt enim *diuturnum*
dio uenalis. *ſtudium,quum pecunia data ſtatim fias poſſeßor fundi.*

HIPPARCHIA METROCLIS SOROR.

6 *Adamauit Cratetē,apud parētes minitans ſe ſibi cōſcituram*
Mulier *necem,ni philoſopho nuberet.Ab hoc affectu quū nec parētum*
Cynica. *uerbis,nec Cratetis adamati ſuaſu reuocari poſſet,* Crates *ſurgens detracto pallio nudauit tergū gibbo deformatum:Ne quis circūueniatur,inquit,hic eſt ſpōſus,& proiecto baculo et pera, Hæc,inquit,dos eſt.Super his delibera : neq; enim mihi cōiunx eſſe poterit,niſi cui placeat idē inſtitutū. Quū accepiſſet cōditionē puella,mox ſubſtrato pallio cum illa cōgreſſus eſt parētibus adſtantibus.Itaq; cōſummatum eſt* Cynicum *matrimonium.*

7 Theodorum *impium cui cognomen erat* ἄθεος*, huiuſmodi*
Argutia mu *ſophiſmate conſtrinxit: Quod faciens* Theodorus *nō diceretur*
liebris. *iniuſte agere,idē ſi faciat* Hipparchia,*nō diceretur iniuſte agere. Cum annuiſſet ille,ſubiecit,ſed* Theodorus *ſeipſum percutiens nō diceretur iniuſte agere,nec igitur* Hipparchia,*ſi idem faceret.Ad id* Theodorus *nihil reſpondit,ſed ſuſtulit illius pallium,ut enudaret pudenda.Quum illa nihil hac re turbaretur, obiecit ei uerſu iambico,quòd à muliebribus officijs ad uirile in*

ſtitutum

ſtitutum defeciſſet, τίνη τὰς παρ' ἱσοῖς ἐκλιποῦσα κερκίδας. Radios apud telas reliquit fœmina. Quidam codices habebant τίνι, id eſt, cui quidam τίνη. Legendum ſuſpicor γυνὴ, ut omiſſo articulo legamus γυνὴ παρ' ἱσοῖς ἐκλιποῦσα κερκίδας: Cui illa: Num tibi uideor male mihi conſuluiſſe, quæ quod temporis impenſura fueram telis, impendi diſciplinis? Mulier erudita.

ZENO CITTIEVS.

1 Dicitur conſuluiſſe oraculum, quo pacto poßit uitam optimè inſtituere. Reſpondit deus: εἰ συγχρωτίζοιτο τοῖς νεκροῖς, id eſt, ſi concolor fieret mortuis. Ille ſentiens ſe uocari ad lectionem ueterum, contulit ſeſe ad philoſophiam. Dicitur autem Zeno natura fuiſſe colore fuſco. Studium, ac uictus parſimonia, maciem & pallorem conciliat homini. Studium.

2 Negotiator purpuram uehens naufragium fecit iuxta Pyræum, atque hac occaſione ſeſe contulit ad philoſophiam. Itaq; ſolitus eſt dicere: Tum bene nauigaui, cùm naufragium feci. Alij narrant eum, quum Athenis eſſet, audiſſetq́; merces periſſe naufragio, dixiſſe: Bene facis fortuna, quæ me ad philoſophiam, alij, ad pallium appellis. Iactura fœlix.

3 Antigonus rex admirantibus quamobrem tanti faceret Zenonem, reſpondit, Quoniam cùm multa à me acceperit, nunquàm tamen emollitus eſt. Eius mortem quum audiſſet, ingemuit dicens: Quale theatrum perdidi. Erat enim Zenon acerrimi iudicij, & ab aſſentando alieniſſimus. Integritas.

4 In quendam circa formæ curam ſtudioſiorem, quàm deceret uirum, quum imbricem lentè ac circunſpectè tranſiret; Meritò, inquit, ſuſpectum habet lutum, in quo non poteſt ſeipſum ut in ſpeculo cernere. Molliores.

5 Cùm Cynicus quiſpiam, dicens in lecytho ſuo nihil eſſe olei, peteret à Zenone, Zeno negauit ſe daturum: ſed tamen abeuntem admonuit, expenderet uter ipſorum eſſet impudentior. Poſtulatoris impudentiam, impudenti negatione penſabat. Par pari.

Continẽtia.

6 *Ipſe ſimul & Cleanthes aſſidebant Chæremonidæ, quumq́; ſentiret affectum amoris, ſurrexit. Hoc admirante Cleanthe: Etiam à bonis, inquit, medicis audio, aduerſus inflationes optimum eſſe remedium quietem. Subduxit ſe uir integerrimus imminenti periculo.*

Admonitio ciuilis.

7 *Quidam in conuiuio accumbens Zenoni, eum qui ſub ipſo ſedebat, pulſabat pede, Zeno uiciſſim pulſabat illius genua: & ad ipſum conuerſo, Quid igitur putas hunc pati, qui infra te accumbit? Ita multi offenduntur quamuis leui incommodo, quum alios ipſi maioribus afficiant, nec ſentiant.*

Oratio grauis.

8 *Eleganter ac politè loquentium ſermones aiebat eſſe ſimiles pecuniæ Alexandrinæ, oculis blandienti, ac undiq; ſcripturam habenti more nomiſmatis, nihilo tamen eſſe meliorem. Rurſus qui magis ſtuderent utilia dicere, quàm nitida, ſimiles eſſe dicebat tetradrachmis, temere ac ruditer percuſſis, quæ ſæpe pictuuratis illis nummis præponderarent. In nummo non ſpectatur elegantia ſculpturæ, ſed pondus ac materia: ita non refert, quàm ſit elegans oratio, ſed quàm grauis & utilis.*

Loquacitas.

9 *Ad Ariſtonem diſcipulum multa temere garrientem, quædam etiam præcipitanter, confidenterq́;: Fieri, inquit, non poteſt, quin te pater ebrius proſeminarit. Oderat futilem loquacitatem, ipſe in dictis tum breuis, tum grauis.*

Admonitio ciuilis.

10 *Quodam in conuiuio immoderatius uorante opſonia, neque quicquam alijs reliquum faciente: Zeno piſcem ingentem qui apponebatur, è patina ſuſtulit, quaſi ſolus illum deuoraturus. Quum alter intuens Zenonem, ſignificaret ſe mirari impudentiam: Quid, inquit, putas conuictoribus tuis accidere quotidie, ſi meam opſophagiam ferre non potes?*

Ad ſpeculũ.

11 *Adoleſcentem curioſius quiddam, quàm pro ætate, ſciſcitantem, adduxit ad ſpeculum, utq́; ſe contemplaretur admonuit. Mox rogitauit, an uideretur tali uultui conuenire, quæſtiones eiuſmodi proponere.*

Quendam

Quendam dicentem ſibi in multis diſplicere Antiſthenem, 12 *abuſus* Sophoclis *dicto, rogauit, nunqua haberet* Antiſthenes, Carpendi *quæ placerent, ille reſpondit, ſe neſcire.* Hic Zeno: Et *non te* morbus. *pudet, inquit, ſi quid ab* Antiſthene *perperam dictum eſt excerpere ac meminiſſe: ſi quid rectè dictum, id ne animaduertere quidem, nec tenere?* Idem *morbus nunc habet plurimos, qui in libris aliorum tantum ea uenantur, quæ carpant, benedictorum nulla neque gratia, neque memoria.*

Ad quendam dicentem *breues eſſe philoſophorum ſententias:* 13 *Vera prædicas, inquit: oportet enim & ſyllabas illorum, ſi fieri* Paucilo- *poßit, eſſe breues. Veritas multis uerbis non eget, & rectius* quus. *meminimus, quæ paucis uerbis comprehenſa ſunt.*

Quodam de Polemone *narrante, quòd alia proponeret, alia* 14 *loqueretur:* Zeno *contracta fronte: Quanta, inquit, mercede* Obtrectatio. *erat contentus? Subindicans, ni fallor, ut indiligentius diſſereret, diſcipulorum parſimoniam fuiſſe in cauſa.*

Dicebat *eos, qui diſſerunt, ſimiles eſſe oportere tragœdiarum* 15 *actoribus, quibus uox magna, bonaq; latera debent eſſe, quum* Vox mode- *os immodice non diducāt, quod faciunt ij, qui plurima loquun-* ſta. *tur, ſed ſupra uires. Dum enim os diducunt, declarant ſe ſatagere uerius, quàm agere.*

Iis quæ rectè dicerentur, negabat eſſe relinquendum locum, 16 *uelut præclaris artificibus ad ſpectandum. Contrà auditores di-* Attentio. *cebat adeò debere eſſe attentos ad ea, quæ diſſeruntur, ut non uacet dare ſignum approbationis. Dum enim applauditur & acclamatur, perit aliquis audiendi fructus.*

Adoleſcenti cuidam multa garrienti, Aures, inquit, tuæ in 17 *linguam defluxere: ſubmonens adoleſcentis eſſe audire multa,* Garrulitas. *loqui pauca.*

Alteri formoſo dicenti, ſibi non uideri futurum, ut ſapiens 18 *amaret,* Nihil, *inquit, eſſet uobis formoſis infelicius. Quiſquis* Amor uerus. *enim docet, admonet, inſtituitq; ad uirtutem adoleſcentes, utiq;*

amat. Atque is demum uerus eſt amor. Nam qui uulgò dicuntur amare, ſuum uenantur commodum, cum incommodo adamati.

19 *Dicebat pleroſq; philoſophos in multis* ἀσόφους εἶναι, *non ſa-*
Grauiter. *pere, ſed in fortuitis, uulgaribusq; rebus eſſe imperitos: Et adij-*
ciebat illud Scaphei, qui quum animaduerteret quendam è di-
ſcipulis uehementer inflatum, percuſſo illo dixit: Bene, non eſt
in magno, ſed in bene, eſt magnum: οὐκ ἐν τῷ μεγάλῳ τὸ εὖ κεῖται,
ἀλλὰ ἐν τῷ εὖ τὸ μέγα. *Magnum enim eſt, quicquid rectè fit: at*
non ſtatim bonum eſt, quod magnum.

20 *Adoleſcenti confidenter loquenti: Non dixerim, inquit, ô a-*
Garrulitas. *doleſcens, quæ mihi ſuccurrunt: Subnotans è ſermonis procacia*
colligi & morum impudicitiam.

21 *Aiebat hominibus nihil magis deeſſe, quàm tempus, longè*
Temporis *diſſentiens ab ijs, qui bonam uitæ partem perdūt ſomno, temu-*
parſimonia. *lentia, nugis & alea, quaſi multum temporis ſuperſit homini.*

22 *Interrogatus, quis eſſet amicus: Alter, inquit, ego.*
Amicus. *Seruum in furto deprehenſum cædi iuſſit: quumq; is ſe ſic*
23 *excuſaret, ut diceret ſibi fuiſſe in fatis, ut furaretur: & cædi, in-*
Salsè. *quit. Seruus allegabat fatorum neceſſitatem ad excuſationem*
commiſſi. Eam neceſſitatem retorſit & ad ſupplicium, quod
ipſum etiam erat in fatis.

24 *Formam aiebat eſſe uocis florem: aut contrà, quemadmodum*
Gratior eſt *ab alijs refertur, uocem eſſe formæ florem. Nam loquentis ora-*
pul.u.è.c.u. *tionem commendat forma, & rurſus oratio compoſita gratiam*
addit formæ.

25 *Conſpicatus cuiuſdam è familiaribus puellum notis liuidum:*
Notæ in- *Video, inquit, animi tui ueſtigia: notans illius impudicitiam. In*
ſaniæ. *Græcis pluſculum eſt gratiæ, quòd* θυμὸς *& animum ſignificet,*
& animi uehemētem concitationem aut furorem: Erant autem,
ut opinor, ſuauijs impreſſæ notæ.

26 *In quendam unguentis delibutum: Quis eſt hic, inquit, qui*
Vnguenta. *muliērem olet? Significans effœminatorum eſſe, unguentis uti.*

Diony

Dionyſio cuidam dicenti, Quur me unum omnium non cor= rigis? Non enim, inquit, tibi credo: ſubindicans ſibi non eſſe ſpem, illum ſi corriperetur, fore meliorem. 27 *Liberè.*

Adoleſcentem multa temere garrientem hoc dicto corripuit: Ob id binas habemus aures, os unicum, ut plurima audiamus, loquamur pauciſſima. 28 *Garrulitas.*

Ptolemæi legatis qui multos eruditos ad conuiuiũ inuitarãt, percõtãtibus, quid de ipſo regi ſuo eſſẽt renũciaturi: ait, Vidiſ= ſe uos ſenẽ, qui in conuiuio tacere nouerit. Quũ enim cæteri ad oſtẽtationẽ multa dixiſſent, unus Zeno perpetuũ tenuit ſilẽtiũ. 29 *Taciturnitas.*

Percontanti quo pacto eſſet affectus erga conuitia, Perinde, inquit, atq; ſi legatus abſq; reſponſo dimittatur: Significans eos qui non habent, quod reſpondeãt, ad conuitia ſolere cõfugere, eaq; non pluris oportere fieri quàm ſi nihil eſſet reſponſum. 30 *Moderatio.*

Quum Crates apprehenſo Zenonis pallio eum à Stilponte retrahere niteretur, Commodiſſimè, inquit, ô Crates philoſo= phum auribus teneas. Nam ſi per uim egeris, corpus erit apud te, animus apud Stilpontem. 31 *Perſuaſio pro ui.*

Vbi iam profecerat, tamen modeſtiæ gratia commeabat ad Polemonẽ, apud quem & in dialecticis exercebatur. Vnde Po= lemon ſolitus eſt dicere, Non me clam eſt Zeno, te per poſticũ irrepere, furariq; dogmata, quibus Phœnicum more indutus es. Notans illum furtim diſcere gratis, quæ alijs eſſet uenditurus. 32 *Diſcẽdi auiditas.*

Quum dialecticus quidam in ſermone, quem illi θερίζοντα, *id eſt, metentem appellant, oſtendiſſet ſeptem ſpecies dialecticas, rogauit, quantum poſceret mercedis: ac poſcenti centum, dedit ducentos. Tantus erat amor diſcendi.* 33

Celebratiſſimam Heſiodi ſententiam ſolet inuertere. Quum enim ille primas tribuat ei, qui per ſe ſapiat, ſecundas qui recte admonẽti obtemperet, Zeno ordine inuerſo ſic pronunciabat: 34 *Correctio.*

Κεῖνος μὲν πανάριστος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται,
Ἐσθλὸς δ᾽ εὖ κἀκεῖνος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσῃ: Id eſt,

Opti

Optimus ille quidem qui paret recta monenti:
Sed probus ille quoq; eſt, qui nouerit omnia per ſe.

Addebat cauſam, quòd qui ex ſe noſſet omnia, nihil haberet præter intelligentiam: at qui rectè monenti parêret, præter intelligentiam haberet etiam effectum. Nam parêre dicitur, qui quod didicit optimum eſſe, facit.

35 Rogatus quur quum eſſet natura ſeuerus, in conuiuio tamen
Hilaritas in conuiuio. hilareſceret, lepide reſpondit, Et lupinum quum ſit ſuapte natura amarum, tamen aqua maceratum dulceſcere. Naturale eſt cibo potuq; rigato corpore, diſcuti triſtitiam.

36 Dicere ſolet, ſatius eſſe labi pedibus quàm lingua: eoq; con-
Lingua lubrica. uiuia quantum poterat, uitabat, quòd ibi ſolutus uino, & aliorum fabulis prouocatus facilius labi poſſet.

37 Dicebat: τὸ εὖ, γίνεται παρὰ μικρὸν, οὐ μὴν μικρὸν εἶναι, id eſt,
Adde puſillũ puſillo. ut aliquid fiat bene, naſci quidem paulatim, ſed tamen non eſſe paulum. Quanquàm hoc quidam adſcribunt Socrati.

38 Quibuſdam ſic excuſantibus luxuriem ſuam, ut dicerent ſe
Profuſio. ex eo quod abundaret facere ſumptum, argutiſſimè reſpondit: Ignoſceretis'ne coquo, ſi quum opſonia plus æquo ſalſa daret, diceret ſibi copiam eſſe ſalis? Sentiens uictum non eſſe moderandum ex rerum copia, ſed ex uſu ac neceſſitate naturæ.

CLEANTHES ASSIVS.

1 Antigono diſcipulo roganti, quur ſordidam operam præſta-
Diſcẽdi auiditas. ret hauriendo aquam è puteo: unde per iocum pro Cleanthe dictus eſt φρεάντλης: ita reſpondit: Num haurio tantum, an non & fodio, & rigo hortum? deniq; nihil non facio philoſophiæ cauſa. Alius negaſſet factum, philoſophus auxit, quod obijciebatur, gloriæ ſibi ducens, quod ille uertebat probro.

2 Collectam pecuniolam aliquando proiecit coram familiari-
Induſtria. bus dicens: Cleanthes alterum Cleanthem alere poſſet, ſi uellet.

3 Aſinus appellatus agnouit cõuiciũ, dicens ſe ſolum eſſe parẽ
Tolerantia. ferendæ Zenonis ſarcinæ. Siue quòd Zenoni non multum eſſet ſupelle

ſupellectilis,ſiue quòd unus illius auſteritate nihil offenderetur.

Cuidam illi probri cauſa obijcienti,quòd eſſet timidus: Ideo, 4
inquit,minimum pecco. Bona *eſt timiditas,quæ deterret à tur-* Timiditas
pibus,& reddit hominem circumſpectum. laudata.

Suam uitam diuitum uitæ ſolet hoc nomine præferre , Dum 5
illi,inquit,pila ludunt,ego fodiens duram humum exerceo. Labor.

Interdum *quum foderet , ſolet ſeipſum increpare .* Id *fortè* 6
admiratus Ariſton : Quem,*inquit,increpas ?* Tum Cleanthes
*ridens:*Senem,*inquit,qui canos quidem habet,ſed mentem non
habet,ſeipſum innuens.*

Cuidam reprehendenti Arceſilaum , *quòd officia uitæ tolle-* 7
ret : Deſine, *inquit, hominem uituperare.* Nam *ille licet dictis* Liberè.
tollit officia,tamen factis commendat . Id *audiens* Arceſilaus,
Non *moueor,inquit,adulatione.*Hic Cleãthes:*Scilicet,inquit,
adulor tibi,dicens te aliud loqui,aliud facere.* Cleanthes *miti-
gauit dictum obtrectatoris , ſed ita ut à crimine inconſtantiæ,
non liberaret* Arceſilaum:*turpiſsimum enim eſt philoſopho ſe-
cus docere,quàm uiuit.Si uita proba eſt,quur docet diuerſa ? Si
doctrina ſana eſt,quur eam ſecus uiuendo refellit?*

Cuidã ab eo petenti dictũ aliquod,quod crebrò occineret fi- 8
lio ſuo,protulit illud ex Electra,σίγα,σίγα λεπτὸν ἴχνος,*id eſt,ta-* Silentium.
*ce,tace tenue ueſtigiũ.*Innuens *pueris maximè cõuenire ſilẽtiũ.*

Quum audiſſet à Lacone *quodam probari laborem , dele-* 9
ctatus eo dicto ſubiecit hemiſtichium Homericum, Labor.
Αἵματος εἰς ἀγαθοῖο φίλον τέκος. Id *eſt,*
Sanguine *præclaro ſatus es chariſsime fili.*

Diſſerens *adoleſcenti cuidam,quẽ uidebat parum attentum,* 10
*rogauit,ſentiret'ne:*Illo *affirmante ſe ſentire,* Quur *igitur ego* Attentio.
*nõ ſentio te ſentire?*Solẽt *enim,qui intelligunt, oculis ac geſtu,
interdum & uerbis ſignificare ſe,quæ dicuntur,intelligere.*

Soſitheus poëta coram populo Cleãthem *præſentẽ hoc car-* 11
mine proſcidit, οὓς Κλεάνθους μωρία βοηλατεῖ. Id *eſt,*Quos Clean-

this

this ſtuitas agitat. Interpres uertit inſania: unde pro Moria legiſſe uidetur μανία. Nec tanto conuitio tactus, quicquam mutauit de uultu. Qua patientia delectati auditores, applaudētes
Moderatio. *philoſopho, Soſitheum eiecerunt. Quum Soſitheus diceret ſe pœnitere, quòd illum aſperſiſſet, reſpondit Cleanthes, abſurdum fore, ſi quum poëtæ frequenter illudant Libero patri, & Herculi, nec illi ſuccenſeant, ipſe ob leue conuitium indignaretur. De dijs enim multa probroſa ſcripſere poëtæ, ueluti quum Bacchum faciunt mollē, timidum, ac temulentū, Herculē faciūt ſeruientem Omphalæ, uſq; ad ſandalio commitigatum caput.*

12 *Peripateticis dicebat idem accidere, quod lyris, quæ quum*
Vita à uerbis diſſētiēs. *alijs bene ſonent, ſeipſas non audiunt: Sentiens, opinor, illos licet alijs uerbis, idem docere, quod Stoicos, & tamen ipſos id non animaduertere. Poteſt & hic accipi ſenſus: Peripateticos præclare docere, ſed uitam à doctrina diſſidere.*

13 *Ex ſententia Zenonis, dicebat hominis mores è ſpecie poſſe*
Phyſiognomon. *deprehendi. Id ut confutarent, adoleſcentes aliquot faceti, cinædum in agro duratum adduxerunt ad Cleanthem, poſtulantes ut è ſpecie de moribus pronunciaret. Reperit manus calloſas, & cutem ſole aduſtam. Itaq; quum aliquandiu ſiluiſſet, iuſsit hominem abire. Ille digreſſus ſternutamēto concuſſus eſt: Mox Cleanthes, Habeo, inquit, hominem, mollis eſt. Non enim facile ſternutant, qui ſemper ſub dio uiuunt.*

14 *Conſpiciēs quēdam ſolitarium ac ſecum loquentē: Haud, in-*
Solitudo. *quit, loqueris cū homine malo. Quidā ita reſtrunt: Vide, ne cum homine improbo loquaris. Malis enim periculoſa eſt ſolitudo.*

15 *Ad quendam contumeliæ cauſa obijcientem ſenectutem: Et*
Senectus ugeta. *ego, inquit, abire cupio, uerum ubi reputo me omni ex parte ſanum, ſiue legendum eſt, ſiue ſcribendum, rurſus maneo: Significans ſe quidem haudquaquam eſſe uitæ cupidum, uerum ob ſenectutem neminem debere è uita decedere, donec uires ſuppetunt ad uitæ munia.*

Intu

Intumuerat illi gingiua, cui malo biduano ieiunio ſic medi= 16
catus eſt, ut iam ueluti ſano medici omnia conſueta permitte=
rent. Sed ille perſeuerauit abſtinere, dicens ſibi iam eſſe confe=
ctum uiæ principium. Itaq; perijt.

Sententiam hanc: Φίλοις τε δοῦναι, σῶμα τ᾽ εἰς νόσους πεσὸν 17
Δαπάναισι σώζειν. Id eſt, Correctio.
Largiri amicis, corpus in morbos cadens
Impendijs ſeruare: correxit hunc in modum,
Πόρναις τε δοῦναι, σῶμα τ᾽ εἰς νόσους πεσὸν.
Δαπάναις ἐπιτρίψαι. Id eſt,
Donare ſcortis, corpus in morbos cadens
Impendijs conterere. Prior enim ſententia tendebat ad
molliciem, quam nudauit Cleanthes.

SPHAERVS Boſporanus Cleanthis diſcipulus.

Quum diceret opinionem non cadere in ſapientem, rex Pto= 18
lemæus cupiens hoc paradoxon ipſa re confutare, curauit mala Argutè.
Punica ueris ſimilima ex cera confecta apponi in conuiuio. Ad
quæ quum Sphærus deceptus porrigeret manus, rex exclama=
uit illum falſæ ſpeciei fuiſſe aſſenſum. Ad id dextrè Sphærus:
Non ſic, inquit, aſſenſus ſum, ut crederem eſſe mala Punica, ſed
probabile putarem eſſe mala Punica.

Reprehendenti Mneſiſtrato, quòd Ptolemæum non appel= 19
laſſet regem, Imò, inquit, quum talis ſit, tamen regem eſſe fateor:
indicans illum eſſe nomine regis indignum, ſe tamen cognomi=
nis honorem illi non inuidere.

CHRYSIPPVS SOLENSIS.

De hoc dictum eſt, ſi dij uellent uti dialectica, non alia uſu= 1
ros quàm Chryſippea. Dialectica.

In quodam opere toties citarat uerſus Euripidis ex Medea, 2
ut ibi tota fabula fuerit inſperſa. Hunc librum quidam portans Salsè.
& rogatus, quid ferret, Chryſippi, inquit, Medeam.

Erat illi ſtatua, ꝓ corporis modo tenuis ac puſilla, quã eques 3
uicinus

Iocus ex uicinus ferè occultabat: Vnde Carneades per iocũ diceret ſolet,
nomine. cum non eſſe Chryſippũ, ſed κρύψιππον. nã Chryſippus ab aureo equo dicitur, Crypſippus ἀκρύπτω, quaſi dicas ab equo occultatũ.

4 Cuidam reprehendenti, quòd non apud Ariſtonem cum plu=
Pauci boni. ribus daret operã philoſophiæ, Nunquàm, inquit, philoſopha=rer, ſi cum pluribus auſcultarem. Dictum lepidius eſt apud Græcos, quòd πολλοὶ interdum ſonat multi, interdum uulgus hominum. Senſit non ſtatim eſſe optima, quæ placent cumplurimis.

5 Ad dialecticum quendam Cleanthi multis ac prolixis ſophiſ=
Iuuenum eſt matibus obſtrepentẽ, Deſine, inquit, ſenem à magis ad rem per=
dialectica. tinentibus auocare, ſed nobis iunioribus iſta proponito.

6 In conuiuijs cætera quietus, tantum ex more agitabat crura.
Facetè. Vnde famula quæ illi inſeruiebat, dicere ſolet, Chryſippi ſola crura inebriari.

PYTHAGORAS.

7 Dicebat uitam humanam eſſe ſimilem Panegyri, hoc eſt, ſo=
Philoſophus lenni hominum conuentui: ad quem alij conueniunt certaturi,
mundi ſpe= alij negotiaturi, nonnulli ſpectatores modo futuri. Ac cæteros
ctator. quidem omnes eſſe ſolicitos, ſolum ſpectatorem tranquillum frui celebritate: hunc ſpectatorem aiebat eſſe philoſophum, qui non ob aliud in hoc mundi theatrum prodiſſet, quàm ut naturas rerum, ac mores hominum contemplaretur.

8 Rogatus à quodã, quãdo eſſet cõgrediendũ cũ fœmina: Cùm
Venus. uoles, inquit, teipſo fieri debilior. Multa Venus eneruat hominẽ.

9 Admonebat diſcipulos, ut quoties à negotijs diurnis ueſperi domum ingrederentur, uerſiculum hunc apud ſe repeterent:
Πῆ παρέβην, τί δ' ἔρεξα, τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη.

10 Aiebat in ciuitates primum irrepſiſſe delicias, mox ſaturita=
Grauiter. tem, deinde uiolentiam, poſtremò exitium.

11 Theano Pythagoræ uxor, rogata qñ mulier eſſet munda à uiro, rñdit: à ſuo ſemp, ab alieno nunq̃. De Pythagoræ ſymbolis nõ pauca diximus ĩ chiliadibus, quò minus hic libuit ea repetere.

EMPEDOCLES AGRIGENTINVS.

Quum uideret ciues ſuos delicijs deditos, ſumptuoſe tamen 12
ædificare, dixit: Agrigentini ſic indulgent uoluptatibus, quaſi Grauiter.
poſtridie morituri, ſic ædificant, quaſi ſemper uicturi.

HERACLITVS EPHESIVS.

Dicebat iniuriam magis extinguendam quàm incendium. 13
Ex leuiſsimis offenſis, ſi negligantur, naſcuntur atroces tragœ Initijs obſtā
diæ. Sed ad reſtinguendum incendium accurrunt omnes, gliſcen dum.
ti uerò ſimultati citius addunt irritamenta.

Dicebat ciues non minus oportere pugnare pro legibus, 14
quàm pro mœnibus. Quòd abſq; legibus nullo pacto poſſit eſſe Legum ob-
ciuitas incolumis, abſq; mœnibus poſſit. ſeruatio.

Remp. ut deploratam cõtempſit, eiq́; dare leges quum roga- 15
retur recuſauit: Seceſsit autẽ in templum Dianæ, ibiq́; cũ pueris Liberè.
ludebat talis, circũſtanti & admiranti populo: Perditi, inquit,
an non præſtat hoc agere, quàm uobiſcum remp. adminiſtrare?

Interrogatus aliquãdo, quur ſileret: ut uos, inqt, loquamini. 16

XENOPHANES COLOPHONIVS.

Empedocle dicente, ſapientem inueniri non poſſe: Et meritò, 17
inquit. Nam ſapientẽ eſſe oportet, qui agnoſcat ſapientem: no- Salſè.
tans illum qui hoc dicebat, ſuo uitio non inuenire ſapientem.

Dicebat τοῖς τυράννοις ὁμιλεῖν, ἢ ἥδιστα ἢ ἥκιστα, *id eſt, cum ty-* 18
rannis congrediendum, aut iucundiſsime, aut minime. Nihil eſt
uiolentius aure tyranni, ait Satyricus. Apud bonos etiam prin-
cipes admonendi libertas uerbis placidioribus eſt temperanda.
Id qui non poteſt, abſtineat ab illorum congreſſu.

DEMOCRITVS MILESIVS.

Ignotus uenit Athenas, & colloquio de philoſophia cum So 1
crate habito dixit, Hic philoſophus ſimilis eſt Pentathlo, quòd Multiſcius.
calleret naturalia, moralia, mathematica, ad hæc diſciplinas
quas ἐγκυκλίους *uocant, deniq; omnium artium peritiam.*

Huius fertur & illud: λόγος ἔργου σκιή, *id eſt, Oratio operis* 2
eſt umbra.

Gloria ex benefactis.

eſt umbra: Significans ex egregijs factis naſci laudes hominum eloquentium, non contrà. Primam igitur oportet eſſe curam factorum, gloria conſequitur ultro.

Grauiter.

3 Dicere ſolet: ſi corpus animum in ius uocaret, haudquaquã futurum ut ille muneris male adminiſtrati crimen effugeret. Animus in corpore ueluti præſidio collocatus eſt, & tamen pleraq; mala corpori ab animo ueniunt.

Studium.

4 Quum arroderet cucumerẽ, ſenſit humorẽ eſſe mellei ſaporis, rogauitq; famulam, unde emiſſet: illa nominauit hortũ. Surrexit Democritus: Et duc me, inquit, eò, ac locum indica. Demirante muliercula quid ſibi uellet: Vt, inquit, dulcedinis cauſam inueniam, inuenturus, ſi locũ inſpexero. Hic muliercula ridens: Quieſce, inquit, ò bone. Nam ego imprudens cucumerem immiſeram in ollam mellitam. At ille offenſus: Moleſta es, inquit. Ego tamen incumbam, quæramq; cauſam, quaſi cucumeri peculiaris ſit ac genuina dulcedo. Sit hoc exemplum ſtudij indefatigabilis.

ANTIPHO.

Temporis parſimonia.

5 Dixit pretioſiſsimum impendium eſſe tempus, πολυτελέστατον ἀνάλωμα χρόνος. Citat Plutarchus in uita Antonij. Quanquàm hoc dictum compluribus tribuitur.

Libertas immodica.

6 Quum apud Dionyſium quæreretur, quod æris genus eſſet omniũ optimũ: Ex quo, inquit, Athenienſes ſtatuas fecerunt Harmodio & Ariſtogitoni: nimiũ libere ſignificans tyrãnos è medio tollendos. Nam ob eiectos tyrãnos Athenienſes illis ſtatuas erexerunt. Hoc ni me fallit memoria, alteri cuidam adſcribitur.

ANAXARCHVS.

Libertas immodica.

7 Anaxarchus Abderites inuiſum habuit Nicocreontẽ Cypri tyrannũ: itaq; quũ in cœna quadã Alexãder rogaſſet, qualis illi uideretur: Præclara, inquit, ſed oportuit & ſatrapæ cuiuſdam caput apponi, oculos detorquens in Nicocreontem, qui aderat.

Fortiter.

8 Alexandro mortuo, quum Anaxarchus tempeſtate eſſet delatus in Cyprum, Nicocreon memor contumeliæ, philoſophum

arreptum in mortarium coniecit, ferreis piſtillis contundi iuſsit. Hic illam uulgò celebratam uocem emiſit: τύπτε τὸν ἀναξάρχου θύλακον, ἀνάξαρχον δ᾽ οὐ πλήττεις, id eſt, tunde Anaxarchi manticam, nam Anaxarchum non percutis: Sentiens corpus non eſſe partem hominis, ſed animi domicilium tantùm. Animus autem non poteſt tundi.

Quum uideret ex Alexãdri uulnere, quod ictu ſagittæ acceperat, manare ſanguinẽ, dixit uerſu Homerico, τοῦτο μὲν αἷμα καὶ οὐκ ἰχὼρ οἷός πέρ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσι, id eſt, Hic quidẽ ſanguis eſt, non ille liquor, qualis Diuis ſolet ire beatis. Admonens regẽ ſuæ cõditionis, qui pro deo affectabat haberi. Quanquàm hoc quidam non ab Anaxarcho, ſed ab ipſo Alexandro dictũ tradunt. 9 Liberè.

In conuiuio quum Anaxarchus Alexãdro propinaret, oſtenſo calice prædixit fore, ut uulnus acciperet, abutens ad id uerſu Homerico: 10 Diuinatio.

Βεβλήσεταί τις θεῶν βροτησίᾳ χερί.

Ferietur aliquis mox deûm humana manu.

ZENO ELEATES.

Zeno accuſatus quòd cõiuraſſet in perniciẽ Nearchi tyranni, quũ in quæſtionibus iuberetur edere nomina coniuratorum, nominauit pleroſq; illi amiciſsimos. De his quum tyrãnus ſumpſiſſet ſuppliciũ, rogaretq́; nunquis ſupereſſet etiam: Tu ſolus, inquit, reip. pernicies. Tandem & linguã dentibus amputatam in os tyranni, quod ob iracundiam hiabat, expuit. 11 Fortiter.

Quum maledictis laceſsitus incandeſceret, reprehenſus quòd philoſophus uerbis improborum cõmoueretur: Si conuitia, inquit, æquo animo admiſero, ne laudes quidem ſentiam. Lapidis eſt non ſentire diſcrimen inter laudantem & uituperantẽ. Sed philoſophi eſt non ita commoueri, ut ab honeſto recedat. 12 Ira ſapiẽtis.

Quum aſcenderet in theatrũ cithara canente Amœbeo, uerſus ad diſcipulos dixit: Eamus, ut pernoſcamus, quã uocẽ, quẽq; concentum edant, inteſtina, nerui, lingua, & oſſa, quibus adeſt uitæ 13 Harmonia

ratio, numerus & ordo. Si in rebus inanimis tantum ualent illa, quantò plus ualebunt, ſi in omni hominis uita ſeruentur?

14 *Dicebat è ſuis quenq; inſomnijs deprehēdere poſſe, quantum in philoſophia profeciſſet: ſi nihil illic uel appeteret uel faceret nefariæ rei. Tum enim animus in profunda tranquillitate conſtitutus, ueros affectus prodit. Contrà quæ uigilantes non audent profari, aut agere, ea noctu occurrunt in ſomnis.*

Somniorum obſeruatio.

PYRRHO ELIENSIS.

15 *Deprehenſus aliquando ſolus, ac ſecum loquens, rogatus quid ſolus ageret: Meditor, inquit, eſſe probus: Sentiens ad id utilem eſſe ſolitudinem, inutilem turbam.*

Solitudo.

16 *Quū obiurgāti ſororē Philiſtam, quīdā obijceret, quòd oblitus eſſet ſuæ pfeſſionis (docebat enim omnia eſſe indiffērētia) ſic eluſit: Nō enim, inquit, in muliercula declarabitur indiffērētia.*

Facetè.

17 *Rurſus quum canem inuadentem repuliſſet, idem obijcienti reſpondit, perdifficile eſſe prorſus hominē exuere. Maluit agno ſcere lapſum humanum, quàm dogma reſcindere.*

Homo.

18 *In tēpeſtate cōſpiciens cæteros animo eſſe deiectiores, quum ipſe nihil moueretur, oſtēdit porcellum in naui ſecurè edentem, dicens oportere ſapientem eam animantis imitari ſecuritatem.*

Securitas philoſophica.

19 *Admirari ſolet illum Homeri uerſiculum præ cæteris:*

Οἵη περ φύλλων γενεὴ τοίηδε καὶ ἀνδρῶν.

Tale quidem genus eſt hominum, quale eſt folio rum.

Quòd alijs defluentibus alij ſuccedant: Sentiens in rebus humanis nihil eſſe diuturnum aut ſtabile.

Vita fugax.

TIMON NICAEVS.

20 *Gaudebat hortorum ſeceſſibus ac ſolitudine. Vnde Hieronymus Peripateticus de illo dixiſſe fertur: Quemadmodum apud Scythas & qui fugiunt, & qui inſequuntur, torquent ſagittas: itidem inter philoſophos, alios perſequendo diſcipulos capere, alios fugiendo. Sequitur fama fugiētem, & ob id ipſum auidius expetitur, qui ſcholam uitat.*

Capere fugiendo.

Cum

Cum uidiſſet Arceſilaum inter aſſentatores euntem: Quid tu,inquit,ueniſti huc,ubi ſumus nos,qui liberi ſumus? 21 Libertas.

In quendam omnia mirantẽ ita luſit: Quin & illud miraris, quòd quũ tres ſimus,quatuor habemus oculos? Timon enim luſcus erat, unde & Cyclops dictus eſt,et diſcipulũ habebat luſcũ Dioſcoridẽ. Meminit huius & Socrates alicubi apud Platonẽ. 22 Facetè.

XENOPHON.

Dicebat eſſe prudentis cordatiq; uiri, etiã ab inimicis utilitatem capere. Vulgatum eſt,neq; ſolem,neq; aquam,neq; ignem magis utilem eſſe hominibus,quàm amicos. Sed ingenij philoſophici eſt,quemadmodum periti medici ex beſtijs ac ſerpentibus noxijs utilia quædam remedia colligũt: ita ex inimicorum odio decerpere aliquid quod uertat in ſuum bonum. 23 Vtilitas ex inimicis.

Dicebat tum maxime colẽdos eſſe deos,quũ homini res ſunt ſecũdæ,ut quũ incideret neceſſitas, cõfidenter illos imploremus, utpote beneuolos iam & amicos. Recte Xenophon, ſed uulgus hominum contrà facit: in fœlicitate profunda eſt diuorũ obliuio: quum urget calamitas,tum demum ad illos confugimus. 24 Diuorum cultus.

STRATO PHYSICVS.

Quibuſdam obijcientibus quòd Menedemus plures haberet auditores quàm ipſe: Quid mirum,inquit,ſi plures reperiũtur, qui lauari cupiunt,quàm ungi? Vnguntur qui ſe parant certamini. Subindicauit Menedemi philoſophiam eſſe dilutam, ac facilè inueniri,qui audiant de uirtute diſſerentem,perpaucos autem,qui uirtutem exerceant. Nam huc prouocabat Strato. 25 Virtutis uſus.

PHOCION DVX ATHENIENSIS.

Hunc quum pro concione dicentem, quidam petulantiſſimè maledicus interpellaret, multis cõuitijs in illũ debacchans,omiſit,quod cœperat,locumq; dedit maledico. Poſteaquàm ille uix dicẽdi feciſſet finẽ, Phocion reuerſus in ſuggeſtũ placido uultu, perinde quaſi nihil eſſet dictum, cœptam orationẽ proſequutus eſt. De pedeſtribus,inquit, copijs audiſtis, ſupereſt,ut de uelitibus, 26 Moderatè.

bus, ac leuis armaturæ milite dicam.

27 Quum adhuc floreret Leoſthenes, interrogatus ab oratoribus, quid ipſe boni feciſſet reipub. Nihil aliud, inquit, niſi quòd donec ego uobis fui dux, nulli dicta eſt oratio funebris, ſed omnes uita defuncti in maiorum monumētis ſepulti ſunt. Alij iactabant cruentas uictorias, Phocion exiſtimabat egregij ducis eſſe, ſic adminiſtrare rem militarē, ut nulli aut quàm pauciſſimi ciues pereant. Mos autem erat Athenis, eos qui in acie cecidiſſent, apud populum laudare, ac cenotaphia erigere.

APOPHTHEGMATVM LIB. VIII.

PRAEFATIO.

NVNC à philoſophis ad ſophiſtas, hoc eſt, quod dici ſolet ἀφ᾽ ἵππων ἐπ᾽ ὄνους tranſeamus: quod genus hominū miror olim in delitijs fuiſſe, non uulgò tantū, ſed ſummis etiā principibus, quū nec eſſent germani poëtæ, nec γνήσιοι rhetores, nec ſynceri philoſophi, ſed tamen horum omniū ſimij, tantum ad captandam auram popularem, ac linguæ modulatu deliniēdas otioſæ multitudinis aures compoſiti, ſi paucos tamen excipias. Vnde mirum quàm horum dicta frigeāt præ philoſophicis aut etiā poëticis, ut interdum paraſiti & meretrices dicere uideantur argutiora. Sed hic liber habet præterea uariam dictorum ſatyram, in quibus fortaſſe reperies iuxta poëtam epigrammaticū, quædam bona, quædam mediocria, ſed mala plura: Verū ut moleſtus eſt cōuiuator, qui præter modū laudat ea, quæ apponit: ita ciuilitatis eſt parcius extenuare apparatū: eò quòd & qui laudat, & qui deijcit immodice, diuerſa quidem uia, ſed tamen pari ſtudio uenari gratiā uideatur. Sit igitur hoc lectoris iudicium.

iudicium. Nos ſimpliciter τὰ πὰρ ἡμῶν apponemus.

LEO BYZANTIVS SOPHISTA.

1 Venit Athenas populo diſsidijs tumultuanti cõcordiam ſuaſurus. Vbi prodiſſet in ſuggeſtum, corpore admodum puſillo, omnium riſus obortus eſt. Ille fortuitã occaſionẽ uertens in prooemium: Quid, inquit, ô uiri Athenienſes ſi conſpiceretis uxorem meam, quæ tam puſilla eſt, ut uix pertingat ad genua mea? Ad hanc uocẽ quum maior etiã populi riſus ſublatus eſſet, ſubiecit: At nos tam puſillos, ſi quando diſsidemus, uix ciuitas Byzantiũ capere poteſt. Ita ferme Plutarchus in præceptis politicis. Sed eandem fabulam multò aliter narrat Philoſtratus in Sophiſtis: Nempe quum prodidiſſet ad populũ dicturus de cõcordia, ipſa ſtatim ſpecie riſum mouit populo, quòd obeſus eſſet, ac uentre prægrãdi. At ille nihil turbatus riſu multitudinis: Quid, inquit, ridetis uiri Athenienſes? Vxor mihi eſt me multò obeſior, & tamen concordes unus capit lectulus, diſcordes ne tota quidẽ domus. Quod refert Philoſtratus, & probabilius eſt, & feſtiuius. — *Solerter.*

2 Quum Philippus adornaret bellum aduerſus Byzantios, Leo adijt illum percontans hunc in modum: Quid, inquit, accidit tibi Philippe, ut bellum inſtituas? Vt, inquit, tua patria ciuitatum pulcherrima huc adducatur, ut intelligat ſe à me diligi, eoq; ad fores amaſiorum meorum uenio. Ad hæc Leo, At qui redamari cupiunt, haudquaquam cum gladijs uenire ſolent ad fores amaſiorum. Amantes enim non egent bellicis inſtrumentis, ſed ciuilibus. Hoc dicto in diuerſum flexo regis animo patriam ſuam liberauit. Ita Philoſtratus. — *Admonitio commoda.*

3 Paſiadi obijcienti lippitudinem oculorum: Corporis, inquit, uitium exprobras, haud uidens filium tuum Nemeſim humeris baiulantem. Erat enim Paſiadi filius cõtractis humeris. Nemeſim autem dixit redargutionem inſolentiæ, quam ueteres fingebant eſſe deam. Imprudenter in alterum torquet conuitium, ſi in promptu ſit, quod ipſi uiciſſim obijciatur. — *Conuitium retortum.*

ION SOPHISTA

Animus ægrotus.

4 Dicebat rem moróſam eſſe ægrotationem. Nam ægrotis & uxor moleſta eſt, & medicum incuſant, & lectulum moleſtè ferunt. Ex amicis autem & qui accedit grauis eſt, & qui diſcedit moleſtus. Sic animus ægrotus & lætis & triſtibus offenditur.

PROTAGORAS Abderita ἄθεος.

Impiè.

5 Dicebat de dijs nihil certo ſciri, ſint, an nõ ſint: ob id libri illius in foro exuſti ſunt, ꝙ docerẽt impietatẽ: ne quis arbitretur noui exempli rem eſſe, quòd nunc exuruntur libri hæreticorũ.

6 Euathli diſcipuli dilemma quomodo apud iudices in ipſum retorſerit, notius eſt, quàm ut ſit hoc loco commemorandum.

THEODORVS Athenienſis cognomento ἄθεος.

Interpretatio ſiniſtra.

7 Obijcientibus quòd doctrina ipſius multi redderentur deteriores, reſpondit id aliorum uitio accidere, qui doctrinam ipſius ſiniſtra exciperent, quum ipſe dextra porrigeret. Hoc hominũ genere hiſce temporibus plenus eſt mundus, quibus nihil tam circunſpectè dici poteſt, quod non deprauent, aut calumnient. Refert Plutarchus libro de animi tranquillitate.

FAVORINVS.

Prodigioſa.

8 In Fauorinum ſophiſtam hæc tria iactata ſunt, ut miranda uixq; credenda: Quum Gallus eſſet, ſcire Græcè: quum Eunuchus, accuſatum fuiſſe de adulterio: poſtremò quòd cum imperatore ſimultatem gerens, uiueret.

Honor detractus.

9 Huius æream ſtatuã deiecerant Athenienſes, ut hominis Cæſari inimiciſſimi. Erant enim Athenienſes uectigales Adriano Cæſari. Id poſteaquàm ei nunciatum eſt, nihil commotus, dixit, Vtilius erat Socrati ab Atheniẽſibus ærea priuari ſtatua, quàm bibere cicutam. Contempſit ſtatuæ iacturam, uita incolumi.

AESCHINES.

Ciuiliter.

10 Aeſchines quum Rhodi exul recitaret orationem ſuam aduerſus Demoſthenem, Rhodij demirati ſunt, quòd tali oratione fuiſſet damnatus ab Atheniẽſibus. At deſineretis, inquit Aeſchines,

nes, admirari, ſi audiſſetis, quæ ad hæc reſpondit Demoſthenes. Mira ciuilitate & ſe exemit à crimine, & iudices excuſauit, damnationis iniuſtæ cauſam reijciens in uiolentiam eloquentiæ Demoſthenicæ. Ita ferme Philoſtratus. Dein quum recitatã Demoſthenis orationem omnes ſupra modũ admirarentur: Quid, inquit, ſi ipſam beſtiam audiſſetis ſua uerba reſonantem? Sentiens in Demoſthene magnam Demoſthenis partem abeſſe, ſi quæ ſcripſit ab alio recitarentur.

NICETES.

11 Nicetes Smyrnæus ſophiſta Telonæ cuidam in iudicio uehementius incandeſcẽti, dicentiq;, Deſine latrare in me: admodum ſalsè reſpondit, Si tu deſinas mordere. Nam utrunq; canum eſt. Salsè.

ISAEVS SOPHISTA.

12 Iſæus ſophiſta Aſſyrius quum primam ætatem dicaſſet uoluptatibus, ſimul ut ad uirilem peruenit, ueluti alius ſubitò factus, miram induit morum ſeueritatem. Itaq; percontanti cuidã, num illa, fœminam oſtendens, uideretur formoſa: πέπαυμαι, inquit, ὀφθαλμιῶν, id eſt, deſij laborare ab oculis. Ab altero quopiã interrogatus, quis piſcis, aut quæ auis eſſet ad ueſcendum ſuauiſsima: πέπαυμαι, inquit, ταῦτα σπουδάζων, id eſt, iſta curare deſij. Et adiecit, ξυνῆκα γὰρ τοὺς Ταντάλου κήπους τρυγῶν, id eſt, ſenſi enim me è Tantali hortis fructus colligere: Subindicans omnes eiuſmodi uoluptates, quibus iuuentus capitur, nihil aliud eſſe, quàm umbras ac ſomnia, qualia de Tantalo fabulantur poëtæ. Pudicè. Sobriè.

13 Lacedæmonijs periclitantibus, ac de ciuitate mœnibus cingẽda conſultantibus, Homericum carmen recitauit:

ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ. Id eſt, Concordia.
Scutum hæſit ſcuto, galeæ galea, atq; uiro uir.

Et adiecit, Sic mihi ſtate Lacedæmonij, & muris cincti ſumus.

14 Pythonis proditoris accuſationem tribus dictis abſoluit: Coarguam Pythonem, inquit, proditionis, oraculo à deo reddito, populo qui uinxit, Philippo qui dimiſit. Græca ſunt lepidiora.

Breuilo= diora, ἐλέγξω πύθωνα προδιδωκότα τῷ χρήσαντι θεῷ, τῷ πιστεύσα-
quium. ντι δήμῳ, τῷ ἀναζεύξαντι φιλίππῳ. Neq; enim deus pronuntiaſſet oraculo, niſi talis eſſet: neq; populus uixiſſet, niſi talis fuiſſet: neque rex abijſſet, niſi eum, cuius gratia uenerat, non reperiſſet: aut rex è caſtris illum non dimiſiſſet.

SCOPELIANVS.

15 Scopelianus eos qui conuitijs agerent exiſtimantes ſeſe hoc pacto declarare animi magnitudinem, aniculas appellare ſolet, non tantum ebrias, ſed & rabidas.

Conuitia anicularum.

16 Polemoni obijcienti quòd inter dicendum pulſaret tympanum: Tympanizo, inquit, ſed Aiacis clypeo: haud inficians ſe in agendis cauſis interdum uti uerbis ac figuris uehementioribus, at non inani ſtrepitu, ſed ad cauſæ patrociniũ accommodis.

Vehementia in dicendo.

DIONYSIVS SOPHISTA.

17 Dionyſius ſophiſta familiaribus dicere conſueuit, uel ſummo digito, non caua manu guſtandũ eſſe: Sentiens uoluptates quàm parciſſimè admittendas.

POLEMON SOPHISTA.

18 Antonius imperator abſente Polemone occuparat domum illius, uelut omnium apud Smyrneos pulcherrimã. At Polemon noctu reuerſus è peregrinatione, pro foribus clamauit, ſe indigna pati, qui proprijs ædibus arceretur. Cognouit imperator, acceſſit. Pòſt ubi Romam uenit Polemon, imperator ciuiliter illi exprobrans quod acciderat: Date, inquit, Polemoni diuerſoriũ, nec quiſquam illum eijciat. Mox hiſtrio quidam tragœdiarum, ex Olympijs Aſiæ, cui erat præfectus Polemon, appellauit Antonium Cæſarem aduerſus Polemonem, quòd protinus initio fabulæ ab illo fuiſſet ciectus è ſcena. Percontatus eſt Cæſar, quo tempore fuiſſet eiectus: cumq; is reſpondiſſet, circiter meridiem: admodum urbanè reſpondit, At me quidem eiecit circa medium noctis, nec tamen appellaui iudicem.

Liberè.

19 Quum laboraret morbo articulari, Pergami in templo obdormijt

dormijt, huic apparuit Aeſculapius, iubens ut à frigido potu Aſſuetudo. abſtineret: ad quem Polemon: O' præclare, inquit, quid autem ſi bouem curares? Subindicans iandiu aſſuetū duris fruſtra uocari ad delitias.

Proconſul torquebat prædonem quēdam: quumq; dubitaret 20 quod ſupplicij genus eſſet de illo ſumpturus, ſuperueniens forte Facetè. fortuna Polemon: Iube, inquit, illum ediſcere ueterum ſcripta. Ipſe quidem Polemon multa edidicerat, ſed in exercitatione nihil ducebat laborioſius ac moleſtius quàm ediſcere, eoq; Fabius iubet hoc tædium protinus à pueris deuorari.

Occurrens ſophiſtæ cuidam, inteſtina, mænides piſces & a- 21 lia quædam uilia portanti opſonia: O' uir egregie, inquit, non Cibus. poteſt Darij & Xerxis animū recte actione exprimere, qui talibus utitur cibis.

Timocrati philoſopho apud Polemonem diceti Fauorinum 22 eſſe loquacem: Et omnis, inquit, anus. Notans in Fauorino cor- Salsè. poris habitum, quòd eſſet eunuchus. Viſus eſt excuſare uitium, ſed re uera conduplicauit.

Hiſtrionem tragœdiarum qui in Olympijs: ò Iupiter, pro- 23 nuntiarat oſtenſa terra: ò terra, manu in cœlum proiecta: ſub- Geſtus. mouit à præmijs (præſidebat enim ei certamini) dicens, Hic manu commiſit ſolœciſmum.

Quum articuli morbo lapideſcerent, medicos admonuit, ut 24 effoderent, inciderentq; Polemonis lapicidinas. Dicebatq;: Co- Iocus in mor medendum eſt, manus non habeo: ambulandum eſt, pedes non bū propriū. habeo: dolendum eſt, & manus habeo, & pedes.

Curarat, ut uiuus inferretur ſepulchro, ac familiaribus qui- 25 bus datum erat negotium occludendi monumentum: Obde, in- Induſtria. quit, obde, ne me ſol cernat tacentem.

SECVNDVS SOPHISTA.

Tale declamationis argumentum erat propoſitum: Qui ſe- 26 ditionem mouerit, moriatur: qui ſedauerit, præmium ferat. Qui- Argutè.

dam

dam & mouerat,& ſedauit: petit præmium. Hanc quæſtionem paucis abſoluit. Quod eſt prius? mouiſſe. quod poſterius? ſedaſſe. Itaq; prius da pœnas motæ ſeditionis, ac deinde ſi potes, accipe præmium recte factorum.

GORGIAS SOPHISTA.

27 Gorgiæ ſophiſtæ palàm exhibenti ſeſe ad reſpõdendũ, quod cuiq; libuiſſet proponere: Xenophon non ille Socraticus, ſed alius quidam, inuidens, adijt illum, atq; hãc propoſuit quæſtionem: Dic mihi Gorgia, quamobrem fabæ uentrem inflent, quum ignem non inflent. Ad quem placidè Gorgias: Iſthuc quidẽ tibi diſpiciendum relinquo: cæterum illud iam olim cognitum habeo, terram aduerſus iſtiuſmodi homines producere ferulas.

Friuolæ quæſtiones.

28 Dicebat tragœdiam eſſe deceptionem, qua qui alterũ decepiſſet, iuſtior eſſet eo, qui non decepiſſet: & qui deceptus eſſet, ſapientior foret eo, qui non eſſet deceptus. Fallit enim tragœdia tractans argumenta conficta, ſed adeò ſcite, ut uera credantur. Iuſtior autem ille uidetur qui fallendo prodeſt: & ſapiẽtior eſt, qui per fictas fabulas diſcit, quid ſit turpe, quid ſit honeſtum. Refert Plutarchus de poëtis audiendis.

Poëſis fallacia bona.

HERODES SOPHISTA.

29 Herodes in accuſatorem, qui de cauſa pauca, de generis ſui claritate multa iactarat: Tu, inquit, nobilitatem habes in talis. Romani ſiquidem nobilitatis ſignum gerebãt in calceis. Id erat eburnum additamentum tali ſpecie. Ita Plinius notat quoſdam, qui nihil haberent nobilitatis præter imagines. Rurſus quum aduerſarius gloriaretur, quòd in unam quandam Italiæ ciuitatem multa beneficia contuliſſet: Idem ego, inquit, de me prædicare poſſem, ſi in uniuerſa terra cauſam dicerem: Significans ſe de innumeris ciuitatibus fuiſſe præclare meritum.

Nobilitas in talis.

30 Vxoris Regillæ mortem luxit impotentius, adeò ut picturas & ornamenta domus coloribus atraret, uelis pullis tegeret, ac lapide Leſbio obſcuraret omnia. Nam is funeſtus ac niger

Luctus immodicus.

ger eſt. Quodam igitur die quum Lucius, qui fruſtra conatus fuerat Herodi perſuadere, ut lugeret moderatius, pueros uideret in fonte ædibus uicino lauantes rhaphanides, rogabat cui pararetur ea cœna, qui reſponderunt, Herodi. Tum Lucius: Iniuriam facit Regillæ, qui albis radiculis ueſcatur in atra domo. Id ubi renuntiatum eſt Herodi, amouit ab ædibus funeſtam ſpeciem, ne apud probos uiros traduceretur.

31 Liberè.

Idem Lucius quum Romā ueniſſet obuiam factus imperatori Marco, percontatus eſt illum quò iret, & cuius rei gratia, cui imperator, Honeſtum eſt & ſeni diſcere, eo ad Sextum philoſophum, ut diſcam, quæ nōdum ſcio. Hic Lucius ſublatis in cœlum manibus, O Iupiter, inquit, iam ſenex tabellā geſtans puerorum more commeat in ludum, quum noſter rex Alexander triginta duos annos natus uita defunctus ſit. Hic citius probarim Cæſaris & ſtudium, & moderationem, quàm Lucij libertatem.

32 Luctus.

Dolorem ex prioris filiæ Panathenaidis obitu conceptum utcunq; lenierant Athenienſes, intra urbem eam ſepelientes, & obitus diem ceu funeſtum ex anno ſuſtollentes. Cæterum quum Elpinicen alteram filiam exanimem indecore lugeret, proiectus humi ac uociferans, Quas inferias tibi faciam filia, quid tecum ſepeliam? ſuperueniens Sextus philoſophus: Maximum, inquit, munus dederis filiæ, ſi moderatè lugeas.

33 Sumptus inanes.

Viginti pueris ob uirtutem compluribus in locis ſtatuas poſuerat. Hac de re quum accuſaretur à Quintilijs Græciæ præfectis, quòd ſuperuacaneis impendijs indulgeret: Quid, inquit, uobis incommodi eſt, ſi ego ludo de ſaxis meis?

34 Liberè.

Videns Quintilios Troianos quidem eſſe, cæterum à Cæſare plurimi fieri, dixit: Ego etiam Iouem Homericum odi, quòd Troianis fuit amicus. Nimium liberè profitens ſibi moleſtum eſſe, quòd imperator tantum honoris haberet Quintilijs.

35 Maledicentia.

Proteo Cynico ſine fine ipſum conuitijs inceſſente: Conſenuimus, inquit, ambo, tu quidem malè loquens, ego malè audiens

diens. Senſit immedicabile malum eſſe, cui ille tandiu aſſueuerat, & ſe moderatius ferre quod iam nouum non eſſet.

36 *Athenienſibus ſic admirantibus hominis eloquentiã, ut dicerent illũ eſſe de numero decẽ oratorũ, nihil elatus eſt hac laude, quæ uidebatur maxima. Tantum reſpondit: Certe Andocide ſum melior. Is, ut opinor, fuit ſophiſta quiſpiam notæ uulgaris.*

Modeſtè.

ANTIOCHVS SOPHISTA.

37 *Antiochus ſophiſta quum male uulgò audiret, ueluti formidoloſus, quòd nec prodiret in concionem, nec reipub. munia caperet: Non uos, inquit, metui, ſed meipſum, agnoſcens bilem ſuam uehementiorem, quàm ut cohiberi poſſet. Senſit idem Plato: qui ſunt iracundioris ingenij, ad diſciplinas quidem eſſe idoneos, ad gerendam rempub. non item.*

Iracundia.

ALEXANDER SOPHISTA.

38 *Alexander ſophiſta legatione fungens pro Seleucia apud Antonium primum, uidensq; illum minus attẽtum, clariore uoce dixit, Auſculta me Cæſar. Cæſar autem acerbitate confidentiaq; uocis exaſperatus: Auſculto, inquit, intelligoq; te. Tu enim es ille, qui colis comam, qui dentes candidas, qui polis ungues, qui ſemper oles unguentum.*

Improbitas.

HERMOGENES.

39 *Antiochus hoc dicto taxauit Hermogenem, ut diceret illum inter pueros eſſe ſenem, inter ſenes puerum: ſiue ob ualetudinem ante tempus imbecillem, ſiue ob dictionis genus neglectius. Alij per iocum dicebant illius uerba, plane iuxta Homerum eſſe πτερόεντα, quòd ea ueluti pennas abijceret.*

Sermo incõpoſitus.

PHILAGER.

40 *Rogatus quamobrem non delectaretur educandis pueris: Quoniam, inquit, nec me ipſo delector. Agnoſcebat naturæ ſuæ uitium. Erat enim iracundus & moroſus, coq; nec appoſitus ad teneram ætatem inſtituendam: quum hodie ſtulti parentes nullis libentius committant liberos ſuos, quàm huiuſmodi tru-*

Iracundia.

culentis & aſperis.

ADRIANVS SOPHISTA.

Adrianus ſophiſta in cõuiuio ſophiſtarum ad quos adhibitus 41
erat tanquam egregij cuiuſpiam arcani conſors futurus, quum Imitatio.
ſermo fuiſſet ortus, de characteribus dictionis, & in quo quiſq;
præcelleret, & quid in quoq; potiſsimum imitãdũ eſſet: At ego,
inquit, deſcribã characteres, haudquaquã recenſens inciſiuncu
las, intellectulos, mẽbra, aut rhythmos, ſed me ipſum mihi imitan
dum proponens, omniumq; inuenta ex tempore proferens flu=
xu quodã orationis, ac linguæ permittam hæc omnia. Quid de
hoc Adriani dicto iudicandum exiſtiment, uiderint Critici. Illud
ſcio, Horatium non temere exclamaſſe, Ὁ imitatores ſeruum pe
cus. & hodie uidemus quoſdam qui ſe totos addixerunt expri=
mẽdo Ciceroni, frigidos & elumbes euadere. Quòd ſi quos de=
lectat illud orationis genus leue & γλαφυρὸν, equidẽ nec obſto
cuiquam, nec inuideo. At ipſe malim Epicteti rudem & indola
tam phraſim, ſed naturalem, quàm Iſocratis omni floſculorum
genere picturatam. Huius Adriani dictionem Herodes ſophiſta
ſolet appellare κολοσσοῦ μεγάλα ἀνδράγματα, id eſt, Coloſsi magna Coloſsi fra-
fragmenta, ſimul in iuuene notans orationem nondũ ſatis com= gmenta.
poſitam, ſimul laudans & uocis & animi magnitudinem.

Quidam è familiaribus miſerat illi piſces in diſco argenteo, 42
picturato auro: at ille delectatus uaſculo non remiſit, tantum ei Facetè.
qui miſerat, reſpõdit: Bene facis, quòd etiam piſces: quaſi diſcus
eſſet dono miſſus, piſces tantum nouitatis gratia additi. Quidã
autem dicunt id ioco factum, ut caſtigaret diſcipuli uitium, qui
ſordidior eſſe dicebatur. Nam eo admonito diſcum reddidit.
Quum eſſem apud Coloniam Agrippinã, ſenatus honoris gra=
tia miſit uinum in cantharis teſtaceis, nec eos repeti mos eſt. Id
admiratus, rogaui cauſam. Reſponſum eſt, olim uinum ſolere
mitti cantharis argenteis. Hoc honoris quum eſſet habitũ cui=
dam ex eorum numero, qui magnam nobilitatis partem exiſti=

mant

mant rapto uiuere: poſtridie manè profectus eſt cum argenteis cantharis. Re comperta miſit ad illum ſenatus, qui cãtharos repoſceret. At ille: Vltro, inquit, dono dediſtis, & ego gratias egi. Hoc caſu admoniti mutarunt conſuetudinem.

PAVSANIAS CAPPADOX.

43 *Salsè.* *Quoniam more ſuæ gentis craſſa lingua ſonabat, confundẽs conſonantes, breues producens, productas corripiens, uulgò dictus eſt coquus, qui precioſa opſonia malè condiret.*

PROCLVS.

44 *Argutè.* *Proclus Naucratites filium habebat intemperantem, gallis gallinaceis, coturnicibus, catellis, & equis alendis indulgentem: quem pater adeò non increpabat: ut unà cum illo potius iuuenaretur. Quo nomine quum ab amicis obiurgaretur: Citius, inquit, deſinet, cum ſenibus colludens, quàm cum æqualibus.*

ANTIPATER.

45 *Lepidè.* *Antipater Hieropolites quum ducturus eſſet Seueri Cæſaris filiam, forma parum felici, & familiarium quiſpiam interrogaret, quando laturus eſſet* τὰ ἀνακαλυπτήρια, *ſic appellabantur munera, quæ ſponſæ amici deferebant ſponſo tertio die, quo ſponſa debebat exhiberi ſpectanda: Hermocrates lepidiſſime reſpondit,* ἐγκαλυπτήρια μᾶλλον ὤν τοιαύτην λαβών, *id eſt, Encalypteria potius, quum talem ducat.* ἀνακαλύπτω *eſt retego,* ἐγκαλύπτω *tego. Quod deforme eſt, tegi magis oportet, quàm retegi.*

HERACLIDES SOPHISTA.

46 *Induſtria.* *Scripſerat libellum cui titulũ indiderat* πόνου ἐγκώμιον, *id eſt, laboris laudatio. Eum quum Ptolemæus ſophiſta forte obuius uideret habẽtem præ manibus, rogabat, quid moliretur. Quum ille reſpondiſſet* πόνου ἐγκώμιον. *Ptolemæus accepto codice, deleuit* π, *& adiecit: tempus eſt, ut legas titulum encomij, reperitq́; ſcriptum* ὄνου ἐγκώμιον. *Ptolemæus huc alluſit, quòd ſi labor mereretur laudem, eadem opera laudandus eſſet aſinus animal labori natum.*

HIPPODROMVS SOPHISTA. 47

Hippodromus ſophiſta Clementi tragœdiarum actori longe Iudiciũ in-
præſtantiſſimo, quũ apud Amphyctiones optimè re geſta nega- corruptum.
ta eſſet uictoria, quòd Byzantius eſſet, atq; id temporis Byzan-
tium à Romanis obſideretur, proſiliẽs clamauit, Valeãt applau
dentes, ac perperam de re iudicantes. Ego, inquit, Clementi ui-
ctoriam decerno. Quum alter hiſtrio appellaſſet Cæſarem, obti
nuit Hippodromi ſuffragium.

Quodam tempore quum illi uehemẽter à Græcis applaude- 48
retur, multaq; magnifica acclamarentur, in quibus illũ æquabãt Modeſtè.
Polemoni, Homerico uerſu reſpondit, τί μ' ἀθανάτοισιν ἐΐσκεις;
Id eſt, quid me immortalibus æquas? Simul & candidi hominis
laudem auferens, qui Polemonem tam præclaro teſtimonio or-
narit, & modeſtiæ, qui laudem inuidioſam repulerit.

Quodam tragœdiam appellante ſophiſtarum matrem, corre 49
xit dictum: Ego, inquit, dico Homerum eſſe patrem. Siue quòd Homerus.
nimia ſit tragicorũ grandiloquentia, ſiue quòd fons tragœdia-
rum ſit Homerus. Pulchrius autem eſt ex ipſo haurire fonte.

Homerũ appellare ſolet uocẽ ſophiſtarũ, Archilochũ ſpiritũ: 50
q̃ ille ſuppeditet uerba ſplẽdida, hic acrimoniã & uehementiã.

QVIRINVS SOPHISTA.

Quum ab Aſianis reprehenderetur, quòd in accuſando mi- 51
tior ac lenior eſſet, quàm ipſi docerẽt: Multo, inquit, ſatius eſt, Admonitio
ut uos meã accipiatis lenitatem, quàm ego ueſtrã crudelitatem. retorta.
Tumebant Aſiani rhetores, & immodicis delectabantur.

Amicis ipſum de morte filij conſolantibus, Quando, inquit, 52
potius apparebo uir quàm nunc? Sentiens dolorem quidem eſſe Fortiter.
acerbum, ſed hoc fortitudinis laudem fore ſplendidiorem.

PHILISCVS.

Philiſcus illaudatus rhetor, quum cauſam ageret pulchre ue- 53
ſtitus, ſed tumultu irruens in tribunalia, uoce ſemimuliebri, lin- Pronuncia-
gua ſupina, quouis potius ſpectans, quàm ad ea quæ agebãtur: tio.

auerſatus dicentem imperator, ſtuduit illi os occludere, totaq́ʒ actione aquam intercipiebat, breues ſubinde percontatiunculas obijciens. Ad quas quum parum apposite reſpōderet Philiſcus, Virum, inquit imperator, arguit cæſaries, rhetorem uox. Græca pluſculū habēt lepôris: τὸν μὲν ἄνδρα δείκνυσιν ἡ κόμη, τὸν δὲ ῥήτορα φωνή: *notans illum, quòd attonſa cæſaries declararet uirum, ſed oratio non declararet eſſe rhetorem, ſed fœminam potius.*

CASSIVS SEVERVS.

1 *In aduocatione quadam, quum M. Pomponius Marcellus Latini ſermonis moleſtiſſimus exactor, ſolœciſmum ab aduerſario factum arguere perſeueraret, interpellatis iudicibus, dilationem petijt, ut litigator ſuus alium Grammaticum adhiberet, quòd diceret ſibi cum aduerſario non de iure, ſed de ſolœciſmo controuerſiam futuram.*

Modeſtè loqui.

M. POMPONIVS MARCELLVS.

2 *Quum ex oratione Tiberij Cæſaris quiddā reprehendiſſet, contrà affirmante Atteio Capitone id eſſe Latinum, & ſi non eſſet, futurum certe: Iam inde, inquit, mentitur Capito. Tu enim Cæſar ciuitatem dare potes hominibus, uerbis non potes. Editio Aldina corrupte legit, uerba non potes. Hominibus datur ciuitas, qui recipiuntur in ius ciuium. Verbis datur ciuitas, quæ recipiuntur in conſuetudinem ſermonis Romani. Quemadmodum multæ uoces, non Græcæ tantum, ſed & Britannicæ, & Gallicæ, & Perſicæ ciuitate Romana donatæ ſunt. Id publicus uſus poteſt, Cæſar non poteſt.*

Liberè.

REMNIVS PALEMON.

3 *Is flagrabat libidinibus uſq́ʒ ad infamiam oris: unde quidam in turba oſculum ingerentem, quum refugiens deuitare nō poſ-*
4 *ſet, dicto non infaceto repulit: Vis tu, inquit, magiſter, quoties feſtinantem aliquem uides, obligurire?*

Salsè.

EPICVRVS ATHENIENSIS.

Improbat inſtitutum Pythagoræ, qui quū doceret amicorū

cõmunia eſſe omnia, iubebat, ut diſcipuli, quod quiſq; habebat, deponerent in cõmune, dicens, id eſſe diffidentiũ uerius, quàm amicorũ. Etenim ſi quis uere ſit amicus, nihilo minus habeo pro meis, quæ ille poßidet, quàm ſi depoſuiſſet. Porrò qui diffidit, aut non eſt ipſe uerus amicus, aut de alterius animo dubitat. Amicorum cõmunia.

CTESIBIVS.

5 Arceſilaus quum inuiſeret Cteſibium ægrotantẽ, ſenſißetq; hominem egere, clàm crumenam pecunijs plenã ſubiecit ceruicali, quam ut reperit Cteſibius, ait, Ἀρκεσιλάου τοῦ παίγνιον, id eſt, Arceſilai hic ludus. Benignitas.

EVRIPIDES.

6 Celebratur illud Euripidis dictum: Vnicum conſilium rectũ magnam militum manũ uincere. Quo prudenter admonuit non perinde referre, quàm numeroſum educas exercitum, ſed quàm cordati ſint exercitus duces. In bello ſiquidem longe plus habet momenti prudentia, ſolertiaq́;, quàm uires conſilij expertes. Ducum prudentia.

7 Idem cuidam opprobranti graueolentiã oris, Multa nimirũ, inquit, in illo occulta computruerunt: Significans ſe poſſe cõtinere arcana. Solent autẽ res in occulto congeſtæ cõputreſcere. Silentium.

DIONYSIODORVS TIBICEN.

8 Gloriari ſolet, quòd nemo pulſus ſuos audiſſet, neq; in triremi, neq; ad fontem quemadmodum Iſmeniæ: Sentiens ſe nunquã captaſſe plauſus ſordidorum & imperitorum, ſed ſat habuiſſe probari paucis eruditis. Ita Laërtius in Cratete. Laus à laudatis.

STRATHIAS.

9 Colax Bianti ſtupido ſic adulatus eſt: Plus bibiſti, quàm rex Alexander. Quod in Alexandro turpißimum erat, illi laudi tribuit. Neq; enim ſtatim laude dignũ eſt, quod fit à principibus. Adulatio.

ALEXANDER MAGNVS.

10 Quum inuitaretur, ut Darij filias, quas habebat captiuas, inuiſeret, prædicabantur enim puellæ admirabili eſſe forma, noluit ire, dicens ſibi non committendum, ut quum uiros uiciſſet, Cõtinentia.

à mulieribus uinceretur.

DVELLIVS.

11 Duellius qui primus Romæ è nauali pugna triumphum obti nuit, iã ſenex, tremuloq; corpore, in iurgio quodã audiuit exprobrari ſibi graueolentiam oris: rediijt domum triſtis, & expoſtulauit cum Bilia uxore, quam uirginem duxerat: quur huius uitij nunquàm admonuiſſet, quò licuiſſet mederi. Admonuiſſem, inquit illa, niſi putaſſem omnibus uiris ad eundem modum olere animã. Et hoc apophthegma ſuperius alteri tributũ retulimus. Si Bilia uerè ſenſit, quod dixit, argumentum eſt inſignis pudicitiæ: ſin finxit, magna eſt ciuilitas erga maritum, magna item tolerãtia, quæ tandiu pertulerit hoc incommodum abſq; faſtidio.

Pudicitia cõiugalis.

QVIDAM.

12 Quidam iratus agaſoni uolebat eum percutere, quumq; is clamaret, Athenienſis ſum: ad aſinum uerſus, At tu, inquit, Athenienſis non es: eiq; multas plagas inflixit. Meminit Plutarchus in libello De cohibenda iracundia.

Facetè.

PROMETHEVS.

13 Quum ignem è cœlis in terras deportaſſet, eumq; primum uiſum Satyrus complecti uellet & exoſculari: Heus, inquit, ni caues hirce, profectò dolebit tibi mentũ: Admonens etiam, quæ natura pulcherrima ſunt, maximeq; neceſſaria, tamen fieri perniocioſa, niſi rectè utaris.

Vſus rectus.

BOS.

14 Bos ſub onere deficiens, rogauit camelum conſeruum, ut ſe oneris parte recepta ſubleuaret: cui recuſanti, Imò, inquit, & meipſum, & hæc omnia portabis. Idq; factum eſt mortuo boue: Ita Plutarchus in libro De tuenda bona ualetudine.

Auxilia mutua.

PORCIA MINOR.

15 Quum laudaretur apud eam mulier quædam, ut bene morata, quæ tamen iterarat matrimoniũ: Felix, inquit, ac pudica matrona non nubit niſi ſemel. Nõ paſſa eſt illã inter bene moratas

Pudicitia.

nume

numerari, quæ citra neceſsitatem adſciſceret alterũ uirum. Nam multas huc cogit egeſtas. Porrò coitus gratia nubere, non eſt uere pudicarum. Eoq́; dixit, felix, excuſans neceſsitatem.

ANNIA.

16 Propinquis admonentibus, ut alteri nuberet: eſſe enim illi & ætatẽ integrã, & faciẽ bonã, quorũ alterũ ſpem faceret prolis, alterum promitteret amorẽ mutuũ: Nequaquam, inquit, hoc faciam: ſi enim bonum uirum nacta fuero, nolo timere, ne perdã: ſin malum, quid neceſſe eſt, poſt optimum perpeti peſsimum? Pudicè.

MARTIA Catonis filia minor.

17 Rogata, quur à morte mariti nollet iterum nubere, Quoniã, inquit, nõ inuenio uirũ, qui me magis uelit, quàm mea. Nõ probauit coniugiũ, quod nõ cõciliaret amor mutuus. Quæ ducitur dotis cauſa, conductũ habet concubinũ uerius, quàm coniugem. Nuptiæ dotis cauſa.

18 Eadem quum diutius lugeret maritum, rogata quem eſſet habitura diem luctus ultimum, reſpondit, Quem & uitæ. Sic illa Ethnica, magno ſanè cum dedecore plurimarum Chriſtianarũ, quæ uiro nondum elato iam nupſerunt. Pudicè.

VALERIA.

19 Valeria Meſſalarum ſoror, rogata, quur amiſſo Seruio uiro, nulli uellet nubere: Quoniam, inquit, mihi ſemper uiuit maritus Seruius. Pudicitia.

PYTHIAS.

20 Pythias Ariſtotelis filia rogata, quis eſſet color pulcherrimus, Is, inquit, quem in ingenuis gignit pudor. Agnoſcas uel ex hoc dicto philoſophi filiam. Solent autem fœminæ alijs coloribus aliæ delectari. Pudor liberalis.

21 Philoſophus quidã priſcus, ſed ἀνώνυμος, huiuſmodi ſermone Arſinoës reginæ luctũ cõpeſcuit: Quũ Iupiter, inquit, inter dæmones rerũ faceret partitionẽ, luctus nõ aderat, ſed distributione iam peracta uenit. Huic igitur quũ Iupiter aliquid honoris tribuere uellet, nec eſſet, quod daret, quippe iã cõſumptis omnibus Luctus.

bus, tandem aſsignauit illi honorē, qui mortuis impenditur, uelu ti lachrymas & mœrores. Quemadmodū igitur, inquit, cæteri dæmones bene uolunt ijs, à quibus coluntur, itidem & luctus. Quòd ſi fuerit abs te contemptus ò mulier, haudquaquam uenturus eſt ad te. Contrà ſi diligenter abs te colatur honoribus illi deſignatis à Ioue, mœroribus ac lamētis, diliget te, ſemperq́; tibi ſuppeditabit aliquid earum rerum, quibus abs te perpetuò poſſit honorari. Refert Plutarchus in conſolatione ad Apollonium.

DEMOSTHENES MITYLENAEVS.

22 *Pulſauit fores hominis muſicæ ac citharæ dediti: quumq́; is audito pulſu iuſsiſſet illum introire, Faciam, inquit, ſi prius alligaris citharam: Subnotans illum nihil aliud, quàm cithara canere. Refert Plutarchus Sympoſiacon libro ſecundo.*

Studium immodicum.

ATTILIVS.

23 *Dixit ſatius eſſe ocioſum eſſe, quàm nihil agere. Refert Plinius Iunior ad Minutium Fundanum. Satius eſt enim, inquit, ut Attilius noſter eruditiſsimè ſimul & facetiſsimè dixit, ocioſum eſſe, quàm nihil agere. Quāquàm hoc dictū adſcribitur Catoni ſeniori. Ocioſus eſt, qui uacat ab externis actionibus: nihil agit, qui negocijs infrugiferis, nihil ad beate uiuendum cōferentibus occupatur. Quēadmodū qui moliuntur, nec ſatis ſuccedit, quod agūt, ſatagere dicūtur: ita nihil agūt, qui fruſtraneis actionibus tumultuātur. Plinius enī putat eos, q militaribus negocijs diſtrahuntur, nihil agere: cōtrà qui ſe philoſophiæ dedūt, ocioſos eſſe.*

Nihil agere.

24 *Dicere ſolet, ſic adoleſcentes in foro auſpicari à cauſis centumuiralibus, ut pueri ſolēt in ſcholis ab Homero: Quòd utrūq; ſit maximum, quum oporteat paulatim per gradus ad id, quod ſummum eſt peruenire. Meminit Plinius ad Maximum.*

Profectus.

PLINIVS MAIOR.

25 *Dicebat nullum eſſe librum tam malum, qui nō aliqua parte prodeſſet. Verum dixit de his, qui norūt ex quibuſcunq; libris, ſi quid ineſt frugiferum, excerpere. Sed ſunt qui in libro quamtumuis*

Lectionis utilitas.

tamuis bono nihil uenantur, niſi quod reprehendant.

Idem quum recitatorem quiddam perperam pronunciantē amicorū quiſpiam reuocaſſet, & ut repeteret, coēgiſſet, Quid, inquit, an intellexeras? quum ille annuiſſet, Quur ergo, inquit, reuocabas? Decem amplius uerſus iſta tua interpellatione perdidimus. Tanta erat parſimonia temporis. 26 Tēporis parſimonia.

Idem nepotem ſuum ambulantem uidens, obiurgauit. Poteras, inquit, has horas non perdere. Nam qui lectica uehebantur, aut recitantē audiebant, aut ſi libuiſſet, aliquid etiam enotabant, aut dictabant aliquid, quorum nihil licet ambulanti. 27 Temp. parſimonia.

PASSIENVS PAVLVS.

Paßienus Paulus eques Romanus, ſed dubiæ ſanitatis, quum recitans elegias ſuas ſic auſpicaretur: Priſce iubes: Priſcus Iabolenus, qui tum aderat, Ego uerò, inquit, non iubeo. Protinus ingens omnium riſus coortus eſt. Fingunt enim poëtæ ſuo arbitrio quicquid libet. At Priſcus non tulit poëticam fictionem. 28 Ridiculè.

THRASEA.

Referente Plinio Iuniore, dicere ſolet: Qui uitia odit, homines odit: Sentiens nullum eſſe hominem, qui non multis uitijs ſit obnoxius, licet alijs alij laborent. Ac ſæpenumero accidit, ut qui alios inſectantur, ipſi grauioribus madeant uitijs. 29 Homo.

VIRGINIVS.

Cluuius hiſtoriographus ſic affatus eſt Virginium, cuius res geſtas attigerat: Scis Virgini quæ fides hiſtoriæ debeatur. Proinde ſi quid in hiſtorijs meis aliter legis ac uelles, rogo ignoſcas. Ad hæc Virginius: Tu ô Cluui, tu'ne ignoras, ideo me feciſſe, quod feci, ut eſſet liberū uobis ſcribere, quæ libuiſſet? Vox excelſi animi teſtis, & rectè factorum conſcientia contenti. 30 Animosè.

FRONTINVS.

Vetuit ſibi extrui monumentū his uerbis: Impēſa monumēti ſuperuacanea eſt, memoria noſtri durabit, ſi uita meruimus. Excelſi animi eſt, quum præclara geſſeris, gloriā contemnere. 31 Animosè.

ARCHITAS.

32 Archit as quũ in agro cōperiſſet quoſdam è famulis admiſiſſe
Moderatè. quiddam,ſentiens ſe cōmotiorem in illos,nihil quidē tum fecit,
tantum abiens dixit,Fortunati,inquit,eſtis,quòd iraſcor uobis.

AVFIDIVS MODESTVS.

33 Quintũ in morbo ſibi dicentē manus eſſe frigidas, hoc ſcō-
Salsè. mate taxauit,Atqui calidas,inquit,è prouincia extuliſti:notans
eum quòd proconſul admuniſtrans prouinciam, multa furatus
eſſet.Meminit Plutarchus in Sympoſiacis lib.ſecundo.

QVIDAM.

34 Quidam imperatorem incuſauit,quòd illius inſidijs,& ocio
Iocosè. & ſomno fuiſſet priuatus, uidelicet quòd illius benignitate è
paupere factus eſſet diues.Refertur eodem loco.

QVIDAM.

35 Quidam Antigoni amicus, quum ab eo petiſſet talentum,
Liberè. nec accepiſſet,poſtulauit ab eo deductores, ac corporis cuſto-
des. Rogatus quamobrē,Ne,inquit,inſidijs impetar, affingens
ſe talentum humeris ferre.

ARISTARCHVS THEO-DECTAE PATER.

36 Dicere ſolitus eſt, Olim uixerant ſeptem ſapientes, nunc
Salsè. haud facilè totidem inuenias idiotas:Notans ſophiſtarum tur-
bam, qui ſe pro ſapientibus iactabant, ut uix ſupereſſet, qui
profiteretur indoctum.

SELEVCVS REX.

37 Subinde dicere ſolet, ſi multi ſcirent, quantum ſit negocij,
Regũ curæ. tantummodo tot epiſtolas ſcribere ac legere, nec humi proie-
ctum diadema tollerent. Huius moleſtiæ nequaquam eſt rudis
[redacted],etiam ſi rex non ſit.

CANVS TIBICEN.

38 Dicebat homines ignorare,quātò plus ipſe canens uolupta-
Facetè. tis caperet,quàm alij,alioqui auditores non darent mercedem,
ſed

ſed acciperent. Virtus iucunda eſt eam exercentibus, unde mirum eſt quoſdam ad id mercede uelle conduci, ut bene uiuant, quum ipſa uirtus abunde magnum ſui ſit præmium.

LAMPIS NEGOTIATOR.

39 *Interrogatus quomodo ſibi paraſſet diuitias, Magnas, inqt, haud difficulter, exiguas uerò cum labore, ac tarde: Sentiens initio paulatim magnaq; uigilantia corraſam pecuniam. Cæterum parata iam ingenti ſorte, facile eſt amplis lucris diteſcere. Primum autoritas ac fama tarde paulatimq;, nec ſine negotio paratur. At qui iam innotuit, facilè magnam aſſequitur laudem. Meminit Plutarchus in libello, an ſeni ſit capeſſenda reſp.* Argutè.

ISMENIAS.

40 *Iſmenias tibicen canebat in ſacrificio, quumq; non litaretur, is qui conductus fuerat, arreptis tibijs, canebat ridiculè, & hoc canente litatū eſt. Incuſantibus autē ijs, qui aderant, Diuinitus, inquit, cōtingit uenuſte canere. Hic Iſmenias ridens, At me, inquit, canente dij uoluptate capti cōmorabantur, te uerò feſtinānte illos abigere, arripuerunt hoſtiā. Refert Plutarchus Sympoſiacon libro ſecundo. Cōductitius ille ſibi laudē arrogabat, quòd ipſo canēte litatū ſit, quaſi dij magis delectati ſint ipſius cantu, quàm Iſmeniæ. Id lepidiſſimè retorſit Iſmenias: ideo non fuiſſe litatum, quòd dij gaudentes erudita muſica, diutius amarēt adeſſe ſacrificio. At quum ille tam ridicule caneret, quaſi ſtuderet deos abigere, ne uacui recederent, arripuerunt uictimam.* Facetè.

PAVSON PICTOR.

41 *Pauſon pictor receperat à quodam equum pingendum ſpecie uolutantis ſeſe, & pinxit currentem. Indignante eo qui cōduxerat, Pauſon ridens, Inuerte, inquit, tabulā: eo facto iam non currere, ſed uolutari uidebitur. Ita quædam errata quæ uidentur maxima, minimo negotio corriguntur, ſi quis commode interpretetur. Refert Plutarchus in libello, quur Pythia uates deſijſſet carmine reddere oracula.* Correctio.

42 Serbidius Scæuola uir tum iuris prudẽtia, tum M. Antonini Imperatoris amicitia celebris, dicere ſolitus eſt, Ius ciuile uigilãtibus ſcriptum eſſe, non dormitantibus: Sentiens iuris prudentiã non ſine ſummo ſtudio percipi: quemadmodum Ariſtoteles, ſic edidit libros naturaliũ, ut nõ eſſent editi, niſi uiua uox doctoris accederet. Refertur lib. Pandectarum 42. titu, quæ in fraud. cred. l. pupillus. Verum, ut Scæuola meritò requirit ſtudium ac uigilantiam à Iuriſprudentiæ candidatis: ita nemo non improbabat ſententiam Iodoci, qui Mechlinienſi ſenatui præſedit. Nuſquam enim non magna cõtentione tuebatur, neminẽ poſſe uel unius legis intelligentiã cõſequi, qui quicquam ſciret in bonis literis. Et quũ in cõuiuio quodã mecũ diſputans incaluiſſet, addebat uix eſſe treis in orbe, qui leges Cæſareas intelligerent. Aderat huic cõuiuio Ioãnes Syluagius, Caroli tum regis Cancellarius, Georgius ab Haloino, Blaſius iurecõſultus, & alij nõnulli. Fatebatur tamen Bartolum leges ad plenum intellexiſſe, quum conſtet illum tot locis hallucinatum eſſe.

Induſtria.

PAPINIANVS.

43 Baſsianus Antoninus Imperator magna laborabat inuidia, quòd fratrẽ occidendũ curaſſet. Eoq; Aemilio Papiniano prætorij præfecto, ob eximiam Iuris prudentiam ſummæ apud Romanos autoritatis, negotium dederat, ut hoc facinus apud ſenatum defenderet. At is reſpondit, multò facilius parricidium perpetrari, quàm defendi. Ob hanc liberam uocẽ Baſsianus occidit uirum immortalitate dignũ. Fui olim cum quodam Iurecõſulto, in aulicis negotijs diu multumq; uerſato, qui dicebat ſibi nihil eſſe grauius, quàm quòd interdũ palàm iniqua animo reclamãte cogeretur exequi: nec id ſatis, cogeretur excogitare fucos, quibus, quod erat iniquum, uideretur æquum. Sed hæc ipſi principes interdum non intelligunt, aliquoties neſciunt quidem.

Libertas noxia.

44 Prætorijs uiris ab Imperatore Adriano petentibus, ut ſibi de iure reſpondere liceret, reſcripſit, hoc munus nõ peti ſolere, ſed præſta

Virtus præ-

præſtari. Quare accingerentur, ſi qui ſibi fiderent, & populo *ſtanda, non*
ſui ſpecimen darent. Nã Auguſtus *quò maior eſſet iuriſperito-* *profitenda.*
rum autoritas, conſtituerat, ut qui reſpõdere uellent, id ex auto
ritate Cæſaris facerent, quum antea liberum fuiſſet reſponden-
di munus ſubire quicunq; ſui fiduciam haberent. Sic & hodie
creantur doctores medicinæ, iuris, artium, Theologiæ, *quum*
hoc nomen promeruiſſe ſit pulchrius, quàm obtinuiſſe.

Saluius Iulianus *tum eximia iuris cognitione, tum multorũ* 45
principum amicitia clarus, ſolitus eſt dicere: Et *ſi alterum pe-* Induſtria.
dem in ſepulchro haberẽ, adhuc addiſcere uellem. Refertur Pan
dect. lib. 40. tit. de fideicõmiſſis. l. apud Iulianum. *Hæc ſententia*
optimo iure placuit laudatiſſimis uiris. Sed hodie paſſim audi-
mus has uoces: Iam *adultus ſum, ſerum eſt diſcere.* Imò *hoc tur-*
pius eſt neſcire, quæ cognitu digna ſunt, quòd adultus es.

Quum poſt cladem acceptam ad Perſas *quidam ab* Arcadia 46
transfugiſſent, auxilia pollicentes, producti ſunt in conſpectum Virtus ſibi
Xerxis. Ibi *Perſis percontantibus quid agerent* Græci. *reſpon-* *præmiũ eſt.*
derũt eos celebrare Olympia, *ac gymnetica, equeſtriaq; certa-*
mina ſpectare. Rurſus *percõtantibus, quod eſſet certaminis præ-*
mium, reſponderunt coronam oleaginam. Hic Tritantechines
Artabani *filius, uerſus ad exercitus præfectum,* Papæ, *inquit,*
Mardoni, *in cuiuſmodi uiros nos incitaſti ad pugnandum, qui*
non pecuniarum gratia certamina agitant, ſed uirtutis ac lau-
dis. Ea *uox tum uiſa eſt timida, ut ſæpenumero prudentia ha-*
betur pro ignauia. Refert Herodotus *in* Vrania.

Quum Xerxi *nunciatum eſſet, quàm fortiter, quamq; etiam* 47
feliciter Artemiſia *rem geſſiſſet in pugna nauali, dixiſſe fertur:* Præpoſtera.
ſibi fœminas fuiſſe uiros, contrà uiros fuiſſe fœminas, quòd pa-
rum dextrè ſe geſſiſſent. Refert Herodotus *lib. 8.*

Ariſto Chius *dicere ſolet, dialecticorum argutias ſimiles eſſe* 48
telis aranearum, quòd plurimum haberent artificij, minimum Nugax ſub-
utilitatis. Nã *is cum cæteris* Cynicis *putabat logicen ac phyſi-* *tilitas.*

cen à philoſophia ſubmouendam, ſolam ethicen diligenter exercendam. Huius ſententiæ princeps fuit Socrates.

49 Idem κυνικώτερον etiam, dialecticorum ſubtilitates dicebat
Dialectica. ſimiles luto uiarum, ad nihil utili, niſi quòd ingredientes impellit ad lapſum. An ille rectè damnarit uniuerſam dialecticam, alij uiderint. Illud experimentis compertum habeo, nullos magis aberrare à uero, quàm qui ſuperſtitioſe in hoc ſtudiorũ genere ſunt uerſati.

50 Diogenes conuitijs laceſſitus à quodam de crimine prodi-
Salsè. tionis infami, Gaudeo, inquit, me tibi factum inimicum, quando tu non hoſtes, ſed amicos lædere ſoles.

51 Idem à caluo quodam maledictis aſperſus, Ego quidem, in-
Salsè. quit, tibi nullam facio iniuriã, quin potius laudo capillos tuos, qui malam caluariam effugerint: ſubnotans illum non iudicio, ſed cerebri uitio maledicum eſſe.

52 Antigonus rex quum renunciatum eſſet, filium Alcyoneum in acie cecidiſſe, demiſſo uultu pauliſper apud ſe cogitauit, mox erupit in hanc uocem, O' Alcyonee, ſerius quàm oportuit uitam morte cõmutaſti, qui tam audacter in hoſtes inſilieris, neq; tuæ ſalutis, neq; meorum monitorum ullam habens rationem. Putauit non eſſe deflendum, qui ſua culpa periſſet, ſibiq; calamitatem accerſiſſet. Refertur à Plutarcho.

53 Lacon quidam gymnaſiarchum ligna ἄκαπνα exhibentem fa-
Facetè. cetiſſimo ioco incuſauit, dicens, Quòd per eum ne lachrymas quidem illic effundere daretur. Fumus enim excutit lachrymas oculis. Acapna ligna inde dicta ſunt, quòd fumo careant.

54 Alius quendam quotidie conuiuantem, plagiarium ac tyrã-
Facetè. num appellauit, per quem tot annis nunquàm uidiſſet menſam ſuam. Ioci lepos eſt in fictione. Plagiarium appellauit, quòd liberalitate ſua homines ſibi redderet obnoxios: tyrannum, quòd per illum non liceret cuiquam domi ſuæ uiuere.

55 Quidam ambientes amicitiæ fœdus inire cum Lacone, uolebant

bant ſe quocũq; uellet uinculo aſtringere,quò certius eſſet, ami Nulli fiden-
citiam fore ſynceram. Quibus ille, Vna eſt, inquit,de amicitia dum.
certitudo,ſi etiam uolentes lædere non poſſent. Nam reliquæ
omnes prorſus infirmæ ſunt.Conuenit cum illo Chilonis, Sic ha
bendum amicum,ut cogites illum poſſe fieri inimicum.

Socrati tribuitur & illud,nec à mortuo petẽdum colloquiũ, 56
nec ab auaro beneficium.Nam mortui aut non reſpondent,aut Grauiter.
lædunt:ita auarus aut non dat,quod rogatur: aut infœliciter ce-
dit accipienti,quod datur animo inimico.

Idem conſpiciens prædiuitem quendam,ſed indoctum,Ecce, 57
inquit,aureum mancipiũ. Indoctus ſeruus eſt & cupiditatum, Diues indo-
& eorum quæ poſſidet. ctus.

Conſpiciens quendam quibuslibet,citraq; delectũ elargiẽtẽ, 58
Malo,inqt,pereas,q̃ ex Gratijs quũ ſint uirgines, facias ſcorta. Profuſio.

Aiebat ſibi uideri,quòd dij ſemper riderẽt ſpectantes inanes 59
hominum curas: quorum quum omnia ſint exigui temporis ac Vita inanis.
momenti,tamẽ nõ pari cura tractantur.Sic enim tumultuantur
homines,quaſi & magna ſint & perpetua,quæ hic geruntur.

Interrogatus,quare nõ ſcriberet libros, Quoniã,inqt,char 60
tæ ijs,qui ſcripturi ſunt,pluris eſſent emẽdæ.Socrates nihil ſcri Librorum
pſit in uita,iudicãs librorũ copiam officere ſtudioſis ſapientiæ. multitudo.

TRAIANVS.

Traianus Imperat.initio procuratores habebat rapaces,qui 1
prouinciales calũnijs expilabant.Quorũ unus fertur,unũquẽq;
diuitum ſic cõuenire ſolitus:Quid habes?Vnde habes?Hæc ubi
didicerat,addebat tertium,Pone,quod habes. Sed admonitus à
Pompeia Plotina uxore,cohibuit eiuſmodi uexationes prouin-
ciarũ,addens uocem optimo iure laudatam: Fiſcum eſſe lienem, Fiſcus lien.
quòd eo creſcẽte,reliqui artus cõtabeſcant.Senſit optimus prin-
ceps iniquũ eſſe,ſic explere fiſcũ unius, ut nihil habeant ſubdi-
ti,præſertim quum boni principis ſit,quicquid habet populus.

Diogenes Cynicus interrogatus de quodã adoleſcẽte qualis 2

uidere

Salſè. *uideretur, Arcadem eſſe reſpõdit. Siue ſignificans illũ eſſe ſtupi-
do ingenio, ſiue ut eruditi quidam malunt, mollem & pathicũ,
quòd Arcades ferantur glandibus uictitare: teſte epigrammate:*
Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίᾳ βαλανοφάγοι ἄνδρες ἔασιν.
*Glans autem apud Latinos interdum obſcœnam habet ſignifi-
cationem.*

3 *Scipio ſuper cœnam interrogatus, quem egregium impera*
Indoles. *torem habitura eſſet reſp. ſi quid ipſi humanitus accidiſſet,* Vel
*hunc, inquit, Marium intuens, iam tum in illo perſpiciens inge
nium maximis rebus natum.* Refert *Eutropius lib. 5.*

4 *Quum Syllana crudelitas magna licẽtia ſæuiret in capita ci*
Liberè. *uium: nam occiſi feruntur ſupra nouem milia, percuſſoribus li-
berè per urbem uagantibus, ac cæteris metu attonitis,* Qu. Ca-
*tulus palàm auſus eſt dicere Syllæ, Cum quibus tandẽ uicturi ſu-
mus, ſi in bello armatos, in pace inermes occidimus?* Eutropius.

5 C. *Caligula frequenter exclamare ſolet, utinam uniuerſus*
Vox tyrannica. *populus* Romanus *unicam ceruicem haberet.* T*alia portenta
tulit olim mundus pro monarchis.* Eutropius.

6 *Traianus* C*æſar ſolitus eſt dicere, principes omnes multum*
Degeneratio. *abeſſe à* N*eronis quinquẽnio. Nam Domitius* N*ero primis an-
nis quinque ſumma cum laude geſſit imperium prius, quàm ad
Caligulæ auunculi ſui crudelitatem appelleret animum.*

7 *Sergius Galba in grauiſſimis bellis ſeueriſſima diſciplina ha*
Diſciplina militaris. *buit milites ſuos, adeò ut ſimul atq; ueniſſet in caſtra, protinus
uulgaretur ille* T*rochaicus:*
Diſce miles militare, Galba eſt, non Getulicus.

8 *Otho Saluius cùm uideret aut deponendum imperium, aut*
Pietas in rempub. *magna ciuium ſtrage tuendum, ſtatuerat ſponte mori: & ami-
cis ac militibus hortantibus, ne tam cito de belli euentu deſpera-
ret, negauit ſibi ſuam uitam eſſe tanti, ut hac de cauſa bellum ci
uile naſceretur.* Q*uis non miretur hunc animum, in principe*
Ethnico, eoq; XXXVIIL *annos nato?*

Nerua

9 Nerua Cocceius in cœna, cui aſsidebat Veiento, qui ſub Domitiano cõſularẽ dignitatẽ fuerat adeptus, ſed multos clàm apud illum detulerat, quũ orta Catuli mentione, qui calumniator inſignis fuerat, diceret, quidnam faceret Catulus, ſi Domitiano ſupuixiſſet: Iunius Mauricus reſpõdit, Nobiſcũ, inqt, cœnaret. Satis libere ſubmonens imperatorẽ, q͏̃ Veientonẽ haberet familiarem, ſimilimum Catulo, quem ut calumniatorẽ execrabatur. Liberè.

10 Optimo iure laudibus uehitur illa uox Traiani, qui amicis incuſantibus, quòd parum memor imperatoriæ maieſtatis, nimium eſſet omnibus expoſitus, reſpondit: Talem præſtabo impe ratorem priuatis, qualem optarem ipſe priuatus. Comitas in principe.

11 Flauius Veſpaſianus, quum admoneretur ab amicis, ut caueret à Metio Pompoſiano, quòd de hoc rumor increbuerat, fore ut aliquando regnaret, non ſolùm ſibi non metuit ab illo, ſed & conſulem fecit. Id admirantibus amicis, Erit, inquit, olim memor tanti beneficij. Beneficentia cõciliat amicos.

12 Titus Veſpaſianus, quum à duobus clariſsimi ordinis eſſet in ipſum coniuratum, ac facinus eò proceſsiſſet, ut iam inficiari nõ poſſent, deduxit illos in ſpectaculum, atq; inter illos medius cõſedit: ac petitis de induſtria mirmillonum gladijs, uelut explora turus aciem, unum uni, & alterũ alteri commiſit, tanquam prouocans ad id quod moliebantur: illis autem perculſis, & animi præſentiam admirantibus, Videtis'ne, inquit, principatum fato dari, fruſtraq; tentari facinus, potiundi ſpe, uel amittẽdi metu? Conſtanter.

13 Idem fratrem Domitianũ inſidias moliẽtem, nõ eſt ultus, ſed his uerbis admonuit. Quid opus te parricidio petere, quod me uolente obuenturũ eſt, imò quod iam habet imperij particeps? Haud temere in Chriſtiano reperias tantum manſuetudinis. Clementer.

14 Iulius Maximinus proditione militum interfectus eſt, unà cum filio Diadumeno etiamnum puero: quo tempore cõclamatum eſt à militibus, Ex peſsimo genere, ne catulum quidem eſſe relinquendum. Alluſiſſe uidentur ad Græcam parœmiam, νή- Crudeliter.

πιΘ-

πιος ὃς πατέρα κτένας, παῖδας καταλείπει.

15 *Conſtantius Chlorus,amicis admonentibus,quòd in augendo*
Princeps *fiſco uideretur indiligentior, reſpondit publicas opes rectius à*
charus. *priuatis haberi, quàm intra unum clauſtrum reſeruari. Bonus princeps qui magis à ſuis diligitur,quàm timetur,habet, quicquid ciues poßident.*

16 *Iulianus Imperator,eunuchos,coquos,tonſores, eiecit è pa*
Famulitium *latio.Rogatus quã ob cauſam: negauit ſibi eſſe opus eunuchis,*
ſuperfluum. *quum uxor deceßiſſet,nec opus eſſe coquis, quòd ſimpliciſsimis cibis ueſceretur:De tonſoribus dixit,unum multis ſufficere.*

17 *Valentinianus nõdum imperator templum Fortunæ ingre-*
Liberè. *diens cum Iuliano, hinc atq; hinc ſtantibus æditui, qui aquam introeuntibus aſpergerent: ubi uidit in chlamyde purpurea guttam aquæ,pugno percußit æditum:Hoc,inquit,non eſt purificare, ſed inquinare. Nam illi tales aſperſiunculas appellabant purificationes.*

18 *Theodoſius Iunior tam admirabili fuit ingenij lenitate,ut*
Clementer. *quum ab amicis rogaretur,quamobrem neminem eorum à quibus lædebatur,ſupplicio capitis afficeret, Vtinam,inquit, mihi liceret & mortuos ad uitam reuocare. Ad priuatas iniurias oportet principem eſſe facilem ad ignoſcendum, in ijs quæ lædunt rempub.decet eſſe ſeuerum.*

19 *Idem quũ in amphitheatro Cõſtantinopoleos ſederet ſpecta-*
Clementer. *tor,& populus damnatum efflagitans clamaret, Crudeli beſtiæ artifex obiectus pugnet:compeſcuit immitem turbæ uocẽ dicẽs, Neſcitis,inquit,quòd nos conſueuimus clementer ſpectare: innuens ubicunq; adeſt princeps,illic oportere omnia mitius geri.*

20 *Xanthippe de Socrate marito prædicare ſolet,quòd ſemper*
Conſtantia. *uidiſſet illum eodem uultu reuertentẽ domum,quo exierat. Argumentum uere conſtantis animi,quũ alij domo egreßi ſi quid accidit triſte,redeant turbidi:ſi quid læti,geſtientes.*

21 *Pythagoras poſteaquàm uenerat Phliuntem,& cum Leonte*

Phlia

Phliaſiorum principe doctè & copioſè quædam diſſeruiſſet, Modeſtè.
Leon ingenium & eloquentiã hominis admiratus quæſiuit ex eo, qua maximè arte confideret. Cui Pythagoras reſpondit: ſe nullam quidem artem ſcire, ſed eſſe philoſophum, id eſt, ſapientiæ ſtudioſum. Huius uerecundia, ſapientis cognomen arrogãs, quo ſe prius uenditarant σοφοὶ, *uertit in titulum modeſtiæ.*

Antipater Cyrenaicus, mulierculis quibuſdã cæcitatẽ ipſius 22
deplorãtibus, Quid agitis, inquit, an uobis nulla uidetur uoluptas nocturna? Nocte omnes cæci ſumus, nec tamen lamẽtamur. Habet animus, quo ſe delectet, etiã occluſis ſenſibus. Reſpõſum Antipatri conueniebat fœminis, omnia uoluptate metientibus. Fortiter.

Aſclepiades non ignobilis nec inexercitatus philoſophus, 23
cuidam interroganti, quid incommodi cæcitas ipſi attuliſſet, Vt uno, inquit, puero ambulem comitatior: Significans ſibi minimum eſſe moleſtam cæcitatem corporis, quum animo cerneret. Fortiter.

Theodorus Lyſimacho mortem minitãti, Præclaram, inquit, 24
rem effeciſti, ſi cantharidis uim conſequutus es. Cantharis inſectum eſt minutum quidem, quòd tamen letale gerit uenenum. Itaq; qui mortem homini minantur, nihil minantur magni, quum idem poſſit contemptiſſimum animalculum ſcorpius. Fortiter.

THRASEA.

Thraſea dicere ſolitus eſt, ſuſcipiẽdas eſſe cauſas, aut amico- 1
rum, aut deſtitutas, aut ad exemplum pertinentes: amicorum, quòd ex lege gratiarum amicorum communia ſunt omnia: deſtitutas, quòd in his potiſſimum & conſtantia agentis, & humanitas cerneretur: ad exemplum pertinentes, quia plurimum referret bonum, an malum ducem haberent. Frequenter enim bonæ cauſæ uitio patronorum uincuntur. Expedit autẽ ad bonos mores, ut in iudicijs ſuccumbat prauitas, ſuperet innocentia. Refert Plinius in epiſtola ad Quadratum. Officium bene collocandum.

Pollio dicebat, commodè agendo factum eſt, ut ſæpe agerem: 2
ſed ſæpe agendo factum eſt, ut minus commode: quia ſcilicet

Accurate potius, quàm ſæpe. aßiduitate nimia facilitas magis, quàm facultas, nec fiducia, ſed temeritas paratur. Quod accuratè factum uelimus, raro faciendum eſt. Hac ratione dici uidentur Itali quidam eruditi, qui licet pulchrè calleant Latinè, tamẽ uix unquam adduci poßunt, ut in familiari cõgreſſu Latinè loquãtur. At ſi quando compellit neceßitas, dicunt exactè, quaſiq; de ſcripto. Noui Venetiæ Bernardum Ocricularium ciuem Florentinum, cuius hiſtorias ſi legißes, dixiſſes alterũ Salluſtium, aut certè Salluſtij tẽporibus ſcriptas. Nunquàm tamẽ ab homine impetrare licuit, ut mecum Latinè loqueretur. Subinde interpellabam, ſurdo loqueris uir præclare, uulgaris linguæ ueſtratis tam ſum ignarus, quàm Indicæ. Verbum Latinum nunquàm quiui ab eo extundere.

3 Quum Antipater intra Lamiam à Græcorũ copijs eſſet cõ-

Perſeuerantia. cluſus, ac uelut ob res feliciter geſtas Athenienſes dijs immolarent uictimas, Demoſthenes ad quendã amicorũ nomine Ageſiſtratum, ait ſibi non eãdem eſſe cum cæteris ſententiam: Noui enim, inquit, Græcos ſtadium pugnare, & ſcire, & poſſe, dolichon autem non item. Dolichus autem continet uiginti quatuor ſtadia. Notauit ſuos, quòd protinus una contenti uictoriola, deponerent bellandi ſtudium, quum oporteat eiuſmodi ſucceßibus non frui, ſed uti ad maiorum rerum occaſionem.

4 Quodam tempore uox Demoſthenem inter concionandum defecit ob multitudinis fremitum. Id obijciẽtibus ita reſpondit, Hiſtriones è uoce iudicare par eſt, oratorem è mẽte. Græca iu-

Clamoſi. cundius ſonant, ὑποκριτὰς δεῖ κρίνειν ἐκ τῆς φωνῆς, τοὺς δὲ ῥήτορας ἐκ τῆς γνώμης. Hiſtrio ſeruit populo, orator conſulit. Ille delectat, hic prodeſt. Ad bene conſulendum non refert, quàm ſis uocalis, ſed quàm opportuna ſuadeas. Actori uoce opus eſt, quæ uincat multitudinis fragorem: orator talis eſſe debet, ut populus ipſum ultro tacitus & attentus auſcultet.

5 Idem Epicli opprobranti quòd ſemper dicturus meditare-

Extẽporalis dictio. tur, Erubeſcerem, inquit, optimo iure, ſi tantæ multitudini conſulens

ſulens dicerem ex tempore. Quod alij præclarum eſſe ducunt, ſubitò & ex imparato dicere, id uir cordatus iudicabat eſſe temeritatis.

Quodam tempore quum populus obſtreperet dicenti, ait ſe breue quiddam uelle illis narrare. Facto multitudinis ſilentio, Adoleſcens, inquit, quidam æſtiuo tempore aſinum conduxerat ab Athenis Megaram uſq;. Sole uerò circa meridiem uehementer æſtuante, uterq; uolebat ſubire umbram aſini, ſed uterq; alterum prohibebat: hic dicebat aſinum conductum, non umbrã: alter contendebat per conductionem & aſini, & umbræ ius eſſe factum. Atque hæc loquutus Demoſthenes abijt è ſuggeſto, populo uerò retinenti, ac narrationis finem flagitanti, De Aſini, inquit, umbra audire cupitis, de rebus ſerijs loquentem audire non uultis. Retulimus hoc in Adagijs. 6 Aſini umbra.

Lycurgus rhetor ob generis nobilitatem liberior erat in dicendo, quàm ut populus interdum ferre poſſet. Itaque quum aliquando populi ſtrepitu exploderetur è ſuggeſto, exclamauit, O Cercyræa ſcutica, quàm multis talentis digna es. Notans populum à quo eijciebatur, magnæ quidem autoritatis ac nominis, ſed inutilem rebus gerendis. De Cercyræa ſcutica dictum eſt nobis in prouerbijs. 7 Liberè.

Idem fortè obuius Xenocrati, qui à Telone obtorto collo pertrahebatur in metœcium, quo in loco carcer erat Athenis, fuſtem impegit in caput Telonæ: ac Xenocratem quidem liberauit, Telonem uerò tanquam indigna patrantem in carcerem coniecit. Id Lycurgi factum ab omnibus collaudabatur. Itaque poſt aliquot dies Xenocrates factus obuiam Lycurgi liberis, Cito, inquit, ô puer retuli gratiam patri tuo, qui uulgò laudatur, quòd in re difficili tulerit auxiliũ: Sentiens laudem eſſe præmium rectè factorum, & eam demum opitulationẽ eſſe gratam, quæ adfertur in ipſo diſcriminis articulo. Fuſte enim illi patrocinatus eſt, non oratione. Nimirum hoc eſt, βοηθῆσαι μόνης. 8 Audacter.

9 Obijcientibus, quòd eloquentiæ ſtudio rhetoribus daret mercedem, Si quis, inquit, profiteatur ſe filios meos mihi redditurum meliores, non mille drachmas, ſed omnium facultatum dimidium effunderem. Plurimum ab hominum uulgo diſcrepans, qui periiſſe exiſtimant, quod liberis inſtituendis impenditur.

Studioſè.

10 Inter leges quas tuliſſe fertur, hæc erat una: Ne qua mulier maritata proficiſceretur Eleuſinem: id ſtatuit ueritus, ne à diuitibus dato pretio corrumperentur: addita eſt pœna drachmarum ſex milia. Ei legi quum uxor Lycurgi non obtemperaſſet, ſycophantis qui deprehenderant, ac detulerant, dedit talentum. Ea res quum illi poſtridie uitio daretur apud populum: Atqui ego, inquit, dare conſpectus ſum, non accipere. Quidam ferunt leges ad quæſtum. Hanc notam à ſe depulit, qui nec in uxoris gratiam uoluit abrogare legem, ſed mulctam de ſuo dependit.

Ciuiliter.

11 Iſocrates inter familiares dicere ſolitus eſt, ſe quidem docere decem minis, cæterum qui ipſum docuiſſet audaciam, & uocalitatem, mercedis loco daturum decem milia. Nam uocis exilitas & animi timiditas reddebant Iſocratem ad dicendum inutilem. Hæc autem quoniam naturæ ſunt non artis, à præceptoribus dari non poſſunt.

Naturæ bona.

12 Percontanti quî fieri poſſet, ut quum ipſe non eſſet ad dicendum accommodus, alios redderet idoneos: Quoniam cotes, inquit, ipſæ quidem ſecare non poſſunt, ferrum tamen reddunt acutum. Hoc uidetur imitatus Horatius:

Modeſtè.

–Fungar uice cotis, acutum
Reddere quæ ferrum ualet, exors ipſa ſecandi.

13 Interrogatus quid eſſet rhetorica, Ex paruis, inquit, facere magna, ex magnis parua. Eſt enim hæc nonnulla rhetorices pars, amplificare & extenuare, qua de re diligenter præcepit Fabius. Sed præſtigij genus eſt, quod reſpondit Iſocrates. Quin illud potius artis eſt, quæ magna ſunt ita tractare, ut auditori quoq; magna uideantur, & contrà.

Exaggeratio.

In con

In conuiuio Nicocreontis Samiorum tyranni, quum à conuiuis iuberetur dicere, His, inquit, in quibus ego ualeo, nunc non eſt tempus: in his uerò quæ hoc tempus requirit, ego non ualeo. Recuſauit inter pocula dicere, qui apud ſobrios de rebus ſerijs diſſerere conſueuerat. 14 Tempeſtiuè

Vbi conſpexit Sophoclem tragœdiarum ſcriptorem ſequi puerum quendam forma illius captum, Oportet, inquit, ô Sophocles hominem, non manus tantum apud ſe continere, uerum & oculos. Vox homine Chriſtiano non indigna. 15 Caſtè.

Ephorum Cumanum, qui ſcholam ipſius reliquit nullo profectu, atque ob id à patre Demophilo denuo miſſus eſt, ut ab integro data mercede diſcipulum ageret, δίφρον appellabat. Diphros enim Græcis dicitur currus, quòd duos ferat, pugnantem & aurigam. Tales opinor, olim fuiſſe cathedras (nam δίφρος interdum & cathedram ſonat) quæ duos caperẽt: quales adhuc uidemus epiſcoporum ueteres, quæ capiunt præſulem, & aſſeſſorem. Apud R. D. Gulielmum archiepiſcopum Cantuarienſem ſeruatur huiuſmodi ſella, quæ dicitur fuiſſe beati Thomæ Acrenſis. Item Romæ in eccleſia cathedrali ſimilis adhuc uiſitur. Iſocrates autem ex uocis etymologia captauit iocum in ſtupidum diſcipulum, qui bis attulerit mercedem. δίφρος enim dici uidetur, ἀπὸ τοῦ δὶς φέρειν, id eſt, à bis ferendo. 16 Tarditas.

Cn. Piſo iuuenis etiamnum Manilium Criſpum reum egit, euidenter nocentem: eumq; licet præpotẽtem multis ac magnis criminibus urgebat, quòd uideret illum eripi gratia Pompeij, qui Piſoni reo aderat. Itaq; quum Pompeius uelut exprobrans iuuenilem temeritatem Piſoni, qui non uereretur nobilem & opulentum, atq; ipſi cum primis amicum ad iudices pertrahere, dixiſſet, Quin eadẽ opera me quoq; accuſes: intrepide reſpondit Piſo, Da uades Reip. te, ſi poſtulatus fueris, ciuile bellũ non excitaturũ, tuum nomen prius, quàm Manilij deferam. hic elegans epiphonema ſubijcit Valerius Maximus, Eodem, inquit, 17 Liberè.

iudicio duos ſuſtinuit reos, accuſatione Manilium, libertate Pompeium: & alterum lege peregit, alterum profeßione.

18 *Thales Mileſius interrogatus quantum diſtaret a mendacio* Rumores. *ueritas, Quantū, inquit, oculi ab auribus: Sentiens ea demū eſſe indubitatæ fidei, quæ cōtuemur oculis, rumoribus ac fabulis hominū haud tutò credi. Eôdem pertinet Homericū figmentum de ſomnijs, quorum quæ ſubuolant per portam corneam, uera ſint: quæ per eburneā, uana. Corneæ portæ inuolucro deſignās oculos, ob coloris ſimilitudinem: eburneæ os, ob candorem dentium.*

19 *Iſocrates ad patrem, qui dicebat ſe cum filio non miſiſſe niſi* Inſtitutio. *unicum mancipium, Abi igitur, inquit, & habebis duo. Id bifariam poteſt intelligi. Redi tu domum apud me relicto filio: quē poſteaquam ita formaro, ut tibi non minus dicto ſit audiens, quàm quilibet ſeruorum tuorum, pro uno mancipio habebis duo. Aut, abi domum, ac puta tibi ea pecunia, quam pactus es pro filio inſtituēdo, iam me quoq; tuum eſſe factum: ut non minori curæ mihi futurus ſit tuus adoleſcens, quàm ſi tuum eſſem mancipium. Simile quiddam tribuitur & Ariſtippo.*

20 *Cn. Lentulus Marcellinus cōſul in concione grauiter queſtus* Liberè. *eſt de Magni Pōpeij immodica potētia. Huius orationē quū populus clara uoce acclamās approbaſſet, Acclamate, inquit, acclamate Quirites, dum licet: iam enim uobis impune facere nō licebit: Significās illius potentiā breui eò magnitudinis euaſurā, ut nulla in re tutū eſſet ullo pacto reſiſtere, ſi quid illi collibuiſſet.*

21 *Helius Mancia Formianus, libertini filius, ultimæ ſenectutis,* Liberè. *L. Libonē apud Pompeiū accuſabat: in quo certamine Pōpeius Liboni fauens Helio & generis humilitatem, & ſenium exprobrans, dixit illum ab inferis remiſſum, ut claros uiros accuſaret. Hoc conuitium incontanter retorſit hoc modo: Non mentiris, inquit, Pompei, planè ab inferis reuerſus ſum. Sed dum illic moror, uidi Cn. Domitiū Aenobarbū deplorantē, quòd ſummo genere natus, uitæ inculpatiſſimæ, patriæ amantiſſimus, in ipſo iu-*

uentutis

uentutis flore tuo iuſſu eſſet occiſus. Vidi pari claritate conſpicuum Brutum, ferro laceratum, querētem id ſibi prius perfidia, deinde etiā crudelitate tua accidiſſe. Vidi Cn. Carbonem acerrimum pueritiæ tuæ, bonorūq́; patris tui defenſorē, quum tertium cōſul eſſet, catenis, quas tu illi inijci iuſſeras, uinctū, obteſtantem, ſe aduerſus omne fas & nefas, cum in ſummo eſſet imperio, à te equite Romano trucidatum. Vidi eodem habitu & quiritatu, prætorium uirum Perpēnam ſæuitiam tuam execrātem, atq; hos omnes eadem uoce indignantes, quòd indemnati ſub te adoleſcētulo carnifice cecidiſſent. Has Māciæ uoces, fortaßis aliquis temeritatē appellet citius, quàm libertatem. Scitum eſt, quod ſubnectit Valerius: Eo tempore & fortißimum erat Pompeio maledicere & tutißimum. Fortißimum ob ſummam potētiam, tutißimum ob reuocatā ueterum facinorum inuidiā.

Diphilus tragœdiarum actor, quum in ludis Apollinaribus ad eum uerſiculum ueniſſet, Miſeria noſtra magnus eſt, directis in Pōpeium Magnum manibus pronunciauit. Actio in tantum placuit populo, ut aliquoties fuerit reuocatus, nec hiſtrio ueritus eſt iterare ſimili geſtu. Dubites utrum potius mirari cōueniat, actoris audaciā, an populi. Simili audacia uſus eſt in eadem fabula, quum uentum eſſet ad eum uerſiculum: Virtutem iſtam, ueniet tempus, quo grauiter gemas. Tametſi mihi uidetur carmen eſſe mutilum. Suſpicor addendum, Serua uirtutem iſtam: aut aliud ſimile uerbum, ut ſit uerſus Trochaicus. 22 Liberè.

Sergius Galba C. Iulium cōſummatis uictorijs in foro ius dicentē, huiuſmodi dictis auſus eſt interpellare: C. Iuli Cæſar pro Cn. Pompeio Magno, quondā genero tuo, in tertio eius cōſulatu pecuniā ſpopondi, quo nomine nunc appellor. Quid agā? Num dependam? Hac uoce palàm illi exprobrans quòd Pōpeij bona uēdidiſſet, cui fuerat affinitate iunctus. Aequū autē uidebatur, ut qui bona generi uendiderat, ea depēderet, quæ nondū orto inter illos bello fuiſſent cōtracta. Cæſar hac inuidia cōmo- 23 Liberè.

O 4 *tus, ęs*

tus, æs alienum Pompeij è fiſco reſolui iuſsit.

24 Quum Philippus Macedonum rex cognitionem exerceret
Liberè. parum ſobrius, ac perperã aduerſus mulierem quandã tuliſſet
ſentẽtiam, illa ſentiens errorem eſſe uini, nõ regis, exclamauit:
Prouocarẽ, inquit, ad Philippũ, ſed ſobrium. Excuſsit regi mu-
liebre cõuitium temulentiã, adegitq́;, ut expergefactus cauſam
eandẽ animo præſentiore cognoſceret. Hîc dubites utrũ potius
admirari debeas, fœminæ libertatẽ, an tanti principis humani-
tatem. Simile quiddam & ante retulimus, ſed ſub uiri perſona.

25 Scipio Aemilianus creatus cenſor addito collega Mummio,
Liberè. uiro magnæ quidẽ nobilitatis, ſed uitæ diſsolutioris, pro roſtris
dixit, ſe ex maieſtate reipu. omnia geſturum, ſiue ciues ſibi de-
diſſent collegam, ſiue non dediſſent: innuens ſatius fuiſſe non
habere collegam cenſuræ, quam talem collegam.

26 P. Rutilius amico cuidam rem iniuſtam petenti pernegabat.
Iuſtè. Quumq́; is commotus per ſummam indignationem diceret:
Quid ergo, inquit, mihi opus eſt tua amicitia, ſi quæ rogo, non
facis? Imò, inquit Rutilius, quid mihi opus eſt tua, ſi quid in-
honeſtæ rei propter te facturus ſum?

27 Quum M. Bruto tota ferè Luſitania ſeſe dediſſet, ſola urbs
Fortiter. Ciania pertinaciter arma retineret, tẽtatum eſt per Bruti lega-
tos, ut data pecunia perſeuerarẽt eſſe ſui iuris. Verum his popu
lus Cianiẽſis uno ore reſpõdit, ſibi ferrum à maioribus relictũ,
quo urbem tuerentur, non aurum quo libertatem redimerent.

28 Iulianus imperator, ni fallor, quũ ĩ frequẽti turba qdã ipſum
Præter ſpẽ. his uerbis appellaret aduerſus aduerſariũ ſuũ: Thalaſsius inimi
cus pietatis tuæ noſtra p uim eripuit, Agnoſco, inqt, ab illo me
fuiſſe læſum, proinde dic illi, ut mihi potiori inimico prius ſatiſ-
faciat: mãdauitq́; præfecto, ne prius cognoſceretur illorũ nego-
tiũ, quàm ipſe cũ Thalaſsio rediret in gratiã. Quod alter ad-
duxerat ad maturandã uindictã, Cæſar torſit in cunctationem.

29 Cyrus rex rogatus ab hoſpite, quid ad prandium apparari
iuberet,

iuberet, Nihil aliud, inquit, quàm panem: nam ſpero me prope Crinum cœnaturum. Mira frugalitas in rege barbaro, cui panis erat pro obſonio, & ſitim aquæ ſpe deferebat in cœnam. Refert Ammianus. Frugalitas.

Sigiſmundus Imperator, Alberti ſocer, quum alijs multis 30
nominibus, tum illo præcipuè commendabilis fuit, quòd ut ipſe linguarũ ac literarũ peritiã amauit, ita uiros eruditione præſtantes ſemper ornare, ac prouehere ſtuduit. Quo nomine quũ à Germanis principibus qui Latinas literas oderãt, reprehẽderetur, quòd homines obſcuro genere natos ob literarũ commẽdationẽ foueret: Quid ni, inquit, eos amem, quos natura cæteros antecellere uoluit? Germani plurimum tribuũt generis nobilitati: at uir prudẽs intellexit in eruditis eſſe quiddã ſtemmatis præſtantius. Illi habẽt ædium parietes clypeis & imaginibus depictas, hi animum habẽt optimis diſciplinis exornatũ. Porrò ut natura animus præſtantior eſt corpore, ita ornamẽta ingenij longè pulchriora ſunt externæ nobilitatis inſignibus. Qui nihil aliud habet, quàm maiorum imagines, opinione nobilis eſt uerius, quàm re. At qui uirtute præditus eſt, unde manat etiã illa uulgaris nobilitas, germanam ac natiuam habet nobilitatem. Honos eruditioni debitus.

Plato dicere ſolet, ſpes eſſe uigilantium ſomnia. Ad quod al- 31
luſiſſe uidetur Vergilius, quum ait: An qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt? Nam dictu mirum eſt, quàm uarias imaginationes patiãtur in animo ſuo, qui uehementer ſperant aliquid. Atque his inanibus ſimulachris perinde ſemet oblectant, ac ſi iam tenerent, quæ ſibi pollicentur. Spes.

Scopelianus ſophiſta, quoniam ſomni parciſsimus, noctẽ exi- 32
ſtimabat ſtudijs & exercitationi mẽtis accõmodã, ſubinde ſolitus eſt exclamare, ὦ νὺξ, σὺ γὰρ δὴ πλεῖστον σοφίας μετέχεις μέρος θεῶν, *id eſt, O nox, nam tu ſanè maxima ex parte conſors es ſapientiæ deorum. Habet enim hominis mens in alto illo ſilentio, corporis ſenſibus iam feriatis, aliquid diuinitatis, ſi ſeſe* Nox apta contẽplationi.

intenderit ad rerum ſublimium ſpeculationem.

33 Quum Alexander Thebanorum mœnia diruiſſet, Phryne
Gloriæ amor. meretrix pollicita eſt ſe ſuis impendijs repoſituram, modò ciues
paterentur hoc inſculpi elogium: Ἀλέξανδρος μὲν κατέσκαψεν, ἀνέστησε δὲ φρύνη. id eſt, Alexander quidem ſubuertit, ſed Phryne
reſtituit. Hic meritò quis dubitet, utrũ ſit admiratione dignius:
an quòd ſcortum corporis uſura tãtas opes collegerit: an quòd
tanto nominis amore teneretur, ut titulum tam charè uoluerit
emptum. Nam ut præclarius eſt reſtituere, quàm demoliri: ita
ſpecioſior fuiſſet laus Phrynes ſcorti, quàm Alexandri regis.

34 Pythagoras uidens quendam è diſcipulis attẽtiorem curan-
Obeſitas. do corpori, idq́; agere ut obeſus eſſet ac nitida cute: Hic, inquit, non deſinit ſibi carcerem moleſtiorem ſtruere. Senſit hominem eſſe animum, corpori ceu carceri incluſum, quod quò
reddas habitius hòc magis grauatur animi uis.

35 Plotinus philoſophus Platonicus, Amelio pictori roganti, ut
Corpus hominis umbra. corporis formam pateretur effingi, non paſſus eſt. Quid, inquit,
an non ſatis eſt nos hanc imaginẽ circunferre, niſi & imaginis
imaginẽ relinquamus poſteris oſtẽtandam? Iudicauit cum Pythagora corpus eſſe thecã mẽtis, utcunq; eam exprimentẽ. Minimũ autẽ hominis uidere eum, qui nihil aliud uidet, q̃ corpus.

36 Sophocles iam extremæ ſenectutis, à filijs accuſatus eſt dementiæ. At is pro apologia iudicibus recitauit fabulam, quam
Senectus ſana. proxime ſcripſerat, rogans num ea uideretur delirantis. Fertur
& hoc dixiſſe: Si ſum Sophocles, non deliro: ſi deliro, non ſum
Sophocles: Sentiens in eruditis, ac ſobrijs animi uim non elangueſcere, ſed reuigeſcere potius uſu & exercitatione.

37 Aelianus ſophiſta ſcripſit in Gymnidẽ tyrãnum. Hũc quum
Laruas inſectari. Philoſtratus Lemnius oſtendiſſet legentẽ indignabũdo & concitato ſimilem, percontatus eſt, quid argumenti eſſet præ manibus: Scribo, inquit, Gymnidis accuſationẽ. Laudarẽ, inquit Philoſtratus, ſi uiuentem accuſaſſes. Id enim erat uiro dignum. Nã

lacerare

lacerare defunctum, cuiuis in promptu eſt.

Antigonus rex conſpiciens filium ſuum eos in quos habebat 38
imperium ferocius tractantem atq; inſolentius, An ignoras, in= Regnum
quit, fili, regnum noſtrum eſſe ſplendidam ſeruitutem? Nibil di= ſeruitus.
*ci potuit cordatius. Nam princeps non minus obſeruire cogi=
tur populo, quàm populus principi, niſi quòd princeps id facit
cum dignitate. Alioqui re uera mutua ſeruitus eſt.*

Diogenes in caupona prandens Demoſthenem fortè præ= 39
tereuntem inuitauit, ut accederet: id cum ille pudore recuſa= Rhetores ſer
ret, Erubeſcis, inquit, Demoſthenes cauponam ingredi? Atqui ui populi.
*hic herus tuus quotidie uerſatur. innuit oratores nihil aliud eſſe,
quàm mancipia populi: nec eſſe par, ut illic pudeat ſeruum po=
puli uideri, ubi populus aßidue uiueret.*

Idem quibuſdā admirantibus carmen illud Heſiodi, οὐδ' ἂν βοῦς *40*
ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς ἦν. *Id eſt, Ne bos quidem pereat, ni ui=* Salsè.
*cinus ſit malus. Atqui Meſenij, inquit, ſimul cum bubus periêre,
uobis uicinis. Exprobrauit Athenienſibus ignauiam, qui Meſe=
nijs uicinis aduerſus Lacedæmoniorū uim non fuerint opitulati.*

Quum Ariſtoteli grauiter affecto medicus quidam præſcri= 41
beret cum autoritate, nec ullam adferret rationem, Ne me, in= Imperium
quit, perinde curaris, ut bubulcum, aut foſſorem, ſed prius doce humanum.
*me cauſam, quur iſta præſcribas, atque ita demum habebis obſe=
quentem. Docens uiris cordatis non ita imperandum, quemad=
modum imperamus aſinis.*

Alcibiades Socrati miſerat munus præclarum. Id quum So= 42
crates uideretur recuſaturus, Xanthippe diſſuaſit, aſſeuerans Facetè.
*donum eſſe magnificum, & indignum quod reſpueretur. Tum
Socrates, Alcibiades, inquit, hæc mittit ambitioſè, & nobis no=
ſtra eſt ambitio: Sentiens interdum eſſe magnificentius magna
contemnere, quàm magna largiri.*

Zoilus interrogatus, quāobrem ita ſtuderet omnibus maledi= 43
cere, Quoniam, inquit, maleſacere quum cupiam, non poſſum. Maledicētia

Expedita

Expedita malitia morbum ingenuè confitentis & amantis.

44 Gnathæna meretrix adoleſcentem, qui fama ipſius illectus, ex Helleſponto uenerat in Atticam, eſſetq; in conuiuio loquatior, ita compeſcuit: An non dicebas, inquit, te ex Helleſponto huc profectum? Quum annuiſſet, Et qui fit, inquit, ut primariam eius regionis ciuitatem non noueris? percontanti, quam? Sigæũ, inquit Gnathæna, atq; ita ciuiliter admonuit illum ſilentij. Nam σιγᾶν Græce ſilere eſt: inde dictum uidetur Sigæum.

45 Philippus rex multa queſtus apud Romanorum legatos de moribus & calumnijs Theſſalorum, tandem elatus ira, hanc uocem adiecit, nondum omnium dierum ſolem occidiſſe. Hic ſermo non Theſſalis modo, uerumetiam Romanis ſuſpectus utriuſque gentis fremitum excitauit. T. Liuius 4. Decadis lib. 9.

Minaciter.

46 Alexandri mater Olympias, quum audiſſet filij cadauer inſepultum fuiſſe abiectum, inter lamenta dixit hoc quoq;: O fili tu qui ſtudebas cœli particeps eſſe, huc toto impetu properans, ne ijs quidem potiri ualuiſti, quæ ſunt mortalium omnium cõmunia, terra ac ſepultura. Alexander uiuus ambiebat diuinos honores: defuncto nec ultimus ille contigit honos, quem quiuis homo perſoluit homini, quamlibet humili.

Deus inſepultus.

47 Pollio Romulus, qui centeſimum exceſſerat annum, Auguſto percontanti, qua tandem ratione illum corporis animiq; uigorem ſeruaſſet: Intus, inquit, mulſo, foris oleo. Tradit Plinius naturã hominibus duos dediſſe liquores optimos, oleum foris adhibendum corpori, uinum intus. Mel autẽ ob humidam calidamq; uim admodum ſenibus accommodum eſt. Nunc mel in totum à menſis ſubmouimus, & oleum corpori infundimus.

Senectutis alimonia.

48 Cato Vticenſis dixit, C. Cæſarem ſobrium acceſſiſſe ad euertendam Rempub. Id Quintilianus ita refert, ut putet nihil dici poſſe ſignificantius. Senſit enim illum hoc iam olim animo agitaſſe, quod poſtea fecit.

Acutè.

49 Plato tantum tribuebat Ariſtoteli, ut quum ille fortè fortuna non

non adeſſet in Academia,exclamarit, ἄπεστιν ὁ τῆς ἀληθείας φιλόσοφος*,id eſt,abeſt ueritatis philoſophus.*R*urſus quum alio tempore abeſſet, dixit,* ὁ νοῦς οὐκ ἦλθεν. N*on uenit intellectus : innuens ſe ab illo uno intelligi.* Ingenium.

50 *Ariſtophontem Aeſchines tradit apud Athenienſes gloriari ſolitũ,quod quum nonagies quinquies eſſet uocatus in ius,ſemper fuerit abſolutus. At Cephalus homo popularis iuſtius gloriabatur, quòd quum plura decreta ſcripſiſſet, quàm alius ſuorum temporum quiſquam orator, tamen nunquàm coactus ſit cauſam dicere.*C*ertius innocentiæ ſignum eſt,ita rem gerere,ut nemo uelit accuſare,quàm ſi poſtulatus elabaris è iudicio.* E*labuntur interdum & nocentes. At qui abſoluitur, licet pœnam effugiat,cicatricem tamen criminis circumfert.* Innocentia illibata.

1 Q*uidam accuſatus, quòd patrem pulſaſſet, hoc modo defendit impium facinus,*E*t ille,inquit, patrem ſuum uerberauit, & hic,oſtenſo filio, me uerberabit, poſteaquàm adoleuerit. Adeò nobis hoc gentilitium eſt.* V*idemus hoc ferè uulgò euenire, ut qualis quiſq; fuerit in parentes,tales experiatur in ſe liberos.* Inſtitutio liberorum.

2 *Alius quidam quum à filio pertraheretur, uentumq́; eſſet ad domus limen,*D*eſine,inquit,fili,nam & ego patrem hucuſque.* A*gnouit ſe commeruiſſe, qui ſic à filio tractaretur, tantum poſtulauit,ut eſſet æqua retaliatio.* Exemplum reciprocum.

3 *Heraclitus philoſophus in ſeditione rogatus,ut apud populũ ſententiã diceret, quo pacto ciuitas redigi poſſet in concordiã, conſcẽſo ſuggeſto popoſcit calicẽ aquæ frigidæ,& paululũ farinæ inſperſit,mox de glechone admiſcuit,id eſt uel pulegij ſyluestris uel leguminis genus.*D*ein epoto calice diſceſſit,nec uerbum addidit:hoc pacto innuens,ita demũ ciuitatẽ cariturã ſeditionibus, ſi repudiatis delitijs aſſueſcerent paruo contenti eſſe.* E*t hic Heraclitus ſuo reſpõdit nomini.*N*am* σκοτεινὸς *dictus eſt,id eſt,tenebricoſus.* R*efertur & hoc inter* ἄφωνα *apophthegmata.* Luxus ſeditionũ parẽs.

4 *Simonides Cæus in conuiuio rogatus à Pauſania Lacedæmonio,*

Piſcator ictus. *monio, ut aliquid proferret, quod reſiperet ſapientiam, ridens, Memineris, inquit, te hominem eſſe. Ea uox tum quidem contempta eſt Pauſaniæ: uerum poſt ubi Chalcœcæ phano incluſus obſideretur, fame ac frigore moriturus, ter inclamauit Cæum hoſpitem, qui prudenter admonuiſſet.*

5 *Diogenes quum Rhodios quoſdam adoleſcentes elegantiore cultu conſpexiſſet, dixit, τῦφος οὗτός ἐστιν, id eſt, hic faſtus eſt. Rurſum quum uidiſſet Lacedæmonios ſubſtricta tunica parcè ſordideq; cultos, ἄλλος inquit, οὗτος τῦφός ἐστιν, id eſt, hic alius faſtus eſt: Significans non minus peccare eos, qui ad oſtentationem ſordide ueſtiuntur, quàm qui ſplendido ueſtitu ſeſe iactitant. Vnde ſcitum eſt illud diui Hieronymi, Pullas ueſtes æquè ut candidas deuita.* *Sordes ambitio æ.*

6 *Adoleſcens quidam poſteaquam Zenonem aliquandiu audierat, domum reuerſus à patre rogatus, quod tandem operæ precium feciſſet in philoſophiæ ſtudio, Oſtendam, inquit. Quum nihil aliud diceret, pater iracundus, exiſtimans impendium periſſe, cœpit flagris cædere filium. Eam parentis ſæuitiam adoleſcens æquiſſimo animo tulit. Ac rurſus efflagitanti patri, ut aliquod ſpecimen profectus ederet, expectanti egregium aliquod ſophiſma: Hoc, inquit, è philoſophia fructus retuli, ut patris iram poßim commode perpeti.* *Patienter.*

7 *Demetrius Cynicus damnabat artẽ ſaltatoriã, uelut inutilem geſticulationẽ ad tibiæ modos. Cui geſticulator quidã non imperitus, cupiens arti ſuæ uindicare gloriã, iußit ut ſubmotis tibicinibus ſpectaret ipſum ſaltantem. Aſſenſus eſt Demetrius. Ille ſaltauit Homericam fabulã, adulteriũ Veneris ac Martis, ambos Vulcani uinculis irretitos adamantinis, ac ſole prodẽte dijs cæteris exhibitos, Venerem erubeſcentẽ, uarios deorũ adſtantium affectus, Mercurium optantem talia uincula, Martẽ damnatum, ut penderet mœchagria, ac præterea quicquid ad eam fabellam pertinet. Ibi Cynicus artẽ admiratus, dixit: Audio homo quæ facis* *Salutatio muta.*

cis, non uideo tantùm: ſed mihi manibus ipſis loqui uideris. In huius artis laudem ſcripſit Lucianus, *Plato non probat, & tamen apud* Chriſtianos *ſaltatur ineptius.*

Leſbonax Mitylenæus hiſtriones ac geſticulares appellare 8 *ſolet* χειροσόφους, *quòd manibus ſaperent non lingua.* Erat enim *ſaltationis genus, quo graues etiam hiſtoriæ citra uocem uel recitantis, uel tibicinis, ſolo corporis geſtu ſic repræſentabãtur, ut ſpectatores propè plus intelligerent ex ſaltatione, quàm ſi quis recitaſſet. Hæc ars conuenit* [redacted]

Geſticulatio.

Philoxenus quondam cœnans apud Dionyſium, *quoniam* 9 *animaduertit regi appoſitum piſcem mullum inſigni magnitudine, quum ipſi appoſitus eſſet perpuſillus (in piſcium enim genere laudantur adulti) piſciculum auribus admouit.* Id *factum admiranti* Dionyſio, *cauſamq́; percontãti, In manibus, inquit, eſt* Galatea, *de qua uolebam ex hoc quædam percontari: uerum negat ſe per ætatem quicquam adhuc ſcire, ſed ait proauum ſuum iſtic eſſe in tuo diſco, qui multa poſſet commemorare, ſi liceat colloqui. Exhilaratus rex miſit illi ſuum mullum.*

Facetè.

Apellis ætate complures erant in arte pingendi nobiles, quorum opera quum pro ſuo candore miraretur, collaudatis omnibus dicebat illis deeſſe unam illam Venerem, *quam Græci* χάριτα *uocant: ingenuè profitens cætera omnia illis contigiſſe, in hac una neminem ipſi parem eſſe. Simile quiddã eſt in phraſi, quòd allicit, ac remoratur lectorem aut auditorem, quum tamen nec habeat nomen nec arte præcipi poßit.* 10

Venus operis.

I*dem quum tempeſtatis ui* Alexãdriam *delatus eſſet, quidam* 11 Apellis *æmuli ſubornarunt* Planum, *hoc eſt, ſcurrã regium, qui eum uocaret ad cœnam.* Is *non ſuſpicãs dolum, uenit. At quum rex qui illi erat infenſus indignaretur, & oſtenſis uocatoribus iuberet indicari à quo uocatus eſſet:* Apelles *arrepto carbone extincto è foculo, imaginẽ deliniauit in pariete, ut rex protinus ex inchoato opere agnoſceret* Planum *ſuum.* E*adem opera &*

Ciuiliter.

artis

artis ſuæ, & ciuilitatis ſuæ ſpecimen dedit. Sit & hoc, ſi libet, apophthegma mutum.

12 *Pictor quidã interrogatus, quem habuiſſet artis magiſtrum,*
Populi iudicium. *digito populum oſtendit, ſentiens ſe ad multitudinis iudicium pingere, & obſeruãtem quid quiſq; probaret, aut improbaret, artem fuiſſe conſequutum. Idem ab Apelle factitatum legimus, qui poſt tabulam latitãs, ſubauſcultabat ſpectatorum cenſuras. Numeretur & hoc inter* ἄφθογγα ἀποφθέγματα.

13 *Socrates Alcibiadem adoleſcentem primum ob imperitiam trepidantem, ut fit, apud tantam multitudinem uerba facere, lepida* ἐπαγωγῇ *animauit. An non putas, inquit, ô Alcibiades contemnendum ſutorem? Annuit. An non præconem? quum & hoc annuiſſet, An non cõtemneres, inquit, tabernaculorum opificẽ? Quum ſimilia quædã propoſuiſſet, & is fateretur hos eſſe cõ-*
Solerter. *temnẽdos, tum Socrates: Atqui, inquit, ex his conſtat Atheniẽſium populus, quem tu uereris. Quorum ſi ſingulos putas contemnẽdos, qui minus etiam contemnas condenſatos? Senſit non referre, apud quàm multos dicas, ſed apud quàm cordatos. Fit enim hoc miro modo, ut quos ſingulos deſpicias, congregatos reuerearis. In cõuiuio Platonis, Socrates admiratur Agathonis audaciã, qui corã tot hominũ milibus præſenti animo recitaſſet ſuam tragœdiã: cui quum Agathon reſpondiſſet, ſe citius uelle coram multis hominũ milibus dicere, quàm apud unũ Socratẽ: Atqui in illis, inquit, milibus & Socrates erat. Fit enim et illud miro modo, ut quẽ unum reuereare, in turba mixtũ contemnas.*

14 *Idem conſpiciens hominem prædiuitem & arrogantem, ſed*
Diues indoctus. *nulla uirtute præditum, Hic, inquit, equus eſt argento circumtectus. Solent enim equi ſtragulis, phaleris, ac bullis argenteis exornari, quum interim tamen nihil aliud ſint, quàm equi.*

15 *Apud Epheſum quum Alexander cõſpectam effigiẽ ſui cor-*
Imitatio. *poris ad uiuũ magna arte expreſſam admiraretur, atq; interim fortè equus inductus picto in eadem tabula equo adhinniret, deceptus*

ceptus imitatione. Apelles: Equus, inquit, ò rex multò melius expreſſus eſt quàm tu.

Quum Alexander etiamnum pubeſcens citharæ daret operam, & præceptor artis ſubinde moneret, quam chordam quo modo pulſare deberet, & puer parum obſequens doctori dixiſſet, quid ſi hanc pulſarem? Citharœdus lepidè reſpõdit, Si iſthuc quæris tanquam mox rex futurus, nihil refert, ſi ut artifex futurus, plurimum intereſt. 16 Artes regiæ.

Alexander Macedo præter modum delectatus eſt Homero, adeò ut illum ad uerbum edidicerit, ac dormiens etiam ceruicali ſuppoſitum haberet. Eum aliâs ſummum uirtutis præconē, interdum poëtam βασιλικὸν *appellare conſueuit: cuius carmina cenſebat non ad citharam ut aliorum, ſed ad tubam potius eſſe canenda. Addebat illud, ſe malle Homeri Therſiten eſſe, quàm Cherili Achillem. Cherilus erat Alexandri poëta non ſatis fœlix, qui cum fertur ita pactus, ut pro quoque bono uerſu acciperet Philippeum aureum, pro malo colaphum.* 17 Homeri laus.

Ariſtobulus hiſtoricus librum conſcripſerat de rebus ab Alexandro Macedone geſtis, in quo multa ſupra ueri fidem adulantiſſimè affinxerat, eum quum illi in nauigatione recitaſſet, Alexander arreptum è manibus librum in fluuium Hydaſpen demerſit, & ad Ariſtobulum cõuerſus: Tu, inquit, dignior eras, ut eòdem præcipitareris, qui ſolus me ſic pugnantē facis, ac uel uno iaculo interficis elephantem. 18 Adulatio.

Socrates animaduertens Antiſthenem ambitioſius oſtentare ueſtem laceram & detritam, facetè hominē increpauit: οὐ παύσῃ, *inquit,* ἐγκαλλωπιζόμενος ἡμῖν, *id eſt, nõ deſines te nobis comere? Significans eiuſdem eſſe ambitionis utilitatem amictus oſtentare, & delicato cultu ſeſe uenditare.* 19 Sordes ambitioſæ.

Milo Crotoniates quum iam cõſenuiſſet, uidens Athletas in certamine exerceri, ſuos lacertos intuitus iam ſenio defectos, illachrymaſſe fertur ac dixiſſe: At hi quidem iam mortui ſunt. 20 Senectus.

P Corporis

Corporis uigorem adimit ætas, animi uis ad extremam uſq; durat ætatem.

21 *Cyrus apud Xenophontẽ moriens, extremæ iam ſenectutis, negabat ſe unquam ſenſiſſe ſenectutẽ factam imbecilliorẽ quàm fuiſſet adoleſcẽtia. Maxima pars incommodorum ob quæ uulgò male audit ſenectus, ab intemperantia uitæ proficiſcitur.*

Senectus ue-geta.

22 *Pythius natione Lydus in urbe Phrygiæ Cælenis, nã ibi regnabat, homo prædiues, ſed auri ſtudio præter modum deditus, totam ferè ciuitatem in fodiendis metallis occupatam tenebat, ut iam uix quicquam aliud agi uacaret. Huius morbo uxor ſolerti remedio medicata eſt. Abſente marito curat & mẽſam, & omnẽ menſæ ſupellectilem adfabre ex auro cõfici: deniq; & cibariorũ effigies quibus nouerat maritum præcipuè delectari. Reuerſo quum conuiuij tempus eſſet, apponitur menſa aurea, cũ reliquo uaſorum apparatu. Atq; hoc ſanè ſpectaculo diues aliquandiu pauit oculos. Tandem quum interpellaret ſtomachus, iubet apponi cibos. Apponũtur illa aurea ciborũ ſimulachra, ſpectanda non edenda. Hic quũ incandeſceret ira Pythius, flagitans apponi, quod edi poſſet, iandudũ ſpectaculorũ eſſe ſatis: Tum uxor, An non ſentis, inquit, Pythi, dum nihil aliud quæris, quàm aurum, agricolationem deſeri, & ciues tuos ad famem uocari, breui perituros, ſi quà cœpiſti pergis? Hoc ciuili cõmento cordata mulier maritum ab immodico auri ſtudio reuocauit.*

23 *Antianira Amazonũ regina demirantibus q̃ nupſiſſet claudo, ſatis Cynice reſpõdit,* ἄριστα χωλὸς οἰφεῖ, *id eſt, Claudus optime uirũ agit. Senſit maritũ adhibendum nõ ad oculorum oblectamenta, ſed ad uſum coniugij. Feruntur autẽ claudi ſalaciores eſſe cæteris, & ob id ad gignendam prolem magis accommodi.*

Claudi ſa-laces.

24 *Pacuuius Ario uicino querebatur, q̃ in horto ſuo funeſtam haberet arborẽ, unde prima uxor ſeſe ſuſpendiſſet, dein altera, poſtremo tertia. Cui ſalſiſſime reſpondiſſe fertur Arius, Miror, te in tot ſucceſſibus inueniſſe lachrymas. Item, Deum immortalem,*

Vxor mole-ſta.

lem,quot tibi diſpendia arbor illa ſuſpēdit. Adiecit, Amice quæſo te,da mihi ex iſta arbore,quos inſeram ſurculos. Hoc poſtremum à nobis antè relatum eſt. Arius μισογύνης fortunatum exiſtimabat ab uxore liberari.

25 Narratur & illud Catonis dictum, ſi ſine uxoribus mundus eſſe poßit,uita noſtra nō eſſet abſq; dijs. Senſit filiciſſimā hominum uitā fore, ſi datū eſſet à cōiugio liberos uiuere. Sed ut idē ait apud A.Gelliū,cū illis incōmode uiuitur, ſed ſine illis omnino non uiuitur,ut merito dici poßit, uxor neceſſarium malum. Coniugij moleſtiæ.

26 Orſines ſatrapes,quum Alexandrum & huius amicos muneribus ampliſſimis honoraſſet, Bagoæ eunucho nihil dedit,ſed admonitus ab amicis,quòd is Alexandro cum primis eſſet charus,reſpondit ſe regis amicis honorem habere non ſcortis, nec apud Perſas eſſe moris, ut uiri mares ducant. Agnoſcas in hoc ſatrapæ mentem Cyro generis autore dignam. Honorare nouerat,adulari non poterat,quum hodie quoq; cernantur in aulis, qui ſcortis,morionibus ac lenonibus principum plus deferant honoris,quàm genere ac uirtute præcellentibus uiris. Liberè.

27 Medius ex Alexādri paraſitis unus,ſolet alios adhortari, ne metuerēt quoduis crimen in quēuis intendere. Adiecit ſcelerato præcepto cauſam appoſitam: Vt maxime,inqt,ſanet uulnus,qui delatus eſt,manet tamē cicatrix. Nō arbitror quenquā eſſe diabolum tam impiū,qui rem magis nephariā poßit ſuggerere. Et quò fœdius eſt crimē, hòc tenacius hæret apud multos criminis ſuſpitio,uel in innocentiſſimū. Audiui ducem quendā his uerbis adhortātē ſuos milites nauticos ad quiduis prædādi temeritatē. Rapite quicquid poteſtis,ſiue merces ſint amicorū,ſiue hoſtiū: nam ut qui ſpoliati ſunt, ſic agant apud principem,ut cōpellamur reſtituere,ſemper aliqua prædæ portio remanet apud nos. Calumniæ cicatrix.

28 Gorgias ſophiſta quum forte fortuna legiſſet Platonis dialogum ſui cognominis,qui Gorgias inſcribitur, dixiſſe fertur, ὡς καλῶς οἶδε Πλάτων ἰαμβίζειν, ut pulchre nouit Plato iambiſſare,

 hoc eſt

hoc eſt mordere. Nam is pes primum ab Archilocho, ni fallor, repertus eſt ad maledicendum: unde & nomen habet, uel à muliere petulante & baccha, uel à mittendis iaculis. Siquidem in eo dialogo, proſcindit ſophiſtas, id quod nuſquàm non facit.

Spes pertinax.

29 *Rhodius quidã, de quo nobis antea dictũ eſt, ob intẽpeſtiuam libertatem à tyranno cõiectus in caueam, in qua more nocentis beſtiæ alebatur ad cruciatũ & ignominiã, amputatis naribus, ac fœdata uulneribus facie, quũ ab amicis admoneretur, ut inedia ſibi malorũ finẽ quæreret: Cuncta, inquit, homini, quoad uiuit, ſperanda ſunt. Citius illũ laudarim, quàm iſtos qui ob cauſas nõ admodum graues confugiunt ad laqueum, aut ad præcipitium.*

Artes inutiles.

30 *Anniceris quidam Cyrenæus aurigandi peritia fuit inſignis: & ut egregius artifex, ita glorioſus artis oſtentator, uenit in academiam Platonis: atq; illic rationes omnes procurrendi, recurrendi, flectendi currum, & per eaſdem interdum orbitas redeundi oſtentabat. Admirantibus cæteris, Plato negabat ſibi uideri probabile, eum uirum qui totum animum inutili ſtudio dediſſet, ad ullam rem grauem ac frugiferam eſſe idoneum.*

31 *Themiſtocles quũ aduerſus barbaros deſcriberet Athenis exercitũ, & in theatro ex illius gentis more producti eſſent galli gallinacei, atq; inter ſeſe cõmiſſi mira pertinacia inter ſe depugnarent ad necẽ uſq;, rem ludicram uertit in ſeriam cohortationem. Sic enim ciues ſuos affatus eſt: At iſti, inquit, neq; pro aris ac focis, neq; pro liberis depugnant, ſed tantũ quòd uinci turpe ſit. Quo igitur animo uos eſſe par eſt, qbus pro ſalute patriæ, pro chariſſimorum incolumitate, pro libertate certamen eſt?*

Subactis à barbaris Lacedæmonijs Leptines dicit Græciam eſſe factam μονόφθαλμον, id eſt, luſcam: Sentiens Atticam & Laconicam, eſſe cordatiſſimas Græciæ partes. Meminit Ariſtoteles in Rhetoricis.

Ventris cura prima.

32 *Apud Iaſios, populum magna ex parte piſcibus uictitantẽ, citharœdus quidam in foro oſtentabat artem. Verum ſimul atq; tintinna*

tintinnabulum crepitu ſignum dedit adeſſe piſces uenales, turba ſubitò deſeruit cantorem, & ad piſcium mercatũ aduolauit, uno excepto, qui quòd ſurdaſter eſſet, tintinnabuli ſonitum nõ audierat, aut certe non attẽderat. Huic citharœdus propius accedens gratias egit, quòd & artẽ honoraſſet, & ipſum nõ paſſus ſit eſſe prorſus deſertũ. Tum ille, an crepuit tintinnabulum? Vt annuit: Valebis, inquit, egregie magiſter, ſeſeq; mox ad piſces proripuit. Citharœdo liberum erat ſibi canere & muſis. Longè maior eſt nobis cura uentris quàm artium liberalium.

Romæ in foro pendebat tabula quædam habens imaginem paſtoris uetuli cum pedo. de hac Teutonũ orator rogatus quanti eam æſtimaret, ſatis Germanicè reſpondit, ſe nolle ſibi dono dari talem uiuum ac uerum. Barbarus non agnouit artificium, tantum ſpectabat formam. Atqui quæ natura deformia ſunt, plus habent & artis & uoluptatis in tabula. 33 Craſſa iudicia.

Gorgias Leontinus extremæ iam ætatis: cùm ſentiret ſomnũ letalem obrepere, amico qui aſsidebat percontanti quo pacto haberet: Somnus, inquit, iam incipit me fratri ſuo cõmendare. Homerus enim Somni fratrem appellat Mortem. Nam mors Græcis maſculus eſt. Simile quiddam de Diogene retulimus antea. 34 Mors ſenilis.

Iſmenias inſignis tibicen diſcipulis ſuis nõ minus oſtendebat male canentes ac ſcitè canentes, dicens, Ad hũc modum canere oportet, ad hunc nequaquam. Admonuit & Qu. Fabius, in ſcriptis rhetorẽ nõ tantum indicare debere bene dicta, ſed & mala. 35

Demochares dixit, quemadmodum nemo poſsit è thymbra ſiue ſatureia facere bonam lanceam, ita nec è Socrate probũ militem: Sentiens militibus conuenire ferociã, quum Socrates eſſet omniũ iniuriarũ tolerantiſsimus. Quidã hoc tribuunt Crateti. 36 Philoſophus miles.

Melanthius negabat eam iram uideri grauem, quæ mentem cogat emigrare, ſed quæ prorſus excludat domo: Sentiẽs probis etiam ingenijs adiunctã eſſe iracundiam, ſed hoc uitiũ eſſe tolerabile, ſi celeriter animus ad ſe redeat, & pro ira rationem in 37 Ira breuis.

conſilium adhibeat. At ſi perturbatio penitus inſideat animo, ita ut excuſſa ratione feratur effreni impetu, certa pernicies eſt.

38 Iſocrates pueros candidos, ac felici ingenio natos appellare ſolet θεῶν παῖδας, id eſt, deorum filios: eò quòd hominis mens diuinæ ſit originis, qua qui præcellit, deos parentes referre uidetur. Priſci dæmonibus attribuebāt corpora, eoſq; deorum filios appellabant. Dæmones autē à ſciētia dicti ſunt, quaſi δαήμονες.

Ingenioſi.

39 Demonax Cynicus philoſophus, quum uideret Athenienſes hoc agere, ut Barbarorum exemplo gladiatorum ſpectacula in urbem inducerēt: Nolite, inquit, ò canes iſtam crudelitatē prius admittere in ciuitatē ueſtram, quàm miſericordiæ aram ſitis demoliti: Significās non cōuenire, in ea ciuitate, in qua miſericordia pro dea coleretur, ſpectari plus quàm ferinā crudelitatem.

Gladiatorū immanitas.

40 Cornificius poëta, uidens milites in bello, quod inter Auguſtum & Antonium gerebatur, frequēter fugere, appellauit eos lepores galeatos.

41 Philoxenus poëta quum in Sicilia fundum ad domum opulētum nactus eſſet, & animaduertiſſet illius gentis luxum ac delitias: Per deos, inquit, hæc bona me non perdent, ſed ego potius illa. Moxq; ceßit alijs hæreditatem, & è Sicilia abnauigauit.

Diuitiarum contemptus.

42 Furnius Antonij partes ſequutus fuerat. At poſteaq̃ uictoria ceßit Auguſto, metuens ſibi ſubornauit filiū, qui à uictore ueniā peteret. Petijt & impetrauit. Tum Furnius his uerbis Cæſari gratias egit. Hæc una ò Cæſar abs te mihi facta eſt iniuria, effeciſti, ut mihi & uiuendū, & moriēdū ſit ingrato: ſignificās tantam eſſe eius beneficij magnitudinē, ut nulla ex parte par eſſet referendæ gratiæ. Reprehenſionis colore blanditus eſt principi.

Adulans libertas.

43 Cillicon quidam ſiue Acheus Miletum patriam prodiderat Prienenſibus. Quo nomine meritò habebatur omnibus exoſus, cuius perfidiam lanius quidam Theagenes ſic ultus eſt. Cillicon adijt Theagenem in macello empturus carnes. Lanius dißimulato odio porrigit carnium partem, ueluti reſecturus quod ſupereſſet,

perefſet. Cillicon profert dextram ex aduerſo retenturus carnes: Proditio.
Theagenes machæra ſublata proditoris manum amputauit, ac
ne id uideretur errore factum, addidit, Iſta ſaltē manu poſthac
non proditurus es ullam ciuitatem. Applaudebatur lanio, quòd
impium pro dignitate tractaſſet. Hinc adagium, Cillicontis exi=
tium: retulimus hoc in Chiliadibus.

Celebratur C. Cæſaris dictum, quòd prætextatus adhuc de= 44
prompſiſſe fertur, in quendam modulatius orantē. Si legis, can= Pronūtiatio.
tas: ſi cantas, male cantas. Quidam latrant orantes uerius, quàm
loquuntur. Sunt qui rhetoricā pronūtiationē affectantes, medij
ſunt inter canentem & loquētem. Meminit huius Qu. Fabius.

Antiſthenes quibuſdam Iſmeniam admirantibus quòd inſi= 45
gnis eſſet tibicen: Nequam, inquit, hominem eſſe oportet: nam ſi Tibicen uir
bonæ frugis eſſet, non eſſet egregius tibicen. Indicabat eos non improbus.
poſſe bonos uiros euadere, qui tantum operæ Dionyſiacis arti=
bus impendiſſent.

Tiberius Cæſar Attilio Butæ uiro prætorio, quum ad ino= 46
piam per luxum ac ſocordiam redactus fateretur, ac deploraret Luxus ino=
paupertatem ſuam: Serò, inquit, experrectus es. Dormiunt te= piæ parens.
mulentiæ ac luxui dediti uerius, quàm uiuunt. Nam uita uigilia
eſt. Refert Seneca in epiſtolis.

Cato ſenior dicebat priuatarum rerum fures in compedibus 47
uitam agere, publicarum in auro & purpura conſpicuos ince= Fures ma=
dere. Olim ſimplex furtum non puniebatur capite, ſed uincti gni.
compedibus præſtabant operam. At longe grauius crimen eſt pe
culatus quàm furtum. Et tamen qui fiſcum principis, qui remp.
compilant, magnates fiunt.

Appius Claudius dicere ſolitus eſt, populo Romano longe 48
melius committi negotium quàm otium: Sentiens multitudinem Otium inu=
bellis excitari ad uirtutem, in pace defluere ad uoluptates ac lu= tile.
xum, ex quibus naſcitur rerum publicarū ac regionum exitiū.

Galba paraſitus obijcientibus quòd in otio uiueret: Nemo, 49

Facetè. inquit, cogitur ad reddendā ocij ſui rationē: innuens nullos tutius uiuere quàm ocioſos. Nam rerū geſtarū rationē poſcuntur, qui tractant negotia, at ab ocioſis ea ratio non poteſt exigi.

Bona præcipua. 50 Pythagoras tria præcipuè dicebat à dijs optanda in hac uita: Bonam ualetudinem, formam, ac diuitias, quòd homo cætera ſibi præſtare poſſet. Quanquam illud ὑγιαίνειν nō minus ad animi ſanitatem, quam ad corporis pertinet.

Diuinatio uana. 1 Cato ſenior aiebat ſe demirari, quòd non rideret aruſpex, quoties aſpiceret aruſpicem: Sentiens totum hoc diuinationum genus impoſturam eſſe, qua populo fiebat fucus. Id quum non fugeret eius artis peritum, mirabatur, quòd aruſpex aruſpicem poſſet uidere abſque riſu. Solent enim impoſtores inter ſe ridere multitudinis ſtultitiam.

Abſurda. 2 Demonax Cynicus interrogatus quid ſentiret de conflictu duorum, quorū alter ineptè proponebat, alter abſurdè reſpondebat, ait ſibi uideri alterum mulgere hircum, alterum ſupponere cribrum.

Superſtitio. 3 Pericles quum urgeret belli neceſſitas, Palladis ornamenta uendidit quadraginta talentis auri: & admirantibus ab illo rem ſacrilegam admitti, reſpondit ex hoſtium manubijs poſſe illi reddi cultum nihilo deteriorem.

Debere & mentiri. 4 Perſæ dicere ſolent eſſe duo peccata, quorū prius ſit eſſe debitorem, alterum mentiri: quòd obærati plerunq; mentiuntur, dum pollicentur in diem, nec præſtant, quod pollicentur.

Argutè. 5 Meſſala uir exactiſſimi iudicij ac Romanæ linguæ obſeruantiſſimus, quum audiſſet M. Porcium Latronē declamantem, dixit ſua lingua, Diſertus eſt: Deſiderans uidelicet in eo Latini ſermonis elegantiam, quum ingenium eſſet felix. Sed hunc Latronem Seneca cæteris omnibus anteponit.

Memoria. 6 Caſſius Seuerus, quū ex ſenatuſconſulto libri illius exurerentur: Nunc, inquit, ſupereſt, ut ipſe uiuus cōburar, qui illos edidici. Quod animo inſculptum eſt, niſi cum uita eripi non poteſt.

Monta

Montanus Attilij Butæ carmen recitabat. Quumq́; quidam 7
indignaretur,quòd toto die recitaſſet,negaretq́; ad illius recita- Facetè.
tiones accedendum,Nacta Pinarius ait, Nunquid poſſum libe-
ralius agere? paratus ſum illum audire ab exortu ſolis uſque ad
occaſum: gaudebat enim is poëta ſubinde repetere ortus & oc-
caſus deſcriptionem. Notat autem & Horatius eos,qui ornatus
gratia uel immodicè, uel nō ſuo loco affectant tales deſcriptio-
nes: Aut flumen Rheni,aut pluuius deſcribitur arcus.

Quum à Montano recitarentur uerſus, quibus exortus ſolis 8
deſcribebatur, Varus eques Romanus dixit: incipit Buta dormi- Vita præpo-
re. Rurſus quū ſuccederet deſcriptio occaſus: Quid dicit,inquit, ſtera.
iam nox eſt? Ibo & Butam ſalutabo: eodem ſcommate taxans,
& affectatum carminis decus,& Butæ præpoſteram uitam.

Demetrius dicere ſolet,nihil ſibi uideri infelicius eo cui nihil 9
in uita accidiſſet aduerſi: q oporteat talē hominē aut ſibi igno- Proſperitas
tum eſſe,ut qui nūquàm ſui periculū fecerit: aut dijs inuiſum,ut perpetua.
quē præterierint,uelut ignauū,nec idoneū ad fortunæ cōflictū.

Libertinus quidam prædiues aiebat ſibi facilē fuiſſe uiam ad 10
diuitias,poſteaquàm pœnituerat ipſum bonæ mentis. Sed hanc Adulatio.
illiberalem uocem Demetrius grauiter caſtigauit, apud Sene-
cam,per Ironiam oſtendens commodiſſimam ad parandas opes
uiam,ſi quàm impudentiſſimè aduletur.

Criſpus Paſſienus dicebat adulationi non eſſe claudendum 11
oſtium, ſed aperiendum, uerùm ut ſolet amicæ, quæ ſi impulit, Adulatio
grata eſt,gratior ſi effregit. Senſit nō probandos eos,qui pror- utilis.
ſus non ferunt ullam adulationem, quam ut affectare turpe eſt,
ita ingerentem ſe non oportet omnino repellere. Prodeſt enim
in hoc,ut homo perſpiciat,qualis eſſe debeat.

Plancus aiebat, nō eſſe occultò aut diſſimulatè blandiēdum, 12
quòd periret procacia, ſi lateat. Fortaſſe pro procacia, quod Adulatio
erat ſcriptum,legendum eſt,procatio,ut ſit ſenſus: Adulator ut tecta.
procus captat gratiam: procus autem ſi tam tectè ambiat, ut pu

ella non ſentiat, perdit operam.

13 Latro Porcius cuius ingeniũ ſupra modum miratur Seneca,
Salſè. fuit enim illi cōdiſcipulus, quum Maxillus rhetor exilitatē orationis ſuæ imputaret controuerſiæ, diceretq́;, Neceſſe eſt me per ſpinoſum locum ambulantem ſuſpenſos habere pedes: Non mehercule, inquit, tui pedes ſpinas calcant, ſed habent. Nam alter ariditatem ingenij imputauit materiæ.

14 Aſinius Pollio dicebat in cauſa uerecunda nunquàm tentari
Coacta. debere improbam quæſtionem. Notauit rhetores, qui in declamando mouerent quæſtiones nihil ad cauſam facientes.

15 Oſcus rhetor erat non infacundus, ſed illud dictionē illius ui-
Affectatio. tiabat, quòd nihil diceret abſq; ſchemate. Cui quũ Pacatus rhetor Maßiliæ manè, ſiue ad mare, occurriſſet: Poteram, inquit, dicere aue Oſce. Schematum affectatorē ſalutauit ſchemate, quum nuſquã minus locus ſit ſchemati, quàm in quotidiana uulgariq́ ſalutatione. Per ironiam itaque uſus eſt occupatione, ut diceret, quod non dicebat, quum ſine tropo dicere poſſet, aue Oſce.

16 Seuerus Caßius, qui alienas ſententias paucis immutatis uo-
Furta ſententiarum. cibus uſurparet pro ſuis, dicere ſolet eos eſſe ſimiles furibus, qui poculis alienis mutarent anſas, ne poſſent agnoſci.

17 Demonax dicebat nequaquam hominibus iraſcendum eſſe, ſi
Clementia. delinquerēt, ſed corrigēda uitia. nimirũ exemplo medicorũ, qui non indignãtur ægrotis, ſed morbo medentur. Nam hominis eſt peccare, dei uerò aut hominis Deo proximi emendare peccata.

18 Accuſatus quòd nunq̃ ſacrificaſſet Mineruæ: Nunq̃, inquit,
Superſtitio. exiſtimaui illi meis uictimis opus eſſe: notans ineptam uulgi ſuperſtitionem, qui putabat deos hoſtiarum nidore delectari.

19 Idem Phauorini dictionē ut nimium compoſitam, ac mulieri
Oratio modulatior. congruentiorē quàm philoſopho, ſolet dicterijs inceſſere. Id indigne ferēs Phauorinus adijt Cynicũ percōtans quis eſſet ille, à quo derideretur: Homo, inq̃t, cuius aurib. difficile eſt imponere. Philoſophũ ut ueſtis neglectior, ita & oratio decet inaffectata.

Roga

Rogatus à Sophiſta quopiam, quod uiaticum attuliſſet ad philoſophiam, admodum Cynice reſpondit, ὄρχεις, id eſt, teſtes: ſignificans ſe nudum acceßiſſe. 20 Cynicè.

Alteri percontanti, quam philoſophiæ ſectam potißimũ amplecteretur: Quis, inquit, tibi indicauit me eſſe philoſophum? Moxq; uehementer ſecum ridens abijt. Interrogatus quid rideret: An non magnopere ridiculum, inquit, ſi tu me ex barba iudicas philoſophum, ipſe barbam non habens? 21 Barba nõ facit philoſophum.

Adoleſcenti laſciuius culto, qui quæſtionem ſophiſticã propoſuerat, nihil aliud reſpondit quàm, περαίνει ὦ παῖ. Vox anceps eſt ad conficientẽ quod colligit, & ad obſcœnũ ſenſum. Cumq; adoleſcens indignatus reſpõdiſſet, At ego tibi uirum oſtendam, Demonax admiranti ſimilis, Quid, inquit, num etiã uirũ habes? 22 Salsè.

Athleta quidam ab eo reprehenſus quòd uictor in Olympijs cultu molli floridoq; uteretur, lapidẽ illi incußit in caput, ita ut ſanguis ex uulnere proflueret: Id factũ indigne ferẽtes qui aderant, hortati ſunt, ut adiret proconſulẽ: Nequaquam, inquit, ô uiri ad proconſulem, ſed ad medicum potius. Prius eſſe debet homini, ut malo accepto medeatur, quàm ut regerat in alterum. 23 Toleranter.

Proteo cuidam obijcienti quòd morderet omnes, nec tamen Cynicum uiueret: Amice, inquit, non uiuis hominem. 24 Liberè.

Phyſico quodã multa de antipodibus diſſerẽte, oſtẽſis in puteo umbris, rogauit, num illos antipodas diceret: ridẽs abſurdam quæſtionẽ. Quanquàm nunc cõpertũ eſt, eſſe ueros antipodas. 25 Friuola.

Herodem ſophiſtam immodicè lugentem Pollucis obitũ præmaturum, quum uellet illi currus & equos uelut aſcenſuro iungere, atq; etiam cœnam apparare, adijt Demonax: Eſt tibi, inquit, à Polluce literas: exhilarato Herodi & quid uellet Pollux ſciſcitanti: Incuſat, inquit, te, quòd cunctis ad ipſum uenire: ſignificans Pollucem ad ipſum non rediturum, ſed rectè parari currum, ſi uellet ſequi defunctum. 26 Luctus.

Alium quendam filij mortem inconſolabiliter lugentem, & 27

in te

in tenebris abditum adijt, certo promittens ſe filij umbram ab
Luctus. inferis reuocaturum, ſi tres ex hominum numero ſibi nominare poſſet, qui nullius luxiſſent obitum. Quumq; is cogitationẽ per omneis notos circunferens, ne unum quidem reperiſſet luctus expertem: Quid igitur, inquit, teipſum diſcrucias homo, quaſi nouum aliquid acciderit?

28 Quum à quodam quæſiſſet aliquid, atq; ille uerbis obſoletis
Obſoleta. ac priſcis reſponderet: Ego, inquit, amice te nunc percontor ac tu perinde reſpondes, quaſi regnaret Agamemnon.

29 Cuidam dicenti, Eamus in Aeſculapij templum ò Demonax,
Superſtitio. pro filij ſalute deprecaturi deum: Adeo'ne, inquit, ſurdaſtrum exiſtimas deum, ut nos niſi in templo non ſit auditurus?

30 Ad Agathoclem Peripateticum arroganter iactantem, ſeſe
Arrogantia. & ſolum & primum eſſe dialecticorum: Si ſolus, inquit, es, quî primus eſſe potes? ſi primus, quî ſolus?

31 Quum apud Athenienſes audiſſet præfatione ſolẽni à ſacris
Abſurdè. ſubmoueri barbaros, rogabat quãobrẽ id facerent, quũ ea ſacra tradidiſſet ipſis Eumolpus natione Thrax, nimirum barbarus.

32 Quum legatus nauigaturus in Aſiam, nauem conſcendiſſet,
Facetè. & à quodam interrogaretur, num metueret, ne naufragio eiectus à piſcibus deuoraretur: Quid, inquit, metuam à piſcibus, qui tot piſces deuorarim?

33 Quendam infœliciter declamantem admonuit, ut ſeſe diligen
Nemo ſui iu ter exerceret: quumq; is reſpondiſſet, Nunquàm apud me non
dex. declámo: Nil igitur mirum, inquit, ſi dicis ineptè, qui hactenus ſemper ſtulto auditore ſolitus ſis uti.

34 Quum Athenis quidam Romanus ſenator filium ad Demo-
Ambiguus nactem adduxiſſet, eleganti forma, ueſtitu delicato, ac delicijs
morſus. effœminatum, diceretq;, Salutat te ò Demonax filius meus: Pulcher eſt, inquit, & te dignus, & matri non abſimilis. Vtrunque poterat dici in laudem. Nunc patrem notauit ex filij moribus, & matri ſimilem dixit mollem & euiratum delicijs.

Conſpicatus augurem quendã in publico uaticinia ſua uen= dentem : Si potes,inquit,ea quæ Parcæ ſtatuerunt,arte tua de= pellere,exiguam mercedem poſtulas:Sin quæ fatis decreta ſunt, omnino ſunt euentura,quid tua prodeſt diuinatio?Bis miſer eſ= ſe cupit,qui mala quæ uitari non poſſunt,amat præſcire. 35 Diuinatio.

Senex quidam Romanus bene robuſto corpore, qui armatus ſeſe ad palum exercuerat,rogauit Demonactẽ num magna ue= hementia uideretur depugnaſſe: Nimirum,inquit,aduerſus ho= ſtem ligneum : innuens illum in uera pugna fore meticuloſum. 36 Pugna ludicra.

Cuidam qui purpura indutus ſeſe inſolentius oſtentabat, in aurem dixit,Heus tu,hoc ante te geſtabat ouis,& ouis erat: ſi= gnificans illum nihilo minus ſtupidum eſſe,ſi geſtaret purpurã. 37 Veſtis.

Quum aliquando in balneis refugeret ingredi aquã feruen= tiorem,& alius illum appellaret meticuloſum: Quid,inquit,an hoc pro patria paſſurus eſſem?Sentiẽs temeritatis eſſe non for= titudinis,ſubire periculũ,ni ob cauſam grauẽ & honeſtam fiat. 38 Fortitudo.

Percontanti qualia putaret eſſe apud inferos : Expecta, in= quit, & ſimul atque illuc uenero, per literas tibi ſignificabo omnia:impie ſentiens nullos eſſe inferos. Nec enim credebat a= nimarum immortalitatem. 39 Impiè.

Admeto poëtæ inſulſo iactanti epigramma monoſtichon, quod teſtamento mandaſſet ſuæ addendum ſtatuæ.Carmen erat: Corpus humo tegitur,Admetus ad aſtra uolauit: Reſpondit adeò ſibi placere carmen,ut magno emptũ cuperet,ſi iam nunc eſſet adſcriptũ:Tecte optans illi mortẽ, qui uita erat indignus. 40 Salsè.

Demonacti ſeni crura intumuerãt.id uidẽs qdã,Quid iſthuc, inquit,mali eſt Demonax?Tũ ille,Charon,inqt, me momordit. Pro cane dixit Charontem,innuens ſenectutem morti uicinam. 42 Senectus.

Ad Lacedæmonium flagris ſæuientem in ſeruum:Deſine,in= quit,te ſeruo tuo ſimilem oſtendere.Seruus enim eſt,qui ſuis cu piditatibus imperare non poteſt. 43

Cynico cuidam arroganter iactanti pallium,peram & bacu lum 44

lum, ac ſubinde uociferanti, ſe Antiſthenis, Crateris, ac Diogenis ſectatorem eſſe: Impudenter, inquit, mentiris, quum ſis Hyperidæ diſcipulus. Alluſit ad uocem ὑπερειδεῖν, quod eſt per arrogantiam deſpicere. Eſt autem & rhetoris nomen Hyperides. *Arrogantia.*

45 Proconſul Cynicum quendã à quo publicè fuerat proſciſſus ob unguenta ac molliciem, ad ſuppliciũ abripi iuſſit. Hic deprecator aderat Demonax dicens ignoſcendum Cynico, ſi quid dixiſſet mordacius, id eſſe ſectæ uitium, non hominis. At quũ proconſul non negaret ueniã, ſed ſi quid ſimile denuo cõmitteret, rogaret, quas pœnas eſſet daturus: Profectò, inquit Demonax, tum hominem totum inungi, ac forcipe uelli iubebis: plus quàm Cynice momordit, qui Cynicæ mordacitatis agebat patronum. *Mollicies.*

46 Alteri cui imperator ingentem exercitum commiſerat, ſciſcitanti, quomodo poſſet delegatam prouinciam, quàm optimè gerere: Si, inquit, ira uacaris, & quàm minimum loquens plurima audieris. Ira ad omnem functionem inutilis eſt, & prouerbio quoq; princeps iubetur, & æqua & iniqua audire. *Grauiter.*

47 Rogatus an philoſophus etiam placentis ueſceretur: Quid, inquit, num putas apes ſtultis tantũ mellificare? Placentæ melle condiebantur, ſaccari uſu nondum reperto. *Facetè.*

48 In Ruffinum claudũ multo tempore familiarẽ Peripateticis dixit, nihil eſſe turpius Peripatetico claudo. Alluſit huc, quòd Peripatetici dicuntur ab inambulatione, quæ non cõuenit claudo. *Iocosè.*

49 Epicteto Cynico ſuadenti ut uxore ducta daret operam liberis, neq; enim id indignum eſſe Philoſopho: Da mihi, inquit, igitur unam è filiabus tuis. Notans illum ineptè ſuadere alteri, quod ipſe non faceret. *Monitor.*

50 In Herminum Peripateticũ, qui ſemper in ore habebat decẽ Ariſtotelis Categorias, ita luſit: Equidem arbitror Hermine te non indignum decem categorijs. Iocus eſt ex ambiguo uocis. Categoriæ Græcis uel prædicamẽta dicuntur uel accuſationes. *Ambiguè.*

51 Iuriſperito dixit, leges prorſus uideri inutiles, ut quibus boni non egerent, mali nihilo fierent meliores. *Leges.*

Morientem amici rogabant, quomodo uellet ſepeliri: Ne 52
quid,inquit,iſta res uos habeat ſolicitos.Fœtor me ſepeliet. *Sepultura.*
Dicentibus indignũ facinus ſi talis uiri corpus laceraretur à 53
canibus:Quid,inquit,incõmodi,ſi & mortuus alicubi ſim uſui?
Bion eos qui auſcultarent adulatoribus, dicebat eſſe ſimiles 54
amphoris,quæ auribus circumaguntur. *Adulatio.*
Pindarus cuidam commemoranti, quòd ipſius laudes ubique 55
prædicaret: Ego,inquit, pro iſto officio bonam reponam gra= *Laudata*
tiam, efficiens ut uera prædices. Vera uirtus nihil moratur ho= *uirtus.*
minum laudes.Eas qui prædicant,plus debent ijs,quos laudant,
quàm ipſis debent,qui laudantur.

ALPHONSVS ARAGONVM REX.

Eques quidã ingens patrimoniũ per luxũ ac libidinẽ abſor= 1
buerat,atq; inſuper magnã æris alieni uim cõtraxerat.Pro hoc *Iuſtè.*
intercedẽtibus quibuſdam apud Alphonſum Aragoniæ regẽ,ne
ſaltem quæ debebat,corpore luere cogeretur,Alphonſus reſpõ=
dit:Si tantam pecuniã uel in ſui regis obſequiũ,uel patriæ cõmo
dis,uel ſubleuandis propinquis impendiſſet,audirẽ. Nunc quo=
niam tantas opes impendit corpori,par eſt,ut luat corpore.
Cõmemorantibus quendam ex Hiſpaniæ regibus dixiſſe,non 2
decere principes uiros ſcire literas, exclamauit eam uocẽ bouis *Eruditio.*
eſſe,non hominis. Non omnes literæ coueniunt principi,ſed eæ
quæ politicen tradunt, aut ethicen, quæq; rectè ac ſecus geſto=
rum exempla commonſtrant,id quod facit hiſtoria.
Hunc quũ adiſſent legati Matricienſes, in quorũ agris tum 3
agebat Alphonſus,cõſulentes utri iuberet ipſos gratificari,Ni= *Cautè.*
colaóne Picinino,an Franciſco Sphortiæ, reſpõdit ambos pro
amicis habendos,ſed nihilo ſecius ab ambobus tanquã ab inimi=
cis cauendum. Id temporis inter Nicolaum & Franciſcum ſi=
multas intercedebat,ac rex nondum ſtatuerat utrũ uellet in ſo=
cietatem recipere,quum utrunq; ob diſſidium non poſſet. 4
Idem dicere ſolet, ita demum matrimoniũ tranquille citraq; *Coniugium*
querimonias exigi poſſe, ſi maritus ſurdus fiat, uxor cæca: in= *tranquillũ.*

nuens, opinor, fœmineum genus obnoxium eſſe zelotypiæ, atq; hinc oriri rixas & querimonias: rurſum maritis permoleſtam eſſe uxorum garrulitatem: qua moleſtia cariturus ſit, ſi fiat ſurdus: nec illa uexabitur adulterij ſuſpitione, ſi careat oculis.

5 Aiebat ſi ſibi contigiſſet naſci temporibus, quibus Romana reſpub. florebat, ſe conſtructurum fuiſſe contra curiam templum Ioui Poſitorio, in quo prius quàm uenirēt in ſenatũ patres conſcripti, odium, amorem ac priuatos affectus omnes deponerent. Alluſit ad priſcorum morem, qui Iouem multis cognominibus inſigniebat, nunc Statorem, nunc Gamelion, nunc Genethlion, nunc Philium, nunc Xenion appellantes. At ſi tam multa poßit Iupiter, illud in primis præſtandum erat, ut in ſynodis, in iudicijs, in ſenatibus in quibus de republ. conſultatur, nihil haberent momenti affectus priuati. Nam hi ſunt, qui frequenter & ciuitates, & regna bellis committunt, ac peſſundant deniq;.

Integrè.

6 Quũ fortè mulierem quandã impudētius ſaltantē aſpexiſſet: Expectate, inquit, mox Sibylla edet oraculũ: Sentiens ſaltationē inſaniæ genus eſſe. Sibylla autē uates, nõ edebat oracula, niſi furore correpta. Mihi quoq; ſæpenumero qui ſaltationē tumultuoſam agitant, uiſi ſunt afflati furore quodã, præſertim fœminæ.

Saltatio fœda.

7 Admonitus ne nimia lenitas exiret in cõtemptum, & ex contemptu naſceretur pernicies: Magis, inquit, cauendum, ne ſæueritas conciliet inuidiam, unde maius exitij periculum.

Lenitas.

8 Quum eques quidam ab hoſtibus captus, & ab ijſdē emiſſus carcere, regem adiſſet, in ſolatiũ calamitatis multa poſtulauit ab eo, & impetrauit. Quo digreſſo rex dixit ad familiares: Diſperea, inquit, ni metui, ne uxorē etiã meã depoſceret eques meus.

Poſtulator improbus.

9 Familiares illi ruſticum quendam uelut ignauiæ exemplum oſtēderunt, qui porrectus humi ueſcebatur uuis. Hic rex, utinam mihi ſic per ocium comedere datum eſſet à ſuperis. Simile quiddam narratur de Ptolemæo rege: quum antea ſe iactaret repeperiſſe immortalitatem, tandem podagra diſcruciatus, conſpiciebat Aegyptios aliquot plebeios ſic temere apud flumē diſcũbentes,

Ociũ dulce.

Vtinam,inquit,ſaltem ex iſtis unus eſſem.

Equiti ſubinde aliquid à rege flagitanti,ſed mox quod acce= 10
perat profundenti: Si pergam,inquit,tibi dare quæ petis,citius Profuſio fun
me pauperem effecero,quàm te diuitem:nam qui tibi donat,ni= do caret.
hil aliud,quàm aquam infert pertuſo dolio.

Interrogatus quos è ciuibus haberet chariſsimos, Qui ma= 11
gis,inquit,pro me metuunt quàm me. Sentit illos eſſe ex animo Ciuium cha
amicos,qui principem magis amant,quàm timent. ritas.

Aiebat olim inter Iouē,Neptunū et Plutonē omniū rerū par 12
titionē trifariā eſſe factā, & horū unūquenq; ſua ſorte contētū Ambitio
eſſe,nec occupare aliena:at inter homines,neminē ſua portione principum.
contētū eſſe,nec ullā partitionē eſſe ſtabilē,ſed omnes πλεονεκτεῖν.

Percontantibus utri rei plus debere ſe fateretur, libris an ar= 13
mis: Ex libris,inquit,& arma & armorum iura didici:hac uo= Eruditio.
ce profitens ſe libris debere omnia.

Magnopere laudare ſolet dictū neſcio cuius,hoſtibus fugien 14
tibus pontem argēteum extruendum eſſe:ſiue quòd exiſtimaret Clementer.
multo optabilius eſſe, hoſtes in fugam uertere, quàm occidere:
ſiue ꝗ putaret hoſtes pecunia ſolicitādos,ut ab acie diſcederēt.

Dicebat ſibi uideri eos maximè inſanire, qui uxorem fugi= 15
tiuam perquirerent: Significans magnæ felicitatis eſſe ab im= Facetè.
proba muliere liberari.

Improbo cuidam ac uecordi,iactanti reperiſſe ſe uirū ſapien 16
tem,Et quî geri potuit,inquit, ut ſapiētem dignoſceret ſtultus? Grauiter.

Cum cœnanti ſenex quidam importunus, & garrulus ſine 17
fine obſtreperet, exclamaſſe fertur & dixiſſe, Aſinorum con= Regū cura.
ditionem eſſe potiorem quàm regum. Nam illis dum paſcuntur
dominos parcere,regibus neminem.

Demetrius graui calamitate affectus, dixit referente Seneca: 18
Hoc unum dij immortales queri poſſum,quòd non antehac mihi Fortiter.
uoluntatem ueſtram notam feciſtis. Prior enim ad iſta ueniſſem,
ad quæ nunc uocatus adſum. Maluiſſem offerre quàm tradere.

FINIS.

Actius poëta 458
Adrianus Cæſar 406
Adrianus ſophiſta 559
Aelianus Sophiſta 586
Aegyptij 306
Aeſchines 166.552
Aeſchylus 459
Afer orator 428
Africanus cenſor 449
Agaſicles 13
Agatarchus pictor 478.
Agathocles 315
Ageſilaus 14
Ageſilaus Ephorus 46
Ageſipolis Cleombroti 40
Ageſipolis Pauſan. 41
Ageſiſtrata 138
Agis primus 41
Agis ſecundus 44
Agis ultimus 45
Alcamenes Telecri filius 47
Alcander 83
Alcibiades 337.587
Alexander Magnus 231.
455.563.593
Alexander Seuerus 413
Alexander ſophiſta 558
Alexis 458
Alexinus ſophiſta 481
Alfonſus rex Arrag. 607
Amaſis Aegypti rex 456
Anacharſis Scytha 507.
Anaxagoras Clazomenius 511
Anaxandridas Leontis 47
Anaxarchus 472.546
Anaxarchus Abderites philo-
ſophus 461
Anaxilas 48
Anaximenes 455
Androclidas Lacon 49
Annia 565
Annibal 355
Anniceris 596
Antagoras poëta 247
Antalcidas 49
Antianira 594
Antigenides 459
Antigonus rex Macedonum
244.572.587
Antigonus ſecundus 320
Antiochus 50.326
Antiochus Ephorus 50
Antiochus tertius 322
Antiochus quartus 323
Antiochus ſophiſta 558
Antipater 560.577
Antoninus Geta 412
Antoninus Heliogab. 412
Antoninus Pius 408
M.Antonius 385
Antiſthenes 498.599
Antoninus Caracallus 411
Antonij familiaris quidam 462
Appius 436

Appius

Appius Claudius 599
Appius maior 463
Apelles 477.106
Aratus 479
Arcadion adulator 471
Arceſilaus 120.476
Aſclepiades 577
Archelaus 52.316
Archidamidas 52
Archidamus Zeuxidami ibidē
Archidamus alter 54
Archileonis 132
Architas Tarentinus 568
Argeus 50
Ariſtarchus Theodectæ pater 568
Ariſtides Iuſtus 331
Ariſtippus 167
Ariſto Chius 26.483.571
Ariſtophontes 589
Ariſtoteles Stagirites 526
Artoxerxes 303
Artoxerxes alter 304
Aſinius Pollio 602
Aſtycratidas 56
Atheas Scytha 308
Athenienſis quidam 432
Athenodorus 250
Attilius 566
Attilius Regulus 438
Aufidius Modeſtus 568
Auguſtus 250.426
Aul.Fuluius 439
Aurelianus 419
Bias Lacedæm. 57
Bias Prienæ 497
Bibulus 441
Bion Boriſthenites 521
Bithys paraſitus 473
Bonoſus 420
Bos 564
Braſidas 57
M.Brutus 389
Brutus iunior 424
Buris 116
Caecilius Met. 380
Cæſellius 421
C.Caligula 593
C.Craſſus 422
C.Domitius 361
C.Fabritius 352.448
C.Figulus 438
C.Fimbria ibidem
C.Furius Creſinus 449
C.Gracchus 446
C.Iulius Cæſar 265.599
C.Iulius 422
C.Lælius 451
C.Marius 381
C.Memmius 451
C.Plautius cos. 436
C.Popilius 382
C.Publicius 449
C.Seuerus 442

C.Sulpitius 441
C.Valerius 440
Callicratidas 68
Callipedes 15
Calliſtion 485
Caluinus Glaucia 427
Canna 489
Canus tibicen 568
Carneades 120.524
Caßius 387
Caßius Seuerus 95.426.602
Catilina 439
Cato ſenior 364. 442. 599.600
Cato Vticenſis 372
Catulus 427
Catulus Luctatius 382
Cephalus 589
Ceſelius 439
Chabrias 341
Charillus,ſiue Charilaus 52. & 102
Chilo Lacon 139
Chiomata Ortiagontis uxor 488
Chiroſophus Dionyſij adulator 471
Chryſippus 427.543
Cineſias 476
Claudius Cæſar 592
Cleanthes Aßius 540
Clearchus 70
Cleombrotus Pauſaniæ ibidem
Cleomenes Anaxandridæ 71
Cleomenes alter 75
Cleon 461
Cliſophus Athen.adul. 473
Cn.Piſo 581
Cn.Lentulus 582
Commodus Aelius Verus 48
Conſtantinus Chlorus 576
Collatinus 436
Corydus paraſitus 474
Cornelia Gracchorum 490
Cornificius 598
Cotys Thraciæ rex 247
Crantor Solenſis 520
Crates Thebanus 530
Criſpus Paßienus 601
Cteſibius 563
Cuculus 490
Curius 467
Curtius eques Rom. 258
Cyllicon 598
Cyniſca 29
Cyperiorum mulieres 488
Cyrus maior 299.584
Cyrus iunior 303.594
Damindas 58
Damis 58
Damatria 133
Damonidas 58
Darius 300.455
Demaratus 59

Demetrius 601
Demetrius Antigoni filius 118
Demetrius Cynicus 590
Demetrius Pharius 480
Demetrius Phal. 343. 529
Demochares 597
Democritus Mileſius 545
Demonax Cyni. 598. 600. 602
Demonides 119
Demoſthenes orator 294. 579
Demoſthen. Mitylenæus 566
Dercillidas 59
Diocletianus 419
Diogenes 181. 572. 573. 590. 587
Dion 317
Dionyſiodorus tibicen 563
Dionyſius ſoph. 554. 310
Dionyſius iunior 315
Diphilus 583
Dolabellæ ſeruus 462
Domitianus 404
Domitius Afer 428
Duellius 564
EMerepes Ephorus 61
Empedocles 425. 545
Epænetus 61
Epaminondas 343
Epicharmus 310
Epicurus Athenienſis 562
Eteocles 113
Euboidas 61
Euclides 483
Eudamidas Archidami 62
Eudemonicus 239
Eumenes 323
Eurycratidas Anaxandridæ 64
Euripides 457. 563
FAbius 452
Fabius Max. 353
C. Fabritius 352
Fabritius 443
Fauorinus 552
Fauorinus philoſophus 422
Fauſtus Syllæ filius 423
Firmus imperator 420
Flauius Veſpaſianus 575
Frontinus 567
GAlba orator 429
Galba 599
Galienus 417
Gallus 449
Gelo Syracuſanus 308
Geradas Spartanus 68
Glaucias 447
Gnathæna meretrix 483. 588
Gorgo 132
Gorgo Leonidæ uxor 85
Gorgias Leontinus ſophiſta 299. 482. 556. 595. 597
Granius prætor 440
Gyrtias 133

HAnno 441
Hegeſippus Crobelus 341
Helius Mancia 582
Heraclides ſophiſta 560
Heraclitus Ephe. 545.589
Herennius Pontius 44
Hermogenes 558
Herodes ſophiſta 556
Herondas 64
Hieron 309
Hipparchia Metroclis ſoror 534
Hippocratidas 68
Hippodamus 67
Hippodromus ſophi. 561
Hippomachus Alipt. 453
Horatius 436
Hortenſius orator 443
IAſon Theßalus 461
Idathyrſus Scytharum rex 307
Ion ſophiſta 552
Iphicrates 339
Intaphernis uxor 490
Iſchomachus mimus 464
Iſæus 553
Iſmenias 569.597
Iſocrates 580.582.598
Iulius Druſus 446
Iulius Maximus 575
Iulia Auguſti 261
Iulianus 576
Iulius Baſſus 421.426
LAberius 462
Labotus 75
Lacedæmonij 13.119
Lacedæmoniæ priſca inſtituta 120
Laconum ἀνώνυμα apophtheg. 104
Lacænarum apophth. 132
Lacydes Arceſilai familiaris 119
Lacydes 524
Lais Corinthia 485
Lamachus 339
Lamia meretrix 487
Lampis 569
Laphyropolæ 19
Larißæi 27
Leo Byzantius 459.551
Leon Euricratidis 77
Leonidas Anaxand. ibidem
Leonides 232
Leontion 486
Leontychidas primus 76
Leptines 596
Leontychidas alter 76
Leſbonax Mitylen. 591
Libo 447
Licinius Varus 428
P.Licinius 361
Liuius Salinator 449

Locha

Lochadus Polyenidæ 80
Longus Sulpitius 421
L. Cæcilius 462
L. Craſſus 444
L. Galba ſcurra 429
L. Philippus 444
L. Porcius 445
Lucretia 436
Lucullus 382
Lycurgus 80.579
Lycurgus orator 455
Lyſander 91.460
Lyſimachus 213
MAeander 74
Mancia 449
Manlius Curius 351.426
Manlius 438
Manlius Torquatus ibidem
M. Antonius 385
M. Attilius 437
M. Bibulus 441
M. Brutus 389
M. Caſtritius 439
M. Craſſus 387
M. Cic. M. Tullij pater 447
M. Cincius 451
M. Druſus 438
M. Lepidus 451
M. Liuius 443
C. Marius 381
M. Pomponius Marcellus 562
M. Scipio Maluginen. 427
M. Seruilius 447
M. Tullius Cicero 282
Marius tyrannus 565
Martia Cato. filia minor 565
Martius Coriolanus 437
Maximinus 416
Medius paraſitus 595
Megabates 20
Megabizes 457
Melanthius 597
Melanthus 460
Melanthus paraſitus 471
Memnon dux 306
Menander 458
Menecrates medicus 32
Menedemus 482
Menedemus Eretrien. 514
Meſſala 600
Metrocles 534
Milo Crotoniates 481.593
Montanus 601
Myronides 335
Myſon 510
NAmertes 94
Nealces 479
Nero quidam 427
Nero imperator 461
Nerua Cocceius 405.575
Neſtor 433
Nicander 95
Nicetes 553
Niceſias 473

Nico meretrix 484
Nicoſtratus dux 343
Niceſias 473
Octauius Cæſar Auguſtus 250
Olympias Alexandri mater 489.588
Onomademus Chius 454
Orbilius grammaticus 430
Orontes 306
Orſines ſatrapas 595
Oſcus rhetor 602
Otho Syluius 401.574
Pacuuius 594
Pædaretus 98
Pantaleon 476
Panthoidas 95
Paßienus Paulus 567
Papinianus 570
Papyrius Curſor 436
Paryſatis Cyri mater 306
Paulus Aemylius 362
Pauſanias Cappadox 560
Pauſanias Cleombroti 96
Pauſanias alter 97
Pauſimachus 475
Pauſon pictor 570
Pelopidas 350
Pericles 335.600
Perſæ 600
Perſeus 481
Peſcenninus Niger 411
Philager 558
Philemon 422
Philippus Macedo 222.480.584.588
Philippus orator 421.426
Philippides poëta 481
Philiſcus 561
Philoxenus 458.474.107.598
Philoxenus Pternocopis 474
Philotimus 482
Phœnicides 470
Phocion Athen. 278.549
Phocionis uxor 488
Phryne 486.585
Phurnius 598
Piſiſtratus 342
Pittacus Mitylenæus 497
Pindarus 607
Piſo 451
Plancus 462.601
Plinius maior 566
Plato 515.589.585
Pliſtarchus Leonidæ 99
Pliſtonax Pauſaniæ ibidem
Plotinus philoſophus 586
Polemon 554
Polycletus ſtatuarius 479
Pollio 258.577.588
Poltys rex 306
Polycratidas 101
Pulydorus Alcamenis 100

Pompeius 452
Pompeius Magnus 271
C.Popilius 382
Poppea 488
Porcia minor 564
Porcius Latro 602
Porſena 435
Porus rex 237
Praxaſpes 473
Probus 420
Proclus 560
Prodicus 482
Prometheus 564
Protagoras Abderita 552
Protogenes 478
Pſammenitus Aegyptiorum rex 436
Ptolemæus Lagi filius 317
Publius 422
P.Beſſus 427
P.Clodius 423
P.Licinius 362
P.Rutilius 584
P.natione Syrus 423
Pylades hiſtrio Aug. 463
Pyrrho Elienſis 548
Pyrrhus rex 323
Pythagoras 544.576.586.600
Pythias 342.565
Pythius 594
Pytho rhetor Byzantius 459
Q.Catulus 574
T.Quintius 360
Q.Fabius 437
Q.Fabius Minutius 443
Q.Flauius 440
Q.Opimius 449
Q.Scæuola Publij filius 448
Quirinus ſophiſta 561
Remnius Palemon 562
Romulus 435
Rutilius 442
Saluius Iulianus 571
Saturninus 418
Scaurus 450
Scæuola 448
Scilurus Scytha 308
Scipio Emulianus 584
Scipio maior 276.357.574
Scipio minor 375.427
Scipio Naſica 445
Scopas Theſſalus 479
Scopelianus 554.585
Secundus ſophiſta 555
Seleucus 568
Semiramis regina 301
Seneca 462
Serbidius Scæuola 570
Sergius Galba 574.583
Seruilius Geminus 273.423
Sertorius 389
Seuerus imperator 410.472
Sextus Nero 396

Sextus Titius 447
Silenus ſenex 446
Silus 451
Sigiſmundus rex 485
Simon Athenien. 514
Simonides 454.458.590
Socrates 146.482.573.592.593
Soëbidas 101
Solon Salaminius 495
Sophocles 586
Spartacus 452
Spartis 116
Sphærus 543
Spurina aruſpex 452
Spurius Caruilius 427
Stilpon Megaren. 514
Strato Phyſicus 549
Strato 549
Stratonicus citharœd. 464
Stratocles Athenien. 461
Sylla 384.432
Synorix Galata 489
TAcitus 420
Tarentini mili. 421
Tarquinius Superbus 435
Tectamenes 66
Telecrus 102
Teleutia 135
Teres 307
Teſcha Dionyſij ſoror 314
Teſtius Penarius 448
Teutonum orator 597
Thais 485
Thacus rex 36
Thales Mileſius 493.582
Thaſij 23
Theano 138
Thearidas 64
Themiſteas uates 64
Themiſtocles 327.596
Theocritus Chius 471
Theodorus 577
Theodoſius iunior 576
Theonis meretrix 486
Theodorus atheos 460.552
Theodotus 427
Theopompus 65
Theophraſtus 488
Theophraſtus Ereſius 528
Theramenes 461
Therycion 67
Thraſea 567
Thraſybulus 460
Thucydides Athen. 455
Tiberius Cæſar 391.599
Tiberius Gracchus 441
Timon Athenien. 339.481
Timon Nicæus 548
Timotheus dux 341
Tiſſaphernes 18
Titius quidam 462
Titus Labienus 443
Titus pater 448

Titus Quintius 360
Titus Veſpaſianus 575
Trachalus 426
Traianus 405. 573. 574
Turbo Adriani præf. 480
Turonius 260
Tynnichus 112
VAlentinianus 576
Valeria 565
Valerius Publicola 442
Vargula 426
Varro Pauli collega 443
Vatinius 287.427
Vectius ualens 421
Veſpaſianus pater 402
Veſpaſianus filius 404
Veſpa. Terentius 463
Veturia 438
Vibius Criſpus 582
Virginius 567
Volumnius 440
Vopiſcus 419
Votacillus Pitholáus 423
XAnthippe 576
Xenænetus 340
Xenocrates Chalcedonen. 518
Xenophanes Lagi 318
Xenophon 549
Xerxes 301.571
ZEno Cittieus 535
Zeno Eleates 547
Zenobia 419
Zenophantus 243
Zeuxidamus 95
Zeuxis 478
Zoilus 587

INDEX SENTENTIARVM.

AB altero petitum alteri datum 317
Ab ambiguo 464
Ab imitatione perſonæ 450
Ab impoſsibili 451
Ab ĩexpectato 290.428.430
451. 463. 483. 488. 465
Abſtinentia 334
Abſtinentia ducis 367
Abſurda 600
Abſurde 604
Ἄκαπνα 509
Accuratè potius, q̃ ſæpe 578
À carmine Homeri 474
Acerbè 292.296
À craſsis minus periculi 268
Acriter 506
Actio totum 298
Acutè 588
Adde puſillum puſillo 540
Admonitio ciuilis 536
Admonitio commoda 551
Admonitio facilis 494
Admonitio grata 226

Admo

Admonitio libera 230
Admonitio retorta 561
Admonitio ſera 371
Ad ſpeculum 536
Adulãs libertas 441.472.598
Adulanter 473
Adulatio 210.239.243.498.
500.532.563.593.601.607
Adulatio repulſa 262
Adulatio tecta 601
Adulatio utilis 601
Adulator impius 473
Adulterium 88.203.281.
231.500
Adulterium in regis filio 311
Ἀδύνατα 140
Aemulatio 525
Aenigmata 493
Aequalitas 77.81.330.287
Aequitas 333
Aeſtimatio præpoſtera 189
Affabilitas 305.405.443
Affectata oratio 518
Affectatio 488.602
Affectus cohibiti 147
Affectus priuati 329
Agamemnone maior 349
Agere, ſatagere 428
Agri modus 352
Agricultura militaris 309
Albus aſinus 421
Alexander Herculem contem-
pſit 237
Aliena curare 336
Aliena dulciora 206
Aliena à cauſa 429
Alius alio præſtat 465
A' mendacio manifeſto 429
Amanter 436
Amari ſine contemptu 143
Amator blandus 487
Ambiguè 203.212.398.606
Ambiguus morſus 604
Ambitio 230.266.375.399
Ambitio inſatiabilis 242
Ambitio notata 58.196
Ambitio principum 609
Amicè 28.440
Amici 376
Amici exploratio 95
Amico fido nihil precioſius
301
Amicus 237.529
Amicus rara res 527
Amicus conſolator 144.220
Amicus deligendus 177
Amicus in aduerſis 530
Amicus inſignis 502
Amicus uerus et ſyncerus 141.
149.153
Amicorum communia 563
Amicorum fides 314
Amicis fidendum 218
Amicitia 282.495.519

Amicitiæ

Amicitiæ fiducia 452
Amicitia iuncta inimicitiæ 145
Amicitiæ regum 322.496
Amor 370.505
Amor animi 121
Amor caſtus 162
Amor gloriæ 167.436
Amor inſanus 307
Amor mercedis 454
Amor ob malum 339
Amor patriæ 272
Amor turpis 202
Amor uerus 537
Anathemata 209.314
Anima immortalis 164
Animoſè 20.27.33.38.69. 71.78.79.80.92.134.240. 243.270.273.304.336. 350.360.375.382.385. 419.437.439.486.511. 519.529.567
Animus ægrotus 552
Animus imperterritus 267
Animus incorruptus 280
Animus inexpugnab. 352
Animus metu liber 178
Animus præſens 358
Animus uere regius 238
Animi cult. 156.160.209.495
Animi lux 525
Animi uera bona 180.406. 481.501
À nomine 467.468.484
Ante mortẽ nemo beatus 468
Antuuerpia 468
Applauſus 465
Apta 428
Aptè retortum 317
Aquila in nubibus 324
Arcana nulli cõmittenda 495
Ardelio 438
Argutè 16.26.32.41.43.47. 50.52.61.64.65.71.73.78. 88.89.96.101.105.107.111. 114.118.136.147.168.175. 217.285.380.474.493. 503.511.543.555.560. 569.600
Argutè infœliciter 512
Argutia muliebris 534
Argutiæ friuolæ 191.205
Argutiæ ſophiſticæ 515
Arma indiga uiri 347
Arma neſciunt leges 270
Arma non audiunt leges 382
Armata timiditas 329
Armata uirtus 505
Armatæ preces 276
Armati dij 127
Arrogantia 54.604.606
Arrogantia fœlix 438
Ars alit ubiq; 397
Ars conuiuij 363
Ars gubernandi 148

Ars imitatrix 478
Ars imbellis 324
Ars inhoneſta 198
Ars inutilis 53. 60. 63. 74
Artis exercitatio 477
Arte retortum 462
Artes 238
Artes inutiles 53. 82. 181. 596
Artes regiæ 390. 593
Artes rege indignæ 230
Aſini umbra 579
Aßenſio ſimulata 289
Aßueſcere malis 516
Aßueſcendum optimis 433
Aßuetudo mitigat 158
Athletæ inſani 508
Attentio 537. 541
Auare 403
Auarus 523
Auaritia 202. 292
Auaritia deluſa 301
Auaritia in principe 402
Auaritia non pecuniæ tantum eſt 179
Audacia 72. 266
Audacia ex periculo 268
Audacia periculoſa 54
Audacter 579
Auguſtarum cultus 416
Aurum in templis 413
Aurum index 139
Aurum ſpretum 351
Auri amor 203
Auri contemptus 443
Auro bene uti 313
Auro nihil inexpug. 225
Auro pugnare 435
Aut uincere, aut mori 390
Autoritas 252. 334. 337. 374. 410
Autoritas perſonæ 450
Auxilia mutua 564

Balneum ſordidum 467
Βάναυσοι magiſtratus 514
Barba non facit philoſophum 603
Barbæ bello inutiles 232
Barbati medici 314
Barbaricè 452
Barbaries 465. 510
Belle retortum 73. 277. 317
Bellum cum graculis 685
Bellum iniuſtum 249
Belli diſciplina 118
Belli incerta 55
Belli ſtudium 307
Benedicendi ſtudium 286
Benefacta pro liberis 349
Beneficentia 226
Beneficentia conciliat amicos 575
Beneficentia ultronea 155
Beneficium meritum 212
Beneficij obliuio 525

calceum pedi commendare
15

Beneuolentia uirtute paranda 230
Benigne 350.413.476
Benignitas 185.198. 404.527.563
Benignitas in hoſtes 326
Benignit. in quoſuis 525
Bibacitas 103.173
Bibit & fugit 462
Bibulus cenſor 293
Blandiloquium 65.203
Bona animi 180. 406.481. 501
Bona fortunæ 219
Bona fama 489
Bona præcipua 241.600
Boni ſimiles dijs 202
Bonis uti, malis abuti 226
Bonorum paucitas 434.505
Bonum nactus ne mutes 222
Breuiloquentia 518.534.554
Breuiloquētia ſentētioſa 277
Breuiter 55
Breuis poteſtas 423
Caeca percont. 527
Cæſar innocens 404
Cæſaris affabilitas ibidem
Calceus quà torqueat 363
Callide 18.30.37.101.126. 297.382.386.455.487
Calumnia 64
Calumnia ex calumnia 525
Caluitium accerſitum 261
Candide 176.242
Candor 99
Canicies 104
Canini mores 198
Canis conuitium 193
Canis Diogenes 207
Capere fugiendo 548
Captatio 526
Carpendi morbus 537
Carptores alienæ famæ 310
Caſte 244.300.310.581
Caſtigatio 122
Catonis teſtimonium 376
Cauſatio 269
Caute 607
Cautio 341
Cautio aduerſus omnia 339
Cautio ſui 143
Cautio tuta 481
Celeritas conficiendi 267
Celeritas inepta 477
Cenſor Bibulus 293
Certamen argentarium 484
Certamen uere regium 236
Certare cum rege 469
Chara 413
Chori tres 124
Cibus 555
Cicer pro Cicerone 283
Citharœdus malus 465. 466.470

Cito nata non durant 478
Ciuium charitas 609
Ciuilis ultio 592
Ciuilitas 226
Ciuilitas prudens 342
Ciuiliter 62.235.239.256.
317. 337. 342. 374. 582.
580. 592
Ciuitas lupanar 467
Clamoſi 578
Claudus 135
Claudi ſalaces 594
Claudicatio honeſta 427
Clemens uictor 360
Clementer 28.40.60.224.
248. 250. 252. 255. 262.
303.359.390.396.409.414
419.435.497.575.509
Clementia 405.502
Clementia ſtimulata 285
Clodicare 427
Clypeus gladius 452
Coacta 602
Cœlibatus damnatus 86
Cognatio uirtutis 506
Coitus moderatus 87
Coloßi fragmenta 359
Coma 90
Comitas in uenatu 303
Comitas in principe 575
Comiter 102.157.177.303
Comœdiæ libertas 163
Commiſeratio in malis 483
Commoda interp. 232.252
Commode dicere 517
Communitas 82.122.126
Compilare uenire 448
Conceßis abuti 182
Concordia 469.501.553
Concordia fratrum 308
Confeßio per ironiam 429
Coniugium 499.505.521
Coniugij moleſtiæ 595
Coniugium par 497
Coniunctæ uires 329
Conſcientiæ puritas 139
Conſiliarius 431
Conſilium in bellis 127
Conſilium multorum 409
Conſilium optimum 368
Conſilium præcipitatum 279
Conſilium præſens 252
Conſilium prudens 325
Conſilium tutum 361
Conſtanter 22.46.413.575
Conſtantia 576
Conſul ridiculus 373
Conſulatus breuis 287
Conſulatus maieſtas 354
Cõſolator nõ calũniator 294
Contanter dare 208
Contatio 354
Contatio mala 154
Continenter 21.22.47.53

Cõtinentia 235.509.536.353
Contumelioſe 427
Conuenæ 467
Conuictus improbus 210
Conuictus arguit mores dominæ 261
Conuitium apertum 286
Conuitiũ mutatũ in peius 426
Conuitium in laudem retortum 283
Cõuitium retortum 447.551
Conuitia anicularum 554
Conuitia contempta 353
Conuitiator utilis 223
Conuiua ultroneus 484
Conuiuia pudica 389
Corpus hominis umbra 586
Correctio 523.539.543.569
Correctum in peius 447
Corruptela 416
Corruptela munerum 279. 327
Craſſa iudicia 597
Craßa ueritas 433
Crimen retortum 444
Crimen tectum 292
Crudelitas 254.592
Crudeliter 593.594.596. 438.575
Culcitra obærati 257
Cultus 263
Cultus animi 156.160.209
Cultus Auguſtarum 416
Cultus diuorum 549
Cum dijs 469
Cura militis 333
Cura præpoſtera 184
Curare friuola 370
Curatio morbo grauior 381
Curioſitas 151.407.433. 520.530
Cynice 513.603
De arte iudicet artifex 229.477
Debere & mentiri 600
Decorum 73.99.463.465
Decorum perſonæ 159.442
Decorum ubiq; 191
Dediſcere 502
Dediſcere mala ibidem
Deformis ingenioſus 430
Deformitas exprobrata 284
Degenerare 515
Degeneratio 55.131.574
Degeneres 343
Delicatus reus 427
Delitiæ 87.164.197.203. 210.302.502
Delitiæ emolliunt 300
Delitiæ indignæ principe 241
Delitiæ uerſæ in amarorem 399
Delitiæ ſpretæ 207
Delitiarum contemptus 274.

Depravatio nominis 468
Depravatum 427
Deſperatio 276
Deſtitutus undiq; 399
Deus imitandus 146
Deus omniſcius 494
Deus inſepultus 588
Dei arcana conſilia 375
Deo debetur gratia 460
Dextre 421
Dexteritas Cæſaris 404
Dij armati 127
Dij miſeri 476
Dij, Vis & Suaſio 331
Dialectica 543.572
Dicacitas moleſta 276
Diffidentia 338.446
Dignitas 416
Dignitas induſtria parta 315
Dignitas uileſcit in plures diffuſa 263
Diligentia moroſa 467
Diſcendi auiditas 539
Diſciplina ciuilis 19
Diſciplina militaris 362.574
Diſciplina puerorum 123
Diſsimulanter 100.428
Diſsimulatio 207.429
Diues indoctus 573.592
Diuinatio 142.452.480.547.604
Diuinatio futurorum 275
Diuinatio uana 600
Diuitiæ 457.497.522
Diuitiæ immodicæ 387
Diuitiarum contẽptus 82.598
Diuitiarum uſus 172
Diuorum cultus 549
Docilitas 499.519.521
Doctrina ſine moribus 214
Doctrina quibus paretur 526
Dolor diſsimulatus 199
Dolus dolum uincit 355
Domini præſentia 433
Dos regnum 409
Duabus ſedere ſellis 287
Dure 411
Dux bonus 97.340
Dux egregius 341.352
Dux aliorum ſeruator 350
Dux omnia facit 379
Dux & idem miles 273
Dux uſu rerum callidus 363
Ducis peritia 341
Duces præcipua uictoriæ ſpes 248
Ducum prudentia 563
Ebrietas 497
Ebrietas loquax 395
Ebrietati condonatur 312
Educatio 80.194
Educatio frugalis 185
E factis iudicium 149
E linea iudicare 478

Eloq

Eloquentia popularis 294
Eloquentia uictrix 340
Eloquentia uictor non cauſa 291
Eloquentiæ certamen 455
Eloquentiæ uis 324
Empta 471
Error correctus 205
Error iuuenilis ibidem
Error meritis condon. 354
Eruditio 526.607.609
Eruditio ſtudio uenalis 534
Eruditio utilis 169.171. 173.217
Eurota 49
Ex abſurdo 429
Exaggeratio 580
Ex alijs exemplum 508.518
Ex ambiguo 429.463.471. 475.485
Exactio moderata 592
Exceptio iocoſa 430
Excuſatio 429
Excuſatum in peius 427
Exempla inſignia 189
Exempla ſapientum 514
Exemplum ducis 25.241
Exemplum reciprocum 589
Ex eodem ore frigidum & calidum 291
Exercitatio 89.518
Exercitatio moderata 164
Exercitatio pro condimento 120
Exercitus prædæ aptus 356
Exilium excuſatum 322
Exilium optabile 466
Exiliũ utile & fœlix 200.329
Ex inuerſione 473
Ex iiſdem uerbis retortũ 451
Ex linea iudicare 479
Ex mutata litera 469
Exordium ab ætate 289
Experientia 62
Exprobratio faceta 258
Extemporalis actio 579
Extra cauſam 333
Extorta liberalitas 260
Extorta uenia 255
Exul in patriam pius 296.328
Ex uerbis aliter exceptis 449
Ex uocum affinitate 466
FAbulæ populi 337
Facere præſtantius, quàm dicere 432
Facetum 531
Faceta exprobratio 258
Faceta rapacitas 314
Facete 25.26.29.32.181. 201.208.213.247.353. 376.464.531.544.548. 559.564.568.587.591. 601.604.606.609
Facetum iudicium 224

Factum 108
Facta dictis potiora 436
Factio uitata 374
Factiones & ſodalitates 331
Fama quomodo paranda 148
Fames condimentum 305.318
Fame uincere 270
Famulitium ſuperfluum 576
Faſtus 502
Fatuis omnia licent 305
Fauor arte captatus 300
Fauor regum temporarius 306
Felicitas 384
Felicitas intractabilis 518
Felicitas timidos facit 248
Felicitas uera 494.500
Feliciter 28
Ferocia 518
Feſtina lente 263
Feſtinatio 154
Feſtiuum 194
Feſtiua negatio 262
Feſtiuè 403
Feſtiuiter 244
Feſtum ſemper ſapienti 219
Fidenter 27
Fides erga patriam 452
Fides in milite 401
Fides amici 248
Fides in deditum 237
Fides in duce 278
Fides in hoſtem 352
Fides in hoſtium legatis ſer=uata 441
Fides uxoria 340
Fiducia 232.303.327
Fiducia artis 457.459
Fiducia ætatis & orbitatis 439
Fiducia euentus 240.358.361
Fiducia fallax 277
Fiducia meritorum 348.359
Fiducia ſenectutis 439
Fiducia ſui 266.302.352
Fidus amicus 301
Filij deorum qui 234
Filius improbus 369
Filius patri ſimilis 385
Filius ſolatium mortis 409
Finis uitæ ſpectandus 348
Fiſcus lien 573
Fœminæ maſculæ 85
Fœminarum oſor 204
Fœmineus ſexus ad omnia do=cilis 161
Forma 503.522.526.538
Fortiter 24.32.36.45.55.56. 58. 65. 74. 78. 80. 90. 98. 109. 110. 112. 113. 115. 133. 134. 136.137. 297. 376.383. 388.400.442.456.461.611. 519.547.561.577.584.609
Fortitudo 605
Fortitudo intempeſtiua 231
Fortitudo uera 371

Fortuna 461.529
Fortuna aduerſa prudentes facit 300
Fortunæ inuidia 222
Fortunæ uiciſſitudo 320
Forum 510
Frater marito potior 490
Fratrum humanitas. 323
Frenum receptum 359
Friuola 603
Friuolæ quæſtiones 556
Frugalitas 147.152.155.156.160.190.206.231.263.344.351.363.375.378.482.502.585
Frugalitas regia 317
Frugaliter 23.61.84.111
Fucus 533
Fucus utilis 312
Fuco non credendum 248
Fucata 486
Fuga excuſata 295.321
Fugienda quæ in uita 184
Fugiendo capere 548
Fumi uenditor 416
Funeris cura 157
Furacitas 206
Furandi ars 123
Furax 427
Furax magiſtratus 448
Fures magni 599
Furta ſententiarum 602
GArruli 309
Garrulitas 317.514.537.539
Gaudium temporarium 287
Generoſe 13.41.56.59.64.107.109.111.138.359.364.499
Genus 499
Genus pudendum 521
Gladiatorum immanitas 598
Geſticulatio 591
Geſtus 555
Gloria 346.377
Gloria ducis 330
Gloria ex benefactis 546
Gloria potior pecunia 346
Gloriæ amor 267.436.586
Gloriæ ſtimulus 247.336
Gloriæ ſtudium 327
Gloria tecta 183.194
Gloria uita charior 236
Glorioſe 91
Græcorum mores 447
Gratitudo 144.227.506
Gratitudo principis 259
Graue damnari à probis 374
Grauiter 14.15.22.23.25.29.31.33.45.46.49.78.79.102.105.135.257.298.355.360.411.494.495.501.511.524.538.544.546.573.606.609
HAeredipeta 451
Harmonia uitæ 547

Helepolis 318
Herculem contempſit Alexander 237
Hic eſt ille 188
Hilaritas in conuiuio 540
Hilaritas in feſtis 517
Hilaritas in morte 161
Hilaritas in re triſti 161
Homerus 561
Homeri laus 593
Homericorum carminum comparatio 242
Homo 548.567
Homo animal ſtultiß. 182
Homo rarus inuentu 194
Homines non homines 193
Homines pecudum ſimiles 187
Honeſti labores 407
Honor detractus 552
Honor potior merce. 437
Honor pretio prior 443
Honos alit uirtutem 368
Honos arti habitus 318. 376.479
Honos eruditioni debitus 585
Honos negatus 269
Honos non ſemper iiſdem 366
Honos promeritus iuuat 272
Honos uirtutis 375.366
Hoſtis aut perdendus, aut demerendus 441
Hoſtis populi 394
Hoſtis pudendus 383
Humane 409
Humanitas cicurat optime 355
Humanitas fratrum 323
Humanitas plus ualet quàm uis 302
Humaniter 21.31.38.51.65.80
Humaniter & grate 358
Hydropicus 423
Hypocriſis 197.234
IActantia eluſa 354
Iactura felix 535
Ignaui non expectandi 335
Ignauia 360
Ignota loqui 192
Ilio mala 466
Imitatio 479.499.559.592
Imitatio mala 463
Immortalitas 500.516.522
Impar principatui 407
Imperare difficile 419
Imperator caſtus 357
Imperioſe 239
Imperium breue 418
Imperium humanum 587
Imperium in liberos 335
Imperium neſcit pietatis iura 271
Imperitia 528
Impie 394.412.418.552.605
Impietas 215
Impietas felix 314

Impigre 25
Improbe 46
Improba cura 381
Improbitas 439.558
Impudentia 394
Impudicitia 446
Impunitas 365
Impunitas mala 364
Inceſſus decorus 287
Incorruptè 34
Incorruptus amimus 280
Indecora 501.514
In deterius omnia 490
Indocilis 523
Indoctus 529
Indoles 574
Indoles agilis 231
Indoles erecta 150
Indoles excelſa 239.265.271
Indoles in puero mira 249
Indoles malefica 593
Induſtria 127.540.555.560.570.571
Induſtria lucroſa 440
Induſtriæ 74.410.417
Inexpectata 325
Infamia non deletur 395
Ingenioſè 175.455.598
Ingenia erecta 529
Ingenium 589
Ingenium uarium 291
Ingenuè 241.389.419.507
Ingratitudo 258.275.329.428
Ingratitudo tolerata 223
Inhumaniter 339
Inimici utiles 454
Initiari non eſt ſatis 193
Initium bellum 465
Initijs obſtandum 545
In nobis eſt, ut bene audiamus 223
Innocentia 519
Innocentia illibata 589
Innocentia tuta 523
In puſillum 286
Inſaniæ genera 189
Inſaniæ notæ 538
In ſenē 292. Inſolenter 248
Inſolentia 142
Inſtitutio 324.330.453.582
Inſtitutio liberorum 589
Inſtitutio recta 172
Integrè 46.48.63.74.346.411.608
Integritas 240.332.455.535
Integritas damnata 333
Integritas militis 460
Intempeſtiua 340
Intēdendū honeſti ſtudiū 188
Interpretatio commoda 332.252.285
In terreſtri prælio apparet uirtus

uirtus 386
Intrepide 27
Inuidia 423.523
Inuidia eleuat 387
Inuidia fortunæ 222
Inuidia in alium deriuata 312
Inuidia notata 43.500
Inuidia ob benefacta 369
Inuidia quomodo uitetur 366
Iocoſe 253.422.568.506
Iocus ab abſurdo 426
Iocus ab ambiguo 218.254.
284.426
Iocus ab inexpectato 205
Iocus ab ironia 428
Iocus crudelis 406
Iocus è fabula 447
Iocus ex addito 293
Iocus ex deprauatione 592
Iocus ex Homero 402
Iocus ex nomine 291.423.
427.445.474.544
Iocus ex ſimilitudine uocis
288
Iocus ex ſpecie corporis 448
Iocus ex uocabulis 224
Iocus in luſcum 249
Iocus in morbo 224
Iocus in morbum proprium
555
Iocus in morte 219.404
Iocus in mortuum 400
Iocus in principẽ retortus 257
Iocus inſanus 394
Iocus intempeſtiuus 445.
446.471
Iocus obliquus 288
Iocus ſalubris 516
Iocus ſubmoroſus 450
Iouis filius 489
Ira 605. Ira breuis 597
Ira impotens 440
Ira ſapientis 547
Iræ remedium 251
Iræ ſubducenda occaſio 307
Iracundia 558
Irriſio 293.426.445
Irriſio contempta 209
Irriſio detorta 452
Iudex attentus 228
Iudex incorruptus 240
Iudex non accuſat 377
Iudex ſeuerus 229
Iudicare de arte alien. 478
Iudicium incorruptum 561
Iugulare mortuos 515
Iuuenum eſt dialectica 544
Iuſtè 15.18.31.33.40.42.45.
48.52.68.77.79.303.322.
328.373.448.605.584.504
Iuſtitia 365
Iuſtitia dirimit fines 274
LAbor 541
Lachrymæ ſeræ 365

Lamia meretrix 319
Lamia regis ibidem
Largitio 435
Laruas inſectari 586
Latinus Græcè 368
Laus ab hominibus 93
Laus à laudatis 501.563
Laus conciliat amicos 482
Laus immodica 214
Laude incorruptus 482
Laudes deprauatæ 295
Laudando uituperare 466
Lautitiæ 174
Lectio mortua 200
Lectio utilis 570
Lectionis utilitas 566
Leges 496.510.606
Legũ autorit. 53.97.143.497
Legum multitudo 521
Legum obſeruatio 545
Lenitas 159.215.230.246.
260.264.332.608
Lenitas mira 263
Lenitas praua 129.219.395
Lenitas principis 260
Lenitas regia 318
Leniter 158.317.373.592.
402.426
Lenocinium uirtutis 162
Lepidè 44.50.57.75.76.
78.97.105.116.156.158.
167.177.179.192.250.253.
254.257.316.402.405.
406.418.421.445.462.
513.560
Lepide negare 253
Liberalitas 232.237.238.522
Liberalitas extorta 261
Liberalitas nimia 183
Liberalitas regia 103.246.311
Libera monitio 453.454
Liberè 23.45.104.108.
113.174.180.196.201.210.
258.351.374.379.386.391.
395.397.400.408.412.
417.425.426.436.454.
462.474.498.516.522.
539.541.545.547.554.
568.574.576.579.581.
582.584.595
Liberi degeneres 179
Liberi mali 264
Liberi pro ſimijs 268
Libertas 167.168.181.208.
211.218.219.259.351.514.
549
Libertas adulat. 441.472
Libertas exitiab. 418.476
Libertas immodica 546
Libertas in dicendo 92
Libertas innocentiæ 259
Libertas intempeſtiua 525
Libertas magno emp. 343
Libertas noxia 570

Libertas oppreſſa 288
Libertas ſtulta 310
Libertas uera 180
Librorum multitudo 573
Licentia 105.116
Licentia principum 397.412
Lingua 528
Lingua lubrica 540
Lingua præceps 140
Literarum amor 241
Literarum interpre. 454
Locus non contaminat 213
Locus eligendus urbi 457
Locum ornat homo 173
Loquacitas notata 42.43.47. 72.75.102.106.115.129. 293.471.504.523.536
Loquacitas in conuiuio 141
Lucernam olet 294
Lucrum damnoſum 495
Lucrum ex damno 511
Lucrum turpe 140
Lucri auiditas 434
Luctus 518.557.565.603
Luctus immodicus 556
Ludibrium ſacrilegio additum 315
Ludimagiſtri 337
Lurco 366
Luſus in morte 407
Luxus 156.202.206.364. 458.462.466.471
Luxus animi 525
Luxus damnatus 379
Luxus inopiæ parens 599
Luxus ſeditionis parens 589
MAcedonia 467
Magnanimiter 16. 24.526
Magnifica promiſſa, ſed inania 279
Magniloquentia irriſa 408
Magno empta uoluptas 297
Magno paranda 324
Magnus non fortis 341
Magnus ſtultus 469
Maieſtas nominis 265
Mala uera 192
Malos inuiſere in carcere iucundum 278
Malorum fons 481
Male præcinctus 286
Maledici 104
Maledicus contemptus 222
Maledicus male audit 447
Maledicus prodeſt 158
Maledico cedendum 170
Maledicentia 76.306.316. 370.558.588
Maledicere regi nõ tutũ 305
Malcolus 421
Matrimonium 155.498
Matrimoniũ uitandum 205
Matris lachrymæ 241

Matronæ ornamenta 488
Medicus malus 212
Medicus optimus quis 98
Medici barbati 314
Medicorum turba 405
Medicina contempta 98
Melior dextra 289
Memoria 164.330.600
Mendacium 61
Mendacium cluſum 291
Mendacium in contractibus 508
Mendacium urbanum 227
Mendicus à mendico 468
Mendicitas 201
Mendicitas occulta 216
Mercedis amor 454
Metus malus diuturnitatis cuſtos 222
Miles bonus 365
Miles dicto audiens 358
Miles ditatus 348
Miles diues 340
Miles durus 308
Miles ocioſus 420
Miles innoxius 414.424
Miles ſine gladio 424
Militis officium 280
Milites prompti 381
Militum cura 414.415
Militariter 384
Militaria 388
Militaris ferocia 355
Militia laborioſa 347
Militia miſera 225
Minæ 347
Minæ inutiles 141.433
Minæ in principem 405
Minæ potentium 267
Minaciter 588
Miſeria multiloqua 346
Moderatè 14.22.26.28.30. 33.39.43.48.60.63.68.72. 77.83.93.103.115.140. 142.151.158.177.194. 275.324.380.401.411. 441.513.516.520.549
Moderatio 502.524.539. 542
Moderatio pœnæ 149
Modeſtè 29.32.38.49.66. 154.234.245.264.269. 316.392.410.417.464. 481.498.517.520.558. 561.577.580
Modeſtia 528
Modus 164.171.497
Modus in honoribus 368
Mollities 198.205.521.606
Moleſti 466
Moleſtè loqui 562
Molliores 535
Monarchia 232
Monitor 606

Monop

Monopolia fœda 397
Mora noxia 267
Morbus exprobratus 292
Morbus utilis 245
Mores in publico 142
Mores peregrini 126.129
Mores præpoſteri 459.508
Mores pro philtris 489
Moroſa diligentia 477
Mors an mala 217
Mors contēpta 66.68.70.78
Mors deſtinata 329.401
Mors empta 282
Mors & ſomnus 165
Mors facilis 522
Mors generoſa 349
Mors in bello 344
Mors incuitabilis 157
Mors liberat à cruciatu 220
Mors non deflenda 157
Mors peregrinatio 409
Mors principis 408
Mors quatenus contemnenda 143
Mors ſancta 162
Mors ſpontanea 386
Mors ſenilis 597
Mortis contemptus 58.351
Mortis locus 511
Mortis memoria 433
Mortis metus 170
Mortis ſolatium 281
Mortui non mordent 427
Mortuis parcendum 141
Morſus ambiguus 604
Morſus tectus 349.423
Mos præpoſterus 508
Mulier Cynica 534
Mulier erudita 535
Mulierum ornatus 633
Multiſcius 545
Mundus matronæ 488
Munera 475
Munera contempta 155
Munera regum 215
Munerū corruptela 279.327
Munus inutile 152
Munus in tempore datū 305
Muſcæ regum 473
Muſcas abigere 427
Muſica contempta 338
Muſica digna duce 242
Muſicæ genus 125
Muſica uirilis ibidem
NAtura uaria 410
Naturæ bona 580
Nauigatio 508
Neceſsitate delatus honor 362
Negatio feſtiua 262
Neglectus iniuriarum 206
Nemo ſine uitio 531
Neronis extremæ uoces 499
Neutra pars placet 285
Nihil agere 566

Nihil de

Nihil de uitello 434
Nihil gratis 353
Nihil parati 286
Nihil ſcire 284
Nihil medium 330
Nobilitas in talis 556
Nobilitas uera 340.377.504
Nobilitas uirtute parta 282
Nomen habet momentū 340
Nominis immortalitas 500
Nominis maieſtas 265
Nominis deprauatio 464
Nomenclator obliuioſus 256
Non omnia uulgo proferenda 513
Non ſemper pugnandum 248
Notæ inſaniæ 538
Noua ſententia 369
Nox apta contemplationi 585
Noxia tollenda 335
Nudus non metuit 311
Nugax ſubtilitas 571
Nulla proportio 286
Nulli fidendum 573
Nuntius fidelis 481
Nuptiæ dotis cauſa 565
Nuptiæ intempeſtiuæ 311
Nux pinea 423
OBeſitas 208.586
Obeſus 370
Obeſus miles 344
Obiurgatio 220
Obliuioſus nomenclator 257
Obſcuritas 328
Obſequium humile 431
Obſoleta 604
Obſoletorum affectatio 422
Obtrectatio 537
Occaſio neglecta 328
Ocium 103.143.265.350. 432.481.505.518
Ocium dulce 608
Ocium honeſtum 154
Ocium inutile 445.599
Ocium liberale 130
Ocium moleſtum 423
Ocium rege indignum 312
Ocium ſapientis 357
Ocium turpe 151.274
Oculus domini 321
Odium furum 416
Odium pertinax 357
Officium bene collocandum 577
Omen 472
Omen commode interpretatum 311
Omen exitij 398.401
Omne ſolum forti patria 213
Omnia expertus 410
Optima decernenda 280
Optima negligimus 214
Optima primum 178
Optimi eijciuntur 331

Opus

Opus immortalitate dignum 476
Oraculum 240
Oracula à nobis pendent 345
Oratio affectata 518
Oratio aliena 246
Oratio grauis 536
Oratio modulatior 602
Oratio ſpeculum animi 160
Orationis uis 529
Oratores 182
Ornatus mulierum 533
Oſor fœminarum 204
Oſtentatio inanis 361
Oſtentum commode interpretatum 345.384
Oſtentorum interpretatio 403
Palato ſapere 370
Par pari 195.307 313.535
Parricidiũ exprobratum 398
Parſimonia 128.234. 474.484
Parſimonia ſordida 432
Parta tueri maximum 251
Paruo contentus 530.532
Pater iudex 395
Pater pro filio punitus 108
Patienter 151.156.372. 510.590
Patientia 163.281.494
Patria dulcis 389
Patria pernicioſa 507
Patria uita charior 274
Patriæ charitas 363.432
Patriæ deſiderium 295
Patriæ neglectus 532
Patriæ ſtudium 101
Patronus malus 431.440
Pauci boni 183.544
Pauci pro omnibus 295
Paucitas bonorum 434.505
Pauciloquium 493
Pauciloquus 537
Paupertas 221
Paupertas expedita 89
Paupertas Tragica 191
Pax bello parta 349
Pax bello potior 456
Pax domeſtica 461
Peculatus diſsimulatus 395
Pecunia contempta 132.163. 350.378.519
Pecunia peſtifera res 131
Pecunia qualis 156
Peregrinatio inutilis ibid.
Perfidioſe 91
Periculum præuiſum 422
Periculum uitare ſatius 338
Perſonæ reſpectus 344
Perſuaſio pro ui 539
Perſeuerantia 578
Pertinacia uincit 355
Petax 473

Phaſe

Phaſelitæ 468
Philoſophia 187. 530
Philoſophia ars 479
Philoſophia in aduerſis 315
Philoſophia medicina animorum 170
Philoſophia naturam mutat 163
Philoſophia neceſſaria 169
Philoſophia præſtantior oratoria 171.522
Philoſophia regi neceſſaria 227
Philoſophia regina 178
Philoſophia ruſticana 121
Philoſophiæ fructus 168.169
Philoſophiæ ſimulatio 213
Philoſophiæ ſtudium 175
Philoſophus 212
Philoſophus aulicus ibidem
Philoſophus diues 178
Philoſophus homo 207
Philoſophus meretrici ſimilis 483
Philoſophus miles 597
Philoſophus mundi ſpectator 544
Philoſophus nullius eget 179. 530
Philoſophus oratore præſtantior 172
Philoſophus paucis eget 191
Philoſophi uita 191
Philoſopho honos habitus 319
Phyſiognomon 542
Piè 34. 414
Piè in patrem 102
Piè in patriam 36
Pietas 308.345.438
Pietas in fratrem 323
Pietas in matrem 446
Pietas in parentes 455. 495
Pietas in patrem 370
Pietas in patriam 116. 138. 321.459. 460.496
Pietas in præceptorem 239
Pietas in remp. 574
Pietas mira in filium 320
Pingere fingere 423
Piſcator ictus 590
Placere bonis 321
Plebs arte tractata 453
Podagra 289
Pœna ridicula 418
Pœnitentia 370
Poëſis fallacia bona 556
Poëtica fictio 459
Pollicitatio 503
Pompa inepta 181
Populi iudicia 458.479.592
Populus qualis 368
Populus nocentiſſima beſtia 296

Poſtulator improbus 608
Potentia innoxia 335
Potentia inuidioſa 452
Poteſtas abdicata 269
Poteſtas breuis 423
Poteſtas empta 271
Poteſtas moderata 365
Poteſtas ſpreta 444
Potiora ſectanda 415
Potiri dulce 494
Preces abiectæ 178
Precium expugnat 486
Præco rerum 238
Præcones poëtæ 327
Præconum turba 469
Prædæ contemptus 232.331
Præfectus uigilans 229
Prælongi 444
Præpoſtera 571
Præpoſtera ſtudia 184
Præſcientia 407
Præſtantia 357
Præter ſpem 584
Prima coitio 437
Princeps 405
Princeps aditu facilis 253
Princeps auriga 398
Princeps charus 576
Princeps indulgens 405
Princeps legũ obſeruator 251
Princeps nulli moleſtus 407
Princeps qui uirtute præcellit 299
Princeps ſcenicus 397
Principis delectus 408
Principis eſt ornare ditionem 252
Principum amicitia 496
Principum inſtitutio 525
Principatus amor 266
Principatus ſolicita res 435
Probrum commune 340
Procliuitas ad deteriora 520
Prodeſſe pluribus 148
Prodigioſa 552
Proditio 599
Proditio grata 250
Proditio turpis 41
Profectus 566
Profuſio 199.210.216.232.371.394.413.424.522.527.533.540.573
Profuſio fundo caret 609
Proles debetur patriæ 457
Prolis amor 373
Promiſſa magnifica, ſed inania 279
Pronunciatio 561.599
Prouiſio neceſſaria 173
Prouidentia 343.360.375.385.495.505
Prudenter 16.25.36.39.75.84.133.315.375.412.457.524

Prudentia ſenilis 323
Publica utilitas 59
Pudica uxor 489
Pudicè 68.13.7304.322.
336.553.565
Pudicitia 564.565
Pudicitia coniugum 51.309.
436.564
Pudicitia matronalis 488
Pudor 206.365
Pudor liberalis 565
Pudor inutilis 189.190.390.
532
Pudor præpoſterus 86
Pueri reuerentia 520
Pueritia dura 129
Pugna ludicra 605
Punire in alijs quod ipſi committimus 149
Pura ſacra 213
Puſilla curare cum periculo
369
QVando bellandum 360
Quæ in uita fugienda
184
Quæ nos admonent mortalitatis 241
Quæſtiones friuolæ 556
Quid optandum à deo 313
Qui malus, ubiq; malus 220
Quod ſupereſt, ſacris impendendum 278
RApacitas 395.396.402
Rapacitas faceta 314
Ratio 182
Ratio reddita populo 337
Reconciliatio 180.387.483
Recriminatio 459
Reditus è bello 367
Reditus in gratiam 292
Regaliter 237
Regem regia decent 231
Reges non admittendi 324
Reges raro uerũ audiunt 326
Regibus hõeſta tãtũ licẽt 245
Regum amicitiæ 322
Regum curæ 568.609
Regum eſt audire omnes 230
Regum humanitas 225
Regum natiuitas 469
Regnandi dulcedo 310
Regni ſtabilitas 244.416
Regnum ſeruitus 587
Regnũ uirtute ambiendũ 227
Relaxandus animus 456
Relictis gaudendum 109
Religioſe 17.39
Reip. prima cura 416
Remp. fuge 296
Res uerbis contraria 468
Res uerbis efficacior 315
Reſupini 427
Retortum 278.382.421.
430.444

Retortum dictum 426.513
Retortum mire 343
Retortum ſalſe 284
Retortus iocus 435
Rex cogitabundus 463
Rex equum fricans 308
Rex infenſus democratiæ 369
Rex ſegnis 377
Rhetores ſerui 587
Ridicula præferuntur ſalutaribus 183
Ridicule 106.356.430.448.529.531.567
Ridiculis aſſueſcere 366
Ridiculum 193.208.209.217
Riſus interimens 422
Robur corporis 417
Rumores 582
Ruſticè 134
SAcra pura 213
Sacrilegium 204
Salſe 15.35.42.47.49.96.103.110.112.114.152.164.195.197.119.202.207.216.254.257.270.283.285.290.215.361.369.398.400.412.428.431.449.451.498.500.516.522.525.527.538.543.545.553.555.560.562.568.572.574.587.602.605.
Salubritas iuncta fœcunditati 438
Saltatio muta 590
Saltatio fœda 608
Sanctè 420
Sanctitas non ficta 332
Sapiens 504
Sapiens diues 190
Sapiēs ſub ſtulti perſona 325
Sapientes iuuiſi tyrannis 313
Sapienter 21.22.24.25.33.47.49.66.79.97.101.103.122.494
Scceleroſis uti 384
Schema male affectatum 288
Scomma 269
Scomma contemptum 341
Scomma ex ambiguo 293
Scorta 220
Scortum 211
Scortum imperioſum 213
Scortator 216
Scytha ἄμουσος 308
Secreta regum 458
Secundis moderate gaudendum 345
Securitas 524
Securitas philoſophica 548
Seditio 533
Senectus 202.366.522.593.605
Senectus animoſa 270
Senectus audax 495

Senectus

Senectus honoranda 141
Senectus honorata 115
Senectus ſana 585
Senectus iuuenilis 144
Senectus uegeta 542.592
Senectus uirilis 482
Senectutis alimonia 589
Senes neglecti 368
Senex bellator 388
Senex ædificator ibidem
Senilis prudentia 523
Senſus communis 153
Sepultura 186.204.219. 607
Sepultura uiui 399
Sera monitio 194
Sermo breuis & efficax 294
Sermo incompoſitus 558
Sermo index animi 185
Sero 202.288
Serui ueri 188
Serui principum elati 406
Seruus domino melior 150
Seruus prudentior hero 189
Seruo prudenti obtemperandum 185
Seruorum cura 387
Seruorum turba 138
Seruitus grata 307
Seruitus uitiorum 216
Seruire tempori 240
Seruire uoluptatibus 147
Serus apparatus 232
Seuere 27.54.94.104.109. 110.132.133.135.245.246. 250.363.371.411.415.436. 438
Seuere & pudice 381
Seuerus in ſeipſum 364
Seueritas 129.366.439. 500
Seueritas in uxorem 441
Seueritas patris 439
Seueritas uerbis temperata 306
Sexus 506
Sibi quiſq; teſtis 365
Silentium 120.141.234.528. 541.583
Silentium ducis 380
Silentium in bello 244
Silentium opportunum 60
Silentij fides 460
Silere in tempore 53
Simpliciter 17.44
Simultas à rogo deponenda 380
Simultas magiſtratuum 332
Sitis 381
Sitim præuenire 464
Sobrietas 76.435.453
Sobrietas in edulijs 150
Sobrius princeps 344
Sol oriens 272

Solerter 14.19.35.39.42. 54.260.261.309.342. 435.501.503.551
Solitudo 501.510.542.548
Somnus excuſatus 229
Somniorum obſeruatio 548
Sordes 204
Sordes ambitioſæ 590.593
Sordes glorioſæ 157
Sordide 403
Spectator conuiuij 475
Spes 585
Spes boni futuri 477
Spes fallax 371
Spes in clypeo 379
Spes pertinax 596
Sphinx domi 284
Splendide 383
Spontanea grata 296
Spontanei labores 149
Stantem mori 404
Statuarum gloria 365
Stratagema 89.90
Studioſe 580
Studium 504.535.546
Studium immodicum 566
Studium ſapientiæ 181
Stultiloquium 99
Stupidi 454
Stupor animi 201
Sua cuiq; patria chara 307
Sua cuiq; ſors diſplicet 165
Sua quiſq; uirtute commendetur 321
Suaſio pro deo 331
Sumptus inutiles 496.557
Sumptus præpoſteri 531
Supercilioſi 529
Supſtitio 196.200.602.604
Superſtitio funerum 125
Superſtitio irriſa 372.382
Superſtitio nulla 76.117.211
Superuacua 479
Superuacua officia 413
Surdus delatori 593
Συμπάθεα 496
Taciturnitas 373.519.539
Tædium gloriæ 276
Tarditas 581
Temeritas 353.364
Temperantia 458
Temperate 22.24.498
Tempeſtiue 581
Templa uacua 469
Temporis parſimonia 529.538.546.567
Temulentia 128.517
Temulentia caſtigat 311
Tenebris aſſueſcere 120
Ter homines 198
Tertia deducta 290
Teſtimonium inimici 461
Tibicen uir improbus 599

Timiditas armata 329
Timiditas laudata 318
Toleranter 603
Tolerantia 127.504.522
Tranquillitas 440.512. 521.532
Trophæum ridiculum 347
Turba inutilis 303
Turba ſine duce 453
Turcæ aut ſuperandi, aut non prouocandi 279
Turmales 427
Turpe ubiq; turpe 218
Turpiloquium 215
Tutum conſilium 361
Tyranni ſpecies 490
Tyrannis 269
Tyrannidis oſor 387
Tyrannidem mitigat liberalitas 312
Tyrannica uox 394
Tyrannice 412
Τυφλὸς ὁ πλοῦτος 83
VAfre 56.91
Valli fiducia 379
Vanitas 525
Varia lectio 171
Vehementia in dicendo 554
Venia extorta 255
Venia laceßito 401
Venus 544
Venus moderata 269
Venus parabilis 531
Venter & lingua 322
Venter omnia deuorat 203
Venus operis 591
Venter ſurdus 364
Ventris cura prima 596
Ventris ſtudium 472
Vera bona animi 180
Vere pulchra 506
Veritas 225
Veritas odioſa 179
Verba affectata 247
Verborum ampullæ 472
Verſus detortus 290
Verſutia 393
Veſci in publico 209
Veſci quouis loco 215
Veſtis 486
Vetula amata 486
Vetulæ concubinus 476
Vetulus dux 389
Vicarij graues 413
Vicinus bonus 329
Vicißitudo rerum 139
Victor benignus 319
Victor ferox 385
Victor & victus 355
Victoria dulcis 437
Victoria incruenta 497
Victoria magno emp. 324
Victoria ſpecioſa 55.196
Victoria uti 267.356

Victoriæ moderatio 90
Vigilantia 347
Vincere ſine cæde 379
Vindicta ciuilis 187
Vindicta optima 220
Vindictæ odium 281
Vindictæ neglectus 333
Vinum uetus 286
Vini parcus uſus 507
Vini patiens 420
Vinolentia 509
Violente 92
Virgo mulier 289
Vir magiſtratum ornat 350
Vir pecunia potior 328
Vini fortis fiducia 236
Virtus in actione 504
Virtus infelix 443
Virtus laudata tantũ 187.607
Virtus legibus non eget 505
Virtus principis 410
Virtus per ſe honeſta 506
Virtus præſtanda, non profitenda. 571
Virtus præmium eſt ibidem
Virtus quærenda 154
Virtus ſuccedit 323
Virtus tuta 506
Virtutis cognatio ibidem
Virtutis præmia 93.139
Vis, deus 331
Vis pro iure 271
Vires formæ præſtant 532
Vita à uerbis diſſentiens 542
Vita anxia 270
Vita fugax 548
Vita inanis 573
Vita miſera 206
Vita præpoſtera 601
Vita pura 447
Vita ſine literis mors 214
Viui docendi nõ laudandi 411
Vltio 449
Vltio ciuilis. 592
Vltio deorum 389
Vltra malleum 466
Vltronea beneficentia 155
Vmbra 475
Vnguenta 87.216.535
Vnguentum olere 401
Vnus eximius 405.493
Vocalitas 293
Voluptas 196.211.482.528
Voluptas doloris comes 161
Voluptas emollit domitos 357
Voluptas ex uirtute 147
Voluptas magno empta 297
Voluptas temporaria 461
Voracitas 475
Vota 127
Vota morientis 406
Vota qualia 146
Vota ſtulta 195
Vox in bello 367

Vox tyrannica 294.574
Vrbane 15.34.44.62.70.72.229
Vrbanitas 247
Vſq; ad aras 335
Vſus lenit moleſtiam 201
Vſus rectus 564
Vtcunq; uincere 337
Vtilitas 376
Vtilitas ex hoſte 506
Vtilitas ex inimicis 549
Vulgi iudicia 502.507
Vulgi nihil ſanum 277
Vulgo nihil placet 214
Vxor caſta 313.489
Vxor eligenda 86
Vxor humilis 141
Vxor moleſta 430.594
Vxor quare ferenda 158
Vxoris reuerentia 408
Vxorum imperium 364

FINIS.

Digitized by Google